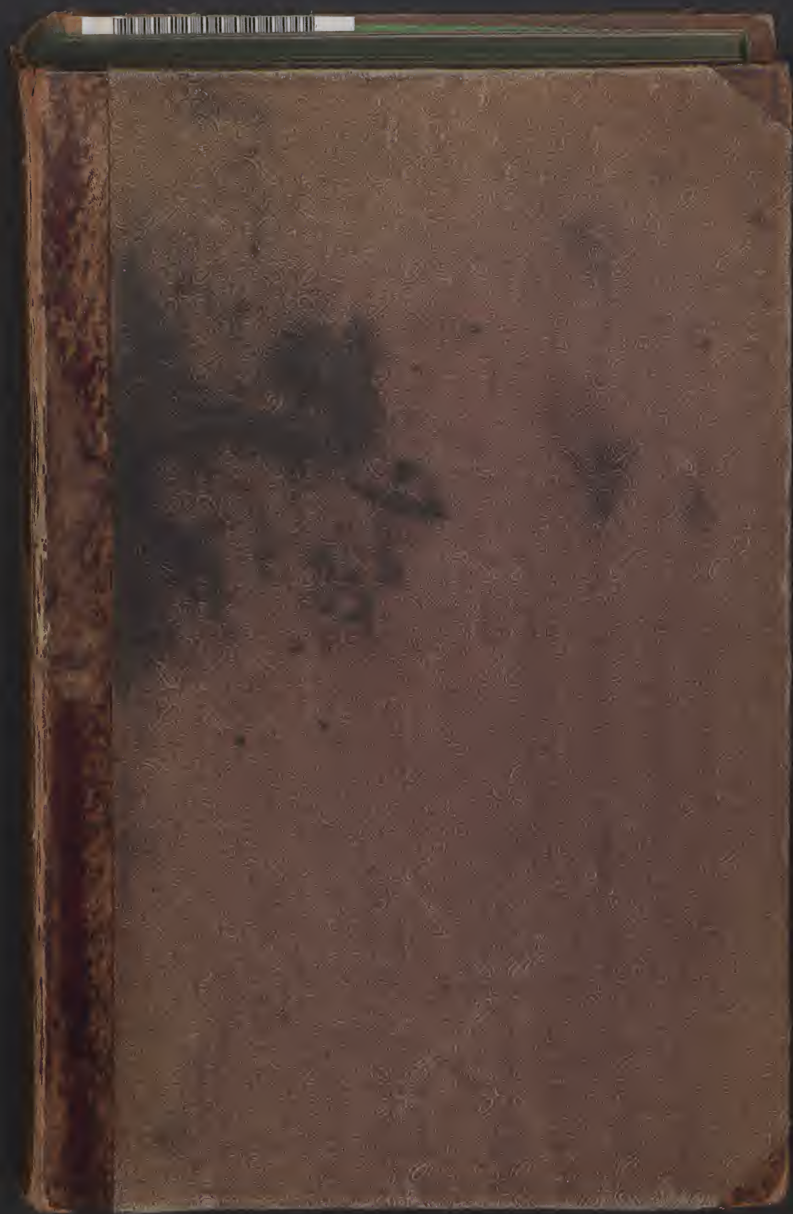

Dette herliget Værk, er skjænked mig af min ædle Velynder i min Ungdoms og Mandoms utrættelig Velgjöver — — — — Oversætteren Jacob Hall

N. Moe

Norge. — Den ædle Olding Jacob Aall er altsaa nu indgaaet til Hvile efter et velført, høitfortjent, af de mildeste Dyders Glands omstraalet Liv. Hans Fortjenester af Fædrelandet som Borger og Forfatter ligge saa klart for Alles Øine, føles saa varmt i Alles Hjerter, at der ingen vidtløftige Lovtaler derom gjøres nødig ved hans Grav. Hans Minde vil altid blive mildt, klart og ærværdigt som hans Liv, og over vor urolige, egoistiske Tid vil det staae som en forsonende, velgjørende Stjerne. Jacob Aall er født den 27. Juli 1773 i Porsgrund, hvor hans Fader var en formuende Kjøbmand. Efterat have nydt Privatunderviisning hjemme blev han i sit 15de Aar sat i den lærde Skole i Nyborg i Danmark, hvorfra han efter tre Aars Forløb blev dimitteret til Kjøbenhavns Universitet. I Aaret 1795 tog han theologisk Embedsexamen, den han dog ikke benyttede til derefter at søge Præstekald, men lagde sig siden efter Mineralogi og Bjergvidenskaber, i hvilken Hensigt han i Aarene 1797—1799 besøgte Universiteterne i Kiel, Leipzig og Gottingen samt Bjergacademiet i Freiburg. Ved hans Tilbagekomst til Norge var hans Fader død, og for den ham tilfaldne Arvelod kjøbte han 1799 Næs Jernværk, i Nærheden af Arendal. Her har han siden levet i en storartet industriel Virksomhed, i et lykkeligt Familieliv, udbredende Velsignelse rundt omkring sig, sørgende med faderlig Omsorg og i Krigsaarene med store Opoffrelser for sine mange Undergivnes Vel. Først i de seneste Aar overlod han Bestyrelsen af Værket til sin ældste Søn, for ganske at kunne hengive sig til sine literaire Arbeider. Thi foruden sine naturvidenskabelige og cameralistiske Studier lagde han ogsaa Vind paa nordisk Oldkyndighed, Historie og Sprog, i hvilke Fag han har udgivet mange fortjenstfulde Afhandlinger og Skrifter, hvorfor han blev optagen til Medlem af forskjellige lærde Selskaber, f. Ex. det kgl. Videnskabers Selskab, det kgl. Oldskrift-Selskab i Kjøbenhavn, det stockholmske Samfund for Udgivelsen af „Handlingar rørande Skandinaviens Historie", ꝛc. Han understøttede ogsaa med stor Beredvillighed og Liberalitet almeengavnlige Foretagender; saaledes skjænkede han til Christianias Universitet ved dets Oprettelse 20,000 Rdlr. I Statens Anliggender deeltog han med Iver og Klogskab, og blev hædret med sine Medborgeres fulde Tillid. Han blev valgt til Medlem af det overordentlige Storthing 1814 og siden indtog han en hæderlig Plads paa Storthingene i Aarene 1815, 16, 22, 27, 28 og 30, foruden at han var Medlem af en Mængde Commissioner. Af sin Konge har han ogsaa modtaget hædrende Beviser paa Anerkjendelse af hans literaire og medborgerlige Værd, han var saaledes Ridder af Dannebrog og af Nordstjerneordenen, Commandeur af Vasa og Medlem af Medaillen for Borgerdaad. Hans mange literaire Arbeider ere deels særskilt udkomne, deels spredte i forskjellige Tidsskrifter. Af saadanne udgav han i Aarene 1833—36 selv et, nemlig „Nutid og Fortid", et Hefteskrift, indeholdende i Særdeleshed statsoeconomiske Afhandlinger. Andre, især oldhistoriske Arbeider af ham, findes i Tidsskriftet Saga, i oeconomisk-technologiske og historisk-philosophiske Samlinger, udgivne af Selskabet for Norges Vel, i almindeligt norsk Maanedsskrift, i Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie, ꝛc. Hans Hovedværk bliver dog Oversættelsen af Snorre Sturlesens norske Kongers Krønike, som han bekostede udgiven med en til Værkets indre Værd svarende Pragt, og nu tilsidst hans Testamente til Nationen, hans „Erindringer, som Bidrag til Norges Historie i Aarene 1800—1815".

1844

Norge. — Løverdagen den 10. August, stededes Hædersmanden, Jacob Aalls jordiske Levninger til den sidste Hvile paa Holts Kirkegaard. Allerede fra den tidligste Morgenstund havde det talrige Følge, saavel Budne som Ubudne, forsamlet sig paa Næs Jernværk, for at vise ham den sidste Ære. Da Klokken var henved 12 satte Toget sig i Bevægelse fra Hovedgaarden; Kisten blev baaren ud af Værkets ældste Embedsmænd, der midt i Gaarden bleve afløste af flere af Arendals Byes Borgere, der havde forenet sig til dette Formaal. Foran Kisten gik to Sørgemarschaller samt en talrig Række af Værksarbeidere, der afvexlende bare Liget det temmelig lange Stykke Vei til Kirkegaarden. Under Gangen derhen blev Kisten bekrandset af flere af de ældste Fruentimmer i Holts Sogn, og overalt, hvor man kastede Blikket, saae man talrige Menneskeklynger, der med blottede Hoveder og taarefyldte Øine stirrede efter den sorte Kiste, der gjemte deres Vens, deres Faders og deres Velgjørers Lig. Under Klokkernes Ringning og gjennem flere smukke Æreporte ankom endelig Processionen til Kirkegaarden, hvor en Deputation af Tvedestrands Borgere kom den imøde. Herpaa blev Kisten, under en smuk Psalmemelodie, der udførtes med blæsende Instrumenter af det musikalske Selskab fra Arendal baaren ind i Kirken, der var overtrukken med Sort og festlig oplyst, og stillet under en af Egeløv flettet Korsbue. Efter at en i Anledning af Dagens Høitidelighed forfattet Psalme var afsungen under Orgelaccompagnement af Seminaristerne fra Holts Seminarium, besteg Hr. Pastor Faye Prædikestolen og tolkede i et varmt, inderligt og følelsesfuldt Foredrag den Afdødes Fortjenester af Skandinavien i Almindelighed og Norge i Særdeleshed. For enhver Dansk, der overværede denne høitidelige Act, ville de Ord, hvormed den værdige Geistlige berørte den Afdødes Ungdomsliv i og hele Forhold til Norges gamle Broderrige være uforglemmelige, ligesom i Særdeleshed Slutningen af Talen i det Hele taget efterlod et dybt Indtryk hos den talrige Forsamling. Da Pastor Faye forlod Prædikestolen blev atter en Psalme afsungen, hvori det sidste Farvel indenfor Kirkens hellige Mure bragtes den Afdøde, og Liget blev nu baaret ud paa Kirkegaarden. Her fremstod Arendals Formandskabs Ordfører, Hr. Morten Dedekam for, paa sin Communes Vegne, at ytre det Tab, som samme havde lidt ved den hædrede Medborgers dødelige Afgang. Hr. Pastor Faye forrettede Jordspaakastelsen og for samme holdt Hr. Provst Skanke en Tale. Saavel for som efter Jordspaakastelsen blev der afsunget Psalmer, accompagnerede af blæsende Instrumenter, ligesom der ogsaa om Aftenen efter at Graven var tilkastet, som det sidste Farvel til den afdøde Ædling, blæstes en smuk Choral over hans Hvilested. I Arendal og vistnok ogsaa i de omliggende Byer blev der paa den Tid Begravelsen fandt Sted, affyret Minutskud; ved Næs Jernværk var dette derimod ikke Tilfældet, men forunderligt nok hændte det sig, at da Toget nærmede sig Holts Kirkegaard, lod der et stærkt Tordenskrald — ikkun et eneste — der rullende hen over Fjeldene lidt efter lidt tabte sig i det Fjerne med en hendøende Klang. Denne simple, saare naturlige Begivenhed gav imidlertid den hele Handling, der begunstigedes af et smukt Veirligt, et endnu høitideligere Præg. — Jacob Aall hviler nu hos sin dyrebare, for nitten Aar siden afdøde Viv; hans svære jordiske Lidelser ere endte og med Fred indgik han til den Gud, hos hvem han i sit bevægelige, paa Erindringer og Stordaad saa rige Liv altid havde søgt Trøst og Beroligelse. Hvad han har virket for Norden og Norge vil Historien indskrive paa sine uudslettelige Tavler, hvad han var for sine Nærmeste og sine Omgivelser vil bevares i taknemmelige Hjerter og ved Traditioner vandre fra Slægt til Slægt. Fred med hans Støv.

Ed. Schuler sc

JACOB AALL.

[illegible] Kunst-Verlag

Commandeur af [illegible]
Ridder af [illegible] & Nordstjernen, [illegible]
decoreret [illegible] Medaillen for [illegible].

Peter Clausson

[illegible] efter et original Portrait i Undals Kirke af J. Flintoe

See Fortalen Pag IX.

Snorre Sturlesons

norske

Kongers Sagaer.

Oversatte

af

Jacob Aall,

Eier af Næs Jernværk.

Første Bind.

N. Moe.

Christiania.

Trykt i Guldberg & Dzwonkowskis Officin

ved P. T. Malling.

1838.

HÁSKÓLI ÍSLANDS
ÚR BÓKUM FINNS JÓNSSONAR

Fra Fædre er den kommen, til Sønner skal den gaae,
Saalænge unge Hjerter endnu i Norden slaae.

Geijer.

Norges og Sveriges Konge

Carl Johan

underdanigst

tilegnet.

Naadigste Konge!

Hvert Lands Historie har sine Afdelinger, som udmærke sig ved vigtige og følgerige Begivenheder, og fra hvilke Nationerne regne, som fra mørke eller lyse Punkter i deres politiske Tilværelse. Norges Historie har ogsaa saadanne Epoker at fremvise; men ingen, som aabnede Udsigten til en mere varig politisk Lyksalighed, en vel grundet Uafhængighed og den frieste Nydelse af alle et Statssamfunds Goder, end den, som er fremledet ved **Deres Majestæts** Viisdom under Kongens og Folkets forenede Bestræbelser.

Den historiske Bog, som herved i Oversættelse nedlægges for **Deres Majestæts** Throne, minder om et lignende Tidspunkt i den fjerne Oldtid, og i det det norske Folk gjerne dvæler ved Tanken om de svundne Slægters frie og lykkelige Forfatning, er det en naturlig Tanke-Forbindelse, taknemmeligen at erkjende den ædle Konges Velgjerninger, som paa Ny kaldte det til Frihed og Borgerheld.

Det er denne Forbindelse mellem den gamle og nye Tid, med en Bortkastelse af flere Aarhundreders Led, hvorom den store Historieskrivers,

Snorre Sturlesons, Saga-Bog minder i deres Haand, som føre den nyere Histories Griffel; thi den i Oldtidens Muld begravne Frihed har Snorre med gyldne Træk indskrevet i Sagas Bog, og **Deres Majestæts** Viisdom har levendegjort den ved at antage en Grundforfatning, som gjengiver Folket sine gamle Rettigheder.

Undertegnede vover saaledes underdanigst at tilegne **Deres Majestæt** nærværende Skrift, og i det han beder, at **Deres Majestæt** naadigst vil modtage Tilegnelsen med den kongelige Huld, hvorpaa han ved flere Leiligheder har faaet uforglemmelige Beviser, nedbeder han Himlens Velsignelse over **Deres Majestæts** Dage, og ønsker af en tro Undersaats Hjerte, at et langt Livs Velgjerninger endnu længe maae lyksaliggjøre et Folk fuldt af Taknemlighed og Kjærlighed.

Underdanigst

Jacob Aall.

Til alle Tider fremleder Historien paa Verdens Skueplads navnkundige Personer, som formedelst deres Flid, Snille og udmærkede Egenskaber, have havt den største Indflydelse paa Menneskets Cultur og Dannelse, som have bidraget til de Fremskridt paa Videnskabernes og de menneskelige Konsters Bane, og til den Stigen i moralsk Forædling, som mangelund forherliger Menneskets Tilværelse. Snart finde vi paa Historiens Blade disse udmærkede Mænd beskjæftigede med at forbedre Menneskets Stilling ved vigtige Opdagelser, snart ved at nedskrive Fortidens Gjerninger og Væsen paa Historiens Tavle, snart med at uddele til Menneskeslægten Velgjerninger af en høiere Art. Som en af de første blandt disse vor Slægts og vort Fædrelands Velgjørere ere vi fra Barnsbeen af vante til at høre Navnet **Snorre Sturleson**, der stedse klang for os i Beremmelsens høieste Toner, og fremstilles for os i den hellige Glands, som omgiver den svundne Mindeverdens udmærkede Væsner. — Vi ville saaledes ikke forsøge paa en ny Forherligelse af et historisk Navn, som igjennem mange Aarhundreder af taknemlige Slægter er bleven anviist sin Plads iblandt Oldtidens største Historieskrivere. Som Saadan er vor Snorre visseligen i det mindste skeet sin Ret; thi naar vi gjennemlæse de Skildringer, som ere gjorte over hans Fortjeneste i den Henseende, finde vi ham saa høit stillet iblandt alle Fortidens Historieskrivere, at der saa godt som Ingen kunde nævnes ved hans Side. Uden at ville dele disse Overdrivelser, eller paatage os at bedømme deres Værd og Sandhed, modtage vi i vort skandinaviske Norden dette historiske Navn som det første blandt Fortidens og Nutidens Historieskrivere, hvad enten vi tage Hensyn til den historiske Konst, hvormed dette Middelalderens Værk er sammensat, eller den Form og Indklædning, hvori det ligger for vore Øine.

Ikke saa venligen er Snorre bleven bedømt fra Charakterens Side, hverken i hans private eller offentlige Færd. Hans huslige Forhold forstyrredes ofte, og han anklages som slet Mand, Fader og Svigerfader, ligesom hans Characteer af Flere blandt hans Biographer besmudses med nogle af de Egenskaber, som meest vanære Mennesket. Især afmales hans Politik som fordærvelig for hans Fædreland, og Nogle af de Mænd, som hæve Skribenten over Fortidens og Samtidens Forfattere, gjøre ham til en politisk Forbryder, der ved fordærvelige Planer undergrov sit Fædrelands Selvstændighed og søgte at bringe det under fremmed Aag. Der fattes den nærværende Slægt paa Kjendsgjerninger til fuldkommen at opløse disse Tvivl, til at bekræfte eller gjendrive disse Beskyldninger; men Enkelte af Nordens meest udmærkede Oldforskere have i den senere Tid med Held forsøgt en Æres-Redning for vor berømte Forfatters politiske Characteer, der venligen modtages af Nordboere, som ere vante til at behandle Snorre med Høiagtelse og Kjærlighed. — Hvad Snorre er som Forfatter, derom maae hans Skrifter, og især hans Konge-Sagaer, vidne,

forsaavidt de kunne ansees for at være udflydte af hans Pen, og for at sætte Landsmænd i Stand til, efter Mulighed, at bedømme hans private og offentlige Vandel, ville vi uddrage et kort Afrids af hans Levnetsbeskrivelse, hvorved vi have benyttet det Lys, som de lærdeste nordiske Forfattere have udbredt over Snorres dunkle Livsløb.

Snorre blev født paa Gaarden Hvam, som ligger i det nuværende Dale-Syssel i Islands Vester-Amt, i Aaret 1178, da Sverrer begyndte at spille sin Rolle i Norge. Hans Fader Sturla Thordarson regnede sin Slægt fra de gamle danske, svenske og norske Konger, og beklædte den vigtige Post som Gode, der var gaaet i Arv saavel i hans egen, som i hans Kones Familie. I sit 3die Aar blev Snorre overgivet Jon Loptson paa Odda til Opfostring, en Mand, der var berømt for sin Viisdom, Retskaffenhed og Rigdom, og hvis Farfader var Sæmund Frode, der ansees som Samler af den poetiske Eddas Sange, og hvis Moder Thora var en Datter af Kong Magnus Barfod. Under en saadan Veiledning, og ved Hjælp af Jons for de Tider betydelige Bogsamling uddannedes det Forfatter-Talent, som har baaret Snorres Navn til Efterslægten. Jon Loptsons Død indtraf i Snorres 19de Aar, og han forblev endnu et Par Aar hos Fosterbroderen Sæmund paa Odda. Men snart svandt disse til Opdragelse og videnskabelige Sysler opoffrede Dage; thi Snorres strax derpaa følgende Giftermaal indviklede ham i mangfoldige Stridigheder, som tilligemed den Deel han tog i sit Fædrelands politiske Anliggender, gjorde hans Liv til et af de uroligste i et Tidspunkt, da Islands Forfatning og borgerlige Stilling rystedes i sine Grundvolde. Efter Broderens Thord Sturlesons Raad og Medvirkning giftede Snorre sig i sit 21de Aar med Herdise, en Datter af den rige Præst Berse, som boede paa Borg i Myre Syssel. Med hende fik han en efter de Tider betydelig Formue,[1] der var ham saa meget mere kjærkommen, som han Selv var fattig, og den lille Formue, hans Fader efterlod sig, af hans Moder var forødet. Med denne Kone havde han flere Børn; men kun tvende, som naaede moden Alder, en Søn og en Datter, og disse gjorde ham kun liden Glæde. Sønnen, som formedelst sin langsomme Vært i Barndommen, kaldtes Jon Murt,[2] synes ikke at have arvet Faderens Talenter. Han kom i Uenighed med sin Fader om sin Mødrene-Arv, da Snorre igjen vilde gifte sig, og forføiede sig til Norge, hvor han vel i Begyndelsen nød en god Modtagelse af Kong Hakon og Hertug Skule; men siden blev holdt som i et Slags Fængsel, forbuden at forlade Landet, og døde omsider af Udsvævelser og Uforsigtighed ved Helbredelsen af deres Følger. Datteren Hallbera blev gift med Nordlændingen Kollbein Arneson; men efter faa Aars Forløb hævedes Giftermaalet ved Skilsmisse, og Kolbein indgik siden med Snorres egen Broder, Sighvat, i et fiendtligt Forbund mod Snorre. 25 Aar efter Snorres Giftermaal med Herdise indgik han endnu i hendes levende Live en Forbindelse med en rig Enke, Halveig Ormsdatter, og dette foranledigede, at hans første Kone skiltes ved ham. Til denne Utroskab synes Snorre at være forledet ikke alene af et ustadigt Sind; men ogsaa af Begjærlighed efter at forøge sin Formue; thi for begge Dele anklages han af den Tids Sagaskrivere, endskjønt i mildere Udtryk end de, hvoraf senere historiske Pensler have benyttet sig. Det lykkedes ham saaledes at samle en Formue, som efter den Tids Art var meget anselig. Han saae sig i Følge deraf i Stand til at fremtræde paa Thinget med et talrigt Følge af 800 til 900 Mand, og saaledes ved Magt understøtte de Sager, han der havde at føre. Han eiede 6 betydelige Gaarde, paa hvilke han opfødte et saa stort Antal Oxer, at han kunde være ligegyldig ved et Tab af 120 Oxer,[3] som han engang i et trangt Foder-Aar mistede. Denne Lyst til at samle For-

1) Denne Sum er beregnet til 4000 Specier, som udgjorde i Værdi en langt større Sum end nu omstunder, da Amerika ei endnu var opdaget, og Sølvets store Udbredelse endnu ikke havde nedtrykt dets Værd. 2) Murtur betyder kort, stumpet. 3) Man maatte fatte Mistillid til disse Tal, som overskridende Sandheden, naar der endnu ikke den Dag i Dag fandtes Spor paa Island af Snorres Indretninger, som forudsætte stor Pengekraft hos ham.

mue, deels for at bestride hans overordentlige Udgifter, deels for at befæste og udpynte hans forskjellige Eiendomme, gjorde ham og utilbøielig til at gjøre sin Familie Ret og Skjel, og opvakte en Strid med Flere af dens Medlemmer, som omsider, i Forening med hans politiske Forhold, fremkaldte hans Undergang. Iblandt hans uægte Børn indviklede Sønnen Urækja, som havde en voldsom og urolig Charakteer, ham og sig selv i mange Stridigheder, ja engang satte han sig endog op mod sin Fader og bekrigede ham paa hans Gaard Reikholt. Dog bleve de omsider forligte, og han stod sin Fader trolig bi i hans sidste Strid. En uægte Datter, Ingeborg, blev først gift med Arne Magnusson og siden med Gissur Thorvaldsson, men efter en kort Tids Forløb skildt fra dem begge, og begge vare virksomme Medlemmer af den Complot, som tog Snorre af Dage. De vare komne i Strid med ham om Medgift og Skifte.

Men alle disse Familie-Stridigheder, saavelsom Snorres eget tvetydige Forhold i sit Familie-Liv hindrede ikke, at han jo nød megen Anseelse blandt sine Landsmænd. Ham blev betroet Landets vigtigste Embeder paa den Tid, og ofte overlodes Afgjørelsen af vigtige Stridigheder til hans Selvdom. Saaledes fortæller Sturlunga-Saga, som er den vigtigste Kilde, hvorfra de biographiske Optegnelser om Snorres Liv ere hentede, at hans Anseelse voxede meget fra den Dag, da han heldigen havde tilendebragt Goden Magnus's Forviisningssag. Der kaldes han ogsaa en god Skjald, som var kløgtig i Alt hvad han foretog sig, og bar megen Omsorg for hvad der var bleven ham paalagt. Paa et andet Sted siges om ham, at han var ustadig i sin Kjærlighed og en god Huusholder. Omendskjønt Historien saaledes i sin Upartiskhed ikke kan redde vor Forfatters Charakteer mod de ham gjorte Beskyldninger, som havesyg og qvindekjær, saa finde vi dog i hans Levnetsbeskrivelse Anledning nok til, om ei at forsvare, saa dog at formilde fornævnte strænge Domme om hans private Forhold. Stedse forblev han i en venlig Forstaaelse med den ædlere Deel af sin Familie. Den ædleste af hans Brødre stod stedse paa hans Side, og understøttede ham med Raad og Daad, ligesom han levede i en næsten uafbrudt Fred med den af sine Børn, som var ham meest hengiven. Selv En af hans fornærmede Fiender, hans Stedsøn Orm, vilde ikke deeltage i det Snigmord, som gjorde Ende paa hans Dage. Derhos maae vi lægge Mærke til, at Utroskab i Ægteskab ikke var usædvanlig, eller endog ansaaes utilladelig i hine Dage, da Slegfredbarn havde sin Ret som ægte Barn, og paa hver Historiens Side finde vi, at Oldtidens gjæveste Mænd havde Medhustruer og holdt Friller, hvis Affom ofte forvoldte Splid i Familier, ligesom de ofte vare en Anstødssteen for den huuslige Lyksalighed. Ligesaa lidet see vi os istand til at dømme om de Personers Charakteer, som indvikledes i Strid med Snorre. Aabenbar higede han efter Formue og Rigdom; men det er mere end rimeligt, at hans Frænder, der fremstille sig for os i andre Henseender stundom i et slet Lys, ogsaa i denne have traadt Anstændighed og Ret under Fødder, saa at deres ubillige Fordringer have mødt hans Havegjerrighed, og frembragt saa sørgelige og i moralsk Henseende tvetydige Følger.

Men hvad der fornemmeligen lægges vor Snorre til Last er hans saakaldte politiske Forbrydelse mod sit Fædreland, da han ansees for at have understøttet den norske Konges Plan at undertvinge Island under Norges Krone, en Plan, som forlængst var lagt af norske Konger. Men neppe var Snorre den Mand, som udførte dette, ja vel ikke engang alvorligen tænkte derpaa; men derimod netop især hans Fiende og Banemand Gissur Thorvaldsson. Det er desuden et Spørgsmaal, hvorvidt det kunde kaldes en Forbrydelse paa den Tid at fremme Islands Forbindelse med Norge, og om ikke en saadan Plan, den være fremmet af Snorre eller Gissur, kunde bestaae med deres Fædrelands sande Interesse. Island, beliggende under et haardt Clima, og tarveligen udstyret af Naturen, kunde ei ved egne indvortes Hjælpemidler eller ved fredelig Handel hæve sig til den Velstand og Betydenhed, som afmales i Middelalderens Sagaer. Sagaskriverne berette os, at den fornemste og tappreste Deel af Islands Beboere, udvandrede til

fremmede Lande, og bragte som oftest ikke alene fremmed Cultur, men og fremmed Gods og røvet Formue tilbage til Fædrelandet. Deels udrustedes egne Skibe, deels forenede de sig med norske Frænder og Velyndere paa Vikingetog, opsøgte andre Vikinger i aabent Hav, eller hærjede rigere Kyster, til hvilke Tog de nu og da udstyredes af norske Konger, der stundom deelte med dem det samlede Bytte. Disse, saavel af Nordmænd som af Islændere øvede, Fribytterier bleve i Snorres Tid sjeldnere og mere forhadte. I det sydlige og vestlige Europa var ved den Tid indført en systematisk Krigsorden, der udbredte sig alt meer og meer, og mod hvilken Vikinge-Væsenet og Smaakrigen ei kunde staae sig. Hverken Island eller Norge kunde derfor saa let som tilforn samle Rigdomme eller Næringsmidler paa fremmed Grund; men maatte i Landets egne Hjælpemidler og ved fredelig Handel udelukkende tilegne sig disse, og Savnet maatte blive størst, hvor Naturen er meest karrig i sine Gaver. Christendommens milde Aand, i det den brød Nordens raa Kraft, udbredte Had over disse Vikingers Udsvævelser, der forfulgtes med Religionens Banstraaler. Dertil kom, at Øen just paa den Tid var saa sønderslidt af indvortes Uenighed, blodige Familiekrige og Eiendoms Usikkerhed, saa den syntes at tiltrænge en fremmed Mægler, som kunde bringe Fred og Ro tilveie, og indføre en indvortes Orden og en politisk Fasthed. Et talende Beviis herpaa afgiver Sturlunga-Saga, der indeholder en saa indviklet Beretning om Mordscener, at Læserens Taalmodighed trættes ved at forfølge deres Traad, og skyer det utaknemlige Arbeide at gjemme de angjældende Personers Navne. Denne Gjæring anførte ogsaa Norges Konge som Grund til at underkaste sig Øen, den være nu enten den virkelige eller en Skingrund. Den nærmeste Anledning til Planens Udførelse var imidlertid en Privatfeide mellem norske Kjøbmænd og Islændere, hvorpaa fulgte Mord og Confiskationer, som bevægede den norske Konge til Hevn og at lægge alvorlig Haand paa Værket. — Rimeligviis indsaae Snorre saavelsom Gissur Nødvendigheden af en Forandring i deres Fædrelands politiske Stilling, og det gik da, som ofte siden, at de for denne klogere politiske Anskuelse, maatte høre ilde af sværmeriske Patrioter, som vilde bevare den gamle Friheds og Uafhængigheds Tilstand uden tilbørlige Midler og under en forandret Tingenes Orden. — Lader os høre hvorledes Sturlunga-Saga fremstiller den Deel, som Snorre havde i hans Lands Underkastelse under Norge. Deri fortælles, at Snorre havde digtet et Qvad til Jarlen Hakon Galins Ære i Norge, som derimod havde sendt ham Skjold, Sværd og Brynje i Bragaløn. Derhos opfordrede Jarlen Snorre skriftlig til at komme til Norge, hvor al Ære skulde vederfares ham. „Dette faldt ganske i Snorres Sind; men da Jarlen just døde i den Tid, blev hans Reise udsat i nogle Aar, endskjønt han besluttede at reise, naar Leilighed gaves. Snorre kom til Norge fra Island kort efter at Kong Hakon og Skule Jarl vare blevne Høvdinger der. Han forføiede sig til Jarlen, som tog overmaade venlig imod ham. Snorres Reisefæller beredte sig til en Reise i Sydlandet; men selv forblev han hos Jarlen om Vinteren, og drog Sommeren efter til Gøtland for at besøge Askel Lagmand og Fru Kristine, som havde været gift med Jarlen Hakon Galin. Om hende havde Snorre digtet et Qvad, som hedte Andvaka; thi tog hun overmaade venligen imod Snorre, og gav ham mange sømmelige Gaver, hvoriblandt den Fane, som Erik Knudsson Sveakonge havde havt, da han fældede Kong Sørkver.[1] Om Høsten foer Snorre tilbage til Skule Jarl, og blev hos ham den næste Vinter under gjæstmild Behandling. — — — Snorre Sturleson var 2 Aar hos Skule Jarl, og han blev af Kongen og Jarlen udnævnt til deres Skutilsvend;[2] men Vaaren derpaa agtede han sig til Island. Dengang vare Nordmændene store Uvenner af

1) Paa denne Reise ansees Snorre for at have erhvervet sig de Kundskaber om Sverriges Historie og Konger, som han siden gjorde gjældende i Ynglinga-Saga. 2) Egentligen han som bærer Maden frem paa et Fad (Skutil), formodentligen vare de og Mundskjænke. Denne Hofbestilling svarer vel omtrent til vore Kammerherrer eller Kammerjunkere. De hørte iøvrigt til Hirdmændene, vare bevæbnede som disse og udnævnedes blandt dem, der udmærkedes ved Mod og en god Byrd. Senere, 1277, fik Skutilsvendene af Magnus Lagabæter Navn af Riddere med Ret til at kaldes »Herre.«

Islænderne formedelst Oddamændenes voldsomme Adfærd paa Øen; thi blev et Hærjetog til Island besluttet, Skibe dertil udrustede, og Anførere udnævnte. Dog havde de fleste forstandige Mænd stor Ulyst til denne Færd, hvoraf de befrygtede Tab. — — Snorre fraraadede ogsaa dette Tog, hvorimod han raadede til at gjøre sig de bedste Mænd paa Island til Venner, og paastod, at han ved sine Ord skulde bringe det dertil, at de adløde den norske Høvdings Villie, hvorhos han lod sig forlyde med, at, naar det leed om Sæmund i Odda, var der ingen vigtigere Mænd paa Island end hans Brødre, og disse meente han vilde følge hans Raad, naar han kom derover. Saaledes kom det dertil, at Jarlens Sind formildedes ved disse Forestillinger, og han gav det Raad, at Islænderne skulde formaae Kong Hakon til at indstille Toget. Kongen var ung dengang, og Dagfind Lagmand, som var en stor Ven af Islænderne, var hans Raadgiver; thi blev Udfaldet, at Kongen lod Toget indstille. Kong Hakon og Skule Jarl gjorde Snorre til deres Lændermand, og der blev lagt den Plan, især af Snorre og Jarlen, at Snorre skulde formaae Islænderne til at vise Norges Høvdinger Lydighed. Snorre skulde ogsaa sende sin Søn Jon (Murt) fra Island, der skulde blive som Gidsel hos Jarlen, til Sikkerhed for at Aftalen skulde efterkommes. Snorre blev snart færdig, havde en lang Overreise og landede ved Vestmanna-Øerne. Jarlen havde givet ham Skib og 15 andre Storgaver. — — Da nu Snorre kom til Vestmanna-Øerne spurgtes strax inde i Landet hans Ankomst, saavelsom den Hæder, han havde nydt i Norge; thi bleve Sørlændingerne og især Orm Jonssons Skyldfolk meget forbittrede paa ham, da de ansaae ham udkaaret af Nordmændene til deres Modstander, saa at de ingen Erstatning skulde faae for Orms Mord. De gjorde Spot af det Qvad, som Snorre havde digtet om Jarlen, og foranstaltede et andet Spottedigt qvædet om Jarlen.“ — Saavidt Sturlunga. Snorre søgte imidlertid at undgaae denne Strids offentlige Udbrud; men forføiede sig hjem til sin Gaard Reikjaholt. Snorres Søn, Jon Murt, blev sendt over til Kong Hakon, som tog vel imod ham, meest fordi Arne Oreyda, Snorres Svigersøn, som var en stor Ven af Kongen, var i hans Følge. Ikke længe efter blev han i sit 20de Aar sendt tilbage til Island. Imidlertid indgik Snorre sit andet Giftermaal med Halveig og forøgede sin Formue saaledes, at han blev den rigeste Mand paa Island; men levede i bestandig Strid med sine Frænder, uden at han synes at have gjort noget Alvorligt ved det ham af Kong Hakon givne Ærende. Senere hen i Sturlunga-Saga fortælles, at Snorre atter begav sig til Norge, og at han tilligemed sin Søn Urækja og en vis Thorleif opholdt sig hos Hertug Skule i Throndhjem; men en anden af hans Reisefæller var hos Kong Hakon i Bergen. Men da Snorre efter Hertugens Raad vilde forlade Norge med en Vens Skib, indløb et Brev fra Kongen søndenfra, hvori der forbødes alle Islændere at reise over til Island den Sommer. Da Brevet blev Snorre foreviist, svarede han: „ud vil jeg,“ og da de vare reisefærdige, tog Hertugen dem ind i sit Tælt til Afskeden, og kun faa Mænd vare tilstede ved Hertugens og Snorres Samtale. Der gik derefter det Rygte, at Snorre havde faaet Jarlenavn af Hertugen; men ingen Islænder vilde troe det. Derpaa gik Snorre med sit Følge til Søs, landede atter ved Vestmanna-Øerne, og forføiede sig til sin Hustru Halveigs Opholdssted paa Breidabolstad i Fljotshlid. — Med denne Fortælling i Sturlunga-Saga stemmer Beretningen i Hakon Hakonssons Saga, hvoraf man seer, at det var fornemmeligen Skule Jarl, som drev paa Toget til Island for at hevne den dræbte Nordmand. Ved Kongens Mellemkomst lod Jarlen sig bevæge til at fraståae dette Tog, og Snorre, som fik Lændermands-Navn af Kongen, blev sendt til Island for at frede for Kjøbmændene. „Den Gang“ tilføier denne Saga, „talede Jarlen første Gang om at Snorre skulde bringe Landet under Kongen; men da Snorre kom over, bleve Sørlændingerne uenige mellem sig selv. Samme Sommer sendte Snorre sin Søn Jon til Jarlen efter Aftale; men Snorre kom ingen Vei med sine Landsmænd, og lidet fremmede han og Sagen, dog havde Kjøbmændene god Fred her i Landet paa

den Tid.« — Det varede ikke længe inden der opstod Stridigheder imellem Kong Hakon og Skule Jarl; thi allerede i det Hovedmøde, som fandt Sted i Bergen for at styrke Hakon paa Konge-Thronen 1223, befindes Skule Jarl at have gjort sine Rettigheder til Thronen gjældende; men først 10 Aar efter, da Hakons Søn Hakon var født, opstod den alvorlige Strid mellem Kongen og Skule, som vel bilagdes foreløbigen; men Fiendskabens Sæd mellem dem var engang udsaaet. Aaret 1235 tog Kong Hakon sig atter af Islands Anliggender i Anledning af de opstaaede Uenigheder og valgte denne Gang Snorres Brodersøn Sturle Sighvatsson til at bringe Island under Norge med det Gode, hvorved han troede, at Fred der vilde tilveiebringes. Da imidlertid Snorres Søn Urækja havde tilføiet Sturle megen Skade paa hans Landgods, benyttede han sig af denne Leilighed til at angribe Snorre paa Reikjaholt, og da Snorre ikke vilde gjøre en saa nær Slægtning Modstand, veeg han tilside og forføiede sig til Norge. Der forestod nu store Begivenheder, fremledte af den stedse ulmende Uenighed mellem Kong Hakon og Skule. Vel var denne bleven forligt med Kongen, som endog gjorde ham til Hertug; men Freden varede ikke længe. Da Kongen nemlig sendte Bud til Skule i Throndhjem, at han ei maatte lade Islænderne reise, før de havde faaet Besked om, hvad de for ham i Island skulde udrette, lod Skule dem ikke destomindre drage afsted 1239, og Snorre kom atter tilbage til Island, uden at ville opfylde Kong Hakons Ønske. Omsider antog Hertug Skule Kongenavn i Throndhjem 1239. Derefter blev aabenbar Strid mellem Kongen og Skule, hvori denne dræbte mange af Kongens Mænd; men efter flere uheldige Møder blev baade Hertugen og hans Søn dræbt 1240.

Under disse Omstændigheder samlede sig et Uveir om Snorre Sturleson fra flere Sider, som fremledede hans Død. Hans Ven og Beskytter i Norge, efter hvis Opfordring han havde paataget sig at ordne Stridighederne mellem Norge og Island, eller som Andre ville, at bringe Island under Norge, var død, og Kong Hakon, som var fortørnet over Snorres Ulydighed og Venskab med Skule, sendte hans værste Fiender til Island for enten at bemægtige sig hans Person eller tage ham af Dage. Paa samme Tid havde hans Ulyst til at skifte eller dele mellem sine Frænder og Stedbørn indviklet ham i nye Stridigheder, og denne Forening af Familie-Fiender med de Forfølgere, som vare udsendte af Norges Konge, fremledte den sidste Scene, som gjorde Ende paa Snorres Liv. I at beskrive denne Sørge-Scene følge vi atter Sturlunga Saga.[1] „Om Sommeren 1241 døde Snorres anden Kone Halveig Ormsdatter i Reikjaholt, og Snorre ansaae dette for et stort Tab, som det og virkelig var.« Efter Halveigs Død indfandt begge hendes Sønner Klæng og Orm sig hos Stiffaderen Snorre og forlangte, at han skulde skifte og dele den Formue, som hun havde efterladt sig; men det vilde han kun under saadanne Indskrænkninger, som opvakte deres Misnøie, saa den hele Underhandling gik over Styr. De forføiede sig derpaa, i Følelsen af den dem tilføiede Uret, til deres Farbroder Gissur Thorvaldsson, Snorres forrige Svigersøn og Erkefiende, som meer end gjerne benyttede denne Leilighed til at udføre det Ærende, som i Breve fra den norske Konge gjennem hans Sendemænd forrige Sommer var ham overdraget. Saaledes forenede sig Snorres Fiender til at udføre dette Mordanslag, nemlig hans 3de Svigersønner Gissur, Kolbein og Arne,[2] Brødrene Klæng og Orm, samt Lopt Biskopsson. For denne Forsamling forelagde Gissur hine føromtalte Breve fra Kong Hakon, hvori der stod, at Gissur skulde bringe Snorre fra Island over til Norge, enten med eller mod hans Villie, eller i andet Fald dræbe ham, fordi han tvertimod Kon-

1) I den 6te Afdeling 29de Capitel. 2) Som alle vare skilte fra deres Koner. Kolbein havde været gift med Halbera og Arne og Gissur efter hinanden med Ingeborg.

gens Forbud var dragen over til Island.[1] Derfor kalder Kongen i Brevet Snorre en Forræder mod sig, og Gissur siger, at han ingenlunde vil handle mod Kongens Brev; men da han forudsaae, at Snorre ei godvilligen vilde følge ham, var det nu hans Agt at hente Snorre med Magt. I dette oplagte Raad vilde Orm ingen Deel tage; men reed hjem til Breidabolstad. Gissur derimod samlede Folk sammen og sendte Brødrene Arne Beisk og Svart for at speide, reed selv forud med 70 Mand, og lod Lopt Biskopsson blive tilbage med den øvrige Deel. Klæng reed op til Kjalarnæs og videre om i Herrederne for at samle Mandskab. Snorre blev advaret om den forestaaende Fare ved et Brev fra en Ven; men da han ei kunde læse de Runer, hvori det var skrevet, lod han sig ei afskrække fra at reise til sit Hjem. Natten efter Mauritii Messe (22de September) kom Gissur til Snorres Gaard Reikjaholt, og brød op den Stue, hvori Snorre sov. Snorre sprang op, ud af Stuen og ind i et lille Huus ved Siden deraf. Der fandt han Arnbjørn Præst, og efter Aftale med ham skjulte Snorre sig i en Kjælder, som var under Huset. I det nu Gissur ledte efter ham, traf han Arnbjørn Præst, og spurgte hvor Snorre var; men Arnbjørn lod som han var uvidende derom. Gissur yttrede for ham, at Forlig var umulig, dersom de ikke traf hinanden, hvortil Præsten svarer, at Snorre nok kunde findes, dersom Fred blev ham lovet. Derefter opdagedes hvor Snorre var,[2] og disse 5 Mænd, Markus Mardson, Simon Knut, Arne Beisk, Thorstein Gudnason og Thorarinn Arngrimsson gik ned i Kjælderen. Simon bad Arne hugge Snorre ned. „Ei skal Du hugge," siger Snorre. „Hug Du," siger Simon. — „Ei skal Du hugge," siger atter Snorre. Derefter gav Arne ham Banesaar og baade han og Thorstein hug ham ned. — Saaledes faldt Snorre i sit 63de Aar 1241 for leiede Morderes og misfornøiede Frænders Haand. — Snorres store Midler adsplittedes efter hans Død, og hans Eiendomme gik over i andre Slægtsgrene. Hans Søn Urækia var hans lovlige Arvetager; men Midlerne forsvandt under store Sagsomkostninger, og Familiens Frænder forfulgte Urækja og hans Tilhængere med saa voldsomt Had og Feide, at han nødsagedes til at flygte til Norge, hvor han fandt sin Død.

Men tvende andre Minder har Snorre efterladt, som have trodset Tidens Tand, og hvoraf det ene vil bære hans Navn til den fjærneste Efterslægt, medens det andet, i sin Natur meer forgjængelig, vidner om Stifterens Smag, Rigdom og Iver for at forherlige sit Bosted. Det ene er nemlig Snorres Kongesagaer, det andet det varme Bad, som han lod indrette ved Reikjaholts (eller Reikholts) varme Kilder under Navn af Snorralaug. Den sidste Indretning roses som den fuldkomneste i sit Slags af Reisende, som ere vante til at bedømme Konstsager, og som have havt Leilighed til at gjøre sig bekjendte med dem i flere Verdensdele. Saavel den hensigtsmæssige Indretning, den varige og konstmæssige Sammenføining, som den kostbare Udførelse i en stor Stiil, vidner om Anlæggerens Smag, Rigdom og Konstsands. Dette stolte Mindesmærke om Snorre har vedligeholdt sig indtil vore Dage, uagtet det har maattet udholde Jordskjælv og Tidens Indvirkning. Ligesom det er bleven vedligeholdt af omhyggelige Hænder, der i andre Henseender have bevaret Mindet om Snorre, saa skal den Forvanskning, som det efter saa mange Aarhundreders Forløb har lidt, endnu være at rette; men mærkeligt er det altid, at der paa Islands golde Ø findes Mindet af et Konstværk, hvortil det øvrige Norden neppe har Mage af den Art at fremvise. — Paa Reikholt findes ogsaa endnu Spor af de stærke Volde, hvormed han omgav denne sin Hovedborg.

1) Som Kongens Skutilsvend og Lændermand var vel Snorre Kongen Lydighed skyldig; men Hoved-Aarsagen til Fiendskabet var vel Snorres Forbindelse med Skule, hvortil kom hans Ligegyldighed for det ham givne Ærende til Island.
2) Arnbjørn Præst lod sig vel bedaare af Gissurs List, og anviiste Snorres Opholdssted. Denne Mellemscene forbigaaer Sagaen.

*

Men det Minde, som især har forherliget Snorres Navn, og hvorved han har banet sig Vei til Efterslægtens varige Erkjendtlighed, bliver dog stedse hans Heimskringla, hvoraf her forelægges Landsmænd en Oversættelse. Ligesom Værket selv er et Særsyn paa Literaturens Himmel i Middelalderen, saa er det ubegribeligt, hvorlunde et Værk af den Omfang og omhyggelige Behandling kunde blive til under Forfatterens urolige Liv. Hvad enten vi tage Hensyn til Historiens pragmatiske Behandling, den beundringsværdige Sammenhæng i Begivenhedernes Række, og den Maade, hvorpaa Læseren indledes til Bekjendtskab med de angjældende Personer, eller til den skjønsomme Critik og den værdige Stiil, saa maa det erkjendes som et Mesterstykke af Historie fra den Tid. Vistnok skrev Snorre til en Tid, da det islandske Sprog havde faaet sin høieste Dannelse, og da han kunde benytte mange Forgjængeres Arbeider; men hvor høit han var ophøiet over sine fleste samtidige Landsmænd, det skjønnes bedst ved at sammenligne hans Værk med deres, som fra Middelalderen ere komne i vore Hænder. Han har i sin forstandige Critik mestendeels undgaaet Hines snaksomme Vidløftighed, sammentrængt de fabelrige Sagn, og saaledes afrundet Fortællingens Gang, at han meget sjeldent behøver at optage Fortællingens tabte Traad for at understøtte Læserens Opmærksomhed og Hukommelse. Kun lidet skjænkede han den Tids overtroiske Smag for Varsler og vidunderlige Hændelser, og ligesaa sparsom er han paa Munkestilens Floskler. Da det ikke er vor Hensigt at levere nogen kritisk Bedømmelse af Snorres Værk, saa maae vi henvise til de lærde Arbeider, som derom ere komne for Lyset, og især til den Afhandling om Snorres Kilder og Troværdighed, som findes i den 6te Deel af den store Folio-Udgave af Snorre. Dennes lærde Forfatter har søgt at bevise, at Snorres Hovedfortjeneste bestaaer i, som flittig Samler at have overgivet Efterverdenen Andres Frembringelser, skjønsomt ordnet dem, og deels i de rette Forfatteres Ord, deels i egne, nedskrevet de historiske Skildringer. Men foruden at dette følger af Tingenes Natur, eftersom Snorre nedskrev Begivenheder, som han selv ikke havde oplevet,[1] saa formindskes ikke derved hans Fortjeneste, endskjønt han maa dele den med Forarbeidere og Medarbeidere. Hans Værk er et historisk Speil, uden hvilket det ikke vilde have været saa let for hans Efterslægt at skille Sandhed fra Fabel, og at gjøre sig en tro og rigtig Forestilling om de fremledte Personers historiske Charakteer, om de historiske Begivenheders Værd og Sammenhæng, og om den omhandlede Tids Sæder, Skikke, offentlige og private Indretninger.

Med Hensyn til den Urolighed i Snorres Liv, som maatte lægge Hindringer i Veien for fredelige Sysler og lærde Udarbeidelser, da opdage vi i hans Levnetsbeskrivelse flere Punkter, som kunne forklare os denne hans Virksomhed. Uden at tale om, at store Hoveder bane sig deres egen Vei gjennem alle Vanskeligheder, understøttedes hans lærde Virksomhed af andre gunstige Omstændigheder. De første 20 Aar af Snorres Alder tilbragte han i en Mands Huus, der ikke alene var bekjendt for sin Lærdom, men ogsaa havde en herlig Bogsamling, hvis Benyttelse maatte berige Snorre med mange historiske Kundskaber, som saa godt som det eneste Videnskabs-Fag, der den Gang var Gjenstand for den lærde Flid i vort Norden. Der var desuden lange Mellemrum i Snorres Liv, i hvilke han roligen kunde pleie sine videnskabelige Sysler, saasom efter hans første vigtige Reise til Norge 1221, da han derefter længe opholdt sig paa sin Gaard Reikjaholt under stor Velstand og vel forsynet med gode Lærdomskilder. Ligesom han til den Tid rimeligviis fuldendte det store Steenværk, som har forplantet Mindet om hans Rigdom og Smag til Efterslægten, saa har han og da kunnet offre mangen rolig Stund paa et Aands-Arbeide, som har flettet en varigere Krands om hans Minde. Han havde ikke alene for sig en stor Sam-

1) Snorres Værk ender med et Tidspunkt, som gik foran hans Fødsel.

ling af historiske Værker, som han kunde benytte til sit store Arbeide; men han havde ogsaa ved sin Side den lærde Præst Styrmer, der vistnok troligen har hjulpen ham ikke alene som Haandskriver, men ogsaa i Værkets kritiske Behandling. Da Styrmer kun tog liden Deel i Snorres Familiefeider, kunde han desto flittigere gaae ham tilhaande og forelægge Snorres kritiske Øie de Begivenheder, hvormed han vilde udstyre sit Værk, naar der forundtes ham tilbørlig Rolighed. Styrmers egentlige Deeltagelse i dette store Værk kunne vi vel ikke udfinde; men saa meget synes vist, at dette Navn fortjener at nævnes ved Siden af Heimskringlas Forfatter. Om endog Snorre har, som hine store Konstnere, lagt den første og sidste Haand paa dette Konstværk, saa var uden Tvivl en stor Deel af Mellem-Arbeiderne Styrmers Værk.

For vore Landsmænd blev imidlertid Snorres store Værk længe lidet bekjendt. Kort efter at Snorre havde forladt Verden, opstod Forvirring i Norge selv, dets Selvstændighed tabtes, og Sproget fik efterhaanden en saa fremmed Dragt, at Snorres Værk ikke almindeligen forstodes af Nordmænd. Heimskringla, som den øvrige Saga-Literatur, forplantededes kun paa Island, hvor flere, meer og mindre correkte Afskrifter vare i Omløb. Om end Islænderne ved Islands Forbindelse med Norge tabte deres Mærkværdighed som Fortidens originale Charakteer-Tegnere og historiske Forfattere, bevaredes dog indtil den seneste Tid deres Interesse for Sagaskriften, og vi skylde ikke alene den gamle Slægt paa denne Ø de fleste originale Værker; men og dens nyere Slægt tildeels disses Bevarelse og Forplantelse i utallige Afskrifter. — Den første originale Udgave af Snorre, som først efter flere Aarhundreders Forløb kom for Lyset, skylde vi imidlertid Naboriget Sverige, hvor den udkom 1697 med en svensk Oversættelse af Gudmund Olafsson, og en slet latinsk af Peringskjøld. En langt correktere Udgave, udstyret med en god latinsk og dansk Oversættelse, med fortræffelige Afhandlinger og chronologiske Bestemmelser, kom først for Lyset i Kjøbenhavn 1776 paa daværende Arveprinds Frederiks Bekostning. Men allerede forud var en Oversættelse 1599 forfattet af Peder Claussøn efter Cantzler Gyldenstjernes Opfordring, hvilken dog først kom i Trykken 1633, udgiven af den lærde Professor Ole Worm. Peder Claussøn var Præst i Undal, Provst over Lister Lehn og Cannik til Stavangers Domkirke. Han var født i Egersund den 1ste April 1545 og døde 1614, efterat han havde været 48 Aar Præst i Undal. Han var bekjendt som en alvorlig og streng Mand, der gjorde sig megen Umage for at udrydde mangen en Overtro og papistiske Uskikke, som fandt Sted i hans Sogn; men og saa hidsig, at han derved indviklede sig i farlig Uleilighed. Saaledes fortæller et Sagn om ham, at han i en Trætte med en Bonde om en Hestehandel skjød Bonden ihjel med sin Rifle og blev derefter indstævnet for Herredagen i Bergen, hvor han dog ved Christian den 4des Mellemkomst, der just paa den Tid som Kronprinds besøgte Norge, blev frikjendt og beholdt sit Embede til sin Dødedag.1) Fra Claussøns Tid kan Snorres Værk først siges at være udbredt blandt vore Landsmænd, hvis Yndlingsbog denne Oversættelse længe var, indtil den efterhaanden ved Slid og Brug er saa godt som forsvunden.2) Den afløstes af en anden Oversættelse forfattet af Præsten Grundtvig, som udkom 1818—1822; men hvor store Fortjenester denne talentfulde Forfatters Arbeide har, og hvor megen Digteraand Versenes Oversættelse lægger for Dagen, saa kan denne Oversættelse neppe være passende for menig Mand i Norge. Vi maa i den Henseende henskyde os under lærdere Mænds derover fældede Domme. Hverken Claussøns Oversættelse, som forbigaaer Versene, og er udarbeidet efter en mindre correkt Text, eller Worms Udgave deraf med Anmærkninger og en prosaisk omskrivende Oversættelse af Versene, kan mere tilfredsstille vore Landsmænd. Sproget har

1) See mere om denne mærkværdige Mand i Norske Sagn af A. Faye Arendal 1838 Pag. 199. 2) Godiches Udgave udkom 1757.

siden den Tid modtaget saa mange Forbedringer, og tildeels affastet Aaget af fremmede Tungemaal, at en ny Oversættelse alene fra den Side maatte ansees høist fornøden.[5] Oversætteren erindrer den Dag, i den første Tid af hans Ophold paa dette Sted, mod den sidste Slutning af forrige Aarhundrede og Begyndelsen af dette, da Claussens Oversættelse af Snorre var i de anseligste Bonders Hænder, og udgjorde deres meest yndede Læsning. Kundskab om vore Forfædres Bedrifter og Væsen var da langt meer udbredt end nu. Bogen er forsvunden og med den Kundskab om vor gamle Historie, i hvis Sted andre Sysler, Døttre af vor nye Statsforfatning, ere komne. Det er denne gamle historiske Læsning, som Oversætteren ved sit nærværende Arbeide har villet fremme ved at levere en til vort Sprogs nærværende Standpunkt svarende Oversættelse af Snorres og hans Efterfølgeres Kongesagaer for en saa billig Priis, at den kan komme i hver Mands Haand. Han holder sig overbeviist om, at denne Læsning vil befordre Menigmands Opdragelse til at deeltage i Statsstyrelsens store Værk, som nu staaer ham aaben; thi han vil finde i Værket udmærkede Forgjængere, som ved ypperlige og kraftfulde Taler understøttede den Sag, de havde at forsvare. Kunne vi ikke altid stille os paa Siden af hine Talere paa Norges Thing med Hensyn til politiske og religieuse Meninger — thi ofte var Afguderi og Oprør i deres Tale — saa maa vi dog tilstaae, at de førte Ordet med Kraft, som oftest med Beskedenhed, og at de viste en sand Interesse for Almeenvellet, som til alle Tider er priisværdig.

De Regler, hvorefter Oversættelsen er udarbeidet, ere ganske simple. Oversætteren har søgt at følge Snorres værdige og simple Sprog, og saameget muligt brugt et Sprog, der kunde være et passende Bindemiddel imellem den gamle og nye Tunge. Er endog vort Sprog deels herligen forbedret, deels forvansket under en ny Sprogbrugs forskjellige Vendinger, saa er der dog i vort norske Tungemaal, især i Menigmands Mund og i daglig Tale, flere Spor af det gamle Sprogs Aand, paa hvilke det maa være en norsk Oversætter tilladt at agte. Imidlertid har Oversætteren dog med en vis Frygtsomhed givet efter for denne Lyst til at blande Sprogets gamle og nye Elementer sammen, da han indseer, hvor let det paa denne Vei var at bortfjerne sig fra det Passende, Forstaaelige og Tækkelige. Han har levet saa længe ved Foden af en Fjeldegn, hvor disse gamle Toner fra Oldtiden flittigen gjenløde, endskjønt svagere og svagere, at mange med Oldsproget beslægtede Ord vare ham bekjendte, som han fristedes til at optage i sin Oversættelse; men han har været sparsom i at anvende denne Sammenblanding, og heller troet sig beføiet til hist og her at tilføie dem i en Note, end at sætte et gammeldags Stykke til en nymodens Dragt. Hvad han fornemmeligen har beflittet sig paa, er at efterligne Snorres Værdighed, Bestemthed og Simpelhed i Sproget, og han har kun tilladt sig nogle smaa Afvigelser, naar Navne og Talemaader efter gammeldags Stiil hyppigere gjentages i Oldskriftet end nærværende Talebrug medfører. Især har Versenes Oversættelse forvoldt ham store Vanskeligheder, som han langt fra troer retteligen at have løst. Det vil vistnok tilgives ham, at han ikke har beflittet sig paa at efterligne den islandske Poesies tvangfulde Regler med Hensyn til Alliteration og konstig Versebygning; men han maa derhos beklage, at han manglede Digter-Aand til at sætte noget i Stedet, som kunde tjene til Erstatning derfor. Under disse Omstændigheder har han anseet det for meest Passende, troligen at igjengive de gamle Skaldes Billeder, hvor haardt og stivt de end stundom maatte klinge i vore Øren. Billedet være som det vil, det maatte være Forfatterens og ikke Oversætterens, og kun saaledes kunne Læserne gjøre sig et Begreb om vor gamle Poesie. Derhos har han, efter sine i denne Henseende vistnok svage Evner, søgt at afrunde de oversatte Vers

5) Den danske Oversættelse i Folio-Udgaven 1776 er vistnok den bedste, og i sig selv meget brugbar; men det var Oversætteren Jon Olafsson paalagt at efterligne P. Claussons gamle Tone, hvorved den er bleven stiv og mindre behagelig at læse.

i et vist rythmisk Tonefald og maalt Versene, saa godt han kunde, med Digternes eget Versemaal. I denne Henseende tiltrænger han visseligen sine Landsmænds Overbærelse, og anfører til sin Undskyldning kun, at hans Forarbeidere have fundet samme Vanskeligheder paa deres Oversættelses-Bane som han, og have hjulpet sig deels ved en utydelig eller og tilnærmende Oversættelse, deels ved en Udflydelse af egen poetiske Aare. For at undgaae det Første har han anvendt al Flid, og af egen Digter-Aare har han Intet at byde Læserne. Derhos maatte Oversætteren af Snorre være meget uskjønsom, naar han ikke erkjendte Værdien af de forberedende Hjelpemidler, hvorved Oversættelsen af de gamle Skaldesange i den senere Tid er bleven lettet. At forstaae disse Vers er ikke længer en uopnaaelig Sag; men desto vanskeligere er det at gjøre denne Læsning behagelig for Landsmænd. At give en Oversættelse, der passende sammensmelter gammel og ny Stiil, og kan bestaae for Critikens og Smagens Domstol, maa være en Digter forbeholden, som med Kundskab om den gamle Sagaskrift forener Evne til at bøie Sprogets nye Form efter den gamle, og ligesom jævne den gamle Skalde-Phantasies knudrede Veie.[1] Især er denne Kundskab lettet ved de herlige Hjelpemidler, hvormed det oldnordiske Selskab har udstyret de af det udgivne Sagaer, og dem, som Professor Finn Magnussen har udgivet siden dette Aarhundredes Begyndelse. Oversætteren har flittigen havt disse Hjelpemidler ved Haanden, og det vil tydeligen nok vises for Læsere, der have gjort sig bekjendte med hine, med hvor mange smukke Fjædre fra den Haand han har prydet sin Oversættelse.

Iøvrigt kan Oversætteren ikke tilegne sig det hele Værk, som her forelægges Læserne. Han har havt troe Medarbeidere i Nogle af Norges flittigste og kyndigste Oldgranskere. De geographiske Anmærkninger under Linien ere alle af Hr. Capitain Munthe, som ved disse har udbredt et Lys over Snorres Fortælling, som vel aldrig med den Fuldstændighed og Bestemthed er given. Ved disse henflyttes ligesom norske Læsere paa hver Side til de Steder, hvor Historiens Skueplads var, Historiens Billede livliggjøres, Indbildningskraften veiledes, og Historiens Sandhed bekræftes. Oversætteren tilstaaer villigen, at disse Anmærkninger udgjøre Værkets høieste Pryd. De ere Frugten af mange Aars møisommelige Granskning i gamle Diplomer, og af lokale sammenlignende Undersøgelser, og de maae rette mange af de Vildfarelser, hvori endog den lærdeste Flid, af Mangel paa slige Hjelpemidler, har maattet gjøre sig skyldig. Udgiveren har alene sørget for, at denne Bogens Berigelse ikke har besværet Læserens Pung. Iligemaade skylder Oversætteren Hr. Professor Keyser mangt veiledende Vink og Rettelse, som er kommet Værket tilgode ved at lægge det under Pressens sidste Fuldendelse. Han maa kun beklage, at han, fjærn fra Christiania, ikke saa ofte som han havde ønsket, har kunnet benytte disse Hædersmænds Veiledning til at fuldkommengjøre sit Værk. Ligesaa flittig og uegennyttig har Landskabsmaler Flinto udstyret Værket med de medfølgende Kobbere. Clausens Portrait har han paa Stedet aftaget, og givet Tegninger til de forskjellige Kobbere. Oversætteren henvendte sig tillidsfuld til den hæderlige Konstner, ikke alene fordi hans Pensel er bekjendt, og fordi han længe med ham har staaet i venlig Forbindelse; men og fordi han med Flid har dyrket vort Old-Studium, og føler derfor den varmeste Interesse. Dersom Værket baade i denne, og i typographisk Henseende fremtræder i en til den islandske Forfatters Værd passende Form, da skyldes det denne Konstner, saavelsom Boghandlerne Guldberg & Dzwonkowski, som have behandlet denne Sag med en Varme og Velvillie, der maa udledes af langt ædlere Grunde end at berige sig som Boghandlere.

1) De gamle Skaldes konstige Versebygning og udsvævende eller tvungne Billeder maa heelt igjennem kjendes, naar man vil give de gamle Digtere sin Ret, og et nøiere Bekjendtskab med dem bidrager visseligen ikke til at nedsætte deres Værd.

Men Værket er ikke alene paa denne Maade bleven udstyret med Lærdom og Konstsind; men Oversætteren har og at glæde sig over en Vennehaands og competent Dommers daglige Veiledning og Hjelp. Hans trofaste Ven og Nabo, Hr. Sognepræst Faye, har flittigen recenseret og corrigeret Manuscript og Tryk, og ligesom han gav Forfatteren den første Tanke om at lægge Haand paa dette Værk, saa har han under Forfatterens svagelige Helbred og frygtsomme Tvivl styrket ham indtil Værkets sidste Linie.

Saaledes glider et Værk ud iblandt Landsmænd, hvorpaa Oversætteren har anvendt de behageligste Timer, der nogensinde paa hans literaire Bane bleve ham til Deel, og han vil ansee sig paa det herligste belønnet, om Værket maa finde Bifald, og om Nordens Snorre gjennem hans Haand maa finde Vei til hans Landsmænds Bogkammer, som Peder Claussens Oversættelse i sin Tid fandt.

Konge-Sagaer.

Fortale.

I denne Bog lod jeg nedskrive gamle Frasagn om Høvdinger, som have havt Rige i de nordiske Lande, og have talt i det danske Tungemaal, saaledes som jeg haver hørt kyndige Folk sige, saa og nogle af deres Slægtsgrene, eftersom mig er bleven fortalt. Somt deraf findes i Forfædrenes Stamtavle, hvori Konger eller andre storættede Mænd have opregnet deres Slægt; men Somt er nedskrevet efter gamle Qvæder eller Sagnviser, som Forfædrene have havt sig til Skjemt. Endog vi nu ikke vide, hvad Sandt heri er, have vi dog Prøver paa, at gamle Viismænd have holdt Sligt for Sandhed. Thiodolf hiin Frode fra Hvine var Harald Haarfagers Skald, der digtede et Qvæde om Kong Ragnvald højere end Heje, som kaldes Ynglinga-Tal. Ragnvald var en Søn af Olaf Geirstad-Alf, Halfdan Svartes Broder. I dette Qvæde opregnes 30 af hans Forfædre, ligesom hver deres Død og Lejested deri fortælles. Fiølner hedte en Søn af Yngvifrey, som Svearne længe derefter dyrkede ved Offringer[1], og efter hvem Ynglingerne have deres Navn. Eyvind Skaldaspilder opregnede ogsaa Hakon Jarl den Mægtiges Forfædre i et Qvæde, som kaldes Halejgiatal, der blev digtet om Hakon. Der nævnes Sæming, Yngvifreys[2] Søn, ligesom og der er talt om hver deres Død og Gravhøi. Efter Thiodolfs Sagn er Ynglingernes Liv og Levnet først nedskrævet, og siden forøget efter kyndige Mænds Fortællinger. Den første Old kaldes Bruna Old, da alle Døde skulde brændes, og over dem reises Bautastene; men efterat Frey var bleven høilagt i Upsal gjorde mange Høvdinger ligesaa ofte Høie som Bautastene til Minde om sine Frænder. Efterat nu Dan Mikillati havde ladet sig gjøre en Gravhøi, og befalet at han skulde bæres did efter sin

1) Blot kaldtes disse Offringer, fordi dertil brugtes blodige Slagtoffere. 2) Sæming var en Søn af Odin og ei af Yngvifrey. See Ynglinga-Saga 9de Capitel.

Ved Navnet Hvin har man i Oldtiden beteguet nuværende Qvinisdal samt Fedde (ford. Feta) Sogn i Listers Fogderi, ligesom Annabel-Ø og Hitter-Ø synes at have været henregnede til samme Egn. Nuværende Fedde-Fjord kaldtes derfor Hvinisfjördr. Paa Harald Haarfagers Tid forekomme, foruden hans berømte Skald Tjodolf med Tilnavnet den Vise (hinn fródi), flere gjæve Mænd i denne Egn, nemlig Herseren Grim og hans Broder Ingjald Tryggve (d. e. den Trofaste), Sønner af Kolbjørn Sneypper, som var beslægtet med Arnbjørn Herser i Fjordene (Søndfjord og Nordfjord); videre Oudott Kraaka, Søn af Erling Knyter gift med Signy Sigvatsdatter fra Lier (Lidir) øster i Viken, hvis Sønner vare Asmund og Asgrim; og endelig Bødolf en Søn af Grim Grimulfsson, der med sin Hustru Thorun, Thorolf hin Frodes Datter, og Søn Skegge samt Broder Bødmod udvandrede til Island tilligemed de nysnævnte Brødre Asmund og Asgrim, hvor de nedsatte sig i den søndre Deel af Øen i den Dal, som efter dem blev kaldet Hvinverjardal. Hvinverskr kaldtes den, som var fra Hvin.

Hálogaland, see Har. Haarf. S. Cap. 34.

Uppsalir, egentlig „Opsalene," nu Gamle Upsala, en halv Miil i Nord for Universitets-Staden Upsala, i Tiundaland i Upland i Sverige, hvorom see Tunelds Geogr. 1 B. 1 D. S. 115—7de Opl.

Død med Konge-Skrud og Rustning, med hans Hest og alt Sadeltøi, samt meget andet Gods, da gjorde mange af hans Ætmænd saalunde siden, og da begyndte Høiolden i Danmark; dog varede Brand-Olden længe efter den Tid iblandt Svear og Nordmænd.

Medens Harald Haarfager var Konge i Norge bebyggedes Island. Hos Harald vare Skalde, hvis Qvæder Folk endnu kunne udenad, tilligemed alle Sange om de Konger, som siden have været i Norge; thi lægge vi meest til Grund for vore Fortællinger de Sange, som bleve sjungne for Høvdingerne Selv, eller deres Sønner, og antage Alt det for Sandt, som findes i disse Qvæder om deres Færd eller Slag. Er det end Skaldes Skik at prise ham meest, for hvem de staae, monne dog Ingen vove at fortælle denne Selv de Bedrifter, hvilke Alle som det hørte, saavelsom Hiin Selv, vidste var Fjas og Digt; thi dette var Spot og ikke Priis.

Om Præsten Are hiin Frode[1].

Præsten Are hiin Frode, en Søn af Thorgils Gellisson, var den første Mand her i Landet, som i det norske Maal nedskrev baade gamle og nye Fortællinger. I Begyndelsen af sin Bog skrev han meest om Islands Bebyggelse og Lovsætning, dernæst om Lag-

1) Are Frode er født paa Island 1067 og er Forfatter til flere, tildeels tabte Værker. Han kaldtes den Gamle, fordi han naaede en Alder af 84, eller efter Nogle 91 Aar.

Danmörk (Danariki, Danaveldi). Det grændsede i Middelalderen mod Syd til Egdерá eller Ægisdyra (nu Eideren) og Holzetuland (Holsteen) og indbefattede, foruden den her nordenfor liggende jyske Halvø (ford. Jótland) og Øerne, ogsaa Skaane (ford. Skáney) med Bornholm (ford. Borgundarhólmr) samt Halland og Bleking (ford. Bleiking) Indbyggerne kaldtes Danir og danskr, som var fra Danmark.

Norges gamle Navn, der almindeligst findes skrevet Norvegr og Noregr, var vel oprindelig Nordvegr eller Nordrvegr (see Samlinger til det Norske Folks Sprog ꝛc. 2det Bind Side 379 f.). I den ældste Tid var det egentlige Norges Grændse (Landamæri) „Göt-Elven fra Væneren til Søen, men mod Nord Skovene (Markir) indtil Eidskoug og siden Kjølen alt Nord til Finmarken,“ det vil sige, til Røberg ved Lenvig, eller til Malanger-Fjord nordligst i Senjen (see Olaf d. Hel. S. Cap. 59 og Not. om Halogaland til Har. Haarf. S. Cap. 34). Senere gik Grændsen omtrent som nu fra Forbjerget Væggen paa Arnøen nordenfor Tromsø, i Syd til Kjølen og langs denne indtil Finlierne i Snaasens Prgd., derpaa i Øst til Strøm i Hammerdals Pastorat i Jæmteland og videre mod Sydøst til Ångermanland; fulgte siden omtrent den nærværende Grændse for Jæmteland og Herjedalen, nemlig i Sydøst og Sydvest indtil Trondeklitt og videre i Vest til Trollegraf, saa i Syd til Fånåkämsås i den østligste Kant af Särna Sogn i Dalarne, hvorpaa den atter faldt sammen med den nærværende Grændse, som den uden særdeles betydelige Afvigelser fulgte indtil Lee-Sø, Bog-Sø og Korn-Søerne, samt videre efter den endnu gjældende Grændse imellem Bahuus-Lehn og Dalsland indtil Göt-Elven. (Ifølge en Grændse-Tractat imellem Norge og Sverige fra Midten af 13de Aarhundrede, som findes i Codex Ar. Mag. 114 qr. A. paa Universſ. Bibl. i Khavn). Til Norge i den meest udstrakte Forstand (Noregsveldi) angives som Grændse i Syd Göt-Elven, mod Østen Eidskoug, mod Norden Gandvik eller det hvide Hav og mod Vesten Aungulseyjasund (d. e. Sundet mellem nuværende Anglesey og det faste Land Wales i England). Foruden Finmarken som det var (Har. Haarf. S. Cap. 34), ere saaledes alle det gamle Norges vestlige Skatlande deri tillige indbegrebne (see Cap. 20 og Fornm. S. V. 238—39 o. s. v.). Til de naturlige Inddelinger af Landet i det Nordenfjeldske, Søndenfjeldske og Vestenfjeldske findes i vore Oldskrifter de tilsvarende Udtrykke „nordr i landi ok sudr“ og „um midt landit.“ Norge var iøvrigt inddeelt i disse Fylker: Háleyja-fylki, Naumdæla-f., Öyna-f., Sparbyggja-f., Verdæla-f., Skeyna-f., Strinda-f., Stjórdæla-f., Gauldæla-f., Orkdæla-f., Nordmæra-f., Raumsdæla-f., Sunnmæra-f., Firda-f., Fjala-f., Sygna-f., Haurda-f., Rygja-f., Egda-f., Græna-f, Vestfold (Vestfylda-f.), Vingulmørk, Alfheimar (senere Oslóar-sysla, Borgar-sysla og Ráuriki), Rauma-f., Heina-f., (eller Heidmörk), Öystradalir, Gudbrandsdalir, Hada-f., Valdres, Haddingjadalr samt Jamtaland og Herjulfsdalr paa den østre Side af de nuværende Grændse-Fjelde (see Navnene paa de enkelte Landskaber). Endelig fortjener at bemærkes Landets ældgamle Inddeling i Lov-Districter eller Lagdømmer (see Har. Haarf. S. Cap. 34) Indbyggerne kaldtes Nordmenn, Noregsmenn, Nordanmenn og norrænn (norrænir), som var fra Norge.

Island, see Har. Haarf. S. Cap. 20.

mændene[1]), hvorlænge Enhver havde forkyndt Loven, og han regnede først Aarenes Tal til den Tid, da Christendommen kom til Island; men siden Alt til sine egne Dage. Dertil lagde han og mange andre Stykker, saasom baade Kongernes Liv og Levnet i Norge og Danmark, saavelsom i England, foruden andre store Begivenheder, som her i Landet have tildraget sig. Hans Sagn tykkes mange forstandige Mænd at være de allermærkeligste; thi han var en forstandig Mand og saa gammel, at han var født næste Aar efter Harald Sigurdsons Fald. Han skrev, som han Selv siger, norske Kongers Liv og Levnet efter Odd Kollasons Sagn, en Sønneson af Hall fra Sidu[2]). Odd derimod tog sin Kundskab af Thorgeir Afradskoll, som var en viis Mand, og saa gammel, at han boede paa Nidarnæs, da Hakon Jarl den Mægtige blev dræbt. Paa samme Sted lagde Kong Olaf Tryggveson Grunden til Kjøbstaden, hvor den nu er. Præsten Are Thorgilsson kom 7 Aar gammel til Haukadal, til Hall Thorarinson, og blev der i 14 Aar. Hall var en storviis Mand og af god Hukommelse[3]), saa han endog kunde mindes, at Thangbrand[4]) Præst døbte ham 3 Aar gammel, Aaret før Christendommen blev lovfæstet paa Island. Are var 12 Aar gammel, da Biskop Isleif opgav sin Aand. Hall foer imellem Landene, og var i Handels-Samlag med Kong Olaf den Hellige, hvorved hans Kaar meget forbedredes, ligesom han derfore var vel bekjendt med hans Kongerige. Da Biskop Isleif døde vare næsten 80 Aar forledne siden Olaf Tryggvesons Fald[5]). Hall døde 9 Aar senere end Biskop Isleif, og havde i Aarenes Tal naaet det 94de. Han havde sat Bo i Haukadal, 30 Aar gammel, og boede der i 64 Aar: saa skrev Are. Teit, en Søn af Biskop Isleif[6]), var til Opfostring hos Hall i Haukadal, hvor han siden boede. Han lærte Are Præst, og gav ham Kundskab om mange Ting, som Are siden nedskrev. Mangen en Kundskab fik og Are af Thurid, en Datter af Goden[7]) Snorre. Hun var viis og forstandig, og mindedes vel sin Fader Snorre, som var nær 35 Aar, da Christendommen kom til Island, og døde et Aar efter Kong Olaf den Helliges Fald[8]). Thi var det ikke forunderligt, at Are Præst var sandkyndig om gamle Tildragelser, baade her og udenlands, da han selv var videbegjærlig, forstandig og af god Hukommelse, og havde desuden lært meget af gamle forstandige Mænd.

1) Egentligen Lovforkynder, fordi han skulde sige hvad Loven i ethvert Tilfælde tilholdt. 2) Sidu Hall omtales i Laxdæla-Saga, som een af dem, der understøttede Thangbrand i at indføre Christendommen paa Island. 3) I Texten „minnigr," minnug bruges endnu om ham, som har en god Hukommelse. 4) Thangbrand var en af de første Udbredere af Christendommen paa Island, og leed mange fortiente Ulemper for sin haarde Fremfærd. 5) Olaf faldt i Slaget ved Svolder Aar 1000. 6) Isleif var Islands første og meest berømte Biskop, som havde sin Lærdom fra Skolen i Erfurt. 7) Goder vare i Hedenskabets Tid baade Forstandere for Gudstienesten og tillige Dommere. 8) Olaf den Hellige faldt 1030.

England (eller Eingland), hvorved de Gamle i Almindelighed kun forstode den af Angelsaxerne beboede Deel af Brittanien; dertil regnedes nemlig ei Bretland (nu Wales). Indbyggerne kaldtes Englar eller Englismenn og enskr, som var fra England.

Sida en liden Bygd i Skaptafellsþingi i det østlige Island. Kjøbstaden, d. e. Nidarós, nu Staden Throndhjem, see Olaf Tryggv. S. Cap. 77.

Haukadalr, en Dal med en Gaard af samme Navn i Arnessþingi i det sydlige Island.

Ynglinga-Saga.

1ste Cap. Her tales om Landenes Beliggenhed.

Saa er sagt, at Jordens Kreds, som Menneskeslægten beboer, er gjennemskaaren af mange Bugter, saa at store Have gaae ind i Landene fra Verdens-Havet. Saaledes er det bekjendt, at der gaaer et stort Hav fra Njørvasund og alt ud til Jorsalaland. Fra samme Hav gaaer en lang Havbugt mod Nordost, som heder det sorte Hav, og skiller Jordens tvende Parter, hvoraf den østlige Deel heder Asia; men den vestlige kalde Nogle Europa, Nogle Enea. Nordenfor det sorte Hav ligger Svithjod[1] hiint store eller hiint kolde. Det store Svithiod kalde Somme ikke mindre end Serkland det Store; Andre ligne det med det store Blaaland. Den nordre Deel af Svithiod ligger ubygget af Frost og Kulde, ligesom den søndre Deel af Blaaland er øde af Solbrand. I Svithiod ere mange store Herreder, der ere og mangeslags forunderlige Folkeslag, og mange Tungemaal. Der er Kiæmper[2], der er Dværge[3], og der er ogsaa Blaamænd[4]. Der er Dyr og forfærdeligen store Drager. Norden for de Fielde, som ligge uden for alle bebyggede Lande falder en Aa gjennem Svithiod, som med sit rette Navn heder Tanais. Fordum kaldtes den Tanaqvisl[5] eller Vanaqvisl, og kommer ud til Søen ved det sorte Hav. Landet ved Vanaqvislerne blev kaldet Vanaland eller Vanaheim, og Floden selv adskiller de tre Verdensdele, hvoraf den østlige heder Asia, den vestlige Europa.

2det Cap. Om Asia-Mændene.

Landet østen for Tanaqvisl i Asien blev kaldet Asaland eller Asaheim; men Hovedborgen, som var i Landet, kaldtes Asgaard. I denne Borg var en Høvding ved Navn Odin, og der var et stort Offersted. Det var Skik der, at 12 Tempelgoder vare de ypperste Goder, som baade skulde raade for Offringerne og dømme Mand imellem. Disse kaldtes Diar eller Drotner, og dem skulde Alt Folket vise Tjeneste og Lydighed. Odin var en stor og meget vidfaren Krigsmand, som underlagde sig mange Riger, og saa seiersæl var han, at han i hvert Slag havde Helden paa sin Side. Deraf kom den Tro hos hans Folk, at Seieren tilhørte ham i hvert Slag. Det var hans Vane, naar han sendte sine Mænd i Slag eller andre Sendefærd, at han først lagde Hænderne paa deres Hoveder, og lyste Vel-

1) Forfatteren bruger Svithjod baade om det store Land, som ligger Norden for det sorte Hav, og om det mindre Sverige, hvis Konger siden opregnes. Det første kalder han Godheim, den mythiske Tidsalders Vugge, og ligesom Gudernes Hjem, det sidste kalder han Mannheim, de Kongers Hjem, som han i Ynglinga-Saga fremstiller paa Skuevladsen. Svithjod er i øvrigt i Betydning Svearnes Folk, ligesom Sviariki er Svearnes Rige. Svíthjód hin mikla edr kalda svarer til de Gamles Skytia magna og Sarmatia, og maa have udgjort den største Deel af det nuværende europæiske Rusland. 2) Riser (Tartarer). 3) D. e. Kalmukker. 4) D. e. Mongoler. 5) Qvisl kaldes endnu en Green af en Elv eller en Bæk, og flere Gaarde have deraf sit Navn.

Cap. 1. *Njørvasund* d. e. Strædet ved Gibraltar, hvorom see Verlauff i Annal. f. n. Oldkyndighed 1 B. S. 58 f.

Jórsalaland eller **Jórsalaheimr** (**Gydíngaland**) af **Jórsalir** (Jerusalem) d. e. Palæstina et Landskab i det vestlige Asien. Det omtalte Hav er altsaa Middelhavet, ford. **Midjardarhafid.**

Serkland er Serkernes eller Saracenernes Land. Derved forstaaes forskjellige Lande, saasom det nordlige Africa, den Deel af Spanien, som beboedes af Maurer, samt Persien, Asyrien og flere Lande i Asien. Med **Serkland hit mikla** maa her forstaaes Nordafrika.

Bláland, egentlig de Sortes Land, Morland eller Maurernes Land, som henlægges længere i Syd end **Serkland**, med hvilket det undertiden sammenblandes. Her betegner det Ethiopien eller den varmeste Deel af Africa.

Tanais, nu Don-Floden i Rusland, som ved Assov falder i det Assovske Hav.

Cap. 2. Nogle gjenfinde Asgaard i det nuværende Assov, Andre i den nær ved de kaukasiske Bjerge liggende Stad **Chasgar**, som den gamle græske Geograph Strabo kalder **Aspurgum** (Asernes Borg). „Aserne (af **áss**, Bjergryg) ere da Grækernes Taurer (af **tor**, Bjerg; de senere nordiske Kilder kalde dem ogsaa Tyrker (**Tyrkir**) d. e. Thraker." Den gl. nord. Geogr. af N. M. Petersen I. 166.

signelse over dem; da troede de paa en lykkelig Færd. Saa pleiede og hans Mænd, hvorsomhelst de vare stedte i Nød, til Søes eller Lands, at paakalde hans Navn, og syntes jævnligen deraf at faae Ro og Lise; thi hvor han var, tykkedes dem Trøsten nær. Ofte foer han saa langt bort, at han dvælede paa Reisen i mange Aar.

3die Cap. Om Odins Brødre.

Odin havde to Brødre, den ene hedte Ve den anden Vilir, og disse hans Brødre styrede Riget naar han var borte. Det var engang, da Odin var faren langt bort, og havde været saa længe hjemme fra, saa Aserne tvivlede om hans Hiemkomst, at Brødrene toge sig for at skifte hans Arv; men hans Kone Frigg toge de begge til Eie; dog kort efter kom Odin hjem, og tog sin Kone tilbage.

4de Cap. Ufred med Vanerne.

Odin foer med en Hær imod Vanerne; men de vare vel beredte, og værgede deres Land, saa de havde skifteviis Seier, hærjede hinandens Land og giorde Skade derpaa. Da de omsider ledede derved, satte de paa begge Sider et Forligs=Stevne mellem sig, giorde Fred og gave hinanden Gidsler. Vanerne sendte deres giæveste Mænd, Njørd den Rige og hans Søn Frey, Aserne sendte derimod en Mand ved Navn Hæner, som de kaldte vel skikket til Høvding, og var en stor og overmaade væn Mand. Med ham sendte Aserne en høist forstandig Mand, som hedte Mimer, hvorimod Vanerne stillede den klogeste Mand i deres Flok ved Navn Qvaser. Da nu Hæner kom til Vanaheim blev han strax giort til Høvding, og Mimir gik ham til Haande med alle gode Raad. Men naar Hæner stod paa Thinge eller i andet Møde, uden at Mimer var ham nær, og nogen vanskelig Sag blev ham forelagt, svarede han stedse paa eet Viis: „raade nu Andre." Da fattede Vanerne Mistanke om, at Aserne havde bedraget dem i Mandeskiftet; thi toge de Mimer, halshuggede ham, og sendte Hovedet til Aserne. Odin tog Hovedet, indsmurte det i Urter, for at det ei skulde raadne og goel Galder derover[1]. Derved gav han det den Evne, at det talede med ham og aabenbarede mange Hemmeligheder. Odin indsatte Njørd og Frey til Offergoder, og disse bleve Asernes Diar[2]. Njørds Datter var Freya, der var Offerpræstinde, og lærte først Aserne det Seid=Væsen som var i Skik og Brug hos Vanerne. Medens Njørd var hos Vanerne havde han taget sin egen Søster til Ægte; thi dette var tilladt efter deres Lov. Deres Børn vare Freyr og Freya. Derimod var det forbudt hos Aserne at bygge Bo sammen saa nær i Slægtskabet.

5te Cap. Odin stifter Riget, og om Gefion.

Der gaaer en stor Fieldryg[3] fra Nordost til Sydvest, som skiller det store Svithiod fra andre Riger. Sønden for Fieldet er ikke langt til Tyrkland, hvor Odin havde store Eiendomme. I den Tid fore Romer=Høvdinger vide omkring i Verden, og undertvang sig alle Folkeslag; thi flygtede mange Høvdinger for denne Ufred fra sine Eiendomme. Men fordi Odin var forklog og troldkyndig vidste han, at hans Afkom skulde bygge og boe i den nordre Halvdeel af Verden. Da satte han sine Brødre Ve og Vilir over Asgaard; men Selv udvandrede han med alle Diar og en stor Mængde andre Folk, først Vester til Gar=

1) Galder, en Troldomssang, som brugtes af Troldomskonstnere af „gala" gale eller synge. Dette var et mildere Troldomsvæsen og ligesom en Fortryllelse. En anden, mere forhadt og med skadeligere Konster forbunden Troldom var Seid, hvorved Urter kogtes under flere, tildeels rædsomme Ceremonier. Disse Troldmænd forfulgtes derfor mere end hine. Ved begge Slags Troldom blev Nornernes Sang afsjungen. 2) Guder, guddommelige Væsener. 3) I Texten Fjeldgard d. e. Fjeldgjærde; i denne Betydning er „Gard" vor Almue vel bekjendt.

Cap. 5. Ved Tyrkland forstodes Moldau, Wallakiet og kanhænde flere tilgrændsende Lande. Nogle, der antage den store Bjergryg for Ural=Bjergene, troe at gjenfinde Navnet i Turkistan i Asien. Nuværende Lilleasien og nærmest Egnen om Troja kaldtes og Tyrkland, hvorom see Werlauff Symb. ad geogr. med. ævi S. 27.

dariget, og siden syd til Saxland. Han havde mange Sønner, og efterat han havde underlagt sig et vidløftigt Rige i Saxland, satte han sine Sønner til at værne om Landet. Derpaa foer han nord paa til Søen, og tog sig Bosted paa en Ø, som heder Odins-Ø i Fyen. Derefter sendte han Gefion nord over Sundet, for at oplede nye Lande, og hun kom til Gylfe[1], som gav hende et Plovland. Da foer hun til Jøtunheim og avlede der med en Jøtun fire Sønner; dem omskabte hun i Øxneham, spændte dem for Ploven, og trak Landet ud i Havet vester ud, lige for Odinsø, hvilket Land blev kaldet Sølund, hvor hun siden byggede og boede. Hende fik Skiold, Odins Søn, og de boede i Leidre. Hvor Plovlandet var er nu et Vand eller Sø, som kaldes Laagen[2]. I Sveariget ligger Fjordene i Laagen, som Næsene i Sølund. Saa sang Brage hiin Gamle:

Gefion drog fra Gylfe
Forøget Danmarks Land,
Paa Havets Straaler rig[3])
Det røg af Oxe-Løb.
De bare Ho'der fire,
Otte Pandestjerner[4]),
Da de røvet Vold
Slæbede til Venne-Ø[5]).

1) En mythisk Konge i Sverige, som havde en Kjærlighedshistorie med Asadatteren Gefion og som reiste til Asgaard for at undervises i Eddalæren. Traditionen har rimeligviis Hentydning til Østersøens Gjennembrud mellem Sverige og Sjæland. 2) Løgur eller laugur en almindelig Benævnelse paa Flydenhed og Vand af Là en flydende Vædske. Siden er det brugt om Vand og Sø, hvoraf store Elve kaldes Laager. Her staaer det for Søen Mælaren. 3) Dette er de nordiske Digteres sædvanlige Billede paa Guld. Billedet har sin Oprindelse af det Gjæstebud, som Ægir, Havets Gud, gav Guderne i Valhalla, til Gjengjeld for den gode Modtagelse han Selv der havde nydt. I dette Gilde lod Ægir Salen oplyse med Guld, ligesom Odin havde oplyst Valhalla med blanke Sværde. 4) Øine. 5) Sjæland, som efter Fabelen skabtes paa denne Maade.

Gardariki (eller Gardaveldi, Gardar) d. e. Gaardenes Rige, hvorved forstodes de Lande, som senere kaldtes det Store- og Lille-Rusland, og bestod af tre Hoveddele, nemlig 1, Hólmgardr den nordlige Deel med Hovedstaden af samme Navn, nu Novgorod; 2, Kænugardr omtrent det saakaldte Lille-Rusland og 3, Palteskja med Staden Palteskjuborg, nu Polozk ved Floden Düna, altsaa en Deel af det gamle Lithauen. Tillægsordet gerzkr eller girzkr betyder fra Gardar eller Gardarike.

Saxland (i Middelalderens Latin Saxonia), egentlig det af Saxer beboede Land, men hvilket Navn udstraktes til hele Tydskland fra Alperne i Syd og Rhinen i Vest. I mere indskrænket eller egentlig Betydning var Saxland den Deel af det nordlige Tydskland, som paa begge Sider af Weser-Floden strækker sig imellem den nedre Deel af Elben indtil Rhinen og Nederlandene. Det udgjorde altsaa omtrent den Strækning, som senere har for det meste indbefattet den nedersachsiske og vestphalske Kreds af det forrige tydske Rige, og for Tiden indbefatter den paa Vestsiden af Elben liggende Deel af det Brandenburgske, Holsteen, Kongeriget Hanover, det Oldenburgske og den under Kongen af Preussens Herredømme staaende Provinds Westphalen eller Vestfalen, hvilket Navn oprindelig svarer i Betydning til det gamle norske Landskabs-Navn Vestfóld.

Odinsey (Odinsve) i Fjóni, nu Odense, Hovedstaden paa Fyen i Danmark. Af det Navn Fjón forekommer ogsaa et Landskab i det vestenfjeldske Norge, nemlig nuværende Sandnæs Sogn i Lindaas Prgd. i Nordhordlehn.

Jötunheimar d. e. Jøtuernes eller Jætternes Hjem, et fabelagtigt Land, hvis Beliggenhed derfor angives forskjelligt. Naar Jötnerne, som af Nogle, men vistnok uden Grund (see Hallenbergs Anm. til Lagerbrings Hist. 1ste Afd. S. 61 ff.), holdes for et finsk Folkefærd, med Rette antages for Grundstammen af Norges og Sveriges Indbyggere før Asernes Indvandring, saa maatte følgelig ogsaa Jötunheimar nærmest være at søge i bemeldte Lande. Imidlertid henvise de fabelagtige Sagaer til de Egne, som ligge omkring den Botniske Bugt (Helsingjabotn), og som oftest endnulængere imod Nord og Øst, nemlig Landet i Nord for Gardarike op til og omkring det Hvide Hav (Gandvik). I Jötunheimar siges Jarledømmet Aluborg at ligge; der laae Geirrødargardar (Geirrødsgaard) og Grímsgardar mod Norden i Elivogar (Petzora?). Risaland med Kong Godmunds Residents Glæsisvellir (Glæsisvold), hvortil hørte Herredet Grundir med Jarlesædet Gnípalundr, siges dog at være adskilt derfra ved Floden Hemra.

Selundr (eller Sjálundr, Sælundr, Sjáland, Sjóland) d. e. Sølunden eller Sølandet, nu Øen Sjæland i Danmark.

Hleidra, nu Leire, Danmarks ældste Kongesæde, ved Bunden af Ise-Fjord ved nuværende Grevskab Lethraborg.

Da nu Odin spurgte, at der var gode Lands-Kaar øster hos Gylfe, foer han did, og Gylfe sluttede Forlig med ham; thi Gylfe tykkedes ingen Kraft at have til Modstand mod Aserne. Odin og Gylfe havde mange Skalkestykker og Koglerier med hinanden; men jævnligen bleve Aserne Mester. Odin tog sin Bopæl ved Mælaren paa det Sted, som nu kaldes Sigtun[1]. Der opførte han og et stort Tempel, hvor der offredes efter Asernes Sædvane. Han tilegnede sig den hele Strækning Land, som han lod kalde Sigtun. Tempelgoderne gav han ogsaa Bolsteder. Njørd boede i Noatun[2], Frey i Upsal, Heimdal paa Himinbjerg, Thor paa Thrudvang, Baldur paa Breidablik; dem Alle gav han gode Bolsteder.

6te Cap. Om Odins Færdighed.

Da Asa-Odin kom til de nordiske Lande, og Diarne med ham, blev det med Sandhed fortalt, at de begyndte at øve og lære Andre de Konster, som Folk længe derefter have faret med. Odin var den gjæveste af dem Alle, og af ham lærte alle de Andre Idrætterne; thi han kjendte dem først og flere end de Andre. For nu at sige, hvorfor han holdtes i saa høi Agt, da bidrog dertil disse Aarsager. Han var saa fager og væn af Ansigt, naar han sad hos sine Venner, at Alles Hu forlystedes derved; men naar han var i Hæren syntes han grum og forfærdelig for sine Fiender. Dette bar saa til, at han forstod den Konst at skifte Let[3] og Skikkelse, hvorlunde han vilde. Den anden Aarsag var den, at han talede saa snildt og glat, at Alle som det hørte ene antog det for Sandhed. Alt talede han paa Riim, ligesom det nu qvædes, som vi kalde Skaldskab. Han og hans Tempelgoder hede Sangsmede; thi fra dem begyndte denne Konst i de nordiske Lande. Odin kunde gjøre saa, at hans Fiender i Striden bleve blinde, eller døve eller forskræmte, og deres Vaaben saa sløve, at de ikke bede meer end en Riisqvist; derhos fore hans Mænd afsted brynjeløse, og vare galne som Hunde eller Ulve, bede i deres Skjolde og vare stærke som Bjørne eller Tyre. Da dræbte de Folk for Fode og hverken Ild eller Jern bede paa dem. Dette blev kaldet Bersærkergang[4].

7de Cap. Om Odins Idrætter.

Odin skiftede Ham; da laae Kroppen som død eller sovende; men derpaa blev han til Fugl eller Dyr, Fisk eller Orm, og foer da i en Svipstund til fjerne Lande, i sine eller Andres Ærender. Med blotte Ord forstod han at slukke Ild, at stille Havet i Ro, og vende Vindene til hvilken Kant han vilde. Odin havde et Skib, som hedte Skidbladnir[5], hvorpaa han seilede over store Have, og kunde det sammenrulles som en Dug. Odin førte med sig Mimers Hoved, der sagde ham mange Tidender fra andre Lande. Stundom opvakte han endog de Døde af Jorden, eller satte sig under Galgerne[6], hvorfor han kaldtes Gjengangernes Drot eller Galgernes Herre. Han havde og to Ravne, som han havde lært Mande-

1) Sigtun, Odins Stad. Sigurr er nemlig et af Odins Tilnavne, den Seirende, og Tún er den bekjendte aabne Plads mellem Husene. 2) Baadenes eller Skibenes Land, med Hensyn til Guden Njørds Herredømme over Havet. I øvrigt følger vor Forfatter her aldeles Eddas Grimnis Maal. 3) Farve. 4) Af ber nøgen og serkr en Særk eller Pantser. 5) Skidbladnir var det prægtige Skib, som Dværgene gjorde for Freyr, der var saa stort, at det kunde rumme alle Aserne med deres Rustninger. Hvor det foer havde det god Vind. Ordet er sammensat af Skid Skie en tynd Træflade og Blad, fordi Skibet udenbords er sammensat af tynde Planker. 6) Clausen og Grundtvig læse Hauga, Høienes Drot. Odin kaldes Hauga-Tyr eller Galgernes Gud, som den Gud, der raader over Alt, som hænger paa Himlens store Hvælving.

Dette Sigtún eller Sigtúnir, som paa Snorres Tid kaldtes forna Sigtúnir, heder nu Försigtuna eller Signilsberg i Håtuna Sogn, omtr. $\frac{1}{8}$ Miil vestenfor nuværende Stad Sigtuna (C. J. Schlyter om Sveriges äldsta indelning &c. S. 28).

Nóatún, Himinbjörg, Þrúdvángr eller Þrúdheimr og Breidablik ere mythologiske Navne, hvilke ei have Hensyn til Steder paa Jorden. Prof. Finn Magnusen (see hans Overs. af Sæmunds Edda 2 B.) forklarer Noatun, Njørds Gudeborg, med Himmeltegnet Vægten, Himinbjørg med Himmelt. Krebsen, Thrudvang med Skyluften og Breidablik med Himmelt. Tvillingerne.

Maal; disse fløi vide om i Landene og sagde ham mange Tidender. Af Alt Saadant blev han storligen viis. Alle disse Konster lærte han fra sig ved Runer og Sange, som kaldtes Galdre, hvorfor Aserne kaldtes Galder-Smede. Odin forstod og den Konst, hvormed fulgte den største Magt, og som han selv øvede, der kaldes Seid. Formedelst denne kunde han forudvide Menneskenes Skjæbne[1] eller uvordne Lod, saa og paaføre Folk Død, Ulykke, eller Vanhelse, samt tage Vid og Kraft fra Nogle og give til Andre. Men naar denne Trolddom fremmes følger derpaa saa arg en Afmagt[2], saa at det ikke syntes skamløst for Mandfolk at fare dermed; thi bleve derfore Præstinderne oplærte i denne Konst. Odin vidste grant, hvor alt liggende Fæ var skjult i Jorden, og forstod de Sange, hvorved Jorden, Bjerge, Stene og Høje oplukkedes for ham; han bandt dem som boede indenfor blot med sine Ord, gik derpaa ind og tog hvad han vilde. Af disse Kræfter blev han meget navnkundig. Hans Uvenner frygtede ham, hans Venner satte Lid til ham, og troede paa hans Kraft og paa ham Selv. Sine fleste Idrætter lærte han sine Offerpræster, og disse vare ham nærmest i al Viisdom og Troldkyndighed. Mange Andre toge dog ogsaa meget deraf, og fra den Tid udbredtes Troldkyndighed vidt og bredt, og holdtes længe vedlige. Folk offrede til Odin og de 12 Asa-Hovdinger, kaldte dem sine Guder, og troede siden længe paa dem. Fra Odins Navn skriver sig Navnet Audun, hvilket Folket gav sine Sønner, ligesom Thorer eller Thorarinn skriver sig fra Thors Navn, som ogsaa er forøget med andre Tilnavne, saasom Steenthor eller Hafthor, med flere Slags Forandringer.

8de Cap. Odins Lovsætning.

Odin satte den Lov i sit Land, der havde været gjældende hos Aserne. Saaledes bestemte han ved Lov, at alle døde Mænd skulde brændes og deres Eiendomme bæres med dem paa Baal. Saalunde, sagde han, skulde Enhver komme til Valhalla med de Rigdomme, som han havde med paa Baalet. Ogsaa det skulde han nyde, som han Selv havde nedgravet i Jorden; men Asken skulde bæres ud i Havet eller graves ned i Jorden. Efter gjæve Mænd skulde gjøres Høie til deres Minde. Fremdeles skulde der reises Bautastene over alle dem, hos hvilke der havde været noget Mandemod, hvilken Skik holdtes længe efter den Tid. Da skulde mod Vinteren blotes til et godt Aar; men midt paa Vinteren til et Grøde-Aar; det 3die Offer skulde gjøres om Sommeren, og det var Seiers-Blot. Over hele Svithiod betalte Folket Odin Skattepenge for hver Næse; men han skulde værge deres Land for Ufred og blote for dem til et godt Aar.

1) I Texten Ørlög, ligesom Ur-lov, Lov fra Evigheden bestemt, Begrebet af Prædestination. 2) **Ergi**: heri ligger Begrebet af Arghed; men ogsaa Afmagt. Paa disse Troldoms-Yttringer fulgte nemlig Afmagt, ligesom under Olqveisns Virkninger endnu i vore Dage.

Cap. 8. Sviþjód, der udledes af Odins Tilnavn Svidr og þjód, Folk (Odins Folk) d. e. det egentlige Sverige, som saaledes har Navn efter Folket (see Cap. 1). Sviariki eller Sviaveldi betegner Indbegrebet af alle de Lande, som laae under den svenske Krone. Det bestod af 1, *Sviþjód*, som indbefattede Provindserne Uppland, der inddeeltes i de tre saakaldte Folklande, nemlig Tiundaland, den vigtigste Deel af Sviþjód, med Kongens Residents Uppsalir (Gamle Upsala) efter hvilken Stad Riget undertiden kaldes Uppsalariki, Fjadrundaland (nu Fjerdhundra), den sydvestre Deel og Attundaland den sydøstre Deel (angaaende det fabelagtige Sagn om disse Navnes Oprindelse see Ynglinga-Saga C. 29); desuden Vestmannaland, Sudrmannaland (Södermanland) Kystlandet Sjáland eller Rodhin (nu Roslagen) og Gestrekaland (Gästrikeland). Til Sviþjód i udstrakt Forstand maa desuden henregnes Næriki og i Almindelighed ogsaa Vermaland, samt Jarnberaland, nu Dalarne (Dalir) og nærmest den østlige Deel af denne Provinds, der ansaaes som en Deel af Vestmanland og i Slutningen af 12te Aarhundrede var en meget svagt befolket Skovegn, hvis Indbyggere endnu vare Hedninger (Sver. Saga C. 12), og senere ogsaa Helsingjaland (Helsingland), hvortil foruden det nærværende Landskab af dette Navn, som egentlig hedte Sundadh (Sundhed) ogsaa hørte Medalpad og Ångrmannaland. 2, *Gautland* (eller Gaudland, nu Götaland), der inddeeltes i Vestra-Gautland (Vester-Götland) og Eystra-Gautland (Øster-Götland), hvilke Provindser

Njørd fik en Kone, som hedte Skade; men hun vilde ikke leve i Samqvem med ham; men giftede sig siden med Odin. De havde mange Sønner, hvoraf den Ene hedte Sæming, og om ham qvad Eyvind Skaldaspilder dette: 9de Cap. Om Njørds Giftermaal

Asason[1]) med
Jernskoven[2]) avled'
Skattekongen[3]),
Som Skjoldet
Blodig farver[4]).
Og Skade boed'
Med Stridsmands Ven[5])
Meest i Mannaheim[6]).
Skiers Dis[7]),
Af Havets Been[8]) oprunden,
Mange Sønner
Med Odin fik.

Til Sæming regnede Hakon Jarl den Mægtige sine Forfædres Slægt. Dette Svithjod kaldte de Manheim; men det store Svithjod kaldte de Godheim. Fra Godheim fortalte de mange Tidender og Underværker.

Odin døde paa Sotteseng i Svithjod, og da han var Døden nær lod han sig mærke med Spyds-Od, og tileguede sig alle vaabenbidte Mænd. Han sagde, at han vilde fare til Godheim, og der glad modtage sine Venner. Nu meente Svearne at han var kommen til hiint gamle Asgaard, og monne leve der evindeligen. Da begyndtes igjen Troen paa Odin og hans Paakaldelse. Ofte syntes Svearne, at han aabenbarede sig for dem, førend store Slag holdtes. Somme gav han Seier, Somme bød han til sig, og begge Kaar holdtes for gode. Odin blev brændt efter sin Død, og Baalet gjordes med stor Pragt. Det var deres Tro, at jo høiere Røgen steg i Luften, desto høiere hævedes han, som Baalet tilhørte, og han blev desto rigere jo mere Gods brændtes med ham. 10de Cap. Odins Død.

Derpaa blev Njørd af Noatun Eneveldsherre over Svearne, og vedligeholdt Offringerne. Ham kaldte Svearne da sin Drot, og han tog Skattegaver af dem. I hans Dage var algod Fred, og i alle Dele saa godt Aar, at Svearne troede Njørd raadede for Aarets Grøde og Folkets Velstand. I hans Tid døde de fleste Diar, og Alle bleve de brændte og Blod-Offringer gjorte til dem. Njørd døde paa Sotteseng, og lod sig mærke til Odin førend han døde. Svearne brændte ham, og Alle græde meget over hans Gravleie. 11te Cap. Om Njørd.

1) Odin. 2) Jernskoven, Kjæmpeskoven d. e. Jettinden. Det er almindeligt hos vore gamle Digtere, at betegne Mænd og Qvinder med Billedet af et Træ. Jernskoven er her altsaa Jetteqvinden, fordi Skade var en Datter af Kjæmpen Thiasse, og Kjæmperne kaldes Jernskoven formedelst deres haarde Natur. Jernskoven var ellers efter Edda en Skov østen for Midgard, hvor forskjellige Jettinder havde Bopæl. 3) Nemlig Sæming i Modsætning af Konger af en høiere Art. 4) Beskrivelsen af en mandig Kriger. 5) Odin. 6) Verden eller den beboede Jord, ellers kaldet Midgaard. 7) Dis er det almindelige Navn paa alle qvindelige mythiske Væsener, og Skiernes Dis betegner Bjergboerinden vel bekjendt med Skiløben. 8) Havets Been er Bjergene, Klipperne. Skade kaldtes oprunden af Havets Been, fordi hun nedstammede fra Kjæmpeslægt gjennem sin Fader, Kjæmpen Thiasse.

havde hver for sig i Hedenold sine egne Konger, men styredes senere af Jarler, der dog vare Upsala-Kongen undergivne. Til Vester-Götland hørte senere Markir og Dalr (Dalsland), idetmindste en Deel deraf. Til Øster-Götland henføres Smálönd (nu Småland) og Øerne Gotland og Eyland (Øland). Ligesom Svíþjód af „Svidr," saaledes har man, dog vel uden Grund, villet udlede Gautland af et andet af Odins Tilnavne „Gautr," eller fra en Konge af dette Navn. Indbyggerne i Svíaríki kaldtes Svíar, i Uppland Uppsvíar, i Gautland Gautar; og gautskr eller gauskr, som var fra Gautland, ligesom sænskr eller svenskr, som var fra Svíaríki eller Svíþjód (see især Schlyter om Sveriges älsta indelning ꝛc.).

12te Cap. Freyrs Død.

Freyr tog da ved Riget efter Njord. Han blev kaldet Drot over Svearne, og tog Skattegaver af dem. Han var vennesæl og aarsæl ligesom hans Fader. Freyr reiste et stort Tempel i Upsal[1], satte der sit Hovedstade, og lagde dertil al sin Skyld, sit Land og Løsøre. Da begyndte Upsala-Rigdom[2], som stedse siden har vedligeholdt sig. I hans Dage begyndte Frodefreden, og da vare gode Aaringer i alle Lande, hvilket Svearne tilregnede Freyr; thi blev han desto mere dyrket end andre Guder, jo rigere Landsfolket i hans Dage blev end før, formedelst Fred og gode Aaringer. Hans Kone hedte Gerdur Gymis-Datter, og deres Søn hedte Fjølner. Freyr kaldes med et andet Navn Yngve, og dette Yngve-Navn ansaaes siden længe i hans Æt som et Hædersnavn, saa hans Ætmænd siden kaldtes Ynglinger. Frey blev sottesyg, og da Sygdommen tog Overhaand, fandt hans Mænd paa det Raad, at lade faa Mænd komme til ham. Imidlertid byggede de en stor Høi, hvorpaa de gjorde en Dør og 3 Glugger. Da nu Frey døde bare de ham lønligen i Høien; men til Svearne sagde de at han levede, og holdt Vagt over ham i tre Aar. Al Skatten hældede de ind i Højen, gjennem den ene Glug Guldet, gjennem den anden Sølvet, og gjennem den tredie Kobberpengene. Da vedvarede Fred og gode Aar.

13de Cap. Om Freya og hendes Døttre.

Freya holdt Blod-Offringerne vedlige; thi hun levede ene tilbage af Guderne, og derved blev hun saa berømt, at alle fornemme Koner, som nu hede Fruer, skulde kaldes med hendes Navn. Saaledes heder enhver Kone Frue over sin Ejendom; men den Kone, som haver Bo, kaldes Huusfrue. Freya havde heller mange Sind. Hendes Bonde hedte Odur[3], hendes Døttre Hnos og Gerseme. De vare meget fagre, og efter dem have de kostbareste Klenodier faaet deres Navn. Da det blev vitterligt blandt alle Svear, at Freyr var død, og Fred og gode Aaringer dog end vedligeholdtes, troede de, at saaledes monne vorde, medens Freyr var i Svithjod; thi vilde de ikke brænde ham; men kaldte ham Verdens Gud, og gjorde siden bestandigen Blod-Offringer til ham meest for Fred og gode Aaringer.

14de Cap. Kong Fjølners Død.

Fjølner, Yngve-Freys Søn raadede derpaa over Svearne og Upsala-Rigdomme. Han var mægtig, aarsæl og fredsæl. Da sad Fredfrode i Hleidre, og mellem dem var stort Venskab og Hjembud[4]. Engang da Fjølner foer til Frode paa Sølund var der gjort et stort Gilde istand for ham, hvortil der gik Indbydelse vide om i Landet. Frode havde en stor Husebygning, hvori der var gjort et stort Kar, som var mange Alen høit og sammenføiet af store Tømmerstokke, og dette stod i Understuen. Ovenover var et Loft, i hvis Gulvtillie der var en Aabning, hvorfra Drikke hældedes ned i Karret. Karret var fuldt af Mjød, som var overmaade stærk. Om Qvælden blev Fjølner med sit Fol-

1) Det fortjener at anføres som en særdeles Mærkelighed, at dette Tempels Graasteens-Mure endnu ere at see i gamle Upsala, hvor de tjene til Taarn for den derværende Kirke (see Peringsköld Mon. Upl. Sect. 1. C. 2, Dalin I. 138, Lagerbr. I. 75—76). 2) Upsala Öde (Audr) var visse Gaarde og Godser, som for bestandig bleve henlagte til Underholdning for Overkongen eller Drotten og Offringerne i Upsala; og hvilke siden ei uden Folkets Minde kunde enten formeres eller formindskes. Dette Jordegods blev det første Grundlag til de svenske Krongodser (Dalin I. 251 f., Lagerbr. I. 75). 3) Efter Edda var Odur Freyas Mand. Han forlod hende, gjorde en lang Reise, og hun blev sørgende tilbage, og hendes Taarer vare røde Guld. Edda giver ogsaa Odur de her benævnte Døttre, Smykkernes Sindbillede. I det Hele søger vor Forfatter i disse første 13 Capitler af Ynglinga-Saga at lempe sin Historie efter Eddalæren, og iklæde de mythiske Guder jordiske Kongers Væsen; men da Aserne vare uddøde gaaer Forfatteren over til en simpel historisk Fortælling. 4) Indbydelse til Hjemmet d. e. de indbøde hinanden flittigen hjem til sig.

Cap. 14. Hleidra see foran Cap. 5.
Selundr see sammesteds.

ge fulgt til Herberge i næste Loft. Om Natten gik han ud paa Svalen for at søge sig et beqvemt Sted, og var søvnør og overstadig drukken. Da han nu vendte tilbage til sit Herberge gik han langs med Svalen til en anden Loftsdør og ind af den. Da gled han paa Foden, faldt i Mjødkarret og omkom der. Saa siger Thiodolf hiin Hvinverske:

Fremgang fik,
Hvor Frode boed',
Feigheds[1] Ord,
Som til Fjølner kom.
Døden fandt
I vindløs Vove
Kongen over
Svegders[2] Kreds.

Svegder tog Riget efter sin Fader, og han gjorde det strænge Løfte at opsøge Godheim og Odin den gamle. Han foer med 12 Mand vide om i Verden, og kom til Tyrkland og det store Svithjod[3], hvor han fandt mange af sine Frænder. Paa denne Færd var han i 5 Aar, og da han var kommen tilbage til Svithjod, dvælede han der hjemme en Stund. Han havde faaet en Kone ude i Vanaheim, som hedte Vana, og deres Søn var Vanland. Atter foer Svegder ud for at lede efter Godheim, og kom til en stor Gaard paa den østlige Kant af Svithjod, som hedte Stein, hvor der var en Steen saa stor som et stort Huus. Om Qvælden efter Solfald da Svegder gik fra Drikkebordet til Soveburet, kastede han et Øie til Stenen, og saae at en Dværg sad under Stenen. Svegder og hans Mænd vare meget drukne og rendte mod Stenen. Dværgen stod i Døren, kaldte paa Svegder, og bad ham gange ind, om han vilde hitte Odin. Svegder løb ind i Stenen, som strax lukkedes til efter ham og Svegder kom ikke tilbage. Saa siger Thiodolf hiin Hvinverske: 15de Cap. Om Svegder.

Diurnir[4] Ættens
Dagsky Salbevogter[5],
Svegder sveeg
Da storsindet
Dulses[6] Frænde
Efter Dværgen løb
Og Søkmimers[7]
Med sin Skares
Lyse Sale
Af Jetter byg'd
Aabnede sit Gab
For gjæve Konge.

1) Feighed er den Tilstand, naar Døden snart forestaaer. Han er feig siges om ham, der snart skal døe. 2) Svegder var ogsaa et af Odins Tilnavne af ubestemt Oprindelse. Her hentydes til den følgende Konge. 3) Landet nordenfor det sorte Hav, see foran Cap. 1 og 5. 4) Diurnir var den anden blandt Dværgerne næst Modhogner (Mod-Forøgeren) og med ham de øvrige Dværges Oprindelse. Om Alfer og Dværge som Sindbilleder paa Naturkræfter og Elementer, findes mange fabelagtige Fortællinger i den gamle Mythologi. 5) Salen er Klippen, hvori Dværgen skjultes. 6) Dulse en af Dværgenes Benævnelser „den skjulte,“ ligesom den hele Dværgeslægt betegnes under Navnet Huldu-Folk, det skjulte Folk. 7) Mimer, som boer i det Dybe. Søkmimer var en gammel Kæmpe, som Odin forklædt besøgte, under Navn af Svidur, her staaer det som et almindeligt Navn paa Bjergboer-Slægten. Fortællingen og Verset antyder Svegders hemmelige Dødsmaade.

Cap. 15. Godheimr d. e. Gudernes Hjem, eensbetydende med Asgaard, see Cap. 2.
Vanaheimr, see Cap. 1.
Stein. Hvilket Sted hermed menes, lader sig vel neppe bestemme. Man jævnf. dog hermed Cap 36.

16de Cap. Om Vanlande.

Vanlande hedte Svegders Søn, som tog Riget efter ham, og raadede over Upsala-Rigdomme. Han var en stor Krigsmand og foer vide om i Landene. Eengang tog han Vinterherberge i Finland hos Snjo den gamle, og fik hans Datter Drifa til Ægte; men om Vaaren foer han bort og Drifa blev tilbage, og endskjønt han lovede at komme igjen inden 3 Aars Frist, kom han ei tilbage i 10. Da sendte Drifa Bud efter Troldkonen Hulda; men Visbur, sin og Vanlandes Søn sendte hun til Svithjod. Drifa kjøbte Troldkonen Hulda til at hun skulde hexe Vanlande til Finland, eller i andet Fald dræbe ham. Medens denne Troldom fremmedes, var Vanlande i Upsal, og da paakom ham en stor Lyst at fare til Finland; men hans Venner og Raadsmænd forbode ham det, og sagde at Finnernes Trolddom monne vise sig i hans Fare-Lyst. Da blev han søvntung og lagde sig til at sove; men da han havde sovet lidt, raabte han og sagde, at Mara[1] traadte ham. Hans Mænd fore til og vilde hjælpe ham; men da de toge ham i Hovedet traadte hun ham paa Benene, saa at de næsten bleve knuste; nu toge de fat i Fodderne; men hun klemte saaledes hans Hoved, at det blev hans Død. Svearne toge hans Liig, og han blev brændt ved en Aa, som kaldtes Skutaa, hvor der blev sat Bautasteen over ham. Saa siger Thiodolf:

Troldvætten[2]
Vanland førte
Til end at skue
Viles Broder[3]
Og Grimhilda[4],
Trold-Datter
Med Fod traadte
Hærlovers[5] Fi'nde
Og da brændte
Ved Skut-Aa's Seng[6]
Smykkeøder[7]
Af Mara qvalt.

17de Cap. Visburs Død.

Visbur tog Arv efter sin Fader Vanlande. Han fik Aude den Riges Datter til Ægte, og gav hende i Brudegave 3 store Gaarde og et Guldsmykke. De havde to Sønner sammen, Gisle og Ønd; men Visbur forlod hende og tog en anden Kone, hvorefter hun drog hjem til sin Fader med sine Sønner. Visbur havde en Søn, som hedte Domald, og hans Stifmoder lod hexe Ulykke paa ham. Da nu Visburs Sønner vare, den Ene 12, den Anden 13 Aar, droge de til deres Fader og krævede deres Moders Medgift; men han vilde ei udrede den. Da sagde de, at Guldsmykket skulde vorde den bedste Mands Bane i hans Æt, fore derefter bort og hjem. Derpaa begyndte de atter at trolde og hexe, for at de kunde faae deres Fader tagen af Dage. Da sagde Spaaqvinden[8] Hulda, at hun ved Troldom skulde bringe det dertil, at der bestandigen skulde være et Ætmord

1) Mara et natligt Trold, kaldes andetsteds Qvældrytterinde. Deraf det bekjendte Mare-Ridt. 2) Vætter, egentlig Væsener. De vare deels gode Væsener, og Landenes Skydsguder, deels onde, som her, der fore som Trolde omkring ved Nattetid og tilføiede Mennesket Skade. 3) Odin; og Billedet er Dødens Beskrivelse. 4) Den grimme Hulda. 5) Derved betegnes Anførerne i Krigen. 6) Strandbred. 7) De nordiske Digteres sædvanlige Billede paa en gavmild Mand, som ei sparer Smykker. 8) Vølva i Texten en hedensk Spaaqvinde, maaskee af Vølr den runde Stav, som Spaaqvinderne bare.

Cap. 16. De Gamles Finnland udgjorde den Deel af det nuværende Storfyrstendømme Finland, som mod Nord og Øst er begrændset af Østerbotn (Kvenland) og Karelen (Kyrjálaland). Indbyggerne kaldtes Finnar.

Skutá er maaskee Aaen, som løber gjennem Skutinge Sogn i Nord for Upsala.

i Ynglingernes Æt herefter, og deri samtykkede de. Derpaa samlede de Mandskab, kom uforvarende om Natten paa Visbur og brændte ham inde. Saa qvad Thiodolf:

Og Visburs
Villie-Byrde[1]
HavetsBroder[2]
Svælge kunde.
Stedets Vogter'[3]
Rasend' hidsed'
Skovens onde Tyv[4]
Mod sin Fader[5].
Den Stormægtige
Paa Arnens Kjøl[6]
Af Glødens Hund[7]
Den gneldrende blev bidt.

Domald tog Arv efter sin Fader Visbur, og raadede over Landene. Da der i hans Tid blev stor Sult og Elendighed, gjorde Svearne store Offringer i Upsal. Den første Høst offrede de Øxne; men Aarfærden forbedredes ikke derved. Den anden Høst begyndte de med Menneske-Offringer; men Aarfærden blev heller som værre. Men den tredie Høst, da Offringen skulde begynde, kom en stor Skare af Svear til Upsal, og nu holdt Høvdingerne Raad mellem hverandre, og bleve enige om, at Dyrtiden kom fra deres Konge Domald; thi besluttede de at offre ham til god Tid, at anfalde og dræbe ham, og med hans Blod bestænke Gudernes Alter. Saa gjorde de. Derom siger Thiodolf: 18de Cap. Domalds Død

Før hendtes
At Sværdfører
Rød farved' Jord
Med Drottens Blod;
Og Landshær
Blodrød' Vaaben
Paa Domald bar,
I Livets Haab[8].
Da Sveaslægt,
Gridsk paa godt Aar,
Joters Fiende
Aflive vilde.

Domalds Søn hedte Domar, som dernæst raadede over Riget. Han herskede længe over Landene, og i hans Dage blev Fred og god Aarfærd. Om ham er ikke fortalt andet end at han døde Sottedød i Upsal og blev ført til Fyrisvoldene[9], hvor han blev brændt paa Aabakken, og hvor hans Bautastene ere. Saa siger Thiodolf: 19de Cap. Domars Død.

1) Villiens eller Sjælens Byrde er Legemet, som hindrer Udførelsen af Sjelens Villie. 2) Fornjot var Fader til Loge, Ægir og Kare, eller til Ild, Hav og Vind, og saaledes er Havets Broder her Ilden. 2) De fornemste Folk, her Visburs Sønner. 4) Ilden. 5) Visbur. 6) Huset, hvori Arnestedet befinder sig. 7) Atter Ilden. 8) Domald, som havde Haab om et længere Liv. 9) Sletten udenfor Gamle-Upsala, bekjendt af Rolf Krakes Saga, hvor Rolf ved List reddede sig for Adils Forfølgelse. „Fyri, paa gammelt Svensk „Føre," Sø. Den Vandsamling, som Upsala-Aaen danner nede paa Kongsengen og som vel fordum var og endnu hvert Aar er stor nok til at fortjene Navn af Sø, kaldes end den Dag i Dag Føret. Fyrisvellir (nu Fyrisvall) betyder egentlig Sletterne eller Markerne om denne Sø." (Gejer Svear. Häfder I. 486). Paa Fyrisvall sees nogle hundrede Gravhøie.

Og jeg det tidt
Af vise Mænd
Frittet har
Om Yngves[1] Gravhoi,
Hvor Domar,
Paa bragende
Halfs Bane[2]
Henbæres monne.
Nu jeg det veed,
At smertebidt
Fjolners Afkom
Ved Fyri brændte.

20de Cap. Dyggves Død. Dyggve hedte hans Søn, som dernæst raadede over Landene, og om ham er ikke sagt Andet, end at han døde Sottedød. Saa siger Thiodolf:

Ei skjulte Ting
Jeg synger om,
Men om Heste-Dis[3],
Som til Gammen har
Dyggves Gravhoi;
Thi Ulfs og Narfes[4] Søster
Skulde vælge
Kongemand.
Og Lokes Mø
Haver legt
Med Eenvolds Konge
Af Yngves Slægt.

Dyggves Moder var Drott, en Datter af Kong Danp, Rigs Søn, der først blev kaldet Konge i det danske Tungemaal. Hans Ætmænd ansaae stedse siden Kongenavnet for Navnet paa den ypperste Værdighed. Dyggve var den Første blandt sine Ætmænd, som kaldtes Konge; thi hans Formænd kaldtes Drotter, deres Koner Drotninger, og deres Hoffinder Drot. Yngvi eller Ynguni kaldtes bestandigen Enhver af deres Slægtninger; men alle tilsammen kaldtes Ynglinger. Dronning Drot var en Søster af Dan Mikkillati, efter hvem Danmark har sit Navn.

21de Cap. Om Dag den Vise. Kong Dyggves Søn hedte Dag, som tog Kongedømmet efter ham, og var saa viis en Mand, at han skjønnede Fuglenes Røst. Han havde en Spurre, som sagde ham mange Tidender og fløi til adskillige Lande. Engang fløi Spurren til Reidgota-Land, til en Gaard, som heder Vorva, hvor den fløi i Bondens Ager og fik sig Mad. Bonden kom til, tog en Steen, og slog Spurren ihjel. Kong Dag blev ilde ved, da Spur-

1) Konge af Yngve-Slægten. 2) Ilden, fordi Half, i Følge Sagaen indebrændtes. 3) I Texten glitnis gnà. Gnà var en af Friggas guddommelige Terner, som eier en Hest, der løber igjennem Luft og Vand. Glitnis er en poetisk Benævnelse paa Hest. Her menes i øvrigt ved Hestens Gudinde Hæl, Lokes Datter. 4) Narfe var Lokes Søn, altsaa Hæls Broder. Narfe blev sønderreven af sin Broder Vale, som Aserne havde forvandlet til en Ulv. Digtet fortæller kun at Dyggve døde Straadød, og blev modtagen af Hæl i Underverdenen, og ei baaren til Valhalla, som de i Slag Faldne.

Cap. 21. Ved Reidgotaland i indskrænket og almindelig Betydning forstodes Halvøen Jylland (Jótland) i Modsætning til Eygotaland (Øgotland), de af Göter beboede danske Øer. I udvidet Forstand har man ved Reidgotland endog forstaaet Göternes Lande langs med Østersøen, og Vørva, Skjótans-vad eller Vapna-vad maatte ifølge Thjodolfs Vers søges i de sidstnævnte Lande.

ren ikke kom hjem, og da han i et Sone-Blot[1] spurgte efter Spurren, fik han det Svar, at den var dræbt paa Vørva. Derpaa udbød han en stor Hær, og foer til Gothland; men da han kom til Vørva, gik han paa Land med sit Mandskab og hærjede, og Folket flyede videveis for ham. Kong Dag vendte tilbage til Skibene med sin Hær, da det qvældedes, efterat have dræbt mange Folk, og taget mange til Fange. Da de nu fore over en Aa, paa et Sted som heder Skjotans-Vad[2], eller Vaaben-Vad, kom der løbendes en Arbeidstræl frem paa Aabakken, og skjød med en Høtyv ind i deres Hær. Skuddet ramte Kongen i Hovedet, saa han faldt strax af Hesten og fik sin Bane, hvorefter hans Mænd fore tilbage til Svithjod. Paa den Tid kaldtes den Høvding, som hærjede, Gram; men Hærmændene Gramer[3]. Saa siger Thiodolf:

Det spurgte jeg,
At ærlystne Dag,
Efter Døds-Ord
Heden fare skal.
Da han, som hændig
Bruger Valens Stav[4]
Til Vørva kom
Spurv at hævne.
Og det Ord
Var Kongefølget
Fra Kamp-Plads
Paa Øster-Vei,
At Høgaffel,
Som for Sleipner[5] slænger
Fodermaal[6]
Traf gjæve Gram.

Agne hedte Dags Søn, som blev Konge efter ham, en mægtig og berømt Mand, en stor Krigsmand, færdig og øvet i alle Dele. Det hendte sig en Sommer, at Kong Agne foer med sin Hær til Finland, hvor han steg paa Land og hærjede. Finnerne droge sammen en stor Hær, og fore til Strid under en Høvding, som hedte Froste. Der blev et stort Slag, hvori Kong Agne vandt Seier, og der faldt Froste med en stor Mængde af sit Mandskab. Kong Agne foer med Hærskjold gjennem Finland, lagde det under sig, og fik stormeget Bytte. Frostes Datter Skjalf og hendes Broder Loge tog han og førte med sig. Da han nu seilede østenfra, lagde han i Land ved Stoksund, og opslog sit Telt paa Fetet[7], hvor den Gang var Skov. Da havde Kong Agne just det Guldsmykke, som havde tilhørt Visbur. Han giftede sig nu med Skjalf, og hun bad ham gjøre Arve-Øl efter sin Fader. Dertil indbød han mange mægtige Mænd og gjorde et stort Gjæstebud. Af denne Færd var han bleven saare navnkundig og der var et stort Drikkegilde. 22de Cap. Om Agne.

1) Forsonings-Offer. Sonegalten fremledtes ved Juletid, naar Bragabægeret tømtes, for at Gjæsterne derpaa skulde lægge deres Hænder og gjøre Løfte. Paa samme Maade synes Dag her at have gjort sit Løfte at hevne sin Spurre, men tillige at være bleven underrettet om dens Skjæbne. 2) Skjotan af skjota skyde, kaste. 3) Egentlig grumme, gridske. 4) Valpladsens Stav d. e. Sværdet. Beskrivelse paa en krigersk Helt. 5) Odins herlige Hest, med 8 Fødder, hvorom Edda har en lang Fortælling. Her staaer Sleipner for Hest i Almindelighed. 6) Maal af Foder, som gives Hesten paa engang. 7) Fetet kaldes endnu i vort Sprog den Slette, som ligger langs Elven, og bruges som Engeslætter, ligesom en fed Eng.

Cap. 22. Finnland, see Cap. 16.
Stokksund er Strømmen eller Sundet, som forbinder Mälaren (Løg-inn) med Havet (nu Nord-Strøm).

Da nu Kong Agne var bleven drukken, bad Skjalf ham passe vel paa Guldsmykket, som han havde om Halsen, hvorfor han tog fat i Smykket og bandt det fast om Halsen før han gik hen at sove. Landtæltet stod ved Skoven, og et høit Træ over Tæltet, som skulde skjule det mod Solhede. Da nu Kong Agne var sovnet, tog Skjalf en Snor og fæstede under Smykket. Derpaa sloge hendes Mænd Tæltstængerne ned, kastede Løkken af Snoren op i Grenene paa Træet, og halede siden deri, saa at Kongen hængte tæt under Grenene, hvilket blev hans Død, hvorefter Skjalf løb med sine Mænd til Skibene og roede bort. Kong Agne blev brændt der, og Stedet, som siden blev kaldet Agnafit, ligger paa den østre Side af Tauren[1], vestenfor Stoksund. Saa siger Thiodolf:

Mig undrer det
Om Skjalfes Raad
Agnes Hær
Velkommen var;
Da Loges Dis[2]
I Luft hæved
Gjæve Mand
Med Guld-Smykke;
Han som ved Taur
Signos Brudgoms[3]
Svale Hest
Tæmme skulde.

23de Cap. Om Alrek og Erik.

Alrek og Erik hedte Agnes Sønner, som bleve Konger efter ham. De vare mægtige Mænd, store Krigshelte og Idrætsmænd. Det var deres Sædvane at ride Heste til og tæmme dem baade til Gang og til Løb, hvilket Ingen forstod bedre end de, og meest kappedes de om, hvo der kunde ride bedst, eller have de bedste Heste. Det traf sig engang, at begge Brødrene rede alene bort fra deres Følge med sine bedste Heste, og rede ud paa en Vold uden at komme tilbage. Folk fore af for at lede efter dem, og de bleve baade fundne døde med sønderslagne Hoveder. Da de intet Vaaben havde hos sig uden Hestebidslerne, troede Folk, at de dermed havde dræbt hinanden. Saa siger Thiodolf:

Alrek faldt,
Hvor for Erik
Brodervaaben
Til Bane bleve,
Og man sagde
At Dags Frænder
Hinanden dræbte
Med Hestens Hovedbaand.
Det før ei spurgtes
At Freys Afkom[4]
Oge-Greie[5]
I Slag brugte.

1) Tauren betyder i det lappiske Sprog et Næs. 2) Loge, ellers Loke, en Søn af Fornjot, Elementernes Fader, og Dis er en almindelig Benævnelse paa Gudinde. Loges Dis er Lokes Datter Hæl. 3) Habors, som efter Saxo blev hængt i en Galge. Habors svale Hest er Galgen, der forestilles som en kold livløs Hest, hvorpaa Agne reed til Underverdenen. 4) I Stedet for Ynglinge-Slægten. 5) Heste-Tøi, her Bidsler.

Agnafit kaldtes den flade Landtunge, hvorpaa den gamle Deel af Staden Stockholm nu er beliggende, hvilken af K. Olaf den Hellige blev gjennembrudt ved det efter ham kaldte Kongesund, nu Søder-Strøm, og saaledes adskilt fra det nuværende Sødermalm (cfr. Olaf d. Hell. Saga. Cap. 6).

Alreks Sønner, Yngve og Alf toge dernæst Kongedom i Svithjod. Yngve var en stor Krigsmand, stedse seiersæl, vakker og meget stor Idrætsmand, stærk og meget skarp i Strid, gavmild og en stor Glædesmand; thi var han af Alt Sligt navnkundig og vennesæl. Hans Broder Alf sad hjemme i Landet, og var ikke i Leding; han blev kaldet Alf Elfse, og var en taus, streng og uvenlig Mand. Hans Moder hedte Dagrid, en Datter af Kong Dag den mægtige, fra hvem Døglingerne nedstamme. Kong Alf havde en Kone ved Navn Bera, der var den væneste blandt Qvinder, meget rask og overmaade munter. Een Høst var Yngve Alreksson kommen fra et Vikingetog til Upsal, og var deraf bleven saare navnkundig. Ofte sad han længe ved Drikkebordet om Aftenen; men Alf gik gjerne tidligen til Sengs. Dronning Bera sad ofte til langt ud paa Aftenen, og hun og Yngve talede sammen til indbyrdes Gammen, men Alf sagde tit til hende, at hun ikke skulde sidde saa længe oppe om Aftenen, men bad hende gaae før til Sengs, da han ei vilde vaage efter hende. Hun svarede, at den Kone var sæl, som heller havde Yngve end Alf til Mand, og da hun ofte gjentog det samme, blev han meget vred derover. En Aften gik Alf ind i Hallen, hvor Yngve og Bera sadde i Høisædet og talede med hinanden. Yngve havde et kort Sværd paa sit Knæ, og Gjæsterne vare saa drukne, at de ei gave Agt paa at Kongen kom ind. Kong Alf gik lige til Høisædet, trak et Sværd frem under sin Kappe, og stak sin Broder Yngve igjennem dermed. Yngve løb op, trak sit korte Sværd, og gav Alf Banehug, saa de begge faldt døde paa Gulvet. Alf og Yngve blev høilagt paa Fyrisvoldene. Saa siger Thiodolf: 24de Cap. Om Alf og Yngve.

Skjæbnen bød
At Tempelvogter[1])
For Alf's Haand
Død nedsegnede,
Da nidkjær Døgling
Dolken stænked'
Med Yngves Blod.
Grumt det var,
Da Dronning Bera
De mordlystne
Til Strid opægged'
Paa blodig Val.
Og begge Brødre
Af Aabryne
Og uden Grund
Hinanden slog.

Hugleik hedte Kong Alfs Søn, som efter Brødrene tog Kongedømmet over Sve- 25de Cap. Kong Hugleiks Fald.
arne; Yngves Sønner vare den Gang i Børnealderen. Kong Hugleik var ingen Krigsmand; men sad hjemme i Rolighed i sine Lande. Han var meget rig; men havde heller Ord for at være karrig. Han havde ved sit Hof alskens Spillemænd, som spillede paa Harper, Giger og Fedler, og havde hos sig Seidmænd og alskens Troldfolk. Hake og Hagbard hedte to Brødre, som vare meget berømte. De vare Søkonger og havde meget Krigsmandskab. Stundom fore de baade sammen, stundom hver for sig, og mange Kjæmper fulgte dem begge. Kong Hake foer nu med sin Hær til Svithjod mod Kong Hugleik, som igjen samlede en stor Krigsmagt mod ham. Da kom ham til Hjælp 2 Brødre, Svipdag og Geigod, begge meget berømte Mænd og vældige Kjæmper. Kong Hake havde med

1) Kongerne vare i den ældste Tid baade Hærførere og Ypperstepræster.

sig 12 Kjæmper, og deriblandt Starkad hiin Gamle, ligesom Kong Hake selv var en drabelig Kjæmpe. De mødtes paa Fyrisvoldene, og der blev et stort Slag, hvori Kong Hugleiks Hær brat blev slagen. Da søgte Kjæmperne Svipdag og Geigod mandeligen frem; men Hakes Kjæmper ginge 6 mod een af dem, og de bleve tagne til Fange. Da gik Kong Hake ind i Skjoldborgen imod Kong Hugleik og dræbte ham der tilligemed 2 af hans Sønner. Efter dette flygtede Svearne; men Kong Hake lagde Landet under sig og blev Konge over Svithjod. Siden sad han hjemme i Landet i 3 Aar; men under denne hans Rolighed foer hans Kjæmper fra ham paa Vikingetog og samlede sig Formue.

26de Cap. Kong Gudløgs Død.

Jørund og Erik, Sønner af Yngve Alrekson laae al den Stund ude paa deres Krigsskibe, og vare dygtige Krigsmænd. En Sommer hærjede de i Danmark, hvor de traf paa Gudløg Haleya Konge, og holdt et Slag med ham, der endte saa, at Gudløgs Skib blev ryddet; men han selv tagen til Fange. De førte ham til Lands til Strømønæs og hængte ham der, hvorefter hans Mænd kastede en Høi over ham. Saa siger Eyvind Skaldaspilder:

For Øst Kongens[1)]
Offstolte Mod
Gudløg maatte
Tæmme Sigars
Vilde Hest[2)]
End Yngves Sønner
Smykkeøderen[3)]
I Træ hængte[4)].
Og Vinges[5)] Træ,
Som bær døde Krop,
Paa Næsset nikker,
Hvor Vigen deler,
Og Strømønæs
Navnkundig blev
Af Kongens Dys
Med Steen' mærket.

27de Cap. Om Kong Hake.

Brødrene Erik og Jørund bleve af dette Værk meget navnkundige, og syntes at være langt større Mænd end tilforn. Da de spurgte, at Kong Hake i Svithjod havde sendt fra sig sine Kjæmper, styrede de til Svithjod, og samlede derpaa til sig en Krigshær. Saasnart Svearne spurgte, at Ynglingerne vare komne did, flokkedes Krigsmandskab i Mængde til dem. Derpaa lægge de op i Mælaren, og stævne til Upsal mod Kong Hake, som farer imod dem paa Fyrisvold med langt færre Folk. Der blev et stort Slag, hvori Kong Hake gik saa hart frem, at han fældede Alle, som vare ham nærmest; tilsidst dræbte han Kong Erik, og hug ned Brødrenes Mærke[6)]. Da flygtede Kong Jørund til Skibene med alle sine Folk. Kong Hake havde faaet saa store Saar, at han saae hans Levedage ei monne vorde lange; thi lod han et Langskib, som han eiede lade med døde Mænd og

1) D. e. de Svenskes. 2) Galgen. 3) Det ofte brugte Billede paa en gavmild Mand. 4) Lod ham hænge. 5) I 2den Deel af Sæmunds Edda findes i Atlemaal Side 434 hvorfor Vinges Træ kaldes en Galge og der findes Vinges troløse Færd og hans Straf beskreven. 6) Mærket eller Fanen var vel først en Spydstage, hvorpaa var heftet et Skjold, et Knippe Hø o. s. v.; men tidligen kom Baand, Lærred og Silke med indvævede Figurer i Brug.

Cap. 26. Straumeyjarnes maatte vel efter Sammenhængen nærmest vært at søge i Danmark. Suhm (Hist. af Danm. I. 160) gjætter paa Strømsø, nu en Deel af Staden Drammen, hvortil maaskee det Udtryk i Thjodolfs Qvad „þar er vikur deilir" kunde givet ham nogen Anledning.

Vaaben, lod det føre ud paa Havet, lægge Roret i Lave og heiste Seilene. Derpaa stak han Ild paa Tyri-Ved[1], og lod gjøre et Baal paa Skibet. Hake var saa godt som, eller ganske død, da han blev lagt paa Baal. Vinden stod fra Land, og Skibet gik, brændende i lys Lue, ud mellem Øerne til Havs, og der gik stort Ry af dette siden.

Jørund, Kong Yngves Søn blev Konge i Upsal. Han raadede over Landene; men var ofte om Sommeren i Leding. En Sommer foer han med sin Hær til Danmark, og efterat have hærjet omkring i Jylland, drog han om Høsten ind i Liimfjorden, hvor han ogsaa hærjede. Medens han nu laae i Oddasund med sine Folk kom Haleyernes Konge Gyløg en Søn af Kong Gudløg, som før er omtalt, med en stor Krigsmagt, og lagde sig i Slag med Jørund. Da nu Landsens Folk bleve dette vaer, stimlede de til fra alle Kanter med store og smaa Skibe, og af denne Mængde blev Jørund overvældet og hans Skibe ryddede[2]. Selv sprang han over Bord; men blev fangen og ført op paa Land. Da lod Gyløg reise en Galge, leder Jørund did og lader ham der ophænge. Saaledes endtes hans Liv. Saa siger Thjodolf: 28de Cap. til Jørunds Død.

Jørund, fordum,
Han den Hedenfarne,
Livet lader
I Limafjorden.
Da Hørrens Hest[3]
Med høie Bryst
Gudløgs Bane[4]
Den skulde bære.
Og Hagbarts
Banemand[5]
Blev lagt om
Hersedrottens Hals

On eller Ane hedte Jørunds-Søn, som blev Konge over Svearne efter sin Fader. 29de Cap. Kong Anes Død. Han var en viis Mand, der gjorde store Offringer til Guderne; men da han ingen Krigsmand var, sad han roligen hjemme. I den Tid da de Konger, som vi nu have omhandlet, vare i Upsal, var over Dannemark først Dan Mikillati, som blev meget gammel, derpaa hans Søn Frode Mikillati, eller den fredegode, derefter hans Sønner Halfdan

1) Den fede og harpiragtige Deel af Fyrtræet, fornemmeligen Rødderne. 2) Blottede for Mandskab. 3) Strikken. Andre oversætte det Horvas Hest, efter Søkongen Hørve, som er bekjendt af sine Vikingetog og staaer for Odin, der var de Hængtes Gud, hvis Hest kaldtes Galgen. 4) Jørund havde nemlig dræbt Gudløg. 5) Galgestrikken hvori Hagbart blev hængt. Det kan og oversættes: „Stump af Hagbarts Gjed" d. e. den Skindrem eller Strikke, hvori Hagbart blev ophængt.

Cap. 28. Jótland (Jótuvegr), nu Jylland, saakaldet af de Jótar, et tydsk Folk, der ikke maa forvexles med de forhen ommeldte Jötnar, men beboede denne Halvø indtil de Norske eller Nordmændene fik Herredømmet der (desformedelst er det, at Bergraad Petersen kalder Knut Svensson og hans Æt danske Konger af norsk Herkomst), og vare beslægtede med de Gautar eller Göter, som beboede den sydlige Deel af vor nordiske Halvø og der vare de herskende, indtil de Svenske og de fra Norge kommende Danske i Halvøens sydligste Deel der finge Overhaand, cfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog ꝛc. S. 533 f. Bemeldte gamle Jótar vare de Jyder, som i Forening med Saxer og Angler i det 5te Aarhundrede droge til Britannien og bemægtigede sig denne Øes sydligste Deel, nuværende England, og vare forskjellige fra de senere eller nuværende Jyder, som ere af dansk Herkomst, men blandede med Levningerne af hine, efter hvilke de have optaget Navnet. Jylland er og, som vi have seet, blevet kaldet Reidgotaland.

Limafjödr hos Saxe (Sinus Lymicus), nu Limfjorden i Nørre Jylland i Danmark. Der er Oddasund imellem Øen Mors og Fastlandet.

See Har. Haarf. S. Cap. 34.

og Fridleif, som vare store Krigsmænd. Halfdan var ældre og over sin Broder i Alt. Han foer med sin Hær til Svithiod mod Kong Øn, og de holdt nogle Slag, hvori Halfdan stedse vandt Seier. Tilsidst flygtede Kong Øn til Vestergötland, da han havde været Konge i Upsal i 25 Aar, og var i Götland i 25 Aar, medens Halfdan var Konge i Upsal. Kong Halfdan døde Sottedød, og der blev han høilagt. Derefter kom Kong Øn atter til Upsal, da han var 60 Aar. Da gjorde han et stort Offer, i hvilket han offrede Odin sin Søn. Kong Øn fik det Svar af Odin, at han skulde leve end i 60 Aar, og var derefter Konge i Upsal i 25 Aar. Nu kom Ale den Frækne, en Søn af Kong Fridleif, med sin Hær til Svithiod mod Kong Øn, og de holdt flere Slag med hinanden, hvori Ale bestandigen havde Seier. Da flyede Øn anden Gang sit Rige, og foer til Vester-Götland. I 25 Aar var Ale Konge i Upsal førend Starkad[1] hiin gamle dræbte ham. Efter Ales Fald foer Øn atter til Upsal, og raadede Riget i 25 Aar. Derpaa gjorde han et stort Offer til et langt Liv, hvori han offrede sin anden Søn, og Odin svarer ham, at han skulde leve saa længe som han gav ham en af sine Sønner hvert tiende Aar, og tillige at han skulde give et af sine Lands Hærreder Navn efter sine Sønners Tal, som han offrede til Odin. Da han havde offret 7 af sine Sønner levede han i 10 Aar saaledes at han ikke kunde gaae; men blev baaren paa en Stol. Da offrede han sin 8de Søn og levede derpaa i 10 Aar sengeliggende. Nu offrede han sin niende Søn, og levede derpaa i 10 Aar; men drak af et Horn som et Svøbebarn. Endnu havde han en Søn tilbage, som han ogsaa vilde offre, og tillige give Odin Upsal med de Hærreder, som dertil ligge, under Navn af Tiendeland; men Svearne forbøde ham det, saa det blev Intet af Offringen. Siden opgav Kong Øn sin Aand og blev høilagt i Upsal. Efter den Tid kaldtes det Anasot naar en Mand døde smerteløs af Alderdom. Saa siger Thiodolf:

Fordum kunde
I Upsals Stad
Anesot
An anfalde
Og traalivet[2]
Anden Gang
Spædt Barns Art
Imodtage.
Og vende
Til aaben Mund
Den smale Spids
Af Oxens
Skarpe Værge[3]
Og han, som sin Æt
Blodstænker,
Drak liggende
Af Aag=Rhens Od.[4]
Ei graahærded'
Østens Konge[5]
Hjord' Dolk holde kan.

1) Af dette Navn forekomme flere Personer i den gamle Historie. 2) Seilivet, begge Talemaader bruges endnu i vort Sprog. 3) Horn. Der fortælles nemlig i Texten at han drak som et Barn af af et Horn. 4) Rensdyr, som bærer Aag, betyder Oxen, og dennes Sværd=Od er ligesom Hiordens Dolk nedenfor det gjentagne Billede paa Horn. 5) Sveriges Konge, da Sverige hører til de østlige Lande.

Tíundaland see Svíþjód Cap. 8.

Egil hedte On den Gamles Søn, som blev Konge i Svithiod efter sin Fader. Han var ingen Krigsmand; men sad roligen hjemme i Landet. Tunne hedte hans Træl, som havde været Ane den Gamles Raadgiver og Skatmester: men da Ane var død tog Tunne meget Løsøre[1] og grov ned i Jorden. Da nu Egil var bleven Konge satte han Tunne blandt andre Trælle, hvilket han syntes meget ilde om, og løb sin Vei med andre Trælle. De grove derpaa op den Skat, som Tunne havde skjult, og han gav den til sine Mænd, hvorimod de gjorde ham til deres Høvding. Siden stimlede til ham mange Udaadsmænd, og de laae ude i Skovene; men stundom faldt de ind i Hærrederne, røvede Folk eller dræbte dem. Dette spurgte Kong Egil og drog ud med sin Hær for at opsøge dem; men da han en Nat havde taget sig Natteleie, kom Tunne der med sin Hær, løb uforvarende paa dem, og dræbte mange af Kongens Folk. Saasnart nu Egil mærkede Ufreden beredte han sig til Modstand, og opsatte sin Fane; men mange Folk forlode ham, fordi Tunne og hans Mænd satte djærvt ind paa dem, og Kong Egil saae ingen anden Udvei end at flye. Tunne forfulgte de Flygtende lige til Skoven, hvorefter de fore tilbage til Bygden, hærjede og røvede uden nogen Modstand. Alt det Gods, som Tunne tog i Hænderne, gav han sine Folk, og blev saalunde vennesæl og mandstærk. Kong Egil samlede atter en Hær, og ilede til Slag mod Tunne. De sloges og Tunne vandt atter Seier; men Kong Egil flygtede og tabte mange Folk. Otte Slag holdt Egil og Tunne med hinanden, og i dem alle vandt Tunne Seier. Derefter flygtede Kong Egil ud af Landet, og stevnede til Sølund i Dannemark, til Frode den Frække, og lovede ham Skat af de Svenske for at faae Hjælp. Frode gav ham en Hær og fine Kjæmper, hvormed Kong Egil drog til Svithiod. Da Tunne spørger dette, kom han ham imøde, og der blev et stort Slag, hvori Tunne faldt; men Kong Egil tog sit Rige igjen, og Danerne fore tilbage. Kong Egil sendte Kong Frode gode og store Gaver hvert Aar, dog betalte han ingen Skat til Danerne; men desuagtet holdtes Venskabet mellem Egil og Frode vedlige. Efter Tunnes Fald styrede Egil Riget i tre Aar. Det traf sig i Svithiod, at en gammel Tyr, som var bestemt til at offres, blev saa stærk fedet, at han blev mandond, og da Folk vilde gribe den, løb han til Skovs, blev gal, og var længe i Skoven, hvor han gjorde Folk overmaade stor Skade. Kong Egil var en stor Jæger, og reed ofte i Skoven, for at jage Dyr. Engang var han ogsaa reden paa Jagt i Skoven med sine Mænd. Længe havde Kongen æltet et Dyr, og forfulgt det i Skoven, skilt fra alle sine Mænd. Omsider blev han Tyren var, rider til og vil dræbe den. Tyren snoer sig om, og Kongen stak til ham med Spydet, som skar sig ud af Saaret. Nu stak Tyren sine Horn i Siden paa Hesten, saa den faldt strax fladt paa Jorden med Kongen. Da sprang Kongen paa Benene, og vilde trække sit Sværd; men Tyren stak sine Horn dybt i Kongens Bryst. Derpaa kom Kongens Mænd til og dræbte Tyren. Kongen levede kun en kort Stund derefter, og blev høilagt i Upsal. Saa siger Thiodolf:

30te Cap. Om Egil, Tunnes Fiende.

Den lovsæle
Ætling af Tyr[2].
Flyede af Landet
for Tunnes Magt.

1) Guld og Sølv. 2) Tyr var en af de fornemste Aser, Odins Søn og Baldurs Broder, og bød over Seieren. Derfor anraabe Krigerne ham.

Selundr see S. 2.

Jøtuns [1] Og
Blodfarvede
Paa Egil
Lange Snabel, [2]
Han som tilforn
I Østens Skov
Bryneborg [3]
Længe baaret har.
Hv'dets Spyd
Uden Skede
Odins Ætling [4]
I Hjertet stod.

31te Cap. Om Kong Ottar Vendelkrage.

Ottar hedte Egils Søn, som tog Rige og Kongedømme efter ham. Han holdt sig ikke til Vens med Kong Frode; thi sendte Kong Frode Mænd til Kong Ottar, for at kræve den Skat, som Egil havde lovet ham. Ottar svarede saalunde: at Svearne aldrig havde betalt Skat til Danerne, og ikke heller vilde han, og med denne Besked foer Sendemændene tilbage. Frode var en stor Krigsmand; thi foer han en Sommer med sin Hær til Svithiod, hvor han steeg i Land og hærjede. Mange Folk dræbte han, Nogle tog han tilfange, brændte vide om i Bygderne, fik meget Bytte og gjorde et stort Hærværk. Næste Sommer gjorde Kong Frode et Feidetog til Østerveien, og da Kong Ottar spurgte, at Frode ikke var hjemme i sit Land, stiger han ombord paa sine Krigsskibe, seiler over til Dannemark og hærjer der, uden at faae nogen Modstand. Da han spørger at en stor Mængde Folk var samlet i Sølund, stevner han vester til Øresund, og seiler søndenfra sør ud til Jylland, lægger ind i Limfjorden, hærjer paa Vendsyssel, skjænder og brænder, og gjør Landet øde, hvor han farer frem med sin Hær. Votte og Faste hedte Frodes Jarler, som han havde sat til Landeværn i Dannemark, medens han var udenlands. Da Jarlerne nu spurgte, at Sveakongen hærjede i Dannemark, samlede de en Hær, løb ombord paa Skibene, seilede søndenfra, nord til Limfjorden. De kom uforvarende paa Ottar og Slaget begyndte strax. Svearne toge vel imod dem, og der faldt mange Folk paa begge Sider; men saasnart der faldt Folk i Danernes Hær ilede andet Mandskab til fra Hærrederne, og tillige søgte alle Skibe did, som vare i Nærheden. Slaget endte saa, at Ottar faldt der med den største Deel af sit Mandskab. Danerne toge hans Liig, førte det til Lands, lagde det op paa en Hoi og lode Dyr og Ravne slide det i Stykker.

1) Kjæmperne, som vare Gudernes Fiender; og da Digteren forestiller Egil nedstammende fra en Gud, gjør han Gudernes Fiende ogsaa til Kongens. 2) Horn. 3) Øiebrynenes Klippeborg er Hovedet. 4) I Texten Skilfings Slægt. Skilfing var et af Odins Tilnavn „han som frembringer Skjælven“ eller den Frygtelige.

Cap. 31. Austrvegr, der er dannet i Lighed med Nordvegr (eller Nordrvegr) og Vestrvegr og forekommer i Almindelighed som eensbetydende med Austrlönd, hvorved forstaaes Landene i Øst og og Syd ved Østersøen omtrent fra Mecklenburg og undertiden lige til Gandrik eller det Hvide Hav. Indbyggerne kaldtes Austrvegsmenn, og de som enten gjorde Vikingetoge derhen (vare i Austrviking) eller i fredelig Hensigt seilede til disse Lande kaldtes Austfarar (see blandt andet Saml. t. d. Norske Folks Sprog ꝛc. 2 B. S. 379. ff.) Ved Austrvegr forstodes undertiden ogsaa af Beboerne i det nordlige Norge Bjarmeland eller overhoved Landene ved det hvide Hav, hvorhen Seiladsen da gik over Ishavet.

Her menes med Danmörk Skaane og Bleking, det ældste og egentlige Danmark.

Eyrarsund (Eyrasund), nu Øresund imellem Sjælland og Skaane.

Vendill, nu Vendsyssel, den Deel af Nørre Jylland, som ligger nordenfor Limfjorden. Beboerne kaldtes Vendilsbyggjar. Den nordlige Deel af Vendsyssel (nu Skagen), og undertiden hele den østlige Deel af samme kaldtes Vendilskagi.

Derpaa gjorde de en Krage af Træ, sendte den til Svithiod, og lod sige, at deres Konge Ottar ikke var mere værd; thi kaldtes han efter den Tid Ottar Vendilkrage. Saa siger Thiodolf:

Ottar faldt
Under Orne-Klo,
Den kjække Helt
for Daners Vaaben.
Gribben sparked'
Med blodig Fod
Paa vise Mand
Paa Vindelmark[1].
Jeg spurgte
Vottes og Fastes
Daad blev til Sagn
For Svea-Folk;
At paa Den
Frodes Jarler
Mordfremmer,
Af Dage tage.

32te Cap. Om Kong Adils Giftermaal.

Adils hedte Kong Ottars Søn og Eftermand. Han var længe Konge, blev meget rig, og foer ogsaa nogle Sommere paa Vikingetog. Paa et saadant kom Adils med sin Hær til Saxland. Der regjerede en Konge, som hedte Geirthiof, og hans Kone hedte Aløf den mægtige; men om deres Børn tales ikke. Kongen var dengang ikke i Landet. Adils og hans Mænd rendte op til Kongens Gaard og røve der, medens Nogle dreve en Hjord ned til Strandhug[2]. Hjorden gjætedes af Trælfolk, Karle og Piger, og dem Alle toge de med sig. Iblandt disse var en forunderligen fager Mø, som hedte Yrsa. Med dette Hærfang foer Adils hjem. Yrsa var ikke blandt Trælpigerne, og det fandtes snart, at hun var forstandig, vel til Orde, og i alle Dele vel forfaren. Alle syntes derfor vel om hende, dog meest Kongen; thi kom det dertil, at Kongen holdt Bryllup med hende, hvorefter Yrsa blev Dronning i Svithiod, og blev anseet for en ypperlig Qvinde.

33te Cap. Kong Adils Død.

Kong Halfdans Søn Helge raadede dengang over Hledre. Han kom til Svithiod med saa stor en Hær, at Kong Adils ingen anden Udvei saae end at flye undaf. Kong Helge gik der i Land med sin Hær, hærjede og fik et stort Bytte. Han tog Dronning Yrsa til Fange, førte hende med sig til Hledre, tog hende til Kone, og fik med hende en Søn ved Navn Rolf Krake. Da Rolf var 3 Aar gammel kom Dronning Aløf til Danmark og sagde Dronning Yrsa, at hendes Mand, Kong Helge, ogsaa var hendes Fader; men Aløf hendes Moder. Derpaa foer Yrsa tilbage til Svithiod til Kong Adils, og var Dronning der, saalænge hun siden levede. Kong Helge faldt paa et Krigstog, og Rolf Krake, som da var 8te Aar gammel, blev derpaa tagen til Konge i Hledre. Kong Adils havde mange Stridigheder med en Konge fra Norge, som hedte Ali den Oplandske, og disse

1) Vensyssel. 2) Den svenske Konge, som havde overforet Ild og Sværd i Frodes Fraværelse. 3) Egentl. Strandrov eller Røveri, som almindeligviis Sørøvere begik paa Stranden eller Kysten.

Cap. 32. Saxland see Cap. 5.
Cap. 33. Hleidra see Cap. 5.
Upplönd see Halfd. Svart. S. Cap. 2.

Konger holdt et Slag paa Venner-Isen, hvori Kong Ali faldt; men Kong Adils vandt Seier. Om dette Slag er vidtløftigen fortalt i Skjoldunga Saga, og ligesaa om, hvorledes Rolf Krake kom til Upsal til Adils og saaede Guld paa Fyrisvold. Kong Adils var en stor Elsker af gode Heste, og eiede de bedste Heste paa den Tid. En af hans Heste hedte Sløngvir, en anden hedte Ravn. Denne, under hvilken var avlet en anden Hest, som ogsaa hedte Ravn, havde han taget fra Ali efter hans Død, og sendt den til Halogaland til Kong Godgest; men da Godgest satte sig paa Hesten fik han den ikke standset, førend han faldt af Hesteryggen og fik sin Bane. Dette skede paa Ømd paa Halogaland. Kong Adils var ved et Disa-blot[1], og da han red om Disar-Salen snublede Hesten under ham og faldt, saa Kongen styrtede forover og stødte Hovedet mod en Steen, hvorved Hjerneskallen revnede; men Hjernen blev liggende paa Stenen, og dette blev hans Bane. Adils

1) Disor var et almindeligt Navn paa nordiske Gudinder, især dem' som toge Mennesket under Beskyttelse. Nogle antage Disa for Freya, fordi en stor Offring, som skede Midtvinters, Freya til Ære, hedte Disa-blot.

Vænir, den store Indsø Venern i Vester-Götland i Sverige, hvortil Norge engang i Fortiden strakte sig.

Hálogaland (nu Nordlandene) har man antaget at have Navn efter en mythisk Konge Loge, Fornjots Søn, der formedelst sin høie Vext skal være bleven kaldet Háloge (den høie Loge eller Lue — Schøn. N. H. I. 92.) Hálogaland var oprindelig kun eet Fylke, Háleygja-fylki, bestaaende af tvende Sysseler; men var i det 14de og 15de Aarhundrede inddeelt i to Fylker, af hvilke det sydlige, som intet specielt Navn findes givet, men som maa have udgjort det egentlige Háleygja-fylki, igjen inddeeltes i tvende Halv-Fylker, nemlig: a) Heröyja-Hálf-Fylki, som dannede et Syssel under Navn af Alostarhaugs- (Alstahaugs) sysla, der indbefatter Vatsás (Vatsaas) Sogn eller den nordlige Deel af Birnodalr (Bindalen), Sømpnin eller Sæmpnin d. e. Vika (Viks) Sogn, Brunøy (Brønø) Sogn eller Harmr, Veiga (Vegen Ø eller Gladstad Sogn), Vefner eller Vefsn (Vefsens Præstegd.), Sognene Þjótta (Tjøtø), Alostarhaug, Sandnæs og Heröyjar, Radund (Ranens Præstegd.) samt Nesin (Nesne) og Dynjarnes (Dønnes) Sogne. b) Raudøyjar-Hálf-fylki, der indbefattede 1) *Bodinjar-sysla*, bestaaende af Sognene Ludrøy (Lurø), Raudøyjar (Rødø), Þridnar (Trænen), Mjola (Melø), Gildaskáli (Gilleskaal), Bedjanar (Beyeren), Skerjustadir (Skjerstad), Salpt eller Salfta og Salptadalr (Salten og Saltdalen), Bodin (Bodø), Kellingarøy (Kjeringø) og Foldin eller Røyrstadir; 2) *Steigar-sysla*, bestaaende af Sognene Leifnes eller Lidingar (Leinæs eller Lødingen), Steig (Stegen), Hamarøy, Lódengi eller Lódengjar (Lødingen) og Hól samt Ofót (Ofotens Præstegd.; 3) *Lófóta-sysla*, som bestod af Sognene Röst, Vedrøyjar (Værø) Muskones (Moskenæs), Flókstadir i Vargfót (d. e. Flagstød Ø), Boknes (Buksnæs), Hól, Borgar (Borge), Vâgar (Vaagen) og Gimista (Gimsø); 4) *Ylfve-sysla*, indbefattede Sognene Hodusægl eller Hofdasegl á Ylfvu d. e. Hassel S. paa Ulvø), Svortuland eller Svartaland (Sortland), Langanes, Yxnes, Málnes og Bör (Bø), eller tilsammen Vestráll (Vesteraalen); 5) *Andarnes-sysla*, indbefattede Aund (Andøen) eller Andarnes, Dvergaberg (Dvergbergs) og Bjaraska (Bjørnskind) Sogne. *Þrándarnes-fylki*, indbefattede omtrent det nuværende Senjens og Tromsens Fogderi eller Kirkesognene Þrándarnes (Trones) og Kvidufjördr (Ovæfjord) paa Ömd eller Aumd (den østlige Deel af Hindøen), hvis almindelige Navn var Kvidinöy, senere Hinn (nu Hind-Øen), ved Tjalldasund (nu Tjellesund) adskilt fra Tjalldöy (nu Tilø) og Fastlandet; samt Arnastadafjödr eller Ivorstadir á Roölld (nu Astafjord eller Ibestad paa Rolløø), Dureksöy, senere Djuröy (nu Dyrø), Traknöy eller Truknöy (nu Tranø), Sónesta (nu Sandø), Bjarkröy (Bjerkø), Þotskar eller Þoskar (nu Torsken) og Berg, de tvende sidste Sogne paa den store Ø Senjab eller Sennja (nu Senjen), der ved Geigo-sund (nu Giisund) adskilles fra Fastlandet; videre Leingjuvík (nu Lenvig) og endelig Trums eller Truns (Tromsø), der lige til 1776 kun udgjorde eet Præstegjæld. Indtil hen i 13de Aarhundrede var Lenvigen det nordligste Sogn paa Halogaland, „Þá er fjördur er Málángur heitir, hann skilur Finnmörk vid Búmenn“ (Rymbegla P. III. C. V., see om Finnmörk Har. Haarf, S. Cap. 34). Kong Hakon Hakonssøn lod først bygge Kirke i Trums og christne denne Egn (Hak. Hak. S. Cap. 333.); men ikke destomindre siges i et Document fra 1310 eller 1311 endnu St. Marias Kirke i Trums, der var et af de fjorten kongl. Capeller, at ligge „juxta paganos“ (hos eller ved Hedningerne ɔ: Lapperne). Først efter den nævnte Konges Tid kan Hálogalands nordlige Grændse være bleven udstrakt til Forbjerget Veggerstaf (nu Væggen pa Arnøen i Skjervø Sogn), og saaledes omtrent den samme som nu. Islænderen Oddur Munks Beretning (Olaf. Trygv. Saga C. 19) kan ikke svække denne Mening, der desuden findes stadfæstet i den authentiske Grændse-Tractat mellem Rigerne Norge og Sverige fra K. Magnus Lagabæters Tid. Indbyggerne kaldtes Háleygir og Hölgar, og háleyskr som var fra Hálogaland.

døde i Upsal, hvor han blev høilagt. Svearne kaldte ham den mægtige Konge. Saa siger Thiodolf:

End spurgde jeg
At Trold-Vætter [1)]
Magten finge
Med Kong Adils Liv.
Den Daadlystne
Freys Ætling [2)]
Af Hestens Bover
Falde skulde
Og Bragasønnens [3)]
Hjernevand
Blandet blev
Med grumset Dynd.
Den daadsæle
Ales Fiende
Skulde døe
I Upsaler.

Eystein, Kong Adils Søn, raadede dernæst over Sveavældet, og i hans Dage faldt Rolf Krake i Ledre. Paa den Tid feidede mange Konger, baade Daner og Nordmænd, meget i Sveavældet; thi der vare mange Søkonger, som raadede over meget Folk; men ejede ingen Lande, og med fuld Ret syntes han at kunne kaldes Søkonge, som aldrig sov under sodet Tag-Aas, og aldrig drak af Arnestedets Horn. 34te Cap. Rolf Krakes Fald.

Der var en Søkonge, som hedte Sølve, en Søn af Høgne i Njardø, som den Gang hærjede i Østerleden; men havde sit Rige i Jotland. Han kom med sin Krigsmagt til Svithjod, just som Kong Eystein var til Gjestebuds i et Herred, som heder Løfønd. Sølve kom uforvarendes paa Eystein om Natten, omringede Huset, hvor Kongen var, og brændte ham inde med sin hele Hird. Derpaa farer Sølve til Sigtun og begjærer, at Svearne vilde modtage ham og give ham Kongenavn; men disse samlede en Hær, og vilde værge Landet imod ham, hvorpaa der blev saa stort et Slag, at det efter Sigende ikke endtes i **11** Dage. Der fik Kong Sølve Sejer, og var siden Konge over Sveavældet en lang Stund, alt indtil Svearne svege ham, og han der blev dræbt. Saa siger Thiodolf: 35te Cap. Om Eystein og Jota-Kongen Sølve.

Jeg veed Eysteins
Liv fordølget [4)]
Ende fik
Paa Lofunde;

1) Vætter, see herom det 16de Capitel. 2) Fra Guder nedstammende Konge. 3) Brage, Bur og Ægir ere eddiske Navne, som Digteren bruger for Konge, Søn og Vand. 4) Ligesom af Skjæbnen hemmeligen bestemt.

Cap. 35. Njardöy, nu Nærøen i Numedalen i nordre Throndhjems Amt, et berømt Hedenolds Konge- og Hersesæde. Bemeldte Sølves Fader Høgne Sølvason, kaldet den Rige, nedstammede (ifølge „Fornj. ok h. ættmön.“) i 5te Leed fra Norr. Hans Søster Hildur den Smale (eller Slanke) var gift med Roga- og Hørdalands-Kongen Hjørleif Hjørnsson kaldet den Qvindekjære. Paa Njardöy boede vel og Ingolf Herser, der raadede over Numedalen, og hans Søn Sturlaug kaldet den Arbeidsomme (Starfsami), som havde til Ægte Asa den Fagre, Datter af Hring Jarl paa Hamar eller Hamrar (i Mærens S.) i Indherred (?) og tilsidst nedsatte sig i Sverige (see om Naumudalr Har. Haarf. S. C. 8).

Lofönd, nu Løfø i Mælaren, der hvor Drotningholm Slot nu er beliggende.

At Sikling [1]
Af de jydske Mænd
Med Svear
Indebrændtes.
Lietangs
Den bedske Sot [2]
Paa Kongen randt
Under Vægge-Tillie. [3]
Da tømmerfaste
Toftens Baad [4]
Af Stridsmænd fuld
Brandt over Kongen.

36te Cap. Yngvars Drab. Yngvar hedte Kong Eysteins Søn, som da blev Konge over Sveavælde. Han var en stor Krigsmand, og laae ofte ude paa sine Krigsskibe; thi Sveariget var da forhen bleven meget hærskattet baade af Daner og Østerlændinger.[5] Kong Yngvar gjorde Fred med Danerne; men tog sig til at hærje i Østerlandene. Een Sommer foer han ud til Estland med sin Hær, og hærjede der paa et Sted, som heder Stein. Da kom Esterne ned fra Landet med en stor Hær, og derpaa holdt de et Slag; men Landshæren var saa dryg, at Svearne ei kunde gjøre den Modstand. Da faldt Kong Yngve; men hans Folk flygtede. Han blev høilagt ved selve Søen paa et Sted, som heder Adalsyssel, og efter dette Nederlag fore Svearne hjem. Saa siger Thiodolf:

Det kom op [6]
At Syssel-Slægt
Kong Yngvar
Tog af Dage
Og Estnisk Hær
Ved Havets Hjerte [7]
Slog Kongehelt
Med lyse Ham [8].
Og Øst-Hav
Qvæder Gymis- [9] Sang
Til Svea-
Konges store Lyst.

1) Konge, ligesom nedstammende fra Odin, der har Tilnavnet Sigar, den seierrige. 2) Lie-Tang er Skoven, der groer i Lierne, som Tang paa Havbredderne, og Lietangens Sot er Ilden. 3) Kan og oversættes Brand-Kar. 4) Huset bygged paa Toften. 5) Eller Østerveismænd, Indbyggere af de østersøiske Provindser, see foran. 6) Det blev bekjendt. 7) Ellers Havets Been, d. e. Steen. Navnet paa det Sted, hvor Kongen dræbtes. 8) Med den lyse Hud. 9) Gymir var en Jette, Fader til den smukke Gerda, som blev gift med Frey. Ægir og Gymir bruges begge om Havet. „Havet bruser ved Sveakongens Høi."

Cap. 36. Stein cfr. S. 11.

Eistland (Eystland og Estland) var det almindelige Navn paa Landene langs med Østersøen i Syd for den finske Bugt (ford. Kyrjálabotn), og skulde ifølge Ottars Reise have strakt sig i Vest lige til Floden Weichsel. Det indbefattede saaledes, foruden det nuværende Estland, tillige Lifland. Af mindre Landskaber i Estland nævnes Adalsysla, nu Rotalien eller Kystlandet lige over for Øsel, Dagø etc., hvilke Øer forekomme i vor Historie under Navnet Eysysla (Suhm Hist. af Danm. I. 445). — Dalins (I. 298) og Lagerbrings (I. 116) Mening om Adalsyssel er aldeles stridende imod Contexten hos Snorre (see og Hallenbergs Anm. til Lagerbr. 1 Afd. S. 207). En anden Deel af Estland kaldtes Virland, i Nordvest for Søen Peipus. Desuden forekom Resaland d. e. Landskabet, hvori nu Staden Reval ligger, og endelig Vikar, som man antager at være Provindsen die Wieck i den Hapsalske Kreds. Indbyggerne kaldes Eistr.

37te Cap. Om Kong Braut Onund.

Onund hedte Yngvars Søn, som dernæst tog Kongedom i Svithjod. I hans Dage var der god Fred i Svithjod, og han blev meget rig paa løs Formue.[1] Kong Onund foer med sin Hær til Estland for at hevne sin Fader. Der gjorde han Landgang, hærjede vide om i Landet, fik et stort Bytte, og foer tilbage til Svithjod om Høsten. I hans Dage var der frugtbare Aaringer i Svithjod; thi blev han en af de vennesæleste Konger. Svithjod er et stort Skovland, og der ligger saa store øde Skovegne, at der ere mange Dagsreiser over dem. Koug Onund lagde stor Flid og Omkostning paa at rydde Skov og dyrke Rydlandet.[2] Han lod lægge Veie over de øde Skove, og saaledes fandtes skovløst Land vide om i Skovmarkerne, hvor store Hærreder byggedes. Paa denne Maade bleve vide Landstrækninger opdyrkede; thi der var Landsfolk nok til at bygge Landet. Onund lod bryde Veie over hele Svithiod, baade over Skovmark, Myrer og Fjeldegne; thi blev han kaldet Braut Onund. Han lod sig bygge en Gaard i hvert stort Hærred i Svithiod, og foer hele Landet om i Gjæstebud.

38te Cap. Om Ingjald Ildraade.

Braut Onund havde en Søn, som hedte Ingjald, og paa den Tid var Yngvar Konge i Fjadryndaland. Yngvar havde to Sønner med sin Koue; den ene hedte Alf, den anden Agnar, som vare næsten jævngamle med Ingjald. Braut Onunds Herredskonger vare den Tid vidt udbredte i Svithjod, og Svipdag den blinde raadede over Tiundaland, hvor Upsaler ligge og hvor alle Svearnes Thing er. Der var og midtvinters store Ofringer, hvortil mange Konger indfandt sig. Et Aar, midtvinters, var der kommen en stor Forsamling af Mennesker til Upsalene, og der var ogsaa Kong Yngvar kommen med sine Sønner. Da var Alf, Kong Yngvars Søn, og Ingiald, Kong Onunds Søn, 6 Aar gamle. De legede Guttelege, og Enhver skulde anføre sin Krigsskare. Under Legen befandtes Ingjald ustærkere end Alf, hvorover han blev saa ilde tilmode, at han næsten græd. Da kom Gautvid, hans Fosterbroder, til, ledte ham til hans Fosterfader Svipdag blinde, og sagde ham, hvor ilde det var gaaet til, at han var ustærkere og umandigere i Legen end Alf, Kong Yngvars Søn. Svipdag svarer, at det var en stor Skam. Dagen efter lod Svipdag tage Hjertet af en Ulv, stege paa en Teen, og gav Kongesønuen Ingjald det siden at æde, og fra den Tid af blev han den grummeste Mand, og af det værste Sindelag. Da Ingjald var bleven voxen, beilede Onund for ham til Gauthild, en Datter af Kong Algaut, som var en Søn af Gautrek den Milde, og Sønnesøn af Gaut, hvoraf Gautland har sit Navn. Kong Algaut syntes indsee, at hans Datter monne vorde heel vel gift, om hun blev given Kong Onunds Søn, hvis han havde sin Faders Sindelag; thi blev Pigen sendt til Svithjod, og Kong Ingjald holdt Bryllup med hende saasnart Tiden var kommen.

39te Cap. Kong Onunds Død.

Kong Onund foer en Høst imellem sine Gaarde med sin Hird over en Vei, som kaldes Himmelheden, hvor der er nogle trange Fjelddale, og høie Fjeld paa begge Sider. Der var da en meget stærk Regn; men forud havde der lagt Snee paa Fjeldene. Da faldt

1) Især Guld og Sølv. 2) Deraf endnu mange Navne paa Rød og Ryd.

Cap. 38. Om Fjadrundaland og Tiundaland see foran Cap. 8.
Gautland see foran Cap. 8.
Cap. 39. Himinheidr skal ifølge Dalin (I. 302) være beliggende i Siunde-Herred i Vestmanland og Tildragelsen have foregaaet ved Kungs-åra, hvor hans Gravhøi, der i Størrelse siges at ligne Kongshøiene ved Upsala, ei langt derfra paa Balndsås skal være at see og endnu kaldes Anunds-Hög. Lagerbring (I. 117—18) synes ei at fæste synderlig Lid dertil. See iøvrigt Gejer's Sv. Häfd. I. 330.

et stort Skred med Steen og Leer over Kong Ønund og hans Folk, hvorved Kongen fik sin Død og Mange med ham. Saa siger Thiodolf:

Under Himmelfjæld
Ønund heftet blev
Af Jonakurs[1]
Sønners Harm.
Skovbevoxet Ur
Esters Fiende
Til Jorden
Trykked' med sit Had.
Og Svingeren
Af Høgnes Rør[2]
Bedækket blev
Af Jordens Been[3].

40de Cap. Branden i Upsalene.

Da tog Ingjald, Kong Ønunds Søn, Kongedom over Svearne. Upsala-Kongerne vare de fornemste i Svithjod iblandt de mange Hærredskonger, som vare fra den Tid Odin var Høvding i Svithjod. De Konger, som sadde i Upsalene vare Enevolds-Høvdinger over hele Sveavældet indtil Agne døde; men da kom Riget først i Brødre Skifte, som før er fortalt. Efter den Tid spredebes Riget og Kongedømmet mellem Ætterne, eftersom disse forgrenedes; men nogle Konger oprybdede store Skovstrækninger, og byggede der, hvorved de forøgede deres Rige. Da nu Ingjald tog Riget og Kongedømmet, vare, som forhen er sagt, mange Herredskonger. Kong Ingjald lod berede et stort Gjæstebud i Upsalene, og agtede at tiltræde sin Arv efter Kong Ønund sin Fader. Dertil lod han en Sal gjøre i Stand, som var ingen Mon mindre eller mindre prægtig end Upsalen var, og denne Sal kaldte han de 7 Kongers Sal, hvori der var gjort 7 Høisæder. Nu sendte Kong Ingjald Mænd vide om hele Svithjod, og indbød til sig Konger, Jarler og andre Hædersmænd. Til dette Arvegilde kom Kong Algaut, Ingjalds Værfader, Yngvar Konge af Fjadryndaland, med sine to Sønner, Alf og Agnar, Kong Sporsnjall af Nærike, Kong Sighvat af Aattundaland; men Granmar Konge af Søndermanland var ikke kommen. Sex Konger bleve skibede til Sæde i den nye Sal; men et af de Høisæder, som Ingjald havde ladet gjøre i Stand var tomt. Alle Folk, som did vare komne, havde faaet sin Plads i den nye Sal; men sin Hird og sine øvrige Folk havde han anviist Sæde i Upsalen. Det var Sædvane paa den Tid, at han, som skulde gjøre Arvegilde efter Konger eller Jarler og Arven tiltræde, skulde sidde paa Fodskammelen foran Høisædet, alt til det fulde Bæger, som kaldtes Bragabægeret, var indbaaret. Da skulde han stande op mod Bragabægeret, gjøre et strengt Løfte og derpaa tømme Bægeret. Siden skulde han stige i det Høisæde, som hans Fader havde havt, og da var han kommen til fuld Arv efter sin Fader. Nu blev og her gjort saalunde. Da det fulde Bragabæger kom ind stod Kong Ingjald op, greb et stort Dyrehorn og gjorde det strenge Løfte, at han vilde gjøre

1) Jonakur, en Konge i Edda, hvis Sønner bleve stenede ihjel, fordi Staal og Vaaben ei bede paa dem. Meningen er altsaa at Ønund blev dræbt i et Jordskrid af nedfaldne Stene. 2) Høgne var Valkyrien Hildas Fader, og hans Sværd betegner Krigsmanden. 3) Det sædvanlige Billede paa Steen. Paa 3 Maader beskriver Digteren Kongens Drab ved Jordskriddet.

Cap. 40. Næriki, Áttundaland og Sudrmannaland, see foran Cap. 8.

sit Rige Halvdelen større mod alle fire Verdens Hjørner eller og døe, og derpaa stak han Hornet ud. Da nu Gjæsterne vare blevne drukne om Qvælden sagde Kong Ingjald til Svipdags Sønner, Folkvid og Hylvid, at de skulde væbne sig og sit Mandskab, som forhen om Qvælden var aftalt, hvorpaa de gange ud, hen til den nye Sal, og bare Ild paa den. Snart stod Salen i lys Lue, og der indebrændte sex Konger med alt deres Mandskab; men de som søgte at komme ud bleve snarligen dræbte. Derefter lagde Kong Ingjald alle de Riger under sig, som disse Konger havde havt, og tog Skat deraf.

Da Kong Granmar spurgte disse Tidender, og al denne Svig, tykkedes han vide, at samme Kaar monne være ham tiltænkt, dersom han ikke brugte Varsomhed. Samme Sommer kommer Kong Hjørvard, som var en Søn af Ylfing, med sin Flaade til Svithjod, og lagde ind i en Fjord, som kaldes Myrkva-Fjord. Da Kong Granmar spørger dette, sender han Mænd til ham, og indbyder ham til Gjestebuds med alt sit Mandskab. Han tog gjerne derimod; thi han havde intet Hærværk øvet i Kong Granmars Rige. Da han kom til Gjestebudet, blev han gladeligen imodtagen. Om Qvælden da de fulde Bægere skulde gaae om, fulgtes den Sædvane, som brugtes af Kongerne, naar de sad hjemme i deres Lande eller i de Gjestebud, som de lod gjøre, at de skulde drikke Tvimennings om Qvælden, Mand og Qvinde med hinanden, saa længe der var Par, og dersom der var Flere, drak de sammen i Lag. Derimod var det Vikingernes Lov, at alle de som i Gildet vare samtligen drak i Selskab med hverandre. Kong Hjørvards Høisæde var opstillet lige for Kong Granmars Høisæde, og paa samme Bænk sadde alle hans Mænd. Da sagde Kong Granmar til sin Datter Hildigunna, som var en overmaade vakker Pige, at hun skulde berede sig til at bære Øl til Vikingerne. Derpaa tog hun en Sølv-Kalk, fyldte den, treen for Kong Hjørvard og sagde: „Held for alle Ylfinger; denne Skaal til Minde om Rolf Krake," drak saa ud det Halve og gav Kong Hjørvard Kalken. Nu tog han Kalken tilligemed hendes Haand, og sagde, at hun skulde sætte sig ned ved hans Side. Hun siger, at det ikke var Viking-Skik at drikke i Tomandslag med Qvinder. Hjørvard svarer, at det var rimeligere, han heri vilde gjøre Forandring, hellere forlade Vikinge-Loven, og drikke paa Tomands Haand med hende. Derpaa satte Hildigunne sig ned ved hans Side, begge drak sammen, og talede Mangt om Qvælden. Dagen efter, da Kongerne Granmar og Hjørvard traf sammen, bragte Kong Hjørvard sit Frieri paa Bane, og beilede til Hildigunne. Kong Granmar bar denne Sag frem for sin Kone Hilda, og andre mægtige Mænd, og siger, at dem monne vorde stor Trøst og Hjelp af Kong Hjørvard. Alle gave deres lydelige Bifald, og Alle fandt det tilraadeligt. Enden blev, at Hildigunne blev fæstet til Hjørvard, der siden holdt Bryllup med hende. Da skulde Kong Hjørvard forblive hos Kong Granmar, eftersom han ingen Søn havde, der med ham kunde forsvare Riget.

41de Cap. Hjørvards Giftermaal.

Den samme Høst samlede Kong Ingjald en Krigsmagt, hvormed han agter at overfalde Svogrene. Hæren var fra alle de Lande, som han tilforn havde underlagt sig. Da nu Svogrene spørge dette, samle de en Hær i deres Rige, og dem til Hjelp kom ogsaa Hogne, med sin Søn Hildur, der raadede for Øster-Gøtland. Hogne var Fader til Hilda, som var gift med Kong Granmar. Kong Ingjald gik paa Land med sin Hær, som bestod af langt større Mandskab. Da staaer Slaget, som var det skarpeste; men, efterat det havde varet en kort Stund, flye de Høvdinger, som raadede for Fjadryndaland, Vester-Gøtland, Nærike og Aattundaland med samt den hele Hær, som fra disse Lande var kom-

42de Cap. Krig imellem Ingjald og Svogrene Granmar og Hjørvard.

Cap. 41. Myrkvafjördr, nu Mørkefjorden i Södermanland, cfr. Dalin I. 325.
Cap. 42. Eystra- og Vestra-Gautland, see Cap. 8.

men, og ilede til deres Skibe. Efter dette stedtes Kong Ingjald i stor Nød, og fik mange Saar; men undkom ved Flugten til sine Skibe. Der faldt ogsaa Svipdag blinde, Ingjalds Fosterfader, tilligemed hans Sønner Gautvid og Hylvid. Saalunde foer Ingjald tilbage til Upsalene heel ilde tilfreds med sin Færd, og tykkedes finde, at den Hær var ham utro, som han havde faaet fra de Riger, han ved Hærfærd havde vundet. Derefter var der stor Ufred imellem Kong Ingjald og Kong Granmar med hans Svoger[1] Kong Hjørvard, og da dette havde varet en lang Stund, bragte begges Venner det dertil, at de bleve forligte. Kongerne satte hverandre Stevne, mødtes og gjorde Fred imellem sig. Denne Fred skulde stande mellem de tre Konger saalænge de levede, og dette blev bundet ved Eed og Troskabs-Løfte. Vaaren efter foer Kong Granmar til Upsalene for at gjøre Offring, som sædvanligt mod Sommeren, for en varig Fred. Da faldt Spaadommen saaledes for ham, at han ei monne leve længe, hvorefter han foer tilbage til sit Rige.

43de Cap. Kongerne Granmars og Hjørvards Død.

Høsten efter foer Kong Granmar med sin Svoger Hjørvard til Gjestebuds paa en af deres Gaarde paa Øen Sili. Medens de vare i dette Gilde, kommer Kong Ingjald der en Nat med sin Hær, omringede Huset, og brændte dem inde med alle deres Folk. Derefter lagde han under sig alt det Land, som disse Konger havde havt, og satte Høvdinger derover. Kong Høgne og hans Søn Hillder faldt ofte ind i Sveavælde til Hest og dræbte Kong Ingjalds Mænd, som han havde sat over det Rige, der havde tilhørt deres Svoger Granmar. Denne Strid mellem Kong Ingjald og Kong Høgne stod paa en lang Stund, dog forsvarede Kong Høgne sit Rige mod Kong Ingjald alt til sin Dødedag. Kong Ingjald havde to Børn med sin Kone; den ældste hedte Aasa, den anden Olaf Trætelge. Gutten sender Gauthild, Kong Ingjalds Kone, til sin Fosterfader Bove i Vester-Götland, hvor han blev opfostret tilligemed Saxe, Boves Søn, som havde det Tilnavn Flettir. Det er et Folkesagn, at Kong Ingjald havde dræbt tolv Konger, og sveget dem alle under Freds Løfte; thi blev han kaldet Ingjald Ildraade. Han var Konge over den største Deel af Svithjod. Sin Datter Aasa giftede han med Gudrød, Konge i Skaane, og hun var Faderen lig i Sindelag. Aasa voldte at Gudrød dræbte sin Broder Halfdan, Fader til Ivar Vidfadme. Ligesaa blev hun og sin Bondes, Kong Gudrøds, Bane, og flygtede siden til sin Fader; thi blev hun kaldet Aasa hiin Ildraade.

44de Cap. Ingjald Ildraades Død.

Ivar Vidfadme kom til Skaane efter sin Farbroder, Gudrøds Fald, og drog i en Hast en Hær sammen, hvormed han skyndeligen foer til Svithjod. Aasa Ildraade var forud reist til sin Fader. Kong Ingjald var til Gilde paa Ræning, da han spurgte at Kong Ivars Hær var kommen der i Nærheden. Ingjald syntes, at han ingen Magt havde til at slaaes med Ivar; tillige indsaae han grant, at om han gav sig paa Flugten vilde alle hans Fiender stimle om ham fra alle Kanter. Da toge han og Aasa den Beslutning, der er bleven navnkundig, at de drak alle deres Folk overstadig fulde, og derefter lod lægge Ild

1) Svoger i det norske Sprog, som Maag i det svenske bruges baade om Svoger, Svigersøn og Svigerfader. Her er det Svigersøn.

Cap. 43. Sil eller Sili, nu Sæla-Ø i Søen Mælaren.
Skán eller Skáney (ogsaa Skaun), nu Skaane, den sydligste Deel af den nordiske Halvø, hvorfra Ordet Skandinavien har dets Oprindelse (see Saml. t. d. Norske Folks Sprog ꝛc. 2 B. S. 531). Her var de Danskes ældste og egentlige Sæde (Suhms Hist. af Danmark I. 13). Derfor gives hos Skaldene den danske Konge Navn af Skánúngagramr. Indbyggerne kaldtes Skánúngar.

Cap. 44. Ræning. „En ualmindelig stor dobbelt Ringmuur, eller Kreds af store sammenhobede Stene beliggende paa en Skovhøide paa Fogdöen i Mælaren kaldes endnu Ränningeborg ved Landsbyen Ränninge". (Gejer Sv. Häfd. I. 519).

til Hallen, som opbrændte tilligemed alle Folk, som inde vare, hvoriblandt ogsaa Kong Ingjald og Aasa. Saa siger Thiodolf:

Røgreiser [1]
Tramped' Ingjald
Til Døde
Paa Ræninge,
Der hvor Huustyven [2]
Med Ildsaaler
Steeg igjennem
Gud-Konning [3]
Denne Vogter
Den sjeldneste
For Sveafolket
Tykkes være,
Da han Selver
Først gjæve Liv
Godvilligen
Tilintetgjorde.

Ivar Vidfadme lagde under sig hele Sveavælde. Han tilegnede sig hele Danavælde, en stor Deel af Saxland, hele Øster-Rige, og den femte Deel af England. Af hans Æt ere siden komne de Dana- og Svea-Konger, som der have havt Enevældet. Efter Ingjald Ildraade faldt ogsaa Upsala-Vælde fra Ynglinga-Ætten, saa langt den igjennem Forfædrenes Række kan opregnes. 45de Cap. Om Ivar Vidfadme.

Da Olaf, Kong Ingjalds Søn, spurgde sin Faders dødelige Afgang, foer han med det Mandskab, som vilde følge ham til Nærike; thi hele Svea-Almuen reiste sig samdrægtigen for at forjage Ingjalds Æt og alle hans Venner. Da nu Svearne fik Spørgelag paa ham kunde han ei forblive der, men foer Vester skovleds til en Aa, som fra Nord falder i Vænern og heder Elven. Der sloge de sig ned, toge sig til at rydde Skove, brænde og siden bygge der. Brat blev der store Herreder, som de kaldte Vermeland, og der var algod Levemaade. Da der nu spurgdes om Olaf i Svithjod, at han ryddede Skovmarker, spottede de over denne hans Adfærd, og kaldte ham Trætelge. Olaf fik en Kone, som hedte 46de Cap. Om Olaf Trætelge.

1) Ilden, som forvolder Røg. 2) Atter Ilden som ødelægger Huset. 3) Enten fordi han nedstammede fra Guderne, eller fordi han var baade Gudernes Præst og Folkets Anfører.

Cap. 45. Saxland, see Cap. 5.

Austrriki synes at være et Navn, man har givet en Deel af Gardarike, hvorom see Cap. 5. Meningerne derom ere meget forskjellige.

England, see S. 3.

Cap. 46. Vermaland (Vermabygd), nu Værmeland, et Navn, der maa udledes af Maaden, hvorpaa det efter Snorres Fortælling blev ryddet (Vermir betyder nemlig Varme). Det adskiltes fra Norge især ved Markir og Eidaskógr (nærmest nuværende Marker og Eidskoug, men i Almindelighed Skovene paa den norske Grændse), det grændsede i Syd til Dalsland (ford. Dalr), hvis nordligste Deel maaskee endog udgjorde en Deel deraf (see Sviþjód Cap. 8), samt til Venern og Vadsbo (ford. Vatsbú) i Vester-Götland. Ved store Skove adskiltes det ligeledes fra det egentlige Sverige samt nuværende Dalarne, hvis søndre Deel man synes at have henregnet dertil. Værmeland gjennemstrømmedes i sin hele Længde af den fra Fæmund-Søen i Østerdalen i Norge kommende Klara-Elv, der i den ældste Tid synes at have havt Navn af Eystrielfr, men nævnes fortrinsviis Elfr, og i et Document fra 13de Aarhundrede bliver kaldet Gaut-elfr, ligesom dens Fortsættelse i Syd for Venern. Olaf Trætelge foregives at ligge begraven i en Høi, som endnu vises ved Säflebro i Næs Herred ikke langt fra Venern (Gejers Häf. 520). Indbyggerne i Værmeland kaldtes Vermir og Vermar.

Solveig eller Sølva, en Datter af Halfdan Guldtand Vester fra Soløer. Halfdan var en Søn af Sølve Sølvesson, der var en Søn af Sølve hiin Gamle, som først ryddede Soløer. Olaf Trætelges Moder hedte Gauthild, og hendes Moder var Alof, en Datter af Olaf Skygne, Konge i Nærike. Olaf og Sølve havde to Sønner, Ingjald og Halfdan. Halfdan opfødtes i Soløer hos sin Morbroder Sølve, og blev kaldet Halfdan Hvitbein.

47de Cap. Olaf Trætelge brændes inde.

Der var en stor Mængde Folk, som drog i Landflygtighed fra Svithjod, for Kong Ivar, og da de spurgde, at Kong Olaf havde faaet gode Landskaar i Værmeland drev saa stor en Mængde Mennesker did til ham, at Landet ei kunde nære dem. Da blev der Dyrtid og Sult, hvilket de tilskreve deres Konge, efterdi Sveafolket pleiede at tilregne deres Konger baade gode og onde Aaringer. Svearne syntes ilde om, at Olaf var sparsom i sine Offringer, og meente, at Dyrtiden deraf monne stande. Derfor samlede Svearne en Hær, gjorde et Tog mod Kong Olaf, omringede Huset brændte, ham inde, og gave ham til Odin som et Offer for gode Aar. Dette skeede ved Vænern. Saa siger Thiodolf:

Tempel-Ulv[1)]
Ved Vaagen[2)] slugte
Liig af Olaf,
Som pleied' Skov[3)].
Og Forniots Søn[4)],
Som gjemmer Glød,
Løser Klædebon
Af Sveakonge.
Gjæve Konge
Af Lofdes[5)] Æt
I ældst' Tid
Svandt fra Upsaler.

48de Cap. Halfdan Hvitbein tages til Konge.

De som forstandigere vare blandt Svearne, fandt at Dyrtiden voldtes deraf, at der var større Folkemængde i Landet end det kunde taale, og at Kongen deri ingen Skyld havde; thi fandt de paa det Raad, at fare med deres hele Hær over Eidaskoug og kom ganske uforvarendes ind i Soløer, hvor de dræbte Kong Sølve, og toge Halfdan Hvitbein til Fange. Ham toge de til Høvding over sig og gave ham Kongenavn. Derpaa lagde

1) Tempel-Ulv, som opsluger Templet d. e. Ilden. 2) Søen, Bugten. 3) Trætelge. 4) Fornjots Søn er Ilden. Fornjot var nemlig Fader til Logi (Ild), Ægir (Hav) og Kór (Vind). 5) Lofdi en Konge i Digternes Sprog, ligesom den heit Prisede.

Sólöyar eller Sóleyjar (hos Saxe Insula solis), nu Soløer. Dette Landskab, der uden at være nogen Deel af Raumarike, dog var henlagt til Rauma-Fylke, indbefattede i 14de Aarhundrede Eydaskógs (eller Eidaskógs, nu Eidskougs) Sogn, det sydligste i Soløer, samt Víngrs (Vingers), Grófvo (Grue), Hofs, Ásanes (Aasnæs) og Vála (Vaaler) Sogne, hvilket sidste udgjorde den nordligste — i Vest til Rúdmudals (nu Romedals) og Fauskar (Løitens) Sogne paa Hedemarken, og mod Nord til Álfrheims-hèrad (nu Elverums Præstegjeld) i Østerdalen grændsende — Deel af Soløer. Saavel Sagnet, som især Navnet gjør det høist sandsynligt, at Soløers gamle Konger have havt deres Sæde paa den betydelige Gaard Kongshaug i Grue Sogn, der i den „røde Bog" og et Diplom fra 14de Aarhundrede skrives Konúngshof (cfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog rc. 2 B. S. 101, 106, 111—112).

Cap. 48. Eydaskógr (Eydi-skógr) d. e. den øde, ubeboede Skoug, hvilken endnu længe efter K. Harald Haarfagers Tid synes at have svaret til Navnet, og var tillige Opholdssted for Stimænd og Røvere, der laae paa Luur efter de Reisende, som maatte passere denne Skoug, fordi den betydeligste Communications-Vei imellem Norge og Sverige i Oldtiden, ligesom nu, gik herover (Egils S.). Eydaskóg udgjorde i Middelalderen en Deel af Soløer, see ovenfor.

han Soløer under sig, foer med Hæren til Raumarige, hærjede der og underlagde sig dette Fylke med Vaabenmagt.

Halfdan Hvitbein blev en mægtig Konge. Han var gift med Aasa, en Datter af Eystein Haardraade, som var Oplændingernes Konge og raadede over Hedemarken. Halfdan og Aasa havde to Sønner, Eystein og Gudrød. Halfdan 48de Cap. Om Halfdan Hvitbein.

Raumariki indbefattede i Middelalderen foruden det nuværende Romerige ogsaa Ódalr (nu Oudalen). I den ældste Tid maae dog de i Øst for Glommen (ford. Raum-elfr) og Soen Oyeren (ford. Eyna, Øyja- eller Eyja-Vatn) liggende Egne af denne Provinds have udgjort en Deel af de Gamles Áifheimar (see Cap. 53). Det egentlige Raumariki bestod i Middelalderen af følgende mindre Bygdelag: 1, *Ignardalr*, d. e. den paa Vestsiden af Oyeren liggende Deel af Enebaks Præstegd.; hvad der af samme Præstegd. ligger paa Østsiden af bemeldte Vand, kaldtes Nesit (á Nesino); 2, *Ræling*, nu Relingens Annexsogn til Fedt; 3, *Leirheimsskógr*, nu Lorenskougs Annexs. til Skedsmo Præsteg.; 4, *Gjóleid*, d. e. Skedsmo Sogn med Undtagelse af den i Øst for Leer-Elven (ford. Leira) liggende Deel af samme; 5, *Nitjudalr*, nu Nittedalen; 6, *Hakadalr*, nu Hakedalen; 7, *Læheimr* (Lææm, Læm), d. e. nuværende Gjerdrums Præsteg. tilligemed Holter Annexs. af Nannestads Præsteg. Det første kaldtes Sunn-Læm eller Læheim, og det andet Nord-Læheim; 8, *Skaun* indbefattede Sørums Hovedsogn, med Undtagelse af den Deel af samme, som er beliggende paa den søndre Side af Glommen, der kaldtes Sandin. Rømna (Raumá?) deelte denne Egn i øystra- og vestra-Skaun; 9, *Gauteid*, d. e. Frogner Annexs. til Sørums Præsteg.; 10, *Vésongh* indbefattede den sydvestlige Deel af Ullensagers (ford. Ullinshofs) Hovedsogn.; 11, *Kisa*, indbef. den nordlige og østlige Deel af samme Sogn; 12, *Jæsheimr* (eller Jasheimr), indbef. Hovinds Annexs., hvoraf den nordlige Deel igjen havde Navn af Skagumó, og den vestlige af Móar (á Monum); 13, *Vestþorp*, indbef. Nannestads Hovedsogn med Bjerke Annexs.; 14 *Austþorp* eller Eid, indbef. den Deel af Eidsvolds Præsteg., som ligger i Vest for Vormen Elv; 15, *Dúráll*, indbef. den i Øst for Vormen liggende Deel af samme Præsteg.; 16, *Urdadalr*, nu Hurdalens Hovedsogn; 17, *Fægringar*, nu Feiringens Annexs.; 18, *Starahvarf*, indbef. Fenstads Annexs. til Næs Præsteg., hvilken Egn ogsaa havde Navn af Vermu- eller Varmudalr (af Verma eller Varma, nu Vormen); 19, *Rofdalr* kaldtes Strækningen langs Vormen og Glommen paa den vestlige Side, idetmindste fra Gd. Blegstad i Fenstads S. og ned til Udenæs Kirke; 20, *Blakir* (Blokir eller Blaukir), nu Blakjers Annexs.; 21, *Aurskógr*, nu Urskougs Hovedsogn.; 22, *Fit*, indbf. den Deel af nuværende Fets Hovedsogn, som ligger i Øst for Glommen og Oyern; 23, *Akrar* kaldtes derimod den Strækning af samme Sogn, samt af Skedsmo Sogn, som er beliggende imellem Glommen og Leer-Elven (ford. Leira); 24, *Høylønd*, nu Hølands Præstegjæld med Undtagelse af 25, *Setskógr* (eller Sétskógr), nu Sitskongen, den østlige Deel; Heimnæs Sogn kaldtes ytra Høylønd; og endelig 26, *Ódalr* (Oudalen), der fordum, som nu, indbef. Straums (Strøms), Ullarheims (eller Ullernis, nu Ullerns), Uppstada (Opstad), Sands og Ingra-Mós (Mo) Kirkesogne. Til Rauma-fylki var tillige Sóløyar eller Sóleyjar (Soløer) henlagt, ligesom det endnu er Tilfældet i geistlig Henseende. Det bestod af tvende Halvdele eller Sysler, den nordre og den søndre Deel, uden at det dog sees hvad enhver af disse har indbefattet. Rauma-fylke var ogsaa inddeelt i tvende Provstier, nemlig Raumaríkis og Sóløya Prófastdømi. Romerige var desuden inddeelt i Tredinger, hvilke vare Nes-þridjúngr, Ullinshofs- (Ullensagers) þridj. og Sudrheims- (Sørums) þridj., men man finder ikke hvoraf disse bestode. Indbyggerne kaldtes Raumar (see om Raumarike Saml. t. d. Norske Folks Sprog &c. 2 Bind. S. 99 ff.).

Cap. 49. Heidmørk eller Heina-fylki (Heidmarka-fylki), bestod, foruden det nuværende Hedemarken, ifølge Diplomer fra 14de Aarhundrede, ogsaa af de tvende Præstegjælde Biri og Vardal. Det var i Middelalderen deelt i tvende Sysler, „den søndre og den nordre Deel af Hedemarken" (sydri- ok nørdri lutiná Heidmørkinne). Det søndre Syssel bestod af: 1, *Skaun*, et almindeligt Navn paa hele den Strækning langs Mjøsen (Mjors), som nu udgjør Stange Præstegjæld, hvoraf den søndre Deel, omtrent fra Soten-Odden, kaldtes Skóga-bygd, hvis sydligste Deel, fra Korsødegaards-Viken, igjen havde Navn af Mjorsskógr, nu Morskougen (Mjøsskougen); 2, *Austbú* eller Rúmadalr (og Rúdmudalr), nu Romedals Præsteg.; 3, *Fauskar* (á Fauskum), nu Løitens (Lautina) Præsteg., som inddeeltes i disse Fjerdinger: Álls-fjordúngr, Músa-fj., Hofs-fj. og Bergs-fj. den sydøstlige; 4, *Ridabú* (Ridæbú), nu Vangs Præsteg.; deraf havde den vestlige Deel, ligesom endnu, Navn af Fúrnes. I Ridabú, og omtrent i Midten af Fylket, laa i over 400 Aar den betydelige og blomstrende Stad Hamar, hvorom længer hen. Det nordre Syssel bestod af: 1, *Svadabú*, nu Ringsagers Præstegjæld, med Undtagelse af Brottum Sogn. Deraf havde Hovedsognet Navn af Vélong, hvis sydlige Deel i det ringeste hedte Lóm-hèrad. Den nordlige Deel af Svadabú, i Syd og Øst for Mo-Elven, kaldtes Forberg; den nordvestlige Deel, i Nord for bemeldte Elv, havde Navn af Rind, der synes at have strakt sig til Brjótheimr, nu Brottum Annexs., den nordligste til Gudbrandsdalen grændsende Deel af nuværende Ringsagers Præsteg., og endelig

underlagde sig en stor Deel af Hedemarken, Thoten, Hadeland og meget af Vestfold. Han blev gammel Mand, og døde Sottedød paa Thoten; derfra blev han flyttet ud

---

udgjorde Fylkisakrs (nu Flisagers) Sogn á Vældrum (Vældrar, nu Veldre) den nordøstlige Deel af Svadabú. 2, *Nes* (á Nese), nu Næs (ford. Ullínshofs) Sogn eller Præstegjæld, hvortil hørte Øyjin- (eller Eyjin) helga, nu Helge-Øen. 3, De paa Vestsiden af Mjors (Mjøsen) liggende Egne nemlig: a) Birid, b) Rédalr (Redalen), som ogsaa kaldtes Mannheims-hèrad, hvortil dog ogsaa det forhenværende Bródstada (Braastads) Sogn synes at have hørt; c) Snartheimsdalr med Stúfnar eller Stumnardalr, nu Snertingsdalen; d) Húnardalr, nu Hunds Annexsogn, og endelig e) Vardalr, hvor den gamle Kongsgaard Frástadir, nu Mustad, er beliggende. Om Navnet „Heidmørk“ skal udledes af „Heidr,“ Folk, Nation, eller af „Heidi,“ Hedejord, Ørken og „Mørk,“ Skov, — er vel uvist. Indbyggerne kaldtes Heinir, og heidskr, heinverskr, som var fra Heidmørk (ogsaa Heimir og heimverskr forekomme). Som et Bidrag til Kundskab om denne Egns Velstand og stærke Befolkning i Middelalderen fortjener at anføres, at nuværende Stange Præstegjæld fordum havde 9 Kirker (nu 2), Romedals Prgd. 4 Kirker (nu 2), Løitens Prgd. 3 Kirker (nu 1), Vangs Prgd., foruden Staden Hammer, 14 Kirker (nu 2), Ringsagers Prgd. 11 Kirker (nu 3) og Næs Prgd. 6 Kirker (nu 2).

Þotn, nu Toten, synes fordum at have havt samme Grændser som nu og indbefattede Bálka Sogn eller Þotsvíkin, Hofs Sogn, hvortil Læin (nu Leusbygden) fordum henregnedes, As eller Asmørkin (nu Aas Sogn) og Kolabú (Kolbo) samt Einabygd. Þotn, som hørte til Hada-fylki og udgjorde et eget Syssel, havde i Middelalderen 9 Kirker (nu fire).

Hadaland skal efter Sagnet have Navn efter en af Norrs Sønnesønner, nemlig Haud eller Hød, som siges at være bleven Konge der efter sin Fader Raum (Fornj. ok hans ættmøn. C. 2); han skal, ligeledes efter et dunkelt Sagn, have boet paa Gaarden Hof i Thingelstad Sogn, hvor der endnu sees en Mængde tildeels betydelige Gravhøie, af hvilke den ene har Navn af Kongshaugen. Det egentlige Hadaland bestod af Brandabú, nu Brandbo eller Næs Annexsogn, den nordlige Deel; Þengilstada (nu Thingelstad) S., Granar (Grans) S., hvis østlige Deel, eller Dalstrækningen langs Jahren (Judar) Søen og Vigg Elven, kaldtes fordum Áll og udgjorde tvende Kirkesogne, nemlig Hørgin og Bjørg; Jafnakr (Jævnager) Sogn, den sydlige og Hlunna eller Lunna (Lunder) S. den sydøstlige Deel, hvortil fordum hørte Uppdalr (Opdal). Hadaland, som indtil Midten af 17de Aarhundrede kun udgjorde eet Præstegjæld, havde i Middelalderen ikke mindre end 13 Kirker (nu 6). Med denne Provinds var Land forenet (see Halfd. Svart. S. C. 2); ligesom Thoten (see ovenfor) allerede høit op i Tiden har været forenet og deelt Skjæbne med Hadeland. Saaledes under Kong Halfdan Hvitbeen, ved Midten af 7de Aarhundrede, og ligesaa under Kong Høgne Øysteinsson o. f. l.; ogsaa i Kong Olaf den Helliges Tid findes de samlede under een Konge. Til Hadafylki har, idetmindste i 13de Aarhundrede og senere, foruden Þotn og Land, ogsaa Ringariki (i den ved Halfd. Svart. S. Cap. 5 angivne Udstrækning) været henregnet. Hadaland eller rettere Hada-fylki bestod igjen af tvende Dele, den øvre og den nedre; men man finder ei hvad enhver af disse indbefattede. Det egentlige Hadeland udgjorde i Middelalderen et Syssel. Indbyggerne kaldtes Hadar eller Haudar.

Vestfold (af Fold Jord, Mark, Græsmark) indbefattede i den ældste Tid den Landstrækning, som nu udgjør Jarlsbergs og Lanrvigs Amt, tilligemed de nordenfor liggende Præstegjælde Sandsver, Eker og Lier, samt Eidanger, Bamble, Saunikedals (og maaskee Gjerpens) Sogne indtil Rýgjarbit, omtrent det nuværende Gjernæs- eller Jærnæs-Tangen, det sydlige Grændsepunkt imellem Bratsbergs- og Nedenæs Amter. Vestfold bestod da af tvende Dele, nemlig Upsi (eller Ofsi) den nordlige og Vestmar eller Vestmarar den sydlige til Havet grændsende Deel (þáttr Olaf Geirstada-Álfs); ja ifølge „Søgubrot“ har den sidste Benævnelse fra først af været almindelig for hele Vestfold. Da hen i Middelalderen Oslo-Syssel opstod, er Lier (Lidir) Præstegjæld bleven henlagt dertil, og da de anførte Landskaber fra Brunlaugnæsset og indtil Agders Grændse ei mere findes henførte under Benævnelsen Vestfold, saa maae de være blevne indlemmede i Græna-fylki (see Har. Graaf. S. C. 11), og da endelig Skída-Sysla (l. c.) opkom, udgjorde de en Deel af dette. Det egentlige Vestfold, som efter Staden Tønsberg fik Navn af Túnsberg-sysla, bestod saaledes af Skógabygd eller Hanavals (nu Skauge) Sogn, hvori den, som det synes, betydelige Handelsplads Kaupavík (nu Kobbervig ved Drammen) var beliggende; Straums (nu Strømmens) Annexsogn til Hurum; Ángr d. e. Sondinar eller Sandinar (nu Sande) S.; Eikjar (eller Æikjar, nu Eger) eller Haugs og Fiskheims (Fiskums) Sogne; Sandshverf eller Ælftalæytis (Elptaløytis, Eptaløitis, nu Efterløds), Heidingstada (Hedenstad), Kaupmannsnes (Komnæs) og Tufta Sogne; Röyrdalr eller Reirdalr d. e. Hofs og Vatsás (Vadsaas) Sogne; Hildistada (Hillestad), Botna, Nýakyrkju (Nykirke), Borra, Vála (Vaaler), Undrheimsdals (Undrumsdals), Fones (Fodens) og Vífastada (ogsaa Vivilstada, nu Vivestads) Sogne; Ré eller Re, d. e. Ramfnes (Ramnes) Sogn; Lagardalr (af Laugr ɔ: Laugen-Elv — nu Laurdal) d. e. Heims (eller Hæms, nu Hembs), Svarfastada (Svarstads) og Stýrivalla (Styrvolds) Sogne; Haugagerdis eller Haugagjorda (Haajord), Andabú (Annebo), Kúadalr (Kodål), Sæheims-hèrad (Sems Sogn), Slagns Sogn, i

til Vestfold, hvor han blev høilagt paa et Sted, som heder Skæreid i Skiringssal. Saa siger Thiodolf:

Hver spurgde
At gjæve Mænd[1]
Halfdan Konge
Savne skulde.
Hun, som lidet sparer
Ham, der mod Graven luder,[2]
Tog Kongen bort
Fra Thotens Land
Og Skæreid
I Skirings-Sal
Nikker over
Brynie-Alfens[3] Been.

1) I Texten „sagmæglende" d. e. Dommere og andre Gjæve, den bedre Deel af Folket. 2) Gudinden Hæl, som i Niflheim modtager dem, der døe af Alderdom. 3) Den bevæbnede Konge.

---

hvilket Norges ældste Kjøbstad Tønsberg er beliggende; Njotarøy (Nøtterø) og Þjuma (Tjømø); Angrheims-hèrad, det samme som Stokka-hèrad (nu Stokke Sogn); Skeidauga-hèrad (Skee Sogn); Arnadals (Arendals) Sogn; Skaun d. e. Sanda-hèrad eller Sanda Sogn, hvor Sandafjørdr, der allerede forekommer som Handelsplads i det 14de Aarhundrede, er beliggende. De tvende ¾ Miil udgaaende Halvøer eller Næs, der indslutte Mel- eller Midt-Fjorden (Medalfjørdr) vare fordum Øer, af hvilke den østre hedte Yxnøy, hvis sydligste Odde kaldtes Tunnuskagi (Tunna, nu Tønsberg Tønde), og den vestre Væløy (eller Veløy); videre Rúmadalr d. e. Heidarheims (Hedrums) Sogn, hvor Fylkiskirken stod og hvor det gamle Herresæde Fræsja (Fredsø) laa; Kvelds (Qvelle) og Hvaranes (Hvarnæs) Sogne, Skíringssalr eller Skírissalr d. e. Þjódalings (Þjódalyngs, nu Tjøllings) Sogn (see nedenfor); Nesjar (á Nesium og Nesino, nu Brunlaugnæsset) d. e. Túnheims (Tanums) og Bergs Sogne, og endelig Kjósa (Tjøse) Sogn. Det egentlige Vestfold havde i Middelalderen, foruden Staden Tønsberg, 48 Kirker (nu 43, Kirkerne i Stæderne ei medregnede). Indbyggerne kaldtes Vestfyldir. Navnet Østfold, som i senere Tid findes brugt i Modsætning af Vestfold, er et i vor Historie aldeles uhjemlet Navn, cfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog &c. 2 Bind S. 104.

Skíringssalr (Skírissalr, Skírixsalr), som i Halogalændingen Ottars sidst i det 9de Aarhundrede af Kong Alfred i England nedskrevne Reise kaldes Sciringeshael og om hvis Beliggenhed saa mange af de lærdeste Oldgrandskere have været uenige og uvisse, og som man har villet søge i Bahuuslehn, i Skaane, i Nærheden af Stockholm, ja endog i Preussen, uagtet baade Snorre, som ovenfor seet, og Forfatterne af „Søgubrot" og „Fagurskinna" udtrykkeligen henføre det til Vestfold — var, ifølge authentiske Documenter, lige ned i 15de Aarhundrede Navnet paa den Egn, som nu udgjør Tjølling Sogn i Laurvigs Fogderi. Man har troet, at ogsaa en Deel af det tilgrændsende Sandeherreds Præstegjæld (see Krafts N. B. II. 879) hørte til Skiringssal; men det forholder sig beviislig ikke saa. Skæreid (en Variant har Særeid, som maaskee er rigtigere) er formodentlig Eidet mellem Vigs-Fjorden og Sande-Fjorden. Den sydligste, imellem førstnævnte Fjord og Havet liggende, Deel af Skiringssalr, der nu er en Halvø, har formodentlig høit op i Tiden, formedelst et smalt Sund imellem Gaardene Sjaugaristra (nu Syrist) og Eid (Eidet), der forbandt Vigs- og Sande-Fjordene — været en Ø, som endnu i 14de Aarhundrede havde Navn af Þórsøy (Røde Bog). I Skíringssalr stod i den hedenske Tid Vikens fornemste Afguds-Tempel (Søgubrot), formodentlig der, hvor nu Thjølling (ford. Þjódaling) Kirke staaer; her var en besøgt Havn og uden Tvivl Markeds- og Handelsplads ved Gaardene Kaupángr (d. e. Kjøbing eller Kjøbstad, hvilket Navn endnu afgiver et paalideligt Vidnesbyrd herom) ved Vigs-Fjorden, der sandsynligviis efterhaanden er bleven undertrykt ved Staden Túnsbergs (nu Tønsbergs) Fremvæxt og Templets Ødelæggelse ved Christendommens Indførelse. Bemeldte Stads Opkomst og Flor havde vel ogsaa til Følge, at Kongesædet forflyttedes fra Geirstad (see nedenfor) til Sæheim (senere Sem, nu Jarlsberg). Ved den nysnævnte Gaard Kaupang have vore Forfædre fundet en skjøn Havn for deres ikke meget dybtgaaende Skibe, med fortrinlig Anledning til at drage dem paa Land. Sammesteds sees et særdeles mærkeligt antiqvarisk Feldt, opfyldt af en fast utallig Mængde Gravhøie — Stedets hedenske Begravelsesplads(?). I det Hele taget er denne Egn, de Gamles Skiringssalr, saa opfyldt af Minder fra Hedenold af alle Slags, at den vel fortjente en nøiere af Kyndighed ledet antiqvarisk Undersøgelse, end den, der hidindtil er bleven den til Deel.

50de Cap. Om Ingjald, Halfdans Broder.

Ingjald, Halfdans Broder var Konge i Værmeland; men efter hans Død lagde Kong Halfdan Værmeland under sig, tog Skat deraf, og satte Jarler derover medens han levede.

51de Cap. Kong Eysteins Død.

Eystein, Halfdan Hvitbeins Søn, blev Konge efter ham paa Raumarige og Vestfold. Han var gift med Hilde, en Datter af Erik Agnarson, som var Konge paa Vestfold. Agnar, Eriks Fader, var en Søn af Sigtryg, Konge i Vendsyssel. Kong Erik havde ingen Søn, og døde medens Kong Halfdan Hvitbein levede. Fader og Søn, Halfdan og Eystein, underlagde sig da hele Vestfold, hvorover Eystein raadede saalænge han levede. Paa den Tid var der en Konge paa Varna, som hedte Skjold, der var en stor Troldmand. Kong Eystein foer med nogle Krigsskibe over til Varna, hærjede der, tog med sig Alt hvad der var forhaanden af Klæder, andre Kostbarheder og Bøndernes Gavnværk, hug Strandhug, og foer derefter bort. Kong Skjold kom til Stranden med sin Hær, just som Eystein var kommen afsted over Fjorden, saa at Kong Skjold endnu kunde see deres Seil. Da tog han sin Kappe, viftede og blæste i den. Kong Eystein sad ved Roret, da de seilede inden om Jarls-Øen, og et andet Skib seilede ved Siden af hans. Da kom der et Bølgeslag, saa Seilbommen paa det andet Skib slog Kongen overbord, og dette blev hans Bane. Hans Mænd fiskede Liget op, og det blev ført ind til Borre, hvor der blev opkastet en Høi derover paa en opryddet Mark ude ved Søen ved Vadle. Saa siger Thiodolf.

End Eystein
Foer for Skibets Bom
Til Bileistes
Broder-Mø.1)
Og nu ligger
Den gjestmilde Vert
Under Havets Been2)
Paa Rødlandets3) Braad
Hvor iiskolde4)
Strøm ved Vadle
Nær Gautisk Konge
I Bugten falder.

52de Cap. Om Kong Halfdan den Milde og Madilde.

Halfdan hedte Kong Eysteins Søn, som tog Kongedømmet efter ham. Han blev kaldet Halfdan hiin Milde og Madilde. Der fortælles nemlig, at han gav sine Mænd i Lønning lige saa mange Guldpenge, som andre Konger Sølvpenge;

1) Bileistes Broder var Loke, og Lokes Datter Hæl. Bileist, Stormen, nævnes fordi en Vindkule gjorde Ende paa Eysteins Liv. 2) Steen. 3) Rodar svarer til rødin i den prosaiske Text. 4) Egentlig Uveirskolde.

Cap. 50. Vermaland, see Cap. 46.

Cap. 51. Vendill, see Cap 31.

Ved Navnet Varna (á Vaurno eller Vørno) betegnedes i Fortiden ei alene Værnø Gaard, men begge de nuværende Rygge og Mosse Præstegjælde indtil Kambo, med Undtagelse maaskee af Jæløen (ford. Jólund eller Jalund); dog hørte Jæløen til „Varnu" Skibrede. Rede i Middelalderen, dog allerede i 13de Aarhundrede, var paa Varna stiftet et Hospital for St. Johannes af Jerusalems Orden (Johannitter Kloster).

Jarlsøy, nu Jærsø i Nærheden af Tønsberg.

Borra (á Borro), nu Borre beliggende vel en Miil nordensør Tønsberg.

Vadla, nu Gaarden Vold, som ligger umiddelbar ved Siden af Borre Præstegaard og grændser til Fjorden, ved hvilken Kong Eysteins, hans Søns Kong Halfdans med Fleres Gravhøie endnu ere at see.

men han sultede dem ud i Mad. Han var en stor Krigsmand, som var længe paa Vikinge-Tog, hvor han samlede megen Formue. Han var gift med Hlif, en Datter af Kong Dag paa Vestmar. Holtar paa Vestfold var hans Hovedgaard; der døde han Sottedød, og blev høilagt paa Borre. Saa siger Thiodolf:

Hvidings[1] Mø
Da stevnede
Kongemand
Til Odins Thing[2]
Da Kong Halfdan,
Som paa Hollte boed'
Nornens Dom
Adlyde maatte.
Sejers-Mænd[3]
Gjemte siden
Budlekongen[4]
I Høi paa Borre.

Gudrød hedte Halfdans Søn, som blev Konge efter ham. Han blev kaldet Gudrød Mikillati[5]; men Nogle kaldte ham Gudrød Veide-Konge[6]. Han var gift med Alfhild, en Datter af Kong Alfarin fra Alfheim, og fik med hende Halvdelen af Vingulmark. Deres Søn var Olaf, som siden blev kaldet Geirstad- 53de Cap. Om Gudrød Veidekonge.

1) Navnet paa en gammel Kjæmpe staaer her for Loke, og Lokes Datter Hæl. 2) Blev kaldet fra Verden. 3) For gjæve Mænd i Almindelighed. 4) Budle var Stamfader til en stor Kongeslægt. 5) Den Prægtige. 6) Jagt-Konge.

Cap. 52. Hollt eller Holltar synes efter Contexten ikke ret vel at kunne søges i det sydligste Vestfold, da der gjøres Forskjel imellem Vestmarar og Vestfold, hvor Gaarden siges at have ligget (cfr. Fortællingen om Uppl. konnúngum Cap. 2). Det bliver dog endnu lige vanskeligt at bestemme hvilken Gaard her menes, da der af Navnet Holt findes flere, men hverken nogen betydelig eller i andre Henseender saaledes, at den paa nogen Maade kunde synes at egne sig til Kongesæde. Men derfor med flere af vore historiske Forfattere at antage den afsides, langt hen paa Agder liggende, Holt Præstegaard for den gamle Kongsgaard Hollt, vilde være den største Urimelighed og at øve den aabenbareste Vold paa vor Historie, der opstiller saa bestemte Grændser imellem Vestfold og Agder, af hvilke Navne det sidstnævnte efter Historien endog maa være det ældste. Vi fæste heller Opmærksomheden paa en omtrent en Miil i Sydvest for Tønsberg liggende Gaard, som nu heder Audholt, men i et Diplom fra 1427 kaldes Aderholt (Ádr-holt ɔ: det tilforn værende eller fordums Holt?) en meget betydelig Gaard, den største i Skee Sogn (Skeidauga-hèrad), hvis Navn i det ringeste taler for Sandsynligheden af at det netop er dette Sted.

Cap. 53. Álfheimar kaldtes i den ældste Tid Landstrækningen imellem Raum-elfr (Glommen) og Gaut-elfr (Göta-Elven), og indbefattede altsaa nuværende Bahuus-Lehn, samt de østenfor Glommen og Søen Øyeren liggende Landskaber af Smaalehnenes- og Agershuus Amter (cfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog ɔc. II. 99—100).

Vingulmørk. Vore Historieskriveres Forklaringer over denne gamle Provinds ere vaklende, ubestemte og modsigende. Det heder i Almindelighed, at det indbefattede Borgesyssel eller nuværende Smaalehnenes Amt; men dette gjendrives allerede ved hvad man ovenfor har seet, at Álfheimar strakte sig lige til Glommen (Raumá). Da vi nu finde Álfheimar og Vingulmørk at være samtidige Navne, der betegne forskjellige Provindser, saa kan altsaa ifølge Ovenanførte den Strækning af Smaalehnene, som ligger østenfor Glommen, ei have henhørt til den sidstnævnte Provinds, men til Alfheim. Historien viser, at Vingulmørk grændsede umiddelbar til Romerige og Vestfold. Det har altsaa ei alene indbefattet den i Vest for Glommen liggende Deel af Smaalehnene (cfr. Har. Haarf. S. C. 16), men ogsaa Folloug og Landstrækningen om den senere saakaldte Oslo-Fjord, eller Oslóar-hèrad (Agersherred), Bergheims-hèrad (Østre- og Vestre-Bærum), Skógheims-hèrad (Asker), Mýrahvarf (Røken) og Húdrimar (Hurum). Drammens-Fjord (ford. Drafn) har saaledes for en Deel dannet den meget naturlige Grændse mod Vestfold, og dernæst Lier- og Syllingdalens (ford. Lidir og Syllingadalr eller Svillingadalr) østlige Aasrand imod Nord indtil Ringerige. Snorre fortæller (i Har. Haarf. S. C. 2) at K. Harald først underlagde sig hele den nordre

Alf. Alfheim kaldtes paa den Tid Landet imellem Raum-Elv og Gaut-Elv. Da nu Alfhild var død, sendte Kong Gudrød sine Mænd vester til Agder til den Konge, som raadede derover, og blev kaldet Harald Rødskjæg. De skulde beile til hans Datter Aasa paa Kongens Vegne,

---

Part af Vingulmørk, og efter Gandalfs Fald alt Riget, eller Resten af samme Land indtil Raumelf. Det er alene heraf tydeligt nok, at Vingulmørk har strakt sig langt videre mod Nord, end Borgesyssel. Folloug saavelsom det nuværende Agersherred hørte ei til Romerige (see Saml. t. d. Norske Folks Sprog &c. II. 104), det maatte altsaa høre til Vingulmørk. I Har. Haarfagers S. C. 14 fortælles det ogsaa, at Kongen lod straffe mange af Indbyggerne paa Romerige, Vestfold og i Vingulmørk for deres Frafald, og stævnede i den Anledning Thing ogsaa paa Folldin. Efter at have bragt Alle tilbage til Lydighed i de tvende sidstnævnte Provindser, drog han til Romerige, hvor han brugte samme Fremgangsmaade. Ved dette Folldin (see Har. Haarf. S. C. 14), der i Diplomer fra 13de Aarhundrede og senere stedse skrives Follo (á Follo), kan allene forstaaes Folloug, da Vestfold aldrig findes saaledes benævnt (cfr. Hak. Hak. S. C. 32). Naar Vingulmørk, som anført, kommer til at udgjøre Landstrækningen i Øst, Nord og Nordvest omkring Folden- (Christiania-) Fjord, da bliver først Schønings Derivation af Navnet aldeles rimelig (Norg. Hist. I. 362). Han udleder det nemlig af Vingull, en omdreiet Vidie eller et omsnoet Reeb. Stæderne Borgs eller Sarpsborgs og Oslos Anlæggelse, den første af Olaf den Hellige 1016 eller 17, og den anden af Harald Haardraade omtr. 1060 — har foranlediget en forandret Inddeling af Landene i Viken (see Har. Haarf. S. C. 14), hvilken dog neppe er indtraadt førend længe efter. Saaledes opstod Borgarsýsla, der strakte sig fra Kamborn (Kambo ved Mośs) til Svínasund (Magn. Lagab. Testam.), og kom altsaa til at bestaae af a) den søndre Deel af Vingulmørk, nemlig: 1, *Lýsadalr* eller Hofvina (Hovinds) Annexsogn til Spydeberg; 2, *Vímar* eller Spjótabergs (Spydebergs) Hélina (Heli) og Skygþveita (Skibtvets) Sogne, af hvilke de første tvende kaldtes Uppvímar; ogsaa Lýsadalr regnedes til Víma Skibrede; 3, *Válir* eller Vála (Vaaler) Sogn med 4, *Svindalir* eller Svindala (Svendals) Sogn; 5, *Túnir* med Rólfsøy, eller Túna og Glymheima (Gleminge) Sogne, som tilligemed Krákrøy (Kragerøen) udgjorde Túna Skibrede; 6, *Ódinsøy* (Onsø, der endnu i Slutningen af 16de Aarhundrede var en Ø — Clauſ. Norg. Beskr. S. 28) eller Kolbergs Sogn; 7, *Þesalr* eller Roda (Raade) Sogn og 8, *Varna* eller Ryggihofs (nu Rygge og Mosse) Sogne med Jólundr (Jæløen — see foran). b) En Deel af Álfheimar, nemlig: 1, *Frøy-* eller Freylønd (Frøland), d. e. Bodstada (Baastad) og Þrygstada (Trøgstad) Sogne, med Undtagelse af sidstnævnte Sogns vestligste Deel i Syd for Øieren Sø, som hørte til 2, *Eid*, hvilket senere omtrent udgjorde det samme som Askheims (Askims) Sogn; 3, *Heggin* (Hæggen), d. e. Eidsbergs, Þreginborgs (Tromborgs) og maaskee Herolanda (Herolønd, nu Herlands) Sogne; i alt Fald regnedes sidstnævnte Sogn til Heggins Skibrede; 4, *Skaun*, d. e. Rakkastada, Ós og Digranes (Degernæs) Sogne; 5, *Varteigar* eller Varteiga (Vartey) Sogn; 6, *Skjalbergs* (Skjebergs) Sogn, Ingrudalr (Ingedal) eller Ingardals Sogn og Ullarøy (Ullerøds Sogn, der fordum var en Ø, hvilket allerede Navnet tilkjendegiver); 7, *Aumord* eller Amord (Aumurd), d. e. Borgar (Borge) Sogn med den østenfor Glommen liggende Deel af nuværende Frederiksstads S., samt en liden Deel af det tilgrændsende Skjebergs S.; med Þórsnes eller Holms S. udgjorde Ámord Ábyggja Skibrede; 8, *Hvolar*, Hvâlir eller Hvala (Hvaløernes) Sogn, en Gruppe Øer, hvoraf de betydeligste ere: Lóndir (Lon-Ø eller Vester-Ø), Spjór (Spjer), Asmálir (Asmal-Ø), Hvâløy (Kirke-Ø), Sandøyjar (søndre og nordre Sandø), Herfyl (Herføl), Papøy (Papper-Ø) o. s. v.; 9, *Bergs*, Ásakra (Asaks) og Rodka (Rokke) Sogne; 10, *Idd* eller Idda Sogn, og endelig 11, *Markir*, som, taget i indskrænket og almindelig Betydning, indbefattede Aramørk og Øya- eller Øydamørk, d. e. Aramarka (Aremarks) og Øyamarka (Ødemarks) Sogne, Rødanes (Rødnæs) Sogn samt Rymskógr eller Rýmskógs (Romskougs) Sogn. Borgesyssel var inddeelt i 16 Skibreder og havde før Reformationen, med Undtagelse af Staden Sarpsborg, 48 Kirker (nu 39, Stæderne ikke medregnede). Den øvrige og langt betydeligere Deel af Vingulmørk tilligemed Lidir og Syllingadalr (Lier Præstegjæld) af Vestfold, fik efter Staden Osló Navn af Oslóar-sýsla, hvortil og hørte Morsadalr (nu Haabøls Præstegjæld). Først med det 13de Aarhundredes Begyndelse forekomme dog disse Navne i vor Historie, imedens de ældre Navne Alfheimar og Vingulmørk forlængst vare forsvundne.

Agdir eller Egda-fylki (á Ögdum) d. e. Landstrækningen fra Gjærnæs-Tangen (Rygjarbit) i Øst indtil Aaen Sire (ford. Sira eller Syra). Det deeltes i Austr-Agdir fra Østgrændsen til Oddernæs (ford. Óttranes) ved nuværende Christianssand og Vestr- eller Nordr-Agdir derfra til Aaaen Sire. a) *Austr-Agdir* bestod hen i Middelalderen af Geriksstada (Gjerrestads) og Sundaleids (Søndeløvs) Sogne i Sundaleids Skibrede, Djúpvâga (Dybvaags), Holta (Holts), Flygsstada (Fljugstada, nu Flougstads), Módgulands (Østre Molands) og Þrumo (Tromø) Sogne, i Streingreids Skibrede. (I sidstnævnte Sogn, vel omtrent hvor Arendal nu ligger, forekommer allerede først i 14de Aarhundrede et Sted, formodentlig en Handelsplads, under Navn af Nidarós á Ögdum). Øyastada Sogn med Kongsgaarden Nidarnes (nu Nedenæs) samt Frøy- eller Freylands (Frolands) Sogn beliggende langs Nid Elven; Fjøru (Fjara, nu Fjære), Landvíka og Eids

men Harald afslog det, og Sendemændene vendte tilbage til Kongen og sagde ham Udfaldet af deres Ærende. Noget senere skjød Kong Gudrød Skibe paa Vand, og foer derpaa med en stor Krigsmagt ud til Agder. Han gjorde strax Landgang, og kom ganske uforvarendes om Natten til Kong Haralds Gaard. Da Harald blev vaer, at en Hær var kommen ham paa Hænderne, gik han ud med det Mandskab, som han havde, hvorpaa der blev et stort Slag, endog der var en stor Folkemon. Der faldt Kong Harald tilligemed hans Søn Gyrder, og Kong Gudrød tog stort Hærfang. Han førte hjem med sig Aasa, Kong Haralds Datter, og holdt Bryllup med hende. De havde en Søn sammen, som hedte Halfdan, og den Høst, da Halfdan blev aarsgammel, foer Gudrød omkring i Gilder. Han laae med sit Skib i Stifle-Sund, hvor der blev drukket stærkt, saa Kongen blev meget beruset. Om Qvælden, da det blev mørkt, gik Kongen fra Skibet; men da han kom til Brygge-Enden[1] løb en Mand imod ham og stak ham igjennem med et Spyd, hvilket blev hans Bane. Manden blev strax dræbt, og da det blev lyst om Morgenen, viste det sig, at denne Mand var Aasas Skosvend, ligesom hun heller ikke dulgte, at det var skeet efter hendes Raad. Saa siger Thiodolf:

Og Kong Gudrød,
For længst hensovet,
Stolt af Væsen,
Besnæret blev;
Fule Raad
I Stilhed ruged'
Hevngjærrigt Hoved
Mod øllet Gram.

1) Der blev lagt en Brygge i Land fra Skibene, for at gaae i Land paa.

Sogne, som henføres til Bríngvers Skibrede, Módgulands (Vestre-Molands) og Høyvâga (Høvaags) Sogne, der henføres til Sands Skibrede, og endelig i Þófnadalr (Topdal) og Vé Skibrede laae Þveitar (Tvet) og Birkines Sogne. b) *Vestr-Agdir* indbefattede af Óttradalr (eller Ótradalr) Úttranes (nu Oddernæs og Venneslands Sogne); Sygnudalr d. e. Greipstada (Grebstads) og fordetmeste Sygnu (Søgne) Sogne; Øfrabøar, Heglands og Finnslands Sogne; Marnadalr eller Mannadalr (Mandal) d. e. Háshauga, Hasauga (nu Halsaa og Hartmarks Sogne), Hóllheims S. (Holme og Øslebø Sogne) og Laufdals (Løbdals) samt Bjallands (Bjellands) Sogne; Audnodalr (Undal) eller Valla, Vigmóstada, Konrsmóa (Konnesmo) og Grindheims (Grinems) Sogne; Spángareid Sogn, hvori Lidandisnes (Lindesnes), Landets sydligste Odde, er beliggende; Alvastada (Onstad) S.; Spind eller Spinds S.; Lygnudalr (Lyngdal) eller Áa (á Ám), Helgabólstada (Helgebostads eller Øvre-Qvinisdals) og Eika (Æka, nu Egen) Sogne; Listi (Listir, nu Lister) eller Vanasýnjar (Vausø) og Briseid (nu Herreds Sogne; Hvin (see S. 1) d. e. Leiknes (Liknæs) Sogn i Hvínisdali (Qvinisdal), Feta (Fedde) og maaskee Hitra (Hitterø) Sogne; Gýgalands (Gýalands) og Nes (nu Flekkefjords) Sogne, og endelig Sirudalr eller Sira (nu Bakke) og Tónstada Sogne. Til Egda-fylke maae man have henregnet Robygjalag (Raabygdelaget), som i Middelalderen udgjorde et eget Syssel og i geistlig Henseende et Provstie, indbefattede Sætrsdalr (Óttradalr) eller Hornæs (Hordnæs), Efju (Evje), Árdals (Aardals), Bygglands, Sandnes, Ósstada (Onstad), Hillistada (Hyllestad), Vallar (á Veilli) og Bykla(?) Sogne; desuden Særálls (Æsarálls, nu Aaseralds), Veikundals eller Asklands (nu Vegusdal), Mykillands (Møklands), Hegrafors (Heirefos), Austaná (Lille Topdals), Ámlída (Omlid), Gèfnadals (Gevadals, nu Gjævedals) og Vigarsheid eller Vikarsheid (nu Vegaardsheien) Sogne, hvilke uden Tvivl alle ansaaes at høre til de Gamles Sætr. Raabygdelaget hørte i judiciel Henseende, ligesom Agder, under Gulathings-Loven, men i geistlig under Stavangers Bispedømme. Det tilgrændsende Thelemarken hørte derimod i det Geistlige deels under Oslo, deels under Hammers Bispedømme og i det Judicielle under Borgarthings-Loven. Senest i det 15de Aarhundrede foregik igjen en Deling af Vestr-Agdir, hvorved Mid-Sýslan (Midsýslonne á Ögdum), omtrent det nuværende Mandals Fogderi, og Lista-sýsla, d. e. Listers Fogderi, opstode. Agder bestod i 13de Aarhundrede af 15 Skibreder, og Raabygdelaget synes at have udgjort 5 Skibreder (Magn. Lageb. Testam. cfr. Hak. Adelst. Gulath. Lovs Thingfar. B.). Indbyggerne kaldtes Egdir.

Og den lumske
Aasas Tiener
Løn-Sejer
Over Kongen vandt,
Og Budlekongen
Paa gamle Seng
Af Stiflesund
Blev hjelstungen.

54de Cap. Kong Olafs Død. Olaf tog Kongedømmet efter sin Fader. Han var en mægtig Mand og en stor Krigshelt, derhos overmaade vakker, meget stærk og stor af Væxt. Han havde Vestfold; thi Kong Alfgeir tog da hele Vingulmark under sig, og satte sin Søn Gandalf derover. Baade Fader og Søn krigede stærkt paa Raumarige og underlagde sig den største Deel af dette Land og Fylke. Høgne hedte en Søn af den oplandske Konge Eystein den Mægtige, som lagde hele Hedemarken, Thoten og Hadeland under sig. Da faldt og Vermeland fra Gudrøds Sønner og vendte sig med sine Skattegaver til Sveakongen. Olaf var paa 20 Aars Alder, da Gudrød døde, og da nu hans Broder Halfdan gik til Riget med ham, skiftede de det imellem sig, og Olaf fik den østre, men Halfdan den søndre Deel. Kong Olaf havde sit Aasæde paa Geirstad. Der fik han Fodværk, hvoraf han døde, og blev høilagt paa Geirstad. Saa qvad Thiodolf:

Gren af Odins
Stærke Stamme[1]
Styrket blev
I Norges Rige.
Olaf fordum
Vældig styred
Vide Grund
Paa Vestmøre,[2]

1) Throttr, et af Odins Tilnavne og betyder stærk af throa forøge. 2) Vestfold, som sees af Texten.

Cap. 54. Geirstadir. Da man paa Agder letteligen, foruden Holt (see foran), ogsaa fandt et Sogn af det Navn Gjerrestad, og da man ei kjendte noget Sted af samme Navn paa Vestfold, saa faldt man strax paa, at Gjerrestads Præstegaard maatte være det gamle Kongesæde Geirstadir, hvilket man, til Trods for al Historie, ei tog i Betænkning at fremsætte som Noget, der var hævet over enhver Tvivl; — og dog har man i den skjønneste og meest befolkede Deel af Vestfold, nemlig i Tjølling Sogn (de Gamles Skíringssalr) en langt betydeligere Gaard af Navnet Gjerrestad, som i et Document fra 14de Aarhundrede findes skreven Geirstadir (á Geirstadum), imedens derimod Gjerrestads Præstegaard altid skrives „á Giriksstadum og Gerixstadum." Geirstad maa have grændset til Søen, hvilket af „Þáttr Olafs Geirstada Álfs" er heel tydeligt; dette sees og af den ældgamle Fortælling „Af Upplændinga Konuúngum," hvor det heder: „Gudrødr enn gøfugláti var drepinn á Geirstødum á Vestfold, svâ at haun var lagdr med Kesju, er hann gekk af skipi sinu í Stíflusundi seint um kveldit;" — — hvoraf man tillige erfarer, at Stíflusund maa være ved Geirstad. Men Gjerrestad paa Agder ligger afsides oppe i en Dal 2 Mile fra Søen, imedens Gjerrestad paa Vestfold ligger Søen nær paa ¼ Miil eller kortere. At denne Gaard som Kongesæde for et Aartusinde siden kan have havt en langt videre Udstrækning end nu og grændset til Søen, er vistnok ligesaa rimeligt, som det vilde være høist urimeligt at antage, at det samme ogsaa kunde have været Tilfældet med den anden. Næsset, hvorpaa Kong Olafs og hans Hoffinders Gravhøie bleve opkastede (ifølge bem. Þáttr Olafs), kan maaskee have været det hvorpaa Strandstedet Vestre-Halsen nu er beliggende. Sandsynligt er det dog, at den senere Cultur har bortjævnet disse Høie, hvoraf Kongens desuden allerede var udgravet før Aar 1000. Skulde vor Gisning være rigtig, saa maatte vel Stíflusund være at søge i Nærheden deraf, hvor en god Vei nu fører fra Søen ogsaa til Gaarden Gjerrestad.

Indtil Fodværk
Ved Jordens Rand
Stridbar Konge
Nedfælde skulde.
Nu ligger kampdjærve
Hærens Konning
Gjemt under Høi
Paa Geirastad.

55de Cap. Om Rognvald Høiere end Heie.

Rognvald hedte Olafs Søn, som blev Konge paa Vestfold efter sin Fader. Han blev kaldet „Hejehøi“ og om ham digtede Thjodolf hiin Hvinverske Ynglinga-Tal, hvori han siger:

Bedst Kjending Navn
Jeg nogen Konning
Veed at eje
Under Himmelhvelving blaa
Er Rognvalds
Reisner-Styrers[1])
Da „Hejehøi“
Han kaldet blev.

1) Eller og Skibsstyrer.

II.

Halfdan Svarte regjerede fra Aar 841—863.

Halfdan Svartes Saga.

1ste Cap. Halfdan slaaes med Gandalf og Sigtryg.

Halfdan var Aarsgammel da hans Fader faldt, og hans Moder Aasa foer strax med ham Vester til Agder, og satte sig der i det Rige, som hendes Fader Harald havde havt. Der voxte Halfdan op og blev i en Hast stor og stærk, og kaldtes formedelst sine sorte Haar Halfdan Svarte. Da han var 18 Aar gammel tog han imod Kongedømmet paa Agder, og foer strax derpaa til Vestfold, hvor han skiftede Riget med sin Broder Olaf, som før er fortalt. Samme Høst foer han med en Hær til Vingulmark mod Kong Gandalf. De holdt mange Slag, og snart seirede den Ene, snart den Anden; men tilsidst forligtes de saaledes, at Halfdan skulde have halve Vingulmark, som hans Fader Gudrød før ham havde havt. Derefter foer Halfdan Konge op til Raumarige, som han underlagde sig. Det spurgde Kong Sigtryg, Kong Eysteins Søn, som den Gang havde sit Aasæde paa Hedemarken, og tilforn havde underlagt sig Raumarige; thi foer Kong Sigtryg med sin Hær mod Kong Halfdan, og der blev et stort Slag, hvori Kong Halfdan fik Seier, og just som Kong Sigtryg med sin Hær vendte sig til Flugt, blev han truffen med en Piil under den venstre Arm, og der faldt han. Derpaa underlagde Halfdan sig hele Raumarige. Kong Eysteins anden Søn, Kong Sigtrygs Broder, hedte ogsaa Eystein, og var da Konge paa Hedemarken. Saasnart nu Halfdan var vendt tilbage til Vestfold, foer Kong Eystein med sin Hær ud til Raumarige, og lagde Landet vide omkring under sig.

2det Cap. Slag imellem Halfdan og Eystein.

Da Halfdan Svarte spurgde, at der var Ufred paa Raumarige, drog han en Hær sammen og foer did mod Kong Eystein. Derpaa stod et Slag imellem dem, hvori Halfdan vandt Seier; men Eystein flygtede op til Hedemarken. Kong Halfdan foer med sin Hær efter ham, og der stod et andet Slag imellem dem, hvori Halfdan atter vandt Seier; men Eystein flygtede Nord op i Dalene til Gudbrand Herse. Derfra forstærkedes han med nyt Mandskab, og foer siden om Vinteren ud til Hedemarken, hvor han traf Halfdan Svarte paa en stor Ø, som ligger ude i Mjøsen. Der holdt de et stort Slag, hvori der faldt mange Folk paa begge Sider; men Halfdan vandt Seier. Der faldt Guttorm, en Søn af Gudbrand Herse, som havde Ord for at være den væneste Mand i Oplandene. End flygtede Eystein nord i Dalene, og sendte sin Frænde Halvard Skalk til Kong Halfdan for at søge om Forlig. For Frændskabs Skyld overgav Kong Halfdan til Kong Eystein halve Hedemarken, som han og hans Frænder før havde havt; men underlagde sig Thoten og det saa kaldte Land.

Cap. 2. Dalir ɔ: Gudbrandsdalir, see Har. Haarf. S. Cap. 2.

Eyin mikla d. e. Øyin helga, nu Helge-Øen i Mjørs eller Mjors d. e. Mjøsen.

Upplønd, nu Oplandene, hvortil henregnedes Romerige, derunder indbefattet Oudalen, Soløer, Østerdalen, Hedemarken med Biri og Vardal, Gudbrandsdalen, Toten, Hadeland, Land, Ringerige, Modum og Sigdal. I den ældste Tid synes man ogsaa at have henregnet Valders (Fornm. S. IV. C. 50) og Hallingdal dertil; men vist ikke senere (cfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog rc. 2 B. S. 102). Indbyggerne kaldtes Upplendingar, og upplendskr, som var fra Oplandene.

Land (see Hadaland S. 34.) en Bygd beliggende imellem Hadeland og Valders, for det meste ved Bredderne af Rands-Fjorden (ford. Rønd), strakte sig uden Tvivl i Oldtiden fra Brandabú (Brandbo, den nordligste Deel af Hadeland) og lige til Tonsaasen og indbefattede Sognene Hof eller Fryal (ogsaa Frøyjal), Fluguberg (Fluberg), Haunar eller vestra Sinnin (nu Haugner eller Nordsinden), Gardar eller øystra Sinnin (nu Gaarder eller Østsinden), Ullinsakr eller Vestþorp (nu Vest-Torpen), Kinn eller Austþorp (Kind eller Øst-Torpen) og sandsynligviis ogsaa Etnedal. Land udgjorde i 15de Aarhundrede et Syssel.

Ligesaa tilegnede han sig Hadeland; thi han hærjede vide omkring, og var da bleven en saare mægtig Konge.

Halfdan Svarte fik en Kone, som hedte Ragnhild, en Datter af Harald Guldskjæg, der var Konge i Sogn. De fik en Søn sammen, som Kong Harald gav sit Navn, og Gutten opfødtes i Sogn hos sin Morfader Kong Harald. Da nu Harald var udlevet og svag, og tillige sønløs, gav han sin Dattersøn Harald sit Rige, og lod ham udnævne til Konge. Kort efter opgav Harald Guldskjæg sin Aand. Den samme Vinter døde hans Datter Ragnhild, og ligesaa den unge Harald Vaaren efter paa Sotteseng i Sogn ti Aar gammel. Saasnart Halfdan Svarte spurgde sin Søns Død, gav han sig paa Vejen med stort Mandskab, og farer nord til Sogn, hvor han blev vel imodtagen. Der paatalede han Arv og Rige efter sin Søn, og da ingen Modstand blev ham gjort underlagde han sig dette Rige. Der kom til ham Atle Jarl hiin Mjove[1] fra Gaular, som var Kong Halfdans Ven. Kongen 3die Cap. Halfdan Svartes Giftermaal.

1) Smale, endnu brugeligt.

Cap. 3. Sogn, som man vel uden Føie har antaget at have Navn efter en mythisk Konge Sokni, bemærker ellers i vort Oldsprog en dyb (snæver) Dal. Sygna-fylki indbefattede det samme som nu Sogns Fogderi, dog med Undtagelse af Evindvik (ford. Eivindavík) Sogn af Gulens Skibrede, som først ved Rescr. af 23de December 1773 blev henlagt dertil (see om Gaular), imod at Opheims Sogn overgik fra Sogn til Vos. Høit op i Tiden var dette Fylke, ligesom Rygjar-fylki, Haurda-fylki og Fyrda-fylki, inddeelt i Fjerdinger, uden at det vides hvorledes. I 13de Aarhundrede deeltes det i „sydra ok nørdra lutanom" (den søndre og nordre Deel), af hvilke den første vel omtrent udgjorde det nuværende Yttre- og den anden Indre-Sogn (den ældre og yngre Gulath. Lov). Den nordre Deel skulde altsaa have indbefattet Præstegjældene Lustr med Fortúna Sogn, den inderste Deel af Sogn, og Gaupna; Jóstrudalr (Justedalen), innra- og ytra-Fólka eller Fylkisbygd med Veidastrønd (Veitestranden), Örnes (Urnæs) og Sólvørn eller Sólvarnar (Solvorn, nu Hafslo — Hafurslóar Prgd.); Læradalr (Leirdal) med Borgund, Elridalr (Erdal) og Árdalr (Aardal; Sóknadalr (Sogndal) med Norar (Norum) og Eid (nu Kopangerskougen), samt endelig Aurland eller Örland (nu Urland) med Flóar (Flom S.), Undradalr (Underdal), Nidrheimr (Nærøen) og Uppheims S. á Sygnastrønd (Opheims Sogn). Den søndre Deel kom dernæst til at bestaae af Syrstrønd (nu Sjøstrand) med Frøys- eller Freysvík (nu Fresvik), Fedjadalr (Feios S.), Frumnes eller Vángsnes, Fjørulands-fjørdr (Fjærland), Litla-fjørdr (Vetlefj.), Svædru-fjørdr (Svefj.) og Balastrønd (Belastrønd? — her stod et skjønt Afguds-Tempel paa Baldurshagi), nu Legangers - ford. Leikvángra - Præstegjæld); Vik eller Víkabygd (Vik) med Arna-fjørdr (Arnefj.) og Lamvikar (Ladevik) med Vadheims-fjørdr (Vademsfj.), Høyángra- eller Heyángrs-fjørdr (Højumsfj.), Bøar-fjørdr (Bøfj.) og Lidar-fjørdr (Liefj.) samt Bjordals-fjørdr? (Fuglsætfj.), Eikis-fjørdr(Ekefj.), Risna-fjørdr (Risnefj.), og endelig Sólundir eller den store Øgruppe, hvoraf Losne-Øen (Losna) og Indre- og Yttre-Sulen ere de betydeligste. Den største Deel af Yttre-Sogn lige til Qvamsø (Hvammsøy) kaldtes med et almindeligt Navn Sognfjara, nu Sognfjæren. Fra Slutningen af 12te til 15de Aarhundrede synes Sogn kun at have udgjort eet Syssel; senere blev det udstykket i flere smaa Forlehninger. Sogn har forøvrigt, ifølge vore ældste Frasagn, været et af Norges berømteste Smaariger, hvorom denne Egns overordentlige Rigdom paa Oldtidsminder desuden afgiver et uforkasteligt Vidnesbyrd (see Kraft IV. 822 f.). Indbyggerne kaldtes Sygnir og sygskr, som var fra Sogn.

Gaular. Saavel af Snorre, som af andre gamle Forfattere er det tydeligt, at Gaular (á Gaulom), som man har anseet for at være det samme som Gula eller Guley, Thingstedets Navn, er derfra aldeles forskjelligt; at Gaular ei betegner et enkelt Sted eller en Gaard, men er Navnet paa et District, og at endelig dette udgjorde den vigtigste Deel af Jarledømmet *Fjalir* (á Fjølum) eller *Fjala-fylki* og findes oftere brugt istedet for det Hele. Navnet Gaular staaer derfor i en saadan Forbindelse med Fjalir, at man ikke vel kan gjøre det ene til Gjenstand for Undersøgelse, uden at det andet tillige maa komme med i Betragtning. I Forbindelse med hvad foran i 3 Cap. af Halfd. S. (jfr. Þáttr Hálfd. Svarta Cap. 1.) berettes, henvises til Harald Haarf. S. Cap. 13, hvor man læser: — „hann (Kong Harald) setti eptir Hákon Jarl Griótgardsson, oc feck hønom yfirsókn i Firda-fylki. Þá sendi Hákon Jarl ord Atla Jarli hinum Mjóva at hann skylldi fara brott or Sogni, oc vera Jarl á Gaulom, sem hann hafdi fyrr verit, enn kvad Haralld konúng hafa veitt ser Sygna-fylki. Atli Jarl sendi þau ord í móti, at hann mun hallda Sygna-fylki, oc sva Gaulom, þar til er hann finnr Haralld konúng." — Den endnu utrykte Konge-Saga „Fagurskinna" beretter med Hensyn paa denne samme Begivenhed: „Halldr konúngr gaf Atla Mjófa jarls nafn ok þvílikar veizlur, sem àdr hafdi hann haft af

satte Atle Jarl over Sogne-Fylke til at dømme i Landet efter Landslov, og kræve Skatten til Kongens Bedste. Derpaa foer Kong Halfdan til sit Rige i Oplandene.

Hálfdan födr i hans; enn Þat var Sygna-fylki ok Fjalir; hans höfut-bú var á Gaulom" — — (ↄ: Kong Harald gav Atle den Smale Jarls Navn og de samme Lehn, som han før havde havt af hans Fader Halfdan, men det var Sygna-Fylke og Fjaler; hans Hovedgaard var paa Gaular). I den gamle Þáttr „Fra Fornjóti ok hans ættmönnum" Cap. 1. siges det, at „Freygardr átti Fjördu ok Fjalir; hans synir voru Þeir Freysteinn gamli, er bú átti á Gaulum, ok Freybjörn, fadir Audbjarnar, födur Arinbjarnar Fyrda jarls." — (ↄ: Freygard eiede Fjordene og Fjaler; hans Sønner vare Freystein den Gamle, som havde Bo paa Gaular, og Freybjørn, Fader til Audbjørn, Fader til Arinbjørn, Jarl i Fjordene). Af det Anførte maa det da være klart nok, at Gaular hverken hørte til Sogn eller Fjordene, men til Fjaler; og skulde man end kunne tvivle paa, at Gaular betegnede et mindre District af det større Fjalir, saa vil denne Tvivl dog hæves ved følgende Steder i Landnámabók pars V. C. 7—8, hvor det heder: „Flosi hét madr, sun Þórbearnar enns Gaulverska" — — Loptr sun Orms Fródasunar fór af Gaulum til Islands úngr at alldri — — Oddný móder hanns dótter Þórbearnar ens Gaulverska. Loptr fór utan hit Þridea hvört sumar fyrer hönd Þeirra Flosa beggea modurbródurs síns, at blóta at hofi Því, er Þórbeörn modurfader hanns hafdi Þar vardveitt at Gaulum. Þórbeörn var ríkr Herser í Noregi í Fjalafylki" — — „Af Því fór Loptr en Gamli systursun Flosa at blóta á Gaulom, at Flosa var úfridt i Noregi." — (ↄ: Der var en Mand ved Navn Flose, en Søn af Thorbjørn fra Gaular — — Lopt, en Søn af Orm Frodesson, foer i en ung Alder fra Gaular til Island — — Odny, hans Moder, var en Datter af Thorbjørn fra Gaular. Lopt reiste til Norge hver tredie Sommer paa sine egne og sin Morbroder Floses Vegne for at offre i det Tempel, som Thorbjørn, hans Morfader, havde forestaaet paa Gaular. Thorbjørn var en mægtig Herser i Norge i Fjala-Fylke — — Af den Aarsag foer Lopt den Gamle, Floses Søsterson, at offre paa Gaular, at Flose var fredløs i Norge — —). Om Templet paa Gaular fortæller ogsaa Forfatteren af Egils Saga Cap. 49 følgende: „Þat var um várit, at blót mikit skylldi vera at sumri at Gaulum, Þat var ágæzt höfud-hof, sotti Þángat fjölmenni mikit or Fjördum ok af Fjölum ok or Sogni, ok flezt allt stórmenni." — (ↄ: Det var om Vaaren at stort Offer skulde være mod Sommeren paa Gaular, der var et meget berømt Hoved-Tempel, og did søgte en stor Mængde fra Fjordene og Fjaler og Sogn, og næsten alt Stor-Folk. —) Dette Sted synes ogsaa udtrykkeligen at vise, at Eiglas Forfatter har gjort Forskjel paa Gaular og Gula-Thingsted; thi hvorfor her nævne Templet á Gaulom, men Cap. 56 Thinget paa Gula eller Gula-Thing? Skulde disse Navne betegne det samme, maatte han ogsaa kaldet Thinget Gaula-Thing eller Þingit á Gaulom (ikke i Gula), men det er en Benævnelse, som hverken findes i Eigla, eller, saavidt vides, hos nogen af de gamle norske Skribenter. — Hoved-Elven, som gjennemstrømmer Indre-Holmedals Præstegjæld i Søndfjord, og kort førend den ved den skjønne Gaard Osen udgyder sig i Dals-Fjord, danner et stor Vandfald — kaldes Gaula, og den hele omtrent 4 Miil lange stærkbefolkede Dal, som den gjennemløber, kaldes endnu med et almindeligt Navn Gaul-Dalen (see H. Arentz om Søndfj. i Top. Journ. 28 H. S. 114 f.); at de Gamles Gaular har indbefattet dette Strøg, kan derfor neppe være tvivlsomt. Da Fjala-Fylki ikke senere, — ei engang i den ældre Gulathings-Lov — findes nævnt som en egen Provinds, saa bliver da Spørgsmaalet, hvor det har ligget, og hvor hvidt det har strakt sig. At det har grændset til Søen og udgjort en betydelig Deel af det senere Fyrda-fylke (nu Sønd- og Nordfjords Fogdr.), det sees af Olaf d. Hell. S. Cap. 28, hvor det berettes om Kong Olaf, da han kom til Norge, at han først landede paa Sælø (strax søndenfor Stat) og seilede siden „sudr yfir Fjalir," hvor han fangede Hakon Jarl i Saudúngssund (nu Saue-Sund ved den sydøstlige Kant af Atleøen). Ifølge Har. Haarf. S. Cap. 13 laa Stafanesvâgr (Stafang-Fjord, cfr. Upph. ríkis Har. Hárf. Cap. 5.) og efter Landnam. P. 1 Cap. 3, P. 2. C. 6 laae Dals-Fjord og Atlø „á Fjølum." L. c. Mantissa p. 385 siges det, at „Hálfdan Svarti, Upplendínga Kóngr, átti Þóro dóttur Harallds Gullskeggs Sygna Kóngs, oc Sölvarar Hunnólfsdóttor Jarls ór Feördom, systur Atla Jarls ens Mjófa" — (ↄ: Halfdan Svarte, Konge i Oplandene, var gift med Thora, en Datter af Harald Guldskjæg, Konge i Sogn, og Sølvør, Datter af Hunnolf Jarl fra Fjordene, Søster af Atle Jarl den Smale). — Forfatteren af denne Deel af hiint ypperlige Oldskrift (Gulathings-Lagmanden Hr. Hauk Erlendsson?) har aabenbar kun havt Hensyn til sin Tids (Slutningen af 13de og Begyndelsen af 14de Aarhundrede) Fylkes-Inddeling, og derfor henlagt Jarledømmet Gaular og Fjalir til Fjorda-Fylke; thi efter al Rimelighed kan Hunnolf ei have været Jarl andensteds end paa Gaular, i hvilken Værdighed da Sønnen Atle har fulgt ham; at han ikke har været Jarl over hele Fjorda-Fylke, det see vi af Harald Haarf. S. Cap. 12—13, hvor det fortælles, at Kongen satte Hakon Jarl over dette Fylke efter Kong Vemunds Drab. Hunnolf maatte ogsaa have været kaldet „Jarl i Fjørdum" eller „Fyrda-Jarl," hvis det skulde udtrykke, at Fjordene udgjorde hans Jarldømme. Dette kommer ogsaa godt overeens med det Ovenanførte, at Gaular har været

4de Cap. K. Halfdans Strid med Gandalfs Sønner.

Om Høsten foer Kong Halfdan ud til Vingulmark. En Nat, da han var der til Gjæstebuds hendte det sig, at der ved Midnatstid kom til ham en Mand, som havde holdt Vagt til Hest, og meldte ham, at der var kommen en Krigshær i Nærheden af Gaarden. Kongen stod strax op og lod sine Mænd væbne sig, gaaer derpaa ud i Gaarden og opstiller dem i Slagorden. Just i det Samme kom Gandalfs Sønner, Hysing og Helsing, did med en stor Hær, hvorpaa der blev et stort Slag; men fordi Kong Halfdan blev overmandet af Mængden af Folk flygtede han til Skoven, efterat mange af hans Mænd vare blevne paa Pladsen. Der faldt hans Fosterfader, Ølver den Vise. Derefter stimlede Folk til Kong Halfdan, og nu foer han afsted, for at opsøge Gandalfs Sønner. De mødtes paa Eide ved Eyne-Skjær, og sloges der. Der faldt Hysing og Helsing; men deres Broder Hake reddede sig ved Flugt, hvorefter Kong Halfdan underlagde sig hele Vingulmark; men Hake flyede til Alfheim.

5te Cap. K. Halfdans sidste Giftermaal med Sigurd Hjorts Datter.

Sigurd Hjort hedte en Konge paa Ringerige, som var større og stærkere end nogen anden Mand, og der fandtes ikke hans Lige i vakkert Udseende. Hans Fader var Helge

---

en Deel af **Fjalir** eller det gamle **Fjala-Fylke**, da dette i senere Tid (i 13de og 14de Aarhundrede) var indgaaet under **Fyrda-Fylke**, hvorfor det uden Tvivl er en Skriv- eller Hukommelses-Feil af den islandske Forfatter af Olaf Tryggvess. Saga, naar han Cap. 116 lægger Fjaler i Sogn. Sandsynligviis har Fjaler netop ophørt at være et eget Fylke ved Atle Jarls Fald og hans Sønners Flugt fra Landet. Da **Sólundir** (nu Sulen-Øerne) hørte til Sogn — der altsaa strakte sig lige ud til Havet imod Vest, imedens det i Syd ved **Þinganes** (nu Dingenæs) grændsede sammen med **Nordhaurdaland** — saa have vi med det samme Fjala-Fylkes sydlige Grændse; den nordlige maa derimod blive mindre bestemt. Imidlertid veed vi af Peder Claussøns Norg. Beskr. S. 14, at Fjala-Fylke strakte sig i Nord indtil „Kuenvaagastrand;" man jævnføre hermed **Landnámab.** P. II, Cap. 9, hvor det fortælles, at „**Sigurdr Svínhöfdi var kappi mikill, han beó at Kvennvogastrønd** (o: Sigurd Svinhøfdi var en stor Kjæmpe, han boede paa Kvenvaagastrand — som Varianter forekomme „**Kvenná à Vogastrønd, Kvennvogastad**)." Hvad enten nu det ene eller det andet af disse Navne er det rigtige, saa synes det neppe at kunne være nogen Tvivl om, at hermed menes en Gaard paa Vaagestranden - en Strækning, der endnu kaldes saaledes, beliggende i Nordøst for Stavenæs paa den søndre Side af Førde-Fjordens Munding indtil Gaarden Vaage i Svanø Sogn, hvor nu er Thingsted. Ved denne Gaard kommer en Qværneaa ned igjennem Vaage-Skaret, saa det ei er usandsynligt, at just denne Bæk — **Kvenná** (maaskee rigtigere **Qvørná**) **á Vogastrønd** — har været Fylkets Grændse paa nordre Side. — Navnet **Gaular**, Dat. **Gaulom** er vistnok Flert. af **Gaul**, Navnet paa den Elv, som gjennemstrømmer Gauldalen (Gaulardal), og synes at være et Appellativum, som betegner den Larmende, Tudende, af Verb. **gaula** at tude. (I det Throndhjemske haves, som bekjendt, en Elv og en Dal af samme Navn). **Gaular** kan altsaa betyde en Egn, gjennemstrømmet af flere saadanne brusende Elve, og er, som vi have seet, ganske forskjelligt fra **Gula**, Thingstedets Navn, der laa i **Nordhørdaland**, og maaskee rigtigst udledes af **gola**, at blæse, hvoraf **Hafgola** eller Hafgula, et almindeligt, men især i de omhandlede Egne velbekjendt Navn paa et Slags Passat-Vind i de derværende dybt indgaaede Fjorde. — Det andet Navn **Fjalir** er Flert. Form. af Enkelt. **Fjøl** foem. gen. 1, en Fjæl, 2, en jævn, slet Mark, og skal være relativt passende paa denne Kystegns mange Dale.

Cap. 4. **Eid** (**á Eydi**). Af Diplomer og „den røde Bog" erfarer man, at Askims Sogn og den liden Deel af Thrygstads Sogn, som ligger imellem den sydligste Bugt af Søen Øyeren og hiint Sogn i Smaalehnene fordum havde Navn af **Eid** (eller **Æid** — see **Vingulmørk**). Istedet for „**Eyna-sker**," har **þáttr Hálfd. Svarta** C. 2, ligesom en Variant, der gjentages i tvende Codices af Heimsk: — „**Eyna**," hvilket uden Tvivl er det Rigtige, og bliver da Navnet paa Søen Øyeren, ford. ogsaa **Eyja-** eller **Øyja-vatn** kaldet. Det har følgelig ei været langt fra Glommens Udløb ved den sydligste Ende af bemelte Sø, at Slaget imellem K. Halfdan og Gandalfs Sønner har staaet.

Cap. 5. ***Hringariki*** eller ***Ringariki***, som foregives at have Navn efter Raums Søn, Nors Sønnesøn, Hring, der skal have været den første Konge sammesteds, forekommer i vor ældste Historie som et af de berømteste Smaariger i Landet, og vedblev at have sine egne Konger lige til Sigurd Syrs Død 1018. Det egentlige **Ringariki**, som indtil 1575 kun udgjorde eet Præstegjæld, bestod af Sognene **Njørdrhof** (nu Norderhoug), **Haugr**, **Nes** (ved den nordre Ende af Spirillen Sø. Efter 1591 er Kirken paa dette Sted sløifet og forflyttet længere Syd til Gd. Viger), **Hólar** (Hole) og **Stein** (Steen — Kirken paa denne Gaard blev allerede ikke mere benyttet ved Udgangen af 16de Aarhundrede, og nu er den næsten ganske nedbrudt). Paa Ringerige nævnes disse

den Hvasse, og hans Moder var Aslaug en Datter af Sigurd Orme-Øie, der var en Søn af Ragnar Lodbrok. Det er bleven fortalt, at Sigurd var kun 12 Aar gammel, da han dræbte Bersærken Hildebrand selv 12te i Enekamp, og han udførte mange Manddoms Gjerninger, som fortælles i en lang Saga om ham. Sigurd havde to Børn, hvoraf den ene var en Datter, som hedte Ragnhild, da 20 Aar gammel, og var en herlig og rask Pige. Hendes Broder Guttorm var endnu i Ungmands-Alderen. Der fortælles, at Sigurd havde den Vane at ride ganske alene ud i øde Skove for at jage efter store Dyr, som voldte Mandskade, og at han deri altid var meget ivrig. Een Dag reed Sigurd som sædvanlig ene ud i Skoven, og da han var reden et langt Stykke Vei kom han frem paa et Rydland i Nærheden af Hadeland. Der kom Bersærken Hake imod ham med 30 Mand, og derpaa sloges de. Der faldt Sigurd Hjort, men tillige 12 af Hakes Mænd, og Selv mistede han den ene Haand, og fik tre andre Saar. Derefter red Hake med sine Mænd til Sigurds Gaard, hvor han tog hans Datter Ragnhild tilligemed hendes Broder Guttorm, og førte dem, samt meget andet Gods og mange Kostbarheder, hjem med sig til Hadeland, hvor han aatte store Gaarde. Da lod han lave til Gilde, og agtede at holde Bryllup med Ragnhild; men der gik Tid hen, fordi hans Saar tog sig ilde op. Hake Hadelands Bersærk laae af sine Saar om Høsten, og i Begyndelsen af Vinteren. Nu var Kong Halfdan i Julegilde paa Hedemarken, hvor han havde spurgt alle disse Tidender, og en Morgen tidlig, da Kongen var klæd, kaldte han til sig Harek Gand, og sagde, at han skulde fare over til Hadeland for at hente ham Ragnhild, Sigurd Hjorts Datter. Harek gjorde sig færdig med hundrede Mand, og stillede Reisen saa, at de kom over Vandet til Hakes Gaard i Otten[1], og besatte alle Døre og Skaalen, hvori Huuskarlene sove. Derpaa ginge de til det Sovebur, hvori Hake sov, brøde det op og bortførte Ragnhild med hendes Broder Guttorm, samt alt det Gods, som der var; men Skaalen brændte de med alle de Mænd, som inde vare. Nu teltede de en prægtig Vogn, og satte deri Ragnhild og Guttorm og fore

1) Just som det gryer ad Dag. Islænderen regnede Otten fra Klokken 3 til 6 om Morgenen.

Bygdelag: Árdalr, ytra og innra eller nørdra (nu Aadalen); Vángsbygdin (nu Vangsbygden eller Haugs Sogn), hvoraf igjen den Deel, som indsluttes af Beina-Elven (ford. Beigna — af Bagn), Rands-Elven (Randa?) og Bjergene mod Nord havde Navn af Ullaráll, Sóknadalr (Soguedal), Strønd, nu Tyristranden og Strækningen i Nord forbi Hønefossen paa den vestre Side af Elven; Røysi eller Ræisi (nu Røsebygden) d. e. Halvøen, som dannes af Tyri-Fjorden og Steens-Fjorden. Her ligger Kong Rings Gaard Streituland (som endnu hen i 17de Aarhundrede hedte Strituland, men heder nu Helgeland, Topogr. Journ. 30te H. S. 121), samt Bønekjunes (eller Bønekenes, nu Bønsnæs), hvor K. Sigurd Syr skal have boet. Ringerigets store Indsø, som efter dens trende Arme nu har ligesaa mange Navne, kaldtes fordum med et almindeligt Navn Týri eller Týrvi, af hvis flere Öer fornemmelig Bygda (Dipl. fra 1339 — nu Storø'n) fortjener at nævnes. Ringerige var inddeelt i Fjerdinger, af hvilke Strænda-, Stranda — eller Árdala-fjórdúngr og Valbonda-fjórdúngr, der idet ringeste indbefattede den østlige Deel af Norderhaugs Hovedsogn findes nævnte. Indbyggerne kaldtes Hringar eller Ringar. Med Ringerige var fordum forenet Módheimr (Modum — formodentlig af Móda en Elv), som i Middelalderen indbefattede Sigdalr med Eggjadalir og Krødis-hèrad (Krødsherred) eller — som denne Egn findes nævnt i gamle Diplomer — „Módheim med Þverdalanum." At Sigdal, som man har villet indbefatte under Græna-fylke (hvorom see Har. Graaf. S. C. 11), regnedes til Modum, sees blandt andet af „den røde Bog," hvor der nævnes Gd. „Berge i Ægiædolum vid Naumadal a Modhæimi." Eggedal er nemlig den øverste Deel af og Annexsogn til Sigdal.

Paa Hadaland i Lunder Annexsogn til Jevnagers Præstegjæld ligger Gd. Haakenstad, hvor man har antaget at Hake boede. Uagtet der paa bemelde Gaard findes en betydelig Gravhøi, som har Navn af Hakens (Hakes?) Haug, saa kunne vi dog ikke andet end drage hiin Mening i Tvivl, som uovereensstemmende baade med Snorres Beretning, hvilken vi have for os, og med Þáttr Hálfd. Svarta, da det Vand, hvorom her tales, vel ei kan være noget andet end Rands-Fjorden, fra hvilken Gd. Haakenstad ligger over en Miil borte.

siden ned paa Isen. Hake stod op og gik efter dem en Stund; men da han kom til Isen ved Vandet, vendte han Sværd-Hjaltet nedad og lod sig falde paa Sværdspidsen, saa at Sværdet stod igjennem ham. Der fik han sin Bane og blev høilagt ved Vandbakken. Da Kong Halfdan, som var meget skarpsynet, saae dem fare over Vandisen[1], og tillige den teltede Vogn, mærkede han nok, at deres Ærende var udført efter hans Villie. Derpaa lod han sine Borde sætte frem, sendte Folk vide om i Bygderne for at indbyde mange Gjæster, og samme Dag var et godt Gilde, som blev Halfdans Bryllupsgilde med Ragnhild, der blev en mægtig Dronning. Ragnhilds Moder var Thyrni, en Datter af Harald Klak, Konge i Jylland, og en Søster af Thyri Dannebod, som var gift med Danekongen Gorm den Gamle, som da raadede over Danaveldet.

Ragnhild, som var forstandig og viis, drømte store Drømme. En af hendes Drømme var den, at hun stod ude i sin Urtegaard, og tog en Torn ud af sin Særk; men medens hun holdt den i Haanden voxede den saa, at den blev en stor Teen, hvis ene Ende slog sig ned i Jorden, og blev strax rodfast; men den anden Ende af Træet hævede sig høit op i Luften, hvorefter Træet syntes hende at blive saa stort, at hun vanskeligen kunde see over det. Det var og forunderligen tykt. Den nederste Deel af Træet var rød som Blod; men Stammen op efter fager grøn, og Grenene vare hvide som Snee. Der vare mange og store Qviste paa Træet, nogle høiere oppe, andre længere nede, og saa store vare Træets Grene, at hun syntes de udbredte sig over hele Norge, ja end meget videre. 6te Cap. Om Ragnhilds Drømme.

Kong Halfdan drømte aldrig, hvilket syntes ham forunderligt, og dette fortalte han en Mand, som hedte Thorleif den Vise, og spurgde ham til Raads, hvad derved var at gjøre. Thorleif sagde hvad han gjorde, naar han vilde have nogen Aabenbaring i Drømme, at han nemlig tog sin Søvn i et Svinebol, og da brast det ham aldrig paa Drømme. Saa gjorde Kongen, og da aabenbaredes ham følgende Drøm. Ham syntes at han havde det allerfagreste Haar, som alt var i Lokker, nogle saa side at de faldt ned til Jorden, nogle rakte ham midt paa Læggen, nogle til Knæet, nogle til Hoften eller midt paa Siden, nogle til Halsen; nogle vare kun som Knuder sprungen frem af Hovedskallen. Disse Lokker vare af forskjellig Farve; men en Lok overgik de andre i Fagerhed, Lyslek og Storlek[2]. Denne Drøm fortalte han Thorleif, som udtydede den saalunde: der skulde komme en stor Afkom af ham, og hans Ætmænd skulde med stor, men ikke Alle med lige stor, Hæder raade over Landene, dog Een af hans Æt skulde vorde mere navnkundig end alle de Andre. Det var Folks Tanke, at denne Lok betegnede Kong Olaf den Hellige. Kong Halfdan var en viis Mand, en Sandheds og Retfærdigheds Mand, som satte Love, holdt dem Selv og tvang Andre til at holde dem. Og paa det ei Vold skulde omstyrte Lovene, bestemte han Selv Sagernes Tal og bestemte Bøder efter Enhvers Byrd og Værdighed. Ragnhild Dronning fødte en Søn, som blev overøst med Vand og kaldet Harald, der snart blev stor og overmaade vakker. Der voxede han op, og blev tidligen en stor Idrætsmand, vel begavet med Forstand. Hans Moder elskede ham meget; men hans Fader mindre. 7de Cap. Halfdans Drøm.

Kong Halfdan var til Jule-Gilde paa Hadeland, hvor en forunderlig Ting indtraf Jule-Aften. Da den store Mængde Gjæster, som der vare samlede, var gangen tilbords, forsvandt al Mad og Øldrikke fra Bordet. Kongen sad ene tilbage mørk i Sind; men de Øvrige søgte hver til sit Hjem. Paa det nu Kongen kunde komme til Vished om hvad der kunde have forvoldt denne Hændelse, lod han en Finn gribe, som var mangfoldig klog, og vilde twinge ham at sige Sandhed; men hvor meget han piinte ham fik han dog Intet af 8de Cap. Halfdans Mad forsvinder.

1) Vand betyder en Indsø ogsaa i nuværende Sprog og Vand-Is modsættes Sø-Is. 2) Lyslek — af lys Farve — Storlek: Størrelse. Ord som endnu bruges i daglig Tale.

ham. Finnen søgte især Hjælp hos Kongesønnen Harald, og Harald bad om Naade for ham; men forgjæves; thi lod Harald ham romme bort mod Kongens Villie, og fulgte ham Selv. Paa deres Færd kom de til et Sted, hvor en Hovding holdt et stort Gilde, og bleve som det syntes vel modtagne. Da de havde været der til Vaaren, sagde Hovdingen en Dag til Harald: „Din Fader tog sig det forfærdelig meget nær, da jeg i Vinter tog nogen Kost fra ham, nu vil jeg lønne dig derfor med et glad Budskab: Fader din er nu død, og nu skal du fare hjem og modtage det hele Rige, som han haver havt, og dermed skal du underlægge dig hele Norge."

9de Cap K. Halfdans Død. Halfdan Svarte agede fra et Gilde paa Hadeland, og det bar saa til, at hans Vei faldt over Vandet Rønd. Det var om Vaaren, og der var en stærk Solte. De agede over Rykinsvig, hvor der om Vinteren havde været en Brøndvaag i Isen for Qvæget, og hvor Møgen var falden paa Isen havde Soltøen deri ædt Huller. Da Kongen nu kjørte derover, brast Isen, og der omkom Kong Halfdan og Mange med ham. Da var han 40 Aar gammel. Han havde været en af de aarsæleste Konger. Saa meget gjorde Folk af ham, at, da hans Død spurgtes, og hans Lig blev fløttet til Ringerige, i den Agt at begrave det, fore de gjæveste Mænd fra Raumarige, Vestfold og Hedemarken derhen. Alle begjærede at føre Liget med sig for at begrave det i deres Fylke, og syntes at de, som fik det, havde gode Aaringer i Vente. Omsider bleve de saaledes forligte, at Liget skiftedes i 4 Dele. Hovedet blev lagt i Høi paa Stein paa Ringerige, og Enhver af de Andre førte sin Deel hjem og lagde den i Høie, som siden kaldtes Halfdans-Høie.

Cap. 9. Rønd, d. e. Rands-Fjorden, sender en Bugt ind til Gaarden Røken (ford. Rykin eller Røykin) ved Grændsen af Brandbo Annexsogn til Grans Præstegjæld, hvoraf den har Navn af Røkensvik (Rykinsvík).

Stein, nu Steen i Hole Præsteg. Saavel Sagnet, som blandt Andet den Omstændighed, at K. Halfdans Hoved her blev begravet, gjør det næsten til Vished, at Sigurd Hjort havde sit Kongesæde paa denne Gaard. K. Halfdans Gravhøi paa Steen er endnu at see. Den vigtige, men desværre endnu utrykte norske Konge-Krønike, som af Torfæus er kaldet „Fagurskinna," beretter derimod, at K. Halfdans Hoved blev begravet i Skíringssalr paa Vestfold (cfr. Yngl. S. C. 49), hans Indvolde paa Gd. Þengillstadir (Thingelstad) paa Hadeland — der uden al Tvivl har været et Kongesæde fra den ældste Tid af, som Navnet (Þengill, en Konge eller en Overherre) tilkjendegiver — og det Øvrige paa Stein paa Ringerige.

III.

Harald Haarfagers Saga.

Har. Haarf. regjerede fra Aar 861 til 931.

1ste Cap. Haralds Strid med Hake og hans Fader Gandalf.

Harald tog Kongedømmet efter sin Fader da han var 10 Aar gammel. Han var stor, stærk og vakker af Udseende fremfor nogen anden, forstandig Mand og meget mandhaftig. Hans Morbroder Guttorm blev Forstander for Hirden, og for al Landsstyrelse, ligesom han og blev Anfører for Hirdens Krigsfolk[1]. Efter Halfdan Svartes Død tragtede mange Høvdinger efter det Rige, som han havde efterladt sig. Blandt disse var Kong Gandalf den Første tilligemed Høgne og Frode, Sønner af Eystein Konge paa Hedemarken, ligesom Høgne Karason gik vide over Ringeriget. Paa samme Tid begyndte Hake Gandalfsson sit Tog ud til Vestfold med 300 Mand, foer oven om nogle Dale, og agtede uforvarendes at komme paa Kong Harald; men Kong Gandalf sad hjemme i Landet med sin Hær, og havde i Sinde med den at sætte over Fjorden til Vestfold. End da Hertug Guttorm spørger dette, samler han en Hær, og farer med Kong Harald op i Landet mod Hake. De mødtes i en Dal, hvor der blev et stort Slag, hvori Kong Harald fik Seier, og der faldt Kong Hake med en stor Deel af sine Folk. Stedet kaldtes siden Hakedalen. Derpaa vendte Kong Harald og Hertug Guttorm igjen tilbage; men da var Kong Gandalf kommen til Vestfold. De fore mod hinanden, og da de mødtes blev et stort Slag, hvis Udfald var, at Gandalf flygtede, efterat den største Deel af hans Folk vare blevne paa Pladsen, og kom i den Tilstand hjem til sit Rige. Da nu Kong Eysteins Sønner paa Hedemarken spørge denne Tidende ventede de strax Hæren paa sig, og gjøre Bud til Høgne Karason og Gudbrand Herse, og sætte dem Stævne til at møde sig paa Ringsager paa Hedemarken.

2det Cap. Kong Harald overvinder 5 Høvdinger.

Efter disse Slag vende Kong Harald og Hertug Guttorm om, og fare mestendeels skovleds til Oplandene med alle de Folk, som de kunde faae samlede. De spørge hvor de oplandske Konger havde lagt deres Stævne, og kom der ved Midnatstid, uden at Vagtmændene bleve dem vaer, førend Hæren var lige for Døren paa den Stue, hvori Høgne Karason var, saavelsom den, hvori Gudbrand sov. De satte Ild paa begge Stuer; men Eysteins Sønner slap ud med deres Folk, hvorefter de sloges en Stund indtil baade Høgne og Frode faldt. Efter disse fire Høvdingers Fald lagde Kong Harald, formedelst sin Frænde, Hertug Guttorms Kraft og Fremkomst, under sig Hedemarken, Ringerige, Gudbrandsdalen, Hadaland

1) Den Livvagt ved Hoffet, som nærmest omgiver Kongen. Nogle Manuskripter udelukke „Hirdens." Han kaldtes Hertug, som den der ligesom trækker (anfører) Hæren.

Cap. 1. Hakadalr, nu Annexsogn til Nittedals Præstegjæld, see Raumariki.

Ringisakr eller Hringisakr, nu Ringsager Præstegaard i de Gamles Svadabú, see Heidmørk.

Cap. 2. Gudbrandsdalir (Gudbrandsdalen). Den mythiske Saga om Fornjot og hans Ætmænd beretter om Raum, at han havde en Søn Brand, som af Faderen blev given (eller opfostret) til Guderne og derfor kaldet Gudbrand; ham gav Raum den Dalstrækning, som (efter ham) fik Navn af Gudbrandsdalir. Denne af Elven Laugen (ford. Laugrin) gjennemstrømmede Provinds var deelt i tvende Sysler, nemlig „Gudbrandsdalir fyrir nordan ok fyrir sunnan Røst" (nu Rusten ved Grændsen af Sødorps og Froens Sogne, eller „nørdri ok sydri lutin í Gudbrandsdalum." a) Den nordre Deel bestod altsaa af: 1, *Læsjar*, nu Læsø, 2, *Dofrar*, nu Dovre, 3, *Lóar*, (Lom) som indbefattede Nord-hèrad eller Skeidakrs (Skiagers) Sogn, hvoraf et Streg i den nordvestlige Deel kaldtes Bróheimr, Bygden nordenfor Otte-Vandet kaldtes Hofsstrønd og i Syd for samme Skeidakrsstrønd, Móa eller Loms Hovedsogn, hvoraf den søndre langs Vandet liggende Strækning kaldtes Ábústrønd, samt Bifrardalir (Bæverdalen), der fordum udgjorde et eget Sogn under Navn af Geilá (Gjelloug) Sogn, og endelig Gardmó (Garmo) Sogn med Varlldalr (nu Vaardalen); 4, *Vâgi* (Vaage) indbef. Ullínssýns, nu Vaage Hovedsogn, der ogsaa havde Navn af Nord-hèrad, Síl, nu Sell, og Hedalr. Vaage Præsteg. kaldtes ogsaa Ladalmr, hvoraf

Thoten, Raumarige og den hele nordlige Deel af Vingulmark. Derefter havde Kong Harald og Hertug Guttorm Ufred med Kong Gandalf, og holdt flere Slag med ham, der endtes saa, at Kong Gandalf faldt i det sidste Slag; men Kong Harald underlagde sig hele Riget før efter til Raum-Elven.

3die Cap. Om Gyda, Eriks Datter.

Kong Harald sendte sine Mænd efter en Pige, som hedte Gyda, en Datter af Kong Erik af Hordaland, som blev opfostret hos en mægtig Bonde i Valders. Kongen vilde

---

Lalum, Navnet paa en af Hovedsognets Fjerdinger, endnu er en Levning. 5, Af *Frónar* (Froens) Præstegjæld, Hvammr (Qvam), Kviknir (Qvikne) og Sudþorp d. e. Breidin (Bredenbygd), som tilligemed Hedalen i Vaage Præstegjæld kaldtes med et almindeligt Navn Hóllidin (Hólledis þingá). b) Den søndre Deel: 1, Det egentlige Frón eller Lidstada Sogn; 2, *Ringabú* eller Hríngabú, nemlig Ringebo Sogn, hvoraf den nordlige Deel kaldtes Vækheimr, med Vinnubygd (Vennebygden) og Setnadalr (Setningsdalen) samt Fódvángr den sydlige Deel; 3, *Øyjabú* eller Eyjabú, nemlig Øyja Sogn med þrøttin (Tretten) Sogn; 4, *Gausdalr* eller Reidivals (Gusdals) Sogn med Folldabú (Follebo Sogn), Jadrudalr (nu Bødalen), Augudalr (nu Uggedalen) den sydligste og Svartheimr (nu Svadsum) den nordligste Deel af det saakalte Gausdals þingá. 5, *Fagaberg* (Faaberg), hvoraf den paa Østsiden af Laugen og Mjøsen liggende Strækning kaldtes Áll, og den Deel af Lille Hammers (Litla Hamars) Sogn, som ligger paa den vestlige Side af Mjøsen kaldtes Vingarheimr. Før Reformationen havde Gudbrandsdalen mindst 48 Kirker (nu 25).

Raum-elfr, nu Glommen.

Cap. 3. *Haurdaland*, Hordaland eller Hørdaland (der i Edm. Gibson's Udg. af den angelsachsiske Krønike — chronicon saxonicum — forekommer ved Aar 787 under Navn af Heredaland), nu Sønd- og Nordhordlehn, skulde have Navn efter Gards Søn og Norr's Sønnesøn Haurd eller Hørd. Det bestod af Kyststrækningen fra Flókavardi (nu Ryvarden) i Syd indtil þinganes (nu Dingenæs) i Nord; hermed vare Landskaberne Hardángr og Vors, fordum ligesom nu, forenede, der tilsammen udgjorde Haurda-fylki. Haurdaland var deelt i: a) *Sunn-Haurdaland*, hvis vestlige Deel bestaaer af en Mængde større og mindre Øer, af hvilke især fortjene at nævnes: Buml (eller Bumløy, nu Bømmel-Ø), hvis nordlige Deel udgjorde Brimsnes (Bremsnæs) Sogn, Godøy, Mostr, Borgund (eller Bórgunt), Fjollbyrnna (Felberg-Ø), Haulsna (Halsnø) bekjendt af sit Kloster, Huggul, Stord (Stor-Øen), med Árlands (Aalands) og Fitja (Fidje) Kirkesogne; Tysnæs-Ø, hvis ældste Navn skal være Jarlsøy, men som ogsaa meget tidligt (allerede Aar 1000) og lige ned i 15de Aarhundrede betegnedes ved Navnet Njardarlaug, indbefatter næsten de treude Kirkesogne Týsnes, Uppdalr og Ónarheimr; Rækstr (Rixteren), Húftr (Hofteren), Salbirni (Sælb-Ø), Mýstr (Møgster), Kollsøy (Kalsø), Hundvoka (Hundvaag-Ø), Sandtodra (Sandtorv-Ø) og Strjona (Strønen). Fastlandet kan indbefattes under følgende Sogne: nemlig Svidu (Sveen) S., Valastrønd, Víka Sogn i Állfjørdr (Vigebygd), Njardheims (Ølens) S., Edni (eller Etni, nemlig Sognene Gerdi, Studla (Støle) og Grindheimr (Grinde); Skodinarvík (Skaanevik), Akrafjørdr og Hólmodalr (Aakre og Holmedals Sogne); Kvennahérad (Qvindherred) med Guddalr, Ómvíkadalr, Uskodalr og Bríngudalsbygd eller Kaldastada (nu Huusnæs) Sogn samt Maurángr (Moranger); Strandabarmr med Varaldsøy (Varildsø); Ylfvis (Ølve) S. med Fastlandet østenfor Laufsund (nu Lugsund) og Refnastrønd imellem Lygrufjørd og Sævareidsfjørd; Rossadalr eller Hálands (Haalandsdals) S.; Strandvíkabygd eller Strandvíka S.; Fúsa S.; Samnángr med Samøy (Bog-Øen) samt Framnes eller Ós (Ous) S., hvori Klosteret Lýsa var beliggende. b) *Nord-Haurdaland* indbefattede Øerne Sótr (eller Sótir, nu Sartor-Ø, store og lille), Bjelkrøy, Lædrøy (Leer-Ø), þissis- eller þyssis-øy (Tos-Ø) og Bjórøy (Bjør-Ø), hvilke ere beliggende i Grøningjasund; Fenhring (Ask-Øen), Herdla (Herlø), Haulsna (Holsen-Ø), Ostr (Óstir eller Osta, nu Øster-Øen), den største og frugtbareste i denne Egn, med ikke mindre end 6 Kirker, nemlig Haus, Brunvíkar (Brudvik), Moldi (eller Mjaldi, nu Mjelde), Geirstadir (Gjerstad), Hamar og Hosángrir; Ród (Rad-Ø), hvoraf den hele nordre Side kaldtes Sletta (en Deel deraf benævnes endnu Sletten); Rodin kaldtes og hele den yderste Ørække fra Fedja (Feye-Ø) og indtil Tófta (Toftøen) incl.; Lygra (Lyren), Fólskn? (Fosen-Ø), og nordenfor Fjends-fjørdr (Fensfj.) Sandøy, Bjørknesøy (Bortnæs-Ø), His eller Hisargafl (Hiis-Ø), Hillda (Hild-Ø) m. fl., og paa Fastlandet Fana og Birkilands Sogne, af hvilke det sidste, eller en Deel deraf, betegnedes ved Navnet Steindarfjørdr, Alrekstada (Aarstads) S., hvori Staden Bjørgvin (Bergen) er beliggende; Ásar (Aasen), Longadalr (Langedalen), Tyssin eller Móa Sogn, Alvidru (Alversunds), Sæheims (Seims), Mykingar (Møking) og Lindiás (Lindaas) Sogne; Fjón eller Sandnes Sogn, og endelig Gula eller Öyvindarvíka (Evenviks) Sogn indtil þinganes. Fylket var deelt i Fjerdinger saaledes at Sunn-Haurdaland udgjorde en, og hvoraf Nord-Haurdaland, Hardángr og Vors uden Tvivl have dannet de øvrige. Indbyggerne kaldtes Hørdar eller Haurdar (Nordhørdar og Sunnhørdar) og hørdskr, som var fra Hordaland.

Valdres var fordum, ligesom Gudbrandsdalen, deelt i tvende Sysler, det nordre og det søndre. a) Nørdri lutin á Valdrese indbefattede Vángs og Øyja (eller Æya) Sogne,

have hende til sin Frille; thi hun var en overmaade vakker Pige; dog tillige af et høit Mod. Da nu Sendemændene kom did og frembare deres Ærende for Pigen, svarer hun saalunde, at hun ei vilde kaste sig saaledes bort som Pige, at hun skulde tage den Konge til Mand, som ikke havde større Rige end nogle Fylker at raade over. „End tykkes det mig Underligt," siger hun „at der findes ingen Konge, der vil underlægge sig Norge, som Enevoldsherre, saasom Gorm den Gamle, Konge i Dannemark, eller Erik, Konge i Upsalene." Sendemændene syntes at hendes Svar var forfærdelig stolt, og spurgde, hvad hun meente, der af sligt Svar vilde komme? De sige, at Harald var saa mægtig en Mand, at hans Tilbud var fuldgodt for hende. Men endskjønt hun svarer anderledes paa deres Ærende end de monne ønske, saae de dog ingen Kanst til at føre hende bort med sig dennesinde mod hendes Villie; men gjorde sig istand til Afreisen. Da de nu vare færdige, følge Folk dem ud, og da sagde Gyda til Sendemændene: „siger disse mine Ord til Kong Harald, at jeg allene paa det Vilkaar vil samtykke i at blive hans Ægtekone, naar han først vil gjøre saa meget for min Skyld, at han vil underlægge sig hele Norge, saa han kan raade over dette Rige lige saa frit og frelst, som Kong Erik over Sveavælde eller Kong Gorm over Danmark; thi ene da tykkes mig han kan kaldes Folkekonge."

Nu fore Sendemændene tilbage til Kong Harald og bringe ham disse Pigens Ord, sigende at hun var forfærdeligen djærv og uvittig, og havde vel fortjent, at Kongen sendte et stort Mandskab efter hende og tilføiede hende nogen Vanære. Da svarer Kongen, at ikke havde denne Pige talet eller gjort saa ilde, at hun derfore skulde straffes; men bad hende heller have stor Tak for sine Ord. „Hun haver mindet mig" siger han „om de Ting, som det nu falder mig Forunderligt, jeg ei før haver betænkt," og end tilføier han: „det strænge Løfte gjør jeg, og skyder under Gud, som mig skabte og raader over alle Ting, at aldrig skal jeg klippe eller kjæmme mit Haar, før jeg haver underlagt mig hele Norge med Skat og Skyld og Herredømme, eller i andet Fald døe. For disse Ord takkede Guttorm Hertug ham meget, og lagde det til, at det var kongeligt Værk at fuldbyrde sit Ord. 4de Cap. K. Haralds Løfte.

Efter dette samle begge Frænderne sig en stor Krigsmagt, og berede sig til et Tog til Oplandene, saa nordover Dalene, derfra nord om Dovrefjæld, og da han kom ned i Bygden, lod han dræbe alle Mænd, og brændte der vide omfring. Da Folket herom fik Vished, flygtede Enhver som kunde undaf, Somme ned til Orkadal, Somme til Gaulardal, Somme til Skovene; men Nogle bade om Fred, og den fik Alle de, 5te Cap. Slaget i Orkadal.

---

samt Hordin (eller Haurdin, nu Hurums Sogn), hvor det gamle Høvdinge-Sæde Qvidin (Kvien) er beliggende; Hvams-hèrad d. e. Lomini (Lommens) S. og det gamle Hvams Sogn, eller den nordre Deel af Slidre Præsteg. indtil Gaarden Qvale incl., hvoraf en stor Deel siden den sorte Død er bleven liggende øde og er nu overvoxet med Skov; Slidrir (Slidre) eller Slidra Sogn, som forhen var deelt i Hausakrs (Huusagers), Slidra og Móa Sogne; og endelig af det østlige Dalføre (Østen-Aasen) Lídar-hèrad eller Heggja (Hegge) Sogn. b) Sydri lutin á Valdrese indbefattede nuværende Røens Annexsogn til Slidre, bestaaende af de Gamles Sólubú (ogsaa Sollubú) eller Ödar (Öydar, nu Øe-) Sogn, samt Þúfs (Tufte) og Vísti eller Kyrkjuvalla (Kirkevolds) Sogne; Úlfnes (Ulnæs), Sveinnes (Svennæs) og Aurdals (Ourdals) Sogne; i det østlige Dalføre: Skrauthvals-hèrad (nu Skrutvolds S.), Rogns S. og Volubú (Voldbo) eller Løykini (Løken) Sogn; og endelig Bagn (Bang), Reinlíd (Reenlid) og Hedalr. Valders havde i Middelalderen 25 Kirker (nu 16).

Cap. 5. Dalir d. e. Gudbrandsdalen.

Dofrafjall og Dofrafjøll (Dovrefjeld) har vel Navn efter den ved Foden af samme liggende Bygd Dofrar (Dovre), hvor, ifølge Sagnet om „Fornjót &c.," Svade Jotun, Fader til den hedemarkenske Konge Rolf i Berge, skal have boet. Det fortjener med Hensyn til dette Sagn, eller Beretningen i Har. Haarf. S. C. 25, vel at bemærkes, at endnu i 15de Aarhundrede forekommer Navnet „Svàda-gard a Dofrum" (i 2de Diplomer), hvilken Gaard senere skal være forenet med Andgaard.

som indfandt sig hos Kongen og bleve hans Mænd. Saaledes fik de ingen Modstand, førend de kom til Orkadal. Der havde en Skare samlet sig imod dem, og de holdt det første Slag med en Konge, som hedte Gryting. Harald Konge fik Seier; men Kong Gryting blev fangen, og en stor Deel af hans Mandskab blev dræbt. Selv gik han i Kongens Tjeneste og svor ham Troskabs-Ed. Derefter gik alt Folket i Orkadals Fylke under Kong Harald og bleve hans Mænd.

6te Cap. Om Haralds Landsret.

Kong Harald satte den Ret overalt, hvor han vandt Riget under sig, at han tilegnede sig alt Odelsgods, og lod alle Bønder, baade mægtige og ringe betale sig Landskyld. Over hvert Fylke satte han en Jarl, som skulde dømme efter Lands-Lov og Ret, samt indkræve Sagefald og Landskyld, hvorimod enhver Jarl skulde have den tredie Deel af Skatter og Skyld til at underholde sit Bord og til andre Omkostninger. Enhver Jarl skulde have under sig fire Herser eller flere, hvoraf enhver skulde have et Læn af 20 Marks Indtægt. Enhver Jarl skulde stille i Kongens Hær 60 Krigsmænd paa egen Bekostning; men hver Herse 20 Mand. Saa meget havde Kongen forøget Paalæg og Landskyld, at Enhver af hans Jarler havde større Magt end Konger fordum. Da nu dette spurgdes i Throndhjem, søgte mange mægtige Mænd til Kong Harald og bleve hans Mænd.

Cap. 6. *Þrándheimr*, Þrondheimr eller Þrændaløg skal have Navn af Þrándr en Søn af Nórr (see Fornjot 2c.), der formenes at have boet paa den betydelige Gaard Þrándarnes (nu Tronæs) i Værdalen, som efter Sagnet skal have været Bopæl for en Kong Thrond. Þrándheimr, som ansaaes for den vigtigste Deel af Norge, „Landets meste Styrke," bestod af otte Fylker. Disse vare: 1, *Orkdæla-fylki*, indbefattende det egentlige Orkadalr med Ásta- eller Usta-bygd (den vestlige Kyst af Orkedals-Fjord indtil Gjodanes, nu Geitnæs eller Gjønæs — d. e. Orkedals Præstegjæld), Medaldalr med Rennabú (Meldals Præstegjæld), Uppdalr (Opdals Prgd.), Birgsá og Skaun (Skogn eller Børseskogn d. e. Børsens Prgd.) samt Bodvik (Buvigen) og Nes (d. e. Bynæssets Prgd.); 2, *Gauldæla-fylki* indbef. Odinssalr eller Medalhús (Melhuns) Sogn med Læina Skibrede eller Læinastrønd (nu Nypens S. — ifølge et Diplom fra 1361, men hvilket Skibr. senere findes henlagt til Stjórdæla-fylki), samt Høylønd (Hoilandet), Staurin (Støren) med Sóknadalr og Búdalr (d. e. Størens Prgd.), Holtál med Singisakr og Áll (d. e. Holtaalens Præstegjæld); 3, *Stjórdæla-fylki*, indbef. Stjóradalr med Mørakr (Mærager — d. e. Størdalens Prgd.), Sælabú med Þýddalr (Sælbo, Tydal), Klæppabú og Tildrar eller Setnadalir (d. e. Klæbo Prgd.) Det bestod af Ogló (eller Agló — fornemmelig Skatvala, nu Skatvolds Sogn), Varnes (Værnæs), Hofs, Hegrens (Hægre), Øyja (Mæragers S.), Lexodals, Sælabú og Setnadala Skibreder; 4) *Strinda-fylki*, indbef. Strind (Strindens Prgd.), som deeltes i Ut-strind (den vestlige) og Inn-strind (den østlige Deel), Frosta med Ásin (Aasen d. e. Frostens Prgd.). samt Lexovík (Lexvigens S.); 5, *Skeyna-fylki*, indbef. Skaun eller Skøn (d. e. Skogns Prgd.) samt Ytrøy med Mosavík (Ytterø og Mosvig Sogne). Det var inddeelt i Frólar Skibrede (d. e. Lifángrs, nu Levanger Sogn), Aulvishaugs (Alstahaugs) Skbr., Refskøna Skibr. (d. e. den sydlige Deel af Alstahaugs Hovedsogn), Eknis Skibr. (Ekne Sogn), samt Ytrøy og Másarvík eller Mosavik Skibr. 6. *Værdæla-fylki*, indbef. Værdalens Præstegjæld, der bestod af Haugs Skibr. (det gamle Haugs Sogn eller den vestlige Deel af Værdalens Hovedsogn), Ofan Mýra Skibr. (den nordre Deel af samme Sogn), Farar (Faars) Skibr. (den vestlige Deel af samme Sogn, samt den nordl. Deel af Vuku Sogn), Veddrar Skibr. (den søndre Deel af Vuku og noget af Stiklestad S.), Rábyggja Skibr. (Hallans og en Deel af Stiklestad S.). 7, *Sparbyggja-fylki* indbef. Sparabú, Stod og Snos (d. e. Sparbo, Stods og Snaasens Præstegjælde), og deeltes i øfri- ok nedri hálfo Sparabú, af hvilke den første Deel bestod af Snos Skibr., Skeynar Skibr. (Qvams Sogn), Vigmundar Skibr. (Egge og Følling Sogne), Stodis Skibr. (Stod eller Forr Hovedsogn), Ógnadals Skibr. (Augnedalen eller Skeis og den nordligste Deel af Henning Sogne). Den nedre Deel bestod af Bagabú (eller Baggabú) Skibr. (Henning Sogn), Íþróttar Skibr. den nordl. Deel af Sparbo eller Mærens Hovedsogn) og Sparbyggja Skibrede (den sydl. Deel af samme Sogn, Mæren incl.). 8, *Öyna-* (Eyna) *fylke*, indbef. Öyin idri med Ryr (eller Ryrin, d. e. Inderøens Prgd.), Beitstod med Elldeid eller Elldueid (Ellidaeid), nu Numedalseid, d. e. Bedstadens Præstegjæld) samt Vera Sogn af Ytterøens Prgd., og udgjorde Beitstods Skibr., Sandavalla Skibr. (Husstads og en Deel af Saxhaugs Sogne), Vera Skibrede (Værans eller Vestervig S.), Vidbyggja Skibr. (den nordl. Deel af Saxhaugs S.), Ysta Skibr. (den sydl. Deel af samme Sogn), og Rørna Skibr. (Salbergs og en Deel af Saxhaugs Sogne). Indbyggerne i Almindelighed kaldtes Þrændir eller Þrøndir og Þrænskr eller Þrønskr, som var fra Þrændaløg. Beboerne af de førstnævnte fire Fylker kaldtes Út-Þrændir (Ud-Thrønder), og af de sidstnævnte Inn-Þrændir (Ind-Thrønder), uden at vi dog have fundet Benævnelsen Út- eller Inn-

7de Cap. Slaget i Gaulardal.

Der fortælles at Hakon Jarl Griotgardsson kom til Kong Harald ude fra Yrje og bragte et stort Mandskab med sig til Kongens Hjælp. Derefter foer Kong Harald ind i Gaulardal, og holdt der et Slag, hvori han fældede to Konger, og underlagde sig deres Riger, og det var Gaulardals-Fylke og Strinde-Fylke. Da gav han Hakon Jarl Strinde-Fylket at bestyre. Efter dette foer Kong Harald ind i Stjoredal, og holdt der et tredie Slag, hvori han vandt Seier, og underlagde sig tillige det Fylke. Derpaa forsamlede Indthrønderne sig, og fire Konger mødte samtligen med deres Krigshær. Den ene raadede for Værdalen, den anden for Skøn, den tredie for Sparbu-Fylket, og den fjerde for Inderøen; og denne havde tillige Eyna-Fylke. Disse fire Konger fore med deres Hær mod Kong Harald; men i det Slag han holdt med dem fik han Seier, og Nogle af disse Konger faldt, Nogle flygtede. Kong Harald holdt i Throndhjem i Alt 8te Slag i det mindste, og efterat have fældet 8te Konger underlagde han sig hele Throndhjem.

8de Cap. K. Harald indtager Naumedals Fylke.

Nord i Naumedal vare twende Brødre Konger, Herlaug og Hrollaug, og disse havde i tre Sommere været om at gjøre en Høi, som var opført af Steen og Kalk og Tømmerbygning. Just da Høien var bleven ganske færdig spurgde Brødrene den Tidende, at Harald Konge kom dem paa Halsen med en Hær. Da lod Kong Herlaug age til Høien meget Mad og Drikke, hvorefter han gik, Selv 12te, ind i Høien og lod den derpaa tilkaste. Kong Hrollaug derimod foer op paa den Høi, som Kongerne vare vante at sidde paa, og derpaa gjøre et kongeligt Høisæde i Stand, hvorpaa han satte sig. Derefter lod han lægge Dyner paa den Fodbænk, som Jarlerne pleiede at sidde paa, væltede sig saa ned af Høisædet i Jarlesædet og gav sig Selv Jarlsnavn. Nu foer Hrollaug Kong Harald i Møde, gav ham sit hele Rige, tilbød ham at gaae i hans Tjeneste, og fortæller ham hele sin Medfærd. Da tog Kong Harald et Sværd, fæstede det ved hans Bælte, bandt et Skjold om hans Hals, gjorde ham derpaa til Jarl og ledte ham i Høisæde. Derpaa gav han ham Naumedals-Fylke, og satte ham til Jarl derover.

Þrændalag brugt. Saaledes som her anført, var Fylkis-Inddelingen i Thrøndelagen i 14de og først i 15de Aarhundrede; man synes dog, især i den ældste Tid, at have udstrakt Begrebet om Þróndheimr ogsaa til nogle af de vestenfor ved Throndhjems-Fjorden liggende Egne. Jærnskægge, uagtet han boede paa Ørlandet, synes saaledes at være bleven anseet for en Thrønder (see Hak. d. Godes S.), og Reine i Stadsbygden synes man i en meget senere Tid at have henregnet til Þrándheimr (Fragm. af Magn. Lagab. S.). Thrøndelagen, nemlig de 8 omhandlede Fylker — med Undtagelse af Staden Nidaros eller Throndhjem — havde i Middelalderen 85 Kirker (nu 64).

Cap. 7. Yrjar, nu Halvøen Ørlandet ved Indløbet af Throndhjems-Fjord.

Gauldæla- og Strindafylki, see Þrándheimr.

Stjóradalr (Størdalen — see Þrándheimr). Sagnet beretter, at Slaget stod paa Sletten østenfor Værnæs Kirke, hvor adskillige Gravhøie findes, og blandt hvilke man endnu viser Kongs-Haugen, hvori den faldne Konge skal ligge begraven.

Veradalr, Skøn, Sparbyggja-fylki og Øyna-fylki, see Þrándheimr.

Cap. 8. *Naumdæla-fylki.* Navnet Naumudalr (nu Numedalen) kan maaskee udledes af naumr, snæver. Den 2 Mile lange Indsø, hvorfra Namsa eller Namsen Elv har sit Udspring, heder endnu Naums-Vandet. De Gamles Naumdæla-fylki indbefattede omtrent det samme som nu Numedals Fogderi. Mod Syd synes det dog at have strakt sig til det nuværende Kraaknæs ved Mundingen af Brands-Fjord eller til Børø (ford. Byrda eller Byrøy) i Bjørnørs (ford. Bjarnaura) Præstegd., og mod Nord til Bindals-Fjord (ford. Birnodals-fjørdr), der formodentlig er meent med det hos Peder Claussøn (Norg. Beskr. S. 15) anførte „Baudlangs-Sund." Dette Fylke var deelt i den yttre- og øvre Halvdeel, „ytri hálfo-" og „øfri hálfo" - (deraf er det nuværende Navn „Overhalden" opstaaet) Naumdæla-fylki," hvoraf enhver Deel udgjorde et Syssel. Det yttre havde Navn af Njardøyjar-sýsla (Nærø-Syssel), der tildeels bestaaer af Øer, af hvilke især fortjene at nævnes: Loka eller Leka (Lek-Ø), hvor Sagnet beretter at twende Konger skal have boet m. m. (see Schøn. Norg. Hist. II. 37), og uden Tvivl have de omhandlede Brødre Herlaug og Hrollaug her havt en af deres Hovedgaarde. Ikke langt fra Kirken paa denne Ø findes en uhyre, nu halv opgravet Kjæmpehaug, saaledes indrettet, at man ei kan tvivle om, at det er den, hvori Herlaug

9de Cap. K. Haralds Indretninger. Kong Harald foer derpaa tilbage til Throndhjem, hvor han dvælede om Vinteren, og kaldte det siden altid sit rette Hjem. Der satte han sin største Hovedgaard, som blev kaldet Lade. Den Vinter fik han Aasa, en Datter af Hakon Jarl Griotgardsson, til Hustru, og da stod Hakon i den største Agt og Anseelse hos Kongen. Om Vaaren udrustede Kongen sine Skibe. Han havde om Vinteren ladet gjøre en stor Drage,[1] som han havde sat i den prægtigste Stand, og bragte sin Hird og sine Bersærker der ombord. Stavnboerne vare de meest udsøgte Folk; thi de havde Kongens Mærke. Fra Stavnen til Øserummet kaldtes Rausn,[2] og her opstilledes Bersærkerne. Kun de Mænd bleve optagne i Kong Haralds Hird, som vare udmærkede ved Styrke, Mod og alskens Færdigheder, og de alene fik Plads paa hans Skib; thi han havde et godt Udvalg af Hirdmænd at gjøre af ethvert Fylke. Kong Harald havde en stor Hær og mange store Skibe, ligesom mange mægtige Mænd fulgte ham. Derom taler Hornklofe i Glymdrapa, at Kong Harald havde holdt et Slag paa Opdalsskoven mod Orkdølingerne, før han drog i denne Leding.

Paa Heden Tempelvogter,[3]
Stedse rasende i Strid,
Med Bue-Svinger reise
Larm af Skjoldes Tordensang.
For ham som volder Odins Larm[4]
Fører i Havets Sal,
Som hæver stolt sin Bruus,
Stridsoxens Skier[5] til Slag.
Larmvækker i Ulvefærd
Lod det til Hæl bestemte Drog
Skrige i Drottens Strid
Paa Stridslarmens slidte Vei
Før farlig Tempeløder
Jog Havtandens[6] glatte Orm
Og gjæve Konge Rokve
Af paa viden Hav.

1) Et Skib i Form af en Drage. 2) Forkandsen. 3) Kongerne vare, som bemærket, baade Anførere i Krig og tillige Tempelforstandere. 4) I Texten Grimnis et af Odins Tilnavne, den forklædte, fordi han saaledes engang steeg ned paa Jorden. 5) Det bekjendte Billede paa Skib. 6) Havets Tand er Stenen, og her staaer Steen for steenfarvede Skibe. Den malede Orm er Skibet der var dannet som en Drage.

---

selv tolvte lod sig levende begrave. — Dollsøy (Dolms-Ø), Lauføy (Lov-Ø, hvilke Navne erindre om Loke, hans Moder Laufej og den for Trolde berygtede Dollsey — cfr. Sæmunds Edda); Gjardøy (Gjæringen), Hvaløy (Qval-Ø) Vigþa — ytra, medal og innra (Vigten), Mardøy (Mar-Ø), Njardøy (Nærøen), hvor Fylkis-Kirken stod, Arnøy, Hrafnista (Ramstad Ø — et i Hedenold saare berømt Høvdinge-Sæde, og hvor i Middelalderen Numedalens Fylkes-Thing synes at være holdet — om den Hrafnistiske Familie see blandt andet Schøning l. c. I.), Jód (Gjøen), Oturøy (Otter-Øen), Salin (nu Elven), Skillingar (Skjengen), Bjórøy (Bjør-Ø — hvorom see Saml. t. d. Norske Folks Sprog 2c. 3 B. S. 603), Gladsøy (Glas-Ø), Halmøy og Byrda. Det indbef. Birnodalr (Bindalen, den sydl. Deel), samt Njardøyjar, Kolfareids, Foldsnes (Foesnæs) Præstegjælde (de tvende førstnævnte udgjorde lige til 1797 kun eet Præstgd.) og uden Tvivl Ós, nu Annexsogn til Bjørnørs Prgd. Det øvre Syssel bestod af Ranheims (Ranums eller Overhaldens Præstegd., der i 1820 deeltes saaledes, at den nordlige Deel blev et eget Præstegjæld under Navn af Grong (Gródengi?) Præstegjæld. Indbyggerne kaldtes Naumdælir.

Cap. 9. Ladir eller Hladir (á Hlødum), nu Lade ved Throndhjem, var maaskee allerede Residents for Strinda-Fylkets gamle Konger, men er især senere bleven mærkelig som de mægtige Lade-Jarlers Sæde. Her var, indtil det af Kong Olaf Trygvesson blev nedbrudt, et stort Afguds-Tempel, rimeligviis paa det Sted, hvor Kirken nu staaer (see videre om denne Gaard Krafts Norges Beskr. V. 600).

Uppdals-skógr (Opdals-Skoug) kaldes fornemmelig Dalstrækningen fra Opdals Kirke til Gaarden Sundsæt ved Grændsen af Rennebo. Det ommeldte Slag har formodentlig staaet i Nærheden af Vangs Præstegaard, hvor en Mængde Gravhøie synes at vidne herom.

Kong Harald drog med sin Hær ud fra Throndhjem, og vendte sig sør efter til Møre. Hunthjof var den Konges Navn, som raadede for Møre-Fylket. Solve Klofe hedte hans Søn, og begge vare drabelige Krigsmænd. Kong Nøkve, som raadede over Raumsdalen, var Solfes Morfader. Disse Hovdinger samlede en stor Krigsmagt, da de spørge

10de Cap. Slaget ved Solskjel.

Cap. 10. *Mæri*, der udledes af det Oldnordiske og Lappiske Mar, Hav, Sø (det samme som det Latinske mare, det Tydske Meer, det Celtiske moore) bemærker et Land, som er beliggende i eller ved Havet; det er saaledes af samme Oprindelse, som det før omhandlede Vestmarar (á Vestmørum). Her menes *Nordmæra-fylki*, som strakte sig i Syd fra Stím, et Forbjerg paa Grændsen af Huusstad og Kornstad Sogne, hvoraf en Deel af den hosliggende Kyststrækning har havt Navn (see Sigurd Jorsalf. S. Cap. 26, hvor man uden Tvivl feilagtigen har læst Stinn istedetfor Stimi). Endnu ligger Grændsen imellem Romsdal og Nordmør over dette Punkt, og et derved liggende Fjeld kaldes Stimshesten. Mod Nord grændsede dette Fylke til Numedalen, ligesom de ved den vestlige Deel af Throndhjems-Fjorden liggende Egne henregnedes i 13de, 14de og 15de Aarhundreder til Nordmæra-fylki, der saaledes indbefattede: Bjarnaura (Bjørnør) med Undtagelse af Ós Sogn, samt Repseid (nu Stoksund) Sogn, Ár i Áfyrde (Aafjord) med Stokkøy (Stok-Ø) og Jussunds (Gjøsunds) Sogne, Yrjar (Ørlandet) eller Veiklini (Veklem) S. med Nes Sogn, samt Stjórnin (Skjøren Fjord) og Øerne Þarfa (Tarven), Fólskn (Stor-Fosen), Krákuvada (Krogevaag), Gortar (á Gortom, Garten), Ljóxna (Lexen); Herdsluvíkar (Hasselbygden) Rissin (Ridsen), Stadr (Stadsbygden), Vángvikastrønd med Þórqvíslir (Thorqvitlan — d. e. Strandens Sogn af Lexvikens Præstegjæld); den vestre Kyst af Throndhjemsfjorden fra Agdanes til Gjódanes (Geitnæs ved Orkedals-Fjordens Munding) med Ingardalr (Judal) og Leinavik (Leinsviken); Hitrar eller Hít (Hitteren), Frøy (Frøyen) med Frøyøyjar? (Fro-Øerne) Súlver (Sulen), Titrar (Titteren), Ut- og Inn-Tíar (Tien-Øerne), Fjolver (Fjeldvær), Úlfsvær (Ulv-Ø), Hjertøy, Þórsøy, Kvennaver (Qværnvær), Keflisøy (Kalv-Ø), Ramsøy m. fl.; Hempni (Hæmfni eller Ámundarás, nu Hevne Præstegjæld) med Ástafjørdr (Aas-Fj.), Selnesfjørdr og Rustahverf (Rostverven), samt Øerne Hempniskel (Hevnskilen) og Rusta (Rost-Ø); Aurar (Aure Sogn) med Drómusund (Dromsund) og Meginland (nu Skars-Ø), Geirsøy (Gjæla- eller Griisvaag-Ø), Foldøy? (Ertvaag-Ø), samt Fjolni (Vinje Sogn); Smyl eller Smylin (Smølen), Veida (Veien), Briótver (Bratvær), Jóin (Gjo-Ø), Odrar (Odden), Ædøy, Gladsøy (Glas-Ø), Sólskel, Þústrin? (Tusteren), Stabbin? samt Auma, Fólskn litla og Heinsa (Nordlandet, Kirkelandet og Hen-Øen, eller de Øer, hvorpaa Staden Christiansund senere er anlagt), Freida eller Frædi (Fred-Ø), Afrøy (Aver-Ø) med de trende Kirker Qvernes, Brimsnes (Bremsnæs) og Kaureksstadir (Kornstad); Sveggjadar (Sveigen) ved Sveggjadarsund adskilt fra den foregaaende Ø, Ekilsøy (Ekkels-Ø) Lángøy, Gríp, Ausprøy (Asp-Ø) er nu sammenhængende med Fastlandet, men var fordum adskilt derfra ved Nálasund, Beruøy? (Bergs-Ø); Haulsýn (Halse) S. med Valangsfjørdr (nu Skaalvig-Fjorden); Stángarvíka (Stangviks) S. med Bifrufjørdr (Bever-Fjord), Þokadalr (Todal), Aulfundarfjordr (Ulvund-Fj.); Súrnadalr eller Sýrnadalr (Surendal), ved Súrnadalsskógr adskilt fra Orkedalen, indbefattede Øyja, Skeids (nu Ranæs), Móa og Rindals Sogne; Suundalr ford. indbefattende Hofs, Løykini (Løkens), Mosgerdis (Musgjærd, nu Romfo — ford. Raudafogn) Sogne, Húsaboar (Huseby) Sogn i Usmodalr (nu Øxendalen) og Aulfundynjar Sogn (nu Ulvund-Eidet imellem Ulvund-Fjord og Thingvolds-Fj.); Þingvalla (Thingvolds) Sogn, hvor Fylkis-Kirken stod og hvor Fylkis-Thinget holdtes i 14de og endnu i 16de Aarhundrede; Øyra (Øre) S. i Barkarfjørdr (nu Batten-Fj.) med Þórvikadalr (Thorvikdalen). Nordmæra-fylki var (ifølge Magn. Lageb. Testam.) i 13de Aarhundrede og senere inddeelt i 16 Skibreder, nemlig Stads (Stadsbygdens og Strandens), Rissa (Ritsens), Væiklini (Ørlandets), Áfyrdi (Aafjords), Bjarnauru (Bjørnørs), Hitra (Hitterens), Hempni (Hevne), Aura (nu Vigs), Smylins (Smølens), Haulsýnjar (Halse), Stángarvíka (nu Brekke), Súrnadals (Surendals), Suundals (Sundals), Þingvalla (nu Gagnats), Barknafyrdi (Gimnæs) og Afroyjar (nu Meegs Thinglage eller) Skibreder (Asl. Bolts Jordeb. og Diplomer). Herved er den Paastand tillige afbeviist, at den største Deel af nuværende Fosens Fogderi fordum skulde have henhørt til Naumdæla-fylki. Hvorvidt det samme Forhold har havt Sted i den ældste Tid, lader sig neppe bestemt afgjøre; men saameget er dog vist, at Solva (Selven), ¼ Miil indenfor Agdenæs, allerede i Harald Haarfagers Tid henregnedes til Nordmør. Indbyggerne kaldtes Nordmærir.

Raumsdalr eller Raumsdalir (Romsdalen), der, ligesom Raumarike, skal have Navn efter den mythiske Konge Raum, har oprindelig neppe indbefattet mere end Navnet tilkjendegiver, nemlig det nuværende Grøttens eller Romsdals Præstegjæld. Det er tvivlsomt, om det endnu i Harald Haarfagers Tid strakte sig heelt udimod Havet, endskjønt det, som vi see, allerede forekommer som et eget Fylke, der havde sin egen Konge. Vist er det i alt Fald, at den gamle Kongsgaard Hústadir (Hunsstad) i hiin Tid regnedes til Nordmør (see Saga Skálda Har. Hárf..). I Peder Claussøns Norg. Beskr. S. 15 siges det, at Søndmør strakte sig i Nord lige til Lyngvær, og S. 84, at Nordmør strækker sig i Syd til Rødholm. Begge disse Angivelser maae dog være feilagtige;

til Kong Harald, og fare mod ham. De mødtes ved Solskel, og der blev et stort Slag, hvori Kong Harald seirede. Dette Slag omtaler Hornklofe:

Saalund' Skjoldefører
Fra Nord, til Skræk for Folk,[1]
Lod støde Skib paa Flod
Til Slag mod Konger to.
Gilde Konger hilstes
Med ordløst Mord,
Men fage Vaabenbrag.
Taus blev røde Skjoldes Røst.

Begge Konger faldt; men Sølve undkom ved Flugten, og Kong Harald underlagde sig begge disse Fylker. Han dvælede længe der om Sommeren for at ordne Lov og Ret for Landsfolket, og satte Mænd til at styre det og bestyrke det i Troskab mod sig; men om Høsten lavede han sig til at fare Nord til Throndhjem. Røgnvald Møre-Jarl, en Søn af Eystein Glumre, var Sommeren forud bleven Haralds Mand, og Kongen satte ham til Høvding over disse to Fylker, Nordmør og Raumsdalen, styrkede ham baade med mægtige Mænd og Bønder, og gav ham Hjælp af Skibe for at værge Landet mod Ufred. Han blev kaldet Røgnvald den Mægtige eller den Raadsnilde, og Folk sige, at begge Navne tilkom ham i Sandhed. Kong Harald blev tilbage i Throndhjem om Vinteren.

11te Cap. Kongerne Arnvids og Audbjørns Fald.

Vaaren efter udrustede Kong Harald en stor Hær fra Throndhjem, og siger at han med den vilde stævne til Sundmør. Sølve Klove havde om Vinteren lagt ude paa sine

1) Hølqvis, af Høllder, Odelsbonde og Qvidor Skræk.

thi efter den første kom Søndmør til at udstrække sig henved 3 Mile over Nordmørs sydlige Grændse, og efter den anden vilde Nordmør komme til at strække sig ligesaa langt over Søndmørs nordlige Grændse, og i begge Tilfælde blev Romsdalen enten gandske eller paa det Nærmeste lukket mod Havet. Men dette staaer i aabenbar Strid med hvad man af authentiske Documenter med Vished veed om disse Provindsers Grændser i 13de, 14de og 15de Aarhundreder. Paa de Tider havde Raumsdalr eller Raumsdæla-fylki omtrent samme Udstrækning, som nu, hvilket sees deraf, at det kun under tildeels forskjellige Navne bestod af de samme Ottinger eller Skibreder, nemlig: 1, *Nes Áttúngr* (nu Romsdals Otting eller Skibrede), den største Deel af Grióta (Grøtte) Sogn, samt Fljóta (Fladmark eller Kors) Sogn og Isafjørdr (Heins S.); 2, *Straums* (nu Volds) Ott. eller Valla (Volds) S. med Ignafjørdr eller Eygnafjørdr (Ind-Fjorden) og Mánadalsfjørdr? (Maandals-Fjord) og noget af Vedø S. med Sekkr (Sekken-Ø). 3, *Leirheims* (nu Rødvens eller Vedø) Ott., d. e. Refunda (Rødvens), Eids og en Deel af Veøy (Vedø) Sogne. Paa Veøy, d. e. den hellige Ø, hvor i Middelalderen laae en Kjøbstad, der havde en Kongsgaard, tvende Kirker, nemlig St. Peters, og Korskirken, og hvor Fylkis-Kirken (St. Peters K.) stod - holdtes Fylkes-Thinget. Her var i Hedenold uden Tvivl ogsaa det fornemste Gudehuus eller Fylkeshof. 4, *Øyrisfjardar* (ogsaa Eiriksfj.) Ott. Øyrisfjørdr kaldtes fordum nuværende Lang-Fj. med Erids-Fjord, der ansaaes for en Fortsættelse af hiin, og omgives af Nordrlanda eller Vistidals (Visdals) og Sirin (Sira eller Eridsfjords) Sogne med Eikisdalr (Egesdal) og Rjódra (Røe) Sogn. 5, *Bylingsøy* (eller Bølúngsøy — Bols-Ø, nu Fanne) Ott. Den kaldtes ogsaa Fannes Otting efter Fannesfjørdr, hvis nordlige Bred havde Navn af Fannesstrond, den skjønneste og frugtbareste Deel af Romsdalen, hvor Gaarden (og nu tillige Kjøbstaden) Moldi er beliggende. Den indbefattede Kleifa (Kleve) S. med Austmørk (Osmarken) og Bylingsøy S. med Sólheima- (Solum) dalr. 6, *Vestnes* Ott. indbef. Trésfyrdi eller Sulta (Sylte) og Vestnes Sogne med Tumblufjørdr (nu Tombre-Fj). 7, *Sunds* Ott. indbef. Okrøy (nu Agerø) og Sandøy Sogne, eller Øerne Gorsin (eller Gossin, Gorsøy?), Otrøy (Otter-Ø), Tautra (Tauter-Ø), Hadarøy (Har-Ø), Ord (Vistord, nu Orten), Sandøy, Óna (Onen), Lýngver m. fl. 8, *Stims* (eller Styms, nu Vaagø) Ott., bestod af Vâgøy (Vaag-Ø) og Búdar (Bo eller Bu) Sogne, samt Stim eller Hústada Sogn. Romsdalen som fordum kun havde de trende Præstegjælde Agerø, Vedø og Grytten, udgjorde i Middelalderen et Syssel.

Sólskel en Ø i Edø Præstegjæld paa Nordmør (see Mæri).

Cap. 11. *Sunnmæri*, Sunnmæra-fylki grændsede i Nord til Romsdalen og strakte sig i Syd til Forbjerget Stad (Stadt). Det var deelt i den nordre og søndre Deel, saaledes at enhver

Krigsskibe og hærjet paa Nordmør. Der havde han dræbt mange af Kong Haralds Mænd, plyndret Nogle, brændt for Nogle, og gjort et stort Hærværk; men stundom havde han om Vinteren været hos sin Frænde, Kong Arnvid, paa Sønmør. Da de nu spørge, at Kong Harald var kommen til Skibs med en stor Hær, samlede de Folk til sig, saa de bleve mandstærke; thi Mange syntes at have Hevn at tage over Kong Harald. Sølve Klofe foer før efter til Fjordene for at træffe Kong Audbjørn, som raadede derover, og bad ham om Hjælp,

---

Deel egentlig udgjorde et Syssel. a) nordra lutanom Sunnmæra-fylki. Derhen hørte Øerne Fjorutópt (Fjortópt, nu Fjærtoft), Skylisoy (Skuls- eller Flems-Ø), Sámsoy? eller Hamarsoy (Harams-Ø), Leifsøy (Leps-Ø), Vígr eller Vígrin (Viger-Ø), Gizka (Gisk-Ø), et af vor Middelalders berømteste Høvdingesæder, Gudøy, Valrøy (Valder-Ø), Bjarnøyjar (Bjørn-Ø), Heid, Heids (og Jósur-heid, nu Hes-Ø, see Landnamab. V. 1.) ved Steinavâgr (Steenvaag) adskilt fra Aspøy, Nyrfi (Nørv-Ø) ved Njorfasund adskilt fra Fastlandet, Hilldingsøy (Hillings- eller Hellings-Ø), Súla (Sul-Ø), adskilt fra Fastlandet ved Vegsund, Humbla (Humlen) m. fl., eller Vatna, Hárhamars, Skódinar (Skoue) og Borgunds Sogne. I det sidstnævnte laa Borgund, som i Middelalderen var en Kjøbstad, der i det mindste havde disse trende Kirker: St. Peters-, Christ- og Matthiæ Kirke (see Urda I. 373), af hvilke den Førstnævnte synes at have været Fylkes-Kirke. I Borgund holdtes ogsaa Fylkes-Thinget. — Øyraskógs (Ørskougs) og Slóladals (Stordals) Sogne; Dals (Norddals), Sullta (Sylte) og Dofvings Sogne i Todrar-fjordr (Norddals-Fjord, samt Ta-Fj.) med Valldalr og Æmblodalr; Geirangr, Sunnifli (Søndelven); Strondin eller St. Peters d. e. Upsvíka (Oxvik) og Slostada (Slyngstad eller Strands) Sogne, samt Sickifli (Søkelven) eller Aura Sogn. b) Sydra lutanom Sunnmæra-fylki indbef. Hjørundar- eller Harundar-fjordr (Jørgenfjord), som og kaldtes vor Frues Kirkesogn i Bonadalr (Bonddal); Harund (nu Vartdalsstrand eller Houene); Kors-Kirke-Sogn i Ærst eller Ørsdr (Ørsten Sogn), Vallar (Voldens) eller Hallkelsvíkar Sogn med Fyrdadalr, Kilsfjordr, Bjorkudalr og Dalsfjordr; Raudvin (Rødve) S. og St. Olafs Kirkesogn i Sybdi (Søvde) samt Vanifli (Vanelven). Fremdeles Hvamsøy (Qvams-Ø), Ristøy, Frekoyjar, Vâgoy (Vaags-Ø), Dollsøy (nu Sand-Ø) med Sands Kirke og en berygtet Hule (Dolshellir), Skorpa, Hvaløyjar (Qvalsvig-Ø og Møklebust-Ø), adskilte ved Hvaløyjasund, Rønd eller Randa (Rund-Ø), Reima (Rem-Ø), Nærdoy (Bøland), Herøyjar (Her-Ø), Dimon (Dim-Ø), Gautsin? (Gursk-Ø), hvis søndre Side kaldtes Skrídustrønd; Hød eller Haud (nu Hareidland) med Sognene Ulfstein og Hadareid (d. e. Høds-Eid, nu Hareid). Indbyggerne kaldtes Sunnmærir eller, med det almindelige Navn, Mærir (Morir eller Maurir) og mærskr, som var fra Mørerne.

Firdir, Firda-Fylki udgjorde oprindelig kun Strækningen fra Søndmør til Fjaler (Halfd. Svart. S. Cap. 3.), indtil det sidstnævnte Landskab, maaskee ved Atle Jarls Død, forenedes med Fjorde-Fylket. Det deeltes i Nordfirdir (Nordfjord) og Sunnfirdir (Søndfjord), dog synes ikke disse Benævnelser at være opkomne førend i 13de Aarhundrede. a) *Nordfirdir* indbef. Halvøen Stad (Stadtland) og Øerne Selja eller Sæla (Sæl-Ø) med St. Sunivas Kloster, Barmr (Barmen), Sild, Vâgsøy (Vaags-Ø) ved Úlfasund adskilt fra Fastlandet, Húsavâgsøy?, Gangsøy, Rúgsundsøy, Brimángr (Bremanger-Land) eller Gratli (Grøtle) Sogn; Rúgsunds og Øygis (Eide, nu Hofs eller Sælø) Sogne med Moldafjørdr; Davíka, Ólmfóta (Aalfods), Stodrheims eller Sofrheims (Staarums), Eids og Hornymudals (Horningdals) Sogne; Hyi (Hyen), Gloppi (Gloppen) i Gloppafjørdr eller Vinreids (Vereids) Sogn, Gemlistada (Gemmestad) S. og Brædheimar eller Re (Reed) S.; Útvíkar og Innvíkar eller Ud- og Indvigens Sogne, Alda (Oldens) og Lóda (Loens) Sogne; Strjón (Stryen, som deeltes i Innstrjón (Nedre Stryen) og Uppstrjón (Op-Str yen) .b) *Sunnfirdir* indbef. Jolstr? eller Jølster, d. e. Állhús (Aalhuus) og Helgheims (Helgems) Sogne; Holsi (Holsen), Gunnfyrdir eller Fjardar (Førde) S., Naustdalr (Nøstdal), samt Vefríngs Sogn i Naustdals-fjørdr (nu Førde-Fj.); Høydals-fjørdr med Hesnisdalr (nu Løkebø-Dalen), Eikis-fj. (Egefj.), Norddals-fj, sydra, medal og nørdra Gula (Gulen-Fjordene); Øerne Frøy (Frøen), Hofda (Hovd-Ø), Bataldr (Battalen), Skorpa, Kinn (Kind), Rækstr (Rexten) innri, ytri, Nækoy (Nik-Ø), Bransøy, Alvor (Alvær-Ø), Stórøy, Brúa (Bro- eller i nyere Tid Svan-Ø), Oskrød eller Askród (Askrov-Ø) med þórsoy (þórnsoy, nu Tans-Ø) og i Syd for Stafa-fjørdr (Stavs-Fj.) eller i Fjalir: Moldver, Atlaoy (Atle- eller Hatle-Ø) ved Atloyjarsund (nu Granesund) adskilt fra Fastlandet, Hindoyjar (Hind-Ø), Tvíbjørgsoy (Tveberg-Ø), Allda (Alden), Vedrøy (Vær-Ø), Búd (Bueland) med Háöy (Haa-Ø), Medalver (Mælvær) o. fl., Arallda (Aralden), Lambatún o. s. v., og paa Fastlandet Stafanes (Stavenæs) med Stafángrsfjördr (Stangfj.) og Eidsfj. eller de Gamles Stafángrs Sogn; Askvalla (Askevolds), Haulmudals (ytre Holmedals), Dals og Bjugstada (Bøgstads) Sogne i Dals-fjördr; Gaular (Gauldalen) med Skjalldbreidsdalr (Skjelbredsdalen) eller Sandvins (Sande eller indre Holmedals) med Orvabergsdalr (Aarebergs-Dal), Hestada og Víks Sogne med Elldrdalr (Eldal) og Haukadalr; Vatsdalr (Vasdal), Guddalir, Skífufjördr (Skivefj.), Afjördr (Aafj.) eller Ons (Oens) og Hillistada Sogne.

og at fare med sin Hær for at styrke Kong Arnvid og ham Selv. Han siger saalunde: „For os alle er øiensynligen kun een Udvei, Alle som Een at reise os mod Kong Harald, thi da monne vi have Styrke nok, og Skjebnen raade for Seiren; thi det andet Kaar, at vorde hans Træl, er intet Kaar for dem, som ei have mindre Hædersnavn end Harald. Fader min ansaae det for bedre Valg at falde i Slag i sit Kongedømme, end selvvillig at gange i Kong Haralds Tjeneste, eller ikke taale Vaaben, som Naumdølernes Konge gjorde.“ Saaledes stiller Kong Sølve sin Tale, at Kong Audbjørn lovede Færden, og drog derpaa en Hær sammen, hvormed han foer nord paa til Kong Arnvid, og da havde de en stor Hær samlet. Nu fik de spørge til Kong Harald, at han var kommen norden fra, og de mødtes indenfor Solskel. Det var da Sædvane at binde Skibene sammen, naar Slaget skulde holdes, og at slaaes ved Stavnene. Saa skede og nu. Kong Harald lagde sit Skib mod Kong Arnvids, og der blev den skarpeste Strid, hvori mange Folk faldt paa begge Sider. Tilsidst blev Kong Harald saa rasende vred, at han gik frem paa Forskandsen af Skibet, og sloges saa hvast, at alle Stavnboerne paa Arnvids Skib rykkede tilbage til Masten; men Nogle faldt. Derpaa gik Harald op paa Skibet; men Kong Arnvids Mænd søgte at redde sig ved Flugten og han Selv faldt paa sit Skib. Der faldt og Audbjørn Konge; men Sølve flyede. Saa siger Hornklofe:

Kongen foer i Pilestorm
Og Brynie-Fuglen[1] skreg
I dreie Skeguls Dren;
Blodet strømmer ud af Saar.
Da paa Røst[2] for røslig[3] Konge,
Livløse Stridsmænd nejed';
Sværd gjalder høit mod Skjold,
Oddfarver[4] Sejer raaded'.

Der faldt af Kong Haralds Hær Kongens Jarler Asgaut og Asbjørn, samt hans Svogre Griotgard og Hrolloug, Sønner af Hakon Lade-Jarl. Siden var Sølve en lang Stund en stor Viking og gjorde ofte stor Skade i Kong Haralds Rige.

12te Cap. K. Vemund indebrændes.

Efter dette lagde Kong Harald Sunmør under sig; men Vemund, Kong Audbjørns Broder, havde fremdeles Fjorde-Fylke. Dette var seent om Høsten og Kong Haralds Mænd gave ham det Raad, at han ei skulde fare før om Stat. Da satte Kong Harald Ragnvald Jarl over begge Mørerne og Raumsdalen, og han havde da mange Folk om sig. Kong Harald vendte derpaa nordefter tilbage til Throndhjem. Samme Vinter foer Ragnvald over det indre Eide før ud til Fjordene. Der fik han Nys om Kong Vemund, og kom om Natten til et Sted som heder Nøstdal, hvor Kong Vemund var til Gjæstebuds.

1) Den ofte omtalte Ravn, der følger Slaget i Haab om Bytte. 2) Røsn, Forskandsen paa Skibet. 3) Bruges endnu meget i vort Sprog om en Mand, der har et anseeligt Udvortes. 4) Krigeren, som farver Sværdets Od med Blod; her Kongen.

Firda-fylki var i 13de Aarhundrede inddeelt i 15 Skibreder, og havde før Reformationen 50 Kirker (nu 38). Indbyggerne kaldtes Firdir.

Sólskel, see Cap. 10.

Cap. 12. Stad, nu Stadt eller Stadtland, der almindelig, skjønt med Uret, ansees for den vestligste Deel af Norges Fastland; see Firdir.

Hit idra um Eid (det indre Eid), hvorved menes det saakaldte Mands-Eid, som fra Kjødspold til Molde-Fjorden fører over Statland (cfr. Egils Saga C. 4).

Naustdalr, nu Nøstdal i Eids Prgd. i Nordfjord. En af de 2de anseelige Bautastene, som findes paa denne Gaard, skal maaskee minde om det Sted, hvor Kong Vemunds Aske blev nedlagt.

Ragnvald Jarl omringede Huset hvor de vare, og brændte Kongen inde med 90 Mand. Derefter kom Berdlu-Kaare til Ragnvald Jarl med et fuldt udrustet Langskib, og de fore begge nord til Møre. Jarlen tog alle de Skibe, som Vemund havde havt, og alt det Løsøre, som han kunde overkomme. Berdlu-Kaare foer nord efter til Throndhjem, til Kong Harald, og blev hans Mand, og en vældig Berserk var han.

13de Cap. Hakon Jarls og Atle Jarl den Smales Fald.

Vaaren efter foer Kong Harald før efter langs med Landet med en Krigsflaade, og lagde under sig Fjorde-Fylket. Siden seilede han øster paa langs med Landet og kom heelt øster til Viken; men lod Hakon Jarl Griotgardsson blive tilbage, og satte ham over Fjorde-Fylke. Da sendte Hakon Jarl de Ord til Atle Jarl hiin Mjove (Smale), at han skulde fare bort fra Sogn og være Jarl paa Gaular, som han før havde været, fordi han paastod, at Kong Harald havde givet ham Sogne-Fylket. Atle Jarl sendte ham de Ord tilbage, at han vilde beholde Sogne-Fylke saavelsom Gaular indtil han traf Kong Harald. Saalænge trættede Jarlene herom imellem sig, indtil de begge samlede en Hær. De mødtes i Fjaler i Stafanæsvaag og holdt et stort Slag, hvori Hakon Jarl faldt; men Atle Jarl fik Ulivssaar, og hans Mænd førte ham ud til Atle-Øen, hvor han opgav sin Aand. Saa siger Eyvind Skaldaspilder:

Hildurs Eeg[1)]
Jarl Hakon blev
Vaaben blottet
Da han dræbe vil.
Og Freys Frænde
I Pile-Gny
Sin Alders Aar
Ved Fjaler lagde.
Der det var,
Hvor Venner fulde
Af Halgards[2)] Søn,
At Stafanæs
Med Mandeblod
I store Gny
Af Lodurs Ven[3)]
Blev bølgeblandt't.

1) Krigsmand, efter Digternes ofte brugte Billede. 2) Eensbetydende med Griotgard — nemlig Hellens Gjærde, ligesom Griotgard Stenens Gjærde. 3) Odin, der med Lodur skabte de første Mennesker Ask og Embla; i Slaget. Andre oversætte Havets Ven — Vinden.

Berdla. Den gamle Kjæmpe Berdlu-Kaare nævnes her efter sin Gaard, nuværende Berle paa Bremanger-Landet i Nordfjord.

Gaular, see om Firdir.

Cap. 13. *Stafanesvágr*. Jarlerne Hakon og Atle mødtes á Fjölum i Stafángri, heder det i Upph. Rík. Har. Hárf. C. 5; man jævnføre hermed hvad under Artiklen „Firdir" er anført, og man vil have fuld Vished for, at dette mærkværdige Slag er foregaaet i Stafángrs-fjördr (nu Stavang- eller Stang-Fj.), der altsaa er det samme, som Stafanesvágr.

Atlaøy (i Fjaler, nu en Deel af Søndfjord), der maaskee har Navn efter Atle Jarl, havde først i 10de Aarhundrede en Kongsgaard, uden Tvivl Vilnes, med et Afgudstempel eller Gudehuus, hvor der holdtes Ofringer til Gudinderne (Dísablót — cfr. Egils S. C. 43 og 44). Ved Vilnæs Kirke findes 3de store Bautastene (den tredie er dog nu nedfalden), af hvilke sandsynligviis den ene er sat til Minde om Atle Jarl. Traditionen beretter ogsaa, at hans Grav skal være i en Høi, som nu udgjør en Deel af Kirkegaarden, hvilket Sted er betegnet med et 2—3 Alen høit Steenkors.

14de Cap. Om Kong Harald og Sveakongen Erik.

Kong Harald kom med sin Flaade øster til Viken og lagde ind ved Tunsberg, som da var Kjøbstad. Da havde han opholdt sig i Throndhjem i 4 Aar, og var i den Tid ikke kommen til Viken. Der spurgde han den Tidende, at Sveakongen Erik Eymundsson havde underlagt sig Vermeland, hvor han tog Skat af alle Skovbygder, ligesaa at han kaldte Vestgøtland den hele Landstrækning alt nord til Svinesund og vester langs med Havet, hvilket tilhøde Sveakongen kaldte sit Rige og tog Skatter deraf. Over dette Landskab havde han sat en Jarl, ved Navn Hrane Gøtske, som havde sit Jarledømme mellem Svinesund og Gøt-Elven, og var en mægtig Jarl. Der blev Harald Konge fortalt disse Sveakongens Ord, at han ei vilde lade af førend han havde saa stort et Rige i Viken, som Sigurd (Ring) eller hans Søn Regnar Lodbrok havde havt, og det var Raumarige og Vestfold heelt ud til Grenmar, saavelsom Vingulmark, og Alt hvad der laae søn-

---

Cap. 14. *Vikin* (Vik) indbefattede Kystlandene fra Rýgjarbit eller Agders østlige Grændse lige til Gaut-elfr (Gøta-Elven) eller Landsendi (Landsenden), altsaa Vestfold i videste Forstand, Vingulmörk og Álfheimar (see om disse Provindser). I Harald Haarfagers Tid har man endog henregnet Raumarike dertil (see Saml. t. d. Norske Folks Sprog ꝛc. II. 101 ff.). Ved Viken i den mest indskrænkede Betydning synes man i Oldtiden at have forstaaet Landet paa begge Sider af Foldin og Osloar-fjördr (nu Christiania-Fj.); derfor Benævnelserne Vikin austanfjardar og vestanfjardar (Viken østen- og vestenfor Fjorden). Hen i Middelalderens 14de og 15de Aarhundreder var Betydningen af Navnet Vikin indskrænket til Landstrækningen fra Svinesund til Gøta-Elven eller det nuværende Bahuus-Lehn, og endelig i 16de Aarhundrede gav man almindeligviis kun den nordlige Halvdeel af denne Provinds Navnet Viken, hvilket den endnu har; og deles Viken i denne Betydning i to Dele, nemlig Nord-Viken og Sønder-Viken, hvilke tilsammen i geistlig Henseende udgjøre eet Provsti kaldet Vikernes (Vikornas) Provsti; dog høre i det Geistlige Lane-Herreds tvende Præstegjælde, nemlig Skredsviks og Bokenæs Præstegjælde, samt Uddevalla, Bäfve og Ryr Sogne, der alle ligge i Sønder-Viken, ikke til Vikernes, men til Elfsyssels Provstie. — Man har, og vistnok med megen Sandsynlighed, antaget, at „Viking" (Vikingr), det gamle Navn paa en Sørøver, er fremkommet af dette i den ældste Tid for Sørøveri saa beleiligt liggende Landskab. Indbyggerne kaldtes Vikverjar, og vikverskr, som var fra Viken.

Túnsberg (nu Tønsberg), Navnet paa Landets ældste Kjøbstad, er sammensat af det bekjendte Ord Tún — engl. Town (see foran S. 7.) og Berg. Den er nemlig beliggende under et isoleret Berg, nu Slotsberget kaldet. Denne Stad var igjennem hele Middelalderen, indtil det 14de Aarhundredes Slutning, i en blomstrende Forfatning og af megen Betydenhed, hvilket de mange for det meste rigtbegavede Kirker og Klostere ogsaa tilkjendegive. Disse vare: St. Laurentii (Lafrants) Kirke, en rig Collegiat-Kirke med Kanniker og 4 Præbender; St. Michaels K., som stod paa Slotsberget; St. Stefans og Jørgens Kirke med et Hospital, hvortil var lagt en Mængde Jordegods; St. Peters K., en meget riigt begavet Kirke, til hvilken sognede noget af Landdistrictet, nemlig den saa kaldte Bytange; St. Thomas K.; Graabrødre- eller Minoriternes Kirke og Kloster; Barfod-Brødrenes Kirke og Kloster (af St. Augustini Orden), 1260 forflyttet til Dragsmark i Bahuus-Lehn; St. Olafs K. og Kloster, der synes at have ligget strax udenfor Staden paa Gaarden Teigar (nu Teie) paa Nøtteroen, og var, ligesom det næst foregaaende, et Minoriter-Kloster, og endelig Marias eller vor Frues Kirke, der af alle er den eneste, som Tiden har skaanet. Staden, som desuden havde en Kongsgaard, hvilken Kong Hakon Hakonsson lod opføre, var allerede i 12te Aarhundrede befæstet ved en Borg og Kasteller paa det ommeldte, ved den nordre Side liggende, Slotsberg. Samme Konge lod endog Tønsberg omgive af en Steenmuur, og lod bygge et Kastel over Porten, et andet, kaldet Gøta-Kastellet, over Danaklev, Hoved-Opgangen til Berget. Disse Befæstninger fik i 14de Aarhundrede Navn af Túnsberghús, hvor Høvedsmanden, der tillige var Sysselmand over Túnsberg Syssel (see Vestfold), havde sit Sæde. Ved Tønsberg holdtes Thinget for Vestfold, det saakaldte Hauga-Thing. Tønsbergs gamle Bymærker (Takmarker) gik „ifir til ramfna-berghs (nu Ramberg paa den nordligste Kant af Nøtter-Øen) oc smörberghs (paa den vestre Side af Tønsberg-Fjord) oc Þedan oc til froda keldu (nu Frue-Kjelle, omtr. $\frac{1}{8}$ Miil nordenfor Staden), fra froda keldu ok alt upp i syru bek ok ut eftir beckenom ok öfra um gunnars bö (nu Gudersby, strax i Sydøst for Staden) oc ut um steinin (nu Steen), oc after um teikar (Teigar — nu Teie paa Nøtter-Øen) oc i farkarls bryggiur (maaskee er Navnet endnu tilbage af disse Brygger? — Tunsbergs By-Lov).

Vermaland og Vestragautland, see om Sviþjód S. 8.

Svinasund dannede Grændsen imellem Borgesyssel og Ránriki (nu Bahuus-Lehn).

Grænmar, Grenmar eller Granmar, sandsynligviis den frugtbare, en Miil lange, men smale Ø Jomfruland, som er beliggende længst ud imod Havet og det mest i Øine faldende Land for

den for. I disse Fylker havde mange Hovdinger og meget andet Folk vendt sig til Lydighed mod Sveakongen. Harald Konge syntes storilde om dette og stævnede strax Bønderne til et Thing paa Folden, hvor han lagde Sag an mod dem for Landsforræderi mod sig. Nogle Bønder fralagde sig Beskyldningen, Nogle betalte Penge, Andre lede Straf. Saaledes foer han om Sommeren omkring i det Fylke; men om Høsten foer han op til Raumarige, hvor han gik frem paa samme Maade, og underlagde sig dette Fylke. Da spurgde han først om Vinteren, at Erik Sveakonge red om i Vermeland til Gjæstebuds med sin Hird.

Enhver, der omseiler denne Deel af Kysten, samt ei langt fra Agders Grændse — synes derfor i den ældste Tid, imedens de geographiske Forestillinger om Landet og dets Inddelinger endnu vare uklare, vaklende eller ubestemte, at være brugt i Fleng med Rýgjarbit, naar Grændsen skulde betegnes imellem Viken og Agder. Grænmars Indentitet med Jomfruland synes forskjellige Steder i vor Histories Kildeskrifter at vise, fornemmelig Hak. Hak. S. Cap. 227 Not., hvor der fortælles om Kongens Reise fra Bergen til Oslo i Aaret 1240, at han fra Esjunes (Hesnæs, vestenfor Arendal), hvor Flaaden havde ligget i Havn om Natten, seilede ind i Viken, „ok er þeir komo á Grenmar fyrir sunnan æyna Aur, þá kom í mót þeim landzsynningr med myklum stormi ok sjómyrkri, snèru þá øll skipin aftr til hafnar — — enn Konúngr lagdi um undir land i þa høfn sem Sláttunes heiter, ok var þat lángt af þiódleid“ — — (og da de kom til Grenmar søndenfor Øen Aur — Aurøy, nu Arø, der ligger i Nærheden af Jomfruland ved dens nordlige Side — da kom imod dem en stærk Sydøst-Storm med meget Sømørke, (Taage?), vendte da alle Skibene tilbage i Havn — — men Kongen lagde ind under Land i den Havn, som heder Slaatenæs — paa hvilken Gaards Grund Ladepladsen Langesund nu er beliggende — og var det langt ude af den alfare Vei). Efter at disse Bemærkninger vare nedskrevne, finde vi i det nysudkomne 1 B. af Annal. f. nord. Oldkyndighed S. 71 f. den Mening fremsat og med megen Dygtighed forsvaret, at ved Grenmar maa forstaaes Kysten fra Skiens-Fjord til Nedenæs Fogderi, eller Bamblar (Bamble) og Sandaukadalr (Sannikedal). — I Artiklen om Vestfold er det allerede anført, som Noget der tydeligen følger af vore gamle Sagaer, at dette Landskab høit op i Tiden grændsede umiddelbar til Agder (see om denne Provinds), hvilket Forfatteren ogsaa indrømmer, og at den var deelt i Upsi, den nordre, og Vestmarar, den søndre Part; ja at den hele Provinds oprindelig siges at have havt Navn af Vestmarar. Dette i Forbindelse med det Ovenanførte, gjør det for os usandsynligt, at Benævnelsen Grænmar, der allerede var til før Island blev bebygget og vistnok er ligesaa gammel, som Vestmarar, kan have Hensyn til hiin Kyststrækning. Det maa ogsaa synes besynderligt, at imedens Navnet Vestmarar forlængst var forsvundet — det nævnes ikke i vor hele Middelalders Historie — forekommer den ligesaa gamle, og saa nær liggende Benævnelse Grænmar endnu i Midten af 13de Aarhundrede, uagtet de antages at betegne tvende hos hinanden liggende Dele af Vestfolds sydlige Kystland. Hertil kommer og, at Kysten, maaskee lige fra Skiens-Fjorden, men i alt Fald fra nuværende Kragerø og lige til Oxe-Fjorden i Dybvaags Præstegjæld paa Agder, kaldtes i Sagaerne Limgardsida eller Lungardsida, et Navn, der ogsaa sees at være omtrent fra samme Old, som Grænmar, og bruges samtidig med dette. Naar desuden P. Claussøn i sin Norges Beskr. S. 45 taler om „den naffnkundige Ø Jomfruland“ — — og at „Norske Skibsfolck, af nogen superstitz oc Vantro, ville icke næffne det Land Jomfruland, naar de ere under Segel, før end de hafne seiglet det forbi, men kalde det Landet gode:“ — — saa synes det vist, at han fornemmelig har havt Hensyn til dens historiske Mærkelighed. Dens nærværende Navn siges at være opkommet deraf, at den fordum skal have tilhørt et Nonne- eller saakaldet Jomfru-Kloster — maaskee Gimsø Kloster ved Skien; i saa Fald maatte den vel være given dertil efter 14de Aarhundredes Udgang. Navnet Grænmar eller Granmar, som uden Tvivl bemærker enten „det smale“ eller „det grønne — i eller ved Havet liggende — Land,“ alt efter som det udledes af „grannr“ eller „grænn,“ er ogsaa, og i begge Tilfælde, særdeles passende; (see og Roland Knudsens Jomfrulands Beskr. i Top. Journ. 29de H. S. 179 ff.).

Foldin, almindeligst *Follo* (nu Follaug) indbefattede Ásbygd eller Ás (Aas) Sogn, Fraunabygd eller Frauna (Froens) Sogn med Háøy (Haa-Øen), Nordbøar (Nordby), Króa (Kroer) og Gjerdaruda (nu Oppegaards) Sogne; Nesoddi eller Nesoddens Sogn med Elgjarnes (Ildjernet); Skeidibygd eller Skeidis (Skie) og Krákostada (Krogstad) Sogne; Vestbøar (Vestby) S., Sæna eller Sana (Soner) Sogn i Sjaund, Garda (Gaarder) S. i Hofheimadalr; endelig regnedes til Follo Morsadalr eller Mossadalr d. e. Hóbøli (Haabøls) og Tómtu (Tomter) Sogne. Folloug med Mossedal udgjorde et Syssel og var deelt i tvende Skibreder. Da Kong Hakon V. Magnusson gav Ledingen af Follo med al kongelig Ret til sit Kapel Mariæ Kirke i Oslo, hvis Prælat, ifølge samme Konges Anordning af 1314, stedse skulde være Rigets Cantsler, saa var denne efter Regelen altid Sysselmand sammesteds. Indbyggerne kaldtes Foldungar, Foldinger (see om Vingulmørk, Yngl. S. C. 53).

Raumariki, see Yngl. S. C. 48.

15de Cap. Kongerne ere til Gilde hos Aake og dennes Drab

Kong Harald lægger sin Færd øster om Eidaskov og kom frem i Vermeland, hvor han lod bestille Gilder for sig. Der var en Mand ved Navn Aake, som var den mægtigste Bonde i Vermeland, storriig og paa den Tid meget til Alders. Han sendte Mænd til Kong Harald og indbød ham til Gjæstebud, og Kongen lovede at komme den bestemte Dag. Aake indbød ogsaa Kong Erik til Gjæstebud og satte ham samme Stævnedag. Aake havde en stor Gilde-Sal, som da var gammel, og lod gjøre en ny Gilde-Skaale, som ikke var mindre og lod den paa det stadseligste oppynte. Den nye Skaale lod han heelt beklæde med nye Tæpper; men den gamle beholdt sin gamle Stads. Da nu Kongerne kom til Gildet skibedes Kong Erik med sin Hird til Sæde i den gamle Skaale; men Harald med sit Følge i den nye. Den samme Forskjel var der med alt Bordtøiet, at Kong Erik og hans Mænd havde gammeldags Kar og Horn, dog alle forgyldte og stadselige; men Harald Konge og hans Mænd havde ganske nye med Guld prydede Kar og Horn, alle med udskaarne Billeder, og blanke som Glas; men for begge blev sat de bedste Drikkevarer. Aake Bonde havde før været Kong Halfdan Svartes Mand. Da nu den Dag kom, da Gjæstebudet var ganske forbi, Kongerne havde gjort sig reisefærdige, og Hestene vare opsadlede, gik Aake for Kong Harald, førte ved Haanden sin 12aars gamle Søn Ubbe og sagde: „dersom den gode Villie, som jeg haver viist Eder Herre i mit Gjæstebud, tykkes Eder Venskab værd, da lønner det mod min Søn, ham overgiver jeg Dig nu som Tjenestemand; Kongen takkede ham med mange fagre Ord for venlig Behandling, og lovede ham derimod sit fuldkomne Venskab. Derpaa tog Aake frem store Gaver, som han skjænkede Kongen, og de gave hinanden derefter Afskedskys. Efter dette gik Aake til Sveakongen, som da var klædt og reisefærdig; men just ikke i det bedste Lune. Ogsaa ham gav Aake gode og kostbare Gaver; men Kongen svarede kun faa Ord og steg paa sin Hest. Aake fulgte Kongen paa Veien og talede med ham. Veien gik over en Skov, som laae i Nærheden af Gaarden, og da nu Aake kom til Skoven, spurgte Kongen ham: „hvi gjorde Du den Forskjel i din Gjæstfrihed mod mig og Kong Harald, at han skulde have det bedste af Alt, da Du dog veed, at Du er min Mand?“ „Jeg tænkte,“ svarede Aake, „at der hverken skortede Eder, Konge! eller Eders Mænd paa venlig Behandling i dette Gilde; men at alt Boskabet, hvor I drak, var gammeldags, voldte det, at I nu er gammel; men Harald Konge i Alderens Blomster, og derfor gav jeg ham nyt Boskab. Men eftersom Du nu minder mig om, at jeg er Din Mand, da veed jeg ligesaa godt, at Du er min Mand.“ Derpaa trak Kongen sit Sværd, hug ham Banehug, og red sin Vei. Da nu Kong Harald ogsaa var færdig til at stige til Hest, bød han kalde Aake Bonde til sig; men da Folket ledte efter ham, rendte Nogle henad den Vei, som Erik Konge var reden, og der fandt de Aake død. De fore nu tilbage og meldte Kong Harald dette, og da han spørger dette, byder han sine Mænd at hævne Aake Bonde. Derpaa rede Kong Harald og hans Mænd afsted paa den Vei, som Kong Erik havde taget, indtil de bleve hverandre vaer. Enhver for sig rede det bedste de kunde, indtil Erik kom til den Skov, som skiller Gotland og Wermeland. Da snuer Harald Konge om til Vermeland og lægger hele Landet under sig; men dræbte Kong Eriks Mænd, hvor som helst han fandt dem. Om Vinteren foer Kong Harald tilbage til Raumarige og opholdt sig der en Stund.

16de Cap. Kong Haralds Reise til Tunsberg.

Kong Harald foer om Vinteren ud til Tunsberg til sine Skibe, takler dem til, seiler øster over Fjorden, og underlægger sig hele Vingulmark. Al Vinteren er han ude paa sine Krigsskibe, og hærjer paa Ranrige. Saa siger Thorbjørn Hornklofe:

Cap. 15. Eidaskógr, see Yngl. S. Cap. 48.
Cap. 16. *Ránriki* var paa hiin Tid det almindelige Navn paa hele det nuværende Bahuus-

Raske Folkekonge
Ude drikker Julen
Leger Guden Freyrs Leeg,[1]
Om han ene raade skal.
Yngling, kjed af varme Ild,
Nødig sidder inde
Paa Pude varm
Med dunefulde Vanter.

Göterne havde samlet Folk trindt om i Landet. 17de Cap. Om Slaget i Gotland.

Om Vaaren da Isen løsnede, sloge Göterne Pæle i Göt-Elven, for at Kong Harald med sine Skibe ei skulde lægge op i Landet. Da lagde Kong Harald sine Skibe op i Elven ved Pælene, hærjede paa begge Sider af Landet, og brændte omkring i Bygderne. Saa siger Hornklofe:

1) Freyr, Solens Gud, forestilles i den nordiske Mythologi som fød Vintersolhvervsdag, og Glæden over Solens Tilbagekomst fra den mørkeste Tid foranledigede vore Fædre til at feire Julefesten paa samme Tid, som de Christne siden af en helligere Aarsag.

Lehn, og er maaskee af ligesaa ældgammel Oprindelse som Alfheimar. Det bestod allerede i Begyndelsen af 11te Aarhundrede af tvende Sysler, det nordre og det østre (Olaf d. Hel. S. C. 63). I Middelalderens 13de, 14de og 15de Aarhundreder var Navnet Ráuríki indskrænket til det nordre Syssel eller Provstdømme, der strakte sig i Syd til Godmar (nu Gulmars-Fjord), imedens det østre eller søndre havde Navn af Elfar-sysla. Det første indbefattede Vetta-hérad (d. e. Nesina, Hódals, Lumulanda, Skeidihofs og Tjarnøyjar, nu Näsinge, Hogdals, Lomlands, Skee og Tjärnø Sogne), den nordligste Deel; Túnheims- (Tanums) hérad (d. e. Túnheims og Lúders, nu Lurs, Sogne); Bordærnir (á Bórdærnum, d. e. Nafarstada, Móa samt Enyndadals, nu Nafwerstads, Mo og Enningdals Sogne); altsaa paa det sidstnævnte Sogn nær det nuværende Bullarens Herred; Saurbøar (á Saurbiam, d. e. Krókstada, Sandarúda og Heida, nu Krokstads, Sande og Hede Sogne) eller nuværende Sørbygdens Herred; Kvillda-hérad (d. e. Kvillda, Botna, Sveinabøar Sogne); Sótanes, eller Sótanes-hérad (d. e. Þyssina eller Þossina, Askheims, Berofjardardals, nu Tøssene, Askums og Besjadals eller Beffendals Sogne); Stánganes eller Stánganes-hérad (d. e. Brúa, Bragasætrs og Lýsa, nu Bro, Brastads og Lyse Sogne); Túngunes-hérad (d. e. Fors, Haugbøar og Svertuborgs eller Svartuborgs, nu Foss, Håby og Svarteborgs Sogne). Elfar-Sýsla eller Elfar-syslas Provstdømme indbefattede Besja, Hérekssiada, Skríksvíkar, Haukás, Boknes og Dragsmørk, nu Bäfwe eller Uddevalla, Herrestad, Skredsvik, Högås, Bokenäs og Dragsmark Sogne eller Lane-hérad. I Aaret 1260 blev et Augustiner-Kloster, som forhen havde staaet i Tønsberg, forflyttet til Dragsmark. Forsöla, Ristarjódra, Lyngs, Gryndarjódra (nu Forshella, Risterøds, Ljungs og Grinnerøds) Sogne, eller Fräkne-Herred; Hjartheims, Vistulanda (nu Hjertums og Västerlanda) Sogne eller Torpe-Herred; Ausmala, Auklanda, Nórheima, Spíkarjódrs, Jórolanda, Sólborga, Holta (nu Östmål, Uglum, Norums, Spekered, Jørlanda, Solberga og Hulta) Sogne eller Inlands nordre Herred; Rúnalanda, Kallabøar, Ytrabøar, Harundarstafs, Þóresbøar, Lykkju (nu Romelands, Kareby, Ytterbø, Harestad, Thorsby og Lycke) Sogne eller Inlands søndre Herred; Øen Ordost (nu Droust), som ved Lanesund adskilles fra det nordenfor liggende Lane-Herred, og bestod af Þorps, Myklabøar, Lángalanda, Rjódra, Mólanda, Teknabøar, Standla (nu Torps, Möfleby, Langelands, Röra, Morlanda, Tegneby og Stale) Sogne; Øen Þjørn (nu Tjørn) bestod af Steinkyrkju, Valla, Klaufadals (Stenkyrke, Valla og Klöfvedals) Sogne. Strax søndenfor Tjørn ligger Staden Marstrand, ford. Másstrandir. Af Øen Hising (Hisingen) Sjófar (Säve med Nøbu), Bakka, Bjórlanda (Bjørlanda) og Þórslanda Sogne, samt det derved beliggende Ekrøyjar (eller Eikrøyjar, nu Økerö) Sogn. — I Ytrabøar Sogn laa Staden Konnúngahella (nu Kongelf), og i Nærheden deraf paa en Ø i Elven stod det nu i Ruiner liggende Bága hús (Bahuus), som fra først i 14de og indtil Midten af 17de Aarhundrede ansaaes for Norges vigtigste Fæstning, der har givet hele Provindsen dens nuværende Navn. Ved den vestre Side af Staden laa Kastala Kloster. Paa den østre Side af Staden og Elven laa paa Vester-Gautlands eller Gøtlands Side en liden, fra den ældste Tid til Norge hørende, Strækning kaldet Skyrdalr (nu Skårdal — jfr. Saml. t. d. Norske Folks Sprog og Hist. paa flere Steder, og deriblandt 5te B. S. 295). Navnet Elfar-sýsla er endnu vedligeholdt i Benævnelsen Elfsyssels Provstie. Indbyggerne i Elvsyssel eller ved Göt-Elven kaldtes Elfargrímar og elfskr, som var fra denne Egn (see om Víkin).

Drabelige Stridsmænd[1]
Undertvang i Krig det Land,
Som før mod Søen laae.
Modig Kongen var blandt Helte.
Hjelmfører, Holmtogs Styrer, [2]
Lod i sit kjække Mod
Vilde Lindehjort[3] ved Pæl
Ei langt fra Landet binde.

Siden rede Gøterne ned til Stranden med en stor Hær og holdt et Slag med Kong Harald, hvori der blev et stort Mandfald, som endte saa, at Kong Harald vandt Seier. Saa siger Hornklofe:

De svungne Oxer hvine,
Spydet gjalded' høit i Sky,
Blaaslebne Kongefærdens Sværd
Bede Stridsmænd kjække.
Høit lød Landsens Krigersang,
Da i Luft den svinges
Over tappre Krigsmands Hals;
Gøters Fi'nde Sei'r vinder.

18de Cap. Rane Gøtskes Fald. Kong Harald foer vide om i Gøtland og holdt der mange Slag paa begge Sider af Elven, hvori han som oftest fik Seier. I et af disse Slag faldt Rane den Gøtske, og siden underlagde Kong Harald sig hele Landet norden for Elven og vesten for Vænern tilligemed Vermeland. Men da han vendte tilbage derfra satte han Guttorm Hertug efter sig til at værne om Landet, og et stort Mandskab med ham. Selv vendte Kong Harald sig til Oplandene, hvor han dvælede en Stund, foer siden nord over Dofrefjeld til Throndhjem og var der en lang Tid. Da begyndte Harald at faae Børn. Med Aasa havde han fire Sønner. Guttorm var den ældste, Halfdan Svarte og Halfdan Hvide vare Tvillinger, Sigfrod var den fjerde, og alle bleve opfostrede i Throndhjem i stor Hæder.

19de Cap. Slaget i Hafursfiord. De Tidender spurgdes før fra Landet, at Hørder og Ryger, Egder og Thiler[3] samlede sig og opbød Skibe, Vaaben og en Mængde af Folk. Ophavsmændene hertil vare Erik Hørdalands Konge, Sulke Konge i Rogaland og hans Broder Sote

1) Egentlig Krigsmaagens Fortynder, som gjør Krigsfuglen graadig. 2) Søtogets Anfører. 3) Skibet prydet med Master som Hjort med Horn. 4) Fra Thelamarken, saa kaldet af Theli, Tæle, Tælegrop eller frossen Jord, altsaa den kolde Mark eller Skov.

Cap. 19. *Rógaland* eller Rýgjar-fylki strakte sig i Syd fra Aaen Sira og i Nord til Flókavardi (nu Ryvarden), saa kaldet efter Floke Vilgerdarson, som, førend han tiltraadte sin Opdagelsesreise til Island, først anstillede Offringer og siden reiste en Varde paa dette Sted. — Gjennem Sagn og Fortids-Levninger af alle Slags, viser sig Rogaland for os, som en Skueplads for de mærkeligste Personer og Begivenheder, og overalt hvor man færdes i disse Egne mødes Øiet af Hedenolds mosbegroede Minder. Det bestod fordum, som nu, af tvende Hoveddele: 1) det egentlige Rógaland eller Øerne og de Egne af Fastlandet, som omgive den store Bukne- eller Stavanger-Fjord med dens mangfoldige Forgreninger, hvilken Deel, efter dens naturlige Beskaffenhed — længst ned i Middelalderen idetmindste — kaldtes Fyrdir (Fjordene, see og Olaf d. Hell. S. C. 187.); nu udgjør den paa det Nærmeste Ryfylke Fogderi. Blandt Rogalands betydeligere Øer nævnes Kaurmt (Kormt eller Kömrt, nu Karm-Øen eller Karmen), ved Karmtsund adskilt fra Fastlandet, den største af dem alle, med 5 Kirker, nemlig paa Skutones (Skudesnæs), Fjaikinnsstadir (Ferkingstad), Ákr, Torfvastadir og endelig paa det gamle mærkværdige Kongesæde Augvalds-

Jarl, Kjøtve hiin Rige, Konge over Agder, og Thor Haklang hans Søn; fra Thelamark 2de Brødre Roald Ryg og Had den Haarde. Da nu Harald fik vis Tidende

nes; i Nord og Vest for Karm-Øen ligge Féøy, Raudvær og Siri (Udsire); Hvítingsøyjar (Hvidings-Øerne), Bókn eller Búkn (Buken, store og lille), hvorefter Mundingen af den store Fjord, som i Syd for disse Øer trænge ind i Landet, kaldes Bukne-Fjord, Augra (Augn-Ø), Folskn? (Fosen-Ø), Herfili (Horving-Ø); Sjarnarøyjar (Stjerner-Øerne), hvoriblandt Sjón eller Sjorn (nu Kirke-Øen), Bjargøy (Bjerg-Ø), Tolga (Talg-Ø), Helgaøy (Øyin helga?) m. fl.; Umbar (Omb-Ø). Her ligger den betydelige Gaard Hjørstadir (Jorstad), der minder om den gamle Rogalands Konge Hjør Jøssursson. Fold (Folder-Ø i Vest for Jelsø), Randar (á Rondom, nu Rand-Ø), Haulsna (Halsn-Ø), Býra (Byr-Ø), Fogn (eller Fagn); den skjønne og frugtbare Finnøy med det gamle Høvdingesæde Hestbør (Hesbø); Tolga (Talg-Ø), Brimisøy (Brems-Ø), den navnkundige Rennisøy (Rennes-Ø), der har Navn efter en Høvding ved Navn Renner (K. Gøtreks Saga). Kong Gøthar paa Rennisø, og Erik den Veltalende paa Rennesø omtales hos Saxe. Denne Ø har tvende Kirker, Hauskeid (Hausken) og Saurbør (Sørbø), der i Middelalderens sidste Aarhundreder var et af Kongernes 14 Kapeller; Útstein (nu Kloster-Øen) med en gammel Kongsgaard og senere et Kloster; Fjølbyrja eller Fjølbyrda (nu Fjeld-Ø), Mostr (Moster-Ø), Sókn (Sokken) ved Sóknarsund adskilt fra Brúa (Bro-Ø), som igjen ved Fjardbyrju- eller Fjorbyrju-sund (nu Bro-Fjord eller Indløbet til Stavanger) adskilles fra Fastlandet; Auma (Om-Ø), Hundvoka (Hundvaag-Ø), Uska (Usk-Ø), Eidsa (Ids-Ø), Eidsalr (Idsal) o. fl. Af Fastlandet: Skorustrønd eller Skáru (Skaare) Sogn østenfor Karmsund, Fýlings-fjørdr (Førres-Fj.), Róds- eller Førlands-fjørdr (Førrelands-Fj.), Nædstrønd (Nærstrand) eller Hindará (Hinderaa) Sogn; Skalds (Skjolds) Sogn i Skalds-fjørdr; Vatnar (Vads), Sandeids, Víkadals, Ýmislanda (Imsland) Sogne; Hýsfjørdr (nu Sands- og Hyls-Fj.) eller Hýsfyrda Skibrede, samt Sauda- (Søvde) fjørdr eller Jalsa (Jelsø) og Sauda (Søvde) Sogne, samt Sands og Vinjar (Vinje) Sogne i Súladalr; Hjørsnes (Jøssenæsset) imellem Øyra-fjørdr (Er-Fj.) og Hjors- eller Hjørssund-fjørdr (Jøsunds-Fj.); Hjálmalands (Hjelmelands) og Fistra Sogne; Árdals (Aardals) Sogn i Árdals-fjørdr med Þyssodalr (Tysdal), Strandar (Strands) S.; Hýls-fjørdr (Høgs-Fj.) eller Hýlu Skibrede, nemlig Hýlu eller Hylju (Hølle) Sogn med Lýsa- eller Lýsi-fjørdr (Lyse-Fj.), Frá-fjørdr, Digradalr (Dyrdal); Høylands Sogn i Gond, samt Sóma, Mallar (Malle), Randabergs (Rannebergs) og Mariu Kirkesogn med Staden Stafángr, d. e. Túngunes eller Guda, Játúns og Gandar (nu Goes, Jaatens og Gands) Skibreder. 2, *Jadar* (d. e. Kysten eller Strandkanten, nu Jæderen) med Dalir (Dalerne), af hvilke den første indbefattede disse Kirkesogne: Ógna, Næirdheimr eller Hár (Nærim eller Haa), Bør (Bø), Varhaugr, Klepp, Børda (Bore), Orri (Aare), Lýdin eller Þimin (Þymæn, nu Ly eller Thime), Gæstal, Háland (Haaland), Þjórar (Thjore) og det berømte Høvdingesæde Sóli. Hvad der laa i Nord og tildeels i Øst for Hafurs-fjørdr (Hafs-Fj.) blev, som vi have seet, ei i Fortiden regnet til Jæderen. Dalir bestod af disse Kirkesogne: Lundr, Sóknadalr (Soggendal), Eikundasund (Egersund) med Eikarøy (Eikund, nu Eger-Ø), Helloland, Bjarkrheimr (Birkrim) og Heskjastadir (Heskestad). Rýgjar-fylki var deelt i Fjerdinger og disse igjen i 32 Skibreder. Indbyggerne kaldtes Rýgir, hvilket almindelige Folkenavn ogsaa indbefattede Beboerne af Jæderen, som i Almindelighed dog kaldtes Jadarbyggjar, ligesom Øboerne havde det særdeles Navn Hólmrýgir. Rýgskr kaldtes den, som var fra Rogaland.

Þelamørk (Øvre Thelemarken) udgjorde tilligemed nuværende Nedre Thelemarken og Bamble Fogderi samt Numedal de Gamles Græna- (eller Grænlanda-) fylki. Man har troet, at Thelemarken var det Thule, som allerede Phønicierne beseilede og at det desaarsag — og ifølge Saxes Fortælling om Skjoldmøen Rusla, der skal have bekriget en Kong Ønund i Danmark med en Krigsflaade — maa have strakt sig til Havet. Men det første er kun en lidet rimelig Gisning, og det sidste har, som saa meget hos Saxe, et saa fabelagtigt Udseende, at det neppe fortjener at tillægges den ringeste Troværdighed. (Angaaende bemeldte Thule maa man forøvrigt henvise til Schönings lærde Afhandling om de gamle Grækeres og Romeres Kundskab om de nordiske Lande, i det Kjøbenh. Vidensk. Selsk. Skr. 9de og 10de D. og til Werlauffs vigtige Bidrag til den nordiske Rav-Handels Historie, i 5te D., af det danske Vid. Selsk. Hist. og philos. Afh., især S. 294—303). Vist er det derimod, at de Navne, hvormed vore Forfædre betegne de Provindser, som nu adskille Thelemarken fra Havet, stige op til den fjerne Oldtid og synes ei at staae tilbage for Þelamørk i Ælde. For saavidt man imidlertid undertiden med Navnet Þelamørk synes ogsaa at have indbegrebet nuværende Nedre Thelemarken (see t. Ex. Har. Haarf. S. Cap. 35), sattes det dog ved den nordlige Deel af Skiens Fjord, hvortil Solum Sogn støder, i umiddelbar Forbindelse med Havet. Om det søndenfieldske Naumudalr (Numedal) iagttager vor Historie en næsten fuldkommen Taushed; men af authentiske Documenter fra Middelalderen sees det, at denne Provinds ei henregnedes til Vestfold og ei til Ringerige eller Hadafylke; man kan derfor — og af flere Grunde, som det her vilde blive for vidtløftigt at udvikle — ikke tvivle om, at det maa have været indbegrebet under Þelamørk (cfr. Hak. d. Godes S. Cap. 11 om Lagthings-Inddelingen). Det egentlige Þelamørk var fordum deelt i Tredinger, saaledes at Fýrisdalr (Før-

herom, samlede han sin Hær, skjød Skibe paa Vand, gjorde sig færdig med sit Mandskab, drog siden sør efter langs med Landet, og samlede mange Folk i hvert Fylke. Da han kom sør om Stat spørger Kong Erik det, som havde samlet det Mandskab, han kunde vente. Derpaa drog han sør paa for at møde den Krigsmagt, som han vidste kom ham til Hjælp østen fra. Hele Hæren mødtes nordenfor Jæderen, og lagde ind i Hafursfjord, hvor Kong Harald forud laae med sin Hær. Strax begyndte et stort Slag, som var baade haardt og langt; men tilsidst vandt Kong Harald Seier. Der faldt Kong Erik og Kong Sulke med Sote Jarl hans Broder. Thor Haklang, som var en stor Berserk, havde lagt sit Skib mod Harald Konges, og der blev et over al Maade haardt Angreb før Thorer Haklang faldt, hvorpaa hans hele Skib ryddedes. Da flygtede Kong Kjøtve ud paa en Holme, hvor der var et godt Værn. Siden flygtede alt deres Mandskab, Nogle til Skibene, Nogle løb op paa Land og over Jæderen sør efter. Saa siger Hornklofe:

Hørte Du i Hafursfjord,
Hvor hisset sloges
Kongen den ætstore
Med den rige Kjøtve.
Knarrer kom fra Østen
Kjæmpelystne,
I Snablen aabne Gab[1]
Og udgravne Smykker.[2]

1) Skibene vare forsynede med Gallioner, der sædvanligen forestillede Dyrehoveder. 2) Paa Skjoldene vare Figurer udgravne og Skjolde sattes i en Rad langs Skibssiderne.

---

resdal), d. e. Mólands og Heglands Sogne, Vidheims (Veums) S., Skafsár (Skafse) og Móa (á Mónum, Mo) Sogn findes henførte til Vest-Þridjúngr (der ogsaa kaldtes vestra lenini), men hvilken sandsynligviis ogsaa maa have indbefattet Vinje Præstegjæld eller Vinja, Rødalands (Raudalands, nu Raulands) og Neslands Sogne. Til Mid-Þridjúngr, der fortrinsviis og almindelig kun kaldtes Þridjúngr (hvoraf Navnet „Trengen," forhen Annexsogn til Hvidesø, men nu til Nissedals Præstegd., er en Levning), indbefattede Þyrisdalr eller Boar Sogn (nu Torrisdals Annexsogn til Drangedal i Nedre Thelemarken og Bamble Fogderi), Nissidalr (Nissedal) eller Þveitar (Tvets eller Treungens) og Nissisdals Sogne, Vídir eller Hvítiseidis (Hvidesø) S. med Flóar (Flaabygden) samt Jøsurheidr d. e. Bruggabergs (Brunkebergs) S. eller Búland (cfr. Halfs S. C. 2) og Róadalr eller Róholta (Vraadals) Sogn, og uden Tvivl ogsaa Lagardals (Laardals, nu Laurdals), Hæydalsmóa og Eidsborgar Sogne samt Øyjafalls S. á Þilskunni (Odefjelds Sogne). Den tilsvarende Aust-Þridjúngr, som vi ei have seet nævnt, maa altsaa vel have indbefattet den øvrige Deel af Thelemarken, eller Sæiljugerda, (Selljugerda nu Sillejords), Flatdals, Ámótsdals, Hjardals (eller Hjærdals), Sudalønds (eller Svidalands, nu Saulands) Þúfdals (Tudals), Grødis-hèrads (Grandás- eller Grandals-hèrads, nu Grausherreds) Sogne, Litla-hèrad (Lilleherred) og Heitradalr (Hitterdal, som, tilligemed det foregaaende Sogn, nu er henlagt til Nedre Thelemarken), Hofvinnabygd eller Hofvinna S. samt Tinn, d. e. Attróds (Attraa), Mæls og Dals Sogne (de tvende sidste i Tinndalr, nu Vestfjord-Dalen) samt Mjørsstrønd (Møstranden). Det med Thelemarken forenede Naumudalr bestod af Fledsbergs, Svinæifinu eller Svernæfnis (Svenne), Rollags (Rollaugs), Veglída, Nóra og Uppdals Sogne. Ved Midten af 16de Aarhundrede var Øvre Thelemarken kun deelt i Øster-Lehnet og Vester-Lehnet. Efter Skida (nu Skien) havde det nuværende Bratsberg Amt, hvoraf Þelamørk udgjør den betydeligste Deel, tilligemed Naumudalr — idetringeste fra 14de Aarhundredes Begyndelse — Navn af Skídu-Sýsla, hvilket Navn endnu ikke var gaaet af Brug i den anden Halvdeel af det 17de Aarhundrede, uagtet Navnet „Bratsbergs-Lehn" allerede synes at være opkommet ved Reformations-Tiden. Endelig fortjener det at anmærkes, at da Øvre Thelemarken var fritaget for Korntiende og blot svarede andre Skatter og Udredsler, saa er denne Egn af den Aarsag bleven kaldet Skatlandet, hvorimod Nedre Thelemarken, der, som godt Kornland, svarede den almindelige Tiende, kaldtes Tiendetaget, hvilke Benævnelser allerede forekomme i det 15de Aarhundrede. Thelemarkens Beboere kaldtes Þilir.

Jadar, see Rógaland.

Hafrsfjørdr eller Hafsvâgr (nu Hafsfjord eller Hafsvaag), der siges at ligge nordenfor Jæderen. Rigtigheden af denne Angivelse er viist i Artiklen om Rogaland, og dermed bortfalder den Tvivl man har havt om Indentiteten af Hafrsfjørdr og Hafsfjord. At Slaget har staaet i den indre Deel af Fjorden, imellem Soms-Øerne og Malde-Landet, derpaa tyder den store Mængde Gravhøie, blandt hvilke den fremragende Sote-Haug (Sote Jarls Gravhøi) sees paa lang Afstand.

De var' ladt' med Odelsmænd,
Med Skjolde hvide,
Med Spyd fra Vesten[1]
Og med valske[2] Sværd'.
Hoit Berserken brøled'
Og i Barmen Krigen sad;
Ulvskinds[3] Kjæmper uled'
Jernklinger klang.'

De fristede den tappre
Østmanna Konge-Helt,
Som paa Utstein[4] boer,
Og dem Flugten lærer.
Af Leie Skibe hales,
Da Kongen Slaget vented,'
Og førend Haklang faldt;
Hoit det i Skjoldene klang.

Og den halsdigre Konge
Ei lystes ved at værge
Mod Lufa[5] Fædres Land,
Holmen gjorde til sit Skjold.[6]
De som saared' bleve
Lagdes under Bænk,
Bagdeel stak i Veiret de,
Stunge Hovedet i Kjøl.

Og rædde Stridsmænd lode
Sofne-Salens[7] Næver
Paa Ryggen blinke,
Stenedes med Gruus.
Rædde Rigmænd,[8] løb
Over Jædern i en Fart
Hjem fra Hafursfjord
Tænkte kun paa Mjøde-Skaal.

20de Cap. K. Harald bliver Eneveldsherre over Norge og om øde Landes Bebyggelse.

Efter dette Slag fik Kong Harald ingen Modstand i Norge; thi alle hans Modstandere og største Fiender vare faldne; men Somme, og det var en stor Mangfoldighed, flygtede ud af Landet, hvorved store Landstrækninger byggedes. Da byggedes Jæmteland og Helsingeland,

1) Derved forstodes England, Skotland og Irland. 2) Valland var det vestlige Frankrige. 3) Nogle af Haralds Kjæmper vare klædte i Ulveskind. Hedin var i øvrigt en Viking fra den fabelagtige Tidsalder, deraf Ulfhednir. 4) Opregnes i det 40de Cap. blandt de store Gaarde, som Harald nu og da boede paa. 5) Den lodne, saa kaldtes Harald før han kjæmmede sit Haar. 6) Flygtede paa en Ø. 7) Svofnir, et af Odins Tilnavne, den Søvndyssende og Ødelæggende. Næver er Bark, hvormed Tagene tækkes. Odins Sal var bedækket med Skiolde. 8) Af Nogle læses Austur Kylfiur (Østens Køller) d. e. Thelabønder, som boe ved de østlige Bjerge.

Cap. 20. *Jamtaland.* I Forbindelse med *Jamtaland* bør vi her tillige berøre den ogsaa hiinsides Kjølen liggende gamle norske Provinds **Herjulfsdalr** eller **Herjardalr** (nu Herjedal), som af Nordmænd ligeledes blev opryddet og bebygget, men først i Kong Halfdan Svartes Tid; hvilket blev foranlediget af et Mord, som bemeldte Konges Mærkesmand Herjulf begik paa en af hans Hofmænd ved at slaae ham i Hovedet med et Drikkehorn, saaledes at dette brast itu, hvorefter han fik Tilnavnet **Hornabrjóter** (Hornbryderen). For denne Handling maatte han gaae i Landflygtighed og begav sig til den svenske Konge, hos hvem han nød en god Modtagelse; men ved en Kjærligheds-Historie med Kongens Frænke Helga (en anden Fortælling har Ingeborg, som angives at have været Kongens Søster) seer han sig atter nødt til at flygte, og drager nu tilligemed Helga til en aldeles øde Dal „**vester i Noregs konongs riki**," hvor han opryddede og nedsatte sig paa et Sted, som kaldtes „**Sliarós vellir** (**Þar sem nu heita sliar os vellir**" — maaskee det nuværende Elfros i den sydøstlige Deel af Svegs Præstegjæld; i saa Fald skulde den saakaldte „Elfven" fordum havt Navn af **Sliá**). Herjulfs Efterkommer i 8de Led Ljoter Dagsson lod bygge den første christne Kirke i Herjedalen. Ifølge det samme høist mærkelige Document, en Grændse-Tractat imellem Norge og Sverrige fra Midten af 13de Aarhundrede, hvoraf det Ovenanførte er taget — havde saavel **Herjulfsdal** som **Jamtaland** den Tid omtrent de samme Grændser som nu (angaaende den sidstnævnte Egns nordlige Grændse, see om **Finnmørk** Cap. 34). **Herjulfsdalr** bestod af tvende Præstegjælde, nemlig **Heidi** (Hede) og **Sveig** (Sveg), af hvilke det førstnævnte kaldtes „**øfra Dalir**" og bestod, foruden **Heidi**, af Sognene **Vedradalir** (Vemedal) og **Þýdanes** (Tennäs); det andet kaldtes „**ytra Dalir**," og indbefattede, foruden **Sveig**, Sognene **Elfarós** (**Sliarós?**), **øfra Hódalr** (Öfver Hogdal) og **litla Herjulfsdalr** eller **Herjardalr** (Lille Herjedal). **Jamtaland** bestod af følgende Præstegjælde - *i den nordre Deel:* **Ópreksdalr?** (nu Offerdal), **Undirakr** (Underåker), **Lid** (Lit), **Hamardalr**, **Rafunndir** (Ragunda) og **Refsund** (Räffsund); og i den søndre Deel: **Óvik**, der var Provstesæde, og er senere deelt i de tvende Præstegjælde Ovik og Berg; **Raudøy** (Rødøen), **Brúnnflói** (Brundflod) og **Sund** (Sunne), hvortil **Freysey** eller **Frøysøy** (nu Frøsøen) hører. I det Judicielle hørte disse Provindser under Frostathings-Loven, men formedelst deres Fraliggenhed og besværlige Adkomst over de høie og vidtløftige Grændsefjelde, vare de fritagne for at sende Deputerede (**Nefndar-menn**) til Frosta-Thing, hvorimod saavel Jæmteland som Herjedalen havde deres eget Lagthing, men fælles Lagmand. Jæmtelands Lagthing (**Jamtamót**) holdtes, lige-

hvor dog allerede forud nogle Nordmænd havde taget Sæde. I den Ufred, da Harald Konge indtog Norges Land, bleve Udlandene Færøerne og Island fundne og beboede. Da havde og Nordmændene stærk Fart paa Hjaltland, og mange mægtige Mænd forlode Norge i Landflygtighed for Kong Harald og fore til Vesterhavet paa Vikingetog. Om Vinteren vare de paa Orkenøerne eller Syderøerne; men hærjede om Sommeren paa Norge, og gjorde

---

som Gulathing og senere Frostathing ꝛc., Botolfsmesse d. e. 17de Juni – paa et Sted, som (i et Dmt. fra 1480) kaldes Sprodeid („a Sprodeideno“), formodentlig den Gaard Ede eller Eide i Nærheden af Offerdals Hovedkirke. Ifølge den paaberaabte Tractat, havde Herjedalen sit Alþing (almindelige Thing) paa Sveig. I det Geistlige hørte Herjedalen til Nidaros, men Jæmteland til Upsala Erkestift. Saaledes var i det ringeste Forholdet i det 14de Aarhundrede og indtil Freden i Stettin 1570, da det vedtoges, at ogsaa den geistlige Jurisdiction for Eftertiden skulde blive under Norges Landshøihed. Ved Freden til Brømsebro 1645 bleve disse gamle norske Provindser af Danmarks Konge og Rigsraad afstaaede til Sverige. Indbyggerne i Jæmteland kaldtes Jamtar.

Helsingjaland, hvis Indbyggere kaldtes Helsingjar, see om Svíþjód S. 8.

Ísland. Denne store og især formedelst den der engang blomstrende norske Literatur mærkværdige Ø, der for enhver Nordbo, men især for Nordmanden maa have en høi Interesse, blev ifølge Sæmund den Frodes Vidnesbyrd, (ved Aar 861) opdaget af en norsk Viking ved Navn Naddod, der paa en Reise til Færøerne ved Storm blev forslaaet derhen, og af ham givet Navnet Snæland (Sneland). Nogle Aar senere blev Gardar Svafarsson, som, endskjønt født i Sverige, eiede Jorder i Sjæland, men synes at have fæstet Bopæl i Norge — paa sin Færd til Syderøerne ligeledes ufrivilligen hendreven til denne Ø, som efter ham kaldtes Gardarshólmr. Endelig foretoges af Floke Vilgerdarson fra Rogaland (see om denne Provinds) med Plan en Reise til Øen, og af ham fik den Navnet Ísland (Landnamab. P. 1. C. 1. 2). Øen, som fra Norge snart befolkedes, dannede sig efterhaanden til en fuldkommen nafhængig i over tre Aarhundreder blomstrende Fristat; men blodige Borgerkrige, bragte den omsider til at underkaste sig Moderlandet Norge i sidste Halvdeel af 13de Aarhundrede, og kom ved Norges Forening med Danmark i Forbindelse med sidstmeldte Rige, som ved at tiltrække sig Handelen derpaa, omsider gandske drog Landet fra Forbindelsen med Norge. — Ved den kielske Freds-Tractat af 14de Januar 1814 beholdt Kongen af Danmark Island. Dette Land var inddeelt i Austfirdinga-fjórdúngr (Østfjordene), Sunnlendinga-fjórdúngr (Sønderlandet), Vestfirdinga-fjórdúngr (Vestfjordene eller Vesterlandet) og Nordlendinga-fjórdúngr (Nordlandet). Landet havde et i Aaret 928 af Nordmanden Ulfliot stiftet Althing (almindeligt Thing, hvor baade Regjerings-Sager og Rets-Sager forhandledes), som holdtes paa Þingvellir ved Øxará i Árness Sysfel paa Sønderlandet, hvilket Althing Landet berøvedes i Aaret 1800. I geistlig Henseende bestod Island af tvende Bispedømmer: Hólar det nordre og Skálholt det søndre. Indbyggerne, der endnu tale det gamle norske Sprog (Norræna), hvilket derfor nuomstunder sædvanlig benævnes det islandske, kaldtes Íslendingar og íslenzkr, som var fra Island.

De i Vesterhavet liggende Øer: nemlig 1, *Færøyjar* (d. e. Faare- eller Sauve-Øerne), af hvilke Vâgøy (Vaag-Ø), Straumøy (Strøm-Ø) med Þórshøfn (Thorshavn) og Austrøy hørte til Austrøyjar; Nordrøyjar, hvoriblandt Svínøy; ogsaa Sandøy, Skúføy, Dimun og Sudrøy nævnes; 2, *Hjaltland* (nu Shetlands-Øerne), der, skjønt dette Navn vel oprindelig kun har Hensyn til Hovedøen Mainland (ɔ: Meginland), dog brugtes som almindelig Benævnelse paa den hele Øgruppe, af hvilken nævnes Jali (nu Yell), Hafskógsøy (Hascosea), Fædarøy (Fetlar), Aumstr (Unst), Saudfriarøy i Jalasund (Yell-Sound), Hvalsøy (Whalsey), Breidøy (Bressa), Mósøy (Monsa), Papøy (Papa-Staur) o. fl. De strax nordenfor Skotland liggende 3, *Orknøyjar* (d. e. Sælhunds-Øerne, nu Orkenøerne), af hvilke fem og tyve angives at have været beboede, formodentlig Rossøy (nu Pomona) med Bispesædet Kyrkjuvâgr (Kirkwall) samt, Borgen og Jarlesædet Orfjara (eller Jórfjara, nu Orphir), Grimsøy (Gremsa), Háøy (Hoy), hvis nordlige Deel kaldtes Uppland og sydlige Vâgaland (Waas), Kálføy (Cava), Færøy (Fara), Flatøy (Flota), Borgarøy (Burra), Røgnvaldsøy (South Ronaldsa), Svínøy (Svana), Kolbeinsøy (Copinsa), Gjalpandisøy (Shapinsa), Damisøy (Damsa) i Auridafjørdr, Gáreksøy (Gairsa), Vigr (Weir), Øyin helga (Enhallow), Rolfsøy (Rowsa), Egilsøy (Egilsa), Vestrøy (Westra), Papøy meiri (Papa westra), Ferøy (Fara), Eidøy (Eda), Striousøy (Stronsa), Papøy minni (Papa Stronsa), Sandøy (Sanda) og Rinansøy (North Ronaldsa). Ved Petlandsfjørdr (Pentland Frith) vare disse Øer adskilte fra Katanes (nu Caithness), den nordligste Deel af Skotland, og ved Þarøyjar- eller Friþarøyjarfjørdr fra Hjaltland, hvis nærmeste og sydligste Nes kaldtes Dynrøst. Midt imellem begge Øgrupper ligger Friþarøy (eller Fridarøy, nu Fair Isle). Endelig de vestenfor Skotland liggende Sudrøyjar (Syderøerne, nu kaldes de, ligesom i Romernes Tid, Hebriderne). Af disse nævnes: Ljódhús (nu Lewis), Ívist (North- og South-Uvist), Skíd (Skye), Raunøyjar (Raasoy og Rona), Mýl (Mull), Mýlarkálfr (Coll), Tyrvist (nu Tirey eller Tyrve), Øyin helga (Jona eller I-Colm-Kill), Íl (Isla), Gudøy (Gigha), Herøy eller Hersøy (nu Arran), Bót (Bute), Kumrøyjar (Cumbray, store, lille), desuden Halvøen Satiri eller Santiri (nu Cantire) samt Øen Møn (Man).

Landet der stor Skade. Mange vare og de mægtige Mænd, som toge Tjeneste hos Kong Harald, bleve hans Mænd og byggede Landet med ham.

Da Kong Harald nu var bleven Enevolds-Konge over hele Norge, mindedes han hvad hiin stolte Pige havde sagt til ham; thi sendte han Mænd efter hende, lod hende hente til sig, og deelte Seng med hende. Disse vare deres Børn. Alof var den ældste, da var Hrærek, saa Sigtryg, Frode og Thorgils. Harald Konge havde mange Koner og mange Børn, deriblandt fik han en Kone, som hedte Ragnhild den Mægtige, en Datter af Kong Erik fra Jylland, og med hende havde han en Søn, som hedte Erik Blodøxe. End var han gift med Svanhilde, en Datter af Eystein Jarl, og deres Sønner vare disse: Olaf Geirstada-Alf, Bjørn og Ragnar Rykil. Endelig ægtede Kong Harald Ashilde, en Datter af Ring Dagsson oppe fra Ringerige, og deres Børn vare: Dag, Ring, Gudrød Skirja og Ingigerd. Der fortælles, at da Harald Konge fik Ragnhild den Mægtige, forskjød han 9 af sine Koner. Saa siger Hornklofe: 21de Cap. Om Kong Haralds Børn og Giftermaal.

Kongen den ætstore, som
Danske Kone tog,
Holmrygernes og Hørders
Mø'r for Gluggen skjød,
Og alle de Landsbaarne
Af Holges Æt.[1]

Kong Haralds Børn bleve alle opfostrede hos deres Frænder paa mødrene Side. Hertug Guttorm havde øst Vand over Harald Konges ældste Søn, og gav ham sit Navn. Han knæsatte Gutten, opfostrede ham, og tog ham med sig øster til Viken, og der opfødtes han hos Hertug Guttorm. Hertug Guttorm styrede hele Landet i Viken og Oplandene, naar Kong Harald ei var tilstede.

Kong Harald spurgde, at Vikinger, som vare i Vesterhavet om Vinteren hærjede vide omkring paa den midterste Deel af Norge; thi drog han hver Sommer ud i Leding og ran- 22de Cap. K. Haralds Vesterreise.

1) Holge eller Haloge var den første Konge paa Halogaland.

Syderøerne og Man bleve allerede 1266 afstaaede af Kong Magnus Lagabæter til Skotland imod en Sum af 4000 Mark Sterling en Gang for alle og en bestandig Afgift af 100 Mark Stl. aarlig. Christjern den I. skilte Norge ved Orken- og Shetlands-Øerne, idet han 1468 ikke alene bortgav Norges Rettighed til den sidstnævnte Afgift, men endog pantsatte Orken-Øerne for 50,000 og 1469 Shetlands-Øerne for 8000 rhinske Gylden til Kong Jakob den III. af Skotland, af det Stuartske Huus, for den Medgift, denne skulde have med hans Datter Margretha — hvilke Lande siden aldrig bleve indfriede, og det uagtet Kong Christjern den III. i Aaret 1549 fik en Skat paalagt til deres Indløsning (see Th. Torfæi Orkades, samt Huitf. I. 728, II. 914. 921, Saml. t. d. Norske Folks Sprog rc. 1 B. 448). Endelig beholdt Kongen af Danmark Færøerne, ligesom Island, ifølge Freds-Traktaten i Kiel, efterat Danmark havde, under Foreningen med Norge, vidst at tillegne sig Handelen derpaa og udelukke Moderlandet Norge derfra. Det offentlige aarlige Møde, som her fra gammel Tid var indført under Navn af St. Olafs Thing, er gaaet ind, ligesom Færøerne ogsaa i 1816 mistede deres Lagthing (cfr. Saml. t. d. Norske F. Sp. og Hist. 2. B. S. 519—20). Disse Ølande dannede i geistlig Henseende 3 Bispedømmer, nemlig Færøernes, Orkenøernes og Mans, hvilke alle, saavel som Islands, løde under Nidaros eller Throndhjems Erkestol. Af disse Øer beboedes Møn og Sudur-Øerne af de saakaldte Caels eller Gaels, hvilke Romerne kaldte Caledonier og som senere fik Navn af Scoter, hvoraf Navnet Scotland paa det nordlige Britanien er opstaaet, og henhørte disse Indbyggere, der skal være kommen hertil fra Ireland, til den saakaldte celtiske Folkestamme. Man med Syder-Øerne udgjorde en Tidlang et lidet Rige, hvis Konger vare Vasaller af Norges Konger (cfr. chronicon reg. Manniæ i Script. rer. Dan. t. 3. p. 209—44). Biskoppen over Syder-Øerne, der skal have boet paa Øen Jona (see ovenfor), har været kaldet Biskop af Sodor. De øvrige her nævnte Øer havde, som bekjendt, Indbyggere af norsk Oprindelse; disse kaldtes fordum Færøyingar, Hjaltar, Orknøyingar, Beboerne af Hebriderne Sudrøyingar og af Man Manverjar.

sagede Øer og Udskjær. Hvorsomhelst Vikinger bleve ham vaer flygtede Alle, og de Fleste ud paa det aabne Hav. Omsider lededes Kongen ved dette Besvær, og derfor skede det en Sommer, at Kongen seilede med sin Flaade ud i Vesterhavet. Først kom han til Hjaltland og dræbte alle de Vikinger, som ikke undrømte. Siden seiler Kong Harald sør efter til Orkenøerne, og rensede dem alle for Vikinger. Derefter foer han alt til Sydørøerne, hærjede der, og dræbte mange Vikinger, som tilforn havde havt Krigsfolk under sig. Mange Slag holdt han der, og jævnligen vandt han Seier. Da hærjede han paa Skotland og holdt Slag der. Men da han var kommen vester til Øen Man, var Rygtet gaaet foran ham om de Feider, som han tilforn havde havt der i Landet; thi flygtede alt Folket ind til Skotland, saa Øen blev øde for Mænd, og tillige flyttede de bort alt det Gods, som de kunde. Saaledes gjorde Kong Harald med sine Mænd intet Bytte, da de kom i Land. Saa siger Hornklofe:

Viis Guld-Uddeler[1] bar
Mange Skjold' til Jordbeltets By,[2]
Lokked' vilde Graabeens Slægt
Ned paa en sandig Strand,
Før hele Skotters Hær
For bolde Skjoldeknuser[3]
Flugten maatte tage
Bort fra Vandveiens Land.[4]

I dette Slag faldt Ivar, en Søn af Ragnvald Møre-Jarl, og Kong Harald gav Ragnvald, som Skadegjeld for ham, Orkenøerne og Hjaltland, da han seilede vestenfra; men Ragnvald gav strax begge disse Lande til sin Broder Sigurd, som blev der tilbage og Harald Konge gav Sigurd Jarledom før han seilede øster. Thorstein Røde, en Søn af Olaf Hvide og Aude den Grundrige[5], gik i Samlag med ham, og efterat de havde hærjet paa Skotland underlagde de sig Katanæs og Suderland indtil Ekjalsbakken. Sigurd

1) Den gavmilde Kong Harald. 2) Havet, som af Digterne kaldes Landets Bælte. Byen ved Stranden. 3) Egentligen Knuser af Spydets eller Spydsoddens Strand d. e. Skjoldet, fordi Spydet stiler mod dette. 4) Fra Stranden. 5) Hvorom tales i Laxdæla Saga i Begyndelsen.

Cap. 22. *Skotland* (Skotaveldi), et Kongerige, der udgjør den nordlige Deel af Storbritanien. Dette Rige, hvis nordlige og østlige Dele oprindelig beboedes af de saakaldte Picter — et Folk, der sandsynligen var tidlig udgaaet fra Norge og af samme Folkefærd som de Norske, hvilket Scoterne siden, under deres Konge Kenneth, da det pictiske Riges Kongestamme paa Mandssiden var uddøet, fik Herredømme over i det 9de Aarhundrede (Aar 838) — var et af de Lande, som mest maatte friste de norske Vikingers Angreb. Enkelte Provindser af dette Rige forekomme oftere i vor Historie, fornemmelig Katanes, den nordligste Deel, hvorom see nedenfor. Indbyggerne kaldtes Skotar efterat det ovenmeldte gaelske Folk var bleven herskende over hele Riget, og deraf er Adjectivet skozkr. Af Skotland havde det nuværende kaledoniske Hav, imellem bemeldte Land og de nordlige Sudurøer, Navn af Skotlandsfirdir.

Mön eller Maun (Øen Man), see Cap. 20.

Katanes (og Nes), nu Caithnes Shire, hvis nordøstlige Odde kaldtes Dúngalsnypa (nu Dungbyhead); i Vest og Syd for Katanes ligger Sudrland (nu Sutherland), der strakte sig i Syd til Breidafjørdr eller den nordlige Deel af samme (nu Dornoch Frith), samt Ekkjál (nu Floden Ojkel, som endnu danner Grændsen imellem Sutherland og Ross); Ekkjálsbakki er altsaa Bredderne af denne Flod, ikke Bjergene Ockillhills mellem Perth og Fife i det søndre Skotland, som man feilagtigen har antaget. Efter en anden Beretning skal Sigurd Jarl, foruden de anførte Provindser, ogsaa have underlagt sig Ros og Mærhefi (nu Ross og Murray) eller mere end det halve Skotland (Landnamb. P. II. C. 15). Indbyggerne i disse Strækninger af Skotland antages at nedstamme fra de saakaldte Picter, og vare altsaa beslægtede med de senere hertil ankomne Norske (see Schønings Norg. Hist. I. 172 ff., jfr. Suhms Hist. af Danm. I. 206 samt F. Magnusen om Picternes og deres Navns Oprindelse i Scand. Litr. Selsk. Skrifter 12te og 13de Aarg. S. 1 ff.).

Jarl dræbte Melbrigda-Tonn, en skotsk Jarl, og bandt hans Hoved ved Stigbøile-Remmen; men stødte Tyklæggen mod Tænderne, som skakede frem af Hovedet, og der kom Hævelse i Foden, hvoraf han fik sin Bane og blev høilagt paa Ekjalsbakken. Derpaa raadede hans Søn Guttorm over disse Lande i et Aar og døde børnløs. Siden nedsatte sig mange Vikinger, Daner og Nordmænd, der i Landene.

Efterat Kong Harald havde underlagt sig hele Landet var han engang i et Gjæstebud paa Møre hos Ragnvald Jarl. Da gik Kong Harald i Bad og lod sit Haar greje. Ragnvald Jarl skar nu hans Haar, som havde været uskaaret og ukjæmt i 10 Aar, og var han derfor kaldet Lufa[1]. Men siden gav Ragnvald Jarl ham det Kjænding-Navn Harald Haarfager, og Alle, som saae ham, sagde, at han med største Sandhed bar dette Tilnavn; thi han havde baade stort og fagert Haar. 23de Cap. K. Haralds Haar klippes.

Ragnvald Jarl var Harald Konges største Hjerte-Ven, og Kongen holdt ham i stor Agt. Han var gift med Hilda, en Datter af Rolf Næfja, og deres Sønner vare Rolf og Thorer. Ragnvald Jarl havde ogsaa 3 Frillesønner, den ene hedte Hallad, den anden Einar, den tredie Hrollaug, som alle vare voxne, da deres ægtefødte Brødre endnu vare Børn. Rolf var en stor Viking, og saa stor af Væxt, at ingen Hest kunde bære ham; men han maatte gaae til Fods, hvorsomhelst han færdedes; thi blev han kaldet Gange-Rolf. Han hærjede meget i Østerleden. En Sommer da han kom østen fra et Vikinge-Tog til Viken, hug han der Strandhug. Da Kong Harald, som just da var i Viken, spørger dette, blev han meget vred; thi han havde lagt stor Straf paa at røve indenlands. Kongen lyste til Thinge, at han gjorde Rolf fredløs over hele Norge, og da Rolfs Moder Hilda spurgde dette, foer hun til Kongen og bad om Fred for Rolf; men Kongen var saa vred, at det hjalp hende ikke at bede. Da qvad Hilda dette: 24de Cap. Gange-Rolf drives i Landflygtighed.

Du Næfjas Navner[2] jog,
Broder af gjæve Odelsmand,[3]
Som Graabeen ud af Land;
Hvi saa grum o Konge?
Ondt er at ulves med slig Ulv,
Sikker under Odins[4] Skjold.[5]
Haard bli'r han mod Kongens Hjord,
Naar han i Fart mod Skoven farer.[6]

Gange-Rolf foer siden vester over Havet til Syderøerne, og derfra vester til Valland, hvor han hærjede og underlagde sig et stort Jarledømme, som han bebyggede med Nordmænd, hvorefter Landet siden kaldtes Nordmandie. Gange-Rolfs Søn var Vilhelm, Fader til Rikard, og Farfader til en anden Rikard, som var Robert Langspades Fader, og den engelske Konge Vilhelm Bastards Farfader, fra hvem alle følgende engelske Konger

1) Lurvede. 2) Rolf Ganger, som var opkaldt efter sin Morfader Næfja. 3) Bonde og Odelsmand ere Navne som stedse holdtes i Hævd af vore Fædre. 4) Yggur, en af Odins Tilnavne, den Frygtelige. 5) I Texten „Valens eller Valpladsens runde Brik d. e. Skjoldet. 6) Det var bedre, mener hun, at holde Fred med en saa kjæk Mand som Rolf Ganger.

Cap. 24. *Valland* kaldte Nordboerne med et almindeligt Navn den vestlige Deel af Frankrige, nemlig Poitou, Bretagne og fornemmelig Nordmandie (Neustrien). Benævnelsen udledes af Folkenavnet Valer, de gamle Britter, som efter at være fordrevne til Wales og Kornwallis, i sidste Halvdeel af det 5te Aarhundrede, toge over til Frankrige, hvor de nedsatte sig i det Landskab, som efter dem har Navnet Bretagne. Hovedstaden i Valland var Rúda eller Rúduborg (nu Rouen i Nordmandie). Adjectivet valskr (vælsk) brugtes om hvad der var fra Valland.

Nordmandi, see Valland.

nedstamme. Fra Gange-Rolfs Æt nedstamme og Jarlene i Nordmandiet. Dronning Ragnhild den Mægtige levede tre Aar efter at hun var kommen til Norge, og efter hendes Død blev hendes og Kong Haralds Søn, Erik, ført til Hersen Thorer Hroaldsson, og der opfostredes han.

25de Cap. Om Jetten Svase og K. Harald.

Kong Harald foer en Vinter til Gjæstebuds paa Oplandene, og lod sig berede et Julegilde paa Gaarden Thopte. Jule-Aften kom Svase til Døren just som Kongen kom til Bords, og sendte Bud til Kongen, om han vilde gange ud til ham; men Kongen blev vred over dette Sendebud, og samme Mand, som havde baaret Budet ind, bar ud Kongens Vrede. Men Svase bad at hans Ærende ikke destomindre maatte bæres anden Gang ind, og lod sige, at han var den Finn, hvis Gamme[1] Kongen havde lovet at besøge, og som laae paa den anden Side af Brinken. Nu gik Kongen ud, lovede at følge ham og gik over Brinken til hans Gamme, efter nogle af hans Mænds Tilskyndelse, endskjønt Nogle fraraadede det. Der stod op Snæfrid, Svases Datter, som var den deiligste Pige, og skjænkede for Kongen en Skaal fuld af Mjød; men han tog Altsammen baade Skaalen og Haanden. Strax var det som en heed Ild gik igjennem hans Krop, og han vilde strax samme Nat have Samqvem med hende; men Svase sagde, at det ei skulde skee uden Tvang, med mindre Kongen tog hende til Hustru efter lovligt Fæste. Nu fæstede Kong Harald Snæfrid, fik hende til Kone, og elskede hende med saa megen Heftighed, at han glemte derover sit Rige og Alt hvad der sømmede hans høie Værdighed. De havde fire Sønner sammen; den ene var Sigurd Rise og de øvrige Halfdan Haalæg, Gudrød Ljome, og Ragnvald Retilbein.[2] Derpaa døde Snæfrid, dog forandredes hendes Let ikke det mindste; men hun var ligesaa rød, som medens hun endnu levede. Kongen sad stedse over hende og meente, at hun skulde livne op igjen. Saaledes gik det i 3 Aar at han sørgede over hendes Død; men alt Landsfolket sørgede over hans Vildelse. Omsider lykkedes det Thorleif den Vise ved sin Klogskab at helbrede denne Vildelse, og det fornemmeligen ved at han talede ham efter Munden saalunde: „ikke er det Forunderligt, Konge, om Du mindes en saa vakker og ætstor Kone, og hædrer hende paa Duun og kostbar Væv, som hun bad Dig om; men denne din Hæder er dog mindre end tilbørlig, da hun ligger for længe i de samme Klæder. Meget Rimeligere er det, at hun bliver rørt, og Klæder skiftet under hende.“ Saasnart hun nu blev rørt af Sengen, slaaer alskens raadden og fæl Stank ud af Legemet. Derpaa blev i en Hast gjort et Baal, hvorpaa hun brændtes; men forinden blaanede hendes hele Krop, og der væltede ud Orme, Øgler, Froer, Padder og alskens fælt Kryb, og derpaa seeg hun i Aske. Nu kom Kongen igjen til sin Forstand, slog Daarligheden af Sinde, og styrede efter den Dag sit Rige som tilforn. Han styrkedes og glædedes ved sine Undersaatter, og de ved ham; men Riget af dem begge.

26de Cap. Om Thjodolf fra Hvine.

Efter at nu Kong Harald havde prøvet Finkonens Svig, blev han saa vred, at han jog fra sig sine og hendes Sønner, og vilde ikke see dem for sine Øine. Men Gudrød Ljome[3] foer til Thjodolf hiin Hvinverske, sin Fosterfader, og bad ham fare med sig til Kongen, som da var i Oplandene; thi Thjodolf var Kong Haralds Hjerteven. Siden fore de, og da de kom til Kongens Gaard seent om Aftenen, satte de sig ganske uformærket nederst ved

1) Hytte. 2) Tilnavnene toges sædvanligviis af en eller anden Egenskab hos den Angjældende eller en ham truffen Begivenhed. Saaledes her, Kjæmpe, Hoilæg, Glands, Retbein. 3) En af de Sønner som Harald havde med Snæfrid.

Cap. 25. Den store Gaard Þoptar (nu Tofte i Dovre Sogn, see Gudbrandsdalir Side 49) var saaledes allerede i K. Harald Haarfagers Tid en Kongsgaard, cfr. om Dofrafjall Side 51.

Døren. Kongen gik paa Gulvet og kastede Øiet paa Bænkene; thi han havde et Gjæstebud hos sig, og Mjøden var just blandet. Da qvad han mumlende dette:

Graahaared' gamle Helte,
Som hidkomne ere,
De Mjøden elske høit,
Hvi er' I da saa Mange?

Da svarer Thjodolf:

Vi fik i Hov'det Stik
I svare Leeg med Sværd
Med Guldforøder[1] viis;
Ei var vi da for Mange.

Da Thjodolf derpaa tog Hatten af sit Hoved, kjendte Kongen ham og tog venligen imod ham. Nu bad Thjodolf Kongen, at han ei vilde oversee sine Sønner; „thi med stor Lyst havde de modtaget bedre mødrene Slægt, om Du havde givet dem den." Kongen sagde Ja dertil, og bad ham tage Gudrød hjem med sig, hvor han havde forhen været. Sigurd og Halfdan bød han at fare til Ringerige; men Ragnvald til Hadeland, og de gjorde som Kongen bød. De bleve alle overmaade raske Mænd, vel øvede i alskens Idrætter. Paa den Tid sad Kong Harald roligen indenlands, hvor der var Fred og gode Aaringer.

27de Cap. Om Jarlen Torf-Einars Opkomst i Orkenøerne.

Da Ragnvald Jarl paa Møre spurgde sin Broder Sigurds Fald, og at Vikinger sadde der i Landene, sendte han sin Søn Hallad Vester, som tog i Forveien Jarlenavn og havde mange Krigsfolk med sig. Da han nu kom til Orkenøerne, satte han sig ned i Landene; men baade om Høsten, Vinteren og Vaaren fore Vikinger omkring i Øerne, som toge Næsnam og hug Strandhug.[2] Da ledede Hallad Jarl ved at sidde paa Øerne, væltede sig udaf Jarlesædet, tog igjen sin Ret som Odelsbonde, og foer siden Øster til Norge. Da Ragnvald Jarl spurgde dette, blev han ilde tilfreds med Hallads Færd, og siger, at hans Sønner monne vorde sine Forfædre ulige. Dertil svarer Einar: „kun liden Hæder har jeg nydt hos Dig, og kun liden Kjærlighed har jeg her at skilles ved; thi skal jeg nu fare Vester til Øerne, om Du vil give mig nogen Styrke dertil, og da skal jeg love Dig, hvad der vil være Dig til stor Glæde, at jeg ei skal komme tilbage til Norge." Ragnvald Jarl svarer, at det vilde være ham kjært, om han ei kom tilbage; „thi jeg har lidet Haab om at Dine Frænder vilde faae Ære af Dig, eftersom Din hele Moder-Æt er trælbaarne." Ragnvald Jarl gav Einar et fuldt udrustet Langskib, hvormed han om Høsten seilede ud i Vesterhavet. Da han kom til Orkenøerne laae der to Vikinger for ham med to Skibe, Thorer Træskjæg og Kalf Skurfa. Einar lagde sig strax i Slag med dem, hvori han seirede og begge Vikinger faldt. Da blev dette qvædet:

Da gav han Træskjæg Trolde,
Torf-Einar Skurfe slog.

Derfor kaldtes han Torf-Einar, fordi han lod skjære Torv og brugte den som Brændeved; thi der var ingen Skov paa Orkenøerne. Siden blev Einar Jarl over Øerne og var en mægtig Mand. Han var en styg Mand og eenøiet; men dog skarpsynet fremfor Nogen.

1) Den rige Høvding. 2) Plyndrede paa Næs og Odder og sloge saa meget Qvæg ned paa Stranden, som de behøvede til Skibskost.

Cap. 27. Orknøyjar, see Cap. 20.

28de Cap. Kong Erik Edmundssons Død.

Hertug Guttorm sad som oftest i Tunsberg og bestyrede hele Viken, naar Kongen ei var tilstede. Han værgede Landet, som paa den Tid blev meget hærskattet af Vikinger. Ogsaa oppe i Gøtland var der Ufred, saa længe Kong Erik Edmundsson levede; men han døde, da Harald Haarfager havde været 10 Aar Konge i Norge.

29de Cap. Hertug Guttorms Død.

Efter Erik var Bjørn, hans Søn, Konge i Svithjod i 50 Aar. Han var Fader til Erik Seiersæl og Olaf, Styrbjørns Fader. Hertug Guttorm døde Sottedød i Tunsberg, og da gav Kong Harald Overbestyrelsen over denne Deel af Riget til sin Søn Guttorm, og satte ham til Høvding derover.

30te Cap. Ragnvald Jarl indebrændes.

Da Kong Harald var 40 Aar gammel vare mange af hans Sønner voxne godt til, ligesom de alle tidligen naaede Manddom og Styrke. Saalunde kom det, at de bleve ilde ved, da Kongen ei vilde give dem nogen Deel af Riget; men satte Jarl i hvert Fylke, da de dog syntes Jarlerne vare af ringere Byrd end de. Da fore Halfdan Haalæg og Gudrød Ljome en Vaar afsted med stort Mandskab, og kom uforvarendes paa Ragnvald Møre-Jarl, omringede Huset, hvori han var, og brændte ham inde med 60 Mand. Derpaa tog Halfdan tre Langskibe, som han udrustede, og seilede dermed ud i Vesterhavet; men Gudrød satte sig ned i de Lande, som Ragnvald Jarl før havde havt. Da Kong Harald spurgde dette, foer han strax ud med en stor Krigsmagt mod Gudrød, som nu ingen anden Udvei saae end at overgive sig i Kong Haralds Vold, der sendte ham øster til Agder. Derpaa satte Kong Harald Ragnvald Jarls Søn Thorer over Møre og gav ham sin Datter Aløf, med Tilnavn Aarbot[1] til Ægte. Thorer Jarl Thegjande fik det samme Rige, som hans Fader Ragnvald havde havt.

31te Cap. Halfdan Haalægs Død.

Halfdan Haalæg kom meget uforvarendes vester til Orkenøerne, og strax flygtede Einar Jarl derfra; men kom snart tilbage om Høsten uformærkt paa Halfdan. De mødtes, og efter et kort Slag flygtede Halfdan om selve Natten. Einar og hans Folk laae tælteløse om Natten. Men da det tog til at lysne om Morgenen, fore de om paa Øen for at oplede de Flygtende, og dræbte Hver og Een, som de kunde faae fat paa. Da sagde Einar: „ikke veed jeg, hvad jeg seer derude paa Rinans-Ø, Mand eller Fugl, stundom hæver det sig op, stundom lægger det sig ned". Derpaa fore de did og fandt Halfdan Haalæg, som de toge fangen. Einar Jarl sang den Vise om Aftenen før han gik i Slag.

Ikke seer jeg Spydets Flugt
Fra Rollaug og fra Rolf[2]
Imod Fiendens Skare.
Ei Faders Hevn vi spared.'
Mens vi i Kampen gange,
Om Ovelden sidder tause[3]
Thorer Jarl paa Møre-Land
Ved Bægerets fulde Strøm.

Derpaa gik Einar Jarl til Halfdan og ristede en Ørn paa hans Ryg saalunde, at han stak Sværdet ind i Underlivet fra Ryggen, skar alle Ribbenene ud ned til Lænderne, og tog derpaa Lungen ud, hvoraf Halfdan fik sin Bane. Da sang Einar:

1) Aarbot — Aarforbedrer. 2) Digteren opregner her sine Brødre, som ei toge Deel i Hevnen over hans Faders Død. 3) Thegjande (tause) var Jarlens Tilnavn.

Cap. 28. Gautland, see Svipjód. Yngl. S. C. 8.
Cap. 31. Rinansøy, (nu North-Ronaldsa), see Not. til Cap. 20.

Jarl Ragnvalds Død jeg hevnet har
Nu for min Fjerdepart;[1]
Nornerne det raadede.
Nu Folkets Støtte faldt.
Kaster, raske Gutter!
Gruus og Steen paa Høifods Grav,
Thi Seieren vi raade;
Haard Skat jeg yder ham.

Derpaa tog Einar Jarl Orkenøerne igjen, som han før havde havt. Da nu disse Tidender spørges i Norge, tage Halfdans Brødre sig dette meget nær, og meente, at det vel var Hevn værd, hvilket og mange Andre sandede. Da Einar erfarer dette qvad han:

Mangen ædelbaaren Mand
Fra Jordens Kanter fler'
Haver gyldig' Grunde
Til mit Liv ei spare;
Men dog veed de ikke,
Hvo af os vel lude monne
Under hvasse Ørn' Klo,
Før de lægge mig paa Val.

Kong Harald udbød Leding og samlede en stor Hær, hvormed han derefter foer vester til Orkenøerne, og da Einar Jarl spurgde, at Kong Harald var kommen østenfra, foer han over til Næset.[2] Da qvad han denne Vise: 32te Cap. K. Haralds og Einars Forlig.

Mangen Krigshelt med fagert Skjæg
Jages for en Søn af Land,
Men jeg for ung Kongesøn,
Som jeg paa Øen slog.
Bønder spaae mig Fare
Af hugprude Konge.
J. Haralds Skjold jeg gjorde Skaar;[3]
Ei Frygt jeg derfor føler.

Da fore Mænd og Ordsendinger imellem Kongen og Jarlen, hvorved det kom til et Stævnelag, og da de selv mødtes, underkastede Jarlen denne Sag aldeles Kongens Dom. Kong Harald dømte Einar Jarl og alle Orkenøingerne til at betale 60 Mark Guld. Da Bønderne tykkedes, at denne Bod var alt for stor, tilbød Jarlen at udrede den alene, mod at alt Odelsgodset paa Øerne skulde tilegnes ham. Deri samtykkede Alle meest fordi de Fattige havde lidet Jord; men de Rige meente, at de kunde løse deres Odel, naar de vilde. Saalunde udredede Jarlen den hele Bod til Kongen, som derpaa foer tilbage om Høsten. En lang Tid efter eiede Jarlerne paa Orkenøerne alt Odelsgods, indtil Sigurd Lodvisson gav Odelen tilbage.

Medens Kong Haralds Søn, Guttorm, havde Landeværnet over Viken, seilede han udenskjærs med sine Krigsskibe og lagde derefter ind i en af Gøt-Elvens Arme. Da han laae der, kom Sølve Klofe mod ham, og lagde sig strax i Slag med ham, hvori Guttorm faldt. Halfdan Svarte og Halfdan Hvide laae ude paa et Krigstog og hærjede i Østerleden, og de holdt et stort Slag i Estland, hvori Halfdan Hvide faldt. 33te Cap. Guttorms og Halfdan Hvides Fald.

1) Den dræbte Ragnvald Jarl havde nemlig 4 Sønner. 2) Katanæs. 3) Ved at dræbe hans Søn Halfdan.

34te Cap. Kong Eriks Giftermaal.

Erik Haraldsson blev opfostret hos Hersen Thorer Hroaldsson i Fjordene. Ham elskede og agtede Kong Harald mest iblandt sine Sønner. Da Erik var 12 Aar gammel, gav Kong Harald ham 5 Langskibe, hvormed han foer paa Krigstog, først i Østerleden, siden sør efter til Danmark, Frisland og Saxland, paa hvilken Færd han tilbragte 4 Aar. Derefter seilede han ud i Vesterhavet, og hærjede paa Skotland, Bretland, Irland og Valland, hvormed han tilbragte fire andre Aar, Derpaa foer han nord til Finmarken,

---

Cap. 34. Ved Frisland forstode vore Forfædre almindeligviis Kystlandene langs Nordsøen fra Nord-Holland til Vestkysten af Hertugdømmet Slesvig indtil Jyllands Grændse. Men egentlig strakte Frísland sig i Syd lige til Flandern (ford. Flæmingjaland) eller den sydlige Arm af Rhinen, og indbefattede saaledes ogsaa Holland (cfr. Werlauff Symb. ad geogr. ꝛc. S. 12). Hos Saxe kaldes Nord-Frisland Frisia minor eller Lille Frisland. Indbyggerne kaldtes Frísir, og frískr fra Frisland.

Bretland. Ligesom vore gamle Saga-Skribenter ved Benævnelsen England kun vil have forstaaet den af Angelsaxer beboede Deel af Britanien (see S. 3), saaledes forstaae de ved Bretland i Almindelighed ei det hele af de gamle Britter oprindelig beboede Land (Britania), men kun den Deel deraf, hvortil de efter Angelsaxernes Invasion vare blevne indskrænkede, nemlig Wales. Indbyggerne kaldtes Bretar, hvoraf Tillægsordet bretskr eller brezkr.

Irland var en af de vigtigste Skuepladse for de gamle Nordmænds Vaabenbedrifter. Af denne Ø erobrede de til forskjellige Tider en betydelig Deel og oprettede deraf flere Smaariger. Hovedstaden kaldes Dýflin (nu Dublin). Indbyggerne nævnes Írar eller Írir, og irskr, som var fra Irland, og de Nordmænd, som her satte sig ned, gaves Navn af Ostmanner, fordi de kom fra et østligere beliggende Land.

Finnmørk. Ved Midten af 13de Aarhundrede gik Grændsen for Finnmørk (Mørkin, Finnabú, Finnabygdir — efter nærværende Sprogbrug Finmarken) fra Raudaberg (Røberg ved Lenvig nordligst i Senjen) eller fra Malanger-Fjorden (cfr. Rymbegla P. III. C. 5. jfr. Artikl. Hálogaland S. 21) og midt efter Kjølr (Kjølen) i Syd til Lenglingslidir (nu Finlierne i Snaasens Præstegjæld), og derifra til Straum (Strøm i Hammerdals Præstegjæld i Jæmteland); dog havde Jæmterne Ret til at gaae paa Jagt efter Dyr og Ikorn — 19 Mile ind i Finmarken nordenfor den sidstnævnte Grændselinie, saa at den nærværende Grændse imellem Jæmteland og Lapmarkerne altsaa ei angiver den rette og egentlige Grændse for Jæmteland imod Nord, men for denne Provindses Jagt-Territorium i Finmarken. Fra Straum gik Grændsen i Sydøst til Ángrmannaland (Ångermanland) og fulgte dettes vestlige og nordlige Grændse indtil den omtrent faldt sammen med nuværende Vester- og Øster-Bottens (ford. Kvenland), hvilken den fulgte indtil Kirjálaland (Karelen); nu gik Grændsen i Øst til Søen Veleaga (nu Vigo-Søen eller Vigozero) søndenfor Onega-Bugten imellem den 63 og 64° og 34 og 35° østlig Længde fra Grenwich (cf. Egils S. C. 14). Med Undtagelse af en ubetydelig Strækning ved Iishavet (ford. Dumbshaf og Daudahaf), krævede Norges Konger Skat af Landene heelt hen til det Hvide Hav (ford. Gandvík), og i Syd til nysnævnte Veleaga. „Þessor enda merke“ heder det blandt andet i den gamle Grændse-Tractat, „ero millim Noregs konoughs ríkis ok ruza konoughs eftir þui sem gamler menn hafua sagt ok en sæghia j dagh gamler bumen ok finnar. Eigha ruzar at taka skat med sio till lyghes þufvu, en aa fjalle til mæleaar, ok ligger hon beinsta upp af lynghes þufvu og auster mote Kili; en konoughr af Noreghe tæker skatta auster till trianæma ok in efter Ganduik til veleaga o. s. v., d. e. Disse Endemærker ere imellem Norges-Kongens Rige og Russe-Kongens efter som gamle Mænd have sagt og gamle Bomænd (de som havde faste Boliger, Nordmænd) og Finner (d. e. Lapper) end sige den Dag i Dag. Have Russerne Ret til at tage Skat ved Søen til Lyngs-Tuen (paa den Halvø, som kaldes Fisker-Øen, noget østenfor Peisen-Fjord) og paa Fjeldet til Maumel-Jaure, og ligger den lige op fra Lyngs-Tuen, og øster mod Kola. Men Kongen af Norge tager Skat i Øst til Freiborg-Ø (ved Mundingen af Kola-Fjord) og ind efter det Hvide Hav til Vigozero o. s. v. — Til Beskyttelse for disse fjerntliggende Provindser var allerede 1340, og uden Tvivl længe før, anlagt en Befæstning paa Vargoy, Vargøyjarhús (nu Vardøhuus). Den største Deel af dette de Gamles Finmarken gik, ligesom Norges øvrige Skatlande, Tid efter anden tabt under den lange, for Norge i saa mange Henseender, uheldige Forening med Danmark. Ei ved Tractater vides nogen Deel deraf at være afstaaet, men alene ved i et Tidsrum af to hundrede Aar, fra det 15de til det 17de Aarhundredes Begyndelse, at tilsidesætte eller ei tilbørligen at paaagte og paatale Norges Krones Rettigheder, ere disse store Landstrækninger gangne forlorne for Norge. Efter at Christian den IV. var kommen paa Thronen, undlod han vel ikke at tilbagefordre det gamle norske Finmarken i sin hele Udstrækning — imod Øst til Gandviken og imod Syd til Veleaga — men det var nu forseent; hans Underhandlinger forbleve frugtesløse (jfr. Schönings Norges gaml. Geogr., saa og Jessens Norg. Beskr. S. 235 f., Stampe i Nye Danske Mag. 2 B. S. 64—96,

og alt til Bjarmeland, hvor han holdt mange Slag og vandt Seier. Da han kom tilbage til Finmarken, fandt hans Mænd i en Finhytte en Pige, hvis Lige i Vænhed de aldrig havde seet. Hun gav sig for dem Navnet Gunhild og sagde, at hendes Fader boede paa Halogaland, og hedte Øzur Tote. „Jeg har været her," siger hun, „for at oplæres i Finnekonster hos tvende af de klogeste Finner, som her ere i Marken, og som nu ere farne paa Jagt. Begge ville de have mig til Ægte, og de ere saa vise, at de kunne opstøve Spor som Hunde baade paa optøet og frossen Jord. De løbe og saa let paa Skier, at hverken Mennesker eller Dyr kunne undløbe dem. Hvadsomhelst de skyde paa det træffe de, og have saaledes dræbt hver Mand, som er kommen dem i Nærheden. Blive de vrede; dreier Jorden sig om for deres Aasyn, og kommer der da noget Levende for deres Øine, falder det dødt ned. Nu maae I ingenlunde komme paa deres Vei; men jeg skal skjule Eder her i Gammen, og da skulle I forsøge, om I kunne faae dem dræbte." Dette tækkedes dem. Siden skjulte hun dem, tog frem en Lærredssæk, hvori de meente var Aske, den tog hun i Haanden og strøede den inden og udenom Hytten. Kort efter kom Finnerne hjem og spurgte hvo der havde været, hvortil hun svarede, at Ingen havde været der. Dette syntes Finnerne forunderligt, da de havde forfulgt Sporene lige til Gammen; men kunde siden intet finde. De gjorde derefter Ild paa og lavede sig Mad, og da de vare mætte, redte Gunhild sin Seng. Det var Tilfældet, at Gunhild havde sovet i de tre forrige Nætter; men Finnerne have vaaget den Ene over den Anden, fordi de vare skinsyge paa hinanden. Da sagde hun til Finnerne: „kommer nu hid, og lægger Ier hver paa sin Side af mig." Derover bleve de glade og gjorde saa. Hun holdt en af sine Hænder om hver deres Hals, og de sovnede strax. Hun vækker dem; men strax sovne de igjen, og det saa fast, at hun vanskeligen kunde faae dem vaagne. De sovnede atter, og nu kunde hun ingenlunde faae dem vaagne. Da reiste hun dem op i Sengen; men end sove de. Derpaa tager hun to store Sælhunds-Skind, putter deri deres Hoveder, binder fast til neden for Armene, og giver Kongens Mænd et Vink. Disse løbe frem, bruge deres Vaaben mod Finnerne, dræbe dem og slæbe dem ud af Gammen. Natten efter vare saa store Tordenbrag, at de ingensteds kunde fare. Men om Morgenen fore de til Skibs, toge Gunhild med sig og førte hende til Erik. Derpaa seilede Erik med sit Følge sør efter til Halogaland, hvor han stævnede Øzur Tote til sig. Erik siger, at han vil faae hans Datter til Ægte, og da Øzur dertil giver sit Ja, faaer Erik Gunhild og tager hende med sør i Landet.

Da Kong Harald var 50 Aar, vare Mange af hans Sønner voxne; men nogle vare døde. Mange af dem øvede mange Voldsomheder indenlands, og vare uenige mellem sig

35te Cap. Harald stifter Riget mellem sine Sønner.

104—118, J. Erichsens Betænkning i Budstik. 5te Aarg. № 77—81, Pontopp. Finm. Mag. S. 13—36). Norge beholdt saaledes kun en liden Deel af denne under dets Kongers Landshøihed fordum staaende vidtløftige Provinds, nemlig (foruden hvad der er lagt til Senjens og Thromsø Fogderi) Øst- og Vest-Finmarkens Fogderier, som nu alene udgjøre det Landskab Finmarken, efterat Grændserne omsider ere blvene regulerede, med Sverige ved Grændse-Tractaten af 18de October 1751 og med det russiske Rige ved Conventionen af 14de Mai 1826. De nomadiske Indbyggere i Finnmørk kaldtes Finnar, hvoraf igjen tillægsordet finnskr.

Bjarmaland skal have indbefattet den Deel af det nordlige Rusland, som nu udgjør det Permske, Viætkaiske, Vologdaiske og den østlige Deel af det Archangelske Gouvernement, der indeholder et Areal af et Snees tusinde geographiske Qvadratmile eller mere. Ved Mundingen af Vina (nu Dwina-Floden), maaskee paa det Sted hvor Archangel nu ligger, synes Landets betydeligste Handelsplads at have været (cfr. Olaf d. Hel. S. Cap. 143). Bjarmeland var indtil det 11te Aarhundrede beboet af et frit og selvstændigt Folk, Bjarmerne (Bjarmar), henhørende til det finske eller qvænske Folkefærd; men ved den Tid og i det følgende Aarhundrede blev det afhængigt af den russiske Republik Novgorod, fra hvilken det siden med denne kom under de moskauske Storfyrster (see Schøn. Norg. gaml. Geogr., samt Ibn Foßlan's und andrer Araber Berichte über die Russen älterer Zeit, von C. W. Frähn, cfr. Kraft Norg. Beskr. 6 B. S. 414).

indbyrdes. Nogle af Kongens Jarler joge de fra deres Eiendele, og andre dræbte de. Da sammenkaldte Kong Harald et talrigt Thing før i Landet, hvortil han tilkaldte alle Oplændinger. Paa dette Thing gav han alle sine Sønner Kongenavn, og satte det i Loven, at hans Ætmænd skulde hver for sig tage Kongedom efter sin Fader; men Jarledom Enhver, som paa Qvindesiden var kommen af hans Æt. Saaledes deelte han Landet imellem dem. Vingulmark, Raumarige, Vestfold, Thelamark gav han Olaf, Bjørn, Sigtryg, Frode og Thorgils. Hedemarken og Gudbrandsdalen gav han Dag, Ring og Ragnar. Snæfrids Sønner gav han Ringerige, Hadeland, Thoten og hvad dertil hører. Sin Søn Guttorm havde han sat til at bestyre Landet fra Elven til Svinesund og Ranrige, og havde sat ham til Landeværn øster ved Landsenden, som før er fortalt. Kong Harald Selv var som oftest midt i Landet, og ved hans Hof vare jævnligen Rærek og Gudrød, der havde store Læn paa Hordaland og i Sogn. Kong Erik var hos sin Fader Kong Harald; ham elskede og agtede han meest iblandt sine Sønner, og ham gav han Halogaland, Nordmør og Raumsdalen. Nord i Throndhjem gav han Halfdan Svarte og Halfdan Hvide og Sigurd Land at styre. I ethvert af disse Fylker gav han sine Sønner den halve Deel af Indtægterne med sig, tilligemed den Ret at sidde i Høisæde, en Bænk høiere end Jarlerne; men en Bænk lavere end han Selv. Dette Kongesæde agtede enhver af hans Sønner sig efter hans Død; men han Selv bestemte Erik det. Thrønderne agtede Halfdan Svarte dette Sæde, Vikværingerne og Oplændingerne undte dem det bedst, under hvis Hænder de vare. Derover bleve nye Tvistigheder mellem Brødrene, og fordi de Selv kun syntes at have lidet Rige fore de ud paa Krigstog. Saaledes faldt, som sagt, Guttorm ved Elve-Qvislen[1] for Sølve Klofe, hvorefter Olaf tog det Rige, som han havde havt. Halfdan Hvide faldt i Estland, Halfdan Haalæg paa Orkenøerne. Thorgils og Frode gav Kong Harald Krigsskibe, hvormed de fore paa Vikingtog til Vesterlandene og hærjede paa Skotland, Irland og Bretland. De vare de første blandt Nordmændene, som indtoge Dublin. Der fortælles, at der blev givet Frode Dødsdrik[2]; men Thorgils var længe Konge over Dublin, indtil han blev svegen af Irerne og faldt der.

36te Cap. Ragnvald Rettilbeins Død.

Erik Blodøxe agtede at blive Overkonge fremfor alle sine Brødre, og saa vilde og Kong Harald det skulde være, og længe vare Fader og Søn sammen. Ragnvald Rettilbein styrede Hadaland, lod sig undervise i Troldomskonster og blev en Seidmand. Men Kong Harald var en Hader af Seidvæsen. Nu var der en Seidmand paa Hordaland, som hedte Vitgeir, og da Kongen sendte Bud til ham, at han skulde lade dette Seidvæsen fare, svarede han med denne Vise:

1) En Green eller Arm af Gøt-Elven. 2) Blev forgivet.

Cap. 35. Paa Eidsævis- (Eidsvold) Thing, der allerede oprettedes af Halfdan Svarte, var det altsaa vel, at Kong Harald skiftede Riget imellem sine Sønner.

Elfi (Elven) d. e. Raumelfr, nu Glommen. Det Land, Guttorm fik, var altsaa Álfheimar, hvorom see S. 37.

Vestrlönd (Vesterlandene) kaldte de gamle Nordboer Storbritanien og Irland, samt alle mindre Øer og Øgrupper i Vester-Havet, eller de Lande, som for dem vare beliggende imod Vesten; de udgjorde en af Europas fire Hoveddele. Til Vestrlönd i udvidet Forstand henregnedes ogsaa Valland (S. 71). At drage i Vesterviking, eller at drive Søroveri i Vesterlandene, var for Nordboen ligesaa almindeligt som ærefuldt efter hans Begreber.

Dýflin (nu Dublin) Hovedstaden i Irland. Her maa ved Dýflin forstaaes hele det nuværende Grevskab eller County of Dublin — see Irland.

Cap. 36. Hadaland. Ifølge Sagnet var det paa Gaarden Kløvstad (Klaufrastadir) i Thingelstad Sogn, at Ragnvald blev indebrændt.

Der er liden Fare,
Om de seide,
Børn af ringe
Mand og Kjærling,
Naar Ragnvald Rettilbein,
Gjæve Søn af Harald,
Seidvæsen øver
Paa Hadaland.

Men da Kong Harald hørte dette, foer Kong Erik Blodøxe efter hans Raad til Oplandene, og brændte sin Broder Ragnvald inde med 80 Troldmænd, hvilket Værk meget prisedes.

37te Cap. Gudrød, Haralds Søn bliver fei.

Gudrød Ljome var om Vinteren hos sin Fosterfader Thjodolf i Hvine i Vennebesøg, og havde en vel bemandet Skude, hvormed han vilde fare nord til Rogaland. Paa den Tid blæste det op med store Storme; men Gudrød havde braat om Reisen, og var slet ikke tilfreds med at bie. Da qvad Thjodolf:

Herfra ei Du fare, Gudrød!
Før batner[1] Snækkens flade Vold[2];
Thi Stene kaster Geitis[3] Vei
Fra oprørt store Hav.
Gjæve Konge! Du maa bie,
Indtil Vindkulen daler.
Vær her indtil Vinden føjer;
Søen gaaer nu huult ved Jæderen.

Gudrød foer afsted efter sin Agt, hvad end Thjodolf sagde, men da de kom udenfor Jæderen sank Skibet under dem, og der omkom Alle.

38te Cap. Bjørn Kjøbmands Fald.

Kong Haralds Søn Bjørn raadede dengang for Vestfold, og sad som oftest i Tunsberg; men var kun lidet paa Krigstog. Den Tid søgte mange Kjøbmands-Skibe til Tunsberg, baade derfra Viken, nord fra Landet og sør fra Danmark og Saxland. Kong Bjørn havde og Kjøbmandskibe paa Farten til andre Lande, hvorved han skaffede sig Kostbarheder og andre Ting, som han syntes at kunne behøve; derfore kaldte hans Brødre ham Farmand eller Kjøbmand. Bjørn var en forstandig og sindig Mand og syntes at give et godt Haab som Høvding. Han gjorde et godt og sømmeligt Giftermaal og fik med sin Kone en Søn, som hedte Gudrød. Erik Blodøxe kom nu fra Østerleden med Krigsskibe og et stort Mandskab, og forlangte af sin Broder Bjørn, at han skulde overgive ham den Skat og Skyld, som tilkom Kong Harald af Vestfold. Men nu havde det tilforn været Sædvane, at Bjørn enten Selv bragte Kongen denne Skat, eller sendte Mænd dermed, og derved vilde han nu lade det forblive, og vilde ei give Skatten af sine Hænder. Erik syntes derimod at behøve Kost, Tælte og Drikkevarer. Derom trættedes Brødrene ivrigen; men Erik fik alligevel Intet og foer fra Byen. Bjørn foer og bort fra Byen om Qvælden og op til Sæheim. Om Natten vendte Erik om efter Bjørn og kom til Sæheim, just som Bjørn og hans Mænd sadde ved Drikkebordet. Erik omgav Huset, hvori de vare; men Bjørn med

1) Et almindeligt Ord, som betyder „forbedres“. 2) Havet — „bie til Søen falder“. 3) En berømt Sørøver. Geites Vei er Havet.

Cap. 37. Jadar (Jæderen) see Rogaland.
Cap. 38. Austrvegr (Østerleden), see S. 22.

sine Mænd gik ud og sloges. Der faldt Bjørn og mange Mand med ham. Erik derimod gjorde et stort Bytte og foer nord i Landet. Med dette Værk vare Vikværingerne heel ilde tilfredse og Erik blev derover meget forhadt. Derhos foer det Ord omkring, at Kong Olaf vilde hevne sin Broder Bjørn, om Leilighed dertil gaves ham. Kong Bjørn ligger i Farmandshougen paa Sæheim.

39te Cap. Kongernes Forlig. Kong Erik foer om Vinteren nord efter til Møre og var til Gilde i Sølva indenfor Agdenes. Da Halfdan spurgde dette, foer han did med en Hær, og kringsatte Huset, hvor de vare. Erik sov i en Stue, som stod for sig selv, og undkom til Skoven med 5 andre Mænd; men Halfdan og hans Mænd brændte op Gaarden med alle de Folk, som inde vare. Med disse Tidender indfandt Erik sig hos Kong Harald, som derover blev meget vred, samlede en Krigsmagt og foer dermed mod Throenderne. Da Halfdan Svarte spørger dette, udbyder han Folk og Skibe, saa han blev meget mandstærk, og lagde ud til Stad, indenfor Thorsberg. Kong Harald laae paa den Tid med sine Folk ude ved Reinsletten. Nu fore Folk imellem dem, og iblandt andre en gjæv Mand ved Navn Guttorm Sindre, som dengang var i Halfdan Svartes Skare; men tilforn havde været hos Harald Konge og var begges Hjerteven. Guttorm var en stor Skald og havde digtet en Vise baade om Faderen og Sønnen, hvorfor de havde budet ham Løn. Denne vilde han ikke modtage; men bad dem, at de engang vilde tilstaae ham en Bøn, hvilket de havde lovet. Nu indfandt han sig hos Kong Harald, bar Forligs-Ord imellem dem, og gjorde den Bøn til dem begge, at de skulde forliges. Saa høit holdt Kongerne ham i Agt, at de formedelst hans Bøn bleve forligte. Mange andre gjæve Mænd fremmede denne Sag tilligemed ham. Saaledes blev det Forlig gjort, at Halfdan skulde beholde det hele Rige, som han tilforn havde havt, og lade sin Broder Erik være i Fred. Efter dette Sagn digtede Jorun Skaldmø nogle Stropher i et Digt kaldet Sendebit.[1]

Harald veed jeg hiin Haarfagre
Kjendte Halfdans haarde Daad
For Spydets Prøver syntes
Bragahelten være sort.[2]

40de Cap. Hakon den Godes Fødsel. Lade-Jarlen Hakon Griotgardsson havde hele Bestyrelsen i Throndhjem, naar Harald Konge var andensteds i Landet, og Hakon stod i meest Anseelse hos Kongen i Throndelagen. Efter Hakons Fald tog hans Søn Sigurd Magten efter ham, blev Jarl i Throndhjem, og havde sit Aasæde paa Lade. Hos ham opfødtes Kong Haralds Sønner, Halfdan Svarte og Sigrød, som tilforn havde været under hans Faders, Hakon Jarls Hænder.

1) Sendestykke, Sendestump. 2) Harald forekom Halfdan at være bister og vred.

Cap. 38. Paa den gamle Kongsgaard Sæheimr (senere Semb eller Sem, nu Jarlsberg kaldet), ¼ Miil fra Tønsberg, vises endnu Farmands-Haugen.

Cap. 39. Agdanes (Agþanes, hos Saxe Abdarnes), nu Agdenæs, som skal have Navn efter en gammel Konge(?) Agde (Fornm. S. VI. 360), er Næsset paa Sydsiden af Indløbet til Throndhjems-Fjord (cfr. Sigurd Jorsalf., Eyst. og Olafs S. C. 15, Hak. Hak. S. C. 333).

Sølvi (nu Selven), i Ørlandets Præstegjæld, omtrent ½ Miil indenfor Agdenæs, i de Gamles Nordmæri (see S. 55), var paa den Tid en Kongsgaard.

Stad, nu Stadsbygden i Fosens Fogderi, Nordvest for Throndhjem, see S. 55.

Þórsbjørg, en liden Bergodde, nu Thorshoug kaldet, beliggende i S. V. for Stadsbygdens Præstegaard.

Reinslètta (Reinsletten) er uden Tvivl den betydelige Slette ved Gaarden Rein, almindelig kaldet Lille-Rein, noget vestenfor de ovenanførte Steder.

Cap. 40. Lade (Ladir), see S. 54.

Haralds Sønner og Sigurd vare meſtendeels jævnaldrende. Sigurd Jarl, ſom var en af de viſeſte Mænd paa den Tid, ægtede Bergliot, en Datter af Thorer Jarl den Tauſe, og hendes Moder var Alof Aarbot, en Datter af Harald Haarfager. Da nu Kong Harald tog til at ældes, opholdt han ſig ofte paa de ſtore Gaarde, ſom han havde paa Hordaland, nemlig Alrekſtad, eller Sæim, Fitjar, Utſtein eller Augvaldsnæs paa Øen Kormt. Da Harald var nær Syvti Aar avlede han en Søn med en Pige, ſom hedte Thora Moſterſtang, fordi hendes Slægt var fra Moſter. Hun var kommen af gode Folk, var i Slægtſkab med Horda-Kaare, og var derhos en meget ſtor og overmaade vakker Pige. Hun blev kaldet Kongens Tjeneſtepige; thi paa den Tid var Mange Kongen tjenſtpligtige, ſom vare af god Byrd, baade Mænd og Qvinder. Den Gang var det Skik med gjæve Folks Børn omhyggeligen at vælge de Mænd, ſom ſkulle overøſe dem med Vand og give dem Navn. Da nu den Tid kom, at Thora, ſom dengang var paa Moſter, ventede ſin Nedkomſt, vilde hun fare til Kong Harald, der da var nord paa Sæim, og foer ſaaledes nord efter paa Sigurd Jarls Skib. De laae om Natten ved Land, og der fødte Thora et Barn paa Land ved en Helle i Nærheden af Bryggeenden, og det var et Guttebarn. Sigurd Jarl overøſte ham med Vand og kaldte ham Hakon efter ſin Fader Hakon Lade-Jarl. Gutten blev tidligen vakker, ſtor af Væxt, og ſin Fader meget liig. Kong Harald lod ham følge ſin Moder, og de vare begge paa Kongens Gaarde ſaalænge han var ung.

41de Cap. Kong Adalſteens Ordſending.

Paa den Tid havde en Konge ved Navn Adalſteen, ſom blev kaldet den ſejerſæle og trofaſte, nyligen taget ved Kongedømmet i England. Han ſendte Mænd til Norge til Harald Konge med det Ærinde, at Sendemanden gik for Kongen og overgav ham et Sværd med forgyldt Hjalte og Greb, ligeſom den hele Skede var prydet med Guld og Sølv og beſat med koſtbare Ædelſtene. Sendemanden vendte Sværdshjaltet mod Kongen og ſagde: „Her er et Sværd, ſom Kong Adalſteen ſender Dig med Bøn, at Du vil tage derimod.“ Kongen greb om Fæſtet og ſtrax ſagde Sendemanden: „Nu tog Du ved Sværdet, ſom vor Konge vilde, og nu ſkal Du være hans Undermand, efterſom Du modtog hans Sværd.“ Kong Harald ſkillede nu, at dette var gjort ham til Spot; men vilde Ingens Undermand være. Dog mindedes han, hvad der var hans Vane, at hver Gang Sinde og Vrede løb paa ham, fattede han ſig førſt, lod ſaa Vre-

---

Cap. 40. Alrekstadir (Álfreksstadir), nu Aarſtad ved Alrekstadavâgr (nu Store-Lunggaards-Vandet) i Nærheden af Bergen, ſkal have Navn efter K. Alfrek den Frækne, Konge paa Hordaland, ſom her havde ſin Bopæl (Halfs Saga).

Sæheimr (eller Sæim), nu Seim eller Sem i Sognet af ſamme Navn i Horsangers Præſtegd. Nord for Bergen.

Fitjar (nu Fitje) paa den nordveſtlige Kant af Stord (nu Stor-Øen).

Útsteinn, nu Utſteens Kloſters-Gaard i Renneſø Præſtegd. i Ryfylke. Hen i Middelalderen, uden at dog Tiden kan angives, ſtiftedes paa denne Gaard et Auguſtiner-Kloſter, ſom var helliget St. Laurentius. Man finder af Dokumenter, at det exiſterede i Slutningen af 13de Aarhundrede. Af de ſkjønne, murede Kloſter-Bygninger er endnu den ſtørſte Deel tilbage; ſaaledes kan den gamle Kirkes Chor benyttes til den nærværende Sognekirke (ſee Rogaland S. 65).

Augvaldsnes (eller Ögvaldsnes) paa den nordøſtlige Kant af Øen Körmt (Karm-Øen) i Ryfylke, har Navn efter den gamle rogalandſke Konge Augvald Ragnvaldsſon, ſom her ligger begraven (Halfs S. jfr. Olaf Trygv. S. C. 71). Endnu ſees her en ſaare ſkjøn Ruin af K. Hakon Hakonsſons herlige Kirke, der var en Collegiat-Kirke, dediceret St. Olaf, og i Størrelſe den fjerde paa Landet i Norge, ſamt en af de 14 kongelige Capeller. Ved Kirkens Nordſide kneiſer en Bautaſteen af 27 Fods Høide (cfr. S. 64).

Mostr, nu Moſter-Ø i Finaas Præſtegd. i Søndhordland. Her ſtod i Hedenſkabets Tid et Tempel for Thor; nu ſtaaer her Landets ældſte Kirke, ſom Kong Olaf Trygvesſon lod opføre i Aaret 995.

den løbe af sig og undersøgte Sagen uvred. Nu gjorde han ligesaa, og bærer dette for sine Venner, som alle samtligen gave ham det Raad for det Første at lade Sendemanden fare hjem uskadt.

42de Cap. Hauks Reise til England.

Sommeren efter sendte Harald Konge et Skib vester til England til Kong Adalsteen, og sætter Hauk Haabrok til Styrmand derpaa. Han var en stor Kjæmpe, og Kongen meget kjær. I hans Hænder overgav han sin Søn Hakon. Hauk foer derpaa vester til England, og fandt Kongen i London, hvor der just da var et prægtigt Gilde og Gjæstebud. Da de kom til Hallen, sagde Hauk sine Mænd, hvorledes de ved Indgangen skulde bære sig ad, nemlig at han, som først gik ind, skulde sidst gange ud, og Alle stande i en Rad ved Bordet, lige langt fra hverandre, og Enhver af dem skulde have sit Sværd ved venstre Side; men fæste Kappen saaledes sammen, at Sværdet ei kunde sees. Derpaa ginge de ind i Hallen 30 i Tallet. Hauk gik for Kongen og hilsede ham, og Kongen bad ham være velkommen. Derpaa tog Hauk Drengen Hakon og satte ham paa Kong Adalsteens Knæ. Kongen seer paa Gutten, og spørger Hauk, hvi han bærer sig saaledes ad? Hauk siger: „Harald Konge bad Dig opfostre hans Trælpiges Barn." Kongen blev meget vred, greb til et Sværd, som laae hos ham, og trak det ud, som om han vilde dræbe Drengen. Hauk sagde: „Knæsat haver Du ham nu, og Du kan myrde ham om Du vil; men dermed monne Du ei gjøre Ende paa alle Kong Haralds Sønner." Derpaa gik Hauk ud med alle sine Mænd, og tog Veien lige til deres Skibe, stak til Søes, da de vare seilfærdige, og kom tilbage til Norge til Kong Harald. Kongen syntes meget vel herom; thi det er Folks almindelige Tale, at den er mindre anseet Mand, som opfostrer anden Mands Barn. Af slige indbyrdes Forhandlinger mellem Kongerne fandtes det, at Enhver af dem vilde være større end den anden, dog skede derved intet Skaar i deres Værdighed; ligesom Enhver af dem blev Overkonge i sit Rige til sin Dødsdag.

43de Cap. Hakon Adalsteens-Fostre døbes.

Kong Adalsteen lod Hakon døbe og oplære i den rette Tro, gode Sæder og alskens Idrætter. Han elskede ham fremfor alle sine Frænder, og ligesaa elsket var han af enhver anden Mand. Han var en forstandig og ordsnild Mand og en god Christen. Kong Adalsteen gav Hakon et Sværd, hvis Hjalte og Greb var af Guld; men dog var Klingen bedre. Dermed hug Hakon en Qværnesteen lige til Øiet, hvoraf Sværdet siden blev kaldet Qværnebider. Dette Sværd er det bedste, som nogensinde er kommet til Norge, og det havde Hakon til sin Dødsdag.

44de Cap. Erik ledes til Riget.

Da Kong Harald var 80 Aar gammel, blev han meget tungfærdendes, saa han syntes ei at kunne fare gjennem Landet, eller styre en Konges Forretninger. Da ledte han sin Søn Erik til sit Høisæde, og gav ham Vold og Magt over hele Landet. Da nu Kong Haralds andre Sønner spurgde dette, satte Halfdan Svarte sig i Kongens Høisæde og tog, med alle Thrøndernes Samtykke, hele Throndhjem under sin Raadighed. Efter Bjørn Kjøbmands Fald tog hans Broder Olaf Herredømmet over Vestfold, og Bjørns Søn Gudrød til Opfostring. Olafs Søn hedte Tryggve, og begge disse Fostbrødre vare næsten jævnaldrende, derhos haabefulde og meget flinke. Tryggve udmærkede sig iblandt alle Andre som en stor og stærk Mand. Da nu Vikværingerne spurgde, at Hørderne havde taget Erik til Overkonge, gjorde de ogsaa Olaf til Overkonge i Viken, hvilket Rige han beholdt. Dette syntes Erik slet ikke

Cap. 42. London, ford. Lundún og Lundúnaborg.

om. To Aar senere døde Halfdan Svarte en brat Død i et Gjæstebud inde i Throndhjem, og den almindelige Tale var, at Gunhild Kongemoder havde kjøbt en Troldkone til at lave ham Banedrik. Derefter toge Thronderne **Sigrød** til Konge.

45de Cap. Kong Haralds Død.

Kong Harald levede tre Aar efter at han havde givet Erik Enevælde over sit Rige, og opholdt sig paa de store Gaarde, som han aatte deels paa Rogaland, deels paa Hordaland. Erik og Gunhild havde en Søn, som Kong Harald overøste med Vand, og gav sit Navn med de Ord, at han skulde være Konge efter sin Fader Erik. Kong Harald giftede de fleste af sine Døttre indenlands med sine Jarler, og fra dem ere siden store Slægtsgrene oprundne. Kong Harald døde Sottedød i Rogaland, og blev høilagt paa **Haugar** ved **Karmtsund**. I **Haugasund** stander nu en Kirke, og ved selve Kirkegaarden mod Nordvest er Kong Harald Haarfagers Høi; men Vesten for Kirken ligger hans Gravsteen, der laae over hans Leje i Høien, hvilken Steen er tretten og en halv Fod lang og nær to Alen bred. Midt i Høien var Kong Haralds Gravleie, og en Steen blev sat ved hans Hoved, en anden ved hans Fødder, og derovenpaa blev en Helle lagt; men uden om blev der muret under den med Steen paa begge Sider. De her omtalte Stene, som da vare i Høien, stande endnu paa Kirkegaarden den Dag i Dag. Saa sige erfarne Mænd, at Harald Haarfager var vakkrere end alle Andre af Udseende, derhos overmaade stor og stærk, særdeles gavmild og vennesæl blandt sine Mænd. Han var en stor Krigsmand i sin unge Alder, og Folk mene, at dertil hentydedes ved det store Træ, som viste sig for hans Moder i Drømme før hans Fødsel; eftersom den nederste Deel af Træet var rød som Blod. At derimod Stammen op efter var fager og grøn det jertegnede hans blomstrende Rige; at endelig Træet var hvidt oventil derved betegnedes, at han skulde naae en graahærdet Alderdom. Træets Qvister og Grene bebudede hans Afkom, der udspredtes over hele Landet; thi af hans Æt have stedse siden Kongerne i Norge været.

46de Cap. Olafs og Sigrøds Fald.

Kong Erik tog alle Indtægter, som Kongen havde midt i Landet, næste Vinter efter Kong Haralds Død; derimod tog Olaf alle Indtægter øster i Viken, og Sigrød deres Broder alle dem i Thrøndelagen. Dermed var Erik saare ilde tilfreds, og der gik det Ord, at han vilde mod sine Brødre med Magt forsøge at faae Enevældet over det ganske Rige, saaledes som hans Fader havde givet ham det. Da nu Olaf og Sigrød spørge dette, fare Sendemænd imellem dem, og efterat de havde sat hinanden Stævne, reiser Sigrød om Vaaren øster til Viken, hvor han og hans Broder Olaf mødes i Tunsberg og forbleve der en Stund. Den samme Vaar udbyder Erik en stor Krigsmagt med Skibe og styrer dermed til Viken. Kong Erik fik saa stærk og staaende Bør, at han seilede Nat og Dag uden at der foer noget Nys foran ham. Da han kom til Tunsberg ginge Olaf og Sigrød med deres Hær

---

Cap. 45. **Karmtsund**, nu Karmsund i Ryfylke, er som bekjendt Sundet imellem Karm-Øen og Fastlandet (see S. 64). Haugasund, nu Haugesund, der kunde betragtes som en Deel af hiint, kaldes Løbet imellem Fastlandet under Gaarden Hauge og Riisø, Hasselø og Vibrandsø; deels og Løbet imellem de sidstnævnte tvende Øer. Den ommeldte Kirke maa ei forvexles med den nuværende Trækirke paa Gd. Hauge. Kirken, hvorom Snorre taler, var en Steenbygning, som stod lidet nordenfor den nærværende paa Gar eller Gardr d. e. Gaarden, hvilket den, som Sognets største Gaard, fortrinsviis er bleven kaldet, men hvis egentlige Navn var Haugar (Torfæi Hist. r. Norv. II. 67). En Levning af Kong Haralds Grav er endnu at see, ligesom hans Gravsteen, fuldkommen svarende til de af Snorre opgivne Dimensioner, findes heel og ubeskadiget i Tunet paa Gar.

udaf Byen og øster paa en Brink, hvor de opstillede deres Mandskab i Slagorden; men da Erik havde mange flere Folk, vandt han Seir. Der faldt begge Brødrene, Olaf og Sigrød, og Begges Gravhøi er paa den Brink, hvor de faldt. Derefter foer Kong Erik om i Viken, som han underlagde sig, og dvælede der længe om Sommeren. Da flygtede Gudrød og Tryggve til Oplandene. Erik var en stor og vakker Mand, stærk og meget mandhaftig, en stor Krigsmand og seiersæl, men iilsindet, grum, uvenlig og faatalende. Gunhild hans Kone var den fagreste blandt Qvinder, forstandig, mangekyndig og gladmælt; men et meget underfundigt Menneske og overmaade grum. Disse vare Kong Eriks og Gunhilds Børn: Gamle var den ældste, saa Guttorm, Harald, Ragnfred, Ragnhild, Erling, Gudrød og Sigurd Sleve. Alle Eriks Børn vare vakkre og af et mandigt Udseende.

Cap. 46. Brekka, d. e. Bakken strax i Øst ved Tønsberg, som nu kaldes Møllehaugen, hvor Kongernes Gravhøie endnu ere at see.

IV.

Hakon den Godes Saga.

935 – 961.

Hakon Adalsteens-Fostre var i England paa den Tid han spurgde sin Faders, Kong Haralds Død, og strax gjorde han sig færdig til Afreise. Kong Adalsteen gav ham Folk, tilligemed et godt Udvalg af Skibe, og udstyrede ham til Reisen paa det herligste. Om Høsten kom han til Norge, hvor han spurgde sine Brødres Fald, samt at Kong Erik var den Gang i Viken. Da seilede Hakon nord til Throndhjem, hvor han indfandt sig hos Sigurd Lade-Jarl, som var den forstandigste Mand i Norge. Der fik han god Modtagelse, og de sluttede Forbund med hinanden, i Følge hvilket Hakon lovede Sigurd stor Magt, om han blev Konge. Derpaa lode de sammenkalde et talrigt Thing, og paa Thinget talede Sigurd Jarl Hakons Sag, og bød Bønderne ham til Konge. Derefter stod Hakon selv op og talede, og da sagde To og To sig imellem, at Harald Haarfager var kommen der og anden Gang bleven ung. Begyndelsen af Hakons Tale var, at han bad Bønderne tage imod sig og give sig Kongenavn, samt Hjælp og Styrke til at forsvare Kongedømmet. Derimod tilbød han dem at gjøre alle Bønder odelsbaarne, og give dem Odel paa den Jord, som de byggede. Denne Tale vandt saa larmende Bifald, at hele Almuen skreg og raabte, at de vilde tage ham til Konge. Saaledes skede det, at Thrønderne toge Hakon, som da var 15 Aar gammel, til Konge, hvorpaa han tog sig en Hird[1] og foer over Landet. De Tidender spurgdes i Oplandene, at Thrønderne havde taget sig en Konge, der i alle Dele var Kong Harald Haarfager lig, med den Forskjel, at Harald havde gjort alt Folket i Landet ufrit; men denne Hakon vilde hver Mand vel, og tilbød at give Bønderne deres Odel igjen, som Harald havde frataget dem. Ved denne Tidende bleve Alle glade, og da den gik fra Mund til Mund, fløi den som Ild i tørt Græs igjennem hele Landet øster til Lands Ende. Mange Bønder fore fra Oplandene for at hitte Kong Hakon; Somme sendte Mænd, Somme gjorde Ordsendinger og Jertegn; men Alt gik ud paa, at de vilde blive hans Mænd og Kongen tog taknemmeligen derimod. (1ste Cap. Hakon tages til Konge.)

Tidligen om Vinteren foer Kongen til Oplandene og stævnede Folket der til Thinge, og der strømmede Alle til ham, som komme kunde. Da blev han tagen til Konge paa alle Thing, og foer derpaa øster til Viken, hvor hans Brodersønner Tryggve og Gudrød, tilligemed mange Andre, kom til ham og klagede over den Sorrig og Harme, som af hans Broder Erik var dem forvoldt. Hadet til Kong Erik voxede alt meer og mere, jo større Kjærlighed alle Mænd fattede til Kong Hakon, og de fik nu mere Dristighed til at sige reent ud deres Mening. Kong Hakon gav Tryggve og Gudrød Kongenavn tilligemed det Rige, som Kong Harald havde givet deres Fædre. Tryggve gav han Ranrige og Vingulmark, og Gudrød Vestfold; men fordi de vare unge og i Børne-Alderen, satte han gjæve og forstandige Mænd ved deres Side til at raade Landet med dem. Han gav dem Landet paa samme Vilkaar, som før havde været, at de skulde have halv Skat og Skyld med ham. Da det vaaredes foer Kong Hakon oven om Oplandene nord til Throndhjem. (2det Cap. Kong Hakons Færd over Landet.)

1) Et Hof bestaaende baade af Livvagt (hvoraf egentligen Navnet) og Hofbetjente.

Cap. 2. Ved Ránriki synes man her at have tænkt sig det samme som Álfheimar (see S. 37).

3die Cap. Eriks Færd ud af Landet.

Kong Hakon drog en stor Hær sammen i Throndhjem tidligen om Vaaren, og udrustede Skibe. Vikværingerne havde og en stor Hær paa Benene, hvormed de agtede at støde til Hakon. Kong Erik opbød ogsaa en Hær midt i Landet; men det gik ham slet med at samle Mandskab: thi de mægtige Mænd skjøde sig fra ham og fore til Hakon. Da han nu ikke saae sig stærk nok til Modstand mod Hakons Hær, seilede han ud i Vesterhavet med det Mandskab, som vilde følge ham. Først seilede han til Orkenøerne, ag tog med sig derfra mange Folk, siden seilede han sør til England, og hærjede paa Skotland og heelt nord paa England, hvorsomhelst han kom Landet nær. Englands Konge Adalsteen, sender Ord til Erik og tilbød ham at modtage af sig et Rige i England, sigende som saa, at Kong Harald hans Fader var en stor Ven af Kong Adalsteen, og deraf vilde han lade Sønnen nyde godt. Nu fore Sendemænd imellem begge Konger, og de bleve ved indbyrdes Forlig enige om, at Kong Erik tog Nordhumbraland til Læn af Kong Adalsteen, hvilket Land han skulde værge mod Daner og andre Vikinger. Erik skulde da lade sig døbe med Kone og Børn, og alt det Folk, som havde fulgt ham did. Erik tog imod dette Tilbud, blev derpaa døbt og antog den rette Tro. Nordhumbraland kaldes den femte Deel af England. Erik havde sit Sæde i Jorvik, hvor man siger, at Lodbroks Sønner før have sat, og Nordhumbraland var mestendeels beboet af Nordmænd. Siden Lodbroks Sønner havde indtaget Landet, hærjede Daner og Nordmænd, efterat Landsens Magt var gaaet dem af Hænde, ofte derpaa. Mange Navne paa Stæder der i Landet ere givne paa det norske Tungemaal, saasom Grimsbæ, Hauksfljot og mange Andre.

4de Cap. Kong Eriks Fald.

Kong Erik havde mange Folk om sig; thi han holdt der en Mængde Nordmænd, som vare komne med ham østenfra, og siden kom mange af hans Venner til ham fra Norge. Men da han havde lidet Land, foer han jævnligen om Sommeren paa Krigstog og hærjede paa Hjaltland og Syderøerne, Irland og Bretland, hvorved han samlede Formue. Kong Adalsteen døde Sottedød, da han havde været Konge i 14 Aar 8 Uger og 3 Dage. Efter ham blev hans Broder Jatmund Konge i England, og han var ingen Ven af Nordmændene. Kong Erik stod heller ikke i Yndest hos ham, og da rygtedes det Ord af Kong Jatmund, at han vilde sætte en anden Høvding over Nordhumbraland. Da nu Kong Erik spurgde dette, foer han ud i Vesterhavet paa Vikingetog, og tog med sig fra Orkenøerne Jarlerne Arnkel og Erlend, Sønner af Torf-Einar. Siden seilede han til Syderøerne, hvor der vare mange Vikinger og Hærkonger, som forenede deres Mandskab med Kong Erik. Med denne hele Magt styrede han først til Irland, hvor han tog med sig det Mandskab, han kunde faae, siden til Bretland, hvor han og hærjede, seilede derefter sør under England, og plyndrede der som andensteds. Hvorsomhelst han foer frem flygtede Folket for ham. Eftersom Kong Erik var en dristig Krigsmand, og havde en stor Hær, stolede han saa meget paa sine Folk, at han gik langt op paa Land, hærjede og forfulgte de Flygtende. Kong Jatmund havde sat en Konge, som hedte Olaf til at værne om Landet, og han samlede en utallig Mængde Folk, hvormed han foer mod Kong Erik. Der blev et stort Slag, hvori mange Engelskmænd

---

Cap. 3. Nordimbraland indbefattede, foruden det nuværende Nordhumberland samt Durham- og York-Shires, eller de Landskaber i England, som ere beliggende nordenfor Floden Humra (nu Humber), uden Tvivl ogsaa de paa Vestsiden af England ved den irske Sø liggende Landskaber Cumberland-Shire, Westmorland-Shire og Lancaster-Shire. Hovedstaden var Jórvík (nu York). Indbyggerne kaldtes Nordimbrar.

Grímsbær, nu Great-Grimsby i Lincoln-Shire.

Cap. 4. Steinmore kaldes Stedet, hvor det Slag stod, hvori Kong Erik tilsatte Livet. Suhm (Hist. af Danm. III. 54 f.) mener, at det er det nuværende Dunsmore eller Dansmore i Northampton-Shire.

faldt; men for hver Een, som faldt kom tre i Stedet oven fra Landet, og da det leed ud paa Eftermiddagen vender Mandfaldet sig paa Nordmændenes Side, og der faldt meget Folk. Mod Slutningen af den Dag faldt Kong Erik og 5 Konger med ham, hvoraf disse nævnes: Guttorm og hans to Sønner Ivar og Harek. Der faldt og Sigurd og Ragnvald, ligesom og Torf-Einars Sønner Arnkel og Erlend. Desforuden skede der og et stort Mandfald paa Nordmændene; men de som undkom fore til Nordhumbraland og fortalte Gunhild og hendes Sønner denne Tidende.

Da nu Gunhild og hendes Sønner fik Vished om, at Kong Erik var falden, efterat han havde hærjet paa den engelske Konges Land, tykkedes de vide, at for dem ingen Fred var at vente. Thi gjorde de sig nu færdige til strax at forlade Nordhumbraland, og samlede til den Ende alle de Skibe, som Kong Erik havde havt tilligemed det Mandskab, som vilde følge dem. Desuden tog de med sig den rørlige Formue, som de deels havde samlet i Skatter af England, deels og havde faaet paa deres Krigstog. Med denne Hær styre de først Nord til Orkenøerne, hvor Thorfin Hausaklifer (Isseklöver), en Søn af Torf-Einar, var Jarl, og toge Stade der en Tid. Disse Øer og Hjaltland underlagde Eriks Sønner sig, toge Skat deraf og sadde der vinterlangs; men fore paa Vikingetog i Vesterhavet om Sommeren og hærjede paa Skotland og Irland. Derom taler Glum Geirason. 5te Cap. Gunhilds Sønners Færd.

Den erfarne Rytter,
Som paa Sømands-Blakken[1] foer
Som Barn til skaanske Færge,[2]
Skyder herlig gode Fart.
Den ædle Konge slog
Paa Skotland Krigens Glød,
Til Odin[3] sendte han
Sværdslagne Krigerhær.

Kriger-Ven[4] Krigsluen
Spredte, store Skarer
Vendte sig til Flugt
Til irske Glentes Lyst.
Sei'rslystne Jordens Freyr[5]
Kriger fældede i Syd,
Og farved Sværdets skarpe Od
I Krigsmænds røde Blod.

Kong Hakon Adelsteens Fostre underlagde sig hele Norge, da hans Broder Kong Erik var rømt bort af Landet. Den første Vinter besøgte han den vestre Deel af Landet, derefter foer han Nord til Throndhjem, og sad der. Men fordi der ingen Fred rimeligen kunde ventes, dersom Kong Erik søgte fra Vesterhavet med sin Hær til Norge, satte han sig med sine Krigsfolk ned midt i Landet i Fjordafylke eller Sogn, Hordaland eller Rogaland. Hakon satte Sigurd Lade-Jarl over hele Thrøndelagen, saaledes som han og hans Fader før havde havt det under Harald Haarfager. Da nu Kong Hakon spurgde sin Broder Eriks Fald og tillige, at hans Sønner intet Tilhold havde i England, da syntes ham ei at stande stor Frygt af dem; thi foer han med sin Hær en Sommer øster til Viken. Paa den Tid hærjede Danerne meget i Viken og gjorde der ofte stor Skade; men da de spurgde, at Hakon var kommen 6te Cap. Om Slaget i Jotland.

1) Erfaren Sømand, her Harald. 2) I Historien findes at Harald Graafeldt blandt andre Søtog ogsaa gjorde et til Skaane. 3) I Verset: Gautur, et af Odins Tilnavne. 4) Egentligen Krigsgudindens Ven. 5) Jordens Freyr staaer i Stedet for Kongen, hvis Herkomst udledes fra Guderne.

der med en stor Hær, rømte de Alle af Veien, Nogle før til Jylland eller Halland, og de som vare Kong Hakon nærmest stævnede ud i Havet, og saa før til Jotland. Da Kong Hakon blev dette vaer, seilede han efter dem med hele Hæren. Ved Ankomsten til Jotland hærjer han der, og da Landets Mænd erfoer dette, samle de en Hær, hvormed de ville værge deres Land, og beslutte at slaaes med ham. Der blev et stort Slag, hvori Kong Hakon sloges saa djærveligen, at han gik frem foran Mærket uden Hjelm eller Brynie. Kong Hakon vandt Seier og jog de Flygtende langt op paa Land. Saa siger Guttorm Sindre i Hakons Drapa:

Med dugvædte Aarer
De Vover blaae han pløied;
Gjæve Konge Jyden fælded'
I Mists[1] Skjolde-Hvirvel;
Ravnemætter siden jog
I en Fart flygtig Hær,
Og Saarvinens[2] Strømme
Opfylde Ravnesvælget.[3]

7de Cap. Slaget ved Øresund.

Siden styrede Hakon med sin Flaade før efter til Sjølund for at opsøge Vikinger. Med to Snekker roede han frem til Øresund, hvor han fandt **11** Vikinge-Skibe, med hvilke han strax gav sig i Slag, der endte saaledes, at han vandt Seier, og ryddede alle Vikingernes Skibe. Saa siger Guttorm Sindre:

Kriger Helt, som spænder,
Alme-Bu' i Slagets Storm,[4]
Paa to snabelsmykked'-Skib'
Foer til Sæl-Vunds[5] Tunge.
Og der Valvaandens Slynger[6]
Ødelagde vred i Hu
Ellev' Vende-Snækker,
Navnkundig deraf siden.

8de Cap. K. Hakons Feide i Danmark.

Derefter feidede Kong Hakon vide om i Sjølund, plyndrede Mange, dræbte Nogle, gjorde Nogle til Krigsfanger og tog store Løsepenge af Andre, uden at faae nogen Modstand. Derpaa foer Hakon øster langs Skaane-Siden, feidede overalt, tog Skat og Løsepenge af Landet, og dræbte alle Vikinger, hvor han fandt dem, baade Daner og Vender. Han foer alt øster til Gøtland, hærjede der og tog ogsaa der store Løsepenge af Landet. Saa siger Guttorm Sindre:

Og Slagets gjæve Hegg[7]
Sig Sjølund undertvinger,
Tog Vende-Vikings Ly[8]
Under skaanske Side,
Og skjult i Odins Skaut[9]
Skatskyldig Gøter gjør.
Og Guldets Skyfler[10] ypper
Pilestorm i denne Færd.

1) Mist var en af Valkyrierne og Mists Skjolde-Larm er Slaget. 2) Blodets. 3) Meningen af dette vanskelige Vers er: „efter endt Seilads holdt han et Slag, dræbte mange Fiender og jog de øvrige paa Flugten. 4) Egentligen „Bue-Moens (Pilens) Ildbyges Qvist“ en knudret Beskrivelse paa en Kriger. 5) Sælhundens Meen — en Allusion til „Sølund“ Sæl-Vund, Øen Sjæland. 6) Valpladsens Pilevaand er Sværdet — Sværdets Slynger er Krigsmanden. 7) Heggebærtræ — her staaer som sædvanlig Træ for Kriger. 8) Tilflugtssted — her Skib. 9) Odins Skaut er Skjold. Skaut er, som bekjendt, det Klæde, hvormed Fruentimmer bedække sig. 10) Gavmild Mand.

Cap. 6. Halland, see Danmørk S. 2.
Cap. 8. Skánøyjarsida, d. e. Skaanes Kyst ved Østersøen.
Vender, see Olaf Trygv. S. Cap. 23.

Kong Hakon foer tilbage om Høsten med sin Krigsmagt og havde gjort et umaadeligt Bytte. Om Vinteren sad han i Viken for at forsvare sig imod Daner og Gøter, om de derpaa vilde gjøre Anfald.

9de Cap. Om Kong Tryggve.

Den samme Vinter kom Kong Tryggve Olafsson fra et Vikingetog i Vesterhavet, og havde tilforn hærjet paa Irland og Skotland. Om Vaaren foer Kong Hakon nord i Landet, og satte sin Brodersøn Kong Tryggve i Viken, for at værge Landet mod Ufred. Tillige gav han ham til Eiendom hvad han kunde forhverve sig af de Lande, som Kong Hakon Sommeren før i Danmark havde lagt i Skat. Saa siger Guttorm Sindre:

Krigeren, som rødner
Stridshattens[1] blanke Svold,
Satte modig Trøster
Mod Østen over Onars[2]
Datters grønne Ege-Mark,
Da flittig Skjoldesvinger[3]
Fra Irland nylig kom
Paa Svanevangens[4] Ski.

10de Cap. Om Gunhilds Sønner.

Kong Harald Gormsson raadede paa den Tid for Danmark. Han syntes meget ilde om, at Kong Hakon havde saaledes feidet i hans Rige, og der gik de Ord, at Danekongen vilde hevne det; dog blev det ikke saa snart. Da nu Gunhild og hendes Sønner spørge dette, at der var Ufred imellem Danmark og Norge, begynde de deres Færd vestenfra. De giftede Kong Eriks Datter Ragnhild med Arnfin, en Søn af Torfin Hausaklifer, og saasnart Erikssønnerne fore bort, overtog Thorfin igjen Jarledømmet paa Orkenøerne. Gamle Eriksson var noget ældre end de øvrige Brødre; men var dog endnu ei voxen Mand. Da nu Gunhild kom til Danmark med sine Sønner, foer hun til Kong Harald og blev af ham vel modtagen. Kong Harald gav dem saa store Læn i sit Rige, at de kunde holde sig og deres Mænd vel. Han tog endog Harald Eriksson til Opfostring, og knæsatte ham, hvorefter han opdroges ved Danekongens Hird. Somme af Eriks Sønner fore ud paa Feidetog, saasnart de fik Alder dertil, og skaffede sig Formue, og de feidede omkring i Østerleden. Tidligen bleve de vakkre Mænd og udmærkede sig over Aarenes Tal i Styrke og Fuldkommenheder. Derom taler Glum Geirason i Graafelds-Drapa:

Under Østerlandets Kyst
Store Sei'r i Krigen vandtes;
Kongen, mild mod Skalde,
Krigs-Standret satte Mange.
Gram synge lod Slir-Tunge;[5]
I Sværdeleg Guldøser[6]
Af Krigsmænd stærke Skarer
Til Jorden fælder ned.

Derpaa vendte Eriks Sønner sig med deres Hær nord efter til Viken, og feidede der; men Kong Tryggve holdt en Hær paa Benene, hvormed han drog dem i Møde, og de holdt

1) Hjelmens, og Hjelmens blanke Svold (Iis) er Sværdet. Hjelmen er nemlig den blanke Flade, hvorpaa Sværdet falder. 2) En Dværg, Nattens Mand, og Onars Datter er Jorden. 3) I Texten Svegdirs Sal — Svegdir et af Odins Tilnavne og Odins Sal er Skjold, hvormed Odins Sal var bedækket. 4) Svanevang er Havet, og Havets Ski er Skibene. 5) Sværdet „Kongen svinger Sværdet.“ 6) Gavmilde Konge.

Cap. 10. Austrlend, see S. 22.

mange Slag, hvori Seieren snart var paa den ene, snart paa den anden Side. Stundom hærjede Eriks Sønner i Viken, og stundom Tryggve paa Sjæland og Halland.

11te Cap. K. Hakons Sindelag og Lovsætning.

Saalænge Hakon var Konge i Norge var der god Fred imellem Bønder og Kjøbmænd, saa at ingen gjorde den anden Skade paa Liv og Gods. Der var og gode Aaringer baade paa Sø og Land. Kong Hakon var af et overmaade glad Sind, særdeles ordsnild og saare nedladende. Meget forstandig Mand var han og lagde megen Hu til Lovgivning. Han gav Gulathings-Loven efter Thorleif den Vises Raad, tillige Frostethings-Loven efter Sigurd Jarls og andre Thrønders Raad, som visest vare. Heidsævis-Loven havde derimod Halfdan Svarte først sat i Landet, som før er omtalt.

12te Cap. Hakon Jarl den Mægtiges Fødsel.

Kong Hakon holdt Julen i Throndhjem, og til den Ende havde Sigurd Jarl gjort et Gilde for ham paa Lade. Natten til første Juledag fødte Jarlens Kone Bergliot et Guttebarn, som Kong Hakon Dagen efter overøste med Vand og gav sit Navn. Gutten voxte siden op, og blev i sin Tid en mægtig og gjæv Mand, der blev Jarl efter sin Fader Sigurd, som var Kong Hakons kjæreste Ven.

13de Cap. Om Eystein den Onde.

Eystein, Oplændingernes Konge, som Nogle kalde den Mægtige, Andre den Onde, feidede i Throndhjem, og underlagde sig Eyna-Fylke og Sparbo-Fylke, hvorover han satte sin Søn Ønund; men Thrønderne dræbte ham. Kong Eystein gjorde anden Gang et Krigstog til Throndhjem, hærjede der vide omkring og lagde det under sig. Da tilbød han Thrønderne enten de vilde helst have hans Træl, som hedte Thorer Faxe eller hans Hund ved Navn Saur, til Konge; men de kaarede Hunden, fordi de troede at kunne helst blive sig

---

Cap. 11. Lovdistricterne. Til de anførte tre øverste Domstole kom senere en fjerde, nemlig **Borgar-Thing**. At **Gula-Thing** holdtes i Evindvik i Gulens Skibrede, der fordum hørte til Nordhordland, men nu til Sogn (see S. 43), det maa ved flere Afhandlinger, som i den senere Tid ere skrevne om denne Gjenstand, ansees for tilstrækkelig godtgjort — om det ellers kunde være tvivlsomt (see Budstikken 5te Aarg., Norske Vidensk. Selsk. Skr. i det nittende Aarhundrede 3 B., Urda 1 B.). Under Gulathings-Loven hørte oprindelig: **Sunnmøra-fylki, Firda-f., Sygna-f., Haurda-f., Rýgja-f.** og **Egda-fylki**, hvortil henregnedes **Robyggjalag** (Raabygdelaget) eller **Sætr** (see S. 39). Senere (i Magnus Lagabæters Lov af 1274) findes ogsaa **Valdres** og **Haddingjadalr** (Hallingdal) henlagte under denne Lov, hvilke Egne maaskee tilforn hørte under Eidsiva-Loven? **Frosta-Thing** holdtes paa Gaarden **Lagatún** (nu Logtu - Dipl. fra 1506) i Frostens Hovedsogn. Til Frostathings-Loven hørte **Þrándheims** otte Fylker, **Naumdæla-f., Nordmæra-f.** og **Raumsdæla-f.** (angaaende **Jamtaland** og **Herjardalr** see S. 67). **Eidsiva-** (**Eidsivja** eller **Eidsævis** — aspir. **Heidsævis-**) Thing, eller Oplandenes Lagthing, holdtes paa **Eidsvellir** paa **Eid** (nu Eidsvold) paa Øvre Romerige i Nærheden af Kirken. Til dette Lagthing hørte **Rauma-fylki, Heina-f., Øystradalir, Gudbrandsdalir** og **Hada-fylki**. **Borgar-Thing** holdtes ved den gamle Stad **Borg** eller **Sarpsborg** i Tune Sogn i Borgesyssel. Under Borgarthings-Loven lød **Ránrike** (senere Viken og endelig Bahuus-Lehn), **Borgar-sýsla, Oslóar-sýsla, Vestfold** og **Skidu-sýsla** (see **Þelamørk** S. 65). Foruden disse fire Hoved-Thinge havdes endnu et femte for **Hálogaland**, som holdtes paa **Þrándarnes** (Thronæs i Senjen), og synes den saakaldte **Bjarkøyjar-réttr** (**Vâgabók?**), at have været gjældende for denne Deel af Landet. Men, som det synes, først hen i 13de Aarhundrede, i K. Hakon Hakonssons første Regjeringstid (eller maaskee i K. Sverres Tid?) ansattes ved enhver af disse Domstole en lovkyndig Embedsmand, Overdommer, under Navn af Lagmand (**Logmadr**). Foruden de fire Over-Lagmænd, Gulathings-, Frostathings-, Borgarthings- og Upplands-Lagmanden (den sidste kaldtes foruden „**Logmadr á Upplandum,**“ senere ogsaa „**Logmadr í Hamre**“ eller „**á Heidmarkinne**“) samt Lagmanden i Halogaland, opkom desuden samtidig flere Lagmands-Embeder (**Lagsókn**). Disse vare foruden By-Lagmændene i Bergen og Nidaros, Lagmanden i **Rýgja-fylki** og **Ægda-fylki** (Thinget holdtes i 14de Aarhundrede paa den daværende Kongsgaard Augvaldsnes, senere maaskee ogsaa i Stavanger. I sidste Halvdeel af 15de Aarhundrede holdtes Fylkesthinget for Agder paa Gd. **Háshaugr** — nu Halsaa — ved Mandal), Lagmanden i **Skida** (Skien) eller **Skidu-sýsla**, i **Túnsberg** (Thinget, det saakaldte Hauga-Thing, holdtes i Nærheden af Staden paa den nu saakaldte Mølle-Haug), i **Oslo** og i **Vikin** (Bahuus-Lehn), hvilket Thing holdtes paa **Fors** (Foss i Tunge Herred), undertiden ogsaa paa **Bahólmr** ved Konghelle. Lagmanden i Halogaland eller Nordlandene, der og havde Jurisdiction over Øst- og Vest-Finmarken, kaldtes Lagmanden paa Steig. Ved 1520 omtr. fik Agder („Agdesiden“) sin egen Lagmand: Thinget holdtes i Mandal. Jæmteland og Herjedalen fik og, som foran S. 67—68 bemærket, sine egne Lagthinge.

Selv raadige. De lode nu trolde i Hunden 3 Mands Vid, og naar han gjøede to Ord talede han det tredie. Der blev gjort et Halsbaand og Lænke til ham af Guld og Sølv, og naar det var sølet, bare hans Hofmænd ham paa Hænderne. Et Hoisæde blev indrettet for ham, og han sad paa en Hoi, som Kongerne pleiede at sidde. Han boede paa Inderøen, og havde sit Aasæde paa et Sted, som nu kaldes Saurshoug. Der fortælles, at det blev hans Død, da Ulvene een Gang lagde sig i hans Hjord, og hans Hirdmænd æggede ham til at værge sit Qvæg. Han løb da ned af Hoien og foer mod Ulvene; men de reve ham strax i sønder. Mange andre underlige Stykker gjorde Kong Eystein mod Thrønderne, og formedelst denne Feide og Ufred flygtede mange Høvdinger og mange Folk fra deres Odelsgods.

Ketil Jamte, en Søn af Ønund Jarl fra Sparbo, foer øster over Kjølen, og med ham en stor Mængde Folk, som havde alt sit Bohave med sig. De oprøddede Skove og byggede store Herreder, som siden kaldtes Jæmteland. Thorer Helsing, Ketils Sønnesøn, rømte for Mords Skyld fra Jæmteland, øster over de Skove, som der ligge, og byggede der. Mange Folk søgte til ham, og dette Land, der strækker sig mod Østen lige til Søen, blev kaldet Helsingland, hvis østre Deel beboedes af Svear. Da nu Harald Haarfager undertvang sig Riget, flygtede stormange Folk for ham udaf Landet, baade Thrønder og Naumdøler, og da bleve nye Bygdelag øster i Jæmteland, og Nogle fore alt til Helsingland. Helsingerne gjorde sine Kjøbmandsreiser til Svithjod, og vare dette Rige i alle Dele undergivne. Jæmterne derimod vare saa godt som mellem begge, og Ingen ændsede dem, førend Hakon indledte fredelig Handel med Jæmteland og gjorde sig til Vens med de Mægtigste. Siden kom de østenfra til ham, lovede ham Lydighed og Skattegaver og bleve hans Undersaattere; thi de spurgte alt Godt om ham. De vilde heller adlyde hans Kongemagt, end staae under Sveakongen, fordi de vare komne af Nordmænds Æt, og han gav dem Love og Landsret. Saa gjorde og alle Helsinger, som havde deres Æt nordenfra paa den anden Side af Kjølen. 14de Cap. Jæmtelands og Helsinglands Bebygning.

Kong Hakon var en god Christen da han kom til Norge; men saasom hele Landet var hedensk, der var meget Offer-Væsen, og mange Storfolk, hvis Hjælp han syntes at tiltrænge, saavelsom Almuens Venskab, besluttede han at øve sin Christendom i Løndom. Dog holdt han Søndagen og Fredags-Faste, saavelsom Mindet om de største Hoitidsdage. Han satte i Loven, at Jule-Hoitiden skulde begynde paa den samme Tid, som de christne Mænd hoitideligholdt den, og da skulde hver Mand have Øl af en Mæle[1] Malt eller og bøde, og derhos holde Julen hellig, saa længe den varede. Før begyndte Jule-Helgen Hoge-Natten,[2] som var Midtvinters-Nat, og da holdtes Julen i 3 Dage. Derhos var det hans Agt, naar han havde sat sig fast i Landet og frit underlagt sig hele Riget, ved Lov at fremme Christendommen. Først bar han sig saaledes ad, at han lokkede de Mænd til Christendommen, som ham 15de Cap. Kong Hakon overholder og paabyder Christendom.

1) En Tiendedeel Tønde. 2) Andre: Slagter-Natten, saa kaldet, fordi da var den almindelige Slagtetid og Offertid.

Cap. 13. Saurshaugr, nu Saxhaug, hvor Inderøens Præstegjelds Hovedkirke staaer, see S. 52.

Cap. 14. Om Jæmteland og Helsingland, see S. 8, 67.

Kjølr (eller Fleert. Kilir, d. e. Bjergaasen eller Aasene), hvormed man i Fortiden, ligesom nu, betegnede den Bjerg- eller Fjeldkjæde, som i Syd fra Marker (Skovene) og lige til det gamle Finmarken (see S. 76) dannede Grændsen imellem Norge og Naboriget Sverige, samt fremdeles imellem Finmarken og Halogaland. Herved maa dog bemærkes, for at hæve betydelige Vildfarelser, at Navnet Kjølr eller Kjølrin ingenlunde indskrænkede sig til de nuværende Grændsefjelde imellem Rigerne, men var tillige en almindelig Benævnelse for de Bjerge, som adskilte Jæmteland og Herjedalen fra Sverige, hvilket den oftere paaberaabte Grændse-Tractat fra det 13de Aarhundrede noksom viser.

kjærest vare, og af Venskab for ham lode Mange sig døbe, og Nogle aflagde Offring. Længe sad han i Throndhjem; thi der var Landets største Styrke; men da han syntes at have Kraft til at opretholde Christendommen formedelst nogle mægtige Mænds Bistand, sendte han Bud til England efter en Biskop og andre Lærere, og da de kom til Norge, gjorde Hakon vitterligt, at han vilde lade forkynde Christendommen over det ganske Land; men Møringerne og Raumsdølerne skjøde den Sag under Thronderne. Kong Hakon lod da indvie nogle Kirker, og satte Præster til dem; men da han kom til Throndhjem stævnede han Bønderne til Thinge, og bød dem antage Christendommen. De svare saalunde, at de vilde henskyde Sagen til Frostething, hvor der skulde komme Mænd fra alle Fylker i Thrøndelagen, og da vilde de give Svar paa denne vanskelige Sag.

16de Cap. Om Offringer.

Sigurd Lade-Jarl var en af de største Offermænd, og saa var Hakon hans Fader, og Sigurd forestod paa Kongens Vegne alle Offergilder i Thrøndelagen. Det var gammel Skik, naar Offring skulde være, at alle Bønder skulde komme did, hvor Templet var, og føre med sig did Alt hvad der behøvedes, saalænge Offergildet stod paa. Til dette Gilde skulde alle Mand have Øl med sig; der blev og slagtet alskens Qvæg saavelsom Heste, og alt det Blod, som deraf kom, kaldtes Laut, og Bollerne, hvori Blodet stod, kaldtes Lautboller. Laut Tenerne[1] vare gjorte som Stænkekoste, hvormed Alterne alle tilhobe saavelsom Templets Vægge, ude og inde, skulde bestænkes, ligesom og Blodet skulde stænkes paa Folket; men Kjødet skulde koges til behagelig Spise for de Tilstedeværende. Ilden skulde være midt paa Gulvet i Templet, og over den hængtes Kjedler, ligesom de fulde Bægere raktes over Ilden. End videre skulde han, som Gildet gjorde og Høvding var, signe det fulde Bæger og al Offermaden. Først skulde Odins Bæger tømmes til Seier og Vælde for sin Konge, derefter Njords og Freys Bæger til Fred og et godt Aar. Dernæst var det Manges Skik at tømme Bragabægeret. Derpaa tømte og Gjæsterne en Skaal for afdøde gjæve Frænder, og denne kaldtes Minde-Skaalen. Sigurd Jarl var en saare rundhaandet Mand, der udførte et Værk, som blev meget navnkundigt, i det han nemlig gjorde et stort Offergilde paa Lade, hvortil han bestred alle Omkostninger. Derom taler Kormak Øgmundsson i Sigurds Drapa:

Hverken Aske eller Æske[2]
Nogen med sig tage
Til Kjæmpen Thjasses[3] Slægt,
Af Guderne bedragen.
Gavmild Mand ei fattes Guld.[4]
Hvo tør Tempelvogter skade?
Thi Guldets Herre gjæstmild er.
Jarlen Smykker vandt i Slag.

17de Cap. Thing paa Froste.

Kong Hakon kom til Frostething, hvor en stor Mængde Bønder vare forsamlede. Da nu Thinget var sat, talede Kongen til Folket, og begyndte sin Tale dermed, at det var hans Bud og Bøn til Bønder og bosatte Mænd, Mægtige og Ringe, samt til hele Almuen, Unge og Gamle, Sæle og Usæle, Qvinder som Mænd, at de alle skulle lade sig christne og troe paa een Gud, paa Christus, Marias Søn; men afholde sig fra alle Offringer og hedenske Guder, og holde hellig hver syvende Dag, paa hvilken de skulde undlade alt Arbeide,

1) Stavene, Pindene. 2) Mellem Aske og Æske (hvilke 2 Ord endnu bruges) synes den Forskjel, at den ene brugtes til flydende, den anden til faste Varer. 2) Thjasse, den bekjendte Kjæmpe, som Eddalæren omtaler, og hvorved her menes Sigurd Jarl af Kjæmpeslægt. 4) I Texten „Sumpens Ild“ — Meningen af Verset er „Sigurd Jarl bestrider alle Gildets Udgifter, og hvo tor vel antaste den mægtige Jarl, som vaager over den gamle Tro, og gjæstemild behandler sine Gjæster.“

og holde Faste hver syvende Dag. Saasnart nu Kongen havde frembaaret dette for Almuen, blev der megen Knur og Larm iblandt Bønderne, i det de klagede over, at Kongen vilde tage Arbeidet og deres gamle Tro fra dem, og sagde at Landet paa den Maade ei kunde bygges. Arbeidsfolk og Trælle meente, at de ei kunde arbeide, naar de ei skulde faae Mad. De sagde ogsaa, at det var Kong Hakons, hans Faders og Frænders Sindelag, at de vare knappe med deres Mad, endskjønt de vare gavmilde paa Guld. Asbjørn af Medalhuus fra Gaulardal stod op og svarede saalunde paa Kongens Foredrag: „Saa tænkte vi Bønder, Hakon Konge, da vi, efterat Du havde holdt det første Thing her i Throndhjem, valgte Dig til Konge, og fik vor Odel af Dig, at vi havde faaet Himlen i vore Hænder; men nu vide vi ikke, om vi have faaet vor Frihed, eller om Du paa ny vil gjøre os til Trælle med Dit underlige Paafund, at vi skulle forlade vor gamle Tro, som vore Fædre og alle vore Forfædre have havt før os, først i Brænde-Olden, siden i Hoi-Olden, og om de end have været langt gjævere end vi, har dog denne Tro hjulpet os til denne Dag. Vi have og lagt saa stor Kjærlighed til Eder, at vi have ladet Dig raade over alle Landets Love og hele Landsret. Nu ville vi Bønder samdrægtigen holde den Lov, som Du satte os her paa Frostething, og hvortil vi gave vort Ja. Alle ville vi følge Dig og have Dig til Konge, saa længe der er Liv i Nogen af os Bønder, som nu paa Thinget ere, dersom Du, Konge, vil bruge nogen Maadehold imod os, og allene begjære det af os, som vi kunne yde Dig, og ikke er ugjørendes for os. Men vil Du tage denne Sag med saa megen Trods, at Du vil prøve Magt og Styrke med os, da have vi Bønder mellem os besluttet, at vi Alle ville skilles ved Dig, og tage os en anden Høvding, som vil saaledes opføre sig mod os, at vi frit og frelst kunne have den Tro, som er efter vort Sind. Nu skal Du, Konge, vælge et af disse Vilkaar, før Thinget sluttes." Denne Tale gave Bønderne lydeligt Bifald, og sagde, at det efter deres Villie skulde forblive ved hvad nu var sagt. Da der omsider blev tyst igjen svarer Sigurd Jarl: „det er Kong Hakons Villie at føie Eder Bønder, og aldrig skille sig ved Eders Venskab." Bønderne siger nu, at det var deres Villie, at Kongen skulde offre til Fred og et godt Aar, som hans Fader gjorde, hvorefter Folke-Larmen standsede,[1] og Thinget sluttedes. Siden talede Sigurd Jarl med Kongen og bad ham ei ganske undslaae sig for at gjøre som Bønderne vilde, sigende, at der var intet andet for, end at føie sig Noget efter Bønderne. „Dette er, Konge, som Du Selv kan høre, Høvdingernes og tillige Folkets Villie og ivrige Begjær. Siden skulle vi finde paa et godt Raad." Derom bleve Kongen og Jarlen enige.

18de Cap. Bønderne tvinge Hakon til at offre.

Høsten derpaa mod Vinteren var et Offergilde paa Lade, og der kom ogsaa Kongen. Det havde altid ellers før været hans Vane, naar han var tilstede hvor der offredes, at holde sit Maaltid i et lidet Huus for sig selv med nogle faa Mænd; men Bønderne paatalede, at han ei sad i sit Høisæde, naar der var det gladeste Folke-Møde. Jarlen sagde, at Kongen ei skulde gjøre saa denne Gang. Det blev derfor saa, at Kongen sad i sit Høisæde. Da nu det første fulde Bæger var skjænkt, talede Sigurd Jarl nogle Mindes-Ord derover, signede det til Odin, og drak Kongen til af Hornet. Kongen tog derimod, og gjorde Korsets Tegn derover. Da sagde Kaare af Gryting: „hvi bærer Kongen sig nu saaledes ad, vil han end ikke offre?" Sigurd Jarl svarer: „Kongen gjør, som I Alle gjøre, der stole paa sin Magt og Styrke, han signer sit fulde Bæger til Thor, ved at gjøre Hammermærket derover, førend han drikker." Derefter blev det roligt den Qvæld. Dagen efter, da Folk ginge til Bords, trængte Bønderne stærkt ind paa Kongen, at han skulde spise Hestekjød, og da Kongen paa ingen Maade vilde dette, bade de ham drikke af Soddet; da han heller ikke vilde dette, bade de ham spise af det flydende Fedt, og da han ogsaa nægtede dette, holdt de paa

1) Stanede, som det endnu heder i vort Sprog.

at angribe ham. Sigurd Jarl vilde forlige dem, og bad dem stille Stormen, tillige bad han Kongen gabe over Hadden,[1] hvorpaa den sodede Røg af det kogte Hestekjød havde lagt sig, og som var bleven fedtet. Da gik Kongen hen og svøbte en Lindug om Grydehadden og gabede over den, hvorefter han gik til sit Høisæde, uden at nogen af Parterne vare tilfredse.

19de Cap. Offergildet paa Møre. Vinteren efter blev der beredet Kongen et Julegilde inde paa Møre, og da det leed mod Julen, satte otte af de Høvdinger, som mest styrede Offringerne i hele Thrøndelagen, hverandre Stævne. Fire af disse vare Udthrønder nemlig: Kaare fra Gryting, Asbjørn fra Medalhuus, Thorberg af Varnæs og Orm fra Lyra. Derimod af Indthrønderne Blotolf fra Ølvishoug, Narfe fra Staf i Værdalen, Thrand Hake fra Egge og Thorer Skegg fra Husabø i Inderøen. Disse otte Mænd forbandt dem til, at de fire Udthrønder skulde udrydde Christendommen i Norge; men de fire Indthrønder skulde nøde Kongen til at offre til Guderne. Udthrønderne fore paa 4 Skibe sørefter til Møre, dræbte der 3 Præster, brændte 3 Kirker, og fore derpaa tilbage. Da nu Kong Hakon og Sigurd Jarl kom ind til Møre med deres Hird, vare Bønderne der komne sammen i stor Mængde. Strax den første Dag af Gildet satte Bønderne haardt ind paa Kongen, bøde ham offre og truede ham ellers med voldelig Adfærd. Sigurd Jarl søgte at bringe det til Forlig imellem dem, og det kom dertil, at Kongen tog nogle Bid af Heste-Leveren, og tømte alle Bægerne, som Bønderne skjænkede ham, uden derover at gjøre Korsets Tegn; men da Gildet var endt foer Kongen og Jarlen strax ud til Lade. Kongen var heel ilde tilmode og gjorde sig strax færdig til at forlade Throndhjem med alt sit Folk, sigende, at han en anden Gang skulde komme til Throndhjem mere mandstærk, og gjengjælde Bønderne det Fiendskab, de mod ham havde viist. Sigurd Jarl bad Kongen, at han ei vilde lægge Bønderne dette til Last, og tilføjer, at det ei var raadeligt saaledes at true Bønderne, eller at feide mod Folket indenlands, der hvor den største Landsens Styrke var, som i Throndhjem; men Kongen var

1) Hanken.

Cap. 19. Mæri eller Mærin, nu Mære i Inderøens Fogderi i de Gamles Sparabú. Sparbo Hovedkirke staaer uden Tvivl nu paa det Sted, hvor det berømte Afguds-Tempel fordum stod. Navnet kan maaskee udledes af „mær" reen, ubesmittet.

Grýtingr eller Grjótar (nu Grøtte, Orkedals Præstegaard). Begge Former af dette Stedsnavn, der maa udledes af Grjót Stene, eller grýttr stenet — ere fælles for mangfoldige Gaarde i vort Land. — De otte Mænd, som forenede sig til Forsvar for deres Fædres Tro, og hvilke som de fornemste Høvdinger tillige vare Tempel-Goder eller Forstandere for Offringerne, enhver i sit Fylke, opregnes her i den Orden disse følge paa hverandre (see Þrándheimr S. 52), nemlig: 1, Kaare af Grýtingr fra Orkedals-Fylke, dernæst 2, Asbjørn af Medalhús (eller Medalhúsar), nu Melhuus, i Sognet af af samme Navn i Guldals-Fylke, 3, Thorberg af Varnes (Vargnes), nu Værnæs, af Størdals-Fylke, 4, Orm af Lyra eller Ligra (Varianter, der formodentlig komme Sandheden nærmest; hvorimod det i Texten optagne Navn Ljóxa sikkerligen enten er urigtigt læst istfr. Ljora, eller og en Skrivfeil, ligesom Tilfældet er i Olaf Trygvess. S. C. 74, hvor man læser Ærnes istfr. Varnes), vistnok ingen anden end den ½ Miil søndenfor Throndhjem liggende Gd. Lera, maaskee den betydeligste i hele Strinde-Fylket. Idet man har antaget Ljóxa for den rigtige Læsemaade, er man ogsaa falden paa, at det maatte være den langt udenfor Mundingen af Throndhjems-Fjorden (Þrándheims-mynni) ned paa Nordmør liggende Ø Lexen, ford. Ljóxna; men da den efter Contexten maa søges i Strinde-Fylket, saa kan man allermindst tænke paa noget udenfor Thrøndelagen liggende Sted. Af Indthrønderne: 5, Botolf af Ølvishaugr, nu Alstahaug, Skogns Præstegaard i Indherred, paa hvis Grund Kirken staaer (see S. 52) — af Skaune-Fylket; 6, Narfe paa Staf af Værdals-Fylke. For Tiden findes ingen Gaard af dette Navn i Værdalen; men den maa være at søge oppe i Dalen, omtrent hvor Vuku nu er, cfr. Olaf d. Hell. S. Cap. 215, 216, 250. 7, Thraud Hake af Eggja (Egge) i Sognet af samme Navn i Stods Præstegd. — af Sparbo-Fylket, og 8, Thorer Skegg af Húsabør i Øyin idri (Inder-Øen — af Oyna-Fylket. Heller ikke af Navnet Huseby findes der nu nogen Gaard i den angivne Egn; men da Húsabør og Hússtadir ere fuldkommen eensbetydende Navne og desuden have megen Lighed, saa kan der neppe være nogen Tvivl om, at her menes den store Gaard Husstad, hvorpaa Kirken staaer.

saa vred, at han ei vilde høre et Ord af Nogen. Han foer bort fra Throndhjem sør efter til Møre, hvor han forblev om Vinteren og ud paa Vaaren. Men da Sommeren kom, samlede han Mandskab til sig, og der gik det Ord, at Kongen med denne Hær vilde drage mod Thronderne.

20de Cap. Slaget ved Augvaldsnæs.

Men just da Kongen var kommen til Skibs med en stor Krigsmagt, bragtes ham de Tidender sør fra Landet, at Kong Eriks Sønner vare komne sør fra Danmark til Viken, og tillige at de havde jaget Kong Tryggve Olafsson fra hans Skibe øster ved Sotanæs. Da havde de feidet vide omkring i Viken, og Mange havde givet sig under dem. Da nu Kong Hakon spørger disse Tidender, syntes han at have Hjælp behov; thi sendte han Ord til Sigurd Jarl og til andre Høvdinger, som han kunde vente Hjælp af, at de skulde komme til ham. Sigurd Jarl kom til Kong Hakon med et stort Mandskab, hvoriblandt alle de Thrønder, som om Vinteren havde sat haardest ind paa ham for at tvinge ham til Offring, og Alle tilhobe bleve de efter Sigurd Jarls Mægling forligte med Kongen. Nu seiler Kong Hakon sør efter langs med Landet, og da han kom sør om Stadt, spurgde han, at Eriks Sønner vare komne til Norder-Agder. Da fore de mod hverandre og mødtes ved Kørmt. Der forlode begge Parter deres Skibe, og sloges ved Augvaldsnæs. Paa begge Sider vare de meget mandstærke og der blev et stort Slag. Kong Hakon gik haardt frem, og mod ham Kong Guttorm Eriksson med sin Skare, og de skiftede Hug med hinanden. Der faldt Guttorm Konge, hans Mærke blev nedhugget, og mange Folk faldt omkring ham. Dernæst tog Erikssønnernes Hær Flugten til deres Skibe og roede afsted efterat have tabt mange Folk. Saa siger Guttorm Sindre:

Han, som vækker tause Hær,[1]
Slagets Smykker[2] klinge lod
Over Dræbtes Hov'der
I Heltes Skjolde-Larm.
Der gik Sværdeklingens Mast[3]
Som Seiers Helt[4] fra Kongen,
Der saares paa Sundets Val
I Gny af runde Skjold.

Nu foer Kong Hakon til sine Skibe og styrede efter Gunhilds Sønner. Paa begge Sider seilede de Alt hvad de kunde indtil de kom til Øster-Agder. Derfra stak Eriks Sønner ud i Havet, og sør til Jylland. Derom taler Guttorm Sindre saaledes:

Buespænders[5] Brødre
Ofte prøved' Overmagt
Af Saarets Flammes Baldur.[6]
Vel mindes jeg det grant,

1) Hærens Taushed er Slaget, fordi Soldaten tier, naar Vaaben lyder. Andre oversætte „vasket i Slaget" valþvegnir. 2) Herved forstaaes Vaaben. 3) Det bekjendte Billede paa en Krigshelt. 4) Digteren fortæller her, at Hakon dræbte Guttorm. 5) Andre oversætte Havets Træhest, det er Skibet. 6) Saarets Flamme er Sværdet, som giver Saar, og Sværdets Baldur eller Sværdets Gud er Hakon, hvis Overmagt Eriks Sønner ofte prøvede.

Cap. 20. Sótanes, see Ránriki S. 62—63.

Om Augvaldsnes paa Kørmt, see S. 64, 81. I N. V. for denne Gaard ligger en stor Slette, som kaldes Blodheien eller Blodteigen, hvor dette Slag skal have staaet. Saavel Navnet, der minder om Erik Blodøxes Sønner, som en Samling af over 50 større og mindre Gravhøie af forskjellig Form, af hvilke de syv største ligge i een Række — stadfæste Rigtigheden heraf (see Kraft's Norg. Beskr. IV. 267 f.).

Om Øster-Agder og Norder-Agder, see S. 38—39.

Slaglystne Konge stødte
Sine Snækker ud paa Hav
Drev Broder Eriks Børn
Til Sø's med Havets Tavler.[1]

Siden seilede Kong Hakon tilbage nord over til Norge; men Eriks Sønner opholdt sig derefter endnu en lang Stund i Danmark.

21de Cap. K. Hakons Lovgivning.

Efter dette Slag satte Kong Hakon i Loven, at alle Bygder ved Søsiden over det ganske Rige, og saa langt op paa Land, som Laxen gik høiest op i Elvene, skulde ordnes og inddeles i Skibreder, fylkeviis, og bestemte hvor mange Skibe der skulde være i hvert Fylke, og hvor store de af hvert saadant skulde udrustes, naar hele Almuen skulde ud i Leding. Til saadan Udrustning var hele Almuen pligtig, saasnart udenlandsk Hær kom i Landet. Med dette Opbud fulgte og den Befaling, at der skulde gjøres Varer paa Fjeldene, saaledes at Enhver kunde see fra den ene til den anden. Der fortælles at Krigsbudet foer i 7 Dage fra den sydligste Vare til det nordligste Thinglag i Halogaland.

22de Cap. Om Eriks Sønner.

Eriks Sønner feidede meget i Østerleden; men og stundom i Norge, som forhen er fortalt. Men saalænge Hakon raadede for Norge var der gode Aaringer og god Fred, ligesom han og var den vennesæleste Konge. Da Hakon havde været 20 Aar Konge i Norge, kom Erikssønnerne med en talrig Hær sør fra Danmark, hvoraf en stor Deel havde fulgt dem paa deres Krigstog; men dog var den Hær af Daner langt større, som Kong Harald Gormsson havde givet dem i Hænde. Med en føielig Vind seilede de ud fra Vendsyssel, og kom til Agder, hvorfra de holdt nord efter langs med Landet Nat og Dag. Dog bleve Varerne ikke tændte, fordi det var Sædvane, at de tændtes østenfra; men Øster paa havde Ingen mærket noget til deres Færd. Dertil kom ogsaa, at Kong Hakon havde bestemt store Bøder, naar Varerne urigtigen antændtes, for dem som med Sandhed derom kunde overbevises. Aarsagen dertil var, at Krigsskibe og Vikinger fore om paa Udøerne og feidede og meente da Landsfolket, at det var Eriks Sønner. Da bleve Varerne urigtigen tændte, og hele Landet blev sat i Krigs-Uro. Stundom var det vel Eriks Sønner; men saasom de ingen Dane-Hær havde med sig, og kun deres egen Krigsmagt, seilede de igjen tilbage til Danmark. Men stundom var det og andre Slags Vikinger. Derover blev Kong Hakon meget vred, da Møie og Penge-Omkostning derved uden Nytte forvoldtes. Bønderne paatalede og dette for deres egen Skyld, naar saaledes tilgik, og dette var Aarsagen, hvorfor intet Nys foer om i Landet om Erikssønnernes Færd, før de kom nord til Ulvesund, hvor de laae i 7 Dage. Da fore Speidere over det øvre Eid, og Nord om Møre. Kong Hakon var paa den Tid i Nordmør paa Øen Fræde, paa et Sted som

1) Skibenes Sider vare prydede med Skjolde, som her kaldes Tavler.

Cap. Vendsyssel, see S. 22.

Úlfasund, d. e. Ulvesund imellem Vaagø og Fastlandet i Sælø Præstegd. i Nordfjord. Navnet skal det have faaet efter Kongen i Fjorde-Fylke Onund Upsja's (den Høitseendes) tvende Sønner ved Navn Ulf, hvis Gravhøie endnu vises ved Gaarden Røise paa Vaagøen ved Ulvesuuds nordre Udløb (An. Bogsv. S. Cap. 4).

Eid. „Et efra um eydit“ (det øvre Eid) d. e. Dragseid, eller det en Miil lange Eid, som fører over Statlandet imellem Gaardene Drage og Leikvang (cfr. Olaf Trygv. S. Cap. 65).

Fræda eller Freida (nu Fredø). Ved en Skriv- eller Hukommelses-Feil siges hos Snorre denne Ø at ligge paa Søndmør istfr. paa Nordmør. En Codex af Olaf Trygv. Saga, ligesom den gamle Konge-Saga „Fagurskinna“ (cfr. Torfæi Hist. Norv. II. 244) har derimod paa Nordmør. Den gamle Kongsgaard Birkistrond (nu Bjerkestrand) er beliggende paa den østlige Side af Øen; noget søndenfor er Rastarkálfr eller Næsset, hvorpaa Fredø Kirke nu staaer, og der ligger Freidarberg. I Vest herfor imellem Fladsetø og Fredø er Freyjarsund. En Mængde Gravhøie minde endnu om denne mærkelige Kamp, der er fortræffelig oplyst i L. Klüwers Nor. Mindesmæker S. 115 ff.

heder Birkestrand, paa en af sine Gaarde, og havde ingen Krigsmagt hos sig uden sin Hird og de Bønder, som han havde indbuden til sig.

Speiderne kom til Kong Hakon og sagde ham, at Eriks Sønner laae med en stor Hær søndenfor Stadt. Da lod han kalde til sig de forstandigste blandt de tilstedeværende Mænd, og søgte Raad hos dem, om han skulde slaaes med Erikssønnerne, endskjønt der var saa stor en Folkemon, eller han skulde fare undaf nord efter, for at samle mere Mandskab. Der var nu en Bonde ved Navn Egil Ullsærk, som da var meget gammel; men havde været stor og stærk fremfor nogen anden, samt en saare dygtig Stridsmand, der længe havde baaret Kong Harald Haarfagers Mærke. Egil svarer saalunde paa Kongens Tale: „jeg var i nogle Slag med Eders Fader, Harald Konge, og han sloges stundom med flere Folk, stundom med færre; men jævnligen vandt han Seier. Aldrigen hørte jeg ham søge det Raad hos sine Venner, at de skulde lære ham at flye, og ikke heller skal Du lære sligt Raad af os, Konge; thi vi tykkes at have en tapper Høvding, og trøstigt Følge skulle I faae af os." Mange Andre understøttede ogsaa denne Tale, og Kongen sagde tillige Selv, at han havde større Lyst til at slaaes med det Mandskab, han kunde faae. Dette blev da besluttet, og Kongen lod opskjære en Krigs-Piil, som han sendte fra sig til alle Kanter, hvorved han samlede i en Hast et stort Mandskab. Da sagde Egil Ullsærk: „en Stund, imedens den lange Fred varede, frygtede jeg for at jeg skulde døe Alderdoms-Død inde paa min Bænkehalm, da jeg dog heller vil følge min Høvding og falde i Slag. Nu kan det være, at saa monne vorde, naar det kommer til Enden." 23de Cap. Om Egil Ullsærk.

Eriks Sønner seilede nord om Stadt, saasnart Vinden føiede, og da de vare komne der forbi spørge de, hvor Kong Hakon var og seilede ham i Møde. Kong Hakon havde 9 Skibe, med hvilke han lagde sig nord under Frejdarbjerg i Frejarsund; men Eriks Sønner, som havde meer end 20 Skibe, lagde til søndenfor Bjerget. Kong Hakon sendte dem Bud, og bød dem gange paa Land, sigende, at han med Hasselkjæppe havde indhegnet en Valplads paa Rastarkalv, hvor der ere slette og store Volde ved Foden af en lang og noget lav Brink. Da forlode Eriks Sønner deres Skibe, ginge nord over Halsen[1] indenfor Frejdarbjerg, og frem paa Rastarkalv. Da bad Egil Kong Hakon give sig 10 Mænd og 10 Mærker, og saa gjorde Kongen. Derpaa ganger Egil med sine Mænd op under Brinken; men Kong Hakon gik ud paa Volden med sin Hær, satte op sit Mærke, fylkede sin Hær, og siger saa: Vi skulle have en lang Fylking, saa de ikke kringsætte os, endog de have flere Folk." Saaledes gjorde de ogsaa, og der blev et stort Slag og det skarpeste Angreb. Da lod Egil Ullsærk opsætte de 10 Mærker, som han havde, og opstillede dem, som bare dem saalunde, at de skulde gange Brinken saa nær muligt; og lade blive et Stykke Rum imellem hver af dem. Saa gjorde de, og gik saa langt ud paa Brinken som muligt, ligesom om de vilde komme bag paa Erikssønnerne. De som øverst stode i Erikssønnernes Fylking saae nu mange Mærker komme flyvende, der ragede høit over Brinken, og meente, at dermed monne følge en stor Hær, som vilde komme bag paa dem mellem Skibene og deres Hær. Da gjorde de hverandre i et høit Raab bekjendt, hvad der var paa Færde, og strax derpaa gav deres Hær sig paa Flugt, og da Kongerne saae dette, begyndte de ligemaade at flye. Kong Hakon søgte nu hart frem med sine Folk, forfulgte de Flygtende og fældede mange Folk. 24de Cap. Slaget ved Frædabjerg.

Da Gamle Eriksson kom op paa Halsen nedenfor Bjerget, vendte han sig om, og saae, at ikke flere Folk forfulgte dem, end end de før sloges med, og at dette kun var et Krigspuds; thi lod han blæse i Krigshornet, sætte op sit Mærke, og skjød sit Mandskab 25de Cap. Om Kong Gamle.

1) Et endnu almindeligt Navn paa en langagtig Bakke.

i Slagorden. Derved vendte alle Nordmændene; men Danerne flygtede til Skibene, og da nu Hakon og hans Mænd kom didhen, blev der anden Gang det skarpeste Slag; men nu havde Kong Hakon flere Folk. Enden blev, at Erikssønnerne flygtede, og toge Veien søndenom Bakken; men en Deel af deres Hær trak sig tilbage før efter mod Bjerget, forfulgt af Kong Hakon. Der er en slet Vold østenfor Halsen, der gaaer vester efter langs Bjerget, og vestenfor den ere bratte Fjeldknatter. Gamles Mænd trak sig nu tilbage henimod Bjerget; men Kong Hakon satte saa raskt efter dem, at han dræbte Nogle, Andre løbe vester over ned ad Bjerget; men bleve dræbte paa begge Steder. Kong Hakon skiltes ei fra dem, førend de vare blevne dræbte til sidste Mand.

26de Cap. K. Gamles og Ullsærks Død.

Gamle Eriksson flygtede ned af Halsen paa Sletten søndenfor Bjerget. Da vendte han sig atter om og holdt Striden oppe, indtil der kom mere Mandskab til ham. Der kom og alle hans Brødre med store Folkeskarer. Egil Ullsærk var da i Spidsen for Hakons Mænd og gjorde et haardt Anfald. Han og Kong Gamle skiftede Hug med hinanden, og Kong Gamle fik store Saar; men Egil faldt og mange Folk med ham. Da kom Kong Hakon til med den Skare, som havde fulgt ham, og da begyndte et nyt Slag. Kong Hakon søgte hart frem, hug Folk ned paa begge Sider og fældede den Ene paa den Anden. Saa siger Guttorm Sindre;

Ræd for Sværdets høie Røst
Hær flygted' for Guldøder,[1]
Og foran Fanen gik
Raadstærke Spydets Slynger.
Den Konge, som sig skaffed'
Af Freyas Taarer[2] nok,
Sig spared ingenlunde
I Landse-Qvindens Larm.

Da nu Eriks Sønner saae sine Mænd falde allevegne omkring sig, vendte de om og flygtede til deres Skibe; men de som før vare flygtede til Skibene havde skudt nogle af dem fra Land, medens andre vare fjærede op paa Stranden. Nu sprang Erikssønnerne med det Mandskab, der havde fulgt dem, i Søen og lagde sig paa Svøm. Der faldt Gamle Eriksson; men hans andre Brødre naaede Skibene og seilede derpaa afsted med det Mandskab, som var tilbage. De styrede siden sør til Danmark, hvor de opholdt sig en Stund ilde tilfreds med deres Færd.

27de Cap. Egil Ullsærk lægges i Høi.

Kong Hakon tog alle de af Erikssønnernes Skibe, som vare fjærede op paa Stranden, og lod dem trække ganske op paa Land. Der lod han lægge Egil Ullsærk i et Skib med alle de Mænd af hans Hær, som faldne vare, og lod det tilkaste med Jord og Stene. Kong Hakon lod og flere Skibe sætte op paa Land og føre hen til Valpladsen, og disse Høje kunne endnu sees søndenfor Freidarberg. Da Glum Geirason i sin Vise pralede af Kong Hakons Fald, digtede Eyvind Skaldaspilder denne Vise:

Den flugtvare Konge
Med Gamles Blod den Stav
Bestænker, som udspænder
Fenris Ulvens fæle Gab.[3]

1) Gavmild Konge. 2) Odds Kones Taarer. Odd var Freyas Mand, og hendes Taarer var Guld. Freya fældede nemlig Taarer over sin Mands, Odds lange Fraværelse, og disse Taarer bleve Guld. 3) Fenris Ulven, en af Lokes Børn, som han avlede med en Jætinde, var lænket til en Klippe, og for at han ei skulde bide dem, som nærmede sig ham, blev der sat et Sværd i hans aabne Gab.

Carlsruhe d. KunstVerlag

Stridsmandens Hjerte svulmed,
Da kjækt han Eriks Søn
Med alle Gøter jog til Havs;
Svage Krigsmand Grams[1] Fald træger.[2]

Høie Bautastene stande ved Egil Ullsærks Grav.

Da Kong Hakon Adalsteens-Fostre havde været Konge i 26 Aar efter at hans Broder Erik rømte Landet, hændte det, at han befandt sig paa Hordaland i et Gjæstebud paa Gaarden Fitjar paa Stord, og i dette sit Gilde havde han sin Hird og mange Bønder hos sig. Just som Kongen sad ved Davrebordet, saae hans Vagtmænd, som ude vare, at mange Skibe kom seilende søndenfra, og havde ikke langt til Øen. Nu sagde den Ene til den Anden, at de skulde give Kongen deres Mening tilkjende, at en Krigshær monne fare mod dem. Men Ingen ansaae det for raadeligt at bringe Kongen Krigsbudskab, da han havde sat haarde Vilkaar for hver den, som det gjorde. Dog tykkedes dem det var ugjørendes derom at lade Kongen være uvidende. Nu gaaer Een af dem ind i Stuen og bad Eyvind Finsson komme skyndeligen ud, sigende, at det var høist fornødent. Strax gik Eyvind did, hvor han kunde see Skibene, og saae snart, at en stor Krigshær var i Veie, gik derpaa i en Hast tilbage til Stuen, stiller sig for Kongen og siger: „Liden er lidende Stund; men lang er Maaltidets Time.“ Kongen kastede Øinene paa ham og sagde: „hvad er paa Færde?“ Eyvind qvad:

28de Cap. Krigs-Tidende kommer til Hakon.

Blodøxes Hevnere
Nu siges kræve stærk
Hvasse Sværdes skarpe Thing,
Stakket Hviletiden er.
Uden Fare er det ikke
Krigsbud at bringe Kongen.
— Men jeg Din Ære fremmer —
Fort gamle Vaaben tager!

Kongen siger: „saa gjæv en Gut er Du, Eyvind, at Du ei bringer os Krigsbud, uden det er sandt.“ Da sige Mange, at Beretningen var sand. Kongen lod derpaa Bordene tage bort, gik siden ud, og saae efter Skibene, og da de skjelnede, at det var Krigsskibe, spurgde Kongen sine Mænd, hvad Beslutning de nu skulde tage, enten at slaaes med det Mandskab, som de havde, eller gaae til Skibs og seile undaf nord efter Landet? „Let er det at see“ siger han, „at vi nu monne slaaes med langt større Folkemon end nogensinde tilforn, endskjønt der tykkedes os jævnligen at være stor Ulighed i Folk, naar vi holdt Slag med Gunhilds Sønner.“ Derpaa vidste Ingen at give noget hurtigt Svar. Da svarer Eyvind paa Kongens Tale.

O! Du som vækker Spydets Regn!
Ei raske Helt det sømmer
I Slagets Stund mod Nord at føre
Blaafarved' Piges Hest.[3]
Nu Harald sees fra Syd at ile
Med Flaadens brede Række
Paa Vikings Bølge-Bruus;[4]
Lad os tage Skjold i Haand!

1) Den bekjendte Benævnelse paa Konge. 2) Et Ord som endnu bruges meget og betyder, fortryde paa, græmme sig over. Altsaa: den svage Krigsmand græmmer sig over Kongens Fald. 3) Havets Hest, Skibene. 4) Paa Havet.

Cap. 28. Fitjar, see S. 81.

Kongen svarer: „mandeligen er dette talet, Eyvind, og nærmest efter mit Sind, dog vil jeg høre Fleres Dom om denne Sag.“ Men da nu Kongens Mænd tykkes skjælne, hvad Vei Kongen vilde, svarede Mange, at de heller vilde falde med Mod og Manddom end fly for Danerne uden at prove sig, og tilføiede, at de ofte havde faaet Seier endskjønt de sloges med mindre Mandskab. Kongen takkede dem for deres Ord, og bad dem væbne sig, og saa gjøre alle Mand. Kongen trækker Brynjen over sig, omgjorder sig med Sværdet Qværnebider, sætter paa Hovedet en forgyldt Hjelm, tager et Spyd i sin Haand og et Skjold ved sin Side. Derpaa opstiller han sin Hird, og Bonderne med den, i een Fylking og sætter op sit Mærke.

29de Cap. Erikssønnernes Fylking. Efter Gamles Fald var Kong Harald Eriksson Hovding for sine Brødre, som da havde en stor Hær med sig for fra Danmark. I deres Hær vare ogsaa deres Morbrødre Eyvind Skreya og Alf Askmand, stærke og raske Mænd, og de største Manddrabere. Erikssønnerne holdt med deres Skibe af til Øen, gange paa Land og fylkede deres Hær, og der fortælles at Folkemonen ikke var mindre, end at der var 6 mod 1; saa meget mandstærkere vare Erikssønnerne.

30te Cap. Kong Hakons Fylking. Da Kong Hakon havde opstillet sit Mandskab, fortælles der, at han krængede af sig Brynjen før Slaget begyndte. Saa siger Eyvind Skaldaspilder:

De funde Bjørns Broder[1])
Kostelige Konge
Under Slagets Fane,
Da han Brynjen kasted'.
Fiender sture,
Og Spydet rystes,
Og da gik
For sig Hildurs Leeg.[2])

Han, som allene
Blev Jarlers Bane,
Holmrygers[3]) Krigshær
Til Slaget kaldte.
Gjæve Odaners Skræk
Stod under Ørn' Hjelm[4])
Og var omgiven
Af tappre Nordmænd.

Livvagt-Anfører
Bort Brynien kasted,
Krigskappen slængte,
Før han i Slaget gik.
Den muntre Konge
Land skulde værge,
Stod under gylden Hjelm,
Leged' med Folkeslægt.

Kong Hakon udvalgte gjerne Mænd til sin Hird efter Styrke og Tapperhed, som hans Fader Kong Harald havde gjort, og iblandt disse var Thoralf Skolmssøn hiin stærke, der gik ved Kongens ene Side. Han havde Hjelm og Skjold, Spyd og et Sværd, som kaldtes Fodbred. Der blev sagt, at Thoralf og Hakon vare lige stærke. Derom taler Thord Sjareksson i den Drapa, som han digtede om Thoralf:

Hæren gik med munter Lyst
Til skarpe Sværdegnid,[5])
Da kjække Søhest-[6]) Styrer
Slog's i Stord paa Fitjar.
Slyngeren af Slagets Ild[7])
Voved nærmest gange
Ved Nordmauna Heltens Side
I Skibets Maaners Storm.[8])

1) Kong Hakon. 2) Slaget. 3) Beboerne af Øerne i Rogaland. 4) Hjelmen prydedes med Ørnefjær eller Ørnebilleder. 5) Slag, hvori Sværd stødes og gnides mod hverandre. 6) I Verset staaer: „Landbaandets Hest“ det er Søen, der gjør som et Bælte for Landet, og Søhest er Skib. 7) Slaget. 8) I Texten staaer: „Nøsteblakkens Læ-Maaners Ødelæggers Drev“ — Nøsteblakken eller Nøstets blakkede Hest kaldes Skibet, som gjemmes i Nøstet eller Baadhuset. Læ-Maaner ere Skjolde, som ophængtes i Læsiden af Skibet til Prydelse, og Skjoldenes Ødelægger er Sværdet. Det hele tvungne og knudrede Billede betyder blot Sværdslag.

Da nu begge Fylkinger mødtes, blev der et haardt Slag og Mandespilde. Da Stridsmændene havde bortskudt deres Spyd, trak de deres Sværd. Da gik Hakon, og Thoralf med ham, frem foran Mærket, og hug til begge Sider. Saa siger Eyvind Skaldaspilder:

Saa beed Sværdet
I Siklings[1] Hænder
Odins[2] Maskevæv,
Som om i Vand det sloges.
Spydene klinge,
Skjoldene springe
Pandserringe klirre
Paa Gøters Hjerne.
Nordmænds Skjolde
Saa og Jsser traadtes
Med haarde Fødder
Af Sværdeklinge.[3]
Larm der bli'r paa Øen,
Da Kongen farved
Blanke Skjoldeborg
Rød med Krigsmænds Blod.

Hakon Konge var meget kjendelig fremfor andre Mænd, tillige lyste det af Hjelmen, som Solen skinnede paa; thi vendtes de fleste Vaaben mod ham. Da tog Eyvind Finsson en Hat og satte over Kongens Hjelm. Høit raabte nu Eyvind Skreya: „skjuler Nordmanna Kongen sig nu, eller er han flygtet? Hvor er nu Guldhjelmen?“ Derpaa gik Eyvind frem og hans Broder Alf med ham, hug til begge Sider og bar sig ad som Rasende eller Gale. Da sagde Kong Hakon høit til Eyvind: „holdt frem som Du stævner, om Du vil finde Nordmanna Konning.“ Saa siger Eyvind Skaldaspilder: 31te Cap. Eyvind Skreyas og Alf Askmands Fald.

Vækker af Valgrindens[4] Storm,
Som er Krigsmand huld, men ei Guld[5]
Med sparsom Haand uddeler,
Bad Skreya stævne did.
„Vil Du paa Seier tænke
Og let Kjændte finde,
Saa hold da flittig hid, min Mand,
Mod Nordmanna Konning.“

Det var da ogsaa kun kort at bie, inden Eyvind kom did, svingede sit Sværd og hug til Kongen; men Thoralf skjød sit Skjold saa haardt mod Eyvind, saa han ravede derved. Nu tog Kongen Sværdet Qværnebider med begge Hænder og hug til Eyvind ovenfra i Hjelmen, saa den kløvedes og tillige Hovedet ned til Skuldrene. Da dræbte Thoralf ogsaa Alf Askmand. Saa siger Eyvind Skaldaspilder:

Jeg veed Saarets skarpe Vaand[6]
Med baade Kongens Hænder
Troløs Beboer beed
Af tyndplanket Skibsskrog[7]

1) Den ofte brugte Benævnelse for Konge. 2) Vafadur, en af Odins Tilnavne, her med Hensyn til Pantsernes Masker. 3) Beskrivelse paa et Slag. 4) Skjoldet, der er ligesom et Led eller en Grind, der hegner om Krigeren. 5) I Texten Freyas Guld. 6) Sværdet. 7) Egentligen Skiers Skrog, da Skibet er sammensat af tynde Planker.

Urædde Ale-Galtens[1]
Fører, Skræk for Daner,
Kløved' Haarets Høie[2]
Med guldhjaltet Klinge.

Efter disse Brødres Fald gik Kong Hakon saa hart frem, at alt Folket rykkede tilbage for ham. Nu slaaer Skrækken ind i Erikfønnernes Hær, og de begynde at flye; men Kong Hakon, som var i Spidsen for sin Fylking, forfulgte fast de Flygtende og hug tidt og hart. Da fløi en af det Slags Pile, som kaldes Flein, i Hakons Arm i Musklen nedenfor Axelen, og det er mange Mands Sagn, at Gunhilds Skosvend, ved Navn Kisping løb frem under Vabenbulderen og raabte: „giver Rum for Kongens Banemand!“ Andre derimod sige, at Ingen vidste hvo der skjød, hvilket og rimeligt er; thi Pile, Spyd og alskens Skud-Vaaben fløi saa tykt som Snedrev. Mange af Erikssønnernes Folk faldt baade paa Kampvolden og paa Veien til Skibene, ligesom og paa Stranden, og Mange kastede sig lukt under Vandet. Mange kom ombord paa Skibene, hvoriblandt alle Erikssønnerne, og roede afsted saa fort de kunde, og Hakons Mænd efter dem. Saa siger Thord Sjarækssøn:

Varge[3] Morder værger vidt
Dem som i Spidsen gaae;
Ei vil Folk han ældes skal;
(Saalund Freden brydes).
Grumme Værk begyndte,
Da Kongen falden var.
Gunhilds Søn, arm paa Guld,
Kom fra Syd; men maatte fly.

Og Træthed synlig var,
Da saaret Bonde sattes
Ved den haarde Arnes Tram;[4]
Aanden opgav ikke Faa.
Mod viiste det, at Helten,
Som giver Ravnen[5] Drikke,
Nærmest gik ved Kongens Side
I slig en Gønduls Styr.[6]

32te Cap. Hakons Død.

Da Kong Hakon kom ud paa sit Skib lod han sit Saar forbinde; men der randt saa meget Blod deraf, at det ei kunde standses, og da Dagen hældede, begyndte Kræfterne at forlade ham. Da siger han til sine Mænd, at han vil fare nord til sin Gaard paa Alrekstad; men da de kom nord til Hakons-Hellen, lagde de til Lands, eftersom Kongen nu var næsten livløs. Da kaldte han sine Venner til sig, og siger dem, hvad han med Hensyn til Riget vil have ordnet. Han havde kun et eneste Barn, nemlig en Datter, som hedte Thora, og ingen Søn. Nu bad han dem sende Bud til Erikssønnerne, at de skulde være Konger over Landet; men bad dem holde hans Venner i Agt og Ære. „Om end Skjæbnen giver mig Livet“ siger han, „vil jeg dog fare ud af Landet til christne Mænd, og bøde for hvad jeg mod Gud har forbrudt; men døer jeg her i Hedendom, da giver mig den Begravelse, som Eder synes.“ Kort efter opgav Hakon sin Aand ved den Helle, hvor han var født. Saa stor Sorrig var der over Hakons Død, at den blev begrædt baade af Venner og Uvenner, der paastod, at saa god Konge aldrig mere monne komme igjen til Norge. Hans Venner flyttede hans Liig nord til Sæheim i Nordhordland, og kastede der en stor Høi, hvori de lagde Kongen med sin fulde Rustning og sine bedste Klæder; men intet andet Gods. De talede over hans Grav, som hedenske Mænds Vane var, og viste ham til Valhalla.

1) Ale var en bekjendt Sørøver og Ales Galt eller Sviin er Skibet. 2) Hovedet. 3) Varg bruges baade om Ulv og om forviiste Mennesker. 4) Norbænken — Tram er et almindeligt Navn om en Afsætning, hvorpaa trædes. 5) I Texten Hugin, en af de 2 Ravne, som sad paa Odins Skuldre og hviskede til ham, hvad de hørte og saae. 6) Larm; Gønduls Larm er Slaget.

Cap. 32. Alrekstadir, see S. 81.

Hákonarhella, nu Haakhellen, eller Helleren paa Fastlandet søndenfor Alvø i Askø Sogn i Nordhordland.

Sæheimr, see S. 81. Kong Hakons Gravhøi sees endnu paa denne Gaard.

Eyvind Skaldaspilder digtede et Qvad om Kong Hakons Fald, og om hvor vel han blev modtagen i Valhal. Digtet blev kaldet Hakonar Maal, og dette er Begyndelsen: 33te Cap. Hakonar Maal.

Gøndul og Skøgul[1)]
Gauta-Tyr[2)] sendte
Til Konninger at kaare:
Hvo af Yngves Æt
Med Odin skulde fare,
I Valhal at være.[3)]

Saarilden[4)] brændte
I blodige Vunder,
Hellebard luded'
Mod Folkenes Liv,
Tungt flød Saarenes Strøm
Paa Sværdenes Næs,
Faldt Pilenes Flod
Paa Stranden i Stord.

Skøglar-Sky's[5)] Storme
Blandedes under
Røde Skjoldenes Rand,
Leged' om Ringe.[6)]
Pileflod suser
I Odins Uveir,[7)]
Mangen Mand neied
For Sværdenes Strøm.

Der Døglinger[8)] sadde
Med udtrukne Sværd,
Med Skur udi Skjold,
Forhuggede Brynier.
Ei glad var Hæren i Hu,
Som Veien til Valhalla lagde.

Da sagde Gøndul
Støttet paa Spydskaft:
„Vel gaaer Gudernes Sag;
Hellige Samfund[9)]
Hakon hjemkaldte
Med mægtige Hær."

Kongen det hørte,
Hvorlund' Valkyrie-Mø
Fra Hesteryg talte
I tankefuldt Sind,
Med Hjelme paa Hoved
Sadd' de, med Skjolde paa Barm.

[10)]„Hvi deler i Slag
Du Lykken, Geirskøgul?
Vel vare vi værd Seier fra Guder."—
[11)]„Vi det voldte,
At Seier Du fik,
At flygted' Fiender Dine."

„Nu ride vi skulle"
Qvad mægtige Skøgul
„Til Gudernes grønne Hjem,
Odin at sige:
Mægtige Konge mon komme
For ham Selver at see."

Nu Asa-Tyr[12)] sagde:
„Hermod og Brage[13)]
„Gram ganger i Møde;
„Thi her kommer Konning
„Til Gudernes Haller,
„Som Helt tykkes være."

Saa taled Kongen,
Som kom fra Slagenes Larm,
Røde Blod drypped' af ham:
„Bister os tykkes
Odin at være i Hu,
Vi hans Sindelag see."

„Einheriers[14)] Fred
„Skal Du have for vist;
„Tag Du Asernes Øl
„Jarletvinger![15)]
„Herinde Du har
„Otte Brødre," qvad Brage.

„Rustningen vor,"
Qvad end Konningen gode,
„Selver ville vi have,
„Brynie og Hjelm
„Vogtes skal vel,
„Godt er at tage til Spyd."

1) To bekjendte Valkyrier, som forestilles her af Odin udsendte for at hente de i Slaget Faldne. 2) Odin. 3) De fire følgende Vers findes i det 30te Cap. næst foran. 4) Sværdene svingedes. 5) Slagets. 6) Med Pantserringe. En anden Oversættelse har: „leged' for Guld." 7) Slaget. 8) Den ofte brugte Benævnelse for Konge. 9) „Baand" i Texten. Saa kaldes Guderne, fordi de ligesom forbinde Naturen. 10) Hakons Spørgsmaal. 11) Valkyriens Svar. 12) I Texten „hroptaTyr," Hropt kaldes Odin, som den der ligesom kalder de Døde fra Slaget til Valhalla. 13) Hermod var Gudernes bekjendte Sendebud og Brage Digtekonstens og Veltalenhedens Gud. 14) En almindelig Benævnelse paa Valhallas Helte, udledes af Ein-Herjar ene stridende mellem sig, fordi de beskjæftigede sig med indbyrdes Strid, som Leeg og Spøg. 15) Som seirer over Erikssønnerne.

Kundbart det blev,
At de hellige Templer[1]
Var fredet af Kongen,
Da Gudernes Raad
Kong Hakon bød
Velkommen være.

I gode Dag blev født
Den gjæve Kongemand,
Som sligen Yndest vinder;
Hans Alder
Evig vorder
Mindet med Ære.

Fenris Ulven[2]
Før ubunden
Fare skal til Mandekreds,
End en Kongemand,
Saa god som han,
Paa øde Sæde kommer.

Frænder døe,
Rigdom ødes,
Land og Jord forgaae;
Hakon sidder
Hos milde[3] Guder,
Folk i Trældom sukke.[4]

1) Vear — hellige Boliger og Alt hvad der hører til Helligdomme. Hakon havde skaanet hedenske Templer, skjønt selv Christen, derfor blev han vel modtagen i Valhalla. 2) Den mythiske Ulv, hvorom før er talt, som i Baand venter paa Verdens Undergang — „Før skal Verden forgaae.“ 3) heidr klar, hvoraf Hedning, altsaa „hedenske Guder“. 4) Hentyder til Harald Graafelds forhadte Regjering.

V.

Kong Harald Graafelds og Hakon Jarl Sigurdssons Saga.

Harald Graafeld regjerede fra 961—976. Hakon Jarl fra 976—995.

1ste Cap. Begyndelsen af Erikssønnernes Regiering og om Eyvind Skaldaspilder.

Da Kong Hakon, var falden toge Eriks Sønner ved Kongedømmet i Norge. Harald, som var den ældste af de da levende Brødre, var og over dem i Værdighed. Deres Moder Gunhild, som blev kaldet Kongemoder, blandede sig ogsaa meget i Landsens Raad. Paa den Tid vare flere Høvdinger i Landet, nemlig Tryggve Olafsson paa Østlandet, Gudrød Bjørnsson paa Vestfold, Sigurd Lade-Jarl i Throndhjem; men Gunhilds Sønner havde den midterste Deel af Landet den første Vinter. Da fore Ord og Sendemænd mellem Gunhilds Sønner og Tryggve og Gudrød, hvorved Alt aftaltes til Forlig saaledes, at disse skulde faae af Gunhilds Sønner den Deel i Riget, som de tilforn havde havt af Kong Hakon. En Mand ved Navn Glum Geirason, som var Kong Haralds Skald og en meget tapper Mand, digtede denne Vise efter Kong Hakons Fald:

Harald hevnet Gamle har,
Saaret Krigsmand[1] rykkes bort.
Du, tappre Folkestyrer!
Et herligt Værk fuldførte,
Da Odins sorte Ravn
Drak røde Vand af Hakons Saar.
Slagets Nør,[2] det spurgde jeg,
Hist over Hav, blodfarves.

Denne Vise blev meget yndet; men da Eyvind Finnsson spørger dette, sang han den Vise, som før er nedskreven:

Den flugtvare Konge o. s. v.[3]

Denne Vise blev og ført vide omkring; men da Kong Harald fik dette at vide, anlagde han Livssag mod Eyvind, indtil deres Venner forligte dem saaledes, at Eyvind skulde blive Haralds Skald, ligesom han havde været Kong Hakons. Der var og nær Frændskab imellem dem, da Gunhild, Eyvinds Moder, var en Datter af Halfdan Jarl; men Gunhilds Moder var Ingeborg, en Datter af Kong Harald Haarfager. Da digtede Eyvind denne Vise om Kong Harald:

Horda-Landets[4] Vogter!
Vi veed Dit Mod ei svigted',
Da Saar-Hagl[5] Brynie slog
Udslyngt af krumme Bue.
Og da Bæltets skarpe Iis[6]
Klang blottet i Din Haand,
For, Harald! vilden Ulv
Med Blod tilfulde mætte.

1) Hakon. 2) Sværdet. 3) Denne Vise findes før anført i det 27de Capitel af Hakons Saga. 4) Hordaland staaer for Norge — Du Norges Konge! 5) Pilen. 6) De blinkende Sværde.

Gunhilds Sønner havde meest deres Sæde midt i Landet; thi baade syntes det dem ikke trygt at sidde under Thrøndernes eller Vikværingernes Hænder, der havde været Kong Hakons bedste Venner, og tillige vare der mange Stormænd paa begge Steder. Da fore Mænd med Forligs-Tilbud mellem Gunhilds Sønner og Sigurd Jarl; thi forhen fik de ingen Skat af Throndhjem, og tilsidst kom det til Forlig mellem Kongerne og Jarlen, som ved Ed blev befæstet. Sigurd Jarl skulde faae af dem den Magt i Throndhjem, som han under Kong Hakon havde havt, og da ansaaes de for at være forligte. Alle Gunhilds Sønner havde Ord for at være karrige, og der blev sagt om dem at de skjulte Løsepenge i Jorden. Derom digtede Eyvind Skaldaspilder en Vise:

O Du Stridsmastens Uller![1]
I hele Hakons Tid
Vi bar paa Falke-Fjæl[2]
Sæd af Fyrisvolde.[3]
Nu haver Folkefienden
Skjult de muntre Frodes
Pigers Meel[4] i Moderkrop
Af Jættindens Fi'nde.[5]

Den Sol, som skjuler Vold
Af Fullas Øienbryn,[6]
Skinnede i Hakons Tid
Paa Digters Bjerg for Ullers Kjøl.[7]
Nu er Elvestraalen[8] skjult
I Jettefiendens Moders Krop.
Voldsom er det strænge Folks[9]
Givne Raad-Beslutning.

Da nu Kong Harald hørte tale om denne Vise, sendte han Bud til Eyvind, at han skulde komme til ham, og da Eyvind kom, førte han Klage over ham, og kaldte ham Uven. „Det sømmer dig ilde" siger han, „at vise mig Utroskab, da Du dog tilforn har givet Dig i min Tjeneste." Da qvad Eyvind denne Vise:

Een Drot jeg haver aat[10]
Før Dig, o gjæve Konge!
(Mig, Konge! Ald'ren trykker)
Jeg ønsker ei den Tredie.
Dyre Konge tro jeg var,
Leged' aldrig med to Skjold'.[11]
Nu jeg fylder kun Din Flok;
Paa Haand mig Al'dren falder.

Kong Harald tvang Eyvind til at overgive denne Sag til sin Dom. Eyvind havde en stor Guldring, som kaldtes Molde, der for længst var graven op af Jorden. Denne Ring siger Kongen han vil have, og der var intet andet Raad for. Da qvad Eyvind:

Derfor skal jeg, raske
Skrider paa Skjærlandets Ski,[12]
Finde af Thurses[13] Qvinde
Hos Dig føielige Bør,

1) Stridsmasten eller Strids-Træet er Sværdet, og Uller var en af Aserne, udmærket som Krigsmand, og berømt af sine Krigerfærdigheder, altsaa „Du kjække Stridsmand." 2) En af Eddas Billeder paa Haand. 3) Guld, som Rolf Krake udstrøede paa Fyrisvoldene for at opholde Adils. Altsaa „vi bare Guld (Guldringe) paa Haanden." 4) Atter Guld. Menja og Fenja vare stærke Piger af Jætteslægten, som Frode kjøbte i Sverige, for at male Guld og Lykke, og dette gjorde de saa længe de holdtes vel. 5) Thors. Hans Moders Krop er Jorden. 6) Øienbrynenes Vold eller Mark er Hovedet. Fulla, den 5te af Asynierne, bar et Guldbaand om Hovedet. Guldsmykket, som dækker Hovedet, staaer saaledes for Guld. 7) Ullers Skib er Skjoldet, fordi Uller havde et Skib, som hedte Skjold, og Skjoldets Bjerg er Haanden, som støtter Skjoldet. Digteren udtrykker altsaa, „at i Hakons Tid bare Digterne Guld paa Haanden, nu gjemmes det i Jorden." 8) Det ofte brugte Billede paa Guld. 9) Her menes Gunhilds Sønner. 10) Aat bruges endnu meget i vort almindelige Sprog, og betyder „eiet." 11) Skjoldene brugtes nemlig, som Krigstegn. Meningen er altsaa „jeg tjente ikke to Herrer." 12) Skibenes Land er Havet, og Havets Ski er Skibene. 13) Thurse var den gamle Benævnelse paa Kjæmpe, og Kjæmpens gode Luft er den Krigerske Konges Yndest.

Da vi tvinges Dig, som
Vælger Falkesædets Ring,[1]
Det Slangeleie[2] give,
Som min Fader aatte.[3]

Derpaa foer Eyvind hjem, og der er ikke omtalt, at han siden indfandt sig hos Kongen.

2det Cap. Om hvorledes Gunhildssønnerne holdt Christendommen.

Gunhilds Sønner antoge Christendommen i England, som før er fortalt; men da de kom til at raade over Norge, kom de ingen Vei med at udbrede Christendommen i Landet; men hvor de kunde komme til nedbrøde de Afgudstemplerne, og forspildte Offringerne, hvoraf de fik stort Uvenskab. Meget snart forspildtes og i deres Dage de gode Aaringer i Landet; thi Kongerne vare mange, og Enhver af dem havde sin Hird om sig. De behøvede derfor at gjøre mange Omkostninger, medens de vare overmaade pengebegjærlige; desuden overholdt de kun dem blandt de Love, som Hakon havde givet, der vare efter deres Sind. Men Alle vare de særdeles vakkre Mænd, stærke, store, og øvede i alskens Idrætter. Saa siger Glum Geirason i den Drapa, som han digtede om Harald Gunhildsson:

Han, som var Skrækkens Stav,[4]
Og som sig forhverved
Nok af Heimdals Tænder,[5]
Tolv Konster han forstod.

Ofte fore Brødrene Alle tilhobe; men stundom hver for sig. De vare grumme, men modige og raske, store Krigsmænd og meget seiersæle.

3die Cap. Om Gunhilds og hendes Sønners Raadslag.

Gunhild Kongemoder og hendes Sønner havde ofte Samtale og Stævnemøde med hverandre, hvori de afhandlede Landsens Raad. Eengang spørger Gunhild sine Sønner, hvad de agtede at gjøre med deres Rige i Throndhjem. „I bære Kongenavn, som Eders Forfædre før Eder have havt; men I have lidet Folk og Land og ere Mange til Skiftes. Viken der ofter have Tryggve og Gudrød, og de have dertil nogen Ret formedelst deres Slægtskab. Men desuden raader Sigurd Jarl over hele Thrøndelaget, og ikke veed jeg, hvor Nødvendigt det kan være, at I lade en Jarl raade over saa stort et Rige undaf Eder. Mig tykkes det Underligt, at I fare hver Sommer paa Vikingetog i andre Lande; men lade en Jarl indenlands tage Eders Fædrenearv fra Eder. Harald Konge, Farfader Din, som Du er opkaldt efter, ansaae det for ringe Sag, at skille en Jarl fra Liv og Rige, da han vandt under sig hele Norge, og raadede siden derover til sin Alderdom." Harald svarer: „det er ikke saa let, Moder, at tage Sigurd af Dage, som at slagte et Kid eller en Kalv. Sigurd Jarl er ætstor og frænderig, vennesæl og forstandig, og jeg tænker, at, naar Thrønderne spørge for Sandt, at han har Ufred at vente af os, da ere de Alle paa hans Side, og da have vi ikke andet end Ondt at vente af dem. Mig synes og, at det ei maa være trygt for Nogen af os Brødre, at sidde under Hænderne paa Thrønderne." Da siger Gunhild: „vi skulle da fare en heel anden Vei med vort Raad, og gjøre os mindre for. Harald og Erling skulle i Høst sidde paa Nordmør, og did skal jeg og fare med Eder; da skulle vi samtligen forsøge, hvad der kan være at udrette." Som sagt saa gjort.

4de Cap. Gunhilds Sønners og Griotgaards Anslag.

Sigurd Jarl havde en Broder, som hedte Griotgard, der var meget yngre og mindre agtet, ligesom han heller ikke havde noget Værdigheds-Navn. Dog havde han mange Folk omkring sig, og foer om Sommeren paa Vikingetog, hvorved han erhvervede Formue,

1) Falkesædet er, som før bemærket Haanden — altsaa Guldringen paa Haanden. 2) Det før omhandlede Billede paa Guld. 3) Havde. 4) Kongen, som indgyder Skræk. Stav og Træ bruges nemlig, som før anmærket, som Billede paa Menneske og Helt. 5) Den bekjendte Gud, hvis Hest hedte Guldtop, og hvis Tænder vare af Guld. Heimdals Tænder er altsaa Guld.

Nu sender Kong Harald Mænd ind til Throndhjem til Sigurd Jarl med Vennebud og Vennegaver. Sendemændene sagde, at Kong Harald vilde indgaae samme Venskab med Jarlen, som Kong Hakon tilforn med ham havde havt. Til denne Ordsending føiedes og Begjæring om, at Jarlen vilde komme til Kong Harald, paa det deres Venskab tilfulde kunde vorde befæstet. Sigurd Jarl tog vel mod Kongens Sendebud og hans venlige Tale, men siger, at han formedelst sine mange Sysler ei kunde komme til Kongen. Derimod sendte han Kongen Vennegaver, med mange blide og venlige Ord til Gjengjæld for hans Venskab, Med den Besked fore Sendemændene bort, og forføiede sig derpaa til Griotgard, for hvem de fremsatte samme Ærende, og tilbøde ham Kong Haralds Venskab, indbøde ham til Gjæst, og bragte ham gode Gaver. Ved Afskeden lovede Griotgard at komme, og paa den bestemte Tid kommer Griotgard til Kong Harald og Gunhild, der modtoge ham paa det allervenligste. De behandlede ham med den største Kjærlighed, saa at Griotgard havde Adgang til deres Samtaler i Eenrum og lønlige Raadslag. Omsider kom ogsaa Talen paa Sigurd Jarl, efter Aftale mellem Kongen og Dronningen. De talede da med Griotgard, om hvorlunde Jarlen længe havde ladet ham være ringe Mand, og spurgde, om han med Kongebrødrene vilde angribe Jarlen. Vilde han nu være paa Raad med dem, lover Kongen, at Griotgard skulde vorde hans Jarl, og faae det hele Rige, som Sigurd Jarl havde havt. Saalunde kom det saavidt, at de med hverandre gjorde den hemmelige Aftale, at Griotgard skulde udspeide, naar det var meest beleiligt at overfalde Sigurd Jarl, og da gjøre Kong Harald derom Bud. Med den Beskeed foer Griotgard hjem, efterat have modtaget gode Gaver af Kongen.

5te Cap. Sigurd Jarl indebrændes.

Sigurd Jarl foer om Høsten ind til Stjoredal til Gjæstebud, og derfra ud til Oglo, hvor han ogsaa skulde være til Gilde. Jarlen havde ellers mange Folk med sig; thi han troede Kongerne ilde; men eftersom der havde faret Venskabs Bud mellem Kong Harald og ham, havde han nu ikke stort Følge af Mandskab med sig. Da gjorde Griotgard Bud til Kong Harald, at der ingensinde kunde ventes bedre Leilighed til at angribe Sigurd, og strax samme Nat seilede Harald og Erling ind efter Throndhjems Fjord med flere Skibe og mange Folk. De seile hele Natten ved Stjernelys og Griotgard kom dem imøde. Seent ud paa Natten kom de til Oglo, der hvor Sigurd Jarl var til Gilde, og der satte de Ild paa Huset, og opbrændte Gaarden tilligemed Jarlen og alle hans Folk. Strax aarle om Morgenen satte de ud efter Fjorden, og sør efter til Møre, hvor de opholdt sig en lang Stund.

6te Cap. Begyndelsen til Hakon Jarl Sigurdssons Historie.

Sigurd Jarls Søn, Hakon, var inde i Throndhjem, da han spurgte denne Tidende. Strax blev der et stort Opløb i Throndhjem, og hvert Skib, som hærført var, blev skudt paa Vand. Da Hæren var samlet, toge de Hakon, Sigurd Jarls Søn, til Jarl og Høvding over Folket, og det samlede Mandskab styrede ud efter Throndhjems Fjord. Da Gunhilds Sønner fik dette at vide, fore de sør til Raumsdalen og Sunmøre, og begge Parter holdt ved Speidere Øie med hinanden. Sigurd Jarl blev dræbt 2 Aar efter Kong Hakons Fald. Saa siger Eyvind Skaldaspilder i Haleigja-Tal:

Cap. 5. Ogló, Agló (eller Ögla), som man formedelst en vis Navne-Lighed feilagtigen har antaget for Gaarden Uglen i Klæbo Sogn (der i et Dipl. fra 1349 kaldes Oghl, og i Asl. Bolts Jordeb. Oghel) — er ei noget Steds- men et Districts-Navn, der betegner den imellem Aasen- og Størdals-Fjordene udgaaende Halvø, eller Skatvala (nu Skatvolds) Sogn til Størdalens Præstegd., hvilket fordum udgjorde et Skibrede under Navn af „Agloo" Skibrede. Det er sandsynligt, at Handlingen er foregaaet paa den store ved Søen skjønt beliggende Gaard Auri (Auran), hvor der, foruden adskillige Gravhøie, tillige findes en Bautasteen, som maaskee er sat til Sigurd Jarls Minde (cfr. Þrándheimr S. 52).

Jordens Herre
Aflived Sigurd
Paa Oglo;
Han som skjænked'
Odins Fugl[1]
Slagne Haddings[2]
Røde Vædske
Paa Valen.
Og Ædlingen,
Som ikke frygted'
Almens Orm,[3]
I Øl-Gilde
Misted' Livet,
Da Landstyrer'
Tyrs[4] Ætling
I Tryghed sveg.

Hakon Jarl beholdt Throndhjem med sine Frænders Hjælp i 3 Aar, saa at Gunhilds Sønner ingen Indtægter fik i Throndhjem. Hakon holdt mange Slag med Gunhilds Sønner, hvori mange Mennesker satte Livet til. Derom taler Einar Skalaglam i Vellekla, som han digtede om Hakon Jarl:

Flittig Bueskytter
Breden Flaade stak i Sø,
Glad i Gønduls Uveirs Storm.
Ei vilde Kongen bie.
Da heiste Prøveren
Af Røverbukkens[5] røde
Maaner[6] Slagets Seil,
Kongers Mod at tæmme,

Og videre:

Og ikke kan det siges
At Blodfuglens Glæder[7]
Skyed Pile Byger
I Spyd-Qvindens Drivsky.
Og Sværdelarmens Gud[8]
Rysted Buehaglen
Af Krigsgudindens[9] Seil;
Helt for Ulve sørged'.

Mangt et Viking-Slag blev holdt,
Før Svinger af Skjoldets Mast[10]
Efter Guders Villie
Blev Mester af Østlandet.

End videre omtaler Einar, hvorledes Hakon hevnede sin Fader:

1) Odins Svaner. Odin kaldes Farmatyr, Ladningernes Gud, som den der hjælper Sømænd og Skippere. 2) Hadding var en dansk Sørøver. 3) Almens o: Almetræets Orm d. e. Ilden. 4) Sigurd Jarl, som nedstammer fra Aserne, blandt hvis Tal Guden Tyr ogsaa var. 5) Hedin var en gammel Sørøver, og Røverbukken er Viking-Skibet. 6) Med Blod farvede runde Skjold. 7) I Texten han som glæder Svanen (Ravnen) med sammenstødte Sværdes Fjord o: Vand d. e. han som mætter Rovfuglen med Blod. 8) Odin. Rognir kaldes Odin, som den stærkeste blandt Guderne. 9) Hlauk, i Genitiv Hlakar, Krigsgudinden, saa kaldt fordi hun ligesom jublede over Fienders Nederlag. 10) I Texten kaldes her, som ofte ellers, Sværdet Skjoldets Mast.

Høit bær jeg Klangen af hans Priis,
Som vogter Bølgens Ravn,[1]
Og som hevned Fader sin.
Da svinges blanke Sværd.

Jern-Regn af Heltens Sværd
Faldt tæt paa Herskers Liv;
Da sendte Stridsmand Odin[2]
Nok af Folk og Smykker.
Og Havfares[3] Styrmand
Klingens Storm forøged,
Som kjøler Liv,[4] mod Skjold
Af Stridsmænd i Har's[5] Storm.

Efter dette lagde Begges Venner sig imellem, og bare Forligs-Ord imellem dem; thi Bønderne ledede ved denne Feide og Ufred indenlands, og efter forstandige Mænds Raad kom det dertil, at der blev gjort Forlig imellem dem saaledes, at Hakon Jarl skulde have samme Magt i Throndhjem, som hans Fader Sigurd havde havt; men Kongerne derimod samme Rige som Kong Hakon før dem; hvilket Forlig stadfæstedes med fuldt Troskabs-Løfte. Derpaa blev der et stort Venskab imellem Hakon Jarl og Gunhild, endskjøndt de ogsaa stundom oplagde Svigraad mod hinanden. Saaledes stod det hen i andre 3 Aar, i hvilke Hakon sad roligen i sit Rige.

7de Cap. Om Harald Graafeld.

Kong Harald havde som oftest sit Sæde paa Hordaland og Rogaland, ligesom og hans øvrige Brødre; men ofte sad de og i Hardanger. Een Sommer hændte det sig, at der kom fra Island et Skib, som tilhørte Islændere og var ladet med Skindvarer. De seilede til Hardanger, hvor de spurgde, at den største Mængde Folk var samlet; men da Folk kom til dem paa Handel, vilde ingen kjøbe deres Skindfæld. Da opsøgte Styrmanden Kong Harald, som han tilforn havde kjendt, og klagede for ham sin Vaande. Kongen lover at komme til dem, og saa gjør han. Kong Harald var nedladende og en stor Glædesmand. Han kom med en fuld bemandet Skude, saae paa Varerne, og sagde derpaa til Styrmanden: „Vil du skjænke mig et Graaskind?" „Gjerne," svarer Styrmanden, „om det end var flere." Derpaa svøbte Kongen sig i et Graaskind og gik tilbage til Skuden; men førend han roede bort havde hver Mand i hans Følge kjøbt sig et Skind. Faa Dage efter kom der saa mange Folk, der vilde kjøbe Skind, at ikke Halvdelen kunde faae hvad de vilde. Siden blev Kongen kaldt Harald Graafæld.

8de Cap. Erik Jarls Fødsel.

Hakon Jarl kom en Vinter til Oplandene, og i et Gjæstebud; der hændte det sig, at han havde Omgang med en Pige af ringe Byrd. Nogen Tid efter lavede Pigen til Barsel, og fødte et Barn, som var en Gut, blev overøst med Vand, og fik Navnet Erik. Moderen førte Gutten til Hakon Jarl, og siger at han var Fader til ham. Jarlen lod ham op-

1) Skibet. 2) I Texten „Tundi," et af Odins Tilnavne, som Tordenens Gud. Tanken har Hensyn til den Skik at brænde de Afdødes Smykker paa deres Grave, og til at de Faldne sendtes til Valhalla. 3) Havets Hest er Skibet. 4) Som dræber. 5) Et af Odins Tilnavne.

Cap. 7. Hardángr, hvis oprindelige Navn uden Tvivl var Ángr (der blandt andet bemærker en snæver Fjord, jfr. Olaf Trygv. S. C. 11.), saaledes som Gravens Sogn i Diplomer fra 14de Aarhundrede endnu kaldes — indbefattede Samla- eller Samlanda-hèrad d. e. Jonadals (Jondals) Sogn; Víkøyja (Vikørs), Øystusýnjar (Østensø), Ángrs eller Gronvinnar (Gravens), Úlfvíkar (Ulviks), Eidafjardar (Eidfjords), Kinnsarvíkar (Kinservíks), Ullinsvángs (Ullensvangs) og Odda Sogne, samt den isolerede Fjeldbygd Rørgudalr (nu Røldal — see Hørdaland S. 50. Indbyggerne kaldtes Hardengir eller Hardengrir.

fødes hos en Mand, som hedte Thorleif hiin Vise, der boede i Medaldal, var en mægtig og rig Mand, og Jarlens store Ven. Tidligen gav Erik Haab om at blive en dygtig Mand, var vakker af Ansigt, og allerede som Barn stor og stærk; men Jarlen brød sig ikke meget om ham. Hakon Jarl var den vakkreste Mand af Ansigt, ikke høi; men meget stærk, og vel øvet i alle Idrætter, derhos klog, forstandig og en drabelig Krigsmamd.

Det hændte sig en Høst, da Hakon Jarl paa en Fart til Oplandene kom ud til Hedemarken, at Kong Tryggve Olafsson og Kong Gudrød Bjørnsson mødte ham, og der kom ogsaa Dale-Gudbrand. De havde sat hverandre Stævne og talede længe i Eenrum, hvoraf kun saa meget blev bekjendt, at de skulde være hverandres Venner. Derpaa skiltes de ad, og hver foer hjem til sit Rige. Dette faae Gunhild og hendes Sønner at vide, og fatte Mistanke om, at de monne have lagt en forrædersk Plan imod Kongerne, og derom talede de ofte sig imellem. Da det begyndte at vaares, gjorde Kong Harald og hans Broder Kong Gudrød vitterligt, at de monne fare i Viking-Feide om Sommeren, enten i Vesterhavet eller i Østerleden, som de pleiede. Derefter samlede de Folk, stødte Skibe paa Søen, og gjorde sig derpaa seilklare. Da de nu drak Afskeds-Øl, blev der drukken tappert, og Mangt og Meget blev talt ved Drikkebordet. Blandt andet blev der og gjort Sammenligning imellem flere Mænd og omsider mellem Kongerne Selv. Een sagde, at Kong Harald langt overgik sin Broder i alle Dele. Derover blev Kong Gudrød meget vred, og siger som saa, at han ingenlunde vil staae tilbage for Harald, og at han var beredt til derpaa at gjøre Prøve. Brat blev begge Parter saa hidsige, at de udfordrede hinanden til Kamp, og løb til deres Vaaben. Men de blandt Gjæsterne, som var forstandige og mindre drukne, løbe imellem dem og standsede dem. Derpaa foer Enhver til sine Skibe, og Ingen ventede, at de skulde seile Alle i et Følge. Gudrød seilede nu øster, langs med Landet, og Harald stak til Søes, sigende at han vilde seile ud i Vesterhavet; men da han kom uden for Øerne, styrede han øster udenskjærs langs med Landet, Gudrød seilede derimod det almindelige Skibsløb til Viken, og videre øster over Folden. Derpaa sendte han Bud til Kong Tryggve, at han skulde møde ham, saa de begge om Sommeren kunde gjøre et Feidetog til Østerleden. Tryggve tog gjerne og venligen derimod, og der han spurgde, at Kong Gudrød havde kun lidet Mandskab, seilede han ham imøde med en eneste Skude. De mødtes østen for Sotanæs ved Vegger; men just som de vare komne til Stævnemødet, løb Gudrøds Mænd til og dræbte Kong Tryggve tilligemed 12 Mænd. Han ligger begraven paa et Sted, som kaldes Tryggve-Dysse.[1]

9de Cap. Kong Tryggves Drab.

Kong Harald seilede langt udenfor Skjærene paa sin Vei til Viken, og kom ved Nattetid til Tunsberg, der fik han at vide, at Gudrød var til Gjæstebuds kort derfra oppe i Landet. Didhen foer nu Kong Harald med sit Følge, kom der ved Nattetid og kringsatte Huset. Kong Gudrød gik ud med sit Følge; men efter en kort Modstand faldt han, og mange Folk med ham. Derpaa drager Kong Harald afsted til sin Broder Kong Gudrød, og de underlagde sig hele Viken.

10de Cap. Kong Gudrøds Fald.

1) Tryggve-Steenhob, hos Clausen Tryggve-Ø. I Texten Tryggve-Hrær.

Medaldalr, Meldal, see S. 52.

Cap. 9. Foldin, nu Christiania-Fjorden.

Veggir, nu Vägge, strax i Øst for Grafvarne Kirke ved Sotanes (cfr. S. 63). K. Tryggves Gravhøi (Tryggva-hrer eller reyrr) er endnu at see paa en omtrent ½ Miil nordenfor liggende Ø, som desformedelst har faaet Navn af Tryggvaøy, nu Tryggø (see Ödmans Bahus-Läns Beskr. S. 297).

11te Cap. Om Harald Grænske.

Kong Gudrød Bjørnsson havde gjort et godt og anstændigt Giftermaal, og havde med sin Hustru en Søn, som hedte Harald, der blev sendt til Opfostring op til Grænland, til Lænsmand Hroe hiin hvide. Hroes Søn hedte Hrane hiin Vidfarne, og han og Harald vare Fosterbrødre og næsten jævnaldrende. Efter sin Fader Gudrøds Fald flygtede Harald, som blev kaldet hiin Grænske, først til Oplandene, og med ham hans Fosterbroder Hrane tilligemed nogle faa Mænd. Der blev Harald en Stund hos sine Frænder. Da nu Eriks Sønner søgte meget efter de Mænd, som de havde noget udestaaende med, og meest dem, som de kunde vente nogen Opstand af, saa raadede Harald Grænskes Frænder og Venner ham til at fare bort af Landet. Harald foer altsaa øster til Svithjod, og søgte Skibsfølge, for at komme i Selskab med dem, som droge ud paa Tog for at samle Formue. Derhos var Harald en udmærket dygtig Mand. Der var en Mand i Svithjod, som hedte Toste, og var en af de gjæveste og mægtigste der i Landet, blandt dem der ikke bare Navn af nogen høi Værdighed, han var en meget stor Krigsmand og ofte i Feide, hvorfor han blev kaldet Skøglar-Toste.[1] I hans Selskab kom Harald Grænske, og var med Skøg-

1) Af Valkyrien Skøgul, altsaa „den krigerske Toste."

Cap. 11. Grænland (Grønland, Grenland, Grenmørk). I Henseende til Beliggenheden af denne gamle norske Provinds, som man henlagde ved den vestlige Side af Mjøsen i Oplandene, har man gjort sig skyldig i en af de største Vildfarelser i vor gamle Geographie. Følgende ugrundede Yttring af Peder Claussøn maa have foranlediget samme, naar han i sin Norges Beskr. S. 39 siger „Vden for Guldbrandsdalen ved den vestre side, ved Mjøs, ligger det Bygdelag, som i gammel tid kalledis Grænedland, der var S. Oluffs Fader Harald Gudrødssøn opfostret, og kalledis derfor Harald Grænske oc Tillemacken hørde til det Fylcke Grænlands-Fylcke i fordum tid, som tilforn er omtalt." Tilforn (S. 14) har han nemlig sagt: — „Grenlande-Fylcke, det er Bratzbierglæn, met Tellemarcken og Sigdal, oc de Egner deromkring." — Af det foregaaende (S. 34, 42) har man seet, at Þotn, Hadaland og Land ere Navne af høi Ælde, der forekomme længe før Harald Grænskes Tid. Der bliver altsaa tilbage at gjette paa Birid, Snartheimsdalr, Mannheims-hérad, Húnnardalr og Vardalr eller Strækningen imellem Gudbrandsdalen og Thoten; men, som allerede S. 33 bemærket, disse Bygder hørte ifølge Diplomer fra 14de Aarhundrede til Hedemarken (nørdri lutin á Heidmørkinne). Dog dette uanseet, hvorledes skulde man vel kunne antage det for muligt, at disse fra Thelemarken eller overhoved fra Bratsberg-Lehn saa vidt adskilte Egne nogensinde dermed kunde have været forenede til eet Fylke? Det Urimelige heri maa være paafaldende for Enhver. Ifølge Diplomer fra det 14de og 15de Aarhundrede i Forbindelse med den saakaldte „røde Bog," finder man derimod, at den største Deel af Nedre Thelemarken fordum kaldtes Grænland eller Grønland (der formodentlig bemærker det grønne Land: et passende Navn paa disse skjønne, frugtbare Egne). Dertil findes henregnet følgende Sogne: Drángadalr eller Herekseid, Sólheimr (Solum), Medalheimr (Mælum), Helgin, Hollin (Holden), Rumanes (Romenæs), Lundr eller Lunda-hèrad, Bør (Bø) eller Bøar-hèrad, Gordin (Gaarder), Nes eller Nes-hèrad, Saudi (Sauer) eller Sauda-hèrad og uden Tvivl Sleimdalr (Slemdal); hvorimod Heitradalr (Hitterdal), ifølge et Dipl. fra 1418 — hvori nævnes „strandh i Rygina (Ryen eller Hitterdals) sokn i lindheims (nu Lindems) skipreidho a Þilamorkenne —" ligesom Litla-hèrad (Lilleherred), Grødis-hèrad (Gransherred), Sudaløud (Sauland og Týrisdalr (Tørrisdal) siges at ligge „a Þelamorkinne." At det er dette Grænland og intet andet, som vor Historie mener, det er ogsaa klart nok af Contexten hos Snorre, naar det fortælles, at Harald efter sin Faders Død flygtedede (fra Grænland) til Oplandene; thi saaledes kunde han ei have udtrykt sig, om Grænland havde ligget ved Mjøsen, altsaa midt i de saakaldte Oplande. Af denne Provinds er det de eddiske Digte Atla-Qvida og Atlamaal have Navn af de grønlandske (Finn Magnusens Edda IV. 140, 156, 307). Om Gerpina (Gjerpens) Sogn, der fordum, ligesom Bamblar (Bamble), udgjorde et eget District under Navn af Høfund eller Hofund, i den ældste Tid har været henført til Grænland eller Vestfold, see vi os ei istand til at afgjøre. Til Græna-fylki maa derimod have henhørt saavel Gerpin, som det hele øvrige Bratsberg-Amt, Kystlandene Eidangr, Bamblar og Sandhaukadalr (Sannikedal) ikke undtagne — samt Naumudalr (see Þelamørk S 65). Som S. 46 er antydet, feiler ogsaa P. Claussøn, naar han lader Sigdal udgjøre en Deel af dette Fylke. Ved Begyndelsen af 14de Aarhundrede (senest) fik Græna-fylke af Staden Skida (Skien) Navn af Skidu-sýsla (see S. 66). Indbyggerne kaldtes Grænlændingar, og grænskr, som var fra Grænland (jfr. Ann. for nord. Oldk. 1 B. S. 62 ff.).

lar Toste om Sommeren, og hvor Harald kom, blev han vel anseet af hver Mand. Vinteren efter blev Harald hos Toste, og da havde Harald været 2 Aar i Oplandene, og blev 5 Aar hos Toste. Toste havde en Datter, som hedte Sigrid, der var baade ung og væn; men stolt og myndig. Hun blev siden gift med Sveakongen Erik den Seiersæle, og havde med ham en Søn, Olaf Svenske, der siden blev Konge i Svithjod. Kong Erik døde Sottedød i Upsal, 10 Aar efter Styrbjørns Fald.

Gunhilds Sønner udbøde en stor Hær fra Viken, hvormed de seile langs Landet nord efter og samle paa Veien Folk og Skibe fra hvert Fylke. De gjøre derpaa vitterligt, at de med denne Hær vilde stævne nord til Throndhjem mod Hakon Jarl. Da Jarlen spørger denne Tidende, samler han en Hær sammen, og udruster Skibe, og da han faaer at vide, hvor stor en Hær Gunhilds Sønner havde med sig, styrede han med sin Flaade sør efter til Møre, feidede hvor han foer frem, og dræbte mange Mandfolk, baade Rige og Fattige. Siden sendte han hele Bondehæren tilbage til Throndhjem; men selv foer han med Hærskjold over begge Mørerne og Raumsdalen, og havde sine Speidere alt søndenfor Stat for at speide Gunhildssønnernes Hær, og da han spurgde, at de vare komne i Fjordene, og biede paa Bør for at seile nordenom Stat, stak Hakon Jarl saa langt ud i Søen nordenfor Stat, at de ikke fra Landet kunde see hans Seil, seilede saa udenskjærs øster med Landet, og kom til Danmark, hvorfra han seilede til Østersøen og hærjede der om Sommeren. Gunhilds Sønner førte deres Hær nord til Throndhjem, hvor de opholdt sig længe om Sommeren og toge den hele Skat og Skyld. Men da det leed ud paa Sommeren, lode de Sigurd Sleve og Gudrød blive tilbage; men Harald og de øvrige Brødre droge om øster i Landet med den Ledings-Hær, som havde været med dem om Sommeren. 12te Cap. Hakon Jarls Feide.

Hakon Jarl seilede om Høsten til Helsingjaland, satte der sine Skibe paa Land, foer siden Landeveien om Helsingjaland, Jæmtaland, og saa østen om Kjølen ned til Throndhjem. Strax strømmede mange Folk til ham, og han udrustede Skibe. Da nu Gunhilds Sønner spørge dette, stige de ombord paa deres Skibe og seile ud Fjorden; men Hakon Jarl foer ud til Lade og sad der om Vinteren. Gunhilds Sønner derimod toge Stade paa Møre, hvor de og Jarlen bekrigede hinanden indbyrdes, og dræbte hinandens Mandskab. Hakon Jarl beholdt sit Rige i Throndhjem, og var der som oftest om Vinteren; men om Sommeren foer han stundom øster til Helsingjaland, hvor han gik ombord paa sine Skibe, og seilede med disse til Østerleden og hærjede der, stundom sad han i Throndhjem og havde en Hær paa Benene, saa at Gunhilds Sønner ei kunde holde sig nordenfor Stat. 13de Cap. Om Hakon Jarl og Gunhilds Sønner.

En Sommer foer Harald Graafeld med sin Hær nord til Bjarmeland, hvor han i en Feide holdt et stort Slag med Bjarmerne paa Vinaabakken. Der vandt Kong Harald Seier og dræbte mange Folk, skjændte og brændte vide omkring i Landet og fik et overmaade stort Bytte. Derom synger Glum Geirason: 14de Cap. Sigurd Sleves Drab.

Berømte Konge-Tvinger
I Østen farved' Sværdet rødt,
Da jeg saae Bjarmers Slægt
Flye for Byens Flammer.
Spydstorm paa Vina-Bred
For unge Ædling reistes.
Fredsstifter fik et Navn
Paa dette Kriger-Tog.

Cap. 13. Helsingjaland og Jamtaland, see S. 8, 67.
Cap. 14. Vinobakki d. e. Bredden af Floden Vinaa eller Dwina, see Bjarmaland.

Kong Sigurd Sleve kom til Hersen Klyps Gaard. Klyp var en Søn af Thord, og Sønnesøn af Horda-Kaare, og var en mægtig og ætstor Mand. Han var dengang ikke hjemme; men Aløf, hans Kone, tog vel imod Kongen, og gjorde et stort Gjæstebud, hvori der blev drukket meget. Aløf var en Datter af Asbjørn, og Søster til Jernskjægge nord fra Yrjar. Asbjørns Broder hedte Reidar, som var Fader til Styrkar, hvis Søn var Endrid, Einar Tambaskjelvers Fader. Om Natten gik Kongen i Seng til Aløf mod hendes Villie, og reiste siden bort. Høsten efter foer Kong Harald og hans Broder Sigurd op paa Vors, hvor de stævnede Bønderne til Thinge. Der overfaldt Bønderne dem og vilde dræbe dem; men de undkom, og fore siden deres Vei. Kong Harald foer til Hardanger; men Kong Sigurd til Alrekstad. Da nu Klyp Herse fik dette at vide, samledes han og hans Frænder for at angribe Kongen, og Vemund Volubrjot blev Hovding for deres Hær. Da de nu kom paa Gaarden, angrebe de Kongen, og der fortælles, at Klyp Herse gjennemborede Kongen med sit Sværd, saa det blev hans Bane; men strax paa Stedet blev Klyp dræbt af Erling Gamle.

15de Cap Griotgards Fald. Kong Harald Graafeld og hans Broder Kong Gudrød trak en stor Hær sammen fra Østlandet, hvormed de droge Nord til Throndhjem. Da nu Hakon Jarl spørger dette, samler han Mandskab sammen og stævner til Møre, hvor han hærjer. Der var da hans Farbroder Griotgard, som skulde besørge Landets Værn paa Gunhilds Sønners Vegne, og han opbød en Hær efter Kongens Befaling. Hakon Jarl drog imod ham og sloges med ham. Der faldt Griotgard og 2 Jarler med ham, foruden mange andre Folk. Saa siger herom Einar Skaalaglam:

Hjelmbedækket Konge[1]
Fi'nden slog i haarde Slag,
Og over Bredden steg
Mjød-Flod af Lokes Ven.[2]
Tre snilde Jarlesønner
I Odins Ildskuur faldt.[3]
Det hædrer Kongen, som
En Pryd i Striden er.

Derpaa stak Hakon Jarl ud i rum Sø, seilede udenskjærs sør efter langs Landet og kom frem sør i Danmark. Der opsøgte han Danekongen Harald Gormsson, hvor han

1) Norges Forsvarer, Hakon Jarl. 2) Lokes Ven er Odin, og Odins Mjød, ellers kaldet Bodn, er den Mjød eller det Blod, som Braga-Digteren drak for at begeistres, og hvorom handles i Edda. Meningen er altsaa, at denne Jarlens Bedrift begeistrede Digteren til Sang. 3) Odins (egentligen denstærke Guds) Ild-Skuur er Slaget.

Cap. 14. Yrjar (Ørlandet), see S. 53 og 55.

Vors (Vaurs, Vørs), nu Vos, der udgjorde en af Horda-Fylkets Fjerdinger, bestod fordum af Vinjar (Vinje) Sogn eller Hólabygd, Vángs, Æfvánga eller Ævánga (Evanger) og Stafnes (nu Stamnæs) Sogne, samt den Strækning af Haus og Brunvíka (Bruviks) Sogne, som er beliggende paa den søndre og østre Side af Ostrar-fjørdr (Øster-Fj.), en Deel af de Gamles Straumahvarf. Til Vors hørte saaledes Þulunes (nu Thunæs), hvorfra Lodmund hiin Gamle og hans Fostbroder Biolf udvandrede til Island (Landnamab. P. IV. C. 5.). Vos, som nu er næsten gandske affsondret fra Søen, idet at Districtet kun ved Bolstad-Fjorden staaer i Forbindelse dermed, havde altsaa fordum en Kyststrækning af omtrent 4 Mile. Det er forhen (S. 43) bemærket, at den nuværende nordligste Deel af Vors, eller Upheims (Opheims) Sogn paa Sygnastrønd, lige til 1773 udgjorde en Deel af Sogn. Det egentlige Vors eller Vángs Sogn var, ligesom Romsdalen, inddeelt i Ottinger, nemlig i: 1, *Dýrvinjardals* (nu Dyrvedals), 2, *Strindar* eller Gullfjordungs (Guldfjerdings), 3, *Viki* eller Vikjar (Viger), 4, *Barladals* eller Bardadals (Bordals), 5, *Brýnar* eller Qvíslar (Qvitler), 6, *Bøar* (Boer), 7, *Vinjar* og 8, *Borgstranda* (Borgstrands) Ottinger. — Vors udgjorde i 14de Aarhundrede et Syssel. Indbyggerne kaldtes Vorsar eller Vørsar.

fik en god Modtagelse, og hos ham opholdt han sig om Vinteren. Den Gang var ogsaa hos Danekongen en Mand, som hedte Harald, en Søn af Knud Gormsson, og Kong Haralds Brodersøn. Han var nyligen kommen hjem fra et langt Vikingetog, paa hvilket han ved at hærje havde samlet stor Formue, og blev derfor kaldet Guld-Harald. Han syntes at have god Adkomst til Kongedømmet i Danmark.

16de Cap. K. Erlings Fald.

Kong Harald Graafeld og hans Brødre stævne med deres Hær nord til Throndhjem, hvor de ikke fik nogen Modstand. Der toge de Skat, Skyld og alle Indtægter, og lode Bønderne betale store Bøder; thi Kongerne havde i lang Tid kun havt liden Indtægt af Throndhjem, saalænge Hakon sad der med mange Folk, og havde Ufred med Kongerne. Om Høsten foer Kong Harald sør i Landet med den største Deel af de Krigsfolk, som der havde hjemme; men Kong Erling blev tilbage med sine Folk. Han gjorde da store Indkrævninger hos Bønderne og trykkede dem haardt, hvorover Bønderne ilde knurrede og utaalmodigen bare deres Skade. Nu samlede Bønderne om Vinteren en stor Krigsmagt, hvormed de stævnede mod Kong Erling, just som han var i et Gjæstebud, og holdt et Slag med ham, hvori Kong Erling faldt med en stor Deel af sit Følge.

17de Cap. Om dyr Tid i Norge.

Medens Gunhilds Sønner regjerede i Norge blev der store Uaar der, og disse bleve desto større jo længere de regjerede; men Bønderne gave Kongerne Skyld derfor, tildeels fordi de vare pengegjerrige og behandlede Bønderne med Haardhed. Saaledes kom det omsider dertil, at Landsfolket næsten overalt manglede Korn og Fisk. Paa Halogaland var der stor Sult og Nød, fordi der næsten intet Korn voxede, ja endog Sneen laae og Qvæget stod bundet over hele Landet Midsommers. Saa qvad Eyvind Skaldaspilder, da han kom udenfor sit Huus i et stærkt Sneefog:

Det sneer paa Odins Viv,[1]
Midt om Sommeren vi maae
Hind, som Finn, indbinde,
For med Brum[2] at fore.

18de Cap. Om Islænderne og Eyvind Skaldaspilder.

Eyvind digtede en Drapa om alle Islændere, hvorfor de lønnede ham saa, at hver Bonde gav ham en Skatpenge, som stod i 3 Sølvpenge efter Vægt og af hvidt Brud. Men da Sølvet kom paa Althinget besluttede Folket at faae Smede til at rense det, og deraf gjøre en Rad af Kappehægter, og efterat Arbeidslønnen af Sølvet var betalt, stod Hægteborden i 50 Mark. Denne sendte de Eyvind; men Eyvind lod den skille fra hverandre og kjøbte Slagt derfor til sin Huusholdning. Den samme Vaar kom Spidsen af en Sildestim til Fiskeværene udenfor Landet, og Eyvind bemandede en Skibsfærge med sine Huuskarle og Landbønder, og roede did, hvor Silden var drevet ind og sang:

Lader nu Havsoten[3]
Med Foden Nordhav træde
Imod de lange Not[4]
Af finhalede Spaatærn'.[5]
Vide vilde jeg dog nok,
Om mine Venner have

1) Odins Hustru er Jorden. 2) Brum er de Knopper og spæde Qvister, hvormed Landmanden endnu sultføder sit Qvæg under Vaarkreppen. Digteren klager over at de, ligesom Finnerne, maatte holde Qvæg paa Stald om Sommeren. 3) Skibet — den sotede Havhest. 4) Garn. 5) Et Slags Søfugle, som kaldes Tærner, der med andre Fugle svæve om Silden, naar den nærmer sig Landet.

Cap. 18. Alþing, see Island. S. 68.

Fal ringe Kjøkken-Gave,[1]
Som Havsvinet roder op.[2]

Og saa aldeles var al hans løse Formue gaaet op, at han maatte kjøbe Maden til sit Bord, og Silden kjøbte han med sine Bue-Pile. Derom sang han:

Da fik vi Hægtebræm,
Som over Hav os sendte
Beboere af Isens Land,[3]
Betalt med Havets Hjord[4],
Bedste Smykke solgtes,
Og Bue-Strængens Sild,[5]
For Havets raske Pile;[6]
Dyrtid det ene voldte.

1) Have tilfals Sildene som koges i Kjøkkenet. 2) Som Hvalen forfølger til Land. 3) Islænderen. 4) Sild. 5) Pilene, der flyve fra Buen. 6) Silden, der skyder som en Piil i Vandet. Digteren spiller her med Ordene Sild og Pile, der ligne hinanden i hurtig Fart gjennem Vand og Luft. Pilen kalder han Buestrængens Sild, og Silden Havets Piil.

VI.

Kong Olaf Tryggvessons Saga.

Olaf Tryggvesson regjerede fra 995—1000.

1ste Cap. Olaf Tryggvessons Fødsel.

Kong Tryggve Olafsson havde havt en Kone, som hedte Astrid, der var en Datter af Erik Bjodaskalde, en mægtig Mand, der boede paa Ofrostad. Men efter Tryggves Fald flygtede Astrid bort og tog hemmeligen med sig de løse Midler, som hun kunde føre. Hende fulgte hendes Fosterfader, som hedte Thorolf Luseskjæg, og forlod hende aldrig, medens andre af hendes troe Mænd speidede overalt, hvor de kunde faae Noget at vide om hendes Uvenner og deres Opholdssted. Astrid gik frugtsommelig med Kong Tryggves Barn, og lod sig føre ud til et Vand, og opholdt sig hemmeligen der paa en Holme med nogle faa Mænd. Der fødte hun et Barn, og det var en Gut, som, da han blev overøst med Vand, fik Navnet Olaf efter sin Farfader. Hun forblev der i Skjul Sommeren over; men da Nætterne bleve mørkere, Dagen tog til at kortes, og Veiret blev koldt, gav Astrid sig paa Veien, og med hende Thorolf tilligemed nogle andre Mænd. De søgte ikke Bygderne, uden naar de vare der hemmeligen om Natten, og talede ikke med Nogen. Een Dag mod Qvælden kom de frem til Ofrostad, hvor Astrids Fader Erik boede, og sendte hemmeligen Mænd til Gaarden, for at sige Erik det, der lod dem følge til en Udbygning, hvor han lod dække et Bord for dem med den bedste Kost. Da nu Astrid havde været der en kort Stund, forlod hendes Reiseselskab hende; men hun blev tilbage, og med hende 2 Tjenestepiger, hendes Søn Olaf, Thorolf Luseskjæg og hans Søn Thorgils, som var 6 Aar gammel, og Alle bleve der om Vinteren.

2det Cap. Om Gunhilds Sønner.

Efter Tryggve Olafssons Drab fore Harald Graafeld og hans Broder Gudrød til de Gaarde, som han havde eiet; men da var Astrid borte, uden at de kunde faae Spørgelag paa hende. Det løse Rygte kom dem for Øren, at hun gik frugtsommelig med Kong Tryggves Barn, og nu fore de nord i Landet om Høsten, som før er fortalt. Saasnart de traf deres Moder Gunhild, gave de hende Besked om Alt, hvad der paa deres Reise havde tildraget sig. Omhyggeligen spurgde hun dem ud, hvor Astrid var, og de fortalte hende det Rygte, som de havde hørt; men fordi Gunhilds Sønner samme Høst og Vinteren efter havde Ufred med Hakon Jarl, som før er fortalt, blev der ikke søgt efter Astrid og hendes Søn den Vinter.

Cap. 1. **Ofrostadir** (Opprostadir). Denne Gaard har man, saa urimeligt det end maa synes, blot paa Grund af Navne-Ligheden, antaget at være Obrestad i Nærims Sogn paa Jæderen. Det her omhandlede Ofrostadir kan dog ingen anden Gaard være, end Offigstad eller Ofrigstad, en af de største Gaarde i Oyers Præstegjæld i Gudbrandsdalen, med en skjøn Beliggenhed i Mundingen af de Gamles Músadalr paa Vestsiden af Laugen, i Nærheden af Losne-Vandets sydlige Ende, hvor den igjennem Gusdal løbende Landevei nærmer sig Foreningen med den gudbrandsdalske Hovedvei. I et Diplom fra 1503 skrives Gaarden „Offrestade." Denne Gaards Indentitet med Ofrostadir vil af det Følgende blive sat udenfor al Tvivl (jfr. Cap. 58 og 59).

Rønd. Af den gamle norske Konge-Saga, som er indført i Saml. til det Norske Folks Sprog &c. 2det B. S. 292 og Fornm. S. 10 B. S. 390, sammenholdet med Snorres Beretning, seer man, at Kong Tryggves Enke Astrid, da hendes Mand var myrdet, drog til Upplønd (Oplandene), og kom til et Vand, som vi af Olaf Tryggv. Saga Cap. 43 erfare var **Rønd** (nu Rands-Fjorden, see S. 42, 48.). Den Holme, paa hvilken hun holdt sig skjult, og hvor Kong Olaf Tryggvesson fødtes, maa derfor nødvendig enten være en af de Holmer, som ligger til Gaarden Oye (Øy) i Brandbo Annexsogn paa Hadeland, eller og — hvilket er det rimeligste — denne Gaard selv, der, som Navnet tilkjendegiver, fordum var en O, ligesom den endnu er i høit Vand. Andre Oer end disse findes ikke i Rands-Fjorden. Fra det angivne Sted kunde Astrid, endog ad flere Veie, uden synderlig Vanskelighed foretage Reisen til sin Fader paa Ofrostad og uden letteligen at blive kjendt.

3die Cap. Astrids Reise.

Vaaren efter sender Gunhild Speidere til Oplandene og heelt til Viken, for at speide efter, hvorledes det havde sig med Astrid, og da Sendemændene kom tilbage, kunde de helst fortælle hende, at Astrid monne være hos hendes Fader Erik, samt hvorlunde det var rimeligt, at hun der opfødte hendes og Kong Tryggves Søn. Da sender Gunhild ufortøvet Sendemænd afsted, som hun udruster vel med Vaaben og Heste, og giver dem med sig 30 Mænd, hvis Anfører var en mægtig Mand og Ven af Gunhild ved Navn Hakon. Dem bød hun fare til Ofrostad til Erik og tage med sig derfra Kong Tryggves Søn og bringe ham hende. Derpaa fore Sendemændene deres Vei. Da de vare komne i Nærheden af Ofrostad, bleve Eriks Venner disse Reisende vaer, og bragte ham ved Afdags Tid Nys om Sendemændenes Færd. Strax om Natten gjorde Erik Anstalter til Astrids Bortreise, gav hende gode Ledsagere, og sender hende øster til Svithjod til Hakon den Gamle, som var hans Ven og en mægtig Mand. Længe før Dag fore de afsted, og kom Qvælddags til et Herred, som heder Skøn. Der saae de en stor Gaard, hvorhen de begave sig og bade om Natteleie; men for at holde sig skjulte havde de iført sig slette Klæder. Der boede en Bonde ved Navn Bjørn Edderqveise, som var en rig men ugjæstfri Mand. Han jog dem bort, og de fore derfra om Qvælden til en anden Torp, der laae kort derved og hedte Vither. Thorstein hedte den Bonde, som der gav dem Herberge, og sørgede vel for dem, saa de sove der om Natten og bleve vel behandlede. Tidligen om Morgenen kom Gunhilds Mænd til Ofrostad og spørge efter Astrid og hendes Søn. Da Erik siger, at hun ikke var der, ransagede Hakon og hans Følge hele Gaarden, og forblive der langt ud paa Dagen indtil de fik noget Nys om Astrids Færd. Nu rede de afsted samme Vei, og kom seent om Qvælden til Bjørn Edderqveise i Skøn, hvor de toge Herberge. Da spørger Hakon Bjørn, om han kunde sige ham noget om Astrid, han svarer, at der havde været nogle

---

Cap. 3. Skøn eller Skaun, d. e. Stange Præstegjæld paa Hedemarken (see S. 33). Det fortælles, at Dronning Astrid med sine Ledsagere flygtede fra Ofrostad for Gunhilds Udsendinger „længe før Dag," og kom Qvælddags (i Qvældingen) til Herredet Skøn. Fra Ofrostad føre tvende Hovedveie, den ene over Gusdal og den anden igjennem Hoved-Dalen, hvilke Veie mødes ved Gd. Hovie (Hofvinn) noget østenfor Faabergs Kirke; det maatte saaledes være let at undgaae Hakon og hans Følgesvende. — Den store Gaard, hvor de først forlangte Natteherberge, men bleve bortviste, har formodentlig været Ottestad (Ottastadir), hvor nu Kirken staaer, nærved den store Landevei. Navnet paa Thorsteins Gaard, som laae i Nærheden af den første, findes meget forskjellig skrevet, men af disse Varianter har Torfæus (Hist. Norv. II. 247.) sikkerligen optaget den rigtigste, nemlig „í Viþom," d. e. den i 16de og 17de Aarhundrede som Herresæde for Familierne Hardingmand og Skaktavl bekjendte Gaard Vie eller Vien, sædvanlig kaldet Nord-Vie, Nabogaard til Ottestad. — Sendemændene, som først hen paa Dagen forlode Ofrestad, ankom — al den Iilfærdighed uagtet, hvormed man maa antage, at de have sat efter de Flygtende — derfor ogsaa først „seent om Qvælden" til Skøn. Afstanden imellem Vie og Ofrostad er gode 9 Mile, der kan siges at passe saa fuldkommen med Omstændighederne, at den ikke godt kunde være hverken længere eller kortere. — For at skjule de Flygtende for Hakons Eftersøgen, lader Thorstein dem, „imedens endnu en Trediedeel af Natten var tilbage," føre igjennem Skov til et Vand, hvori der var en Holme bevoxen med Rør, til hvilken man kunde vade. I Olaf Tryggv. S. af Odd Munk heder det udtrykkelig, at det var Vandet Mjøsen („vaz Þess er Mjors heitir"). Fra Vien til den Bugt af Mjøsen, som heder Agersviken, hvor endnu den Dag i Dag findes et Par lave med Siv eller Rør bevoxede Holmer, hvorhen man efter Sigende ogsaa nu kan vade — er noget over $\frac{1}{4}$ Miil, hvilket viser Nødvendigheden af, at Thorstein endnu før Natten var tilende lader sine Gjæster begive sig paa Veien derhen, for at kunne være i Sikkerhed inden det blev Dag, og Gunhilds Udsendinger begyndte at gjennemsøge Egnen. — Fra Skaun have ventelig de Flygtende fulgt den af Naturen betegnede, vistnok allerede i den ældste Tid jævnlig benyttede, Vei igjennem Romedal i Syd til Sand i Odalen og videre indtil den forenes med den almindelige Landevei, som fører over Vinger og Eidaskoug til Sverige (see S. 32). — Naar man overveier alt vel, vil man finde Fortællingens indre Sammenhæng saa naturlig og rimelig som muligt. Historiens Sandruhed er, naar Tildragelsen rigtig forklares, ikke alene reddet; men da den maa antages foregaaet mere end 100 Aar førend skriftlige Optegnelser begyndte at finde Sted hos os, afgiver den et fornyet Beviis paa, med hvilken Troskab Traditionen har overleveret vor Historie fra Slægt til anden.

Folk om Dagen, som bade om Herberge; „men jeg jog dem bort; og de monne have taget ind et eller andet Sted i Torperne.“ Thorsteins Arbeidsmand gik om Qvælden fra Skoven og kom til Bjørns Gaard; thi den laae lige paa hans Vei, og han blev vaer, at der vare komne Gjæster til ham, samt deres Ærende, og beretter Thorstein Bonde det. Da der endnu var en tredie Deel af Natten tilbage, vækkede Thorstein sine Gjæster og bad dem i en vred Tone fare deres Vei; men da de vare komne ud af Gaarden paa Veien, fortæller Thorstein dem, at Gunhilds Sendemænd vare hos Bjørn og fore paa Spor efter dem. De bade ham om nogen Hjælp og han gav dem en Ledsager tilligemed nogle Levnetsmidler, og denne fulgte dem frem igjennem Skoven, til et Vand, hvori der var en Holme bevoxen med Rør. De maatte vade ud til Holmen, og der skjulte de sig i Rørene. Tidlig dags reed Hakon fra Bjørn ud i Bygden, og hvor han kom spurgte han efter Astrid; og da han kom til Thorstein spurgde han om de vare komne der. Han svarer, at der havde været nogle Folk, som strax mod Dag havde taget afsted igjen øster til Skoven. Hakon bad Thorstein følge med sig, da han kjendte Veien og alle Smuthuller. Thorstein foer med dem; men da han var kommen i Skoven viste han dem tværs af den Vei, paa hvilken Astrid var. De fore saaledes om hele Dagen for at lede, men fandt dem ingensteds, hvorefter de vende om og fortælle Gunhild Udfaldet af deres Ærende. Astrid og hendes Selskab fortsatte deres Vei, og kom ind i Svithjod til Hakon den Gamle, hvor Astrid og hendes Søn opholdt sig lang Tid venligen behandlede.

4de Cap. Hakons Sendefærd til Sverige.

Da Gunhild Konge-Moder spørger, at Astrid og hendes Søn Olaf er i Sveavældet, sendte hun atter Hakon i godt Følge øster til Erik Sveakonge med gode Gaver og Vennebud. Sendemændene bleve vel imodtagne og behandlede. Længere hen frembærer Hakon sit Ærende for Kongen, og siger, at Gunhild sendte ham det Bud, at Kongen skulde være ham behjelpelig til at faae Olaf Tryggvesson med sig til Norge, hvor Gunhild vilde opfostre ham. Kongen giver ham Folk med sig, og med disse ride de til Hakon den Gamle, hvor Hakon med mange venlige Ord bad, at Olaf maatte følge med ham. Hakon Gamle gav et venligt Svar, og siger, at Olafs Moder raadede derfor; men Astrid vil paa ingen Maade lade Gutten fare, hvorpaa Sendemændene fare bort og beretter Kong Erik, hvorledes det var gaaet. Siden gjorde Sendemændene sig færdige til Hjemreisen, og bade Kongen om nogen Hjælp til at faae Gutten med sig, enten Hakon den Gamle vilde eller ikke. Kongen giver dem atter et Følge med sig, og da de kom til Hakon den Gamle, kræve de af ham, at Gutten skulde følge med dem, og da Hakon ikke dertil var villig, brugte de store Ord, true med Vold og vise sig meget vrede. Da løber en Træl frem ved Navn Burst, som vil slaae Hakon, saa de med Nød undkom uden at blive pryglet af Trællen, hvorpaa de fare hjem til Norge, fortælle Gunhild om deres Reise og at de havde seet Olaf Tryggvesson.

5te Cap. Om Sigurd Eriksson.

Astrid havde en Broder, som hedte Sigurd, en Søn af Erik Bjodaskalde, der længe havde været udenlands hos Kong Valdemar øster i Gardarige, og nød der megen Anseelse. Did til sin Broder Sigurd fik nu Astrid stor Lyst at reise. Hakon Gamle gav hende godt Følge tilligemed det Nødvendige til Reisen, og hun foer afsted med nogle Kjøbmænd. Da havde hun været 2 Aar hos Hakon den Gamle, og Olaf var 3 Aar gammel. Men da de holdt ud i Østersøen kom esthlandske Vikinger imod dem, som plyndrede fra dem Folk og Gods, dræbte Nogle og skiftede Nogle mellem sig som Trælle.

Cap. 5. Gardariki, see S. 6.
Eistland, see S. 26.

Der skiltes Olaf ved sin Moder, og en estlandsk Mand, Klerkon, fik ham paa sin Part tilligemed Thorolf og Thorgils. Klerkon syntes at Thorolf var for gammel til Træl, og at der ei var noget Arbeid-Emne i ham; derfore dræbte han ham; men tog Drengene med sig, og solgte dem til en Mand ved Navn Klærk for en stor og god Buk. En tredie Mand, ved Navn Reas, kjøbte Olaf for et godt Klædningsplag eller en Slagkappe. Reas havde en Kone, som hedte Rekon og en Søn med hende ved Navn Rekoni. Der var Olaf længe, behandledes vel og blev Bonden meget kjær. Olaf var 6 Aar i Estland i denne Landflygtighed.

6te Cap. Olaf frelses fra Estland.

Sigurd Eriksson kom fra Holmgaard til Estland i Kong Valdemars Ærende og skulde indkræve Kongens Skat der i Landet. Sigurd for frem som en mægtig Mand med mange Folk og stor Pragt. Paa Torvet fik han at see en meget vakker Gut, og da han kunde skjelne, at han maatte være en Udlænding, spurgte han ham om hans Navn og hans Æt. Han svarede ham, at hans Navn var Olaf, at Tryggve Olafsson var hans Fader, og Astrid, en Datter af Erik Bjodaskalde, hans Moder. Da vedkjendtes Sigurd Gutten som sin Søstersøn, og spurgde ham, hvorledes han var kommen did? Olaf fortalte ham omstændeligen alle sine Hændelser, hvorefter Sigurd bad ham følge sig til Reas Bonde. Da han nu kom did, kjøbte han begge Drengene, Olaf og Thorgils, og tog dem med sig til Holmgaard. Dog gjorde han for det Første Intet bekjendt om Olafs Æt; men behandlede ham vel.

7de Cap. Klerkons Drab.

Olaf Tryggvesson stod en Dag paa Torvet, da der var en stor Forsamling af Folk. Der kjendte han Klerkon igjen, som havde dræbt hans Fosterfader Thorolf Luseskjæg. Olaf havde en liden Øxe i Haanden, og den hug han i Hovedet paa Klerkon, saa den trængte lige ind til Hjernen, løb derpaa strax hjem til sit Herberge, og fortalte sin Frænde Sigurd dette; Sigurd førte Olaf strax ind til Dronning Allogias Herberge, fortæller hende hvad der er skeet, og bad hende hjælpe Gutten. Hun svarer i det hun seer paa Drengen, at en saa vakker Dreng ikke maa dræbes, og lod derpaa samle Folk til sig i fuld Rustning. I Holmgaard holdtes der saa meget over Fredens Hellighed, saa det var en Lov, at hver den skulde dræbes, som uden Dom slog anden Mand ihjel. Efter denne Lov og Sædvane stormede hele Folket til og ledte efter, hvor Gutten var bleven af. Der blev sagt, at han var i Dronningens Gaard; men at der tillige var en Hob af væbnede Mænd. Da dette blev Kongen meldt gik han derhen med sine Folk, men vilde ikke tillade noget Slagsmaal. Det kom saaledes til Fred og dernæst til Forlig imellem dem, hvorefter Kongen idømte Bøder for Mordet, hvilke Dronningen udredede. Siden var Olaf hos Dronningen og var hende overmaade kjær. Der var en Lov i Garderige, at ingen kongebaaren Mand maatte opholde sig der uden Kongens Samtykke. Derfor siger Sigurd Dronningen, af hvad Æt Olaf var, og hvorfor han var kommen der, nemlig fordi han ei med Sikkerhed kunde være i sit Fædreland; tillige bad han hende tale med Kongen derom. Saa gjorde hun, bad Kongen hjælpe denne Kongesøn, der havde været i en saa haard Leeg, og formedelst hendes Forbøn lovede Kongen hende dette. Derpaa tog han Olaf i sin Vold, behandlede ham hæderligen, og som en Kongesøn burde behandles. Olaf var 9 Aar da han kom til Garderige, og han opholdt sig 9 andre Aar hos Kong Valdemar. Olaf var den vakkreste Mand af Alle, meget stor og stærk,

---

Cap. 6. Hólmgardr (eller Hólmgardaríki), d. e. den nordlige Deel af Garderige og nærmest Landene imellem de store Søer Ladoga og Onega, imod Vest, Nord og Nordøst begrændset af Karelen (Kirjálaland), det gamle Finmarken (Mørkin) og Bjarmeland. I Syd og Sydvest grændsede det til Kænugardr og Palteskja (see S. 6). Hovedstaden Hólmgardr (Hólmgardaborg) er det nuværende Novgorod ved Floden Wolchow i Nærheden af Ilmen Sø (cfr. Gange-Rolfs S. C. 38 Var.).

og udmærket formedelst sine Legems-Færdigheder, fremfor alle Nordmænd, som man har hørt tale om.

Hakon Jarl Sigurdsson var hos Danakongen, Harald Gormsson, Vinteren efter at han var flygtet fra Norge for Gunhildssønnerne. Om Vinteren havde Jarlen saa stor Omtanke og Bekymring, at han laae til Sengs, havde mange søvnløse Nætter, og spiste og drak kun saa meget, som han behøvede for at bevare sine Kræfter. Da sendte han hemmeligen Bud nord til Throndhjem til sine Venner, og forelagde dem det Raad, at de skulde dræbe Kong Erling, om de kunde komme til dermed, og tilføiede, at han vilde komme tilbage til sit Rige, naar Sommeren kom. Samme Vinter dræbte Thrønderne Erling, som før er fortalt. Mellem Hakon og Guldharald var et inderligt Venskab, og Harald meddeelte Hakon alle sine Raadslutninger. Saaledes siger Harald ham ogsaa, at han vilde sætte sig fast i Landet, og ikke længere være paa Krigsskibene, og spurgde Hakon, om han meente, at Kong Harald vilde dele Riget med ham, dersom han krævede det? „Det tænker jeg," svarer Hakon, „at Danakongen ei forholder Dig Din Ret, dog faaer Du dette bedst at vide, naar Du taler med Kongen Selv; men det veed jeg for vist, at Du ei faaer Riget, naar Du ikke kræver det." Ganske kort efter denne Samtale talede Guld-Harald med Kongen om dette i mange mægtige Mænds Nærværelse, som vare begges Venner, og Guldharald krævede af Kong Harald, at han skulde skifte Riget med ham i lige Dele, hvortil hans Byrd og Herkomst der i Danaveldet gav ham Ret. Over dette Krav blev Kong Harald meget vred, og siger, at ingen Mand havde krævet af hans Fader Gorm, at hans skulde være Halv-Konge over Danavælde, ei heller af hans Farfader, Kong Hordeknut, eller Sigurd Orm i Oie, eller Regnar Lodbrok, og saa vred og rasende gjorde han sig over dette, at Ingen maatte tale til ham.

8de Cap. Om Hakon Lade-Jarl.

Guld-Harald var nu værre tilfreds end tilforn, fordi han ikke meer end før havde faaet noget Rige, og desuden havde paadraget sig Kongens Vrede. Da gik han til sin Ven Hakon, klagede for ham sin Vaande, og bad ham om et godt Raad, om han vidste noget, der kunde forhjælpe ham til at faae sin Deel af Riget, og tilføiede, at han, i sine Tanker, helst med Magt og Vaaben kunde opnaae dette. Hakon bad ham ikke tale derom til nogen Mand, saa at det blev bekjendt. „Det gjælder," siger han, „Dit Liv, og betænk hos Dig Selv, hvad Du er Mand for at gjøre. Til at udføre slige store Raadslag behøves en djærv og fast Mand, der hverken sparer Ondt eller Godt, for at det kan have Fremgang, som begyndt er: men det er til ingen Nytte, at oplægge store Raad, og siden nedlægge dem med Vanære." Guld-Harald svarer: „saaledes vil jeg fuldføre den begyndte Sag, at jeg ei skal spare mine Hænder til at dræbe Harald Selv, om jeg kan komme til dermed, da han vil negte mig det Rige, som mig med Rette tilkommer." Efter denne Samtale skildtes de ad. Nu gik ogsaa Kong Harald til Hakon Jarl, og fortæller ham i en Samtale, hvilket Krav Guld-Harald havde gjort paa hans Rige, tilligemed sit Svar, og tilføier at han ingenlunde vilde formindske sit Rige. „Holder derimod Guld-Harald paa med sit Krav, da gjør jeg mig ikke Noget af at lade ham dræbe; thi jeg troer ham ilde, dersom han ei vil afstaae fra dette:" Jarlen svarer: „min Tanke er den, at Harald haver drevet denne Fordring saa vidt, at han ei lader den falde, og jeg venter ikke Andet, om der bliver Ufred i Landet, end at han vil have godt for at samle en Krigsmagt, og det meest fordi hans Fader var saa elsket. Desuden vil det være den største Udaad, om I dræber Eders Frænde; thi som Sagerne nu staae, ville alle Mand kalde ham uskyldig. Dog vil jeg heller ikke sige dermed, at det er mit Raad, at Du gjør Dig til mindre Konge end Din Fader Gorm var, der paa mange Maader forøgede sit

9de Cap. Om Guld-Harald.

Rige; men ingenlunde formindskede det." Kongen svarer: „hvad er da Dit Raad, Hakon, om jeg ei skal dele mit Rige, og dog heller ikke befrie mig fra min Frygt og Fare?" — „Vi skulle mødes igjen om nogle Dage" siger Hakon Jarl „da vil jeg overtænke denne vanskelige Sag og derpaa give Dig min Mening tilkjende." Kongen gik derefter bort med alle sine Mænd.

10de Cap. K. Haralds og Hakon Jarls Raadslag.

Nu havde Hakon Jarl paa ny stor Omtanke og mange Raadslag, og lod kun faa Mænd være i Huset hos sig. Faa Dage senere kom atter Kong Harald til Jarlen for at tale med ham, og spørger ham, om han nøiere havde overtænkt den Sag, som de Føredagen havde omhandlet. „Derover haver jeg" svarer Jarlen „vaaget Nat og Dag siden, og jeg finder det Raadeligst, at Du beholder og styrer det hele Rige, som Du tog efter Din Fader, men skaffer Din Frænde Harald et andet Kongerige i Hænde, saa han kan komme til Hæder og Værdighed." — „Hvad er det for et Rige" siger Kongen „som jeg skal give Harald i Eie, for at beholde Danaveldet ubeskaaret?" — „Det er Norge" siger Jarlen. „De Konger, som der sidde, ere onde mod alt Landsfolket, saa hver Mand vil dem ilde, som forskyldt er." Kongen svarer: „Norge er et stort Land og et haardt Folk, ikke godt at angribe med udenlandsk Hær. Det prøvede vi noksom, medens Hakon værgede Landet, da vi mistede mange Folk, og vandt ingen Seier. Desuden er Harald Eriksson min Fostersøn og Knæsætning." — Jarlen siger: „Længe vidste jeg det, at I ofte have styrket Gunhildssønnerne med Eders Hjælp, men de have derfore kun givet Eder slet Løn; dog nu skulle vi komme meget lettere til Norge, end ved at slaae os dertil med hele Dana-Hæren. Send Du Bud til Din Fostersøn, Harald Eriksson, og tilbyd ham at modtage det Land og de Læn af Dig, som de tilforn have havt her i Danmark. Sæt Du ham et Stævnemøde, og da vil Guld-Harald om en kort Stund skaffe sig et Rige i Norge af Kong Harald Graafeld." Kongen svarer, „at det monne vorde kaldet et ondt Værk, at svige sin Fostersøn." — „Danerne ville snarere sige" svarer Jarlen „at det er bedre at dræbe en norsk Viking end en dansk, Din Brodersøn." Saalænge omtalede de denne Sag indtil de omsider bleve enige.

11te Cap. Kong Harald Gormssons Sendebud til Norge.

Atter gav Guld-Harald sig i Samtale med Hakon Jarl, og Jarlen siger ham, at han nu havde forfremmet hans Sag, saa der var Haab om, at et Kongerige stod aabent for ham i Norge. „Vi skulle da" siger han „vedligeholde vor venlige Forbindelse, og jeg kan være Dig til megen Hjælp i Norge. Tag nu først dette Rige; Harald Konge er nu meget gammel, og har kun een Søn, som han holder kun lidet af, da han er Frillesøn." Saalænge taler Jarlen for Guld-Harald, at han lader sig det vel behage. Ofte talede Kongen, Jarlen og Guld-Harald siden herom. Derpaa sender Danakongen sine Mænd nord til Norge til Harald Graafeld og udstyrede dem prægtigen til Reisen. De fik en god Modtagelse hos Harald. Disse Sendemænd bringe ham den Tidende, at Hakon Jarl er i Danmark; men ligger dødsyg, og næsten fra Viddet; dernæst berette de ham, at Harald Danakonge indbød Harald Graafeld, sin Fostersøn, til sig, for at modtage de Forleninger, som han og hans Brødre tilforn havde havt i Danmark, og til at møde sig i Jylland. Harald Graafeld bar denne Sag for sin Moder Gunhild, og andre sine Venner; men Meningerne derom vare delte. Somme syntes, at denne Færd ei var uden Fare formedelst de Mænd, som den gjældte; dog vare der Flere, som skyndede til Reisen; thi den Gang var der saa stor Sult i Norge, at Kongerne vanskeligen kunde føde deres Krigsfolk, hvorfor ogsaa den Fjord, hvorved Kongerne som oftest havde deres Sæde, fik Navnet Hardanger. I Danmark

var derimod nogenlunde god Tid, saa Folk meente, at de derfra kunde faae nogen Hjælp, om Harald Konge der fik Læn og Noget at raade over. Saaledes blev det besluttet, før Sendemændene fore bort, at Harald skulde reise til Danmark om Sommeren til Danakongen, og tage imod de Vilkaar, som Kong Harald bød ham.

12te Cap. K. Haralds og Hakon Jarls Svig imod Guld-Harald.

Harald Graafeld foer om Sommeren til Danmark med 3 Langskibe, og det ene af dem styrede Arnbjørn Herse fra Fjordene. Kong Harald seilede ud fra Viken over til Limfjorden, og lagde i Land ved Hals, hvor der blev dem sagt, at Danakongen snart monne forventes. Da nu Guld-Harald fik dette at vide, seilede han did med 9 Skibe, hvilke han forhen havde udrustet for at drage paa Vikinge-Tog. Hakon Jarl havde ogsaa sin Krigsmagt, nemlig 12 store Skibe, færdig, hvormed han agtede sig paa Hærtog. Da Guld-Harald var reist, sagde Hakon Jarl til Kongen: „nu veed jeg ikke, om vi ei roe i Leding og dog betale Ledings-Bod: nu monne Guld-Harald dræbe Harald Graafeld, og siden tage Kongedom i Norge; men Du maa ikke tænke, at han bliver Dig tro, om Du end forhjælper ham til saa megen Magt; thi det sagde han til mig i Vinter, at han vilde dræbe Dig, om han kunde faae Leilighed dertil. Nu vil jeg vinde Norge under Dig og dræbe Guld-Harald, om Du vil love mig at jeg derfor skal vinde et let Forlig med Eder. Da vil jeg blive Eders Jarl, sværge Eder Troskabs-Ed, og med Eders Hjælp underlægge Eder hele Norge, holde siden Landet under Eders Herredømme og betale Eder Skatter, og da er Du en større Konge end din Fader, om Du raader over to Kongeriger.“ Derom kom Kongen og Jarlen overeens, og Hakon foer afsted med med sin Hær, for at opsøge Guld-Harald.

13de Cap. Harald Graafelds Fald ved Hals.

Guld-Harald kom til Hals i Limfjorden og udfordrede strax Harald Graafeld til Slag, og omendskjønt Harald havde færre Folk, gik han dog strax paa Land, beredte sig til Strid og fylkede sin Hær. Men førend Fylkingerne kom sammen, egger Harald Graafeld stærkt sine Folk og bød dem drage deres Sværd. Selv løb han strax frem i Spidsen af Hæren, og hug til begge Sider. Saa siger Glum Geirason i Graafeld-Drapa:

Du gjæve Malmens Odin,[1]
Som Hærens Hjalte-Vold[2]
Med Blodet farve lod,
Taled mandig' Tale.
Herren over viden Land,
Kong Harald, Stridsmænd bød
Svinge høit Blodklinge,
Drots Ord er gjævt for Folk.

Der faldt Kong Harald Graafeld. Saa siger Glum Geirason:

Viking[3]-Sotens Styrer,
O-Gjærdets[4] Oxer huld,
Skjæbnen bød at ligge
Paa vide Limfjords Strand.
Og Havbaalets Sender[5]
Faldt da paa Halse-Sand;
Ordsæl' Konge-Frister
Dette Mord forvoldte.[6]

1) Saaledes kaldes Harald ligesom selv en Krigsgud. 2) Skjoldet, som Sværdet slaaer paa. Hjalte staaer her for Sværdet selv. 3) Glammi, egentligen en Ulv; men her Navnet paa en Sørøver og Sørøver-Soten eller Sørøver-Hesten er Skibet. 4) Oens Gjærde er Havet, og Havets Oxer Skibene. 5) Havbaalet, det bekjendte Billede paa Guld, og Havbaalets Sender er den gavmilde Konge. 6) Ved sin søde Tale forførte Hakon Harald til at svige sin Brodersøn.

Cap. 12. Háls, nu Hals ved Indløbet til Limfjorden i Nørre-Jylland, cfr. S. 19.

De fleste af Kong Haralds Folk faldt med ham, og der faldt ogsaa Arnbjørn Herse. Dette skede 15 Aar efter Kong Hakon Adalsteens Fostres Fald, og 13 Aar efter Lade-Jarlen Sigurds. Saa siger Præsten Are Frode, at Hakon Jarl var 13 Aar Jarl over sit Fædrene-Rige i Throndhjem, før Harald Graafeld faldt; men de sidste 6 Aar som Harald Graafeld levede, siger Are Frode, sloges Gunhilds Sønner og Hakon med hverandre, og dreve hverandre vexelviis af Landet.

14de Cap. Guld-Haralds Død. Kort efter at Harald Graafeld faldt, mødtes Hakon Jarl og Guld-Harald, og strax lagde Jarlen sig i Slag mod Harald. Der vinder Hakon Seier; men Harald blev tagen til Fange, og Hakon lod ham ophænge i en Galge. Siden foer Hakon til Danakongen og letteligen blev han forligt med ham for hans Frændes Guld-Haralds Drab.

15de Cap. Landets Deling i Norge. En Tid efter udbyder Kong Harald en Hær over sit hele Rige og seilede afsted med 600 Skibe. Der var da med ham Hakon Jarl Sigurdsson og Harald Grænske, en Søn af Kong Gudrød og mange andre mægtige Mænd, som vare flygtede fra deres Odelsgaarde i Norge for Gunhilds Sønner. Danakongen seilede med sin Flaade søndenfra til Viken, hvor alt Landsfolket gik under ham. Da han kom til Tønsberg, stimlede en Mængde Folk til ham, og Harald Konge gav Hakon Jarl i Hænde alt det Mandskab, som var kommet til ham i Norge, og gav ham Herredømmet over Rogaland, Hordaland, Sogn, Fjordafylke, Søndmør, Raumsdal og Nordmør. Disse 7 Fylker gav Kong Harald Hakon Jarl at bestyre med samme Rettighed, som Harald Haarfager gav sine Sønner dem; kun med den Forskjel, at Hakon skulde der, saavelsom i Throndhjem, have Kongens Gaarde og Landskyld og bruge Kongens Gods og Penge efter sin Trang dertil, naar der kom Krig paa Landet. Derimod gav Harald Konge Harald Grænske Vingulmark, Vestfold og Agder til Lidandesnæs tilligemed Kongenavn, og lod ham have dette Rige med slige Rettigheder, som hans Frænder i fordum Tid havde havt, og som Harald Haarfager gav sine Sønner. Den Gang var Harald Grænske 18 Aar, og blev siden en navnkundig Mand. Derpaa foer Harald Danakonge hjem med hele Dana-Hæren.

16de Cap. Gunhilds Sønner fare ud af Landet. Hakon Jarl foer med sin Hær nord efter langs Landet; men da Gunhild og hendes Sønner spørge denne Tidende, samle de sammen en Hær, og havde ondt for Folk. Da toge de samme Beslutning, som før, og seile ud i Vesterhavet med det Mandskab, som vilde følge dem. Først fare de til Orkenøerne, og opholdt sig der en Stund. Der vare før dem Jarlerne Lodver og Arnvid, Ljot og Skule, Thorfin Hausaklivfers Sønner. Nu lagde Hakon Jarl alt Landet under sig og sad den Vinter i Throndhjem. Derom taler Einar Skalaglam i Vellekla:

Flittig Vogter af Silkebaand[1]
Paa Bryneus Grund[2] syv Fylker
Da sig underlagde.
Nu vendes Landets Held.

Da Hakon Jarl denne Sommer foer søndenfra langs med Landet, og alt Landsfolket underkastede sig ham, befalede han over sit hele Rige, at Templer og Offringer skulde holdes vedlige, og saa blev gjort. Saa siges i Vellekla:

Berømt' vise Konning
For Endrids-Sønnens[3] Mænd

1) Silkebaand, hvormed fornemme Folk ombandt deres Hoved. 2) Oienbrynens Grund er Hovedet. 3) Et af Guden Thors Tilnavne. Her menes Jarlen Hakon, som opreiste de Afguds-Templer igjen, som af Gunhilds Sønner vare nedrevne.

Cap. 15, Lidandisnes, Lindesnæs, see Agder S. 38.

Lod reise alle Templer,
Som øded' var' i Land,
Da Kjæmper faldne var'
Paa Val, over alle Hav
Thor[1] det Vidue bar,
At Guder styred' Alt til Gavn.[2]

Og øvet Stridsmand sig
Til blodigt Offer vender;
Skjoldbærer i Lakas[3] Leeg
Praler af slig Asa-Magt.
Nu Jorden groer som før,
Da Spyde-Bro's Nedbryder[4]
Befaler muntre Tjener
Nybygge hellig' Templer.

Alt underlægges Jarlen,
Som nord for Viken ligger.
Hakons Rige stander vide,
Hans, som Slag-Storm[5] vækker.

Den første Vinter, da Hakon regjerede over Norge, gik Silden ind overalt i Landet, og Høsten forud modnedes i god Vext alt det Korn, som havde været saaet. Derfor skaffede Folk sig næste Aar Frøkorn, saa at de fleste Bønder fik sine Agre tilsaaede, og strax blev der Haab om en god Tid.

17de Cap. Hakon Jarl holder Slag med Gunhilds Søn Ragnfred.

Kong Ragnfred og Kong Gudrød, begge Sønner af Gunhild, vare da end i Live af Gunhilds Sønner. Saa siger Glum Geirason i Graafelds Drapa:

Da skarpe Sværde-Byge[6]
Kongen Liv berøved',
Faldt min halve Lykke;
Os Haralds Død ei baaded'.[7]
Visseligen jeg og veed,
At hans begge Brødre
Mig gode Løfter gav;
Thi spaaer jeg Mængden Held.[8]

Ragnfred begyndte sin Færd om Vaaren, efterat han havde været et Aar paa Orkenøerne; derpaa seilede han vesten fra til Norge, og havde med sig vakkert Folk og store Skibe. Men da han kom til Norge, fik han at vide, at Hakon Jarl var i Throndhjem; thi styrede han nord om Stadt og hærjede paa Søndmør. Nogle Folk underkastede sig ham; thi ofte skeer det, naar Flokke af Stridsmænd gange over Landet, at de som ere nærmest forhaanden søge Hjælpen, hvor den tykkes meest at kunne ventes. Saasnart Hakon Jarl spørger denne Tidende, at der var Ufred søndenfor paa Møre, udrustede han Skibe, lod Budstikke udgaae, gjør sig skyndeligen færdig og holdt ud efter Fjorden. Han havde godt for at samle Folk. Ragnfred og Hakon Jarl mødtes paa den nordlige Kant af Søndmør, og Hakon, som havde flere Folk men smærre Skibe, begyndte strax Slaget. Striden var haard; men tungere paa Hakons Side, og de strede ved Stævnene, som da var Skik. Der var Strøm i Sundet, som drev alle Skibene ind ad Landet til, og Jarlen lod nu skaate med Aarerne mod Landet, hvor Landgangen syntes ham beqvemmest. Da nu Skibene stødte paa Grunden, gik Jarlen med alt sit Mandskab af Skibene, og trak dem paa Land, for at deres Fiender ei skulde skyde dem ud igjen. Derpaa fylkede Jarlen sine Folk paa Græsvolden, og æggede Ragnfred til Landgang. Ragnfred og hans Mandskab lagde deres Skibe ind imod Landet, og de skjøde en lang Stund paa hverandre; men paa Land vilde Ragnfred ikke gaae, og saalunde skiltes de ad. Ragnfred seilede med sin Flaade sør om Stadt; thi han frygtede

1) I Texten hloridi, Thors Navn. 2) Guderne, som vare paa Jarlens Side, give Slaget et godt Udfald. 3) Hlauk, Hlaukar, Krigsgudinde. Hakon Jarl indfører igjen Hedenskabet, hvorved han faaer Aserne paa sin Side. 4) Spydets Bro er Skjoldet, hvorimod Spydet stiler, og dets Nedbryder er Krigeren. 5) Beskrivelse paa et Slag. 6) Slaget. „Da Kong Harald Graafeld faldt i Slaget.“ 7) Harald Graafelds Død skadede hans efterlevende Tilhængere. 8) Digteren trøster sig ved, at Haralds Brødre Ragnfred og Gudrød leve endnu, og til dem sætter Folket sit Haab.

storligen for at Landshæren skulde stimle til Hakon. Ikke heller vilde Jarlen oftere indlade sig i Slag, fordi han syntes der var alt for stor en Mon mellem deres Skibe; men foer om Høsten nord til Throndhjem, og blev der om Vinteren. Endnu fremdeles havde Ragnfred Konge alt Landet inde søndenfor Stadt, nemlig Fjordafylke, Sogn, Hordaland og Rogaland, og havde en Mængde af Folk hos sig om Vinteren. Da det vaaredes udbød han Folket til Leding og samlede stort Mandskab. Ved at fare om i Fylkerne skaffede han sig Mandskab, Skibe og al Slags Krigsforraad, som han havde nødvendig Brug for.

18de Cap. Andet Slag mellem Hakon og Ragnfred i Sogn.

Da det vaaredes, udbød Hakon Jarl alt Mandskab nord fra Landet, og fik meget Folk fra Halogaland og Naumadal, saa at han fra Byrda til Stadt, havde Folk fra alle Sølande. Til ham samledes og en Hær fra hele Throndelagen og fra Raumsdalen. Der siges for vist, at han havde samlet sin Hær fra fire store Landstrækninger, og ham fulgte 7 Jarler, der alle tilsammen havde en ustyrtelig Mængde Folk. Saa siges i Vellekla:

Hiint var meest at prise,
At mordlystne Folkets Værn
En Krigerhær fra Nord
Til Sogn udruste lod.
Sværdklingens unge Frey[1]
Fra fire Land' skjød Flaaden,
Og Hedins-Stormens Helt[2]
Saalund' stod Folket bi.

Og 7 Folkekonger
Ilede paa myge Kjøl[3]
Federen at møde
Af slidte Skjoldes Fugl.[4]
Det klang i hele Norge,
Da Hedins Vægge[5] gnues;
Mange Liig paa Sværdething
Svømmed' om ved Næsset.

Hakon Jarl seilede med denne Flaade sør om Stadt, og da han spurgde, at Ragnfred Konge med sin Hær var dragen ind i Sogn, vendte han ogsaa med sit Mandskab didhen, og der mødtes Ragnfred og Jarlen. Hakon lagde til Lands med sine Skibe, mærkede Volden for Kong Ragnfred med Hasselkjæppe og valgte der sin Valplads. Saa siges i Vellekla:

I Slaget Kongen mødte
Venders grumme Fiende,[6]
Og i det andet Slag
Navnkundigt Mandfald blev.
Svingeren af Narfes
Vaaben[7] vende byder
Imod Land, og lagde
Odins Ski[8] mod Stranden.

Der blev et meget stort Slag; men da Hakon Jarl havde langt flere Folk, vandt han Seier. Dette skede paa Thinganæsset, der hvor Sogn og Hordaland mødes. Kong Ragnfred flygtede til sine Skibe, efterat 300 Mand af hans Hær vare dræbte. Saa siges i Vellekla:

1) Kriger-Helten Hakon. 2) Saa kaldes den tappre Søhelt Hakon Jarl. Hedink-Storm, d. e. Viking-Strid. 3) Kjølen, som smyger sig igjennem Vandet. 4) Den som feder Ravnen d. e. Krigsmanden. 5) Hedin, en gammel Viking, hans Vægge er Skjoldene. 6) Hakon Jarl kaldes Venders Morder formedelst sin Krig med Venderne. 7) Narfe var Lokes Søn. 8) Skibene.

Cap. 18. Byrda eller Byrøy, nu Børø i Bjørnørs Præstegjæld i Fosens Fogderi (see Naumodalr S. 53).

Þinganes, nu Dingenæs i Evindvigs Præstegjæld (see Haurdaland S. 50).

Skarp Striden monne være der,
For Slagets Trængsels-Træ[1]
Trykked' under Liigfugl's Klo
Trehundred faldne Kriger'.[2]
Og derfra han, som seiersæl
Slag paa Havet reiser,
Gik over Slagnes Hov'der.[3]
Gavn det var for Helte.

Efter dette Slag flygtede Kong Rangnfred fra Norge; men Hakon Jarl fredede Landet, og lod den store Hær, som havde fulgt ham om Sommeren, vende tilbage nord efter, og Selv blev han før i Landet om Høsten og Vinteren.

19de Cap. Hakon Jarls Giftermaal.

Hakon Jarl giftede sig med en Pige, som hedte Thora, en Datter af den mægtige Skage Skoptason, og meget deilig var hun. De havde to Sønner, Svend og Heming, og en Datter ved Navn Bergliot, der siden blev gift med Einar Tambarskjelver. Hakon Jarl var meget qvindekjær, og havde mange Børn, hvoriblandt en Datter Ragnhild, som han giftede med Skopte Skagason, en Broder af Thora. Jarlen elskede Thora saa høit, at han holdt Thoras Frænder kjærere end andre Folk, dog stod hans Svoger Skopte i meest Agt hos ham af dem Alle, og han gav ham store Forlehninger paa Møre. Hver Gang de vare i Leding sammen maatte Skopte lægge sit Skib nærmest Jarlen, og ingen Anden blev det tilladt at lægge noget Skib imellem deres.

20de Cap. Tidende-Skoptes Fald.

En Sommer, da Hakon Jarl var i Leding, var der et Skib med ham, hvorpaa Thorleif den Vise var Styrmand. I denne Færd var og Erik, Hakon Jarls Søn, som da var 10 eller 11 Aar. Da de nu lagde i Havn om Qvælden vilde Erik ikke taale, at noget andet Skib end hans blev lagt nærmest Jarlens. Men da de kom før til Møre, mødte Skopte, Jarlens Svoger, dem der med et vel bemandet Langskib, og da de roe til Flaaden, raaber Skopte, at Thorleif skulde rømme Havnen for ham og lægge sig ud af Ankerleiet. Erik tog i en Hast Ordet og bød Skopte lægge sig i Leie paa et andet Sted. Da Hakon Jarl hørte, at hans Søn ansaae sig for mægtig til at vige for Skopte, raabte han strax til dem, at de skulde hale bort fra deres Leie, og truer dem ellers med noget værre, nemlig at de skulde faae Hug. Da Thorleif hørte dette befalede han sine Mænd at stikke paa Landtouget, og saa gjorde de, hvorefter Skopte lagde sig nærmest Jarlens Skib, som han pleiede. Naar de vare baade sammen skulde Skopte bringe Jarlen de nye Tidender han vidste, ligesom Jarlen fortalte Skopte det Nye, som han først fik opspurgt; derfor fik han Navnet Tidende-Skopte. Vinteren efter var Erik hos sin Fosterfader Thorleif; men tidligen om Vaaren samlede han et Reise-Følge, og Thorleif gav ham en Skude paa 15 Roerbænke, med Skibsredskab, Tælte og Skibskost, hvormed Erik holdt ud af Fjorden og siden før efter til Møre. Tidende-Skopte foer ogsaa med et fuldbemandet Skib paa 15 Bænke mellem sine Gaarde, og Erik lægger imod ham for at holde Slag. Der faldt Skopte; men Erik gav de Mænd, som endnu stode paa Benene, Livet. Saa siger Eyolf Dadaskald i Banda-Visen.

Meget seent paa Dag gik
Ynglingen, paa Viking-Ski,[4]
Søkyndig Herse mødte
Med lige Kriger-Magt,

1) Træ bruges af Digteren ofte som Billedet paa en Mand, og Slagets Trængsels-Træ er Krigshelten, som forvolder Nederlag i Slaget. 2) Dræbte 300 Krigere. 3) D. e. Hakon Jarl vandt Seier i Slaget. 4) Skibe.

Da han Skopte fældeď
I Skjoldets Hvirvel=Lue.[1]
Ulve=Ven gav ofte
Valens Blodfalk Føde.[2]

Stolte Guldets Bøier[3]
Lod kjære Lehnsmand neie[4]
For Dit Hug, og Liv fratog,
Haandens Lues Reiser.[5]
Staalhaarde! Da han dræbtes,
Som Slagets Drøn begjær,
besteg Du Havets Ravn[6]
Ved Guders Bud skiftes Land.

Siden seilede Erik før efter langs med Landet og kom frem i Danmark, hvor han forføiede sig til Kong Harald Gormsson og var hos ham om Vinteren. Men Vaaren efter sender Danakongen Erik nord til Norge, hvor han gav ham Jarledømme tilligemed Raadighed over Vingulmark og Raumarige paa samme Vilkaar, som Skattekongerne der tilforn havde havt. Saa siger Eyolf Dadaskald:

Unge Folkestyrer
Sør paa Sødragen foer
Og ved Ølskuden[7] sad
Hos Slangesædets Eier.[8]
Førend Guld=Uddeler mild
Vilde sætte hjelmet Mand,
Som vækker Hildurs Storm[9]
I Slag, paa Yggjes[10] Brud.

Erik Jarl blev siden en stor Høvding.

21de Cap. Olaf Tryggvessons Reise fra Gardarige.

I al den Tid var Olaf Tryggvesson i Gardarige og var høiligen agtet af Kong Valdemar og elsket af Dronningen. Kong Valdemar satte ham til Høvding over det Krigsfolk, som han udsendte for at værge Landet. Saa siger Hallarstein:

Haderen af Buesædets
Ild[11] var 12 Aar gammel,
Da tappre Ven af Hørder
Garders Krigsskib' takled' til.
Kongens Mænd Stavnoxen[12]
Laded' med Viking=Dragt,
Hjelm' og Slag=Beklædning.
Roret Havet furer.

Olaf holdt der nogle Slag, og han var lykkelig i at anføre Hæren. Selv holdt han og en stor Mængde Krigsfolk paa sin egen Bekostning af den Løn Kongen gav ham. Olaf var gavmild mod sine Mænd, og derfor meget vennesæl. Men da gik det som saa ofte kan skee, naar udenlandske Mænd ophøies til Magt eller stor Ære fremfor indenlandske Mænd,

1) Slaget, hvor det gnistrer af sammenstødte Skjolde. 2) Dræbte mange paa Valpladsen. 3) Gavmild Mand. 4) Erik dræbte sin Faders Lehnsmand, som Hakon elskede saa høit. 5) Atter Beskrivelse paa en gavmild Mand, som beriger Haanden med Guld — Guldringe og Armbaand. 6) Egentligen Ravnens Stavneseng. d. e. Skibet, og det hele Billede betyder, at der bleve Mange dræbte i dette Søslag. 7) Ølbollen. 8) Slangesædet er Guldet, altsaa den rige Konge. 9) Slag. 10) Yggur var Odins Tilnavn „den Frygtelige“ og Odins Brud er Jorden ɔ: Landet. 11) Buesædets er Haandens Ild det er Guldet, som bæres paa Haanden, og Haderen af Guld er Beskrivelsen paa en gavmild Mand. 12) Skibet.

at Mange misundte ham, fordi han var Kongen og ikke mindre Dronningen saa kjær. Saaledes talede de for Kongen, at han skulde vogte sig for at gjøre Olaf alt for stor: „fordi slig Mand er Dig meget farlig, om han vilde lade sig bruge til at gjøre Eder eller Eders Rige Meen og Skade, saa øvet som han er i alle Idrætter og Legems-Øvelser og derhos vennesæl. Ikke heller vide vi, hvad Dronningen og han altid have at tale om." Det var den Gang Skik iblandt mægtige Konger, at Dronningen skulde have Halvdelen af Hirden, som hun paa egen Bekostning underholdt af den Skat og Skyld, som hun dertil kunde behøve. Saaledes var det og ved Kong Valdemars Hof, at Dronningen havde ligesaa stor en Hird som Kongen, og de kappedes meget om gjæve Mænd, som Enhver af dem gjerne vilde have i sin Tjeneste. Saaledes skede det da, at Kongen fæstede Lid til slig Tale, som blev ham forebragt, og blev noget faaordet og but imod Olaf. Da Olaf mærkede dette, siger han det til Dronningen, og tillige, at han havde stor Lyst til at reise til Nordlandene, hvor hans Frænder tilforn havde havt Magt og Rige, og hvor han troede med Rimelighed bedst at vorde forfremmet. Dronningen ønsker ham en lykkelig Reise, og siger at han vilde blive anseet for en gjæv Mand, hvor han end var. Siden gjør Olaf sig reisefærdig, gik ombord, og stak ud i Havet i Øster-Salt. Saa siger Markus Skeggjason i Rekstefen:

Siden løb' paa engang
Alle Kongens Snækker
Til Øens Baand[1] fra Gard[2]
Under milde Konge.
Gjæve Olaf, Tryggves Søn,
Hærjed' Vesterlandet;
Med Havfarer[3] sine
Kløved gjæve Mand med Staal."

Da han nu seilede østenfra, anløb han **Borgundarholm**, hvor han gjorde Landgang og plyndrede; men Landsfolket ilede ned paa Stranden, og holdt et Slag med ham, hvori Olaf fik Seier og et stort Bytte.

Medens Olaf laae ved Borgundarholm, fik han et hvast Veir, Storm og Søgang, saa hans Skibe ikke kunde ligge fast, derfor seilede de derfra før efter under **Vindland**, hvor de faae en god Havn. Der fore de frem i al Fred og opholdt sig der en Stund. I Vindland var dengang en Konge, som hedte **Burislaf**, der havde 3 Døttre, **Geira**, **Gunhild** og **Astrid**. Kongens Datter, Geira, havde Magten og Regjeringen der, hvor Olaf med sine Folk landede, og **Dixin** hedte den Mand, som med Dronning Geira havde meest at raade. Da de nu havde spurgt, at der vare komne ukjendte Mænd til Landet, der havde et fornemt Udseende, og derhos fore frem med Fred, forføiede Dixin sig til dem med den

22de Cap. Kong Olaf Tryggvessøns Giftermaal.

1) Øens Baand eller Bælte er det sædvanlige Billede paa Hav. 2) Gardarige. 3) Havheste, d. e. Skibe.

Cap. 21. Øystrasalt (i Middelald. Lat. pelagus orientalis, Angelsax. Ostsæ), nu Østersøen. Borgundarhólmr, nu Øen Bornholm i Østersøen.

Cap. 22. Vindland (Vinnland, Vendland, Vinþland — hos Saxe Sclavia — Angelsax. Veonodland), d. e. Venden eller de af det slaviske Folk Venderne beboede Lande ved Østersøen fra Slien (Slè), eller Hertugdømmet Slesvigs sydlige Grændse, indtil Floden Weichsel. Vindland var altsaa begrændset af Jótland (Jylland), Saxland (Saxen), Pólinaland (Polen) og Ermland (en Deel af Preussen). De Provindser af Vindland. som Forfædrene fornemmelig gjæstede, og hvortil vor Historie derfor i Almindelighed har Hensyn, var nuværende Mecklenburg og Pommern. Indbyggerne kaldtes Vindir, Vindr eller Vindar; Austvindar, som boede i Øst og Vestvindar, som boede i Vest for Floden Oder. Vindverskr kaldtes Den, som var fra Vindland (cfr. Annal. for nord. Oldk. 1 B. S. 179 f.).

Ordsending fra Dronning Geira, at hun vilde indbyde de Ankomne til Vinter-Ophold; thi den største Deel af Sommeren var leden, Veirliget var haardt, og der var store Storme. Da nu Dixin kom til Stedet, mærkede han meget snart, at Anføreren var en gjæv Mand baade af Æt og af Udseende, og siger dem, at Dronningen indbød dem til sig ved dette Vennebud. Olaf tog gjerne imod Tilbudet, og foer om Høsten til Dronning Geira. De syntes overmaade vel om hinanden, og Olaf nærmede sig til Dronning Geira og beilede til hende. Det blev saaledes afgjort, at Olaf fik Dronning Geira den Vinter, og blev tilligemed hende Rigets Bestyrer. Halfred Vandrædaskald taler derom i den Vise, som han digtede om Kong Olaf:

Øst i Gardarige
Og paa Holm[1] Kongen lod
Liigvaaben farve røde.[2]
Hvi skulde Folk det dølge?

23de Cap. Hakon Jarl betaler ingen Skat.

Hakon Jarl raadede over Norge og betalte ingen Skat, fordi Danakongen havde overgivet ham alle de Skatte-Indtægter, som Kongen tilkom i Norge, for den Møie og Bekostning, som han havde for at værge Landet mod Gunhilds Sønner.

24de Cap. K. Haralds Opbud mod Keiser Ottos Forkyndelse af Christendommen.

Keiser Otto var paa den Tid i Saxland, og sendte Bud til Kang Harald Danakonge, at han skulde antage den rette Tro og lade sig døbe tilligemed alt det Landsfolk, som han styrede; „i andet Fald," siger Keiseren, „vilde han fare mod ham med en Hær." Da lod Danakongen sit Landeværn udruste, lod Danavirke vel befæste, og tiltakler sine Krigsskibe. Derpaa sender han Bud til Norge til Hakon Jarl, at han skulde komme til ham tidligen om Vaaren med den hele Hær, som han kunde faae paa Benene. Om Vaaren opbød Hakon Jarl en Hær fra det hele Rige, som blev meget talrig, og med denne gik han under Seil Danakongen i Møde. Kongen tog meget hæderligen imod ham. Der vare og mange andre Høvdinger med Danakongen, som bragte ham Mandskab, saa han fik en meget stor Hær samlet.

25de Cap. Kong Olaf Tryggvessons Krigstog.

Olaf Tryggvesson havde om Vinteren været i Vindland, som før er fortalt, og foer samme Vinter til de Herreder i Vindland, som forhen havde lagt under Dronning Geira, men havde paa den Tid unddraget sig al Lydighed og Skattegaver. Der feider Olaf, dræbte mangen Mand, brændte for Somme, tog meget Gods og lagde disse Riger under sig, hvorefter han foer tilbage til sin Borg. Tidligen om Vaaren tiltaklede Olaf sine Skibe og stak ud i Søen. Han seilede under Skaane, hvor han gjorde Landgang; men Landsfolket samlede sig og holdt et Slag mod Olaf, hvori han seirede og gjorde et stort Bytte. Derpaa seilede han øster til Gotland, hvor han tog et Kjøbmands-Skib, som tilhørte Jæmter. De gjorde vel et tappert Modværge; men Enden blev, at Olaf ryddede Skibet, dræbte mange Mand og tog alt Godset. Et tredie Slag holdt han paa Gotland, hvori Olaf seirede og gjorde et stort Bytte. Saa siger Halfred Vandrædaskald:

Stridsgrumme Konge fordum lod
Jæmters Slægt og Venders

1) Bornholm. 2) Farve de Vaaben røde, hvormed Fienderne ihjelsloges, d. e. gjorde et stort Nederlag.

Cap. 24. Danavirki (Danevirke), d. e. de Danskes Befæstning, var en af Dronning Thyra Danebod og Kong Harald Blaatand af Tømmer, Steen og Tørv opført Vold, der var forsynet med en dyb Grav og ved hvert hundrede Favne med et Kastel. Den var anlagt imellem Ægisdyra (Eideren) og Slé (Slien). Om dette Danmarks berømte Værn, see Script. r. D. I. 50, Wormii Mon. Dan. p. 55 f., Suhms Hist. af Danm. II. 580, 592, III. 119 o. fl. St.
Cap. 25. Gotland, see Svíþjód S. 8.

Falde i Stridens Larm;
Deri han tidlig oves.
Den krigsdjærve Herfers Drot
Farlig var for Goters Liv;
Pile-To[1] Guldoder
I Skaane falde lod.

Keiser Otto drog en stor Krigshær sammen fra Saxland, Frakland, Friisland og Vindland. Ham fulgte Burisleif Konge med en stor Hær, og i denne Krigsskare var hans Svigersøn Olaf Tryggvesson. Keiseren havde en stor Hær af Ryttere; men dog langt flere Fodfolk, hvoriblandt en stor Hær fra Holtsetaland. Harald Danakonge sendte Hakon Jarl med den Nordmanna-Hær, som fulgte ham, før til Danavirke, for der at værge Landet. Saa siges i Vellekla: 26de Cap. Slaget ved Danavirke.

Hiint desuden hændte,
At Lande-Randens[2] Og,
Under gjæve Seiers-Qvist[3]
I Sigte iled Danmark;
Og Hørders gjæve Drot[4]
Med Ægirs Hjelm[5] bedækket,
Styrer Dovres Gjæve
Mod de danske Konger.

Og gavmild Konge
Vilde først Mordalf friste,
Som fra Norden kom,
Ved Tykskovens Grændsegjærde,[6]
Da Valsærk-Stormens Vogter[7]
Bød Hørders kjække Helt
Bevogte Danavirke
Mod Reiser af Hagbarts[8] Storm.

Otto Keiser kom med sin Hær før fra til Danavirke, men Hakon Jarl værgede med sit Mandskab Borgmuren. Danavirke var saaledes anlagt: der gik 2 Fjorde ind i Landet, en paa hver Side, og i den inderste Bugt af Fjordene, havde Danerne gjort en stor Borgmuur af Steen, Tørv og Tømmer, og gravet et bredt og dybt Dige udenfor, samt tillige sat et Kastel over hver Port. Da blev der et haardt Slag, hvorom der tales i Vellekla:

Ei var det uden Fare
Mod deres Hær at gaae,
Skjønt Pil'-Stormens Reiser[9]
Raser i haarde Styr.[10]
Rytteren paa Bølgens Blak[11]
Kræver Slag, da Helt
Fra Sønden foer med Hær
Af Franker, Vender, Friser.

1) Kongen førte Krig i Skaane. 2) Aaur-rand, d. e. den Bord eller det Belte, som omgiver Strandkantens Aur (Grund) d. e. Havet, og Havets Og er Skibene. 3) Slagets Qvist, eller Busk er Stridsmanden, da Mænd af Digteren ofte fremstilles som Træer. 4) Jarlen. 5) Holm-Baand eller Bælte er atter Havet, og Havets Hjelm (ægis hjalm), Skrækkens Hjelm, da Ægir betyder baade Hav og Skræk. 6) Den Gang var store Skove i Jylland paa Grændsen af Slesvig. 7) Anføreren i Slaget — Valsærk, Pantser, som bruges i Slaget. 8) Hagbart — en gammel Sørøver. Harald satte Hakon til at bevogte Danavirke mod Fienden. 9) Krigsmanden. 10) Støi og Larm. 11) Søhesten, d. e. Skibet.

Cap. 26. **Frakkland** i dets ældste og mest udstrakte Bemærkelse betegner det store franskiske Monarkie; da dette omsider adsplittedes, findes Benævnelsen Frakkland indskrænket til en Deel af Tydskland eller de frankiske Lande ved Rhinen. Indbyggerne kaldtes Frakkar, hvilket Folkenavn senere gik over til Beboerne af det nuværende Frankrige, hvilke dog ogsaa kaldtes Franzesar af Landets Navn Franz.

Holzetuland (Holdsetu- eller Holtseta-land), d. e. Skovboernes Land, nu Holsteen, udgjorde en Deel af Saxland (see S. 6) og var omgivet af Friisland (S. 76) i Vest og Vindland i Ost.

Hakon Jarl opstillede sine Folk i Fylking over alle Borgporte; men dog var den Deel af Hæren langt større, som han lod fare langs Borg-Murene, for at gjøre Modstand, hvorsomhelst Angreb skede. Saaledes faldt mange af Keiserens Folk, uden at de vandt Noget af Volden. Da vender Keiseren om, uden at gjøre videre Forsøg paa Angreb. Saa siges i Vellekla:

Ørnefeder Mand for Mand
Stred mod Sværdesvinger,[1]
Hvor Skjolde sammenstødes
I Heltes Spyde-Leeg.
Djærv Saxerne han drev
Paa Flugt til Sundets Faxer,[2]
Saa Helt mod Kriger-Helt'
Værged Folkegjærdet.[3]

Efter dette Slag foer Hakon Jarl tilbage til sine Skibe, og agtede at seile hjem til Norge; men da han ingen Bør fik, blev han liggende i Limfjorden.

27de Cap. K. Harald Gormsson og Hakon Jarl døbes. Keiser Otto vender derpaa strax tilbage til Sli med sin Hær, samler sin Krigsflaade, og fører sin Stridsmagt over Fjorden til Jylland. Saasnart Danakongen Harald faaer dette at vide, farer han imod ham med sin Hær, og der bliver et stort Slag, hvori Keiseren tilsidst vinder Seier; men Danakongen flygtede til Limfjorden, og foer ud til Maarsø. Ved Hjælp af Mellemmænd, som fore mellem Kongen og Keiseren, kom det til Fred og Stævnemøde paa Maars, hvor Keiser Otto og Danakongen mødtes. Da forkyndte Biskop Popo den hellige Tro for Kong Harald. Siden lod Kong Harald sig døbe med hele Dana-Hæren. Harald Konge havde, medens han opholdt sig i Maarsø, sendt Bud til Hakon, at han skulde komme ham til Hjælp, og Jarlen var just kommen til Øen, som Kongen havde ladet sig døbe. Da sender Kongen de Ord til Jarlen, at han skulde indfinde sig hos ham, og da de mødtes tvang Kongen Jarlen til at lade sig døbe. Da blev Hakon Jarl døbt med alle de Mænd, som vare i hans Følge, og Kongen gav ham Præster og andre lærde Mænd med sig, og siger, at Jarlen skulde lade alt Folket døbe i Norge. Derpaa skiltes de ad, og Jarlen stak i Søen og biede der paa Bør.

28de Cap. Hakon Jarl forkaster den kristne Tro, offrer og hærjer i Gøtland. Da den Vind kom, hvormed han syntes at kunne komme til Søes, skjød han alle lærde Mænd paa Land, og stak ud i Havet; men da Vinden gik om til Sydvest og siden til Vest, seiler Jarlen øster ud igjennem Øresund, og hærjer paa begge Sider af Landet. Derefter seiler han øster under Skaanesiden, og hærjede hvor han kom til Lands. Da han kom øster til Gøta-Skjærene, lagde han til Land, og gjorde et stort Blod-Offer. Da kom 2de Ravne flyvende, som klunkede høit, og nu tykkedes Jarlen vide, at Odin havde modtaget Offeret, og at han vilde faae Lykken med sig hvad Dag han vilde slaaes. Derpaa brænder Jarlen sine Skibe, gaaer paa Land med sit Mandskab og farer overalt frem med Hærskjold. Da kom Ottar Jarl, som raadede over Gøtland mod ham, og de holdt et stort Slag med hinanden, hvori Hakon Jarl faaer Seier; men Ottar Jarl faldt med en stor Deel af sit

1) I Texten þrym logs þridia d. e. Odins Lue-Brag. Odins Lue er Sværdet. 2) Sundets Faxer eller Heste er Skibene. 7) Danavirke. Under sit Forsvar af Danavirke forjog Hakon Jarl Saxerne til deres Skibe.

Cap. 27. Slè (ogsaa Slèsvík), nu Fjorden Slien, der løber ind til Staden Slesvig (see Vindland). Mundingen af denne Fjord forekommer under Navn af Slèsmynni eller Slèsdyr.
Mársøy, nu Øen Mors i Limfjorden.
Cap. 28. Gautasker, d. e. Skjærene ved Kysten af Øster-Gøtland i Sverige.

Mandskab. Hakon Jarl overfarer nu begge Gøtlande med Ild og Sværd, indtil han kom til Norge, hvorpaa han farer Landeveien helt nord til Throndhjem. Derom siges i Vellekla:

Helt, som fælded' Flygtning,
Holdt Raad paa Vold med Guder,[1]
Og i Vikingdragten klædt
Fik hældig Dag til Strid.
Offerstenens Freder[2]
Saae stærke Aadselgrib.
Hildas Tir[3] nu vilde
Gøters Liv forøde.

Sørla[4]-Thing holdt Jarlen,
Hvor ingen Kriger-Helt
Under Himlens Tag,
Fordum kom at hærje.
Ingen bar Lyngfiskens[5]
Leies Skjolde-Rande
Længer bort fra Havet.[6]
Han Gøtland gjennemfoer.

Guders Frænde læssed'
Med Valens Dynger Volden;[7]
Liig Odin fik fra Val.[8]
Frodes Fog[9] blev Asers Priis.
Hvo tvivler om at Guder
Ødelæggeren jo styre
Af Konge-Æt. For vist
Guder styrke Hakons Magt.

Keiser Otto foer tilbage til Saxland til sit Rige, og skiltes i Venskab fra Danakongen. Der fortælles, at Keiser Otto blev Gudfader til Svend, Kong Haralds Søn, og gav ham sit Navn, saa at han i Daaben blev kaldet Otto Svend. Kong Harald holdt ved Christendommen indtil sin Dødedag. Kong Bureslav foer derpaa til Vindland og med ham hans Svigerson Kong Olaf. Dette Slag omtaler Halfred Vandrædaskald i Olafs-Drapa: 29de Cap. Keiser Ottos Hjemfærd.

Han, som fremskynder Løb
Af Bankestokkens Hest,[10]
Hug barkløs Pantsers Birk[11]
I Danmark, før for Heidby.

Olaf Tryggvesson var 3 Aar i Vindland før Dronning Geira faldt i den Sygdom, som ledte hende til Graven. Olaf tog sig hendes Død saa nær, at han siden ingen Yndest fæstede til Vindland. Derfor skaffede han sig Krigsskibe og foer atter ud paa Feidetog. Først hærjede han i Frisland, dernæst i Saxland, og heelt til Flæmingjaland. Saa siger Halfred Vandrædaskald: 30te Cap. Olafs Reise fra Vindland.

Sønnen af Kong Tryggve
I tætte Hug tilsidst
Skjæmmed' Saxers Kroppe,
Som Rov for Jætteqvindens Hest.[12]

1) Hakon Jarl, der fik i sit Blodoffer et varslende Vink til at stride mod Fienden hvilken Dag han selv vilde vælge. 2) Afgudsdyrkeren Hakon dræbte Mange paa Valpladsen. 3) Valkyriens Gud. Tir eller Tyr en af de guddommelige Aser. 4) Sørle var Navnet paa en gammel Sørøver. 5) Ormen, som meest opholder sig i Lyngen, og Ormens Leie er Guldet efter den før omhandlede Fabel, altsaa forgyldte Skjolde. 6) Derved hentydes til den lange Landreise, som Jarlen gjorde efter dette Tog. 7) Marken, Valpladsen. 8) De Faldne tog Odin til Valhalla. 9) Slaget, saa kaldet efter den stridbare Konge i Rolf Krakes Saga. 10) Skibet, som paa Bankestokkens Ruller stødes ud i Havet. 11) Hug Pantserne fordærvede. 12) Ulven — Jætteqvindens Ridehest.

„Gautland hvarttvegja," d. e. Øster- og Vester-Gøtland, see Svíþióð S. 8.
Saxland, see S. 6.
Cap. 29. Heidi d. e. Heidabýr (i Ottars Reise „at Hædum"), nu Haddeby (Hedeby) ved Staden Slesvig (ford Slèsvík) i Hertugdømmet af samme Navn, hvilke Steder man oftere har sammenblandet. Haddeby Kirke ligger paa den søndre, men Slesvig paa den nordre Side af Slien.
Cap. 30. Frísland, see S. 76.
Flæmingjaland eller Flandr, nu Belgien, der omgaves i Nord af Frisland og i Syd af Valland; Indbyggerne kaldtes Flæmingjar (see Frisland).

Og venpriset Konge gav
Qvældriderindens[1] Hest,
Mange Frisers sorte
Blod, for Tørst at slukke.
Folkehadets Dæmper[2]
Var Odins Klædedragt.[3]
Hærstævner Flandrers Kjød
Lod Ravnen sønderslide.

31te Cap. Kong Olaf Tryggvessons Feide.

Siden seilede Olaf Tryggvesson til England, og hærjede vide om i Landet. Han seilede alt nord til Nordhumbraland og derfra nord til Skotland, hvor han ogsaa feidede viden om. Derfra seilede han til Syderøerne, hvor han holdt nogle Slag, siden før til Man, hvor han og sloges. Han feidede ogsaa vide om paa Irland. Derfra styrede han til Bretland, som han vide omkring overfaldt med Ild og Sværd, ligesom og den Landstrækning, som kaldes Kumraland, hvorfra han seilede til Valland og feidede der. Da han seilede fra Vesten, agtede han sig til England, og kom til nogle Øer i Havet vestenfor England, som kaldes Syllinger. Saa siger Halfred Vandrædaskald:

Unge Konge, som ei viger,
Engelænder underkued;
Spyde-Stormens Nærer[4]
Voldte Nordhumbrers Mord;
Kjække Ulve-Mætter
Feided om blandt Skotter vidt,
Og Guldøder[5] paa Ø'n Man
Sværdleeg med Sværdet gjør.

Spændte Bues Ægir[6] lod
Øboer slaae og Irer;
Dyre Skjoldes Konge
Tørsted efter Ære.
Kongen slog Bretlandets
Byggere og Kumbrer;
Og Pilebygens Glente[7]
Stillede sin Hunger.

Olaf Tryggvesson var 4 Aar paa dette Tog, fra den Tid han havde forladt Vindland, indtil han kom til Syllingerne.

32te Cap. Kong Olaf døbes i Syllingerne.

Medens Olaf Tryggvesson laae i Syllingerne spurgde han, at der i Øerne var en Spaamand, som forudsagde uvordne Ting, og disse Spaadomme tykkedes Mange at gaae i Opfyldelse. Saaledes blev Olaf nysgjerrig efter at prøve denne Mands Spaa-Evne. Han sendte derfor en af sine Mænd til ham, som var vakkrest og størst, klædte ham prægtigen, og bød ham sige, at han var Kongen; thi Olaf var bekjendt i alle Lande som vakkrere, gjævere og større end alle andre Mænd. Men efterat han havde forladt Gardarige beholdt han ei meer af sit Navn, end at han kaldte sig Ola, og sagde at han var Gerdsk.[8] Da nu Sendemanden kom til Spaamanden, og gav sig ud for Kongen, fik han dette Svar: „ikke er Du Konge: men det er mit Raad, at Du er Din Konge tro." Og flere Ord siger han ikke til denne Mand. Sendemanden foer tilbage og fortæller Olaf dette, og Lysten til at træffe Spaamanden tiltog, da han hørte dette hans Svar, og nu tvivlede

1) Jættinderne forestilledes at ride om paa Ulve og med Slanger som Tømmer og lede om Natten efter Liig. 2) Som tæmmer de Urolige. 3) Vaaben. 4) Som holder Slag. 5) Gavmilde Konge. 6) Krigerske Pileskytter — Ægir kaldes Olaf her, fordi han førte sine Krige til Søes, og fremstilles saaledes af Digteren som Havets Gud. 7) Ravnen stillede sin Hunger paa de Faldnes Kroppe. 8) Fra Gardarige.

Cap. 32. Møn eller Maun, nu Øen Man i det irske Hav, see Sudurøerne S. 68.

Kumraland eller Kaumraland (i Chron. Anglosax. Cumbraland), nu Cumberland i England. Indbyggerne kaldtes Kumbrar, hvoraf Adj. kumberzer.

Valland (det vestlige Frankrige) see S. 71.

Syllingar, nu Scilly-Øerne i det irske Hav. Det herværende Kloster antages at have været i Mariuhöfn (nu S. Mary's old Town — cfr. Orknøer. Saga S. 378).

han ikke meer om, at han var Spaamand; thi forføiede Olaf sig nu til ham, indlod sig i Samtale med ham, og spurgde ham, om han kunde forudsige Noget om, hvorledes det vilde gaae ham med at komme til sit Rige eller om anden Lykke. Eneboeren svarede i en hellig Spaadoms-Aand: „Du vil vorde en berømt Konge, og udføre navnkundige Værk; mange Mennesker vil Du føre til Tro og Daab, til Hjelp baade for Dig Selv og Andre, og paa det Du ei skal nære nogen Tvivl om Sandheden af dette mit Svar, da hav dette til Mærke: naar Du kommer til Dine Skibe, da vil en Mængde af Dine Folk møde Dig med Svig, og derpaa vil følge et Slag, hvori Du vil miste mange Folk; men Selv blive saaret næsten til Døden og baaren paa Skjolde til Dine Skibe; dog efter 7 Dage skal Du vorde helbredet af dette Saar, og strax derefter lade Dig døbe." Kort derefter foer Olaf ned til sine Skibe, hvor han mødte Ufredsmænd, som vilde dræbe ham og hans Folk. Derpaa blev et Slag, hvis Udfald var som Eneboeren havde sagt, at Olaf saaret blev baaren paa Skjolde til sit Skib, og ligesaa at han efter 7 Dage blev helbredet. Da tykkedes Olaf vide, at denne Mand havde sagt Sandhed, og at han var en sand Spaamand, hvorfra han end havde denne Spaadoms-Gave. Nu foer Olaf anden Gang til Spaamanden, talede Mangt med ham, og spurgde omhyggeligen, hvorfra han havde den Viisdom at kunne forudsige uvordne Ting? Eneboeren svarede, at de Christnes Gud Selv lod ham vide Alt hvad han ønskede, og anførte derpaa for Olaf mange store Beviser paa Guds Almagt. Formedelst disse Opmuntringer samtykkede Olaf i at tage Daaben, og saa skede det, at Olaf med hele sit Følge blev døbt. Der opholdt han sig meget længe, antog den rette Tro, og fik med sig Præster og andre lærde Mænd.

Om Høsten seilede Olaf fra Syllingerne til England, hvor han lagde sig i Havn; men foer fredeligen frem; thi England var christnet, og han Selv var bleven Christen. Paa den Tid gik et Thingbud over Landet, at alle Mand skulde komme til Thinge. Da nu Thinget var sat, kom did en Dronning ved Navn Gyda, en Søster til Olaf Qvaran, som var Konge i Dublin i Irland. Hun havde været gift i England med en mægtig Jarl, efter hvis Død hun forestod Riget. I hendes Rige var nu en Mand, som hedte Alfvin, der var en stor Kjæmpe og Holmgangsmand. Han havde beilet til hende; men hun gav det Svar, at hun Selv vilde have Kaaret, hvem hun vilde tage til Ægte af de Mænd, som i hendes Rige vare, og af den Aarsag var et Thing sammenkaldt, at Gyda vilde vælge sig en Mand. Did kom og Alfvin, pyntet i sine bedste Klæder, og der vare og mange andre velklædte Mænd. Olaf var ogsaa kommen der; men havde sine Uveirsklæder samt en lodden Overkjole, og stod med sit Følge adskildt fra den øvrige Mængde. Gyda gik omkring og saae paa hver Mand, om hun kunde finde Nogen, som hun syntes havde Udseende af en modig Mand. Da hun nu kom did, hvor Olaf stod, saae hun ham lige i Ansigtet, og spurgde, hvad han var for en Mand? Han kaldte sig Ola, „og jeg er udenlandsk Mand" siger han. Gyda svarer: „vil Du have mig, saa vil jeg kaare Dig." „Dertil siger jeg ikke nei" svarer han. Han spurgde, hvad Navn den Kone havde, og hvad hendes Æt eller Byrd var. „Gyda heder jeg," siger hun, „jeg er en Datter af Kongen af Irland, og var gift her i Landet med en Jarl, som styrede Riget. Siden hans Død haver jeg styret Riget, og Flere haver beilet til mig; men der var ingen, som jeg vilde gifte mig med." Hun var en ung og meget vakker Kone. De omtale siden denne Sag, blive enige med hinanden, og Olaf fæster sig Gyda.

33te Cap. Olaf faaer Gyda til Hustru.

Alfvin var dermed saare ilde tilfreds. Dengang var det Skik i England, at naar To kivedes om Noget, skulde det ved Holmgang afgjøres, og nu udfordrer Alfvin Olaf Tryggvesson til Tvekamp om denne Sag. De aftale Tid og Sted til Kampen, og hver af dem skulde

34te Cap. Kong Olafs og Alfvins Holmgang.

have 12 Mand med sig. Da de nu mødtes, siger Olaf til sine Mænd, at de skulde gjøre som han gjorde. Han havde en stor Øxe, og da Alfvin vilde hugge til ham med sit Sværd, slog han Sværdet af hans Haand, og i et andet Hug Alfvin selv, saa han faldt. Derpaa bandt Olaf ham fast. Det gik alle Alfvins Mænd ligesaa, at de bleve slagne, bundne og førte til Olafs Herberge. Derpaa bød han Alfvin fare ud af Landet, og aldrig komme tilbage; men Olaf tog alle hans Eiendomme. Olaf fik saaledes Gyde til Ægte, og opholdt sig stundom i England, stundom i Irland.

35te Cap. Kong Olaf faaer Hunden Vige. Medens Olaf var i Irland, var han engang paa et Krigstog, som skede til Søes. Da de behøvede Strandhug, ginge nogle af hans Mænd i Land og dreve ned til Stranden en stor Qvæg-Flok. Da kom en Bonde til og bad Olaf give sig de Kjør, som tilhørte ham. Olaf bød ham tage sine Kjør, om han kunde kjende dem; „men ophold ikke vor Færd." Bonden havde med sig en stor Bu-Hund, som han viste ind i Qvægflokken, hvori mange hundrede Nød vare sammendrevne. Hunden løb om i hele Qvægflokken, og drev netop saa mange Nød sammen, som Bonden paastod at savne, og alle vare de mærkede paa een Maade, hvoraf man syntes vide, at Hunden havde kjendt de rette, og at den maatte være meget forstandig. Nu spørger Olaf Bonden, om han vil sælge ham Hunden? „Hellere vil jeg give Dig den" svarer Bonden. Olaf gav ham strax en Guldring i Stedet og lovede ham sit Venskab. Denne Hund hedte Vige, der var den allerbedste af alle Hunde og som Olaf siden længe havde i Eie.

36te Cap. Om Kong Harald Gormsson og hans Tog til Island. Danakongen Harald Gormsson spurgde, at Hakon Jarl havde forkastet Christendommen, og hærjede vide om i Danakongens Land. Da opbød Danakongen en Krigshær, hvormed han foer til Norge, og da han kom til det Rige, som Hakon Jarl havde at raade over, feider han der, ødelægger hele Landet, og kommer med sin Flaade til nogle Øer, som hede Solunder. Kun 5 Gaarde bleve staaende i Lerdalen; men alt Folket flygtede op paa Fjeldene og til Skovene med alt det løse Gods, som de kunde føre med sig. Derpaa agtede Danakongen at seile med sin Flaade til Island, for at hevne den Nid og Spot, som alle Islændere havde brugt imod ham. Det var nemlig ved Lov bleven bestemt i Island, at der skulde digtes en Nidvise om Danakongen for hvert et Næs, som der var i Landet. Aarsagen dertil var den, at et Skib, som tilhørte Islændere, var strandet i Danmark; men Danerne toge alt Godset, og kaldte det Vrag. En af Kongens Fogder ved Navn Birgir var Skyld deri, men Nidvisen digtedes om dem begge. Dette staaer i Nidvisen:

Og da mordkyndig Harald
Fra Sønden træder Sværdets Mo;[1)]
Men Venders Morder blev
I Faxe-Ham omskabt,
Og den svage Byrgir,
Som i vide Steensal[2)] boer,
Et Ræk[3)] for Landets Guder,
Til Hoppe blev omskabt.[4)]

1) Sværdets Mo, eller flade Grund er Skjoldet, som Sværdet slaaer paa. 2) Et Huus af Steen. 3) Ræk, et Ord, som bruges endnu meget, og betyder et Skumpelskud, der jages hid og did. 4) Efter Nidvisen skulde baade Harald og hans Foged Birger forvandles til Heste.

Cap. 36. **Sólundir**, en til Sogn hørende vidtløftig og med høie Fjelde opfyldt Øgruppe ved Indløbet til Sogne-Fjorden (nu Sulen-Øerne). Navnet er uden Tvivl givet den af Sogningerne, og bemærker formodentlig de Øer, bag hvilke Solen gaaer under (Sol-Nedgangen), da de netop ere beliggende lige i Vest for en stor Deel af Sogn (see Sogn S. 43).

Læradalr, nu Lerdal, see Sogn.

Kong Harald bød en Troldmand fare i forvandlet Skikkelse til Island, for at prøve, hvad han derfra kunde fortælle ham, og han foer afsted i en Hvals Ham. Da han nu kom til Landet, foer han mod Vesten norden omkring Landet, hvor han saae alle Fjelde og Bakker fulde af Land-Vætter, Nogle smaa og Nogle store. Da han kom til Vapnafjord, holdt han ind i Fjorden og agtede at gaae paa Land; men da foer en stor Drage ned fra Dalen imod ham, i Følge med Orme, Padder og Øgler, som blæste Edder paa ham. Nu vendte han om vestenom Landet alt til Øfjorden og foer ind i den. Da fløi imod ham en Fugl, der var saa stor, at dens Vinger strakte sig til Fjeldene paa begge Sider, tilligemed en Mængde andre Fugle, baade store og smaa. Derfra foer han længere mod Vest, og saa sør ind ad Breidafjord. Da han kom ind i Fjorden, kom en stor Gra-Oxe ham imode, vadede ud i Søen og brølede noget forfærdeligen; ham fulgte en Mængde Land-Vætter. Derfra foer han sør om Reikjanæs, og vilde gaae op ad Vikarskeid;[1] men der kom en Bjerg-Rise mod ham med en Jærnstav i Haanden. Han var et Hoved høiere end Fjeldene og med ham vare mange andre Jætter. Derfra foer han øster mod Landet endelangs, og der, siger han, var intet at see uden Sand og store Ørkener, og udenfor Skjærene store Brændinger; men Havet mellem Landene var saa stort, at Langskibe ei kunde komme derover. Paa den Tid var Brodhelge i Vapnafjord, Eyolf Valgerdsson i Øfjord, Thord Gellir i Breidafjord, og Thorodd Gode i Olfus. Siden vendte Danakongen om med sin Flaade og seilede tilbage til Danmark; men Hakon Jarl lod igjen hele Landet bygge, og betalede siden, saa længe han levede, ingen Skat til Danakongen. *37te Cap. K. Harald sender en Troldmand i forvandlet Skikkelse til Island.*

Svend, Kong Haralds Søn, som siden blev kaldet Tveskjæg, bad sin Fader, Kong Harald, om en Deel af Riget; men nu, som før, vilde Harald end ikke tveskifte Danavælde, eller give ham noget Rige. Da skaffer Svend sig Krigsskibe og siger, at han dermed vil fare paa Vikingetog; men da alt hans Mandskab var samlet, og Jomsvikingen Palnatoke var kommen ham til Hjælp, holdt Svend ad Sjæland til og ind i Isefjord, hvor hans Fader, Kong Harald, forud laae med sine Skibe færdig til at fare i Leding. Svend lagde sig strax i Slag med ham, og der blev en haard Kamp. Nu stimlede saa meget Folk til Kong Harald, at Svend blev overmandet og flygtede. Der fik Kong Harald et Saar, som blev hans Død. Siden blev Svend udkaaret til Konge i Danmark. Den Gang var Sigvald Jarl over Jomsborg i Vindland; han var en Søn af Kong Strut-Harald, som havde raadet over Skaane. Heming og Thorkel *38te Cap. Harald Gormssons Fald.*

1) Skibsløbet i Vigen eller Bugten.

Cap. 35. Vâpnafjördr i Sunnudals-þing i det østlige Island.
Eyjafjördr (Øfjorden) i Sysselet af samme Navn paa Nordlandet.
Breidafjördr (Bredefjord), en stor Fjord i den vestlige Deel af Island, som blev givet Navn af Thorolf Mostrarskjæg fra Søndhordland (Landnb. P. II. C. 12).
Reykjanes, det længst udstikkende Næs i Kjalarness-þing paa Sønderlandet.
Víkarskeid i Árnes-þing paa Sønderlandet (cfr. Landn. P. II. C. 16).
Olfos (Ölfus), en Bygd ligeledes i Árness-þing.
Cap. 38. Ísafjördr (nu Isefjord) i det nordlige Sjæland.
Jómsborg blev i Harald Blaatands Tid anlagt af Palnatoke paa Øen Jóm (nu Wollin, der Wollinische Werder), der er beliggende i den Deel af de Gamles Vindland, som nu heder For-Pommern. Ved Jómsborg, der laa i Nærheden af nuværende Stad Wollin ved Diwenow-Strømmen paa den sydøstlige Side af Øen — var en saa rummelig Havn, at der kunde ligge 300 Langskibe, og til ydermere Forsvar for samme havde man opført et Kastel. Herfra vare de for deres Tapperhed saa navnkundig blevne Jomsvikinger (Jomsvikinga S. C. 23, cfr. Langebeks Script. r. Dan. t. I P. 51—53, Ann. f. Nord. Oldk. 1 B. S. 238).

den Høie vare Sigvalds Brødre. Bue hiin Digre fra Borgundarholm, og Sigurd, hans Broder, vare ogsaa Høvdinger over Jomsvikingerne. Desuden Vagn, en Søn af Aake og Thorgunna og Søsterson af Bue og Sigurd. Sigvald Jarl havde taget Svend Konge til Fange, og ført ham til Vindland til Jomsborg, hvor han havde tvunget ham til at forlige sig med Burislaf, Vendernes Konge, og at antage Sigvald Jarl som Fredsmægler imellem dem. Sigvald Jarl var da gift med Astrid, en Datter af Kong Burislaf. I andet Fald siger Jarlen, at han vil overgive Kong Svend i Vendernes Hænder. Da Kongen nu vidste, at disse vilde pine ham til Døden, gav han sit Samtykke til Jarlens Forligs-Mægling. Sigvald Jarl fældede nu den Dom, at Kong Svend skulde faae Gunhild, Kong Burislafs Datter; men Burislaf derimod Thyri, Haralds Datter, en Søster af Kong Svend; men hver paa sin Side skulde beholde sit Rige, og der skulde være Fred imellem Landene. Derpaa foer Kong Svend hjem til Danmark med sin Kone Gunhild. Deres Sønner vare Harald og Knud den Mægtige. I den Tid truede Danerne meget med at drage med en Hær til Norge imod Hakon Jarl.

39te Cap. Jomsvikingernes strænge Løfte.

Kong Svend gjorde et mægtigt Gilde, hvortil han indbød alle de Høvdinger, som i Riget vare; thi han vilde gjøre Arve-Øl efter sin Fader Harald. Kort tilforn havde og Strut-Harald i Skaane, og Vesete paa Borgundarholm, Fader til Bue Digre og Sigurd, opgivet deres Aand. Da sendte Kong Svend de Ord til Jomsvikingerne, at Sigvald Jarl og Bue, med deres Brødre, skulde komme did, og i samme Gilde, som Kongen gjorde, feire deres Faders Gravøl. Jomsvikingerne fore til Gjæstebuds med deres tappreste Folk og havde **11** Skibe fra Vindland og **20** Skibe fra Skaane. Der samledes en stor Mænge Folk. Den første Gjæstebudsdag, forend Kong Svend steg i sin Faders Høisæde, drak han sin Faders Mindeskaal, og gjorde det store Løfte, at han, førend trende Vintre vare ledne, vilde med sin Hær drage til England, for at dræbe Kong Adalred eller jage ham ud af Landet. Denne Mindeskaal skulde Alle drikke, som i Arvegildet vare. Dernæst skjænkedes for Jomsvikingernes Høvdinger af den stærkeste Drik i det største Horn, som der var forhaanden. Da dette Bæger var tømt, skulde alle Mænd drikke Christskaalen, og atter bares det fuldeste Maal og den stærkeste Drik for Jomsvikingerne. Den tredie Skaal var St. Michaels Minde, som blev drukken af Alle. End tømte Sigvald Jarl derefter et Mindebæger til sin Faders Ære, og gjorde det høitidelige Løfte, at, før **3** Vintre var til Ende, skulde han være kommen til Norge for at dræbe Hakon Jarl eller drive ham ud af Landet. Derpaa gjorde Thorkel Høie, hans Broder, det store Løfte, at han skulde følge sin Broder Sigvald til Norge, og ei flye fra Striden, saa længe Sigvald sloges der. Derefter lovede Bue Digre at fare til Norge med dem, og ikke flye fra Striden for Hakon Jarl. Ligesaa lovede hans Broder Sigurd at fare til Norge, og ei flye, saalænge den større Deel af Jomsvikingerne sloges. Endeligen lovede Vagn Aakesson, at han skulde fare med dem til Norge, og ikke komme tilbage, før han havde dræbt Thorkild Leire og gaaet i Seng til hans Datter Ingeborg, uden hendes Frænders Samtykke. Mange andre Høvdinger gjorde strænge Løfter om forskjellige Ting. Saaledes blev der drukket Arve-Øl den Dag; men da Jomsvikingerne Morgenen efter havde sovet Rusen ud, tykkedes dem, at de havde taget Munden fuld. De holdt Stævne for at aftale, hvorledes de skulde ruste sig til denne Færd, og da bestemtes det, at de paa det hurtigste skulde gjøre sig i Stand til Reisen. Saaledes udrustede de ufortøvet sine Skibe og Krigsfolk, hvilket snart rygtedes overalt i Landet.

40de Cap. Erik og Hakon Jarls Opbud til Krig.

Da Erik Jarl, Hakons Søn, som den Tid var paa Raumarige, spurgde denne Tidende, samlede han strax en Hær, og farer til Oplandene, derfra nord over Fjeldene til

Throndhjem, og indfandt sig hos sin Fader Hakon Jarl. Derom taler Thord Kolbeinsson i Eriks-Drapa:

For Sandt det Hærsagn foer
Fra Syd om store Strid
Blandt staalklædte Mænd.
Bønder saaes i Fare.
Jeg hørte, at fra Syd
Daners Skib med Sider lang
Skjødes ud paa Vand
For Havoxens Vei at gaae.

Jarlerne Hakon og Erik lode opskjære Krigspile over hele Thrøndelagen og sendte Bud til begge Mører og til Raumsdalen, saa og nord til Naumadal og Halogaland, og stævner derpaa hele Almuen til at forsyne sig baade med Folk og Skibe. Saa siges i Eriks-Drapa:

Den Skjoldstærke mange lod
Snækker, Skibe, Skuder
Støde ud paa Havets Brud.
(Digters Priis i Krigssang steeg.)
Og da han, som reiser
Slagets Iling, hurtig
Foer med Skjold langs Faders Land.
Mangen Mast gled Land forbi.

Hakon Jarl holdt strax sør efter til Møre for at speide og at samle Folk; men Erik Jarl samlede en Hær og førte den nord fra.

Jomsvikingerne holdt med deres Flaade til Limfjorden, hvorfra de stak i Søen med 60 Skibe. Da de kom ind under Agdesiden, styre de med deres Flaade nord paa til Rogaland, og begyndte at hærje saasnart de vare komne i Jarlens Rige, seile saa nord paa langs med Landet og skjænde og brænde overalt. En Mand ved Navn Geirmund seilede med en let Farkost med nogle faa Mænd nord efter til Møre, og da han traf Hakon Jarl, stillede han sig for Spisebordet og fortæller Jarlen den Tidende, at der fra Danmark var kommen en Hær sør i Landet. Jarlen spurgte, om han havde Vished derom. Da rakte Geirmund frem den ene Arm, hvorpaa Haanden var afhuggen, og sagde, at dette var et Tegn paa, at der var en Hær i Landet. Siden udspurgte Jarlen ham omhyggeligen om denne Hær. Geirmund siger, at den bestod af Jomsvikinger, som havde dræbt mange Mænd, og plyndret vide omkring. „Hurtigen og hidsigen fore de frem“ siger han „og jeg venter at det ei vil vare længe, inden de komme hid. Derpaa roede Jarlen ind efter alle Fjorde langs med det ene Land, og udefter langs med det andet, og samlede Mandskab. Han foer Nat og Dag, og sendte Speidere over det øvre Eid, sør i Fjordene, men vendte selv om nord efter for at møde Erik med sin Hær. Derom tales i Eriks-Drapa:

41de Cap. Jomsvikingernes Færd til Norge.

Og stridskyndig Jarl, som
Driver Plankesidens Hest,[1]
Høie Stavn skjød paa Vand
Til Slag og Sigvalds Trusel.

1) Skibet, hvis Sider er sammensat af Planker.

Cap. 41. Eid (Mandseid), see S. 58.
Firdir (Nord- og Søndfjord), see S. 57.

Og Skibsruller mange knærked';
Men Saargribbens store Trøst,[1]
Som brød Hav med Aareblad,
Slet ikke frygted' Død.

Erik Jarl ilede med sin Hær sørefter det forteste han kunde.

42de Cap. Om Jomsvikingerne og deres Krigstog.

Sigvald Jarl styrede med sin Flaade nord om Stadt, og lagde først i Land ved Herø. Hvorsomhelst disse Vikinger traf paa Landets Folk, sagde disse dem aldrig Sandheden om, hvad Jarlerne toge sig for; men Jomsvikingerne hærjede, hvor de kom frem. De lagde til den ydre Kant af Hød, løb paa Land, hærjede, og dreve baade Folk og Qvæg ned til Skibene; men dræbte alle stridsdygtige Mænd. Da de nu fore tilbage til Skibene, kom en Bonde gaaende i Nærheden af Bues Flok, som sagde til dem: „I fare ikke frem paa Krigsmands Viis, da I drive Kjør og Kalve ned til Stranden; bedre Jagt var det for Eder at tage Bjørnen, som er kommen nær sin Bjørne-Baas." — „Hvad siger den gamle Mand" spørge Nogle; „kan Du sige os Noget om Hakon Jarl?" Bonden svarede: „Jarlen foer igaar ind i Hørundar-Fjord, og havde et eller to Skibe; slet ikke flere end tre, og da havde han intet Nys om Eder." Bue løb nu med sit Følge i en Fart ned til Skibene og lode alt Bytte fare. Bue sagde: „lader os nu benytte os af det Nys, vi have faaet om Jarlen og være Seieren nærmest." Da de kom paa Skibene, roede de strax ud fra Landet. Sigvald Jarl raabte til dem, og spurgte, hvad der var paa Færde? De svare, at Jarlen var inde i Fjorden. Derpaa løser Sigvald Jarl sin Flaade, og roer nord om Øen Hød.

43de Cap. Begyndelsen til Jomsvikingernes Slag.

Jarlerne Hakon og Erik laae i Halkelsvik, hvor deres hele Hær var samlet. De havde halvandet hundrede Skibe, og havde da faaet spurgt, at Jomsvikingerne vare komne ind fra Søen, og laae ved Hød, og da roede Jarlerne sørfra for at opsøge dem. Da de nu kom til et Sted, som hedte Hjørunga-Vaag, mødtes de, og paa begge Sider lagde de

1) Beskrivelse paa en Krigshelt, som giver Krigsfuglen Bytte, her Erik.

Cap. 42. Herøyjar, nu Herø eller Herøerne, en Gruppe af Smaaøer i det søndmørske Sogn af samme Navn, paa den største af hvilke Herø Kirke er opført, og hvor der ifølge Thorfæus har staaet et Kloster. Naar man har antaget, at ved Herøyjør skal forstaaes alle de saakaldte Sørøer, saa tog man mærkelig Feil, hvilket blandt andet Asl. Bolts Jordebog nokfom viser (cfr. Sunnmæri S. 56.

Haud eller Hød, nu Øen Hareid-Land paa Søndmør. Om Identiteten af Hød og Hareid-Land kan man ikke mere tvivle, naar man af Diplomer og Asl. Bolts Jordebog veed, at Gaarden med Kirken, der er beliggende ved den østlige Kant af det Eid, som gaaer heelt over Øen omtrent fra Øst til Vest, fordum kaldtes Hadar-eid (nu Hareid); thi heri har man jo Navnet Hød eller Haud i Genetivs-Formen.

Hørundar-fjørdr (Harundar- eller Jorundar-fjørdr) kaldes nu Jørgen-Fjord. Dette godtgjøres ved et Diplom fra 1325, hvori nævnes Gd. „Ledrene (nu Lere) i Harundarfyrde a Sunnmøre," og i et andet fra 1357 forekommer Gd. „Huustadum (Hustad) i Jorundar Sokn" sammesteds. Harund kaldtes den Deel af Fastlandet, i Syd for Hareid-Land, som nu heder Vartdals-Strand eller Hauene (see Sunnmæri S. 56).

Cap. 43. Hallkelsvík, nu Halkjelsvik, paa hvilken Gaard Voldens Kirke staaer, er beliggende lige i Syd for Hareid-Land paa den østre Side af Voldens-Fjord (see S. 75).

Hjørúngavágr. Beskrivelsen over denne Bugt, som læses i Jomsvik. Saga Cap. 42, passer i det Hele taget saa godt til den nuværende efter Gaarden Lid benævnte, Livaag, som man kan vente det, naar man lægger Mærke til, at den har sit Udspring fra nogle Personer, som gjorde deres Jagttagelser enten under Forberedelserne til Slaget, eller i dets Tummel, eller — saarede og mødige — umiddelbar efter samme, og at Beretningen dernæst længe maatte bevares i Hukommelsen og ved Tradition forplantes førend den blev optegnet. — Jhvorvel man, hvad Verdens-Hjørnerne angaaer, i Beretninger fra de Tider, da man endnu ingen Idee havde om Magnetnaalen, i Almindelighed maa vente disse meer eller mindre feilagtig angivne — saa kan man dog neppe tvivle paa, at der i Vaagens Beskrivelse maa være skeet en Forvexling af Øst og Vest. —

deres Skibe i Linie til Angreb. Midt i Hæren blev Sigvald Jarls Mærke frembaaret, og lige imod det ordnede Hakon Jarl sine Folk til Angreb. Sigvald Jarl havde 20 Skibe; men Hakon Jarl 60. I Hakon Jarls Hær vare disse Hovdinger: Thorer Hjort fra Halogaland og Styrkar fra Gimsar. Paa den ene Fløi af Flaaden var Bue Digre og hans Broder Sigurd med 20 Skibe. Mod ham lagde sig Jarlen Erik Hakonsson med 60 Skibe, og med ham disse Hovdinger: Gudbrand Hvite fra Oplandene og Thorkel Leire en vikværsk Mand. Paa den anden Fløi lagde Vagn Aakesson sig i Linie med 20 Skibe; men lige mod ham Svend Hakonsson, og med ham Skegge fra Ophaug paa Yrjar og Ragnvald fra Ærvik paa Stadt med 60Skibe, saa siges i Eriks-Drapa:

Og Ledings-Flaaden nu
Langs Land til Kampen løbe,
Stormhjemmets Maager[1] gled'
Mod de danske Skuder.
Jarlen lod paa Møre
Rydde gyldne Skib.
Viking-Hest drev paa Sø
Blandt Valens[2] varme Liig.

Eyvind Skaldaspilder siger og i Haleygja-Tal:

For Yngvefreys[3]
Fiender blev
Uglad Strid,
Da Lands-Styrer
Flaaden haled'
Imod Ø-Daners Hær,
Da Sverdalfen
Fra Sønden lod
Ved Soleglad
Havets Heste[4]
Støde frem
Mod deres Hær.

1) Havets Maager, eller efter en anden Læsemaade Havets Møer, er Skibene. 2) Blandt Liig, der svømmede om paa Havet, hvor Slaget havde staaet. 3) De Danske, der som Christne var Hedningerne ugunstige. 4) Skibene.

Var Navnet endog det eneste, som i dette Tilfælde kunde veilede, saa vilde det være nok at vide, at det endnu er tilbage i Hjøringnæs ved den østre Side af Bugten, samt i Hjøringdal og Hjøringdals-Lien ved dens Bund (cfr. Klüwers Mindesm. S. 130). — Den Primsigd, som man, til Trods for al Rimelighed, har antaget at være den ¾ Miil fraliggende Sulø — er sandsynligviis ingen anden, end den ved nordre Side af Vaagens Munding i Øst gaaende Halvø, der nu er landfæstet ved et lavt Baand, hvilket skal bære umiskjendelige Spor af senere at være opskyllet; endelig er Vaagens nordøstre Bred fra Gd. Pilskoug og lige til Overraad opfyldt af Gravhøie, runde saavelsom aflange eller Skibshøie, ved hvilke man finder trende Bautastene. — Naar Haud er indentisk med Hareid-Land, hvorom vel ei kan være mindste Tvivl, saa er det efter Fortællingen og Egnens Beskaffenhed vistnok heller ikke muligt, at finde nogen anden Bugt, som med mindste Skin af Rimelighed kunde antages for de Gamles Hjørúngavâgr.

Gimsar (nu Gimse, og nærmest den nedre Gaard) i Melhuus Præstegd. i Guldalen, der i Oldtiden beboedes af flere berømte Hovdinger, men ingen mere end ovennævnte Styrkars Sønnesøn, Einar Tambeskjelver (Odd Munks Olaf Tryggv. S. C. 67, cfr. Snorre i Har. Graaf. S. C. 14).

Leiri. Da man finder, at Raumarige undertiden i den ældste Tid er blevet henregnet til Viken i Ordets videste Bemærkelse, saa er det ikke usandsynligt, at Thorkel Leire har havt hjemme paa den, fordum især, meget betydelige Gaard Løren (der skrives forskjellig Leyrin, Læirin 2c.) i Sørums Sogn i de Gamles Skaun (see Saml. t. d. Norske F. S. 2c. 2 B. S. 101, 121).

Upphaug, nu Ophaug paa Ørlandet i Fosens Fogdr. (cfr. Olaf Tryggv. S. C. 73, 75, 76).

Ærvik, nu Ervik paa Stadtland i Sælø Præstegd. i Nordfjord.

Derpaa lagde de Flaaden sammen og da begyndte det skarpeste Slag, hvori Mange faldt paa begge Sider; men mange Flere af Hakons Folk, thi Jomsvikingerne sloges drabeligen, djærveligen og skarpt, og skjøde lige igjennem Skjoldene. Saa mange Spyd bleve afskudte mod Hakon Jarl, at hans Brynje blev aldeles sønderslidt, og han kastede den fra sig. Saa siger Finn Halkelsson:

Ei vakker Syning[1] blev,
Som Ild-Gudinde[2] stak,
Med krummet Skulder-Arm;
Kamp-Ild om Jarlen steeg.
Da nødtes Brynie-Helt,
At kaste Odins Særk[3]
Med slidte Ringes Klang;
Nu rystes Skib og ryddes.
Da Jarlens Mallekrave
I Sundet hugges sønder;
Og Strids-Heltens Sidemand
Sig det til Mærke har.

44de Cap. Sigvald Jarls Flugt.

Jomsvikingerne havde større og mere høibordede Skibe; men paa begge Sider sloges de paa det djærveste. Vagn Aakesson lagde sit Skib saa tæt ind paa Svend Hakonssons Skib, at Svend lod Skibet skaate tilbage og var paa Veien at fly. Da kom Erik Jarl til og lagde sig i Linie mod Vagn, og nu sakkede Vagn tilbage, og Skibene kom til at ligge, som de før havde lagt. Derpaa vender Erik om til sin Fløi, som da havde skaatet sig tilbage; men Bue havde kappet Tougene og agtede at forfølge de Flygtende. Da lagde Erik Bord om Bord med Bues Skib, og der blev den skarpeste Strid med Hugvaaben. Efterhaanden lagde to eller tre af Eriks Skibe sig om Bues ene Skib. Just nu blev der et Uveir, og der kom en saa stor Hagl-Bøie, at hvert Hagl-Korn veiede en Øre. Da kappede Sigvald Touget, vendte Skibet og vilde flye. Vagn Aakesson raaber til ham og beder ham ikke fly; men Sigvald Jarl ændsede ikke hvad han sagde; da skjød Vagn Spydet imod ham, og traf ham, som ved Roret sad. Sigvald Jarl roede bort med 35 Skibe; men 25 laae tilbage.

45de Cap. Bue Digre styrter sig over Bord.

Da lagde Hakon Jarl sit Skib paa Bues andet Skibsbord, og nu vankede der svare Hug for Bues Mænd. Vigfus, en Søn af Vigaglum, tog op et spidsnebbet Stæ,[4] som laae paa Dækket, hvorpaa en Mand før havde nittet Knappen til sit Sværd. Vigfus, som var en stærk Mand, kastede Stæet med begge Hænder i Hovedet paa Aslak Holmskalle, saa at Nebbet gik ned i Hjernen. Paa denne Aslak, som var Bues Fosterfader og Stavnboer, havde før intet Vaaben kunnet bide; men selv havde han hugget til begge Sider. En anden Mand blandt de stærkeste og tappreste var Haavard Høgvande. I dette Anfald ginge Eriks Mænd op paa Bues Skib og bag paa Skandsen, hvor Bue stod. Da hug Thorstein Midlang til Bue tværs over Næsen, saa Næseskjærmen[5] gik itu og der blev et stort Saar; men Bue hug igjen til Thorstein i Siden, saa at Sværdet hug Manden midt over. Derpaa løftede Bue op to Kister fulde af Guld og raabte høit: „overborde alle Bues Mænd" og styrtede sig derpaa overbord med begge Kister. Mange af hans Folk sprang med ham overbord; men nogle faldt paa Skibet; thi det var ikke godt at bede om Fred. Da blev Bues Skib gjort ryddelig for Folk fra Stavn til Stavn, og derpaa det ene efter det andet.

1) Den syede Pantser — Pantserne bleve ogsaa sammensyede af Fruentimmer. 2) Gerda, Gymers Datter, en af Asynierne, rost for sin Gjæstfrihed — her staaer Gerda i Stedet for Qvinden, som hjemme ved Arnen passer paa Arbeidet. 3) Pantserne. 4) Et Stæ kaldes endnu, som i Grundsproget, en Ambolt. 5) Den Deel af Hjelmen, som bedækkede Næsen.

Siden lagde Erik Jarl sig ved Vagns Skib og der blev gjort en meget haard Modstand; men tilsidst blev deres Skib ryddet, og Vagn tilligemed 30 Mand bleve tagne til Fange og bundne ført op paa Land. Da kom Thorkel Leire til og sagde: „det strænge Løfte gjorde Du Vagn, at dræbe mig; men nu synes det mig rimeligere, at jeg dræber Dig.“ Vagn og hans Mænd sadde Alle sammen paa en Laag.[1] Thorkel havde en Øxe i Haanden, hvormed han hug til ham, som yderst sad paa Laagen. Vagn og de øvrige Fanger vare saaledes bundne, at der var snoet en Strikke om Fødderne paa dem alle; men deres Hænder vare løse. Da sagde Een af dem: „dette Fiskebeen har jeg i Haanden, og det vil jeg stinge ned i Jorden, om jeg veed Noget til mig selv, naar Hovedet er hugget af mig. „Hovedet blev hugget af ham, og Fiskebenet faldt ham af Haanden. Der sad ogsaa en meget vakker Mand med et langt Haar, som svøbte Haaret sammen over sit Hoved, rakte Halsen frem og sagde: „gjør ikke Haaret blodigt.“ En Mand tog Haaret i sin Haand og holdt det fast. Thorkel hug til med Øxen; men Vikingen rykkede Hovedet saa stærkt til sig, at han som holdt i Haaret, ludede forover, og Øxen hug begge Hænderne over paa ham, og blev saa staaende fast i Jorden. Da kom Erik Jarl til og spurgte: „hvo er denne vakkre Mand?“ Han svarer: „Sigurd kalde Folk mig, og jeg gaaer under Navn af Bues Søn; men end ere ikke alle Jomsvikinger døde.“ Erik siger: „Visseligen mon Du være Bues Søn; vil Du nu have Liv og Fred?“ — „Det kommer an paa hvo han er som byder“ svarede Sigurd. — „Han byder“ svarede Jarlen, „som Magt dertil haver, Erik Jarl.“ — „Da vil jeg“ siger han, og nu blev Strikken løst af ham. Nu sagde Thorkel Leire: „Vil Du end, Jarl, give alle disse Mand Liv og Fred, da skal dog aldrig Vagn Aakesson komme derfra med Livet,“ — løber derpaa frem med opløftet Øxe; men Vikingen Skarde svingede sig i Strikken, og lod sig falde for Thorkels Fødder, saa Thorkel faldt flad over ham, hvorpaa Vagn greb Øxen og gav Thorkel Banehug. Da sagde Jarlen: „Vagn, vil Du modtage Livet“ — „Det vil jeg“ siger han „om det skjænkes os Alle.“ — „Løser dem da af Strikken!“ siger Jarlen, og saa blev gjort. 18 bleve dræbte; men 12 skjænkedes Livet. 46de Cap. Jomsvikingerne bindes ved en Trodse.

Hakon Jarl, og Mange med ham, sad paa et Stykke Træ, da smællede en Buestreng paa Bues Skib, og Pilen ramte Lendermanden Gissur fra Valders, som sad næst Jarlen og var stadseligen klædt. Derpaa ginge Mænd ud paa Skibet, og fandt Haavard Høgvande staaende paa Knæ ved Skibs-Relingen; thi Fødderne vare hugne af ham, og han havde en Bue i Haanden. Da de kom ud paa Skibet, spurgte Haavard: „hvo faldt for Skudet?“ De svarede, at han hedte Gissur. — „Da var mit Held mindre end jeg vilde“ siger han. — „Stor nok er Ulykken“ svarede de, „men ei skal Du volde flere,“ og derpaa dræbte de ham. Siden randsagedes Valpladsen, og Byttet af Jomsvikingernes 25 Skibe blev baaret sammen til Deling. Saa siger Tind Halkelsson: 47de Cap. Gissurs Drab fra Valders.

Ravneflokkens Mætter
Slog Eggens skarpe Spor
I Venders Læg, og Sværdet
Ved solsnoet Line,[2]
For Krigshærens Stridsmænd
Rydded' fem og tyve

1) Stykke af nedfaldne eller omhuggede Træer, der findes i Skovene, og ofte bruges til at gjøre Vei over sumpige Steder; et Udtryk, der endnu meget bruges. 2) Meningen, som den i vor Oversættelse udtrykkes, er: „Jarlen dræbte mange Vender, før de kappede Touget og flygtede.“

Lange Skibe — farlig
Prøve for Hærens Magt.

Siden lode de denne Hær gaae fra hverandre. Hakon Jarl foer til Throndhjem, ilde tilfreds med at Erik Jarl havde skjænket Vagn Aakesson Livet. Det er et Folkesagn, at Hakon Jarl i denne Strid offrede sin Søn Erling til Guderne, sig til Seier, og derefter kom Hagelbøien, hvorpaa Nederlaget vendte sig paa Jomsvikingernes Side. Erik Jarl foer til Oplandene, og saa øster til sit Rige, og med ham var Vagn Aakesson. Da giftede Erik Jarl Ingeborg, Thorkel Leires Datter, med Vagn, og gav ham et godt, fuldt udrustet og bemandet, Krigsskib. De skiltes ad som de kjæreste Venner. Vagn foer hjem før til Danmark, hvor han siden blev en navnkundig Mand, og mange Stormænd nedstamme fra ham.

48de Cap. K. Harald Grænskes Død.

Harald Grænske var Konge paa Vestfold, som før er fortalt, og blev gift med Aasta, en Datter af Gudbrand Kule. En Sommer, da Harald Grænske feidede i Østerleden, for at samle Formue, kom han til Svithjod. Der var Olaf Senske Konge, som var en Søn af Erik Seiersæl og Sigrid, en Datter af Skøglar-Toste. Sigrid var dengang Enke og havde mange og store Gaarde i Svithjod. Men da hun spurgde, at hendes Fosterbroder var kommen til Lands kort derfra, sendte hun Mænd til ham for at indbyde ham til Gjæstebud. Han forsømte ikke denne Færd; men foer til Sigrid med et stort Følge, og blev paa det venligste modtagen. Kongen og Dronningen sad i Høisædet, og drak begge sammen om Qvælden, og alle hans Mænd bleve paa det bedste beværtede. Om Qvælden da Kongen gik til Hvile, var der en Seng opredt for ham med et Omhæng af fiint Lærred, og med kostbare Sengklæder; men i dette Herberge vare kun faa Mænd. Da nu Kongen var afklædt og kommen i Seng, kom Dronningen til ham, skjænkede selv for ham, var saare blid og lokkede Kongen meget til at drikke. Kongen blev overmaade drukken, og saa vare de begge. Dernæst sovnede han, og Dronningen gik derpaa ogsaa hen og lagde sig. Sigrid var den forstandigste Qvinde og forklog i mange Ting. Om Morgenen var der ogsaa den herligste Beværtning; men da gik det som sædvanligen, naar Folk have været meget drukne, at de næste Dag vogte sig for at drikke for meget. Dog var Dronningen meget munter, og hun og Kongen talede meget med hinanden, blandt Andet ogsaa om, at hun ikke holdt de Eiendomme og det Rige, som hun havde i Svithjod, af mindre Værd end hans Kongedom og Eiendele i Norge. Ved denne Tale blev Kongen uglad, og fandt ikke Behag i Noget; men gjorde sig reisefærdig, ganske sindssyg. Derimod var Dronningen overmaade lystig, gjorde ham store Foræringer, og fulgte ham paa Veie. Nu foer Harald om Høsten tilbage til Norge, og var hjemme om Vinteren; men var meget stille og nedslaaet. Sommeren efter foer han atter til Østerleden med sine Skibe, og styrede til Svithjod. Han sendte de Bud til Dronning Sigrid, at han vilde have et Møde med hende, og hun red ned til ham. De tales ved, og han bringer snart det Forslag paa Bane, om hun vil gifte sig med ham. Hun svarer, at det var taabeligt Snak af ham, da han tilforn var saa godt gift, at han kunde ansee sig vel faren. Harald siger: „Aasta er en god og gjæv Kone; men ikke er hun saa høibyrdig som jeg.“ — Sigrid svarer: „være kan det, at Du er mere høibyrdig end hun, men jeg tænker, at hun nu gaaer med begge Eders Lykke.“ [1]) De skiftede ikke mange flere Ord med hinanden, førend Dronningen red bort. Kong

[1]) Nemlig Olaf den Hellige, som var en Søn af Harald Grænske og Aasta.

Harald var fremdeles tung i Sindet, og beredte sig atter til at ride op i Landet, for at træffe Dronning Sigrid. Mange af hans Mænd fraraadte ham dette; men ikke destomindre foer han med et stort Følge og kom til den Gaard, hvor Dronningen boede. Den samme Qvæld kom øster fra Gardarige en anden Konge, som hedte Visavald, for at beile til Dronning Sigrid. Der blev givet begge Kongerne med alle deres Folk Plads i en stor og gammel Stue, og i den var derefter ogsaa al Indretning, dog fattedes ikke Drikke om Qvælden, og den saa stærk, at Alle bleve ganske drukne, og Vagten, baade ude og inde, sovnede ind. Da lod Dronning Sigrid dem angribe om Natten baade med Ild og Sværd. Der brændte Stuen op med de Mænd, som inde vare; men de som slap ud bleve dræbte. Sigrid sagde, at saalunde skulde hun gjøre Smaakongerne kjede af at fare fra andre Land for at beile til hende. Siden blev hun kaldet Sigrid Storraade.

Dette skede Vinteren efter at Jomsvikinge-Slaget stod i Hjørunga-Vaag. Rane var bleven tilbage paa Skibene for at have Opsyn over det Mandskab, som var efter, medens Harald var gaaet paa Land. Da nu Rane spurgte, at Harald var tagen af Dage, foer han med sine Folk tilbage til Norge det forteste han kunde, og fortalte denne Tidende. Rane foer til Aasta og fortalte hende Alt, hvad der paa Reisen havde tildraget sig, ligesom og i hvilket Ærende Harald havde besøgt Dronning Sigrid. Da Aasta havde spurgt denne Tidende, foer hun strax til Oplandene til sin Fader, som tog vel imod hende; men begge vare meget forbittrede over de Raad, som vare oplagte i Svithjod, og over at Kong Harald havde agtet at sætte hende i eensom Stand. Om Sommeren fødte Aasta Gudbrandsdatter et Guttebarn, som blev overøst med Vand og kaldet Olaf. Rane Selv øste Vand over ham, og Gutten blev først opfødt hos Gudbrand og sin Moder Aasta. 49de Cap. Kong Olaf Haraldsson fødes

Hakon Jarl raadede over den hele ydre Deel af Norge, som ligger ved Søen, og havde saaledes 16 Fylker under sin Raadighed. Den Orden, som Harald Haarfager havde indført, at der skulde være en Jarl i hvert Fylke, blev siden længe vedligeholdt, og saaledes havde og Hakon Jarl 16 Jarler under sig. Saa siges i Vellekla: 50de Cap. Om Hakon Jarl.

Hvo har nogensinde seet
Hele Land og sexten
Jarler Een underlagt;
(Enhver det huske skal).
Han, som fremmer Hjelmens Lov,[1]
Hans Folkeleg ved Hedins Mast[2]
Høitpriset rider hen
Mod fire Verdens Hjørner.[3]

Medens Hakon Jarl raadede over Norge, var der gode Aaringer i Landet, og god Fred indenlands mellem Bønderne. Derfor var Jarlen den længste Stund af hans Levedage meget elsket af Bønderne; men længere hen i Tiden skede det, at Jarlen blev meget usædelig i Omgang med Qvinder, ja det gik endog saa vidt, at han lod bortføre mægtige Mænds Døttre, flyttede dem hjem til sig, laae hos dem en Uge eller to, og derefter sendte dem hjem. Derved paadrog han sig megen Mistykke af Qvindernes Frænder, og Bønderne begyndte ogsaa ilde at knurre, som Thrønderne have for Vane, naar Noget gaaer imod deres Sind.

1) Beskrivelse paa en Krigsmand, her Hakon Jarl. 2) Viking-Mastens eller Skibets Folkeleeg d. e. Slag paa Havet. 3) Krigerens Seslag berømmes overalt.

Cap. 50. Det nordenfjeldske og vestenfjeldske Norge lige til Rogaland var altsaa den Deel, hvorover Hakon Jarl raadede.

51de Cap. Thorer Klakes Reise for at opsøge Olaf Tryggvesson.

Hakon Jarl hører imidlertid mumle om, at der vestenfor Nordsøen var en Mand ved Navn Ole, som der blev anseet som Konge. Efter nogle Mænds Udsagn fattede han Mistanke om, at han monne være af norsk Konge-Æt. Det blev vel sagt, at Ole var Gersk af Herkomst; men tillige havde Jarlen spurgt, at Tryggve Olafsson havde havt en Søn, der hedte Olaf, som i sin unge Alder var reist øster til Gardarige, og der bleven opfødt hos Kong Valdemar. Jarlen havde omhyggeligen spurgt om denne Mand, og havde Mistanke om, at han monne være den Samme, som nu var kommen til Vesterlandene. Nu havde Jarlen en meget god Ven, som hedte Thorer Klake, der længe havde været paa Vikingetog, stundom ogsaa paa Kjøbmandsreiser, saa han var vel kjendt vide omkring. Denne Thorer sender Hakon Jarl over Nordsøen, og bød ham gjøre en Kjøbmandsreise til Dublin, som Mange da havde for Skik, og omhyggeligen undersøge, hvilken Mand denne Ole var. Dersom han fik Vished om, at det var Olaf Tryggvesson, eller nogen Anden af norsk Konge-Æt, som var der, da skulde Thorer søge ved Svig at besnære ham, om han kunde.

52de Cap. Olaf Tryggvesson kommer til Norge.

Derpaa foer Thorer vester til Irland til Dublin og fik spørge, at Ole var der hos sin Værfader Kong Olaf Kvaran. Thorer, som var en ordsnild Mand, giver sig strax i Samtale med Ole, og da de ofte og længe havde talet med hinanden, begyndte Ole at spørge om Nyt fra Norge, først og fremst om de oplandske Konger og mange Stormænd, hvilke af dem der vare i Live, og hvilket Rige de havde. Han spurgte og om Hakon Jarl, og om han var yndet i Landet. Thorer svarer: „Jarlen er saa mægtig en Mand, at Ingen vover at tale Andet end hvad han vil; men det volder, at der ingen Anden er nogensteds at gange til. Dog veed jeg, om jeg skal sige Sandhed, at det er mange gjæve Mænds og Almuens Sindelag, at de helst og mest beredvillige vilde see en Konge af Harald Haarfagers Æt komme til Riget. Men vi kjende Ingen dertil skikket, og mest fordi det er nu provet, hvor lidet det nytter at slaaes med Hakon Jarl." Da de nu ofte omtalede dette, aabenbarer Ole sit Navn og sin Æt for Thorer, og spørger ham tilraads, hvad han meente, om Bønderne vilde tage Olaf til Konge, dersom han drog til Norge. Thorer opmuntrede ham meget ivrigen til denne Færd, og roste meget ham og hans store Evner. Da begyndte Olafs Hu stærkt at stande til at fare til hans Fædrene-Arv. Saaledes seiler Olaf vestenfra i Thorers Følge med 5 Skibe, først til Syderøerne og derfra til Orkenøerne. Dengang laa Jarlen Sigurd Lodversson i Aasmundsvaag paa Ragnvalds-Øen med et Krigsskib, og agtede at seile over til Katanæs. Just paa den Tid seilede Olaf med sin Flaade vestenfra til Øerne, og lagde sig der i Havn; thi Petlands-Fjorden var ikke seilbar. Da Kongen nu fik at vide, at Jarlen var der tilstede, lod han ham kalde til sig, og da Jarlen kom paa Skibet for at tale med Kongen, havde de kun talet faa Ord med hinanden, før Kongen siger, at Jarlen skulde lade sig døbe med alt Landsfolket, ellers skulde han døe strax paa Stand; desuden forsikkrede Kongen, at han vilde fare over Øerne med Ild og Sværd og ødelægge Landet, med mindre Landsfolket antog Christendommen. Men i den Stilling hvori Jarlen nu var, valgte han at antage Christendommen, hvorefter han blev døbt tilligemed alt det Folk, som var der hos ham. Siden svoer Jarlen Kongen en Ed, gik i hans Tjeneste, og overgav ham sin Søn, ved Navn Hvalp eller Hund, som Gidsel, og ham tog Kong Olaf med sig til Norge. Derpaa stak Olaf øster ud i Havet og kom til Lands ved Moster, og der steg han

---

Cap. 52. Ásmundarvâgr (nu Osmondwall) paa Røgnvaldsøy (South-Ronaldsa) den sydøstligste af Orkenøerne.
Katanes, see S. 70.
Petlands-fjørdr, nu Pentland-Frith, see S. 68.
Mostr, see S. 81.

først i Land i Norge. Der lod han synge Messe i et Landtælt; men siden er paa samme Sted bleven bygget en Kirke. Thorer Klake sagde nu til Kongen, at det bedste Raad for ham var, ikke at gjøre bekjendt hvo han var, og ikke lade noget Rygte gaae foran sig; men fare saa fort han kunde til Hakon Jarl for at komme uforvarendes paa ham. Saa gjør Kong Olaf, seiler nordefter Nat og Dag, efter som der gaves ham Bør, og lod ikke Landsfolket vide, hvem det var som foer saaledes afsted. Da han kom nord til Agdenæs spurgte han, at Hakon Jarl var inde i Fjordene; og tillige at han var uenig med Bønderne. Ved at høre dette mærkede Thorer, at det gik en langt anden Vei end han tænkte; thi efter Jomsvikinge-Slaget vare alle Mand i Norge Hakon Jarls fuldkomne Venner formedelst den Seier, som han havde faaet, og fordi han havde frelst Landet for Ufred; men nu var det Uheld indtruffet, at en stor Høvding var kommen til Landet, medens Bønderne laae i Strid med Jarlen.

53de Cap. Hakon Jarls Flugt.

Hakon Jarl var til Gjæstebuds paa Medalhuus i Gaulardal; men hans Skibe laae ude ved Viggja. Der var en mægtig Bonde, ved Navn Orm Lyrgja, som boede paa Bynæs, der havde en Kone, som hedte Gudrun, og var en Datter af Bergthor paa Lundar. Hun blev kaldet Lunde-Sol, fordi hun var den deiligste Qvinde. Jarlen sendte sine Trælle til Orm i det Ærende, at de skulde bringe Orms Kone Gudrun til Jarlen. Trællene frembare deres Ærende; Orm bad dem først sætte sig til Nadvers; men førend Trællene havde afspist, vare der komne mange Folk til Orm fra Bygderne, som han havde sendt Bud til, og nu erklærede Orm, at han ingenlunde vilde lade Gudrun fare med Trællene. Gudrun bad Trællene sige Jarlen, at hun ikke vilde komme til ham, uden han sendte efter hende Thora af Rimol, som var en mægtig Hustru og en af Jarlens Kjærester. Trællene sige, at de saaledes skulde komme igjen en anden Gang, at baade Bonden og hans Hustru snarligen skulde angre dette, hvorpaa de under mange Trudsler fore bort. Derimod lod Orm udgaae Budstikke om i alle Bygderne, til alle 4 Kanter, og lod det Bud følge med, at alt Folket skulde angribe Hakon Jarl med Vaaben og dræbe ham. Han sendte ogsaa Bud til Haldor paa Skerdingstedja, som og strax lod udgaae Budstikke. Kort tilforn havde Jarlen bortført Konen til en Mand, som hedte Brynjolf, og over dette Stykke Arbeide var der

---

Agdanes ved Mundingen af Throndhjems-Fjorden, see S. 80.

Cap. 53. Medalhús, Melhuus i Guldalen, see S. 94.

Viggja i Birgsá, nu Viggen, en ved Søen liggende Gaard i Børsens Sogn og Præstegd. i Vest for Throndhjem. Paa dens Grund staaer Sognets Kirke.

Býnes. Hermed kan ei være meent det først langt ned i Tiden efter Throndhjems By benævnte Bynæsset, da Nidaros endnu ei var bleven anlagt, og Bynæsset desuden i Asl. Bolts Jordeb. og Diplomer lige ned i 16de Aarhundrede kaldes Nes (á Nese), der i Middelalderen udgjorde Nes Skibrede; hvorimod Býnes maa antages at være Gd. Bonæs (i Bolts Jordeb. Bunes) i Størens Sogn i Guldalen, hvilket ogsaa stemmer med Sagnet og de paa Gaarden værende Oldtidsminder (see Klüwers Mindesm. S. 106 f.). Lyrgja maa være den længere ned i samme Dal og Præstegd. liggende Gaard Løren, som Orm uden Tvivl ogsaa har eiet, ligesom hans Søn, Sven „or Lyrgju," der var Lendermand i Magnus den Godes Tid (Forum. S. VI. 246—47). Foruden de nævnte Gaarde maa Orm Lyrgja, ifølge Cap. 74, ogsaa have eiet Medalhús (Melhuus), som i Hakon den Godes Tid beboedes af en Høvding ved Navn Asbjørn (S. 94); maaskee var Orm dennes Søn? Naar man iøvrigt synes at antage, at Orm af Lyra (Ljóxa?, see sammest.) og Orm Lyrgja er samme Person, saa supponerer man vistnok en stor Urimelighed (cfr. Cap. 74).

Lundar, nu Lunde, en betydelig Gaard i Horrig Sogn i Guldalen, strax søndenfor den ovennævnte Løre.

Rímol (Rimul), nu Gd. Romuld, ligeoverfor Melhuus paa den vestlige Side af Gul-Elven (Gaulá). Paa Gaarden laae en Gravhøi kaldet Jarls-Haugen, der senere er udjævnet, hvori man antog at Hakon Jarl laa begraven.

Skerdingstedja, nu Gd. Skerdingstad, noget søndenfor Melhuus, paa den samme Side af Elven.

stor Forbittrelse, saa det var meget nær ved et Opløb. Efter nu at have faaet denne Budstikke, gjorde Almuen Opstand og søgte til Medalhuus; men da Jarlen derom fik Nys, foer han bort fra Gaarden med sine Folk til en dyb Dal, som nu kaldes Jarlsdalen, og der skjulte de sig. Siden ud paa Dagen fik Jarlen Nys om Bondehæren. Bønderne besatte alle Veie, og troede snarest, at Jarlen var faren til sine Skibe, som Erlend, hans Søn og en overmaade vakker og haabefuld Mand, havde under sin Befaling. Da Natten kom paa, adspredte Jarlen sine Folk og befalede dem at fare Skovveien ud til Orkadal; „thi ingen Mand monne gjøre Eder Skade, naar jeg ikke er i Nærheden. Sender Bud til Erlend, at han seiler ud efter Fjorden, saa vi kunne mødes paa Møre. Imidlertid skal jeg vel skjule mig for Bønderne." Derpaa foer Jarlen afsted, og hans Træl, ved Navn Karker, med ham. Der var Iis paa Gul-Elven; paa den drev Jarlen sin Hest ud og lod sin Kappe blive liggende efter paa Isen. Derpaa fore de til en Heller, som siden blev kaldet Jarlsheller, hvor de sovnede. Da Karker vaagnede fortæller han sin Drøm, at en sort og fælt truende Mand var kommen til Helleren, og at han var bleven ræd for, at Manden skulde gange ind i Helleren. Denne Mand havde sagt til ham, at Ulle var død. Jarlen svarede, at hans Søn Erlend monne være dræbt. End sovner Karker anden Gang og lader ilde i Søvne som før; men da han vaagner, fortæller han atter sin Drøm, at han nemlig saae den samme Mand igjen komme ned, og bad ham sige Jarlen, at alle Sunde da vare lukkede. Af denne Drøm fattede Jarlen Mistanke om, at sligt monne bebude ham et stakket Liv. Derpaa stod han op, og de ginge hjem til Gaarden Rimol. Jarlen sendte nu Karker til Thora og bad hende komme hemmeligen til sig. Saa gjorde hun, og han tog meget venligen imod hende, og bad hende skjule sig paa nogle Nætter, indtil Bøndernes Hær var bleven opløst. „Her omkring min Gaard," svarer hun „bliver ledt efter Dig, baade ude og inde; thi det vide Mange, at jeg gjerne vil hjælpe Dig Alt hvad jeg kan. Kun eet Sted er her paa min Gaard, hvor de ei monne vente at finde slig Mand som Du er, og det er et Svinebøl." Da de kom did, sagde Jarlen: „her skulle vi gjøre i Stand for os; thi Livet skulle vi først og fremst søge at frelse." Der grov Trællen en stor Grøft, bar bort den opkastede Muld, og lagde derpaa Tømmer derover. Thora bragte da Jarlen den Tidende, at Olaf Tryggvesson var kommen fra Søen ind Fjorden, og havde dræbt hans Søn Erlend. Derpaa stige baade Jarlen og Karker ned i Grøften; men Thora dækker den til med Tømmer, skuffede Muld og Møg over den, og drev Svinene derover. Svinebølet var under en stor Steen.

54de Cap. Erlends Død. Olaf Tryggvesson holdt fra Søen ind Fjorden med 5 Langskibe, og Erlend, Hakon Jarls Søn, roede imod ham med 3 Skibe. Da nu Skibene nærmede sig hverandre, fattede Erlend Mistanke om, at det var Ufredsmænd og vendte til Landet. Men da Olaf og hans Følge saae Langskibe ile ud efter Fjorden og roe imod dem, tænkte de, at Hakon Jarl der monne fare, og satte alle Aarer ud efter dem. Saasnart Erlend med sine Skibe var kommen Landet nær, roede de strax paa Grund, løbe over Bord og søgte til Lands; men just i det Samme havde Olafs Skibe naaet dem i Farten. Olaf saae en forunderligen deilig Mand svømme paa Vandet, og griber en Roerpind, som han kaster imod Manden. Pinden rammede Erlend, Jarlens Søn, i Hovedet, saa det kløvnede indtil Hjernen, og der lod Erlend sit Liv. Der dræbte Olaf og hans Mandskab mange Mænd; men Nogle kom paa Flugt, Nogle fangede de, gave dem Liv og Fred, og lode sig af dem fortælle, hvad der havde tildraget sig. Da blev dem sagt, at Bønderne havde forjaget Hakon Jarl, at han havde maattet redde sig ved Flugten, og at hans hele Flok var adspredt.

Jarlsdalr og Jarlshellir, der maa søges i Omegnen af Melhuus, veed man nu ikke mere at paavise (cfr. Schøn. Norg. Hist. III. 320, 327).

Da Bønderne siden traf Olaf, blev der en stor indbyrdes Glæde, og de indgik strax en Forening med hverandre. Bønderne toge ham til Konge over sig, og besluttede Alle som een Mand at søge efter Hakon Jarl. De fore op til Gaulardal; thi det syntes dem rimeligst at, om Jarlen opholdt sig paa nogen Gaard, maatte dette være paa Rimol; thi Thora var hans kjæreste Ven i den Dal. De fare derhen og lede efter Jarlen ude og inde; men finde ham ikke. Nu holdt Olaf et Huusthing ude i Gaarden, og steeg op paa en stor Steen, som stod ved Svinebølet. Der holdt Olaf en Tale til Folket, hvoraf det skjønnedes, at han vilde berige den Mand med Penge og Værdighed, som vilde tage Jarlen af Dage. Denne Tale hørte Jarlen og Trællen Karker, som havde Lys hos sig. Da sagde Jarlen: „hvi bliver Du saa bleg, og stundom igjen saa sort som Jord; Du har dog ikke i Sinde at svige mig?" — „Ingenlunde," svarer Karker. — „Vi vare fødte i een Nat," siger Jarlen, „og kort mon vorde mellem vor Død." Ved Afdags Tid foer Kong Olaf bort. Da Natten kom, holdt Jarlen sig selv vaagen; men Karker sovnede, og bar sig ilde i Søvne. Da vækkede Jarlen ham og spurgte hvad han drømte? Han svarer: „jeg var nu paa Lade, og Olaf Tryggvesson lagde en Guldring om min Hals." Jarlen siger: „da monne Olaf lægge den røde Ring om Din Hals, dersom Du træffer ham; vogt Dig derfor. Men af mig skal Du nyde Godt som tilforn; thi svig mig ei." Siden holdt begge sig vaagne, ligesom den Ene vilde passe paa den Anden. Men henimod Dag sovnede Jarlen pludseligen ind, og bar sig saa ilde i Søvne, at han skjød Hælene og Nakken under sig, som om han vilde reise sig, og skreg forfærdelig høit. Derover blev Karker ræd og forskrækket, greb en stor Kniv i sit Bælte, stak den i Struben paa Jarlen, og skar den over, hvilket blev Hakon Jarls Bane. Derpaa skar Karker Hovedet af Jarlen og løb bort dermed. Ud paa Dagen kom han ind til Lade, hvor han overgav Olaf Konge Jarlens Hoved og fortæller alle disse Tildragelser, saavelsom sin og Hakons Færd. Siden lod Olaf ham føre bort og halshugge. 55de Cap. Hakon Jarls Død.

Derpaa foer Kong Olaf, og en stor Mængde Bønder med ham, ud til Nidarholmen, og havde med sig Hakon Jarls og Karkers Hoveder. Denne Holme brugtes da til et Rettersted for Tyve og Misdædere, og der stod en Galge. I denne lod han ophænge Jarlens og Karkers Hoveder, og hele Bondehæren gik derhen, skrege og kastede Stene derpaa med de Ord, at den ene Nidding skulde følge den anden. Siden sendte de Folk op til Gaulardal, for at hente Jarlens døde Krop. Saa mægtigt var det Fiendskab, som Thrønderne lagde til Hakon Jarl, at ingen Mand maatte kalde ham andet end Hakon den Onde, og saa blev han kaldt længe efter den Dag. Dog maa det med Sandhed siges om Hakon Jarl, at han i mange Dele var skabt til at være Høvding; først fordi han var udsprungen af en høi Slægtsgren, dernæst fordi han havde Forstand og Kyndighed til at føre Herredømmet, ligesom og mandigt Mod i Slag til at vinde Seier, og Lykke til at dræbe sine Fiender. Saa siger Thorleif Raudfeldsson: 56de Cap. Hakon Jarls Hoved stenes.

Aldrig gjævere Jarl
Kjendtes under Maanens lyse Sti;
I Ranar[1] Strid, o Jarl!
Du Dig høilig hæver.

1) Ægirs Hustru — altsaa i Søslaget.

Cap. 56. Nidarhólmr (Nidaróshólmr, almindeligst Hólmr), nu Munkholmen ved Throndhjem. I Magnus Barfods Tid stiftede Sigurd Ulstreng et Benedictiner-Kloster paa dette Sted (Fornm. S. VII. 40). Langebek vil dog allerede have det stiftet af Kong Knut Svensson ved Aar 1031 (Script. IV. 297); i saa Fald maatte det uden Tvivl have været det ældste Kloster i Norge. Siden 1658 er paa denne lille Ø bleven anlagt en Fæstning.

Og ni Ædlinge Du haver
Til Guden Odin skikket;
Godt Liig-Maaltid Ravnen gjorde;
Thi gaaer dit Herredømme vidt.

Hakon Jarl var saare gavmild; men den største Ulykke bar slig Høvding til sine Dages Ende. Den største Aarsag dertil var, at den Tid da var kommen, at Offringer og Afgudsdyrkere skulde fordømmes; men den hellige Tro og gode Sæder komme i deres Sted.

87de Cap. Olaf Tryggvesson tog Kongedom over Norge.

Olaf Tryggvesson blev i Throndhjem paa Alherreds Thing valgt til Konge over det hele Land, som Harald Haarfager havde havt. Da reiste Almuen og den hele Mængde sig, og vilde intet Andet høre, end at Olaf Tryggvesson skulde være Konge. Da foer Olaf hele Landet omkring, og lagde det under sig, saa at alle Folk i Norge vendte sig til Lydighed imod ham, ligesom de Høvdinger i Oplandene og Viken, som havde havt deres Land til Læn af Danakongen. Ogsaa disse gave sig i Kongens Tjeneste og toge deres Land til Læn af ham. Saaledes foer han over Landet den første Vinter og Sommeren efter. Jarlen Erik Hakonsson og hans Broder Sven, med andre deres Frænder og Venner, flygtede ud af Landet, og søgte øster til Sveavælde til Kong Olaf hiin Svenske, hvor de fik god Modtagelse. Saa siger Thord Kolbeinsson:

Du, som Onde jager![1]
Kort efter røved Folkets Svig
Brat Jarlen Hakon Liv.
Skjæbnen Ulven driver.
Men da Hæren foer fra Vest,
Saae jeg komme Tryggves Søn,
Og Spydfladens stærke Stav,[2]
Herhid til Fædrelandet.

Og end videre:

Meer i Sind har Erik
Mod Oderen af Guld[3]
End han paa Munden bar;
Sligt ventedes af ham.
Og Thrønders Jarl vred i Hu
Søger Sveakongens Raad;
Han ei for Nogen flyer;
(Thrønder haard i Sindet er).

88de Cap. Lodins Ægteskab.

Lodin hedte en Mand fra Viken, som var rig og af god Byrd. Ofte var han paa Kjøbmandsreiser; stundom ogsaa paa Krigstog. En Sommer foer Lodin paa Handel med mange Kjøbmands-Varer paa et Skib, som han aatte. Han satte Kaasen til Estland, og var der paa Marked om Sommeren. Til det Sted, hvor Markedet stod var derført mange Kjøbmandsvarer, og mange Trælle vare ogsaa der tilfals. Der saae Lodin en Kone, der var solgt som Træl, og ved nøiere at see paa hende kjendte han, at det var Astrid, Eriks Datter, som havde været gift med Kong Tryggve. Dog var hun nu ganske ulig, hvad hun havde været, da han saae hende sidst; thi nu var hun bleg, mager af Ansigt og ilde klædt. Han gik til hende og spurgte, hvorledes det nu stod til med hende? Hun svarer: „det er tungt at sige; men jeg er bleven solgt som Træl, og er nu atter bragt hid til Salg.“ Efter at de havde talet nogen Stund sammen, kjendte Astrid ham igjen, og bad ham siden, at han vilde

1) Digteren tiltaler Erik Jarl. 2) Spydfladen, d. e. Skjoldet, der vendes som en Flade mod Spydet, og Skjoldets Stav er Helten. 3) Den gavmilde Konge, som ei sparer paa Guld.

kjøbe hende og bringe hende hjem til hendes Frænder. „Under det Vilkaar," siger han, „vil jeg føre Dig til Norge, at Du skal gifte Dig med mig." Da nu Astrid var stedt i stor Nød, og tillige vidste, at Lodin var en høibyrdig, modig og rig Mand, lover hun ham dette for sin Udløsning. Derpaa kjøbte Lodin Astrid, tog hende hjem med sig til Norge, og ægtede hende med hendes Frænders Samtykke. Deres Børn vare Thorkel Nefja, Ingerid og Ingegerd; men Ingeborg og Astrid vare Døttre af Astrid og Kong Tryggve. Erik Bjodaskalles Sønner vare Sigurd Karlshoved, Jostein og Thorkel Dydril, som Alle vare gjæve og rige Folk, der havde Gaarde øster paa Landet. Øster i Viken boede to Brødre, som vare rige og ætstore, den ene hedte Thorgeir, den anden Hyrning, og disse bleve gifte med Lodins og Astrids Døttre Ingerid og Ingegerd.

59de Cap. Kong Olaf christner Viken.

Da Harald Gormsson Danakonge havde antaget Christendommen, sendte han Bud over hele sit Rige, at alle Folk skulde lade sig døbe og vende om til den rette Tro. Selv fulgte han dette Bud og brugte Magt og Revselse, hvor det ikke vil gaae andenlund. Han sendte to Jarler ved Navn Urguthriot og Brimilskjar med stort Mandskab til Norge for der at forkynde Christendommen. I Viken, som stod under Haralds Herredømme, gik det for sig, og der bleve Mange af Landsfolket døbte. Men da Svend Tveskjæg, strax efter sin Fader, Kong Haralds Død, foer ud paa Hærtog baade i Saxland, Frisland og tilsidst i England, vendte de Nordmænd, som havde antaget Christendommen, tilbage til hedenske Offringer, ligesom før, og saa gjorde ogsaa Folk nord i Landet. Men da nu Olaf Tryggvesson var bleven Konge i Norge, tøvede han længe i Viken om Sommeren, hvor mange af hans Frænder og Nogle af hans Svogre kom til ham, ligesom Mange havde været store Venner af hans Fader, hvorfor han ogsaa der blev modtagen med største Kjærlighed. Da kalder Olaf til sig sine Morbrødre, sin Stiffader Lodin og sine Svogre Thorgeir og Hyrning, for at tale med dem, og aabenbarede dem med største Omhyggelighed den Sag, som de selv med ham skulde bifalde og siden med al Kraft understøtte, at han nemlig vilde forkynde Christendommen over sit hele Rige, og tilføier, at han enten skulde bringe det til at christne hele Norge, eller i andet Fald vilde han dø. „Jeg skal," siger han, „gjøre Eder Alle til store og mægtige Mænd; thi Eder troer jeg bedst formedelst Svogerskab og Frændskab." Alle samtykkede de i at gjøre hvad han bød, og at følge ham i hvad han vilde, tilligemed dem, der vilde følge deres Raad. Nu kundgjorde Kong Olaf strax for Almuen, at han vilde paabyde alle Folk i sit Rige Christendommen, hvilket Bud snart blev vedtaget og bifaldt af dem, som tilforn havde derom givet ham Løfte, og da disse vare de Mægtigste blandt de Tilstedeværende, fulgte de Øvrige deres Exempel, saa alle Mand øster i Viken bleve døbte. Derpaa foer Kongen nord i Viken og bød hver Mand at antage Christendommen; men dem som gjorde Modstand revsede han haardeligen, dræbte Somme, lod Somme lemlæste, og Somme jage ud af Landet. Saaledes kom det dertil, at det hele Rige, som hans Fader, Kong Tryggve, havde styret, saavelsom det hans Frænde, Harald Grænske, havde havt, vedtog den af Olaf forkyndte Christendom, saa at hele Viken christnedes den Sommer og Vinteren efter.

60de Cap. Om Hørderne.

Tidligen om Vaaren foer Kong Olaf ud efter Viken med en stor Mængde Krigsfolk, derfra nord paa til Agder; men hvorsomhelst han holdt Thing med Bønderne, befalede han hver Mand at lade sig døbe. Saaledes vedtog Folket Christendommen; thi ingensteds vovede Bønderne at sætte sig op imod Kongen, saa at Folket døbtes hvor han foer frem. I Hordaland derimod vare mange gjæve Mænd, som vare komne af Hørde-Kaares Æt. Han havde nemlig 4re Sønner, Thorleif Spake, Øgmund, Fader til Thorolf Skjalg, Fader til Erling paa Sole, Thord, Fader til Hersen Klyp, som dræbte Kong Sigurd Sleve Gun-

hildsson, og endeligen Ølmod, Fader til Askel, hvis Søn var Aslak Fitjaskalle, og denne Slægtsstamme var den største og gjæveste i Hordaland. Da nu disse Frænder spurgte den onde Tidende, at Kongen foer østenfra langs med Landet med mange Krigsfolk, brød Almuens gamle Love, og lagde Revselse og haarde Vilkaar paa dem, som talede derimod, satte Frænderne hverandre Stævne, for at holde Raad imellem sig; thi de vidste, at Kongen vilde komme brat paa dem, og de bleve enige om at komme meget mandstærke til Gula-Thing, for der at holde Møde med Kong Olaf Tryggvesson.

61de Cap. Rogaland christnes. Da Kong Olaf kom til Rogaland, stævnede han strax Folket til Thinge, og da Thingbudet kom til Bønderne, samledes de i stor Mængde fuldtbevæbnede. Efter Sammenkomsten talede de med hverandre, og toge den Beslutning at udnævne 3 Mænd, blandt de mest ordsnilde i deres Flok, som skulde svare Kong Olaf paa Thinge og tale mod ham, især at de ikke vilde gaae under nogen Ulov, om end det var Kongen Selv der paabød den. Da nu Bønderne vare komne til Things, og Thinget sat, reiste Olaf sig, og talede først blideligen til Bønderne; dog mærkedes det paa hans Tale, at han vilde de skulde antage Christendommen, hvorom han nu med fagre Ord bad dem. Men til Slutningen lod han dem vide, at de som vilde tale mod ham og ei underkaste sig hans Bud, monne vente Vrede, Straf og haarde Vilkaar af ham, saavidt det stod i hans Magt. Da han nu havde endt sin Tale, stod en af Bønderne op, som var mest ordsnild, og var udnævnt til at være den Første, der skulde svare Kong Olaf. Men da han vilde tage Ordet paakom der ham saa stærk en Hoste og Trangbrystighed, at han ikke fik et Ord frem; men satte sig ned igjen. Da stander op en anden Bonde, som ei vil lade Svaret falde, endskjønt det ei var gaaet den forrige Taler vel; men da han begyndte sit Foredrag, var han saa stam, at han ei kunde faae et Ord for sig, og da alle Tilhørerne opsloge en Latter, satte Bonden sig ned igjen. Nu stod en Tredie op og vilde tale mod Kong Olaf; men da han tog til Orde, var han saa hæs og rusten i Halsen, at ingen Mand kunde høre hvad han sagde, og han satte sig ned igjen. Siden var der Ingen af Bønderne, som talede mod Kongen, og da de Ingen kunde saae til at give ham Svar, blev ingen Modstand gjort imod Kongen; men det kom saaledes dertil, at Alle samtykkede i hvad Kongen bød. Alt Thingfolket blev døbt, førend Kongen forlod Thinget.

62de Cap. Erling Skjalgsons Frieri. Kong Olaf stævnede med sine Krigsfolk til Gula-Thing; thi Bønderne havde sendt ham de Ord, at de der vilde svare paa hans Tale. Da nu begge Parter vare komne til Thinge, vil Kongen først have en Samtale med Landshøvdingerne, og da Mødet var bleven fuldtalligt, fremsætter Kongen sit Ærende, og befaler dem, efter hans Bud at lade sig døbe. Da siger Ølmod hiin Gamle: „vi Frænder have aftalt denne Sag og eenstemmigen taget een Beslutning. Dersom Du, Konge, agter at pine os Frænder til slige Ting, som at bryde vor Lov, eller ved nogensomhelst Magt twinge os under Dig, da monne vi af al Kraft stande imod, og han have Seieren, som den af Skjæbnen er bestemt. Men vil Du, Konge, nogenlunde befordre vore Frænders Lykke, da gjør Du deri saa vel, at vi Alle ville tilvende Dig fuldkommen Tjeneste-Iver." — Kongen siger: „hvad ville I bede mig om, paa det Forliget bedst kan skee?" — Da svarer Ølmod: „det første er, at Du vil gifte Din Søster Astrid med Erling Skjalgsson, vor Frænde, som vi ansee for den haabefuldeste unge Mand i hele Norge." Kong Olaf svarer, at dette Giftermaal vel ogsaa forekommer ham at være godt, da Erling var velbyrdig Mand, og en ypperlig Mand at see til; men at dog Astrid Selv maatte svare paa dette Forslag. Derpaa talede Kongen om dette med sin Søster; men hun svarer: „lidet nyder jeg nu det, at jeg er Kongedatter og Kongesøster, om jeg skal giftes med en Mand, som ingen høi Embeds-Værdighed har, og heller vil jeg vente nogle Aar paa et bedre Giftermaal. Dermed endte deres Samtale dennesinde.

Kong Olaf lod tage en Falk, som tilhørte Astrid, lod plukke alle Fjædre af den og sendte den derefter til hende. Da sagde Astrid: „vred er nu Broder min,“ stod derpaa op og gik til Kongen, som modtog hende venligen. Da sagde Astrid, at hun overlod Kongen at bestemme hendes Giftermaal, som han Selv vilde; „Jeg tænkte,“ svarede Kongen, „at jeg monne have Magten her i Landet til at hæve hvilken Mand jeg vilde til høi Værdighed.“ Derpaa lod Kongen kalde Ølmod og Erling med alle deres Frænder til en Samtale, hvori denne Trolovelse aftaltes, og Enden blev, at Astrid blev fæstet til Erling. Derefter lod Kongen Thinget sætte, og paabød Bønderne Christendommen. Da Ølmod og Erling tilligemed alle deres Frænder paatoge sig som Formænd at fremme denne Kongens Sag, vovede Ingen at tale derimod; men alt Folket blev døbt og christnet. 63de Cap Hordaland christnes.

Erling Skjalgsson holdt sit Bryllup om Sommeren, og der var en stor Mængde Mennesker forsamlet. Der var og Kong Olaf, og han tilbød Erling et Jarledømme. Erling svarer saalunde: „Herser have mine Frænder været, og ikke vil jeg have høiere Navn end de; men det vil jeg modtage af Eder, Konge, at I ville lade mig blive den Største af det Navn her i Landet.“ Dertil gav Kongen sit Ja, og ved deres Skilsmisse forlenede Kongen sin Svoger Erling Landet nordenfra Sogn-Sø og øster til Lidendisnæs paa samme Vilkaar, som Harald Haarfager havde givet sine Sønner, som før er omtalt. 64de Cap. Erling Skjalgssons Bryllup.

Den samme Høst stævnede Kong Olaf Bønderne til 4 Fylkers Thing nord til Drags-Eidet paa Stadt, og der skulde Folk fra Sogn og Fjordene, Søndmør og Romsdalen komme. Kong Olaf foer did med en stor Mængde Folk, som havde fulgt ham fra Østlandet, saavelsom det Folk, der var kommen til ham paa Rogaland og Hordaland. Da nu Olaf kom til Thinge, paabød han Christendommen der som andensteds, og da Kongen havde saa stor en Mængde Folk med sig, indjog dette dem Frygt. Tilsidst bød Kongen dem tvende Vilkaar: enten at modtage Christendommen og lade sig døbe, eller i andet Fald holde Slag med ham. Men da Bønderne ei saae sig i Stand til at slaaes med Kongen, toges den Beslutning, at alt Folket lod sig christne. Derefter foer Kongen med sine Folk til Nordmør og christner det hele Fylke. Siden seiler han ind til Lade, lader Templet nedbryde til Grunden, og tage alle Prydelser og alt Gods ud af Templet og fra Guden, ligesom en stor Guldring, som Hakon Jarl havde ladet gjøre, og som hængte i Templets Dør, og lod dette derpaa opbrænde. Men da Bønderne bleve dette vaer, udsendte de Krigspilen over hele Fylket og udbyder en Krigshær, hvormed de agtede sig imod Kongen. Imidlertid seilede Kong Olaf med sin Krigsmagt ud efter Fjorden langs Landet nord efter i den Agt, at fare nord til Halogaland for at christne det. Da han kom nord til Bjarnør, spørger han fra Halogaland, at de der havde samlet en Krigsmagt, hvormed de agtede at forsvare Landet imod Kongen. Høvdingerne for denne Hær var Harek af Thjotto, Thorer Hjort fra Vaagar og Eyvind Kinnrif. Da nu Kong Olaf spurgte dette, vender han om og seiler sør langs med Landet, og da han kom søndenfor Stadt, foer han i al Mag, og kom tidligen paa Vinteren heel øster til Viken. 65de Cap. Fjordene og Romsdalen christnes.

Cap 64. Sognsær, nu Sogn-Søen, er det af Sulen-Øerne i Nordvest, og Roso, Hildo, Glavero, Stemo m. fl. i Syd begrændsede Indløb til Sogne-Fjorden.

Lidandisnæs, Lindesnæs, see S. 39.

Cap. 65. Dragseid eller det øvre Eid over Stadtland, see S. 96.

Hladir, Lade, see S. 54.

Bjarnaura (Bjørnør), see S. 55.

Þiótta, nu Tjøtø, i Sognet af samme Navn i Alstahaugs Præstegjæld i Nordlandene. Ved Gaarden ere mange Gravhøie og en Bautasteen, som maaskee er sat til Minde om Harek.

Vâgar, nu Vaagen, i Sognet af samme Navn i Vesteraalen og Lofotens Fogderi (see Hálogaland S. 24).

66de Cap. Kong Olaf beiler til Sigrid Storraade, Dronning i Svithjod.

Dronning Sigrid i Svithjod, som havde Tilnavnet Storraade, sad paa sine Gaarde, og i den omhandlede Vinter fore Mænd imellem Kong Olaf og Sigrid, som skulde foreslaae Sigrid hans Frieri, og da hun ingen Indvending gjorde, blev Sagen fuldt og fast bestemt. Derpaa sendte Kong Olaf Dronning Sigrid den store Guldring, som han havde taget af Tempeldøren i Lade, der ansaaes for et fortrinligt Smykke. Stævnemødet til denne Sags Afgjørelse skulde være Vaaren efter ved Elven[1] paa Landsgrændsen. Da nu den Ring, som Kong Olaf havde sendt Dronning Sigrid, blev saa meget priset af Alle, men Dronningens Guldsmede, tvende Brødre, som toge Ringen i Haanden og veiede den, talede hemmeligen mellem sig derom, lod Dronningen dem kalde til sig, og spurgte hvad de spottede ad. De vilde ikke udlade sig med Noget; men hun befaler dem, at de for al Ting lade hende vide hvad de havde udfundet. De sige da, at Ringen var falsk. Derpaa lod hun bryde Ringen i Stykker, og der fandtes Kobber inden i den. Da blev Dronningen vred og sagde, at Olaf monne bedrage hende i flere Maader end i denne ene. Det samme Aar foer Kong Olaf op til Ringerige og christnede der Folket.

67de Cap. Olaf Haraldsson døbes.

Aasta Gudbrandsdatter giftede sig strax efter Harald Grænskes Fald med en Mand, som hedte Sigurd Syr, og var Konge paa Ringerige. Sigurd var en Søn af Halfdan, og en Sønnesøn af Sigurd Rise, som var en Søn af Harald Haarfager. Hos Aasta og Sigurd var Olaf, Harald Grænskes og Aastas Søn, og der hos sin Stiffader Sigurd Syr blev han ogsaa i sin Barndom opdragen. Da nu Kong Olaf Tryggvesson kom til Ringerige for der at udbrede Christendommen, lod Sigurd Syr og hans Kone sig døbe tilligemed deres Søn Olaf, og Olaf Tryggvesson blev Olaf Haraldssons Gudfader. Olaf var dengang 3 Aar. Derpaa vendte Kong Olaf igjen tilbage til Viken, hvor han blev om Vinteren, og havde da været Konge i Norge i 3 Aar.

68de Cap. Olafs og Sigrid Storraades Samtale.

Tidligen om Vaaren foer Kong Olaf øster til Konghelle til Stævnemødet med Dronning Sigrid og da de mødtes, talede de med hinanden om den Sag, som Vinteren tilforn mellem dem var afhandlet, nemlig at de vilde indgaae i Ægteskab med hinanden, og denne Sag syntes at have god Fremgang. Men da Olaf paastod, at Sigrid skulde lade sig døbe og antage den rette Tro, svarede hun saalunde: „ikke mon jeg gange fra den Tro, som jeg haver havt og mine Frænder før mig, ei heller skal jeg paatale, om Du troer paa den Gud, som Dig behager.“ Da blev Kong Olaf vred, og svarede hidsigen: „hvi skulde jeg ville eie Dig, Din gamle og affældige Qvinde og hedenske Tæve,“ og dermed slog han hende i Ansigtet med sin Handske, som han holdt i Haanden, reiste sig derpaa op, og saa gjorde de begge. Da sagde Sigrid: „dette maatte vel engang vorde Din Bane.“ Derefter skiltes de ad. Kongen foer nord til Viken; men Dronningen øster til Sveavældet.

1) Gøta-Elven.

Cap. 68. Konúngahella (Konghella), nu Kongelf i Bahuus-Lehn, ved den nordlige Arm af Gøt-Elven, en ældgammel Stad, der allerede nævnes i Rogalands-Kongen Hjørleif den Qvindekjæres Tid i det 7de Aarhundrede (Halfs S. C. 6); i alt Fald var den til i første Halvdeel af 10de Aarhundrede (see Njals S. C. 3). Først i 12te Aarhundrede fornemmelig, var Staden i en særdeles blomstrende Tilstand; men efter at den 1135 var bleven ødelagt af Venderne, kom den aldrig mere til sin forrige Størrelse og Velstand. Paa den vestlige Side af Byen laae et af Kong Sigurd Jorsalfarer opført Kastel med en Kongsgaard, en Kirke og senere et Minoriter-Kloster (Kastala-Klaustr), foruden hvilket Konghelle endnu havde et andet Kloster og de tvende Kirker: Mariæ og Nikolai K. (røde Bog). Paa en i Nærheden liggende Ø i Elven, kaldet Ragnhildarhólmr, anlagde K. Hakon Hakonsson en Borg, hvor Statsfanger senere bleve hensatte; endelig blev først i 14de Aarhundrede af Hakon V., paa en anden noget østenfor Ragnildarholm, ligeledes i Elven liggende Klippe-Ø, anlagt den bekjendte Fæstning Bágahús (Bahuus — see S. 63).

69de Cap. Troldmændene brændes.

Derefter foer Kong Olaf til Tunsberg og holdt der Thing, paa hvilket han i en Tale erklærede, at alle de Mænd, om hvilke det blev i Sandhed bekjendt, at de fore med Trolddom og Hexeri, eller vare Seidmænd, skulde forvises Landet. Derpaa lod Kongen randsage efter slige Mænd i alle nærliggende Bygder og kalde dem alle for sig. Da de nu kom til Thinge, var der en Mand iblandt dem, som hedte Eyvind Kellda, en Sønnesøn af Ragnvald Rettilbein, Harald Haarfagers Søn. Eyvind var en Seidmand og overmaade kyndig i Troldomsvæsen. Kongen lod alle disse Mænd skikke til Sæde i en Stue, som var vel udpyntet, gjorde et Gjæstebud for dem og gav dem stærk Drikke. Da de nu vare blevne meget drukne, lod Kong Olaf sætte Ild paa Stuen, der brændte med alle Folk, som inde vare, undtagen Eyvind Kellda, der kom ud igjennem Taghullet og saa afsted. Men da han var kommen langt bort, mødte han Nogle underveis, som agtede at fare til Kongen, og bad dem sige Kongen, at Eyvind Kellda var sluppen bort fra Ilden og monne aldrig siden komme i Kong Olafs Vold; men at han ganske paa samme Maade som før vilde drive sin Trodldomskonst. Da disse Folk kom til Kongen bringe de ham sligt Budskab fra Eyvind, som han havde paalagt dem, og Kongen blev ilde tilfreds med at Eyvind ikke var død.

70de Cap. Eyvind Kelldas Mord.

Da Vaaren kom foer Kong Olaf ud efter Viken og var i Gjæstebud paa sine store Gaarde. Da sendte han Bud over hele Viken, at han vilde samle en Hær om Sommeren og fare nord i Landet. Derpaa foer han nord over til Agder, og da det led ud i Langefasten, tog han Veien nord til Rogaland med 300 Mand, og kom Paaskeaften nord til Augvaldsnæs paa Kormt, hvor et Paaskegilde var gjort i Stand for ham. Den samme Nat kom Eyvind Kellda der til Øen med et vel bemandet Langskib, hvis hele Mandskab bestod af Seidmænd og andet troldkyndigt Folk. Eyvind gik paa Land fra Skibet med sit hele Følge og øvede mange af sine Troldkonster. Eyvind omgav dem med Dølge-Hjelmen[1] og saa mørk en Taage, at Kongen og hans Mandskab ei kunde see dem; men da de kom nær til Gaarden paa Augvaldsnæs, blev der lys Dag. Da gik det anderledes end Eyvind havde tænkt; thi der kom saa stort et Mørke over ham og hans Kamerater af den Trolddom, som han havde gjort, saa de ei kunde see meer med Øinene end med Nakken, og fore bestandigen om i en Ring paa Øen. Da nu Kongens Vagt saae dem fare omkring uden at vide hvad Folk det var, blev det sagt Kongen. Derpaa stod han op med sine Folk, klædte sig paa, og da han saae hvor Eyvind med sine Mænd fore omkring, bad han sine Mænd væbne sig og undersøge hvad det var for Folk. Kongens Mænd opdagede at det var Eyvind, toge ham med hele sit Følge fangen og ledte dem til Kongen. Eyvind fortalte nu alle sine Hændelser paa Reisen. Siden lod Kongen dem alle føre ud paa et Skjær, som i Flod-Tid stod under Vand og der binde. Da lod Eyvind sit Liv med alle Sine, og Skjæret kaldes siden Skratteskjær.

71de Cap. Om Kong Olaf og Odins Svig.

Der fortælles, at da Kong Olaf engang var til Gjæstebud paa Augvaldsnæs, kom der en Qvæld til ham en gammel og meget ordklog Mand med en bredskygget Hat paa Hovedet. Han var eenøiet og kunde fortælle om alle Lande. Han gav sig i Samtale med Kongen, og da Kongen fandt stor Gammen i Gjæstens Tale, spurgte han ham om mange Ting, som Gjæsten gav gode Svar paa, og Kongen sad længe oppe om Qvælden. Blandt Andet spørger Kongen ham, om han vidste, hvo den Augvald havde været, som Næsset og Gaarden var opkaldt efter? Gjæsten siger, at Augvald var Konge og en meget stridbar Mand, og at han gjorde store Offringer til en Ko, som han førte med sig, hvor han foer, og ansaae

1) Hjelm betyder ogsaa enhver Bedækkelse, og her er det den Sky, hvormed Troldmændene bedækkedes, for at gjøres usynlige.

Cap. 70. Skrattasker, nu Fladeskjær, en under Gd. Augvaldsnæs hørende Holme.

det tjenligt for Helbreden at drikke af dens Melk. Denne samme Kong Augvald havde holdt et Slag med en Konge, som hedte Varin, i hvilken Strid Augvald faldt. Han blev høilagt tæt ved Gaarden, og der blev sat Bautastene over ham, som endnu stande der; men i en anden Høi, kort derfra blev Koen lagt. Slige og mange andre Ting og gamle Tildragelser spurgte Kongen om. Da nu Kongen havde sat langt ud paa Natten, mindede Biskoppen ham om, at det var paa Tide at gaae til Sengs, og saa gjorde Kongen. Men da Kongen var afklædt og havde lagt sig i Sengen, satte Gjæsten sig ved Fodskammelen foran Sengen og talede endnu længe med Kongen; thi naar en Fortælling var endt, ønskede han bestandigen en ny. Da sagde Biskoppen til Kongen, at det var Tid at sove, og saa gjorde Kongen, hvorpaa Gjæsten gik ud. Kort efter vaagnede Kongen, spurgte efter Gjæsten og bød at kalde ham til sig; men Gjæsten var ingensteds at finde. Morgenen efter lod Kongen sin Kok og Kjeldermester kalde for sig, og spørger om nogen ubekjendt Mand havde været hos dem. De fortælle, at, da de skulde lave Maden, kom der en Mand til dem og sagde, de kogte meget slet Kjød til Kongens Bord, hvorpaa han gav dem to tykke og fede Bover af et Nød, som de kogte tilligemed det andet Kjød. Da befaler Kongen, at al den Mad skulde slaaes bort, og sagde, at denne Mand monne ingen Anden have været, end den Odin, som Hedningerne længe havde dyrket, og tilføiede, at Odin ingenlunde skulde svige dem.

72de Cap. Thing i Throndhjem.

Kong Olaf samlede en stor Krigshær østenfra Landet om Sommeren, og seilede med denne Hær nord til Throndhjem, hvor han lagde først ind til Nidaros. Derfra sendte han Budstikke over hele Fjorden og stævnede Folk til Thing paa Froste fra 8 Fylker; men Bønderne gjorde Thingbudet til Krigsbud og kaldte alle frie og ufrie Mænd sammen over hele Throndhjem. Da nu Kongen mødte paa Thinget var Almuen kommen der fuldbevæbnet. Efterat Thinget var sat talede Kongen for Folket og bød dem antage Christendommen; men da han havde talet en liden Stund, raabte Bønderne, at han skulde tie, ellers vilde de angribe ham og jage ham bort. „Saa gjorde vi," sagde de, „ved Hakon Adalsteensfostre, da han bød os sligt Bud, og vi holdt ikke ham i mindre Agt end Dig." Da nu Olaf Konge saae, hvor rasende Bønderne vare og tillige, at de havde en saa stor Krigsmagt, at han ingen Modstand kunde gjøre, vendte han sin Tale saaledes, som om han vilde føie Bønderne og siger: „jeg vil at vi skulle være i god Forstaaelse med hverandre som tilforn; thi vil jeg komme derhen, hvor I have Eders største Offergilde, og see paa Eders Skikke; siden kunne vi overlægge om hvilke vi herefter ville beholde," og deri samtykkede Alle. Da nu Kongen talede venligen og mildt til Bønderne, bleve de mygere i Sind, og deres Samtale med Kongen gik siden fredeligen og godt. Til Slutning blev det aftalt, at der skulde være Midsommers-Offring inde paa Mære, hvorhen alle Høvdinger og mægtige Bønder skulde komme som sædvanligen. Der skulde og Kong Olaf komme.

73de Cap. Om Jærnskjægge.

Der var en mægtig Bonde, som boede paa Ophaug paa Yrjar, ved Navn Skjægge, der blev kaldet Jærn-Skjægge. Han talede først med Olaf paa Thinge, og var mest Bøndernes Formand i at tale mod Christendommen. Paa denne Maade sluttedes Thinget; Bønderne fore hjem, men Kongen til Lade.

74de Cap. Gjæstebudet paa Lade.

Kong Olaf laae med sine Skibe i Nid-Elven, og havde 30 Skibe, som vare bemandede med mange vakkre Folk; men Kongen selv var ofte paa Lade med sit Hirdfølge. Da det nu leed stærkt til den Tid, at Offringen skulde være paa Mære, gjorde Kongen et stort Gjæstebud paa Lade, og sendte Bud til Strind, op til Gaulardal og ud til Orkadal for at indbyde Høvdinger og andre Storbønder til sig. Da Gjæstebudet var færdigt og Gjæster-

---

Cap. 72. Frosta-þing, see S. 90.

ne komne, var der den første Aften et fagert Gilde, hvori der blev skjænket tappert, saa at Gjæsterne bleve meget drukne. Natten efter sove alle Mand der i Ro. Morgenen efter da Kongen var klædt, lod han synge Fromesse for sig, og da Messen var endt, lod han blæse til Huus-Thing, hvorpaa alle hans Mænd ginge fra Skibene og fore til Thinget. Da Thinget nu var sat, stod Kongen op og talede saalunde: „vi holdt Thing inde paa Froste, og da bød jeg Bønderne, at de skulde lade sig døbe; men de bøde mig derimod, at jeg med dem skulde offre til Guderne, som Kong Hakon Adalsteens-Fostre havde gjort, hvorefter det blev aftalt imellem os, at vi skulde mødes paa Mære og der gjøre en stor Offring. Men dersom jeg nu med Eder skal vende om til Offring, da vil jeg lade gjøre det største Offer, som brugeligt er, og offre Mennesker. Dog vil jeg ikke dertil vælge Trælle eller Ugjerningsmænd; men Goder og de gjæveste Mænd, og dertil vil jeg udkaare Orm Lyrgja fra Medalhuus, Styrkar fra Gimsar, Kaare fra Gryting, Asbjørn Thorbergsson fra Ærnæs (Varnæs), Orm fra Lyxe (Lyra), Haldor fra Skerdingstedja," og foruden nævner han 5 Andre af de gjæveste Mænd. Alle disse sagde han, at han vilde offre til Guderne for Fred og et frugtbart Aar, og lod strax gribe fat paa dem. Da nu Bønderne saae, at de ikke vare mandstærke nok til at gjøre Kongen Modstand, bede de om Fred og lægge den hele Sag i Kongens Vold. Saaledes bleve de enige om, at alle Bønder, som der vare komne, skulde lade sig døbe og gjøre Kongen Ed paa at holde den rette Tro, og aflægge al Offring til Guderne. Kongen beholdt derpaa alle disse Mænd som Gidsler i Gjæstebudet hos sig, indtil de sendte ham deres Sønner, Brødre, eller andre nær Beslægtede.

Kong Olaf foer med sin hele Hær ind i Throndhjem; men da han kom ind til Mære, *75de Cap. Om Thinget i Throndhjem.* var alle de blandt Throndernes Høvdinger, som vare Christendommens største Modstandere, komne der, og havde med sig alle de Storbønder, som før paa det Sted havde afholdt deres Offringer. Saaledes var der en stor Mængde Bønder, som Sædvanligt paa Frostething. Nu lod Kongen Folket kalde til Thinge, hvor begge Parter mødte bevæbnede, og da Thinget var sat, holdt Kongen en Tale, hvori han bød Folket gaae over til Christendommen. Jærnskjægge svarer Kongen paa Bøndernes Vegne og siger, at Bøndernes Villie, nu som før, var at Kongen ei skulde bryde deres Lov. „Vi ville, Konge," siger han, „at Du offrer, som andre Konger før Dig have gjort." Alle Bønder bifaldt hans Tale med et høit Raab, og sagde de vilde lade Alt være, som Skjægge sagde. Nu siger Kongen at han vil gaae ind i Afgudstemplet med dem, og see deres Skikke, naar de offrede. Dette syntes Bønderne vel om, og begge Parter fore til Templet.

Nu ganger Kong Olaf i Templet med nogle faa Mænd og faa Bønder; men da *76de Cap. Throndhjem christnes.* Kongen kom der hvor Guderne vare, sad Thor der, som den mest anseete iblandt Guderne, prydet med Guld og med Sølv. Derpaa løftede Kongen sin guldbeslagne Sværdhammer, som han holdt i Haanden, og slog til Thor, saa han rullede ned af sit Sæde. Derefter løb Kongens Mænd til og nedslog alle Guderne fra deres Sæder. Men medens Kongen var inde i Templet blev Jærnskjægge dræbt undenfor Tempeldøren, og det gjorde Kongens

---

Cap. 74. Lyrgja, see S. 117.
Gimsar, see S. 141.
Grýtíngr, see S. 94.
Varnes. Naar der i Texten staaer „Ærnes," saa er dette en aabenbar Feil; thi den her omhandlede Asbjørn Thorbergsson var upaatvivlelig en Søn af den i Hakon den Godes Historie forekommende Thorberg af Varnes (nu Værnæs — see S. 91). Af det Navn Ærnes findes desuden ingen Gaard i hele Thrøndelagen.
Lyra, see S. 94.
Skerdingstedja, see S. 147.

Mænd. Da Kongen kom ud til sine Folk, bød han Bønderne to Vilkaar, at de enten Alle skulde antage Christendommen, eller i andet Fald holde Slag med ham. Men fordi Skjægge var dræbt, var der ingen Formand i Bondehæren til at reise Mærket mod Kong Olaf. Saaledes valgte de det andet Vilkaar, at overgive sig i Kongens Vold, og adlyde hans Bud. Da lod Kong Olaf døbe alt det Folk, som der var tilstede, og tog Gidsler af Bønderne til Vished for, at de skulde holde fast ved Christendommen. Derpaa lod Kong Olaf sine Mænd fare om i alle Fylker i Throndhjem, og ingen Mand i Thrøndelagen modsatte sig Christendommen; men alt Folket lod sig døbe.

77de Cap. Om Byens Bygning. Kong Olaf foer med sine Folk ud til Nidaros og lod opreise Huse ved Bredden af Nid-Elven, hvilke han indrettede til Kjøbstad og gav Folk Tomter at bygge Huse paa. Kongsgaarden lod han opføre ovenfor Skibskrogen; didhen fløttede han og om Høsten Alt hvad som behøvedes til Vinterleie, og havde meget Folk hos sig der.

78de Cap. Kong Olafs Giftermaal. Kong Olaf satte Jærnskjægges Frænder Stævne og tilbød dem Bod, og der vare mange gjæve Mænd, som i denne Sag havde Tilsvar. Jærnskjægge havde en Datter, som hedte Gudrun, og tilsidst blev det Forlig mellem dem, at Kongen skulde tage hende til Ægte. Da Bryllupsdagen kom, ginge Kong Olaf og Gudrun i een Seng. Saasnart nu Gudrun, den første Nat de laae sammen, syntes mærke, at Kongen var indsovnet, trak hun en Kniv, hvormed hun vilde stikke ham igjennem; men da Kongen blev dette vaer, tog han Kniven fra hende, steeg op af Sengen, gik til sine Mænd, og fortalte dem hvad skeet var. Gudrun tog ogsaa sine Klæder, tog med sig alle de Mænd, der havde fulgt hende did, og alle tilhobe fore deres Vei. Aldrig kom Gudrun siden i Kongens Seng.

79de Cap. Thranen bygges. Den samme Høst lod Kong Olaf lægge Kjølen til et stort Langskib ude paa Stranden ved Nid-Elven. Det var en Snække og han brugte dertil mange Tømmermænd. Tidligen om Vinteren blev Skibet færdigt. Det havde 30 Roersbænke, var høit i Stævnen; men var ikke bredt. Dette Skib kaldte Kongen Thranen. Efter Jærnskjægges Død blev hans Liig flyttet til Yrjar, og der ligger han i Skjæggehøien paa Østeraat.

80de Cap. Thangbrand drager til Island. Da Kong Olaf Tryggvesson havde været 2 Aar Konge i Norge, var der en sachsisk Præst hos ham, som hedte Thangbrand, der var meget heftig, uregjerlig og en stor Drabsmand, dog var han en god Klerk og en rask Mand. Kongen vilde ikke have ham hos sig formedelst hans Ustykker; men gav ham det Ærinde at reise til Island for at christne Landet. Kongen gav ham et Kjøbmandsskib, og saa meget vide vi om denne hans Reise, at han kom til Island i Østfjordene, til den søndre Alptafjord, og blev om Vinteren hos Hall paa Side. Thangbrand forkyndte Christendommen paa Island, og efter hans Ord lod Hall sig døbe med alle sine Huusfolk og mange andre Høvdinger; dog var der mange Flere, som talede derimod. Thorvald Veile og Veterlid Skald digtede en Nidvise om Thangbrand; men han slog dem begge ihjel. Thangbrand opholdt sig i to Aar paa Island, og blev 3 Mands Bane før han foer bort.

Cap. 76. Þrándheimr, see S. 52—53.
Mæri, nu Mære, see S. 94.
Cap. 77. Nidarós, d. e. Nid-Elvens Udløb, see Olaf d. Helliges Saga Cap. 40.
Cap. 79. Austrátt paa Yrjar, nu Østeraad paa Ørlandet (see Nordmæri), et gammelt særdeles mærkeligt Høvdingesæde, og den betydeligste Gaard i Throndhjems Stift; den vil i det Følgende oftere forekomme. Af den nu udgravede Skjæggehaug, er kun en ubetydelig Levning tilbage.
Cap. 80. Austfirdir (Østfjordene), den østlige af Mule- og Skaptefjelds-Sysler bestaaende Deel af Island; deraf Austfirdingar (Østfjordinger) og austfirdskr.
Álptafjørdr i Kidjafells-Þing i ovennævnte østlige Deel af Island.
Sida, see S. 3.

Der var en Mand som hedte Sigurd, og en anden som hedte Hauk, der begge vare Halogalændere og ofte gjorde Kjøbmandsreiser. En Sommer havde de gjort en Reise vester til England; men da de kom tilbage til Norge, seilede de nordpaa langs med Landet, og ved Nordmør mødte de Kong Olafs Folk. Da det nu var bleven Kongen fortalt, at der vare komne nogle Halogalændere, som vare Hedninger, lod han kalde Styrmændene for sig, og spurgte dem, om de vilde lade sig døbe, hvilket de sagde Nei til. Kongen talede siden til dem paa mange Veie; men det hjalp ikke. Derpaa truede han dem med Død og Pinsler; men ikke heller derved lode de sig bevæge. Da lod han dem lægge i Jærn, og holdt dem hos sig nogen Tid i Lænker. Ofte talede Kongen for dem, dog uden Nytte, og een Nat forsvandt de, uden at nogen Mand kunde faae Spørgelag paa, hvorlunde de vare komne bort. Men om Høsten kom de nord til Harek af Thjottø, som tog venligen mod dem, og hos hvem de forbleve om Vinteren vel behandlede. 81de Cap. Om Hauk og Sigurd.

Det traf sig en Godveirsdag om Vaaren, at Harek var hjemme paa Gaarden med faa Folk og Tiden blev ham lang. Sigurd spurgte ham da, om de skulde ro ud for at more sig. Derom syntes Harek vel og de ginge ned til Stranden. De skjøde nu en Sexæring ud i Søen, og Sigurd tog Seil og Redskab, som hørte til Farkosten, ud af Nøstet, da de ofte pleiede at bruge Seil, naar de giorde en Morskabs-Seilads. Harek gik ud paa Fartøiet og hægtede Roret paa. Brødrene Sigurd og Hauk, som begge vare meget stærke Mænd, fore fuldt bevæbnede, saaledes som de vare vante til at gaae hjemme hos Bonden. Førend de ginge ud i Baaden kastede de ud i den nogle Smør-Tiner og en Brød-Kiste, og bare mellem sig en stor Ølbøtte ud i Baaden. Derpaa roede de fra Land. Men da de vare komne et kort Stykke fra Øen, heisede Brødrene Seilet op, medens Harek endnu sad ved Roret, og det bar i en Fart bort fra Øen. Derpaa gaae Brødrene bag i Fartøiet, hvor Harek Bonde sad, og Sigurd siger til ham: „nu skal Du vælge et af flere Vilkaar: enten at lade os Brødre raade for denne Reise og styre Roret, eller og at vi binde Dig; det 3die Vilkaar er, at vi dræbe Dig." Harek saae da, hvorledes hans Sag stod. Som enkelt Modstander var han ikke bedre end een af Brødrene, om han end var ligesaa godt bevæbnet som de; thi valgte han det, som syntes ham nogenlunde det Bedste, lod dem raade for Reisen, og forbandt sig ved Ed troligen at holde sit Løfte. Derpaa gik Sigurd til Roret og styrede sør efter langs med Landet, og Brødrene passede omhyggeligen paa, at de ingensteds traf paa Folk. Vinden var dem særdeles føielig, og de holdt paa at seile indtil de kom sør til Throndhjem og ind til Nidaros, hvor de indfinde sig hos Kongen. Siden lod Kong Olaf kalde Harek til sig til en Samtale og bød ham at lade sig døbe. Harek gjorde Indvendinger, og omendskjønt Kongen og Harek talede i mange Dage herom, stundom i mange Mænds Overvær, stundom i Eenrum, kunde de dog ei blive enige. Tilsidst siger Kongen til Harek: „nu skal Du fare hjem, og jeg vil ikke gjøre Dig Noget til Fortræd dennesinde, og det deels fordi der er Frændskab mellem os, deels at Du ikke skal sige, jeg haver fanget Dig med Svig; men viid det for Sandt, at jeg agter mig i Sommer did nordpaa, for at besøge Eder Halogalændere, og da skulle I faae at vide, om jeg formaaer at revse dem, som forskyde Christendommen." Harek var vel tilfreds med at komme bort derfra snarest muligt. Kong Olaf gav Harek en god Skude paa 10 eller 12 Par Aarer, og lod Fartøiet paa det bedste udstyre med alt Fornødent; desuden gav han Harek 30 Mand, som alle vare raske og vel udrustede Gutter. 82de Cap. Om Harek af Thjottø.

Þjótta, see S. 153.

83de Cap. Eyvind Kinnrifes Død.

Harek af Thjottø foer strax bort fra Byen saa fort han kunde; men Hauk og Sigurd bleve hos Kongen og lode sig begge døbe. Harek foer sin Vei indtil han kom til Thjottø. Strax sendte han Bud til sin Ven, Eyvind Kinnrif med de Ord, at han havde været hos Kong Olaf, og ei vilde lade sig kue til at antage Christendommen. Tillige skulde Budet sige ham, at Kong Olaf agtede sig om Sommeren nordefter imod dem, og at de maatte være paa deres Post for at forsvare sig. Derhos bad han, at Eyvind vilde indfinde sig hos ham jo før jo heller. Da dette Ærende var baaret frem for Eyvind, forstod han nok hvor høist nødvendigt det var at finde paa et Raad, for ei at falde i Kongens Hænder. Han seiler derfor afsted med en let Farkost det Forteste han kunde, og tog med sig nogle faa Folk. Da han kom til Thjottø modtager Harek ham venligen, og strax indlade de sig i en Samtale paa den anden Side af Gaarden. Da de havde talet en liden Stund, kom Kong Olafs Mænd, som havde fulgt Harek nordefter, til, tog Eyvind fangen og førte ham bort med sig paa deres Skib. De standsede ikke deres Reise, før de kom til Throndhjem og indfinde sig hos Kong Olaf i Nidaros. Da blev Eyvind ført til en Samtale med Kongen, hvori han bød ham at lade sig døbe, som andre Mænd; men Eyvind svarede reent ud nei dertil. Fremdeles bad Kongen ham med blide Ord at antage Christendommen, og baade han og Biskoppen brugte mange skjellige Grunde; men Eyvind lod sig ei bevæge. Da bød Kongen ham Gaver og store Forleninger; Eyvind afslog Alt. Nu truede Kongen ham med Pinsler og Død; men ikke heller derved rørtes Eyvind. Derpaa lod Kongen bære ind et Bækken fuldt af Gløder og satte det paa Eyvinds Mave, som strax brast i sønder. Da sagde Eyvind: „tag Bækkenet fra mig, jeg vil sige nogle Ord før jeg døer" og saa blev gjort. Da spurgte Kongen: „vil Du nu, Eyvind, tro paa Christ?" — „Nei" siger han, „jeg kan ingen Daab faae; jeg er en Aand, ved Finn-Troldom indmanet i en Mands Legeme, og før kunde min Fader og Moder ingen Børn faae." Derpaa døde Eyvind, som havde været en af de største Troldmænd.

84de Cap. Halogaland christnes.

Vaaren efter lod Kong Olaf sine Skibe udruste og bemande, og Selv anførte han Tranen. Han havde meget og vakkert Folk med sig, og da han var færdig, seilede han ud efter Fjorden med sin Flaade, og siden nord forbi Byrdø til Halogaland. Hvorsomhelst han kom til Landet eller Øerne, holdt han Thing, og bød Folket antage den rette Tro og lade sig døbe. Ingen Mand vovede at sige ham imod, og hele Landet, hvor han foer frem, christnedes. Kong Olaf var til Gjæst hos Harek af Thjottø, som da blev døbt med alt sit Folk. Ved Skilsmissen gav Kongen Harek gode Gaver; han gik i Kongens Tjeneste, og fik Forleninger og Lendsmands-Ret af ham.

85de Cap. Thorer Hjorts Fald.

Der var en Bonde ved Navn Raud hiin Ramme, som boede paa Godø i Salpte-Fjord. Raud var en meget rig Mand, der havde mange Huuskarle; tillige var han en mægtig Mand, som havde mange Finner i sit Følge, naar han behøvede dem. Raud var en stor Afgudsdyrker og meget troldkyndig, tillige var han en stor Ven af den før omtalte Thorer Hjort. Begge vare store Høvdinger. Da de nu spurgte, at Kong Olaf foer med en stor Krigsmagt sønden om Halogaland, samle de sammen en Hær, udbyde Skibe og

---

Cap. 84. Byrda (Børø), see Naumodalr S. 53.
Hálogaland, see S. 24.

Cap. 85. Godøy i Salpti, nu Godø, en stor Gaard paa Knaplundø (ikke Hopsundsø), i Saltens-Fjord og Bodø Præstegjæld (see Halogaland). Denne Ø, som fordum hedte Gilling, (hvilket Navn endnu forekommer i Gillesvaag, en af Øens Gaarde), tilligemed den strax vestenfor liggende Strømø (ford. Hæring), kaldtes med et almindeligt Navn Godøyjar, og den ved disse Øer værende frygtelige Malstrøm, kaldtes Godoyjarstraumr, nu Saltstrømmen.

fik saaledes ogsaa en stor Krigsmagt paa Benene. Raud havde et stort Skib, dannet som en Drage med et forgyldt Hoved, hvilket Skib havde 30 Rorsbænke og var meget stort efter den Størrelse. Thorer Hjort havde ogsaa et stort Skib. Disse seile nu forefter med deres Flaade imod Kong Olaf, og saasnart de mødtes, lægge de sig i Slag. Der blev et stort Slag, og i en Hast blev der et stort Mandfald, dog størst paa Halogalændernes Side, hvis Skibe ryddedes, og der paakom dem en stor Frygt og Rædsel. Raud roede med sin Drage ud til Havs, og lod derpaa Seilene heise. Raud havde jævnligen Bør, hvorhen han vilde seile, hvilket kom af hans Troldkonster, og, kort at fortælle, han seilede hjem til Godø. Thorer Hjort flygtede fra Skibene op paa Land; men Kong Olaf landsatte sine Folk, forfulgte de Flygtende og dræbte dem. Sædvanligen var Kongen forrest i Spidsen under slig en Dyst, og saaledes ogsaa nu. Da Kongen saae hvor Thorer Hjort, som var raskere til Fods end nogen Anden, løb hen, forfulgte han ham med sin Hund Vig. Da sagde Kongen: „Vig, tag Hjorten." Vig løb afsted i en Fart og op paa ham. Derved standsede Thorer, og Kongen afskjød et Spyd mod ham. Thorer hug med Sværdet til Hunden, og gav ham et stort Saar; men i det Samme fløi Kongens afskudte Spyd under Thorers Haand, saa at det gik igjennem ham og stod ud paa den anden Side. Da lod Thorer sit Liv; men Vig blev baaren saaret til Skibene. Kong Olaf skjænkede Alle dem Liv og Fred, som bade derom, og vilde antage Christendommen.

86de Cap. Kong Olafs Færd til Godø.

Kong Olaf seilede med sin Flaade nord efter langs med Landet og christnede alt Folket, hvor han foer frem; men da han kom nord til Salpte-Fjorden agtede han sig til at seile derind for at opsøge Raud; men et grueligt Uveir med en usædvanlig Storm havde lagt sig ind over Fjorden. Kongen laae der en heel Uge, i hvilken samme Uveir holdt paa ind efter Fjorden; men udenfor var en blæsende Bør til at seile nordefter langs Landet. Da fortsatte Kongen sin Seilads alt nord til Ømd, hvor hele Folket underkastede sig Christendommen. Derpaa vender Kongen om igjen og seiler sørpaa; men da han kom nordenfor Salpte, vedvarede endnu Uveiret, og Søen føg ud efter Fjorden, og Veiret blev det samme i nogle Dage, medens Kongen laae der. Da henvendte Kongen sig til Sigurd Biskop, og spurgte ham om han vidste noget Raad derimod, og Biskoppen sagde, at han skulde forsøge, om Gud vilde give ham Styrke til at seire over denne Djævelens Magt.

87de Cap. Om Sigurd Biskop og om Rauds Vinsler.

Biskop Sigurd tog hele sin Messedragt, og gik frem i Stavnen paa Kongens Skib, lod tænde en Kjærte og frembar Røgelse. Derpaa satte han Krucifixet op i Stavnen, læste der Evangelium og mange Bønner, overstænkede hele Skibet med Vievand, og befalede derpaa at tage Teltet bort og roe ind efter Fjorden. Kongen befalede, at alle de øvrige Skibe skulde følge efter ham. Da nu alt var færdigt paa Tranen til at roe, gik den ind i Fjorden, uden at Rorskarlene følte nogen Vind, og Søen stod om deres Kjølvand som et Gjerde, saa Alt der var lunt og roligt; men Sø-Raagen laae saa tykt paa begge Sider, at Fjeldene ikke kunde sees. Saaledes roede det ene Skib efter det andet i den lune Sø, og fore saaledes hele Dagen og Natten efter indtil de kom til Godø. Da de nu kom til Rauds Gaard, fløb hans store Drage udenfor Landet. Strax gik Kong Olaf op til Gaarden med sine Folk, gjorde et Anfald paa det Loft hvori Raud sov, og opbrød det. Hans Mandskab løb ind; Raud blev fangen og bunden, og af de Mænd, som vare derinde bleve Nogle dræbte, Andre tagne til Fange. Derpaa ginge Kongens Mænd til en Skaale, hvori Rauds Huuskarle sov, og af disse bleve ogsaa Nogle dræbte, Nogle bundne og Somme afpryglede. Kongen lod derpaa Raud bringe for sig og bød ham at lade sig døbe. „Da

Cap. 86. Ømd, den østlige Deel af Hind-Øen, see S. 24.

vil jeg," siger Kongen, „ikke tage dine Eiendele fra Dig; men hellere være Din Ven, om Du dertil vil gjøre Dig værdig." Raud skreg af al Magt derimod og siger, at aldrig vilde han troe paa Christ; men bespottede Gud meget. Nu blev Kongen vred, og sagde at Raud skulde faae den værste Død. Derpaa lod Kongen ham binde paa en Bjælke med Ansigtet i Veiret, lod sætte en rund Pind mellem hans Tænder og lukke hans Mund op. Derefter lod Kongen tage en Lyngorm og stikke i Munden paa ham; men Ormen vilde ikke ind i Munden og krøb tilbage, da Raud blæste imod den. Nu lod Kongen tage Stilken af en Angelika-Rod og stikke i Munden paa Raud. Andre sige, at Kongen satte sin Luur i Munden paa ham, og tvang Ormen derind ved at holde et gloende Jern udenfor Aabningen. Nu krøb Ormen ind i Munden paa Raud, derpaa gjennem Halsen og skar sig ud af Siden. Der lod Raud sit Liv. Kong Olaf tog der en Mængde Guld og Sølv, og andet Løsøre af Vaaben og mange Slags Kostbarheder; men alle de Mænd, som havde fulgt Raud, lod Kongen døbe, og dem, som ei dertil vare villige, lod han dræbe eller qvæle. Derpaa tog Kongen den Drage, som Raud havde eiet, og styrede den Selv; thi dette Skib var langt større og vakkrere end Tranen. Foran var et Dragehoved; men bagtil en Krumning, der bøiede sig som en Hale. Halsen paa begge Sider og Stavnen selv var forgyldt. Dette Skib kaldte Kongen Ormen; thi naar Seilene vare heiste, skulde de forestille Dragens Vinger, og dette Skib var det vakkreste i hele Norge. De Øer, som Raud boede paa, hedte Gilling og Hæring; men de samlede Øer hedte Godøer, og Strømmen mellem Fastlandet og Øerne Godø-Strømmen. Kong Olaf christnede den hele Fjord, seilede siden sin Vei forefter langs med Landet, og paa denne Reise hændtes Mangt og Meget, som er ført til Bogs i Sagaer, nemlig hvorlunde Trolde og onde Aander drillede hans Mænd, og stundom ham Selv. Men vi ville hellere skrive om hvad der indtraf, da Kong Olaf christnede Norge, eller andre Lande, hvor han forfremmede Christendommen. Samme Høst kom Olaf med sin Flaade til Throndhjem, og lagde i Land ved Nidaros, hvor han beredte sig Vinter-Leie. Hvad jeg nu hernæst vil skrive om skal angaae Islænderne.

88de Cap. Om Islænderne.

Kjartan Olafsson, en Sønnesøn af Hoskuld og Dattersøn af Egil Skalagrimsson, kom samme Høst fra Island til Nidaros og han blev anseet for at være den væneste og haabefuldeste Mand blandt dem som paa Island ere fødte. Der var da og Haldor, en Søn af Gudmund paa Mødrovold, og Kolbein, en Søn af Thord Freysgode, og en Brodersøn af Brenne-Flose, samt Sverting, en Søn af Goden Runolf. Alle disse vare Hedninger, og foruden dem var der mange Flere, Somme mægtige, Somme ringe og uformuende. Da kom og fra Island gjæve Mænd, som ved Thangbrands Hjælp vare blevne Christne, nemlig Gissur Hvide, en Søn af Teit Ketilbjørnsson; men hans Moder var Aløf, en Datter af Bødvar Herse, som var Vikinge-Kaares Søn. Bødvars Broder var Sigurd, Fader til Erik Bjodaskald, hvis Datter Astrid var Kong Olafs Moder. Hjalte Skjæggesson hedte en anden islandsk Mand, som var gift med Vilborg, Gissur Hvides Datter. Hjalte var og christen Mand, og Kong Olaf tog meget venligen mod Svogrene Gissur og Hjalte, som bleve hos ham. Men de islandske Mænd, som raadede for Skibene og Hedninger vare, søgte at seile bort, saasnart Kongen var kommen til Byen; thi det blev dem sagt, at Kongen tvang Alle til at antage Christendommen; men Vinden blev dem stik imod, og de dreve tilbage under Nidarholm. De som raadede for Skibene hedte Thorarin Nefjulsson, Skalden Halfred Ottarson, Brand den Gavmilde, og Thorleik Brandsson. Det blev sagt Kongen, at

Cap. 88. Mødruvellir, en Gaard i Øfjords-Syssel paa Nordlandet i Island, hvor senere et Kloster stiftedes.

der vare Islændere med nogle Skibe, som alle vare Hedninger, og vilde flye Møde med Kongen. Da sendte Kongen Bud til dem, og forbød dem at seile bort; han befalede dem at lægge ind til Byen, og de gjorde saa, dog uden at laasse deres Skibe. De dreve nu deres Handel og holdt et Torv ved Kongens Brygge. Om Vaaren søgte de 3 Gange at komme bort; men det lykkedes dem aldrig og de bleve liggende ved Bryggen. Det traf sig nu en Godveirsdag, da Mange fore paa Svøm for at more sig, at der var en Mand iblandt dem, som langt udmærkede sig fremfor de Øvrige i alle Legems-Øvelser. Kjartan opfordrede Halfred Vandraadeskald til at prøve sig i at svømme med denne Mand; men han undslog sig. „Da vil jeg dog" svarede Kjartan „gjøre et Forsøg," kaster derpaa af sig Klæderne og springer i Vandet. Derpaa lægger han afsted mod Manden, griber om hans Fod og trykker ham under Vandet. De komme op igjen uden at tale et Ord, stikke anden Gang i Dybet, og ere meget længere under Vandet end forrige Gang. Atter komme de op uden at mæle et Ord; men fore strax igjen tredie Gang ned i Vandet, indtil Kjartan syntes det var Tid til at dukke op igjen, hvilket dog paa ingen Maade vilde lykkes ham, saa Forskjellen paa Kræfter noksom mærkedes. De vare under Vandet indtil Kjartan blev næsten afmægtig. Omsider kom de op og svømmede i Land. Hiin Nordmand spurgte, hvad Islænderens Navn var? Kjartan nævner sig. Hiin sagde: „Du er en dygtig Svømmer; men er Du øvet i flere Legemsfærdigheder?" Kjartan svarede: at denne Færdighed ei var stort værd. Nordmanden sagde: „hvi spørger Du mig ikke om Noget derimod?" Kjartan svarer: „jeg tænker det kan skille mig eet, hvo Du er, eller hvad Du heder." „Da vil jeg dog," svarer han, „sige Dig det: her er Olaf Tryggvesson." Han spurgte Kjartan meget om Island, som han kun løseligen besvarede, og vilde i en Hast forføie sig bort; men Kongen sagde: „her er en Kappe, som jeg vil give Dig, Kjartan" og Kjartan tog med mange Taksigelser imod Kappen.

Da Michels-Messe kom, lod Kongen synge Høitids-Messe med stor Pragt. Islænderne gik hen og lyttede til den fagre Sang og Klokkelyd, og da de kom tilbage til deres Skibe, sagde hver Mand, hvorledes han syntes om christne Mænds Adfærd. Kjartan yttrede Behag deri; men de fleste Andre lastede den, og da gik det saa til som Ordsproget siger: „mange ere Kongens Øren;" thi dette blev Kongen fortalt. Da sendte han strax samme Dag Bud efter Kjartan, at han skulde komme til ham. Kjartan gik til Kongen med nogle Mænd, og Kongen tog venligen imod ham. Kjartan var en meget stor og vakker Mand, og Ordene faldt ham godt i Munden. Efterat Kongen og Kjartan havde skiftet nogle faa Ord med hinanden, bød Kongen ham antage Christendommen. Kjartan svarer, at han ei vilde sige Nei dertil, dersom han saaledes kunde faae Kongens Venskab, og da Kongen lover ham sit fuldkomne Venskab, indgik de med hinanden derom en Forening. Anden Dag efter blev Kjartan døbt tilligemed hans Frænde Bolle Thorleiksson og alle deres Reisefæller. Kjartan og Bolle vare til Gjæst hos Kongen saa længe de vare i deres hvide Daabs-Klæder, og Kongen fattede megen Kjærlighed for dem; thi de ansaaes som gjæve Mænd, hvorsomhelst de kom frem. 89de Cap. Islændernes Daab.

Da Kong Olaf en Dag gik ud paa Gaden, kom nogle Mænd ham i Møde, og han, som forrest gik, hilsede Kongen venligen. Kongen spurgte om Mandens Navn, og han kaldte sig Halfred. Da sagde Kongen: „er Du Skalden?" „Noget kan jeg digte," svarede han — „Vil Du da," spurgte Kongen, „antage Christendommen og gaae i min Tjeneste?" Han svarer: „skal jeg døbes, da er det paa det Vilkaar, at Du Selv vil være min Gudfader, og ingen anden Mand tager jeg dertil." Kongen svarer: „det vil jeg gjøre." Da blev Halfred døbt og Kongen holdt ham under Daaben. Siden spurgte Kongen Hal- 90de Cap. Halfred Vandraadeskald døbes.

fred: „vil Du nu gaae i min Tjeneste?“ Halfred svarer: „før var jeg Hakon Jarls Hirdmand, og nu vil jeg hverken gaae i Din eller nogen Andens Tjeneste, uden Du lover mig, at det aldrig skal falde i min Lod, at Du jager mig fra Dig.“ — „Saa er mig vistnok sagt,“ svarer Kongen, „at Du hverken er saa klog eller sagtmodig, at Du jo kan gjøre, hvad jeg ingenlunde vil bifalde.„ — „Dræb Du mig da,“ svarer Halfred. — „Du er Vandraadeskald,[1]“ siger Kongen, og i min Tjeneste skal Du gange“ — Halfred: „hvad giver Du mig i Navnefæste, Konge, om jeg skal hede Vandraadeskald?“ Kongen gav ham et Sværd uden Skede og sagde: „Digt nu en Vise om Sværdet, og lad Ordet Sværd være i hver Linie af Verset. Halfred qvad:

Dette Sværd blandt Sværde var,
Det Sværd, mig mest beriged;
Thi Helt, som Sværdet svinger,
Ei Sværdet mangle skulde.
Ei Sværd jeg fattes skal,
Om kun steenmalet Skede[2])
Til dette Sværd nu føies.
Tre Sværde er jeg værd.

Da gav Kongen ham en Skede og sagde: „ikke er der Sværd i hvert Riim.“ Halfred svarer: „der er to i et.“ — „Saa er det,“ siger Kongen. Af Halfreds Qvad have vi taget de fleste sande og paalideligste Efterretninger, som om Olaf Tryggvesson ere fortalte.

91de Cap. Thangbrand Præst kom tilbage fra Island til Kong Olaf. Samme Høst kom Thangbrand Præst tilbage fra Island til Kong Olaf, og fortalte sin Reises slette Udfald, at nemlig Islænderne havde gjort en Nidvise om ham, ja at endog Nogle vilde dræbe ham, og at der var lidet Haab om, at dette Land skulde blive christnet. Olaf Konge blev derover saa rasende vred, at han ved Luren lod alle Islændere, som der vare i Byen, kalde sammen, og sagde, at Alle skulde dræbes; men Kjartan, Gissur og Hjalte, samt de øvrige Islændere, som havde antaget Christendommen, ginge til ham og sagde: „ikke monne Du, Konge, saaledes gaae fra Dine Ord; thi Du sagde, at ingen Mand skulde have opirret Dig saa meget til Vrede, at Du jo vilde tilgive dem det, naar de lode sig christne og aflode Hedenskabet. Nu ville alle de islandske Mænd, som her ere tilstede, lade sig døbe. End skulle vi finde paa de Raad at skaffe Christendommen Indgang paa Island; thi her ere mange mægtige Mænds Sønner fra Island, hvis Fædre meget kunne forfremme denne Sag; men Præsten Thangbrand foer der, som her hos Eder, frem med Vold og Manddrab, og Sligt taalte ikke Folk der af ham.“ Til slig Tale lyttede nu Kongen, og alle islandske Mænd, som da vare der, bleve døbte.

92de Cap. Om Kong Olafs Idrætter. Kong Olaf var mest øvet i alle Idrætter blandt de Mænd i Norge, hvis Minde i Sagn er bevaret, og han var stærkere og behændigere end mange Andre, hvorom mange Fortællinger ere nedskrevne. En er den, at han besteg Smalsar-Horn, og fæstede sit Skjold øverst paa Bjerg-Tinden; den anden var den, at han hjalp en af sine Hirdmænd, der var klattret op paa Fjeldet, saaledes at han hverken kunde komme op eller ned; men Kongen steeg op til ham og bar ham under Armen ned paa slet Mark. Kong Olaf gik udenbords paa Aarerne, medens hans Mænd roede paa Ormen. Han legede med 3 Dolke,

1) En Skald, som gjør Vanskeligheder. 2) Andre oversætte: Naar til det Sværd nu føies
En Skede af Metal.

Cap. 92. Smalsarhorn paa Brimángr, nu Hornelen paa Bremanger=Land, cfr. Olaf Tryggv. S. af Odd Munk C. 45.

saa at een var stedse i Luften, og tog stedse den, som faldt, ved Fæstet. Han gik paa Kanten af Skibsrelingen, han hug lige godt med begge Hænder og skjød med 2 Spyd ad Gangen. Kong Olaf var en saare glad og spøgsom Mand, blid og omgjængelig, han havde stort Hastværk med alle Ting, var meget gavmild, meget omhyggelig i sin Klædedragt; men i Strid overgik han Alle i Tapperhed. Han udmærkede sig ved Grumhed, naar han var vred, og pinede meget sine Uvenner. Somme brændte han i Ilden, Somme lod han sønderrives af gale Hunde, Somme lod han lemlæste eller kaste ned fra høie Bjerge. Af den Aarsag vare hans Venner ham kjærligen hengivne; men hans Fiender ræddedes for ham; thi gjorde han saa heldig Fremgang, fordi Nogle gjorde hans Villie af et kjærligt Venskab, Andre af Rædsel.

Leif, en Søn af Erik Røde, som først bebyggede Grønland, var denne Sommer kommen fra Grønland til Norge, og da han traf Kong Olaf, antog han Christendommen og blev om Vinteren hos ham. 93de Cap. Leif Eriksson døbes.

Gudrød, en Søn af Erik Blodøxe og Gunhild Kongemoder, havde feidet i Vesterlandene, siden han rømte Landet for Hakon Jarl. Men den før omtale Sommer, da Kong Olaf Tryggvesson havde 4 Aar raadet over Norge, kom Gudrød til Landet, og havde mange Krigsskibe med sig. Han var da seilet ud fra England, og da han troede sig nær Norges Kyst, styrede han sør efter langs med Landet did, hvor han mindst tænkte at Kong Olaf var. Saaledes seiler Gudrød sørefter til Viken, og saasnart han kom til Lands, tog han sig til at plyndre, tvinge Landsfolket under sig, og kræve, at de skulde antage ham til Konge. Da nu Landets Folk saae, at en stor Krigsmagt var kommen dem paa Hænderne, begjære de Fred og Forlig. De tilbyde Kongen at lade et Thingbud fare over hele Landet, og heller antage ham som Konge, end at taale hans Hær; men forlangte Dag og Frist, medens Thingbudstikken foer omkring, hvorimod Kongen krævede Kostholb, saalænge denne Venten varede. Bønderne kaarede heller at beværte Kongen al den Stund han trængte dertil, og Kongen modtog det Tilbud at fare om i Landet til Gjæstebud med Nogle af sine Folk, medens Andre vogtede Skibene. Da nu Kong Olafs Svogre, Hyrning og Thorgeir spørge dette, samle de Mandskab og udruste Skibe, fare derpaa nord til Viken, og kom en Nat med deres Hær til det Sted, hvor Kong Gudrød var til Gjæstebud. De angrebe ham med Ild og Vaaben, og der faldt Kong Gudrød med de fleste af sine Folk. Af dem, som vare paa Skibene, bleve Nogle dræbte, Nogle slap bort og flygtede vide Veie, og nu vare alle Eriks og Gunhilds Sønner døde. 94de Cap. Kong Gudrød Gunhildssons Fald.

Vinteren efterat Kong Olaf var kommen fra Halogaland, lod han reise et stort Skib under Ladehammeren,[1] som var større end noget af de Skibe, som da vare i Landet, og hvortil Bankestokkene endnu ere at see. Den Deel af Kjølen, som hvilede paa Græsset,[2] var 74 Alen lang. Thorberg Skafhug hedte den Mand, som var Stavn-Mester[3] paa 95de Cap. Ormen Lange bygges.

1) Klippen. 2) Mellem Stavnene. 3) Bygmester.

Cap. 93. Grænland, nu Grønland i Amerika. Den ommeldte Erik Røde Thorvaldsson, Opdageren af Grønland, og den som gav Landet Navn og først nedsatte sig der paa Gaarden Brattahlíd i den Fjord, som efter ham blev kaldet Eiriksfjørdr — var en norsk Mand fra Jæderen i Rogaland (Landn. P. II. C. 14, jfr. Olaf Tryggv. S. C. 220). De Gamles Grønland deeltes ved bemeldte Eiriksfjord i Eystribygd (Østerbygden) og Vestribygd (Vesterbygden); og man synes nu at have Vished om, at disse Egne laae paa Grønlands Vestside. Henved Midten af 12te Aarhundrede blev paa Grønland oprettet en Bispestol, først paa Strosnæs i Vesterbygden, men siden forflyttet til Garde (Gardar) i Eriksfjord. Grønland fik ogsaa sin egen Lagmand, hvis Sæde var ovennævnte Brattelid. Ogsaa Klostere havde Grønland, nemlig St. Olafs Kloster af Augustiner-Ordenen i Vatsdalsbygd, samt et Nonne-Kloster.

Cap. 95. Ladhamrar (eller Ladhamar), nu Ladehammeren ved Gd. Lade paa Østsiden af Bugten ved Throndhjem.

Skibet; men der var desuden mange Andre, Somme til at fælde, Somme til at tælge, Somme til at slaae Søm, og Somme til at føre Tømmer frem; men Alt hvad dertil brugtes var udsøgt. Skibet var baade langt og bredt, høit paa Siderne og stortømret. Medens de nu plankede Skibet, maatte Thorberg i et nødvendigt Ærende reise hjem til sin Gaard, og opholdt sig der meget længe, og da han kom tilbage, stod Skibet fuldplanket. Strax om Qvælden foer Kongen, og Thorberg med ham, for at see, hvorledes Skibet saae ud, og hver Mand sagde, at aldrig havde de seet noget Krigsskib saa stort, og saa vakkert. Derpaa foer Kongen tilbage til Byen. Tidlig Morgenen efter farer Kongen atter til Skibet og Thorberg med ham. Tømmermændene vare komne der forud; men alle stode med Hænderne i Skjødet. Kongen spurgte, hvi de bære sig saaledes ad? De sige, at Skibet var blevet fordærvet, da en Mand monne være gaaet fra Stavnen til Skandsen, og gjort et dybt Hug ved Siden af det andet langs ned ad den ene Side af Plankerne. Da Kongen kom nærmere, saae han, at det var Sandt, og sagde strax med en Ed, at den Mand skulde dø, som saaledes havde ødelagt Skibet af Avind, dersom Kongen fik det at vide, „og den der kan sige mig det, skal faae en stor Belønning.“ Da siger Thorberg: „jeg kan sige Eder, Konge, hvo dette Værk monne have gjort.“ — „Jeg venter ikke,“ svarer Kongen, „at nogen Mand kan være mere heldig end Du til at skaffe mig Visshed herom.“ — „Sige vil jeg Dig, Konge,“ svarer han, „hvo dette har gjort. Jeg har gjort det.“ Da svarer Kongen: „saa skal Du sætte det i samme Stand, som det forhen var, eller det gjælder Dit Liv.“ Derpaa gik Thorberg hen og tælgede Plankerne, saa at de dybe Hug alle jævnedes. Kongen sagde da tilligemed alle de Andre, at Skibet var meget smukkere paa den Side af Skroget, som Thorberg havde tilhugget, og bad ham gjøre ligesaa paa begge Sider og have stor Tak derfor. Siden blev Thorberg Overbygmester paa Skibet, indtil det blev ganske færdigt. Skibet var en Drage, bygget efter den som Kongen fik paa Halogaland; men dette Skib var meget større og omhyggeligere sammensat i alle Dele. Kongen kaldte dette Skib Ormen hiin lange, og hiint Ormen korte. Paa Ormen lange var 34 Rorsbænke. Hovedet og den bugtede Hale var heel forgyldt, og Skibsbordene saa høie, som paa Søskibe. Det Skib har været det bedste og kostbareste Skib, som er gjort i Norge.

96de Cap. Om Erik Jarl, Hakons Søn. Jarlen Erik Hakonsson og hans Broder, med mange andre gjæve Mænd, deres Frænder, havde rømt Landet efter Hakon Jarls Fald. Erik Jarl foer øster til Svithjod til Olaf Svea-Konge, hvor han med sine Folk blev vel modtagen. Kong Olaf gav Jarlen Fred og Frihed i Landet og store Forlehninger, saa han dermed kunde holde sig og sit Folk vel i Landet. Derom taler Thord Kolbeinsson:[1]

Mange Folk, som rømte Landet for Kong Olaf Tryggvesson, søgte til Erik Jarl fra Norge, og da tog Jarlen sig for at udruste Skibe og fare paa Hærtog, for at skaffe sig og sit Folk Formue. Først styrede han til Gotland og laae der længe om Sommeren for at lure paa de Kjøbmands-Skibe, som seilede til Landet, eller paa Vikinger. Stundom gik han op paa Landet og hærjede vide omkring langs med Søkanten. Saa siges i Bandadrapa:

Og gjæve Høvding vandt
Andet Slag og flere
(Vi forlængst det spurgte),
Da han vakte Slagets Storm
Paa Viking-Høgens Land[2])
Ved Gotlands øde Strand.

1) See ovenfor 57 Capitel. 2) Viking-Høgen er Skibet, og Skibets Land Havet.

Cap. 96. Gotland, see Svíþjóð S. 9.

— Og Erik undertvang
Kjæk i Strid sig hele Landet.[1] —

Siden seilede Erik Jarl sør til Vindland og fandt ved Stauren nogle Viking-Skibe, med hvilke han holdt Slag. Der vandt Erik Jarl Seier, og dræbte Vikingerne. Saa siges i Banda-Drapa:

Styrer af Oxens Stavn
Skib ved Staur lod lægge,
Og saa stridsmuntre Høvding
Fiender overlisted.
I Sværde-Møde skarp
Saarmaagen sled ved Strand
Sørøvers lodne Skind[2]
— Gud skytte Jarl for Land. —

Erik Jarl seilede tilbage til Svithjod om Høsten og var der den anden Vinter; men om Vaaren udrustede han sin Krigsmagt og seilede derpaa til Østersøen. Da han nu kom til Valdemars Rige, begyndte han at hærje og slaae Mandfolk ihjel, brænde overalt hvor han foer frem og ødelægge Landet. Han kom til Aldegjaborg, og beleirede den indtil han indtog Borgen, dræbte der meget Folk, nedbrød og brændte hele Borgen. Derpaa foer han med Hærskjold vide om i Gardarige. Saa siges i Banda-Drapa: 97de Cap. Eriks Feide i Østerleden.

Han, som Havets Glands udbredte,[3]
Øded' Valdemars Strand
I Slagets Pile-Gny;
Derved Slag-Storm voxer.
Folkeskræk! Du sløifed
Aldeg' i haarden Strid;
(Skjellig derom nynnes),
Du kom til Gardarig' med Folk.

Erik Jarl var i denne Feide 5 Aar i det Hele; men da han kom fra Gardarige, foer han med Hærskjold over hele Adalsyssel og Øsyssel og tog der 4 Vikinge-Skibe fra Danerne, og dræbte alt Mandskab paa dem. Saa siges i Banda-Drapa:

Tilforn jeg det hørte,
At Spydehavets Ild[4]
Gjør stærke Slagets Styr
I Sundet mellem Øer.
Da rydded' gavmild Helt
Fire danske Skuder.
— Og Erik undertvang
Kjæk i Strid sig hele Landet. —

1) Denne Strophe, som er afbrudt i Verset, maa udfyldes fra Snorres Edda, hvor det findes Cap. 170.
2) D. e. sloges Vikinger ihjel. 3) Garmilde Konge. 4) Spydhavets Ild: Blodets Ild d. e. Sværdet.

Cap. 96. Staurinn kan være enten det nordøstlige Forbjerg paa Øen Rygen, die Stubben-Cammer, eller og Staver, den sydøstlige Spidse af Øen Femern.
Cap. 97. Aldeigjoborg (Aldeigja-, Aldægju- eller Alþekju-borg) d. e. Borgen ved Aldeiga (Ladoga-Søen) i Gardarige, nu Byen Ladoga i Rusland.
Adalsýsla, see S. 26.
Eysýsla, nu Øen Øsel i Mundingen af Riga-Bugten ved Estland.

Du stridbare Styrer
Af Skibsrullens Oxe[1])
Du reiser Gjald blandt Gother,
Da Stridsmænd løb mod Byen.
Hildurs As[2]) da iled
Med Hærskjold over Sysler,
Han spildte Folkets Fred. —
— Gud skytte Jarl for Land! —

Da Erik Jarl havde været et Aar i Sveavælde, foer han til Danmark til Danakongen Svend Tveskjæg og beilede til hans Datter Gyda. Forslaget blev antaget og Erik Jarl fik Gyda. Et Aar senere fik de en Søn sammen som hedte Hakon. Erik Jarl var om Vinteren i Danmark, eller og stundom i Sveavældet; men om Sommeren feidede han.

98de Cap. K. Svends Giftermaal. Danakongen, Svend Tveskjæg var gift med Gunhild, en Datter af Vendernes Konge, Burislaf. Men i den Tid, som nyligen før var omhandlet, indtraf det, at Dronning Gunhild blev syg og døde. Kort efter giftede Kong Svend sig med Sigrid Storraade, en Datter af Skøglar-Toste, Moder til Svea-Kongen, Olaf Svenske, og formedelst Svogerskabet blev der et stort Venskab mellem Kongerne og Erik Jarl Hakonsson.

99de Cap. K. Burislafs Giftermaal. Burislaf, Vendernes Konge, klagede for sin Svoger, Sigvald Jarl, over at det Forlig var brudt, som Sigvald havde gjort mellem Kong Svend og Kong Burislaf; hvorefter Burislaf skulde faae Thyri Haralds Datter, en Søster af Kong Svend til Ægte; men dette Giftermaal havde ei havt Fremgang; thi Thyri havde sagt tvært Nei dertil, og vilde ikke gifte sig med en gammel og hedensk Konge. Nu siger Kong Burislaf til Jarlen, at han vil søge denne Forening fuldbyrdet, og bad Jarlen fare til Danmark for at hente Thyri til sig som Dronning. Sigvald Jarl lagde ikke denne Færd under sit Hoved; men indfinder sig hos Danakongen Svend, bærer denne Sag for ham, og bringer det ved Overtalelser dertil, at Svend Konge overgiver sin Søster Thyri i hans Hænder. Med hende fulgte nogle Koner, og hendes Fosterfader, ved Navn Øzur Aakesson, en mægtig Mand tilligemed nogle andre Mænd. I Foreningen mellem Kongen og Jarlen blev det indført, at Thyri skulde have til Eiendom det Gods, som Gunhild Dronning havde havt i Vindland, foruden andre store Eiendele i Brudegave. Thyri græd saarligen og foer meget nødig. Da nu Jarlen kom til Vindland, holdt Burislaf Bryllup med Dronning Thyri, og fik hende til Ægte; men saalænge hun var iblandt Hedningerne vilde hun hverken modtage Mad eller Drikke med dem, hvilket varede i 7 Dage.

Cap. 100. Kong Olaf faaer Dronning Thyri til Ægte. Det hændte sig en Nat, at Dronning Thyri og Øzur løb bort i Nattens Mørke, og derfra til Skovs, og — for at være kort i Fortællingen om deres Færd — de kom omsider til Danmark. Men der torde Thyri ingenlunde forblive, fordi hun vidste, at dersom hendes Broder Kong Svend opspurgte hende, vilde han flux sende hende tilbage til Vindland. De fore saaledes hemmeligen frem alt til Norge, og Thyri lod ei af at reise, førend hun traf Kong Olaf, hos hvem de bleve vel modtagne og behandlede. Thyri fortalte Kongen sin Vaande, og bad ham om Hjælpe-Raad og om Fred i hans Rige. Thyri var en ordsnild Kone, og Kongen fandt Behag i hendes Tale. Han saae, at hun var en vakker Kone, og kommer ihu, at dette monne være et godt Giftermaal; thi vender han Talen derhen, og spørger, om hun vil gifte sig med ham. Da hun nu saae, at hendes Stilling var saaledes, at hun havde Nød med at hjælpe sig Selv, og tillige indsaae, hvilken Lykke hun gjorde ved Giftermaal med en saa berømt Mand, bad hun ham raade over hendes Haand og hendes

1) Skibet, som paa Skibsruller stødes ud i Havet. 2) Guddommelig Stridshelt, d. e. kjække Kriger.

Skjæbne, og efter nærmere Aftale fik saaledes Kong Olaf Thyri til Ægte. Dette Bryllup blev gjort om Høsten, da Kongen var kommen nord fra Halogaland, og Kong Olaf og Dronning Thyri bleve om Vinteren i Nidaros. Vaaren efter klagede Dronning Thyri ofte for Kong Olaf og græd bitterligen over, at hun, som havde saa store Eiendele i Vindland, intet Gods havde der i Landet, som var anstændigt for en Dronning. Stundom bad hun Kongen med fagre Ord, at han skulde skaffe hende sine Eiendomme igjen, og sagde, at Kong Burislaf var saa stor en Ven af Kong Olaf, at han ei vilde negte Olaf hvad han forlangte, naar de mødtes. Men da Kong Olafs Venner erfarede denne Tale, fraraadede de Alle Kongen denne Færd. Der fortælles, at da Kongen en Dag tidligen om Vaaren gik paa Gaden, kom en Mand ham i Møde paa Torvet med mange og efter den Tid paa Vaaren forunderligen store Angelika-Rødder (Qvanner). Kongen tog en stor Angelika-Stilk i Haanden og gik hjem til Dronning Thyris Herberge. Thyri sad i Stuen og græd, da Kongen kom ind. Kongen sagde: „see her en stor Angelika-Stilk, som jeg giver Dig, Dronning." Hun slog den bort med Haanden og sagde: „større Skjænk gav Harald Gormsson, og mindre ræddedes Han for at fare ud af Landet og søge sin Eiendom, end Du nu gjør. Det provedes da han foer hid til Norge, ødelagde den største Deel af Landet og tilegnede sig al Skat og Skyld; men Du tør ei fare gjennem Danavældet for Kong Svend, Broder min." Da hun saa talte, sprang Kong Olaf op, svarede høit og svoer derhos: „Aldrig skal jeg fare ræd for Kong Svend, Broder Din, og mødes vi, skal han vige for mig."

Kort efter kaldte Kongen et Thing sammen i Byen og kundgjorde for hele Almuen, at han vilde drage ud af Landet om Sommeren i Leding, og vilde udbyde baade Skibe og Folk af hvert Fylke, og siger tillige, hvor mange Skibe han vilde have der fra Fjorden. Derpaa sender han Budstikke Nord og Sør, baade langs Strandkanten og op i Landet, for at lade en Hær udbyde. Siden lod Kongen Ormen Lange skyde i Vandet med alle sine andre Skibe, baade store og smaa. Selv styrede han Ormen Lange. Da nu Mandskab blev udtaget til Skibene, blev det saa omhyggeligen udvalgt, at ingen Mand maatte findes paa Ormen Lange ældre end 60 og yngre end 20 Aar; men Alle maatte være udvalgte Mænd i Styrke og Mod. Dertil udkaaredes fremfor Alle Kong Olafs Hirdmænd; thi de vare udvalgte af de Mænd indenlands og udenlands, som de stærkeste og kjækkeste vare. Cap. 101. Olafs Opbud til Strid.

Ulf Røde hedte den Mand, som bar Kong Olafs Mærke, og var i Stavnen paa Ormen Lange, og hos ham stod Kolbjørn Stallar,[1] Thorstein Oxefod og Vikar af Tiundaland, Broder til Arnljot Gellina. Paa Skandsen nærmest Forstavnen vare Vakur Elfske Raumasön, Berse Bollason hiin stærke, An Skyti fra Jæmteland, Thrand Rame fra Thelamark og hans Broder Uthyrmer. Desuden disse Halogalændere: Thrand Skjalge og Øgmund Sande, Lødver Lange fra Saltvik og Harek Hvasse; samt disse Indthrøndere: Ketil Hane, Thorfinn Eisli, Haavard og Brødrene fra Orkadal. Følgende vare i Forrum- Cap. 102. Mandtallet paa Ormen.

1) Stallar var næst Lendermænd ved Kongens Hof, og svarer til Marsk, nu Hofmarskalk. Saa kaldtes han vel fordi han først havde Kongens Hest at see til; men siden udvidedes Bestillingen.

Cap. 102. Tiundaland, see S. 8, cfr. Olaf d. Hell. S. C. 76.
Elfski ɔ: fra Elfr eller Elfarsýsla, see S. 63.
Heidmørk. Fra denne Egn var Ulf Røde, ligesom Kolbjørn Stallar var fra Raumarike. (Odd Munks Olafs. S. C. 67).
Sandr. Da der paa Halogaland findes adskillige Gaarde af dette Navn, vil det neppe være muligt med Sikkerhed at bestemme, paa hvilken af disse Øgmund havde hjemme. At det har været Gdn. Sande paa de Gamles Foxstrønd i Ylfesýsla (Nordsiden af Øst-Vaagen Ø i Lofoten), paa hvis Grund lige til 1810 stod Kirke — har dog maaskee den største Rimelighed for sig.
Saltvík, en Gaard i Ofotens Præstegd. i Saltens Fogderi.
Orkadalr, see S. 52.

met: Bjørn fra Studla, Bork fra Fjordene (Førde), Thorgrim Thjodolfsson fra Hvin, Asbjørn og Orm, Thord fra Njardarløg, Thorstein hvide fra Ofrostad, Arnor fra Møre, Halstein og Hauk fra Fjordene, Eyvind Snaker, Bergdor Bestil, Halkel fra Fjaler, Olaf Dreng, Arnfinn fra Sogn, Sigurd Bilde, Einar fra Hordaland og Finn, Ketil fra Rogaland og Griotgard den Raske. Følgende vare i Kraprummet:[1] Einar Tambarskelver, der ei regnedes som fuldbefaren; thi han var kun 18 Aar, Halstein Hlifarson, Thorolf, Ivar Smette, og Orm Skogarnef. Mange andre gjæve Mænd vare paa Ormen, endskjønt vi ei kunne opregne deres Navne. I hvert Halvrum paa Ormen vare 8 Mand, og Hver og Een var af udsøgt Mandskab, og 30 Mand vare i Forrummet. Det var almindelig Tale blandt Folk, at Ormen Langes udsøgte Mandskab udmærkede sig i Tapperhed, Styrke og Vænhed ligesaa meget blandt andre Mænd, som Ormen Lange blandt andre Skibe. Thorkel Nefja, Kongens Broder, førte Ormen korte, Thorkel Dyrdil og Jostein, Kongens Morbrødre, havde Tranen, og begge disse Skibe vare vel bemandede. Kong Olaf havde 11 store Skibe fra Throndhjem foruden Fartøier med 20 Roerbænke, mindre Skibe og Kost-Skibe.

Cap. 103. Island christnes. Da Kong Olaf paa det nærmeste havde tiltaklet sin Flaade i Nidaros, beskikkede han Mænd over hele Throndelagen i alle Sysler og Forlehninger. Da sendte han op til Island Gissur hvide og Hjalte Skeggason, for at forkynde Christendommen paa Island, og sendte med dem en Præst ved Navn Thormod tilligemed flere viede Mænd. Men han beholdt hos sig som Gidsler 4 Islændere, som ham syntes gjæveste, nemlig Kjartan Olafsson, Haldor Gudmundsson, Kolbein Thordsson og Sverting Runolfsson. Om Gissur og Hjaltes Færd er det fortalt, at de kom til Island før Althinget og fore til Thinge. Paa dette Thing blev Christendommen ved Lov indført paa Island, og den Sommer blev alt Landsfolket døbt.

Cap. 104. Grønland christnes. Den samme Vaar sendte ogsaa Kong Olaf Leif Eriksson til Grønland for at forkynde Christendommen, og den Sommer foer han derhen. I Havet tog han et Skibsmandskab, som var forliist, og laa paa Skibsvraget. Da fandt han ogsaa Viinland det gode, kom om

1) Nærmest Masten.

Studla (Staudla), nu Støle, en stor Gaard, hvorpaa Etne Hovedkirke nu staaer, i Søndhordland, der især er bleven mærkelig som Orm Kyrpings og hans Søns, Jarlen Erling Skakkes, Bopæl.

Fyrdir. Dette Navn kan efter den hos Snorre fulgte Orden og hele Sammenhængen neppe have Hensyn til Provindsen Fjordene, men snarere til den, i samme Egn som Studla og de nedenfor nævnte Øer liggende, betydelige Gaard af dette Navn, nu Førde i Vikedals Sogn i Søndhordland; jfr. hermed det Følgende.

Hvin, see S. 1. Thorgrim var sandsynligen en Sønnesøns Søn af Harald Haarfagers berømte Skald Thjodolf.

Mostr, nu Moster Ø, hvorom see S. 81. Istedenfor „Asbjørn og Orm," har Odd Munk (hans Olafs S. C. 67.) „Asbjørn fra Moster," som uden Tvivl er det Rigtige.

Njardarløg, nu Tysnæs-Øen, see S. 50.

Ofrostadir (eller Oprostadir). Hermed kan ei menes den S. 117 omhandlede Gaard, som paa denne Tid maa antages at have været beboet af en af Kong Olafs Morbrødre, nemlig enten Sigurd, Jostein, Karlshoved eller Thorkel Dyrdil (cfr. Cap. 58); men Gaarden Obrestad paa Jæderen, som i et Diplom fra 1311 kaldes Opprostadir. Flere end de tvende Gaarde af dette Navn findes neppe i Landet.

Gimsar, see S. 141. Hos Odd Munk (Olafs S. C. 67) læser man „Einar Styrkársson (Eindridsson) af Gimsum Þambarskelvir."

Vinland hit goda. Ligesom den S. 165 ommeldte Erik Røde fra Jæderen, en Sønnesøns Sønnesøn af den rige Ørne-Thorer, Herser paa Agder i Harald Haarfagers Tid, — var Grønlands første Opdager, saaledes maa Eriks Søn Leif, kaldet hinn heppni (den Lykkelige) tillægges Æren af Amerikas Opdagelse. Den Deel af dette Continent, som han gav Navnet „Viinland det gode," er efter de nøiagtigste Undersøgelser Kyststrækningen omtrent fra den 43 til den

Høsten til Grønland og havde med sig derhen en Præst og andre Lærere, hvormed han foer til Brattelid i Herberge hos sin Fader Erik. Folk kaldte ham siden Leif den Lykkelige. Men hans Fader Erik sagde, at hans Held og Uheld gik op mod hinanden, da Leif i Havet havde bjerget et Skibsly; men havdeført en skadelig Mand med sig til Grønland, og det var Præsten.[1]

Cap. 105. Ragnvald Jarl sender Mænd til Kong Olaf.

Vinteren efter at Kong Olaf havde christnet Halogaland, sadde han og Dronning Thyri i Nidaros, og Sommeren før havde Dronning Thyri født Kong Olaf et Drengebarn, som var baade stort og haabefuldt, og fik Navnet Harald efter sin Morfader. Kongen og Dronningen elskede dette Barn meget og glædede sig i det Haab, at han skulde opfødes og tage Arv efter sin Fader; men han levede ikke fuldt et Aar efterat han var bleven fød, hvilket de begge toge sig meget nær. Den Vinter vare mange islandske og andre gjæve Mænd hos Kong Olaf, som forhen bemærket. Ved den Tid var og Ingeborg, Tryggves Datter, Kong Olafs Søster, ved Hoffet. Hun var deilig af Udseende, beskeden og blid imod Almuen, af et fast og mandigt Sind, og elsket af Alle. Hun gjorde meget af de Islændere, som der vare; men kjærest var hende Kjartan Olafsson; thi han havde været hos Kongen længere end de Andre, og han fandt ofte Moro i at tale med hende, fordi hun var baade forstandig og snild i Talen. Kongen var stedse glad og lystig i Omgang med sine Mænd, og spurgte flittigen om mægtige Mænds Sæder og Hovdingskab i de nærmeste Lande, naar Folk fra Danmark og Svithjod kom til ham. Sommeren før var Halfred Vandraadeskald kommen østenfra Gøtland, hvor han havde været hos Jarlen Ragnvald Ulfsson, som da var kommen til Regjeringen i Vester-Gøtland. Ulf, Ragnvalds Fader, var en Broder af Sigrid Storraade, saa at Kong Olaf Svenske og Ragnvald Jarl vare Søskendebørn. Halfred fortalte Olaf mange Ting om Jarlen, sagde, at han var en rask Hovding, dygtig til at regjere, gavmild med Penge, modig og vennefast. Tillige sagde Halfred, at Jarlen vilde holde Venskab med Kong Olaf, og havde talet om at beile til Ingeborg, Tryggves Datter. Den samme Vinter kom Ragnvald Jarls Sendemænd fra Gøtland og traf Kong Olaf nord i Nidaros, hvor de frembare netop det samme Ærende, som Halfred havde omtalt, at Jarlen vilde være Kong Olafs fuldkomne Ven, og tillige begjærede Jarlen at indgaae i Svogerskab med Kongen ved at faae hans Søster Ingeborg til Ægte. Derhos forelagde Sendemændene Kongen gyldige Jertegn, til Beviis for, at det var i Sandhed Jarlens Ærende de fore med. Kongen hørte venligen paa deres Tale; men siger, at Ingeborg selv havde at raade for sit Jaord. Siden talede Kongen med sin Søster om denne Sag, og spurgte om hendes Mening derom. Hun svarer saalunde: „jeg haver været hos Eder en Stund, og I har viist mig broderlig Omsorg og kjærlig Agtelse allesteds siden I kom her i Landet. Derfor vil jeg samtykke i Eders Forslag om Giftermaal og venter, at I ei gifter mig med hedensk Mand.“ Kongen siger, at saa skulde være. Nu talede Kongen med Sendemændene, og det blev afgjort, førend de reiste, at Ragnvald Jarl skulde møde Kongen om Sommeren øster i Landet, dersom han vilde indgaae et fuldkomment Venskab

1) Oversætteren har her udeladt 8 Capitler af den store Udgaves Text, som ikke ansees for at være forfattede af Snorre Sturleson, men ere indskudte i Heimskringla fra andre Manuskripter. De ville imidlertid findes ved Slutningen af Oversættelsen, eftersom de indeholde interessante Bidrag til at understøtte den Paastand, at Amerika først opdagedes af vore Forfædre.

40° N. B., og nærmest Staten Conecticut, og Stedet, hvor han opslog sin Bopæl (Leifsbúdir), maa have ligget ved nuværende Mount-Hope-Bay, i Nærheden af Taunton-Flodens Udløb, see antiqvitates Americanæ S. XLI. f.

Brattahlíd, see S. 165.

med ham, og naar de da mødtes, skulde de selv tale med hinanden om dette Giftermaal. Med den Beskeed fore Jarlens Sendemænd øster; men Kong Olaf sad om Vinteren i Nidaros med megen Pragt og omgiven af mange Folk.

Cap. 106. Kong Olaf begynder Reisen til Venden.

Kong Olaf foer om Sommeren med sin Krigsmagt sør efter langs med Landet forbi Stadt. I Følge med ham var Thyri Dronning og Ingeborg, Tryggves Datter, Kongens Søster. Da søgte mange af hans Venner til ham, ligesom andre mægtige Mænd, som havde beredt sig til denne Reise med Kongen. Den første Mand iblandt disse var hans Svoger Erling Skjalgsson, der havde med sig et stort Skib paa 30 Roerbænke, som i alle Dele var vel udrustet. Der kom ogsaa til ham hans Svogre, Hyrning og Thorgeir, som hver for sig styrede et stort Skib, og desuden fulgte ham mange andre mægtige Mænd. Med denne hele Krigsmagt seilede han sørefter langs med Landet; men da han kom sør til Rogaland, tøvede han der; thi Erling Skjalgsson havde beredt ham et prægtigt Gjæstebud paa Sole. Der kom Jarlen, Ragnvald Ulfsson, fra Gotland Kongen imode, for at faae den Sag afgjort, hvorom der om Vinteren havde faret Sendebud imellem dem, nemlig Giftermaalet med Ingeborg, Kongens Søster. Venligen tog Olaf imod ham, og da Sagen kom paa Bane, sagde Olaf, at han vilde holde sit Ord, og gifte sin Søster Ingeborg med ham, dersom han vilde antage den rette Tro, og lade alle de Undersaattere, som han var sat til at raade over, christne. Jarlen gav dertil sit Ja, hvorpaa han og hans hele Følge blev døbt. Nu blev det Gilde forøget, som Erling havde ladet gjøre, da Jarlen der holdt Bryllup med Ingeborg, Tryggves Datter. Da havde Kong Olaf giftet alle sine Søstre bort. Jarlen begav sig med Ingeborg paa Hjemveien, og Kongen sendte lærde Mænd med ham for at christne Folket i Gøtland, og lære dem den rette Tro og Sæder. Kongen og Jarlen skiltes ad i det kjærligste Venskab.

Cap. 107. Olafs Reise til Venden.

Efter sin Søster Ingeborgs Bryllup gjorde Kongen sig i største Hast færdig til at reise ud af Landet med sin Hær, som var stor og bestod af vakkre Folk. Da han forlod Landet og seilede sørefter, havde han 60 Krigsskibe, hvormed han seilede Danmark forbi, gjennem Øresund til Venden. Han satte Kong Burislaf Stevne, og da Kongerne mødtes, talede de om de Eiendomme, som Kong Olaf krævede, hvilken Samtale gik fredeligen af, da der blev gjort god Rede for de Eiendele, som Kong Olaf der syntes at eie. Kong Olaf tøvede der langt ud paa Sommeren, og fandt der mange af sine Venner.

Cap. 108. Svea- og Danakongernes og Erik Jarls Raadslag mod Olaf.

Den danske Konge Svend Tveskjæg var da bleven gift med Sigrid Storraade, som før er fortalt. Sigrid var Kong Olaf Tryggvessons største Uven, hvortil Grunden var, som forhen sagt, at Kong Olaf havde slaaet op med hende og slaaet hende i Ansigtet. Hun eggede meget Kong Svend til at holde Slag med Kong Olaf Tryggvesson, sigende, at dertil var tilstrækkelig Grund, da han havde ægtet hans Søster Thyri uden hans Lov „og dette vilde Eders henfarne Frænder ei have taalt." Slige Overtalelser havde Sigrid ofte i Munden og bragte det derved omsider saa vidt, at Svend fuldt og fast bestemte sig dertil. Tidligen om Vaaren skikker Kong Svend Sendemænd øster til Svithjod, til sin Svoger Olaf Sveakonge og til Erik Jarl og lod dem sige, at Norges Konge Olaf udskrev Mandskab til Ledingsfærd, og agtede om Sommeren at fare til Venden. Til dette Sendebud føiede Danakongen en Opfordring til Sveakongen og til Erik Jarl, at de med en Hær skulde møde Kong Svend, for at de alle kunde drage i Strid mod Kong Olaf Tryggvesson. Sveakongen og Erik Jarl vare strax rede til denne Færd, og samlede en stor Flaade og Krigshær i Sveavælde, hvormed de seilede sørefter til Danmark, og kom der før Kong Olaf Tryggvesson var seilet østerud. Derom taler Haldor Uchristne i sit Digt om Erik Jarl:

Cap. 106. Sóli, d. e. Gd. Sole, hvorpaa Kirken staaer (Kirke-Sole) i Haalands Prgd. paa Jæderen.

Kongetvinger udbød
Meget Folk fra Svithjods Land,
Og modig i Sværdblinkens Storm[1]
Sør til Slaget styred'.
Hver en Mand, som feder
Liig-Ravn, Erik følger,
Og saarlystne Maage
Tørst paa Havet slukker.

Sveakongen og Erik Jarl styrede Danakongen i Møde, og havde tilsammen en ustyrtelig Hær.

Med det Samme Kong Svend sendte Bud til Svithjod efter en Krigshær, sendte han tillige Sigvald Jarl til Venden, for at udspeide Kong Olaf Tryggvessons Færd, og ved listige Snarer bringe det dertil, at Kong Svend og Kong Olaf kunde træffe paa hinanden. Saaledes farer Sigvald sin Vei og kom til Venden. Først kom han til Jomsborg, og siden opsøgte han Kong Olaf Tryggvesson. I deres Tale var der meget Venskab, og Jarlen satte sig i stor Yndest hos Kongen. Astrid, Jarlens Kone, Kong Burisleifs Datter, var en stor Ven af Kong Olaf Tryggvesson, fornemmeligen formedelst den Forbindelse, som havde været imellem dem, da Olaf havde været gift med hendes Søster Geira. Sigvald Jarl var en forstandig og snu[2] Mand, og da han havde faaet en Stemme med i Kong Olafs Raad, forsinkede han ham meget i at seile østenfra, og opfandt dertil forskjellige Grunde. Olafs Folk viste sig derover i høieste Maade utilfredse; thi Mandskabet higede meget efter at komme hjem, da de laae ganske seilfærdige og ventede kun paa Bør. Omsider fik Sigvald Jarl hemmeligen Bud fra Danmark, at Sveakongens Hær var kommen østenfra, og at Erik Jarls Hær iligemaade var udrustet, samt at alle disse Høvdinger monne komme øster under Venden, og havde besluttet at bie Kong Olaf ved en Ø, som hedder Svold. Tillige opfordredes Jarlen til at mage det saa, at de kunde træffe Kong Olaf der. Cap. 109. Sigvald Jarls Svig-Planer.

Da kom der et Flyve-Rygte til Venden, at Danakongen Svend havde udrustet en Krigshær, og snart ymtedes der om, at han vilde opsøge Kong Olaf. Men Sigvald Jarl siger til Olaf Konge som saa: „Det er ingenlunde Kong Svends Agt, med Danahæren alene at vove sig i Slag med Dig, saa stor en Krigshær, som I have; men dersom I have nogen Mistanke om, at nogen Ufred er paa Færde, da skal jeg følge Eder med min Hær — thi stor Styrke syntes paa den Tid at være, der hvor Jomsvikinger fulgte Høvdinger — og jeg skal give Dig **11** bemandede Skibe." Kongen tog imod dette Tilbud, og da den Smule Vind, som blæste, var føielig, lod han løse Flaaden og blæste til Afreise. Seilene heisedes, og alle Smaaskibene, som seilede hurtigere, gik til Søes fra de øvrige. Men Cap. 110. Kong Olafs Reise fra Venden.

1) Det hele Vers beskriver det Mod, hvormed Erik Jarl ruster sig til dette Søslag. 2) I Texten: „raadig" som veed at finde paa Raad; bruges endnu meget i Bonde-Tale.

Cap. 109. Svoldr (Svøldr, Svolþr, Svaldr, ogsaa Svaulland, Svanland), en Ø i Vindland. Alle Undersøgelser for nøiere at udfinde denne mærkværdige Øes Beliggenhed, have hidindtil ei ført til noget fuldkommen paalideligt Resultat. — At Svoldr har ligget imellem den sydøstlige Side af Øen Rygen og Fastlandet, derom maa man være enig; men da der fornemmelig i denne Egn ere foregaaede store Naturomvæltninger, saasom først i 14de Aarhundrede, hvorved hele Øer og Landstrækninger ere opslugte af Havet og nye Dyb fremkomne, saa indsees let Vanskeligheden om ikke Umuligheden af en fyldestgjørende Løsning af denne Opgave. Imidlertid har man dog anseet det for rimeligst, at den nu heel ubetydelige, men fordum meget større Ø Ruden, der synes at have været sammenhængende med den i Nordost liggende Ø, Greifswaldsche Oie, fordum kaldet Svant-Wusterhausen har udgjort de Gamles Svoldr (see blandt andet Suhm Hist. af Danm. 3 D. S. 314—15, Annal. f. Nord. Oldk. 1 B. S. 221 f.).

Jarlen, som seilede nærmest Kongens Skib raabte ombord til dette og bad Kongen seile i sit Kjølvand; thi mig er mest bekjendt, hvor der er dybest imellem Øerne og Sundet, og dette kunne I tiltrænge med disse store Skibe." Da seilede Jarlen foran med sine 11 Skibe, og ham fulgte Kongen med sine store Skibe, ogsaa 11 i Tallet; men den hele øvrige Flaade seilede ud til Søes. Da nu Sigvald Jarl kom seilendes nær under Øen Svold, roede en Skude imod ham, som beretter Jarlen, at Danakongens Hær laae i Havn foran dem. Da lod Jarlen Seilene falde paa sine Skibe, og de roe ind under Øen. Haldor Uchristne siger:

Og med en og sytti
Skibe Kongen foer fra Syd;
Og gjæve Sværdesvinger[1]
Blodfarved Sværd i mordisk Slag.
Da Jarl egged skaanske Hind[2]
Til paa Hav at møde,
Tappre Slægters Forbund
Blev ganske sønderrevet.

Der siges at Kong Olaf og Sigvald Jarl havde 70 Skibe og nok et, da de seilede søndenfra.

Cap. 111. Kongernes Samtale.

Danakongen Svend, Sveakongen Olaf og Erik Jarl vare da der med deres hele Krigsmagt. Da Veiret var fagert, og der var klart Solskin, ginge alle Høvdinger ud paa Holmen med et stort Følge, og de saae Skibene seile ud i Havet mange i en Klynge og blandt dem et stort og skinnende Skib. Da sagde begge Kongerne: „dette er et stort og overmaade fagert Skib, det mon være Ormen hiin lange." Erik Jarl svarer: „ikke er dette Ormen hiin lange." Og det var som han sagde; thi dette Skib aatte Endrid fra Gimsar. Kort efter saae de et andet Skib komme seilendes, meget større end det første. Da sagde Kong Svend: „Ræd er Olaf Tryggvesson nu; thi nu tør han ei seile med Hovedet paa sin Drage." Da siger Erik Jarl: „ikke er dette Kongens Skib; dette Skib kjender jeg; thi der er farvede Dugstriber i Seilene. Dette er Erling Skjalgsson, lad dem kun seile; thi det er bedre for os, om dette Skib aldeles savnes i Olafs Flaade, saa vel udrustet som det er." Noget efter saae de, og kjendte Sigvald Jarls Skibe, som dreiede af og lagde sig under Holmen. Derpaa saae de 3 Skibe komme seilendes og det ene var meget stort. Da bød Kong Svend sine Mænd gange til deres Skibe; „thi der seiler Ormen lange." Erik Jarl siger: „mange andre store og stadselige Skibe have de foruden Ormen lange; lader os end bie." Da sagde mange Mænd: „ikke vil Erik Jarl nu slaaes og hevne Fader sin, og det er en stor Skam, at det skal spørges omkring i alle Lande, at vi ligge her med en saa stor Krigsmagt, medens Kong Olaf seiler ud til Søes lige for vore Øine." Men da de havde talet derom en kort Stund, saae de 4 Skibe komme seilende, hvoraf det ene var en stor Drage, som var stærk forgyldt. Nu stod Kong Svend op og sagde: „høit skal Ormen bære mig i Qvæld; thi hannem skal jeg styre." Da sagde Mange, at Ormen var et forunderligen stort og fagert Skib, og der hørte et høit Sind til at lade bygge sligt et Skib. Da sagde Erik Jarl saa høit, at nogle Mænd hørte derpaa: „om end Kong Olaf ikke havde flere Skibe end dette, monne dog Kong Svend aldrig faae det fra ham med Dana-Hæren alene." Derpaa stimlede Mandska-

1) Egentligen: „gjæve Sværdets Træ" d. e. Helt, da Digterne bruge Billedet af Træer om Helte og Mænd. 2) De Svenske.

Cap. 111. Gimsar, see S. 141.

det til Skibene, toge Tæltene ned, og agtede i en Hast at gjøre sig slagfærdige. Medens Høvdingerne talede imellem sig, hvad nu er fortalt, saae de 3 meget store Skibe komme seilende, og endeligen bag efter dem det fjerde, og det var Ormen lange. Af hine store Skibe, der seilede foran, og som de troede var Ormen lange, var det første Tranen, det andet bag efter dette var Ormen korte; men da de saae Ormen lange, kjendte Alle den, og Ingen sagde derimod, at Olaf Tryggvesson der monne seile; derpaa ginge de til deres Skibe og rustede sig til Strid. Mellem Høvdingerne Kong Svend, Kong Olaf (Svenske) og Erik Jarl sluttedes den Forening, at de skulde dele Norge i 3 Dele mellem sig, dersom de fældede Kong Olaf Tryggvesson; men den af Høvdingerne, som først besteeg Ormen, skulde have alt det Bytte, som der fandtes, og hver af dem beholde de Skibe, som han Selv ryddiggjorde. Erik Jarl havde et stort Krigsskib, som han pleiede at bruge paa sine Vikingetog, og der var en Jernkam øverst paa begge Sider af Stavnen; men nedenfor var en tyk Jernplade saa bred som Kammen, der gik heel ned i Vandgangen.

Da Sigvald Jarl med sin Flaade roede ind under Holmen, saae Thorkel Dyrdil af Tranen og andre Skibsstyrere, som seilede med ham, at han vendte med sine Skibe under Holmen, lode derpaa deres Seil falde, roede efter ham, raabte til dem og spurgte, hvi de seilede den Vei? Jarlen siger, at han vilde bie Olaf Konge, da han frygtede der var Ufred paa Færde. De holdt da paa Aarerne, indtil Thorkel Nefja kom med Ormen korte, og de 3 Skibe, som ham fulgte. Da de nu fortalte dem det Samme, strøge de ogsaa Seilene, lode Skibene drive, og biede Kong Olaf. Men da Kongen seilede ind imod Holmen, roede hele den fiendtlige Flaade indenfor dem ud i Sundet. Da de saae dette, bade de Kongen seile sin Vei, og ikke lægge i Slag med saa stor en Hær. Kongen svarer høit paa Skandsen hvor han stod: „lad Seilene falde, ikke skulle mine Mænd tænke paa Flugten, aldrig haver jeg flyet i Strid; Gud raader for mit Liv, men Flugten tager jeg aldrig.“ Saa blev gjort, som Kongen sagde: Saa siger Halfred: Cap. 112. Om Kong Olafs Folk.

Det vidt og bredt omtales skal,
Hvad daadstærke Konge
Til sine Helte sagde
Under Vaaben=Trætte.
Han, som Krigers Række bryder,
Bød sine Tappre ei
Paa Flugten tænke; da
Mindes Drots raske Ord.

Kong Olaf lod alle sine Skibe blæse til Samlag. Kongens Skib laae midt i Flaaden, og paa den ene Skibsbord Ormen korte, paa den anden Tranen, og da de skulde belægge Stævnene, bandtes Ormen langes og Ormen kortes Forstavne sammen. Da Kongen saae dette, raabte han høit, og befalede, at de skulde lægge det store Skib bedre frem, saa at dets Agterdeel ei kom til at ligge længst tilbage i Flaaden. Da svarer Ulf hiin Røde: „skal Ormen lange lægges saa meget længere frem, som den er længere end andre Skibe, da bliver der travelt[1] paa Forstavnen i Dag.“ Kongen svarer: „ei vidste jeg, at jeg havde en Stavnboer, som er baade rød og ræd.“ — Ulf: „Forsvar Du saa godt Agterskandsen, som jeg Forstavnen.“ Kongen holdt en Bue i Haanden, lagde en Piil paa Strængen, og sigtede paa Ulf. Ulf sagde: „skyd en anden Vei, Konge, did hvor det mere behøves; mit Arbeide er Din Vinding.“ Cap. 113. Kong Olafs Skibe lægges sammen.

1) I Texten: „aavindt“ som endnu bruges.

Cap. 114. Om Kong Olaf.

Kong Olaf stod paa Agterskandsen paa Ormen, høit over de Andre. Han havde et forgyldt Skjold og guldbeslagen Hjelm; over sin Brynie havde han en kort rød Trøie, og var let kjendelig fra andre Mænd. Da Olaf nu saae, at den splittede Krigsmagt flokkede sig sammen, og Mærket blev opstillet for Høvdingerne, spurgte han: „hvo er Høvding for den Hær, som er lige over for os?" Ham blev svaret, at det var Kong Svend Tveskjæg med Danahæren. Kongen svarer: ei ræddes vi for de bløde Daner; thi intet Mod er der i dem; men hvo er den Hær, som er paa høire Side af Danerne?" Ham blev svaret, at det var Kong Olaf med Sveahæren. Kong Olaf siger: „bedre var det for Svearne, at sidde hjemme og slikke deres Offerboller end at gange under Eders Vaaben paa Ormen Lange; men hvo eier de store Skibe, som ligge paa Bagbord-Siden af Danerne?" — „Der er Jarlen Erik Hakonsson," sige de. — Da svarer Kong Olaf: „Han monne synes at have skjellig Grund til at møde os, og af denne Hær kunne vi vente den skarpeste Strid; thi de ere Nordmænd som vi."

Cap. 115. Striden begynder.

Nu lode Kongerne Aarerne lægge ud og berede sig til Angreb. Svend Konge lagde sit Skib imod Ormen Lange; udenfor ham lagde sig Olaf Svenske og satte sine Skibs-Stavne mod det yderste af Kong Olaf Tryggvessons Skibe, og paa den anden Side lagde sig Erik Jarl. Da begyndte en haard Strid. Sigvald Jarl skaatede med Aarerne paa sine Skibe, og lagde sig ikke i Slag. Saa siger Skule Thorsteinsson, som da var med Erik Jarl:

Frisers Fiende[1] og Sigvald
Fulgte jeg, og i Alder ung
I Spydets Sang jeg Hæder fik,
(Folk finde nu jeg ældes),
Der hvor jeg før ved Svolder
Var røde Saarets Nør[2]
I Hjelme-Drøn mod Fienden,
I skarpe Malme-Thing.[3]

Og end siger Halfred herom:

Forvist jeg tænker Kongen,
Som øger Slagets Storm,
Der savner throndske Gutter;
Mangen Drot kom paa Flugt.
Den tappre Eneherre
Ene stred med Konger to,
Og med Jarl som Tredie.
Fortælle Sligt er Hæders-Skik.

Cap. 116. K. Svends og Olafs Flugt.

Dette Slag var det skarpeste, og voldte stor Folke-Spilde. Stavnboerne paa Ormen Lange, Ormen Korte og Tranen kastede Drægge og Stavn-Ljaer i Kong Svends Skib; men brugte deres Vaaben mod dem, som stode under deres Fødder. Saaledes ryddiggjorde de alle de Skibe, som de kunde holde fast. Men Kong Svend og det Mandskab, som undkom, flygtede til andre Skibe, og lagde sig udenfor Skudvidde. Saaledes gik det med denne Hær, som Kong Olaf Tryggvesson havde spaaet. Da lagde Kong Olaf Sveakonge frem i Stedet, og strax de kom Storskibene nær, gik det dem som hine, at de mistede mange af deres Folk med nogle af deres Skibe, og maatte saaledes ogsaa lægge fra. Men Erik Jarl lagde Jærnbarden Side om Side med det yderste af Kong Olafs Skibe, blottede det for Mandskab, kappede Touget og lod det drive.

1) Erik Jarl. 2) Sværdet. 3) Slaget.

Dernæst lagde han til det næste og sloges, indtil Mandskabet var ryddet. Nu begyndte alle de Folk, som vare paa de mindre Skibe, at løbe op paa de store, og Jarlen kappede dem løs, saa fort han havde blottet dem for Mandskab. Daner og Svear lagde sig derefter paa Skudvidde rundt om paa alle Sider af Olafs Skibe; men Erik Jarl laae stedse Side om Side med Skibene og brugte sine Hugvaaben, og saa fort der faldt Folk paa hans Skibe, kom andre, Daner og Svear, til i Stedet. Saa siger Haldor:

Skarpe Sværde-Tummel
Paa Ormen lange reistes,
Gyldent Spyd i Luften gjaldt,
Raske Gutter Freden brød'.
Folk sagde, at en Hær
Af Daner og af Svear,
Lægbider blankes Svinger',[1]
Ham før i Slaget fulgte.

Da blev Striden allerskarpest, og mange Folk faldt; men tilsidst kom det dertil, at alle Kong Olaf Tryggvessons Skibe bleve ryddiggjorte, undtagen Ormen lange, hvor alt hans Mandskab, som vaabenført var, havde samlet sig. Da lagde Jærnbarden Side om Side med Ormen, og Striden fortsattes med Hugvaaben. Saa siger Haldor:

Ormen lange kom i Nød,
Det gungred' under blodigt Rør,
Stavnens runde Skive brast,[2]
Da han der svinger Spyd,
Som Pantser skader, lagde
Jærnbard ved lange Orm;
I Hjelme-Storm ved Holm
Jarlen Seier vinder.

Erik Jarl var i Forrummet paa sit Skib, hvor der var opstillet en Skjoldborg. I Slaget blev der baade brugt Hug-Vaaben og stukket med Spyd, og der blev kastet med Alt hvad Vaaben var. Nogle gjorde Bueskud, Andre skjøde af Haanden med Spyd. Der blev saa stor en Mængde Vaaben kastet ind paa Ormen, og der fløi saa tykt af Spyde og Pile, at Skjoldene vanskeligen kunde afbøde dem; thi paa alle Kanter var Ormen omgiven af Krigsskibe. Da bleve Kong Olafs Folk saa rasende, at de løb ombord i de fiendtlige Skibe for at naae Mandskabet med Sværdehug og dræbe det; men mange lagde sig ikke saa nær Ormen, for at undgaae Striden med Hugvaaben. Saaledes ginge de Fleste af Olafs Mænd overbord, da de meente ikke andet end at de strede paa slet Vold, og sank saaledes under deres Vaaben. Saa siger Halfred: Cap. 171 Om Erik Jarl.

De som trodse Kampens Fare,
Med tunge Pantserringe
Sank ned af Ormen lange;
I Slag de ikke vige.
Hvor Ormen skred med Folkeflok
Der slige Gutter savnes;
Skjønt hiin dyrebare Konge
Ormen lange styrer.

1) Lægbider d. e. Sværdet, hvormed hugges i Fiendens Lemmer, og Sværdets Svinger er Krigsmanden. 2) Det var Sædvane hos vore Forfædre at opstille Skjolde ved Stavnen til Prydelse, og disse bleve nu tilintetgjorte.

Cap. 118. Om Einar Tambarskelver.

Einar Tambarskelver, som var den skarpeste Bueskytter, stod i Kraprummet,[1] og skjød med sin Bue. Einar skjød en Piil mod Erik Jarl, som ramte Roerknappen over Jarlens Hoved saa dybt, at den foer ind i Træet lige til Pilebaandet.[2] Jarlen saae derhen, og spurgte, om de vidste hvo der skjød? men i det Samme kom en anden Piil saa nær Jarlen, at den fløi mellem Haanden og Siden, og derpaa bag i Fjælen paa Høvding-Stolen,[3] saa at Brodden stod langt igjennem. Da sagde Jarlen til en Mand, som Nogle kalde Finn, men Somme sige at han var af finsk Æt, og var en ypperlig Bueskytter: „skyd Du den store Mand i Krapperummet." Finn skjød, og Pilen traf midt paa Einars Bue just i det Dieblik, da Einar tredie Gang spændte den, og da brast Buen i to Dele. Nu sagde Kong Olaf: „hvad var det som brast saa høit?" Einar svarer: „Norge af Dine Hænder, Konge." — „Ei monne saa stort et Knald være skeet," siger Kongen; „tag min Bue og skyd med den," og i det Samme kastede han Buen til ham. Einar tog Buen, og trak den strax over Spidsen af Pilen, og sagde: „for veeg, for veeg er den mægtige Konges Bue," og kastede Buen fra sig, tog sit Sværd og Skjold og sloges mandigen.

Cap. 119. Olaf giver sine Mænd skarpe Sværd.

Kongen stod i Løftingen paa Ormen lange, og skjød meestendeels den Dag stundom Bueskud, men stundom og med Kastespyd; men altid to ad Gangen. Kongen saae frem over Skibet, og saae sine Mænd hugge tidt med deres Sværd; men tillige, at de bede kun lidt. Da raabte han høit: „hvi gjøre I saa sløve Hug, da jeg seer, at de ikke bide for Jer." En iblandt dem svarede, at Sværdene vare sløve, og fulde af Skurer. Derpaa gik Kongen ned i Forrummet, lukkede op Høisædes-Kisten, og tog mange hvasse Sværd, som han gav sine Mænd; men da han rakte den høire Haand ned, var der Nogle, som saae, at Blodet randt ned under Staalhandsken; men Ingen vidste, hvor han var saaret.

Cap. 120. Ormen bestiges.

Heftigst var Forsvaret paa Ormen, og der skede størst Mandskade blandt Stavnboerne, og dem som stode i Forrummet; thi paa begge Steder var Mandskabet meest udvalgt og Skibsbordene høiest; men midt paa Skibet faldt Folket først. Da kun faa Folk stode ved Skibs-Masten, besluttede Erik Jarl at entre Skibet og besteeg Ormen selv femtende. Da kom Hyrning, Kongens Svoger, tilligemed nogle Andre imod ham, og der blev den skarpeste Strid, som endtes saa, at Jarlen maatte rykke tilbage til Jærnbarden, og Nogle af dem, der havde fulgt ham, faldt, Andre bleve saarede. Derom taler Thord Kolbeinsson:

Hjelmesmykked Helte stod'
Ved Odins røde Tofte.
Hyrning, som med Sværdet blaa
Kongen værged, Hæder vandt.
Før denne Daad forglemmes,
Styrte høie Fjeldes Halle.

Nu blev Striden atter overmaade heed, og mange Mænd faldt paa Ormen. Men da Mandskabet tyndedes paa Ormen, og Modstanden svækkedes, besluttede Jarlen anden Gang at bestige Ormen, og atter var Modtagelsen haard. Da nu Stavnboerne paa Ormen saae dette, ginge de agter ud paa Skibet, vendte sig mod Jarlen, og gjorde en haard Modstand. Men fordi der vare faldne saa mange Folk paa Ormen, at Skibssiderne mangesteds vare blottede, stege Jarlens Mænd vide omkring op paa Skibet, og alt det Mandskab, som endnu stod til Forsvar paa Ormen, søgte agter ud paa Skibet, hvor Kongen var, og opstillede sig der til Værge. Saa siger Haldor Uchristne, at Erik Jarl da opmuntrede sine Mænd:

Hugprude Jarl egged
Da sine vrede Gutter,

1) Tæt ved Masten. 2) Baandet, som heftede Pilefjæren til Skaftet. 3) Formodentlig en Stol ved Roret.

Og Folkets Skare viger
Bag til Olafs Tofte,
Og de med Hjelme der
Havørnen lukked inde
Om Had'lands snilde Helt.[1]
Venders Morder rydder Val.[2]

Kolbjørn Stallar, der bar Klæder og Vaaben, som lignede Kongens, og var en overmaade stor og vakker Mand, gik op paa Agterskandsen til Kongen, og nu blev den skarpeste Strid i Forrummet. Men fordi saa mange af Jarlens Folk vare komne op paa Ormen, som der kunde rummes, og hans Skibe paa alle Sider omringede Ormen, og fordi der var kun faa Folk paa Ormen til Værge mod saa stor en Hær, faldt de fleste af Ormens Mandskab paa en kort Stund, saa stærke og modige de end vare. Olaf Konge og Kolbjørn Stallar løbe begge overbord, hver paa sin Side af Skibet; men Jarlens Mænd havde lagt Smaaskibe uden om Ormen og dræbte dem, der sprang til Havs. Da nu Kongen selv var sprungen overbord, vilde de gribe ham med Hænderne, og føre ham til Erik Jarl; men Olaf Konge kastede Skjoldet over sig og sank under Vandet. Kolbjørn skjød Skjoldet under sig, for at beskytte sig mod de Spyd, der bleve skudte fra Skibene, som laae under Ormen, og faldt saaledes i Søen, at Skjoldet kom under ham, saa han ei saa hastig sank under Vandet. Saaledes blev han fangen og ført op paa Skuden, og de meente, at det var Kongen. Han blev da bragt for Jarlen; men da Jarlen blev vaer, at det var Kolbjørn og ikke Kong Olaf, skjænkede han ham Livet. I samme Øieblik sprang alle de blandt Olafs Mænd, som i Live vare, overbord fra Ormen, og Halfred siger, at Kongens Broder, Thorkel Nefia, sidst af alle Mand sprang fra Borde. Cap. 121. Ormen lange ryddes.

Arme-Smykkes-Øder[3]
Tranen saae og begge
Orme flyde om paa Hav,
(Glad han rødned' Spyd i Strid,)
Før den forvovne Helt,
Hugprud i skarpe Strid,
Den store Svømmer, Thorkel,
Flyer paa Takkelravnen.[4]

Som før er fortalt kom Sigvald Jarl i Olaf Konges Følge i Venden med **10** Skibe; men paa det **11**te vare Kongedatteren Astrids, Sigvald Jarls Kones, Mænd. Da nu Kong Olaf var sprungen overborde, reiste hele Hæren Seiers-Raab, og da sloge Sigvald Jarl og hans Mænd Aarerne i Søen og roede til Slaget. Derom taler Haldor Uchristne: Cap. 122. Oboernes Sagn.

Vende-Skib kom i Strid
Fra den vide Fjærne;
Skjoldets sultne Ulve[5]
Aabned Jerngab mod Folk.[6]
Sværdebrag blev paa Hav,
Ørnen sled Ulvemad.[7]
Gjæve Heltefører slog;
Da flygted' mangen Drot.

Men den Vende-Snække, som Astrids Mænd vare paa, roede tilbage under Venden, og strax kom det Rygte i Omløb, at Kong Olaf havde kastet sin Brynie under Vandet, svøm-

1) Hadelands d. e. Norges Helt, Olaf. 2) Valpladsen gjordes ryddelig af Erik Jarl. 3) Gavmild Konge. 4) Skibet. 5) Sværdet, der ødelægger Skjoldet som et Udyr. 6) Svingedes mod Fienden. 7) Der skede stort Nederlag.

met saa undaf Krigsskibene, og var derpaa gaaet ombord i Vendesnækkerne, hvorefter Astrids Mænd havde ført ham til Venden. Siden er der bleven gjort mange Fortællinger af Nogle om Kong Olafs Færd. Men saaledes siger Halfred:

Ei veed jeg, om jeg ham,
Som mætter sulten Ravn,
Levende skal prise,
Eller død Flodlysets Øder.[1]
Begge Dele Folk fortælle.
Det være som det vil,
Sandt Kongen saaret er,
Farligt om ham spørges.

Men hvordan dette end haver været, saa kom Olaf Tryggvesson aldrig siden til Riget i Norge. Dog siger Halfred Vandraadeskald saaledes:

Han som det sagde, at
Krigserfaren Konge
Leved', tjente Hadereǹ
Af Svig Kong Tryggvesson.
Og det er i Alles Munde,
Olaf slap Staalets Thing,[2]
Folkets Gisning usand er,
Langt værre maa det være.

Alt Folket med en Hær
Angreb tappre Konge,
Det spurgte jeg, at ei
Det Skjæbnens Villie var,
Raader af Bjergets Sølv[3]
Skulde uden Skade
Slippe fra slig en Styr.
Folk gjætte rimeligt.

Mig fortælle nogle Mænd
Fra Øst om Kongen, som
Saaret blev i Sværdeklang,
Eller og med Livet slap.
Nu fra store Slag mod Syd
Sandspurgt er Kongens Mord.
Det Ord, som farer hid og did,
Jeg slet ikke ændser.

Cap. 123. Om Erik Jarl Hakonsson. Ved denne Seier blev Erik Jarl Hakonsson Eier af Ormen lange og fik dermed et stort Bytte, og Selv styrede han Ormen efter dette Slag. Saa siger Haldor:

Helt med Hjelm bedækket
Ormen bar til Sværdething;
Da smykked Folket Skuder,
Der Syd tog Jarlen glad.
Mod Orm i Vaaben-Tummel;
Dog maatte Hemmings Broder,[4]
Som fra gode Æt nedstammer,
Først farve Eg med Blod.

Svend, Hakon Jarls Søn, havde den Gang fæstet Holmfrid, en Datter af Olaf Sveakonge. Da nu Svend Danakonge, Olaf Sveakonge og Erik Jarl skiftede Norges Rige mellem sig, fik Olaf Konge 4 Fylker i Throndhjem, begge Mørerne og Raumsdalen, og øster i Landet fik han Ranrige fra Gøt-Elven til Svinesund. Denne Landstrækning overgav Olaf i Svend Jarls Hænder paa samme Vilkaar, som Skattekonger eller Jarler tilforn havde havt af Overkonger. Erik Jarl fik 4 Fylker i Throndhjem, og desforuden Halogaland og Naumadalen, Fjordene med Fjaler, Sogn, Hordaland, Rogaland og nordre Agder lige til Lindesnæs. Sau siger Thord Kolbeinsson:

1) Flodlys er det bekjendte Billede paa Guld, og dets Øder er den gavmilde Konge Olaf. 2) Undslap fra Slaget. 3) Fjeldets Gave eller efter Andre Haandens Iis; begge Dele betyder Sølvet eller Guldet, det blanke Sølv. „Det var ikke," siger Digteren, „Skjæbnens Villie, at den mægtige Konge skulde undkomme fra Slaget, og Rygtet herom fandtes ei rimeligt." 4) Erik Jarl.

Jeg veed, at de fleste Herser
Først Venner var' af Jarl;
Dog Erling var undtagen;
Guldets Herre[1] priser jeg.
Kort efter Olafs Mord
Alt Landet underlagdes[2]
Nord fra Vik' til Syd i Agd';
Mine Ord jeg vælger.

Ved Herren Folket glædes,
Med vor Lod vi er' tilfreds;
Han sig forpligtet kalder nu
Om Norge holde Haand.
Det Rygte kom fra Syd,
At død var Danakongen Svend,
Hans Byer vare øde,
Faa kan Ulykken flye.

Danakongen Svend beholdt Viken, som han tilforn havde havt; men han overdrog Erik Jarl Raumarige, og Hedemarken. Svend Hakonsson tog Jarledømme af Olaf Svenske. Svend var en af de vakkreste Mænd Nogen har seet. Jarlerne Erik og Svend lode sig begge døbe og antoge den rette Tro; men saalænge de raadede over Norge, lode de Enhver holde sin Christendom, som han vilde. Derimod holdt de gamle Love og alle Landets Sæder ved Magt og vare vennesæle Mænd, og gode Styrere; dog havde Erik Jarl meest at sige blandt Brødrene i Alt hvad der angik Styrelsen.

1) Egentligen „som giver Ild af Skibets Grund." Skibets Grund er Havet, og Havets Ild, som bekjendt, Guld, altsaa den gavmilde Konge. 2) Under Erik Jarl.

VII.

Kong Olaf Haraldsson den Helliges Saga.

Regjerer fra 1015-1030.

Olaf, Harald Grænskes Søn, blev opdragen hos sin Stiffader Sigurd Syr og sin Moder Aasta. Rane hiin Vidfarne var hos Aasta, og han opfostrede Kong Olaf Haraldsson. Tidligen naaede Olaf Mands Fuldkommenhed, var vakker af Udseende, middelmaadig af Vært, og allerede meget ung var han forstandig og ordsnild. Sigurd var en meget driftig Huusfader, der holdt sine Folk meget til Arbeide; Selv foer han ofte omkring for at tilsee Ager og Eng, saa og Qvæget og desuden Smiden, eller hvorsomhelst hans Folk havde Noget at arbeide.

Cap. 1. Olaf den Helliges Opfostring.

Engang vilde Kong Sigurd ride af Gaarde; men da der var Ingen hjemme paa Gaarden, befalede han sin Stifsøn Olaf at sadle sin Hest. Olaf gik til Gjedehuset, tog den Buk, som størst var, ledte den frem, og lagde Kongens Sadel paa den, gik derpaa hen og sagde ham, at han havde opsadlet hans Ridehest. Da nu Kong Sigurd kom til og saae, hvad Olaf havde gjort, sagde han: „let er det at see, at Du lidet vil ændse mine Befalinger; ogsaa vil Din Moder finde det Sømmeligt, at jeg ikke befaler Dig Noget, som er mod Dit Sind. Jeg seer nok, at vi ere af ulige Sindelag, og at Du er langt mere storsindet end jeg." Olaf svarede lidet dertil, loe og gik sin Vei.

Cap. 2. Om Olaf og Kong Sigurd Syr.

Da Olaf Haraldsson voxte op, blev han ikke høi, men middelmaadig af Vært, derhos meget før og af gode Kræfter. Han havde lysebrune Haar og et bredt Ansigt, som var lyst og rødt. Især havde han udmærkede Øine, som vare deilige og spillende, saa man maatte ræddes ved at see ham i Øinene, naar han var vred. Olaf var en stor Idrætsmand[1] i mange Dele, saasom han forstod vel at behandle sin Bue og udmærkede sig især i at kaste Spyd med Haanden; han var en stor Svømmer, hændig, og meget nøiseende i alt Smede-Arbeide, hvad enten han Selv eller Andre havde gjort det. Djærv og snild var han i sin Tale, og blev snart fuldmoden baade i Styrke og Forstand. Han var afholdt af alle sine Frænder og Bekjendte, hidsig i Lege og vilde altid være den Første, som tilbørligt var formedelst hans Byrd og Værdighed. Han blev kaldet Olaf den Tykke.

Cap. 3. Om Kong Olafs Idrætter.

Olaf Haraldsson var 12 Aar gammel, da han første Gang steg ombord paa et Krigsskib. Hans Moder Aasta fik Rane, som blev kaldet Kongefostre, til at anføre Krigsfolket og have Tilsyn med Olaf; thi Rane havde ofte været med paa Krigstog. Da Olaf saaledes tog imod Folk og Skibe, gav Mandskabet ham Kongenavn, som Sædvane var, at kongebaarne Hærkonger, som vare paa Vikingetog, strax fik Kongenavn, endskjønt de ingensteds i Landet havde Kongesæde. Rane sad ved Roret, og Nogle sige, at Olaf Selv var Baadsmand, endskjønt han var Konge over Krigsfolket. De styrede øster ud langs Landet, og først til Danmark. Saa siger Ottar Svarte i sit Digt om Kong Olaf:

Cap. 4. Begyndelsen til Olafs Feide.

1) Besad mange Legems-Fuldkommenheder.

Tappre Konge, ung Du stødte
Havets Blak[1] mod Danmarks Bakke;
I dyrebare Manddoms-Værk
Øvet vel Du findes.
Nyttig var Din Konge-Færd,
Grant jeg det haver spurgt.
Da Du ud fra Norden foer;
Mægtig er Du af slig Daad.

Men mod Høsten seilede han øster til Sveavældet, og tog sig der til at hærje Landet med Ild og Sværd; thi han troede at burde fuldeligen lønne Svearnes Fiendskab, der de havde taget hans Fader Harald af Dage. Ottar Svarte siger med klare Ord, at han foer did øster fra Danmark:

Pyntet Skib mod Østersalt
Med Aareblad Du førte;
Du, Herre, Skjold paa Skib
Fra Land til andet bærer.
Du hægtet Ror, som klover Sø,
Nu Seilene Du heiste;
Med mange Aareslag
Du høie Bover skjær,[2]
Og stor var Folkets Rædsel,
Da over Land Du foer.
Spydsvanens Feder[3] farved
Svithjods Næs med røde Blod.

Cap. 5. Det første Slag. Den samme Høst holdt Olaf sit første Slag ved Sotaskjær, som ligger i den svenske Skjærgaard. Der sloges han med Vikinger, hvis Formand Sote var. Olaf havde færre Folk men større Skibe, og han lagde sine Skibe mellem nogle Baaer,[4] hvor det var vanskeligt for Vikingerne at lægge til. Olafs Mænd kastede Enterhager i de Skibe, som lagde sig nærmest, trak dem til sig og ryddiggjorde dem for Mandskab, og efterat Vikingerne havde mistet mange Folk, dreiede de af. Om dette Slag siger Sighvat Skald i det Qvad, hvori han opregner Kong Olafs Slag:

Svens Mast til Havet bar
Unge Konge-Frænde.
Folket siden frygted
For Kongens store Vrede.
Gilde Mand den første Gang
Ulvefoden farved[5]
Ved Sotaskjær i Østerland.
Mange Ting jeg mindes.

Cap. 6. Om Feiden i Sverige. Kong Olaf styrede derpaa øster til Svithjod, lagde ind i Mælaren og hærjede paa begge Sider af Landet. Han seilede alt op til Sigtun, og lagde sig ved det gamle Sigtun.

1) Skibet. Denne Mening faaes hvad enten man oversætter „Sørøverblakken" eller som Andre: den vaade Marks Blak eller blakkede Hest. 2) Meningen er: „snart seilede Du, snart roede Du paa Dit Tog til Sverige." 3) Spydsvanen, d. e. Ravnen, Digternes Krigsfugl. 4) Blinde Skjær. 5) Holdt et blodigt Slag, til Lyst for Rovdyr, som følge Slaget.

Cap. 5. Sótasker í Svíaskerjom, nu Sotholmen i Skjærgaarden ved Sødermanland, hvorefter nuværende Sotholms-Herred skal have Navn (Tunelds Geogr. I. 211).
Cap. 6. Løgrinn (Løginn), d. e. Søen, nu Indsøen Mælaren i Sverige.
Sigtún, see S. 7.

Svearne sige, at endnu de Steenhobe kunne sees, som Olaf lod lægge under Brygge-Enderne. Da det høstnedes, spurgte Olaf Haraldsson, at Olaf Sveakonge samlede en stor Hær, og tillige at han havde lagt Jernlænker for Stokkesund, og der lagt Mandskab; thi Sveakongen tænkte, at Olaf Haraldsson monne bie der til Frosten kom, og ændsede ikke stort Kong Olafs Hær, eftersom han havde kun faa Folk. Da nu Kong Olaf Haraldsson kom til Stokkesund, kunde han ikke komme igjennem, eftersom der var et Kastel vestenfor Sundet, og Krigsfok laae søndenfor; men da han spurgde, at Sveakongen var kommen der med en stor Magt og mange Skibe, lod han gjennemgrave Agnafetet ud til Havet. Over hele Svithjod løber hvert rindende Vand i Mælaren; men den eneste Munding, som gaaer ud i Havet, er saa smal, at mangen Aa er bredere, og naar der falder megen Regn eller Snee, da styrter Vandet i et stærkt Fossefald ud i Stokkesund, og da stiger Mælaren høit op over Landet. Just nu faldt en stærk Regn, og da Grøften var gravet lige ud til Søen, faldt Vand og Strøm i den. Derpaa lod Olaf alle Ror tage af sine Skibe, og heisede Seilene lige til Topræerne. Der blæste en stærk Bør, og de styrede med Aarerne, saa Skibene kom i en Fart over Grundene, og alle kom uskadte ud i Havet. Nu fore Svearne til Olaf Svenske og sagde ham, at Olaf Digre var sluppen til Søes, hvorover Kongen satte dem haardt i Rette, som skulde passe paa, at Olaf ei kom ud. Dette Sund blev siden kaldet Kongesund, og store Skibe kunne ikke seile derigjennem, uden Vandene voxe meget stærk. Nogle fortælle, at Svearne bleve det vaer, at Olaf havde gjennemgravet Fetet, og Vandet faldt ud, og at de strømmede til i den Agt, at hindre Olaf fra at komme ud; men at Vandet grov sig ind paa begge Sider af Elvebakken, saa denne faldt ned med Folket, og mange omkom. Men Svearne modsagde det som løgnagtigt Snak, at Folk der vare omkomne. Om Høsten seilede Kongen til Gotland og beredte sig til at hærje der; men Gøterne samlede sig, og sendte Mænd til Kongen, for at tilbyde ham Skat af Landet. Dette tækkedes Kongen, som tager Skat af dem, og sidder der om Vinteren. Saa siger Ottar Svarte:

Du, som giver Sømand Gold,
Gothisk Hær skatlagde.
Ei voved' de med Sværd
Landet mod Dig værge.
Øsyssel-Folket flygted';
Mod Østen, hørte jeg,
Blev vilde Ulves Hunger mættet;
I Kraft de Yngling vige.

Her siges,[1] at Kong Olaf, da det begyndte at vaares, foer Øster til Øsyssel, feidede der og gjorde Landgang. Men Øsyssels Mænd kom ned til Stranden og holdt Slag med ham. Der vandt Kong Olaf Seier, forfulgte de Flygtende og ødelagde Landet med Ild og Sværd. Der fortælles, at da Olaf Konge kom til Øsyssel, tilbøde Bønderne ham først at betale Skat; men da de skulde bringe Skatten, gik Olaf dem i Møde med bevæbnet Hær, og da gik det anderledes end Bønderne havde tænkt; thi de bragte ikke Skatten med sig; men kom væbnede til Strid, og sloges med Kongen, som ovenfor sagt. Saa siger Sighvat Skald: Cap. 7. Det andet Slag.

1) Nemlig i Ottar Svartes Vise.

Stocksund, see S. 15.
Agnafit, see S. 16.
Gotland, see Sviþjód S. 8.
Cap. 7. Eysýsla, Øsel, see S. 26.

Og Svig ei blev fordulgt,
Da Olaf atter gik
Til andet Pile-Thing
Paa Osyssel-Hede.
De Bønder, som undflye,
Sin Fod kun skylde Liv.
Og saare Faa da bied
Paa Stedet Saar af Kongen.

Cap. 8. Det tredie Slag.

Siden seilede han tilbage til Finland, gjorde Landgang og hærjede. Men alt Folket flygtede til Skoven og blottede hele Bygden for Gods. Kongen gik langt op paa Landet og over nogle Skove; der stødte han paa nogle Dal-Bygder, som hede Herdaler, hvor de fik kun lidet Bytte og saae intet Menneske. Men da det leed ud paa Dagen, vender Kongen tilbage ned til Skibene. Da de nu kom ind i Skoven, drev Folk imod dem fra alle Kanter, skjøde paa dem og gjorde et haardt Anfald. Kongen bød sine Mænd holde Skjoldene for sig; men førend han kom ud af Skoven, mistede han mange Folk, og Mange bleve saarede, dog kom han seent om Qvælden til sine Skibe. Finnerne fremtroldede om Natten et grueligt Veir og Storm paa Havet; men Kongen lod Ankeret lette, heiste Seil og boutede om Natten uden for Landet. Da formaaede, som ellers oftere, Kongens Held meer end Finnernes Troldom; thi det lykkedes dem at boute Balagards-Siden forbi om Natten, og derfra ud i Havet. Men Finnernes Hær fulgte langs med Landet, alt som Kongen seilede udenfor. Saa siger Sighvat:

Tredie Storm af hvasse Staal
Var, da Helt af Konge-Æt
I skarpe Strid i Herdal
Folk fra Finland mødte.
Men Øst ved Havets Kant
Han løste Viking-Skib,
Ved Balagaardens Strand
Hule Sø med Skibet vendte.

Cap. 9. Det fierde Slag i Sudurvik.

Derpaa seilede Kong Olaf til Danmark, hvor han traf Thorkel den Høie, Sigvald Jarls Broder, som lagde sig i Selskab med ham; thi han var just færdig til at fare i Feide. De seilede søndenfor Jotlands-Siden til et Sted, som heder Sudurvik, hvor de overvant mange Vikinge-Skibe. De Vikinger, som jævnligen laae ude, og havde mange Folk at befale over, lode sig kalde Konger, endskjønt de intet Land havde at raade over. Kong Olaf gav sig i Slag med dem, og det blev stort; men der fik Olaf Seier og et stort Bytte. Saa siger Sighvat:

Cap. 8. **Finnland**, see S. 12.

Beliggenheden af **Balagardssida**, der ogsaa forekommer i flere af vore gamle Sagaer, vil man vel nu have Vanskelighed ved nøiere at bestemme. Saa meget maa imidlertid synes utvivlsomt, at man ikke med Schønning (i Heimskringla II. 8, cfr. hans Norges Hist. III. 403—3) og Suhm (Hist. af Danm. III. 236—37) maa søge den i Pommern, da det ved nøiere Overveielse tydeligen skjønnes at have været en Kyststrækning i Finland og rimeligviis paa den længst udspringende Deel af dette Land imellem Åbo og Helsingfors. I denne Egn skulde da ogsaa **Herdalir** være at søge.

Cap. 9. **Jótlandssída** (Jyllands Side), var de Gamles Benævnelse paa den hele vestlige Kyststrækning af Jylland fra Skagen (**Vendilskaga**) til Ribe (**Ripa**).

Sudrvik er uden Tvivl nuværende Syndervig paa Øen Holmsland i Ringkjøbing-Fjord i Nørre-Jylland.

End mere de fortalte,
At Kongen fjerde Gang
Krigsgjaldens Ophav voldte;
De som sig tappert værge
Jeg hørte Hæder vandt,
Da dybe Fred blev brudt
I Kongehær ved Sørvik,
En Slette, Daner vel bekjendt.

Cap. 10. Det femte Slag ved Frisland.

Derfra seilede Kong Olaf sør til Frisland, og laae under Kinlima Strand i et hvast Veir. Da gik Kongen paa Land med sit Mandskab; men Landsfolket reed ned imod dem, og han sloges med dem. Saa siger Sighvat Skald:

Du, som er Røvers Skræk,
Hjelm prøved femte Gang;
Ved Kinlimas høie Klint
Skroget Stormen trodsed;
Da Hæren iled ned til Strand,
Mod Kongemandens Skib;
Men Kongehær en modig
Krigshelt i Striden mødte.

Cap. 11. Svend Tveskjægs Død.

Derpaa seilede Kong Olaf vester til England. Da rygtedes det, at Danakongen Svend Tveskjæg var paa den Tid i England med Danahæren, havde siddet der en Stund og indtaget Kong Adalraads Rige. Danerne havde udbredt sig vide om i England, og det var kommet saa vidt, at Kong Adalraad var rømt fra Landet sørover til Valland. Den samme Høst da Kong Olaf kom til England hendte det sig, at Kong Svend Haraldsson pludseligen døde om Natten i sin Seng, og det er engelske Mænds Sagn, at Edmund den Hellige havde dræbt ham paa samme Maade, som den hellige Mercurius dræbte Nidingen Julianus. Da Adalraad, Englændernes Konge spurgte dette i Flandern, vender han strax tilbage til England, og aldrig saasnart var han kommen tilbage til Landet, før han sendte Bud til alle de Mænd, som vilde gaae i hans Sold for at indtage Landet med ham. Da stimlede meget Folk til ham, og da kom ogsaa Kong Olaf med en stor Flok Nordmænd ham til Hjælp. De styrede først til London, og seilede med Krigsflaaden ind i Themsen; men Danerne havde Borgen inde. Paa den anden Side af Elven er en stor Handelsplads, som heder Sydvirke. Der havde Danerne gjort et stort Værk, gravet store Diger, og opført indenfor en Væg af Steen, Tømmer og Torv, hvor de havde opstillet en stor Hær. Kong Adalraad lod gjøre et stort Anfald derpaa; men Danerne værgede sig saa tappert, at Kong Adalraad Intet kunde udrette. Mellem Borgen og Sydvirke var der Broer over Elven, saa brede, at Vogne kunde kjøre hverandre forbi. Paa Broerne var der gjort Skandser, baade Kasteller og Bordskjærme langs med Strømmen, som naaede en Mand midt paa Livet; men under Broerne vare Pæle, som gik ned i Elvegrunden. Da nu Anfaldet blev gjort, stod Hæren

---

Cap. 10. **Kinnlimasida** er en Kyststrækning af de Gamles Frisland i det nuværende Nord-Holland og vel nærmest af det Landskab, som kaldtes **Kinnheimr** (Kenmaria), hvilket man har antaget at være Cimbrernes oprindelige Hjem. Bemeldte Landskabs Navn gjenkjendes maaske endnu i Kennemer-Land, hvoraf det søndre nu regnes til Syd-Holland og det nordre til Nord-Holland.

Cap. 11. **Valland**, see S. 71.

Flæmingjaland, see S. 133.

Lundún (London, see S. 82) ved Floden **Temps** (Themsen) adskilt fra det paa Sydsiden liggende **Sudrvirki**, nu Southwark.

paa Broerne overalt og værgede sig. Kong Adalraad, som var meget bekymret for, hvorledes han skulde indtage Broerne, kaldte alle Hærens Høvdinger sammen, for i et Raad med dem at aftale, hvorlunde de skulde faae Broerne nedbrudte. Da siger Kong Olaf, at han vilde forsøge at lægge til med sin Flaade, om de andre Høvdinger vilde gjøre det Samme. I denne Raadsamling blev besluttet, at de skulde lægge deres Krigsmagt op under Broerne, og nu gjorde Enhver sig færdig med Folk og Skibe.

Cap. 12. Det sjette Slag. Kong Olaf lod gjøre store Flager af Flaadeved sammenbundet med Vidiebast, hvortil han tog isønder forfaldne Huse, og med dette Tag tækkede han sine Skibe saa vidt, at det rakte ud over Skibsborde. Under denne Skjærm lod han sætte saa tykke og høie Pæle, at der baade var Svingerum for Sværdene, og at de tillige vare stærke nok mod de Stene, som bleve kastede ned derpaa. Da nu Flaaden og Mandskabet var færdig, roede de op efter Elven; men da de kom Broerne nær, blev der kastet ned paa dem baade Skudvaaben og Stene i saa stor Mængde, at hverken Hjelme eller Skjolde kunde holde derimod; men Skibene selv beskadigedes overmaade meget, saa mange lagde fra igjen. Men Olaf Konge, og Nordmændenes Flaade med ham, roede heelt op under Broerne, lagde Kabeltoug om Pælene som understøttede dem, og roede derpaa med alle Skibene saa hart de kunde nedad Strømmen. Pælene rokkedes saaledes i Grunden indtil de bleve løse under Broerne. Da nu den væbnede Hær stod mandtykt paa Broerne, og der tillige vare mange Stene og Krigsvaaben derpaa, og Pælene tillige sønderbrødes, brast Broerne, saa en stor Deel af Mandskabet faldt ned i Elven, og alle de Andre flygtede derfra, Nogle til Borgen, Nogle til Sydvirke. Derefter løbe de Storm paa Sydvirke og indtoge det. Da nu Borgmændene saae, at Elven Themsen var indtagen, saa at de ei kunde hindre Skibenes Fart op i Landet, bleve de rædde, overgave Borgen, og toge Adalraad til Konge. Saa siger Ottar Svarte;

Helt, i Odins Uveir hærdet!
Londons Brygger Du nedbrød.
Saalunde det sig vendte,
At Du Slangesæde[1] vandt;
Skjold bragede i Strid,
Og Hildur derved vorte;
Og da paa Malme-Thing
Springe gamle Jernringe.

Og end qvad han:

Landværger, da kom Du i Land,
Til Land Du Adalraad førte;
Tappre Heltenes Ven
Af slig Styrke nød godt.
Skarp var Strid, da Edmunds Ætling
Du i Fredland indsatte.
Før hersked' i Landet
Edmund, Støtte for Æt.

Videre siger Sighvat herom:

Slaget hiint sjette blev holdt,
Da Olaf den Snare,
Odins Ret Anglerne bød
I Slag ved Londoner-Bro;
Da bede Sværdene Valske;
Viking-Skare værgede Diget

1) Guld.

Tælte nogle Mænd af Hæren
Slog paa Sydvirke-Slette.

Kong Olaf var om Vinteren hos Kong Adalraad, da holdt de et stort Slag paa Hringmarahede paa Ulfkels Land, hvilket Rige Ulfkel Snilling paa den Tid havde, og der vandt Kongerne Seier. Saa siger Sighvat Skald: Cap. 13. Det syvende Slag.

End Olaf syvende Gang
Holdt Sværdthing paa Ulfkels Land;
Om dette taler jeg nu.
Da Ellas Æt[1] stander
Paa hele Hringmara-Hede.
Stort Fald skede i Hær,
Da Haralds Arveforsvarer [2]
Svare Arbeid udførte.

End siger Ottar om dette Slag:

Din Hær, jeg spurgte, Konge,
Fjærn fra Skibe læssed'
Val[3] med tunge Dynge,
Blodfarved' Hringmar-Hede.
For Eder ludede Landsfolket
I Brag af Skjolderand,
Anglers Skare faldt paa Flugt,
Før Slaget Ende faaer.

Da lagdes Landet vide omkring under Kong Adalraad; men Thingmændene[4] og de Danske beholdt mange Borge og desuden en stor Deel af Landet.

Kong Olaf var Høvding for Krigshæren, da de vendte sig mod Cantaraburg, og sloges der, indtil de indtoge Staden, dræbte en Mængde af Folk, og opbrændte Borgen. Saa siger Ottar Svarte: Cap. 14. 8de og 9de Slag.

Milde Konge overvandt
Sikling-Æt i store Slag,
Og brede Kanterborg Du tog
I tidlig Morgen-Gry.
Røg og Ild langs Husevæg
Legede af store Magt;
Seiersalig Helt jeg hørte
Forkorted' Folkeliv.

Sighvat regner dette til Kong Olafs 8de Slag:

Jeg veed Krigsmand ottende Slag
Holdt for Vender farlig;
Og Hirdanfører gik med Magt
Mod stærk befæstet Borg.

1) Ellas Æt kaldes Englænderne efter en af Englands Konger, Ella. 2) Olaf den Hellige, som var Haralds Søn og Arving. 3) Valplads. 4) Leiede Tropper, som stedse vare færdige til at gjøre Angreb, og hvoraf de Danske benyttede sig til at undertvinge England. Kaldes og Thinglid.

Cap. 13. Hringmararheidi, et ubekjendt Sted, som siges beliggende i Ulfkel Snillings Land og altsaa maa være at søge i Øst-Angeln i England (cfr. Suhm's Hist. af Danm. III. 466).

Jarl ei kunde Olaf
Bortjage fra sin By.[1]
Da mangen Sorgens Port
For gjæve Perther[2] aabnes.

Paa denne Tid havde Kong Olaf Landeværnet over England, og han omseilede Landet med sine Krigsskibe. Han lagde sine Skibe i Nyamode, hvor Thingmændenes Hær var, og holdt der et Slag, hvori han vandt Seier. Saa siger Sighvat Skald:

Og gjerne unge Konge
Rødfarver Anglers Haar,
Og Sværdet end i Nymod
Med mørke Blod bestænkes.
Dansk Hær faldt, da som meest
Spyde drev mod Olaf;
Ni Slag jeg har opregnet
Af Skrækkens Helt fra Nord.

Kong Olaf foer da vide om i Landet og tog Skat af Folket; men hærjede i Vægrings Fald. Saa siger Ottar:

Dig, vidt priiste Konge,
Anglers Æt modstaae ei kan,
Da Du uden Skaansel
Skatten tog i Hænde.
Dyre Guld ei sjeldent
Kriger' Kongen yde;
Stundom, hørte jeg, til Strand
Meget Gods nedbares.

Der blev Olaf den Gang i 3 Aar.

Cap. 15. 10de Slag. Den 3die Vaar døde Kong Adalraad, og hans Sønner Edmund og Edvard toge ved Regjeringen. Da seilede Olaf sør ud i Havet, og holdt et Slag i Ringsfjorden, og indtog et Kastel paa Høiene, hvor Vikinger havde sit Tilhold. Kastellet sløifede han. Saa siger Sighvat Skald:

Kongen fyldte Tiende-Tal
I Skjoldenes Stormskuur
I Ringsfjorden fagre;
Folk fulgte sin Konge.
Høi Vikingbol paa Høi[3]
Han der nedbryde lod.
End de aldrig siden
Sligt Gilde tage vilde.

1) Cantarborg. 2) Indbyggerne af Perth. 3) Den høie Roverborg paa Høiene.

Cap. 14. Nýjamóda. Da Navnet tilkjendegiver, at Stedet maa have ligget ved Mundingen af en Flod, er det sandsynligviis nuværende Newport ved Floden Cowes paa Oen Wight i Hamp-Shire; eller maaskee den noget østenfor i Sussex ved Udløbet af Floden Ouse liggende Newport (cfr. Suhm l. c. 341).

Cap. 15. Ringsfjørdr. At denne Fjord, saavelsom de følgende Egne og Steder, som forekomme i Fortællingen om K. Olafs Tog, maa være at søge i Valland eller det vestlige Frankrige, er især tydeligt af Cap 19. Ringsfjord har man derfor, og med Hensyn til det Følgende vistnok med megen Rimelighed, antaget for Bugten imellem Nordmandie og Bretagne, og Kastellet á Hóli eller Hólunum (paa Høiene) skulde da være det nuværende paa tvende Klipper beliggende Mont St. Michel.

Da styrede Kongen med sin Flaade vester ud til Grislopolle, hvor han sloges med Vikinger ved Vilhelmsby, og der vandt ogsaa Olaf Seier. Saa siger Sighvat; Cap. 16. 11te, 12te og 13de Slag.

Olaf vandt det ellevte Slag,
Hvor Kongerne faldt,
I Grislopol. O! ranke Toll![1]
Ung fra Slag-Thing Du slap.
Jeg hørte heftige Slag
Holdtes for Villiams By;
De knuste troe Jarls Hjelm;
Saa jeg fortælle maa.

Næst derefter stred han i Fetlafjord, som Sighvat siger:

Ærlysten tolvte Gang
Ulvetanden farved,
Livets Tab i Fetlafjord
Var Folk af Skjæbnen laget.[2]

Derfra seilede Kongen heelt sørefter til Seljopol, hvor han holdt et Slag og indtog en Borg, som heder Gunvaldsborg, der var stor og gammel. Der tog han en Jarl til Fange, som raadede over Borgen, og hedte Geirfidur. Efter en Samtale med Borgermændene lagde han en Skat paa Borgen, og paa Jarlen 12000 Guldskillinger til Udløsning, og rigtigen blev den paalagte Skat af Byen udredet. Saa siger Sighvat:

Trettende Slag os bekjendt
Holdt snilde Thrøndernes Drot
Mod Syd i Seljopol,
Til Flygtningers Skade.
Kongen steeg aarle paa Land
Til Gunvaldsborg gamle.
Og den Jarl, som blev fangen,
Geirfidur han hedte.

Derefter styrede Kong Olaf vester med sin Flaade til Karlsaa, hærjede der og holdt Slag. Medens nu Kongen laae i Karlsaa og biede paa Bør, i den Agt at seile ud til Nørvasund, og derfra ud til Jerusalem, havde han den mærkelige Drøm, at en anselig og tækkelig Mand, men dog frygtelig af Udseende, kom til ham, tiltalede ham og bad ham at staae fra sit Forsæt at fare ud til hine Lande. „Far tilbage til Din Odel; thi Du skal vorde Konge over Norge til evig Tid." Han udlagde Drømmen saaledes, at han og hans Afkom i lange Tider skulde være Konge over Landet. Cap. 17. Det 14de Slag og K. Olafs Drøm.

1) Store Fyrste; da Træer, som ofte bemærket, bruges om Mænd — Ranke Toll, ranke Fyr, d. e. her Olaf. 2) Bestemt.

Cap. 16. Grislupollar. (Gislupollar) og Vilhjálmsbær siges at ligge vestenfor Ringsfjord. Hvilke Steder hermed menes, er man vel ei i Stand til at udfinde; men Egnen ved Byen Dol i Bretagne antages dog som den, hvori de med Sandsynlighed maae søges.

Feilafjørdr er formodentlig Fjorden, som løber ind til Brest i Bretagne.

Seljopollar og Gunnvalldsborg maae efter Sammenhængen uden Tvivl have ligget paa den franske Kyst imellem Loire og Garonne, uden at man nu nøiere er i Stand til at paavise disse Steder.

Cap. 17. Karlsár synes at være Floden Garonne. Sydligere kom Kong Olaf ikke paa dette Tog, men vendte herifra om til Peitoland.

26

Cap. 18. 15de Slag. Efter dette Syn vendte han om og landede ved **Peitoland**. Der hærjede han, og opbrændte en Kjøbstad, som heder **Varrande**. Derom taler Ottar:

O! Konge, munter i Strid,
Ung Du hærjede Peitu; 1)
I Tuskaland prøved
Du malede Skjolde.

Og end siger Sighvat saa:

O Konge fra Møre!2)
Du som Malmmunden3) rødned'.
Da fra Sønden Du kom,
Ved Leire4) steeg Du i Land;
Spydene gamle der sprang',
Og langt fra Søen laae
For Krigeren Varrandi,5)
Peitos opbrændte Stad.

Cap. 19. Om Rudejarlerne. Kong Olaf havde nu tvende Sommere og en Vinter feidet vester i Valland, og da vare **13** Aar forløbne siden Kong **Olaf Tryggvessons** Fald. I samme Tid raadede Jarler for Norge; først Hakons Sønner Erik og Svend, og siden Eriks Sønner Svend og Hakon. Hakon var en Søstersøn af Kong Knut Svensson. Paa den Tid raadede tvende Jarler, Vilhelm og Robert, i Normandiet i Valland, og deres Fader var Rikard Rude-Jarl. Deres Søster var Dronning Emma, som havde været gift med Adalraad, Englændernes Konge, deres Sønner vare Edmund og Edvard den Gode, Edvig og Edgeir. Rikard Rudejarl var en Søn af Rikard, og Sønnesøn af Vilhelm Langspyd, som var en Søn af Gange-Rolf, den Jarl, som indtog Normandiet, og han var igjen en Søn af Ragnvald Møre-Jarl den Mægtige, som før er omtalt. Fra Gange-Rolf nedstammer Rude-Jarlene, der længe regnede sig i Slægtskab med Norges Høvdinger, og holdt dem derefter længe i saadan Agt, saa de allenstund vare Nordmændenes største Venner, og alle Nordmænd havde i Normandiet et Venneland, naar de ønskede det. Om Høsten kom Kong Olaf til Normandiet og blev der om Vinteren i **Signa**, i god Fred og Ro.

Cap. 20. Om Einar Tambarskelver. Efter Olaf Tryggvessons Fald gav Erik Jarl Einar Tambarskelver, en Søn af Eindrid Styrkarsson, Fred, og Einar foer med Jarlen nord til Norge. Det er sagt, at Einar

1) Poitou i Frankrige. 2) Norges Konge. 3) Sværdodden. 4) Loire. 5) Den brændte By Varande laae langt fra Søen.

Cap. 18. **Peitoland** (Peitulønd eller Peita) er utvivlsomt den gamle Provinds Poitou (Pictavia) i det vestlige Frankrige ved Loire Floden.

Varandi har man maaskee med mest Rimelighed antaget for at være Byen Parteney i Poitou; man har ogsaa gjættet paa den i Nærheden af Søen imellem Floderne Loire og Villiane liggende Stad Guerande, hvilket dog er stridende mod Ottars Vers.

Tuskaland (Turskaland), d. e. Landskabet Tourraine ved Loire Floden; deri ligger den gamle Stad Tours.

Leira, Floden Loire i Frankrige.

Cap. 19. **Nordmandí** (Normandí) eller det gamle Neustrien, en Provinds i Frankrige, som Gange-Rolf, Ragnvald Møre-Jarls Søn, først underlagde sig Aar 912, i den franske Konge Karl den Eenfoldiges (Carolus Simplex) Tid. „Neustrien," sige de gamle Skribenter, „kaldte Rolf og hans Følge siden **Normandia**, eller Nordmændenes Land, fordi det blev nu eiet eller beboet af dem, som vare komne fra Norge (ex Northuega)." Hovedstaden var **Rúda** eller **Rúduborg**, nu Rouen, de nordmanniske Hertugers Sæde, efter hvilket de førte Navn af Rude-Jarler (Schønings N. Hist. II. 172—84, cfr. Valland S. 71).

Signa, Floden Seine, som løber igjennem Nordmandie.

var den stærkeste Mand og største Bueskytter, som haver været i Norge. Hans Skud var skarpt fremfor alle Andres, saa han med en stump Piil[1] skjød igjennem en raa og blød Oxehud, som hængte over en Bjælke-Aas. Han var bedre Skiløber end nogen Een, og var en stor Idrætsmand, derhos tapper, ætstor og rig. Jarlerne Erik og Svend giftede deres Søster Bergliot Hakonsdatter, en saare mandhaftig Pige, med Einar. Deres Søn hedte Eindrid. Jarlerne gave Einar store Forlehninger i Orkedal, saa han blev en af de mægtigste og gjæveste Mænd i Thrøndelaget, ligesom han var Jarlernes store Ven, og dem til stor Styrke og Hjælp.

Da Olaf Tryggvesson raadede for Norge, gav han sin Svoger Erling Halvdelen af Landskylden, og de kongelige Indtægter mellem Lindesnæs og Sogn. Sin anden Søster giftede han med Jarlen Ragnvald Ulfsson, som længe raadede for Vest-Gøtland. Ragnvalds Fader Ulf var en Broder af Sigrid Storraade, Olaf Sveakonges Moder. Erik Jarl var ilde tilfreds med at Erling Skjalgsson havde saa stort et Rige og tog under sig alt det Kongegods, som Olaf Konge havde overdraget Erling. Men Erling tog stedse som før al Landskyld i Rogaland, og saaledes maatte Landsboerne ofte betale Landskyld, eller i andet Fald ødelagde han Landbygderne. Lidet fik og Jarlen af Sagefald; thi ingen Sysselmand kunde holde sig der, og Jarlen foer kun did i Gjæstebud, naar han havde mange Folk med sig. Saa siger Sighvat: Cap. 21. Om Erling Skjalgsson.

Saa meget var Erling,
Maag af Olaf den Gjæve,
Til Skræk for Jarlernes Æt.
Saa Skjoldung han trodsed'.
Snare Bønders Herre
Ragnvald gav sin Søster;
Og dette blev Ulfs Fader[2]
Til Gavn i Alderdom.

Erik Jarl vovede ei at slaaes med Erling, fordi han var frændestor og frænderig, mægtig og vennesæl, og sad tillige stedse med saa mange Folk, som om det kunde være en Konges Hird. Ofte var Erling om Sommeren ude i Feide, og skaffede sig Formue; thi han holdt ved sin antagne Skik i Pragt og herlig Levemaade, endskjønt han den Gang havde baade mindre og mere ubeqvemme Forlehninger end i sin Svogers, Kong Olafs, Tid. Erling var en af de vakkreste, største og stærkeste Mænd, bedre Kriger end nogen Anden, og i alle Idrætter ligest Kong Olaf Tryggvesson. Derhos var han en forstandig Mand, ivrig i Alt hvad han foretog sig og en drabelig Krigsmand. Derom taler Sighvat:

Der ingen Lænsmand var,
Som flere Slag har holdt,
End som gjæve Erling;
Rask stod han og modig.
Fra Hjemmet milde Helt
Sit Mod til Striden bragte;
Først han gik i mange Slag,
Modigst i de fleste.

Det var et almindeligt Sagn iblandt Folk, at Erling haver været den gjæveste blandt alle Lendermænd i Norge. Erlings og Astrids Børn vare disse: Aslak, Skjalg, Sigurd,

1) Bakkakolfi, en Piil eller maaskee en Pind, hvormed skjødes til Maal, for at øve eller more sig.
2) Ragnvald, som havde dette Giftermaal at takke for sin Frelse under den Unaade, han faldt i hos den svenske Konge.

Lodin, Thorer og Ragnhild, som var gift med Thorberg Arnason. Erling havde stedse med sig 90 fribaarne Mænd og flere; baade Vinter og Sommer var det brugeligt hos ham at drikke efter Maal ved Middagsbordet; men til Nadvere blev drukken umaalt. Men naar Jarlerne vare i Nærheden, havde han 200 Mand eller flere. Aldrig foer han til Søes med mindre end et fuldbemandet Skib paa 20 Roerbænke. Erling havde og et Skib paa 32 Bænke, som desuden var meget stort, efter den Drægtighed, hvilket han brugte paa Vikingetog eller i Ledingsfærd, og derpaa var 200 Mand i det mindste.

Cap. 22. Om Erling Herse.

Erling havde stedse hjemme paa Gaarden 30 Trælle omfrem andre Tjenestefolk. Sine Trælle gav han et vist Dagværk; men gav dem siden Stunder og Lov til, at Enhver i Tusmørket eller om Nætterne kunde arbeide for sig selv hvad han vilde. Han gav dem Agerland at saae Korn paa, og lod dem anvende Kornvæxten til egen Nytte. Han paalagde Enhver et vist Arbeide for at løse sig fri, og der vare Mange som løste sig det første eller andet Aar; men Alle, som havde nogen Held med sig, løste sig inden 3 Aar. Med disse Penge kjøbte Erling sig andre Trælle; men af sine Frigivne viiste han Nogle til Arbeide paa Sildefisket, Nogle til anden nyttig Haandtering, Nogle opryddede Udmarker og satte Bo der; Alle hjalp han til Forfremmelse.

Cap. 23. Om Erik Jarl.

Da Erik Jarl havde raadet over Norge i 12 Aar, kom der Ordsending til ham fra hans Svoger Danakongen Knud, at han skulde fare med ham i Leding vester til England med sin Hær; thi Erik var meget navnkundig af sine Krigstog, da han havde vundet Seier i to af de skarpeste Slag, som i Nordlandene vare blevne holdte. Det ene var det, i hvilket Jarlerne Hakon og Erik sloges med Jomsvikingerne, det andet, da Erik Jarl sloges med Kong Olaf Tryggvesson. Derom taler Thord Kolbeinsson:

End Lovsang begynder:
Thi jeg hører Sendebud gjøres
Fra lovpriiste Drotter[1]
Til Landets hjelpsomme Jarl:
At skyldigen skulde
Erik til Vennemod' komme.
Tydelig skilled jeg nu
Hvad Kongen mon ville.

Da Jarlen ikke vilde lægge denne Kongens Ordsending under sit Hoved, foer han af Landet; men lod sin Søn Hakon Jarl blive tilbage for at tage vare paa Norges Land, og overgav ham i sin Svoger Einar Tambarskelvers Hænder, der skulde raade Landet for Hakon, som ikke var ældre end 17 Aar. Erik mødte Kong Knud i England og var hos ham, da han indtog Londons Borg. Erik Jarl holdt tillige et Slag vestenfor Londons Borg, hvori han fældede Ulfkel Snilling. Saa siger Thord Kolbeinsson:

Guldskjønner lod i Strid
Havheste sammenfæste
Vest for London; priset Konge[2]
Slog for Landet at indtage.
Fæle Hug fik Ulfkel
I modig Krigers Storm,
Hvor blaaslebne Sværdes Egg
Skjælved' over Thingmænd.

1) Kong Knud og Thorkel den høie. 2) I Texten Odin.

Erik Jarl var en Vinter i England og holdt der nogle Slag; men Høsten efter døde han af en Blodstyrtning, just som han agtede at gjøre en Reise til Rom.

Kong Knut, som kom til England den Sommer, da den engelske Konge Adalraad var død, holdt mange Slag med Adalraads Sønner, hvori Seiren snart var paa den ene, snart paa den anden Side. Da fik Knut Dronning Emma til Ægte, og deres Børn vare Harald, Haardeknut og Gunhild. Kong Knud indgik saadant Forlig med Kong Edmund, at hver af dem skulde have Halvdelen af England. Den samme Maaned dræbte Henrik Strion Kong Edmund. Derefter jog Kong Knut alle Adalraads Sønner ud af England. Saa siger Sighvat: Cap. 24. Edmunds Drab.

Knut Adalraads
Sønner deels slog
Alle tilhobe,
Deels paa Flugten jog.

Kong Adalraads Sønner kom til Ruda[1] i Valland fra England til deres Morbrødre den samme Sommer, som Kong Olaf Haraldsson kom vesten fra et Vikingetog, og de vare Alle den Vinter i Normandiet. De sluttede med hverandre det Forbund, at Kong Olaf skulde have Nordhumbraland, om de kunde vinde England fra Danerne. Derpaa sendte Kong Olaf om Høsten sin Fosterfader Rane til England for at samle Krigsfolk, og Adalraads Sønner sendte Jertegn med ham til sine Venner og Frænder. Desuden gav Olaf Konge ham mange Penge med sig for at trække Folk til dem. Rane var om Vinteren i England og fik Løfte om mange mægtige Mænds Troskab, da Landsfolket heller vilde have indenlandsk Konge over sig; men dog var Danernes Styrke da bleven saa stor i England, at alt Landsfolket var undertvunget deres Herredømme. Cap. 25. Om Olaf og Adalraads Sønner.

Om Vaaren fore Kong Olaf og Kong Adalraads Sønner alle samtlige vestenfra og kom til et Sted i England, som heder Jungofurda, hvor de landede med deres Hær og rykkede frem mod Borgen. Der vare mange Mænd tilstede, som havde lovet dem Hjælp. De indtoge Borgen og dræbte mange Folk. Da nu Kong Knuds Mænd bleve dette vaer, samlede de en Hær og bleve snart saa mandstærke, at Adalraads Sønner ei kunde staae sig imod dem; men saae ingen anden Udvei end at vende tilbage til Ruda. Da skiltes Kong Olaf fra dem og vilde ikke fare til Valland; men seilede nordefter langs med England heelt til Nordhumbraland, hvor han lagde i Havn paa et Sted, som kaldes Furuvold, og i et Slag der med Bymænd og Kjøbmænd vandt han Seier, og gjorde et stort Bytte. Cap. 26. Kong Olafs Slag.

Kong Olaf lod Langskibene der efter sig; men gjorde sig seilfærdig med 2 store Skibe, hvorpaa der var 220 Mand, fuldbevæbnet og udvalgt Mandskab. Han seilede ud i Nordsøen om Høsten; men fik en overhændig Storm i Havet, saa at de vare i stor Livs-Fare; men saasom de havde et udsøgt Mandskab og Kongens Lykke med sig, gik Alting vel af. Saa siger Ottar: Cap. 27. Kong Olafs Færd til Norge.

1) Reuen i Frankrige.

Cap. 26. Jungofurda. Dette Navn findes saa forskjellig skrevet, at det neppe vil være muligt med Sikkerhed at bestemme, hvilket Sted hermed menes. Torde man antage, at Varianten Øxnafurd var den rigtige, saa skulde det have været nuværende Stad Oxford; men at de have trængt saa langt ind i Landet, synes dog lidet rimeligt.

Furovaldi, ogsaa Fyrrvalldi, hvilket man har troet burde læses „fyri valldi," og skulde da være the Wolds, et Sted indenfor Holdernes ved Indløbet til Humber-Floden. Naar man torde antage den sidste Læsemaade for rigtig, saa er det maaskee ligesaa rimeligt, at dermed kunde være meent Byen Wall, noget vestenfor Newcastle ved Tyne-Floden i Northumberland.

Du, kjæk i Val-Ildens Storm,[1]
Takled to Skuder fra Vest
O Du, Skjoldungers Tofte![2]
Tidt blev prøvet i Skræk.
Stærke Strøm vist havde bragt
Hærskibene i Fare,
Om indenbords paa Hav
Slette Sømænd stedtes.

Og videre saaledes:

Havets Vei Du frygter ei,
Naar store Sø Du pløier.
Aldrig gjæve Folke-Styrer fik
Meer kjække Krigerhelte.
Tidt prøved' Du Skibet,
Du Slægtning af Harald,
Før Norges Midte Du hitted.
Bølgen fosser for Skibet.

Her siges, at Kong Olaf traf midt paa Norge fra Udlandet; men den Ø, hvor de landede udenfor Stat, heder Sælø. Da sagde Kong Olaf, at det monne være en lykkelig Dag for dem, da de landede ved Sælø[3] i Norge, og meente, at det var et godt Varsel for dem, at saa var indtruffen. Da de ginge op paa Øen, glider Kongen med den ene Fod paa et Sted, hvor der var Leer, men støttede sig paa Knæ med den anden Fod. Da sagde han: „nu faldt jeg." Rane svarer: „ikke faldt Du, Konge; men nu fæster Du Fod i Landet." Kongen loe dertil og sagde: „det maa saa vorde, om Gud vil." Derpaa gik de ned igjen til deres Skibe og seilede sør til Ulvesund. Der spurgte de, at Hakon Jarl var sør i Sogn og ventedes nordefter med kun eet Skib, naar Vinden faldt til.

Cap. 28. Hakon Jarl tages til Fange i Saudunga-Sund.

Kong Olaf styrede sine Skibe indefter fra Skibsløbet, da han kom søndenfor Fjaler, og dreiede ind til Saudunga-Sund. Der lagde han begge sine Skibe et paa hver Side af Sundet med et tykt Kabeltoug imellem. I samme Stund kom Hakon Jarl Eriksson roendes til Sundet med et bemandet Skib, og da de meente, at det var to Kjøbmandsskibe, som laae i Sundet, roede de lige mellem Skibene. Nu trækker Olaf og hans Mandskab Touget op midt under Skibskjølen og vinde det op med Spillet. Saasnart Skibet stoppede i Farten, gik Agterenden i Veiret; men Forstavnen stupede fremover, saa at Søen trængte ned over Forenden paa begge Sider, og fyldte Skibet med Vand, hvorpaa det kantrede. Kong Olaf lod tage Hakon Jarl med alle dem af hans Mandskab, som de kunde faae fat paa, op af Sundet, og toge dem til Fange; men Somme dræbtes af Steen og Skud, Somme sank under Vandet. Saa siger Ottar:

1) Valpladsens Ild er Sværdet, Sværdets Storm er Slaget — Du kjæk i Slag. 2) Kongers Ven — eller fra hvem Konger nedstamme. 3) Selø: Lykkens Ø.

Cap. 27. Sæla eller Selja, nu Sælø, en liden Klippeø i Præstegjældet af samme Navn, inderst i Ulfsvaag ved Stadtland i Nordfjord, er bleven mærkelig ved den gamle norske Helgeninde St. Synniva, hvis Reliqvier fandtes her. Kong Olaf Tryggvesson lod i den Anledning bygge en Kirke, ligesom her senere ogsaa opførtes et Benedictiner-Kloster og en Kirke indviet til St. Albanus; men Klosteret blev almindelig kaldet St. Synnivas Kloster. Ruinerne af disse Bygninger findes afbildede og beskrevne i Klüwers N. Mindesmærker S. 134.

Úlfasund, see S. 96.

Cap. 28. Fjalir, see S. 43—45.

Saudúngssund, nu Sauesund ved den sydøstre Kant af Atle-Øen, imellem denne og et Par mindre Øer, i Askevolds Præstegd. i Søndfjord.

Du som mætter Blaagleuten
Med Saarets skummende Hav,[1]
Skatrig[2] tog Du Hakons Skib
Med pyntede Takkel.
Du, som Krigsfuglen feder,
Som ung søgte Du hid
Til arvede Ætland;
Ei Jarlen hindre det kan.

Hakon Jarl blev ledet op paa Kongens Skib. Han var den deiligste Mand Nogen kunde see. Han havde langt Haar, saa fagert som Silke, og bundet et Guldsmykke om sit Hoved. Da han satte sig ned i Forrummet, sagde Kongen til ham: „ikke er det løiet om Eder Frænder, at I ere vakkre Folk at see til: men forladte ere I nu af Lykken." Da sagde Hakon Jarl: „ei er der os hændet nogen Ulykke; thi længe har det været saa, at Seieren er foranderlig. Saa er det og gaaet Eders og vore Frænder, at vi skifteviis have havt den bedre Lod. Kun lidet er jeg og kommen ud af Børnealderen, og ikke heller kunde vi nu komme til at værge os, da vi ei vidste, at Ufred var i Vente. Det kan og være, at det gaaer os en anden Gang bedre end nu." Da siger Kong Olaf: „aner Du ikke, Jarl, at det nu er baaret saalunde til, at Du herefter hverken monne faae Seier eller Useier?" Jarlen svarer: „deri monne Du raade dennesinde, Konge." Olaf svarer: „hvad vil Du vel byde mig, Jarl, om jeg denne Gang lader Dig fare hvor Du vil, heel og uskadt?" Jarlen spørger hvad han vilde forlange? Kongen siger: „slet Intet, uden at Du skal fare af Landet, opgive Eders Rige, og sværge den Ed, at Du herefter aldrig skal holde Slag imod mig." Jarlen svarede, at han saa vilde gjøre. Nu gjør Hakon Jarl Olaf den Ed, at han aldrig skulde slaaes imod ham herefter, og hverken værge Norge med Ufred mod Olaf Konge, ikke heller angribe ham. Derpaa giver Kong Olaf ham og alle hans Mænd Liv og Fred. Jarlen fik sine Skibe igjen, som han havde ført did, og roede nu sin Vei med sine Mænd. Saa siger Sighvat:

Mægtig ærlystne Konge
Siger sig nødt til at søge
Hakon i Stridsmøde
I gamle Saudunga-Sund;
Strenge Konge der hitted'
Unge, næstbedste Jarl,
Som var af gjæveste Æt
Blandt Alle, som Dansk tale.

Efter dette gjorde Jarlen sig skyndeligst færdig til at reise ud af Landet, og seile Vester til England, hvor han træffer sin Morbroder Kong Knut, og siger ham Alt, hvad der imellem ham og Kong Olaf havde tildraget sig. Kong Knut tog overmaade vel imod ham, satte ham inden Hirden hos sig, og giver ham stor Magt i sit Rige. En lang Stund dvælede Hakon Jarl hos Knut. Medens Svend og Hakon raadede Norge, gjorde de Forlig med Erling Skjalgsson, hvilket befæstedes derved, at Aslak, Erlings Søn, skulde faae Gunhild, Svend Jarls Datter. Faderen og Sønnen, Erling og Aslak skulde, beholde alle de Forleninger, som Kong Olaf Tryggvesson havde givet Erling. Da blev Erling Jarlenes fuldkomne Ven, hvilket ved Ed mellem dem befæstedes. Cap. 29. Hakon Jarls Færd fra Norge.

Kong Olaf Digre vender sig nu øster paa langs Landet og holdt vide omkring Thing med Bønderne. Mange gik ham til Haande; dog talede Nogle, som vare Svend Jarls Cap. 30. Aastas Tilberedelser.

1) Blod. 2) Beriget med Skat af det erobrede Land.

Frænder eller Venner derimod. Derfor seilede Kong Olaf i al Hast øster til Viken, holder ind der med sin Flaade, sætter sine Skibe paa Land, og forføier sig op ad Landet til, for at træffe sin Stiffader Kong Sigurd. Da han kom til Vestfold, modtoges han venligen af Mange, som havde været hans Faders Bekjendte eller Venner, ligesom der og paa Folden var en stor Deel af hans Æt. Om Høsten foer han op paa Landet til sin Stiffader Kong Sigurd og kom der en Dag meget tidligen. Da nu Olaf kommer nær Gaarden, løb nogle Tjenestekarle i Forveien til Gaarden og ind i Stuen. Olafs Moder Aasta sad inde i Stuen og hos hende nogle Piger. Da Karlene fortalte hende om Kong Olafs Færd, og at han meget snart kunde ventes, stander Aasta strax op, og befaler Karle og Piger, at gjøre Alt istand paa det Bedste. Fire Piger lod hun tage frem, hvad der hørte til Stuens Pynt, og sætte den i Stand med Tapeter og Bænke. To Karle bare Halm paa Gulvet, to satte frem fiirkantede Borde og hankede Kruse; to bare Mad frem paa Bordet, to sendte hun af Gaarde paa det Alt som behøvedes i største Hast kunde skaffes tilveie, og to bare ind Øllet; men alle de øvrige Karle og Piger ginge udi Gaarden. Sendemænd fore til Kong Sigurd, hvor han var, og overbragte ham hans Stadsklæder og hans Hest med forgyldt Sadel, hvis Bidsel var forgyldt og besat med kostbare Stene. Fire Mænd sendte hun til de fire Kanter af Bygden og indbød alle Stormænd til et Gjæstebud, det hun gjorde, som et Glædes-Øl, til sin Søns Modtagelse. Alle dem, som forud vare der, lod hun pynte sig med den bedste Stads de havde; men laante dem Klæder, som ingen havde.

Cap. 51. Kong Sigurds Klædedragt. Kong Sigurd Syr stod ude paa Agren, da Sendemændene kom til ham og bragte ham denne Tidende, saavelsom om Alt hvad Aasta hjemme paa Gaarden havde taget sig for. Han havde mange Folk hos sig; Somme skare Korn, Somme bandt det sammen, Somme agede det i Huus, og Somme læssede det af i Stak eller Lade; men Kongen og to Mænd med ham ginge stundom paa Agren, stundom der hvor Kornet læssedes i Lade. Hans Dragt fortælles at have været saalunde: Han havde en blaa Kjole og blaa Strømper, Sko som vare snørede om Læggene, en graa Kappe og en graa viid Hat, et Flor for Ansigtet, en Stav i Haanden med en forgyldt Sølvholk paa og en Sølvring omkring. Om Sigurds Væsen og Sindelag fortælles der, at han var en meget vindskibelig Mand, der passede omhyggeligen sit Qvæg og Landbrug og raadede Selv sin Huusholdning. Ikke var han meget for Stads og var heller faatalende. Han var en af de allerforstandigste Mænd, som da var i Norge, og tillige overmaade rig paa løs Formue. Fredelig var han og ingenlunde gnidsk. Hans Kone Aasta var gavmild og høimodig. Disse vare deres Børn: Guttorm var den ældste, saa Gunhild, dernæst Halfdan, Ingrid og Harald. Da sagde Sendemændene til Sigurd: „de Ord bød Aasta os at bringe Dig, hvorlunde det laae hende meget paa Hjerte, at Du nu opførte Dig paa Stormands Viis, og bad Dig vise et Sindelag, der meer passede til Harald Haarfagers Æt end Din Morfaders Rane Mionefs[1] eller Nereid Jarl hiin Gamles, skjønt ogsaa de have været meget forstandige Mænd.“ Kongen svarer: „vigtig er den Tidende, som I bringe mig, og I bære den frem i stor Heftighed. Allerede tilforn har Aasta taget sig meget af de Mænd, som vare mindre skyldte til hende, og jeg seer nok, at hun end haver samme Sindelag. Dette tager hun sig af med megen Varme, naar hun kun kan lede sin Søn ud med samme Pragt, med hvilken hun nu leder ham ind. Skal dette saaledes gaae frem, da synes mig, at de som blande sig i denne Sag, hverken ændse Formue eller Liv. Thi denne Mand, Kong Olaf, gaaer en stor Overmagt imøde, og Dana- og Sveakongens Vrede ligger ved Foden af hans Beslutning, om han vover at drive den igjennem.“

1) Tynd-Næse.

Da Kongen dette havde sagt, satte han sig ned, lod tage af sig sit Skotøi, og tog Karduans Fodsokker paa, hvorpaa han bandt gyldne Sporer. Derpaa tog han af sig Kappen og Kjolen, iførte sig de fineste Klæder og en Skarlagens Overkappe, omgjordede sig med Sværd, sætter en forgyldt Hjelm paa Hovedet og stiger paa sin Hest. Sine Arbeidsfolk sendte han ud i Bygderne, og tog med sig 30 velklædte Mænd, med hvilke han rider hjem. Da de rede ind i Gaarden henimod Stuen, saae de paa den anden Side af Gaarden Olafs Mærke komme vaiendes, og der var han Selv tilligemed 100 Mand, Alle vel udrustede. Der vare og Folk opstillede overalt mellem Husene. Kong Sigurd hilsede strax venligen fra Hesten sin Stifsøn, Kong Olaf, og hans Mandskab og bad ham ind at drikke en Skaal med sig. Aasta derimod gik hen og kyste sin Søn, og tilbød ham at blive hos sig, hvor Land og Folk og alt det Gode, hun kunde gjøre ham, stod til hans Tjeneste. Kong Olaf takkede hende venligen for hendes Tilbud. Derpaa tog hun ham i Haand og ledte ham ind i Stuen til Høisædet. Kong Sigurd fik Mænd til at tage deres Klæder i Forvaring og give deres Heste Korn; Selv gik han til sit Høisæde, og Gjæstebudet blev gjort med største Pragt. Cap. 32. Om Gjæstebudet.

Ikke længe havde Kong Olaf været der, før han een Dag lod sin Stiffader Kong Sigurd og sin Moder Aasta, tilligemed sin Fosterfader Rane, kalde til sig til en Samtale og Raadstævne. Der tog Olaf saalunde til Orde: „det er nu saa," siger han, „som Eder er bekjendt, at jeg er kommen hid til Lands, efter at have været en lang Stund forud udenlands, og i al den Stund haver jeg og mine Mænd alene havt det til Underholdning, som vi i Feide have tilbyttet os, hvorved vi mangenlund have sat baade Liv og Sjel paa Spil; thi mange sagløse Mænd have for os maattet lade Gods, ja Somme Livet med. Men nu sidde udenlandske Mænd over de Eiendele, som min Fader, hans Fader og deres Forfædre i en lang Slægtrække have aat, og som jeg er odelsbaaren til. Og ikke engang dermed have de ladet sig nøie; men de have ogsaa taget under sig alle vore Frænders Eiendomme, som i et langt Knæløb nedstamme fra Harald Haarfager. Somme blandt dem meddele de Lidet deraf, Somme slet Intet. Nu skal jeg oplukke for Eder, hvad jeg længe haver gjemt i mit Sind, at jeg agter at hente min Fædrenearv; men hverken vil jeg indfinde mig hos Danakongen eller Sveakongen, for at tigge end det Mindste af dem, endskjønt de nu have en Stund kaldet det deres Eiendeel, som var Harald Haarfagers Arv. Sandt at sige agter jeg heller at søge min Fædrenearv med Od og Eg, og det med alle mine Frænders og Venners Hjelp, saavelsom deres, der i denne Sag ville stille sig paa min Side. Og saalunde vil jeg lægge Haand paa dette mit Krav, at Eet af To skal skee, at enten skal jeg lægge dette hele Rige under min Raadighed, som de fik i Hænde ved at fælde min Frænde, Olaf Tryggvesson, eller og skal jeg falde her paa min arvede Fædrenejord. Nu venter jeg af Dig, Sigurd Stiffader, saavelsom af andre Mænd her i Landet, der ere odelsbaarne til Kongedom efter den Lov, som Kong Harald Haarfager satte, at Intet monne være Eder saa magtpaaliggende, at I lade Eder afholde fra at afkaste den Skam for vor Slægt, ei at ville af al Magt understøtte den Mand, der vil sætte sig i Spidsen for at hæve vor Æt. Men hvad enten I ville lægge nogen Manddom for Dagen i denne Sag eller ei, da kjender jeg Almuens Sindelag saa vel, at Alles Hu staaer til at befries fra udenlandske Høvdingers Trældom, saa saare dertil gives Hjelp og Styrke. Thi haver jeg derfor ikke baaret denne Sag for nogen Mand forend for Dig, fordi jeg veed at Du er forstandig Mand, og kan bedst indsee, hvorlunde dette mit Forsæt fra Begyndelsen skal anlægges, hvad enten vi i al Stilhed skulle tale derom med nogle Mænd, eller strax aabenbare det for menig Almue. Allerede nu har jeg rykket en Tand ud paa dem, da jeg tog Hakon Jarl til Fange, som nu har rømt Landet, Cap. 33. Kong Olafs og Kong Sigurds Samtale.

og under Ed gav mig den Deel af Riget, som han tilforn havde. Nu tænker jeg, at det monne falde os lettere at have med Svend Jarl alene at gjøre, end om de Begge værgede Landet mod os." — Kong Sigurd svarer nu: „ikke boer der lidet i Dit Sind, Olaf Konge, og denne Din Agt kommer mere af hidsigt Overmod end af Klogskab, saavidt jeg kan skjønne. Dog er det venteligt, at der er langt mellem min Ydmyghed og de stolte Tanker, Du monne have; thi medens Du endnu var i Din Barne-Alder var Du strax fuld af Overmod og ustyrlig overalt, hvor Du kunde komme til; og nu er du derimod prøvet i Strid og har dannet Dig efter udenlandske Høvdingers Sædvaner. Nu veed jeg vel, at Du saalunde haver sat Dig dette i Hovedet, at det ei kan nytte at raade Dig derfra, ligesom det og maa undskyldes, at det gaaer dem til Hjerte, der have Mod i Barm, at hele Haarfagers Æt og Kongedom skulde gaae til Grunde. Dog vil jeg ikke binde mig ved noget Løfte, forend jeg kjender andre oplandske Kongers Agt og Forhold; endskjønt Du haver gjort vel i, at Du lod mig vide Dit Forsæt, før Du taler høit derom med Almuen. Derhos vil jeg love Dig min Mægling hos Kongerne, saa og hos andre Høvdinger eller andet Landsfolk, ligesom og al min Formue staaer, Kong Olaf, til Din Hjælp og Styrke. Men kun saa Skjæl ville vi bære dette for Almuen, at jeg deri kan see nogen Fremgang eller vente nogen Styrke til dette store Foretagende; thi Du kan let forestille Dig, at det er et voveligt Værk, at ville indlade Dig i Kamp med Kong Olaf Sveakonge, og med Knut, som nu baade er Konge i England og i Danmark; thi behøver Du at reise store Støtter derunder, om det skal lykkes. Dog synes det mig ei urimeligt, at Du vil faae godt for Folk, da Almuen stedse stunder til hvad der er Nyt. Saa gik det før, da Kong Olaf Tryggvesson kom her til Lands, at Alle bleve glade derover, endskjønt han ei længe nød Kongedommet." Da Talen var kommen saavidt, tog Aasta saalunde til Orde: „hvad mig angaaer, min Søn, da er det saa, at jeg er bleven glad ved Dit Komme; men desto gladere bliver jeg, jo mere Din Hæder forfremmes. Dertil vil jeg Intet spare af hvad der staaer i min Magt, endskjønt der er kun liden Hjælp at vente af mig. Men hellere vilde jeg, om der var Valg at gjøre, at Du skulde blive Overkonge i Norge, om Du end ei skulde leve længere i Dit Kongedom end Olaf Tryggvesson, hellere end at Du ei skulde være større Konge end Sigurd Syr er, og døe Alderdoms Død." Efter disse Ord sluttedes deres Samtale. Kong Olaf opholdt sig der en Stund med alt sit Mandskab. Kong Sigurd beværtede ved sit Bord hver anden Dag med Fisk og Melk, og hver anden Dag med Kjødmad og Øl.

Cap. 34. Om de oplandske Konger.

I denne Tid vare der mange oplandske Konger, som havde Fylker at raade for, og de Fleste af dem nedstammede fra Harald Haarfagers Æt. For Hedemarken raadede to Brødre, Rærek og Ring, i Gudbrandsdalen Gudrød. Saa var der og en Konge paa Raumarige, og en som havde baade Hadeland og Thoten; i Valders var og en Konge. Med disse Fylke-Konger havde Sigurd et Stævnemøde oppe paa Hadeland, og der mødte ogsaa Olaf Haraldsson. For disse Fylkekonger, som Sigurd havde sammenkaldt, fremsatte han sin Stifsøn Olafs Forsæt og bad om deres Hjælp, saavel af Folk, som i Raad og Samtykke, og forestiller dem derhos, hvor nødvendigt det var for dem, at afkaste det Aag, som Daner og Svear havde lagt dem under. Han siger, at der nu var en Mand tilstede, som kunde gange i Spidsen for dette Raad, og opregner de mange herlige Værk, som Olaf paa sin Færd og sine Krigstog havde udført. Da siger Rærek Konge: „Sandt er det, at Kong Harald Haarfagers Rige er stærkt i Fald, da ingen hans Ætmand er Overkonge i Norge. Dog haver nu Folket her tillands prøvet adskilligt. Kong Hakon Adalsteens Fostre var Konge, og dermed vare Alle tilfreds; men da Gunhilds Sønner raadede for Riget, bleve Alle saa kjede af deres Voldsomhed og Uretfærdighed, at de hellere vilde have

udenlandske Mænd til Konger over sig, og være sig selv mere raadige; thi udenlandske Hovdinger vare jævnligen borte, og ændsede lidet Folks Sædvaner, naar de kun fik slig Skat af Landet, som de paalagde. Men da der opkom Uenighed mellem Danakongen Harald og Hakon Jarl, gjorde Jomsvikingerne et Feidetog til Norge, og da reiste hele Almuen sig i Flokketal og rystede den Ufred af sig. Derefter opmuntrede Folket Hakon Jarl til at beholde Landet, og værge det med Od og Eg mod Danakongen; men da han fuldkommen havde styrket sig i Riget ved Landsmænds Kraft, blev han saa haard og fræk mod Landsfolket, at det ikke længere vilde taale ham; thi dræbte Thrønderne ham selv, og hævede til Riget Olaf Tryggvesson, som var odelbaaren til Kongedom, og i alle Dele vel skikket til Høvding. Hele Landalmuens Hu stod til at gjøre ham til Konge, og paa ny reise det Rige, som Harald Haarfager havde tilegnet sig. Men da Olaf Konge syntes at være fuldkommen fast i sit Rige, da var ingen Mand sig selv raadig for ham; men han tog afsted mod os Smaakonger med saa megen Frækhed, at han lagde under sig al den Skat og Skyld, som Harald Haarfager havde taget her i Landet, ja var endog i nogle Dele frækkere end saa. Tilsidst vare Folk sig saa lidet raadige for ham, at det ei blev Nogen overladt at troe paa hvilken Gud han vilde. Siden han nu blev Riget berøvet have vi holdt Venskab med Danakongen, og have af ham faaet stor Hjælp i alle Dele, hvor vi behøvede at kræve den, men have raadet os selv, og levet roligen indenlands uden nogen Overlast. Saaledes er jeg, efter mit Sindelag, vel tilfreds med at det bliver som det er; thi jeg veed ikke hvad bedre Ret jeg nyder, fordi min Frænde vorder Konge over Landet; og skeer det ikke, vil jeg ingen Deel have i disse Raadslutninger." — Da sagde Kong Ring, hans Broder: „mit Sindelag vil jeg og lægge for Dagen: bedre synes det mig, om jeg end kun beholder samme Magt og Eiendele som nu, at min Frænde er Konge over Norge heller end udenlandske Høvdinger, saa at vor Æt kunde paa ny hæve sig her i Landet. Det er desuden min Tanke om denne Mand, Olaf, at hans Skiæbne og Lykke monne raade for, enten han skal faae Riget eller ikke; men om han vorder Enevoldskonge over Norge, da vil den synes at have det bedst, som har meest gjort sig fortjent til hans Venskab. Nu haver han ingenlunde større Magt end Nogen af os; men endog saa meget mindre, som vi have Land og Rige at raade over, men han haver slet intet; ligesom vi ere ligesaa odelsbaarne til Kongedom som ham. Nu ville vi, som hans Mænd, yde ham vor Hjælp, unde ham den høieste Værdighed her i Landet, og staae ham bi med al vor Styrke. Hvi skulde han ikke lønne os dette vel, og længe mindes det til det Gode, om han er saa stor Hædersmand, som jeg tænker, og Alle sige? Thi ville vi gjøre det Vovestykke, om jeg skal raade, at forbinde os i Venskab med ham." Derefter stode de Øvrige, en efter den anden op og talede, og omsider blev Enden, at de Flestes Hu stod til at gaae i Forbund med Olaf Konge. Han lovede dem sit fuldkomne Venskab, og at holde og forbedre Landets Lov og Ret, om han blev Enevoldskonge over Norge. Dette Forlig stadfæstedes med Ed.

Derefter sammenkaldte Kongen et Thing, og der fremsatte Olaf Konge denne Raadslutning og det Krav, han havde paa Riget. Da begjærer han, at Bønderne skulde tage ham til Konge over Landet, hvorimod han lover at lade dem beholde deres gamle Love, og tillige at værge Landet mod udenlandsk Hær og Høvdinger. Om dette taler han længe og snildt, og fik god Roes for sin Tale. Derpaa reiste Kongerne sig, talede En efter den Anden, og understøttede denne Sag og dette Ærende hos Folket. Saaledes kom det tilsidst dertil, at Kong Olaf blev givet Kongenavn over hele Landet, og Riget tildømt ham efter oplandske Love. Cap. 35. Olaf gives Kongenavn.

Da begyndte Kong Olaf strax sin Reise, og bestilte Gjæstebud for sig overalt, hvor der var Kongsgaarde. Først foer han omkring paa Hadeland, og derpaa begav han sig Cap. 36. Kong Olafs Reise i Oplandene.

nord til Gudbrandsdalen. Da gik det som Sigurd Syr havde gjættet, at der strømmede saa mange Folk til ham, at han ei syntes at behøve den halve Deel deraf, saa han havde da nær **300** Mand. Nu strakte den tilsagte Beværtning ikke til; thi det havde været Sædvane, at Kongerne fore omkring i Oplandene med **60** eller **70** Mand og aldrig meer end **100** Mand. Derfore skyndte Kongen sig over Landet og blev kun een Nat paa samme Sted. Da han nu kom nord til Dovrefjeld, indretter han sin Reise saa, at han farer over Fjeldet, indtil han kom paa den nordre Side deraf. Der kom han ned til Opdal, hvor han blev om Natten. Siden foer han over Opdals Skov og kom frem til Medaldal, hvor han sammenkaldte et Thing, og stævnede Bønderne der til sig. Derpaa holdt Kongen paa Thinget en Tale, og krævede af Bønderne at blive antagen til Konge, hvorimod han lovede dem Lov og Ret, saa som Kong Olaf Tryggvesson havde tilbuden dem. Bønderne havde ingen Styrke til at holde Ufred med Kongen; thi blev Udfaldet, at de antoge ham til Konge, og stadfæstede det med Ed. Dog havde de tilforn givet Nys derom ned til Orkedalen og til Skøn, og lod sige Alt hvad de om Olafs Færd vidste.

Cap. 37. Opbud over Throndhjem

Einar Tambarskelver havde Gaard og Husebygning i Skøn, og da han nu fik Nys om Kong Olafs Færd, lod han strax opskjære en Krigspiil og udsende til alle **4** Hjørner, for at sammenkalde Frie og Ufrie med fuld Rustning, hvormed fulgte det Bud, at de skulde værge Landet mod Kong Olaf. Budstikken foer til Orkedal, derfra til Guledal, hvor hele Krigshæren forsamledes.

Cap. 38. Kong Olafs Færd i Throndelagen.

Kong Olaf foer med sit Mandskab ned til Orkedal, og drog frem sagtmodigen og i Fred. Men da han kom til Grjotar, mødte han der Bondeforsamlingen, som bestod af meer end **700** Mand. Der fylkede Kongen sin Hær; thi han tænkte, at Bønderne vilde slaaes. Da nu Bønderne saae dette, begyndte de ogsaa at stille deres Hær i Orden; men det gik kun seent fra Haanden; thi de havde forhen ikke aftalt, hvo der for dem skulde være Høvding. Da nu Kong Olaf saae, at der var Ugreje[1] blandt Bønderne, sendte han til dem Thorer Gudbrandsson, og da han kom, siger han, at Olaf Konge ikke vil slaaes med dem; men udnævnte **12** af de gjæveste Mænd i deres Flok, som skulde indfinde sig hos Kong Olaf. Dertil var Bønderne villige, og disse **12** Bønder gik over en Knatte i Nærheden hen til det Sted, hvor Kongens opstillede Hær stod. Da sagde Kong Olaf: „I Bønder have nu vel gjort, som have givet mig Leilighed til at tale med Eder; thi nu vil jeg sige Eder mit Ærende hid til Throndhjem. Først maa jeg omtale, hvad jeg veed I allerede forhen have spurgt, at Hakon Jarl og jeg mødtes i Sommer, og Udfaldet af vort Møde var, at han gav mig det hele Rige, som han havde i Throndhjem, hvilket, som I vide, bestaaer af Orkedal, Guledal, Strindsylke med Strind. Til Vidnesbyrd herom har jeg hos mig de Mænd, som vare tilstede og saae Jarlens og mit Haandslag, og hørte Ord og Ed og den Aftale, Jarlen gjorde med mig. Nu vil jeg byde Eder Lov og Fred efter som Kong Olaf Tryggvesson bød før mig." Han talede længe og snildt, og endte dermed, at han tilbød Bønderne to Vilkaar: det ene at gaae i hans Tjeneste og vise ham Lydighed,

1) Uorden o: det ikke gik godt for dem.

Cap. 36. **Uppdalr**, nu Opdals Præstegjæld, og **Uppdalsskógr**, see S. 54.
Medaldalr, Meldal, og **Orkadalr**, Orkedal, see S. 52.

Cap. 37. **Skaun** eller **Skøn**, nu Skogn eller Børse-Skogn. Iblandt de Gaarde, Einar Tambarskelver eiede, var ogsaa **Húsabýr** (nu Huseby) i **Skaun**, som han maa have valgt til Bopæl, uagtet **Gimsar** (nu Gimse) var hans Fædrene-Gaard (hvorom see S. 141). Af Einars Borg paa Huseby findes endnu nogle Levninger (Klüwers Mindesm. S. 111).

Cap. 38. **Grjótar**, nu Grøtte, see S. 94.

det andet at slaaes med ham. Derpaa fore de 12 Bønder tilbage til deres Hær, fortalte Udfaldet paa deres Ærende, og overlagde med alt Folket hvad de skulde beslutte. Endskjønt de omhandlede dette en Stund frem og tilbage mellem sig, valgte de dog at underkaste sig Kongen, hvilket blev bekræftet med Bøndernes Ed. Derefter indrettede nu Kongen sin Reise, og Bønderne gjorde Gjæstebud for ham. Kongen foer derpaa ned til Søkanten og skaffede sig Skibe, og iblandt andre fik han et Langskib paa 20 Roersbænke af Gunnar fra Gelmin. Et andet Skib paa 20 Bænke fik han af Lodin fra Viggja. Tre Skibe paa 20 Roersbænke fik han fra Aungrar paa Næsset, hvilken Gaard Hakon Jarl havde eiet; men da raadede en Ombudsmand for den, ved Navn Baard Hvide. Kongen havde desuden 4 eller 5 Skibe, hvormed han skyndeligen foer ind efter Fjorden.

Cap. 39. Om Svend Jarls Færd

Svend Jarl var paa den Tid inde i Throndhjem paa Steenkjær, som da var Kjøbstad, og lod der gjøre i Stand til Julegilde. Da Einar Tambarskelver spurgte, at Orkedølingerne havde underkastet sig Kong Olaf, sendte han Mænd til Svend Jarl, som derom skulde bringe ham Tidende. De fore først til Nidaros, toge der en Roerskude, som tilhørte Einar, hvormed de derefter fore ind i Fjorden, og kom en Dag seent paa Aftenen til Steenkjær, hvor de bragte Jarlen Budskab om hele Kong Olafs Færd. Jarlen eiede et Langskib, som flød tiltaklet udenfor Byen, og strax om Aftenen lod han alt sit løse Gods, sine Folks Klæder, tilligemed Kost og Drikke, saa meget Skibet kunde bære, flytte ombord, roede strax ud om Natten, og kom i Lysningen til Skarnsund. Der saae de Kong Olaf roe ind efter Fjorden med sine Skibe. Jarlen vendte da til Lands indenfor Masarvig, hvor der var en tyk Skov, og lagde saa nær under Bjerget, at Løv og Grene ragede ud over Skibet. Derpaa hug de store Træer, som de satte udenbords mod Søsiden, saa Skibet ei kunde sees for Løv, og ikke heller var det blevet ganske lyst, da Kongen roede dem forbi. Veiret var roligt, da Kongen roede indenom Øyerne. Da Kongens Flaade var af Sigte, roede Jarlen ud af Fjorden og heelt ud til Frosta, hvor hans Rige var, og der lagde han til Land.

Cap. 40. Svend Jarls og Einars Raadslag.

Svend Jarl sendte Mænd ud til Guledal efter sin Svoger Einar, og da Einar kom, fortalte Jarlen ham, hvorlunde det stod til mellem ham og Kong Olaf, og tillige at han vilde samle Mandskab, for at fare mod Kong Olaf og slaaes med ham. Einar svarer saalunde: „vi skulle fare varligen og spørge efter, hvad Kong Olaf agter sig at gjøre, og ikke lade ham spørge andet om os, end at vi ere rolige. Det kan da være, om han ikke mærker Noget til at vi samle Folk, at han bliver siddende rolig i Julen i Steenkjær; thi der er nu lavet godt til for ham. Spørger han derimod, at vi have samlet Folk, da vil han strax stævne ud efter Fjorden, og da faae vi ham ikke fat.“ Saa blev gjort som Einar sagde, og Jarlen foer derpaa til Stjoradal til Gjæstebuds hos Bønderne. Da Kong

---

Gelmin, nu Gjelmo eller Gjølme, en skjøn Gaard og den største i Orkedals Præstegd., beliggende paa den vestre Side af Orkel-Elvens Udløb i Fjorden. Gelmin er desuden bleven mærkelig som Bopæl for Kong Sverres Søster Cecilia (Sver. S. C. 63).

Viggja, Viggen, see S. 147.

Aungrar (Aungrom á Nese), nu Gd. Hangran eller Hangre paa Bynæsset ved Throndhjem.

Cap. 39. Steinker (at Steinkerom), Thrøndelagens ældste Kjøbstad, nu Steenkjær, et Strandsted ved Bunden af Steenkjær-Fjorden, hørende deels til Skei, og deels til Egge Sogn i Inderøens Fogderi (see Kraft. N. Beskr. VI. 107 f.).

Skarnsund heder endnu Sundet imellem Inderøen og det vestlige Fastland; det forbinder saaledes den egentlige Throndhjems-Fjord med Beitstad-Fjorden.

Másarvík eller Mosavik Annexsogn til Ytterøens Præstegjæld, cfr. S. 52.

Øyjin (Øyna), d. e. Ytrøy (Ytterø).

Frosta, Halvøen Frosten, see S. 52.

Olaf kom til Steenkjær samlede han al Gjæstebudsmaden,[1] lod den bære ombord, skaffede sig Lastskibe, tog med sig Mad og Drikke, gjorde sig, saa fort han kunde, seilfærdig, og holdt udefter, alt til Nidaros. Der havde Kong Olaf Tryggvesson lagt Grundvolden til en Kjøbstad og ladet bygge en Kongsgaard; men tilforn var kun Nidaros et Enebøl, som forhen mældt. Men da Erik Jarl var kommen til Landet, anvendte han Alt paa Lade, hvor hans Fader havde havt sit Hovedbøl; derimod vanrøgtede han de Huse, som Olaf havde ladet gjøre ved Nid, saaledes at Nogle vare nedfaldne; men de, som stode, vare saa godt som ubeboelige. Kong Olaf Haraldsson stævnede nu med sine Skibe op i Nid, lod strax gjøre de Huse i Stand, som endnu stode, og reiste dem op igjen, som vare nedfaldne, hvortil han brugte en Mængde Folk. Derpaa lod han flytte baade Mad og Drikke op i Husene, og agtede at sidde der Julen over. Da nu Svend Jarl og Einar spurgte dette, finde de paa et andet Raad i Stedet.

Cap. 41. Om Sighvat Skald.

Der var en islandsk Mand, som hedte Thord Sigvalda-Skald, som længe havde været hos Sigvald Jarl, og siden hos Jarlens Broder, Thorkel den Hoie; men efter Jarlens Fald var Thord bleven Kjøbmand. Han traf Kong Olaf paa hans Vikingetog i Vesten, gik i hans Tjeneste og fulgte ham siden. Han var hos Kongen, da ovenmældte Tildragelse indtraf. Thord havde en Søn ved Navn Sighvat, som var opfostret hos Thorkel paa Apavatn. Da han nu var næsten voxen Mand, foer han udenlands med nogle Kjøbmænd, og Skibet kom om Høsten til Throndhjem, hvor Mandskabet tog Herberge i Hærredet. Den samme Vinter kom Kong Olaf til Throndhjem, som nyligen blev fortalt. Da nu Sighvat spurgte, at hans Fader Thord var hos Kongen, foer han til Kongen, hvor han traf sin Fader Thord, og dvælede der en Stund. Allerede som ung var Sighvat en god Skald. Han havde digtet om Kong Olaf et Qvad, og bad ham lyde derpaa; men Kongen sagde, at han ei vilde lade digte om sig, og at han ei forstod sig paa Skaldskab. Da qvad Sighvat:

1) Som Svend Jarl havde efterladt sig.

Cap. 40. Nidarós, d. e. Nid-Elvens Udløb eller Munding, nu Staden Throndhjem, blev først anlagt Aar 997 paa det Sted, hvor Gaarden Nidarnes forhen var beliggende (see S. 158). Nidaros havde i sidste Halvdeel af 13de og første Halvdeel af 14de Aarhundrede, da den synes at have været i sin høieste Flor, omtrent 15 Kirker, nemlig St. Klemens K., St. Gregorii K., St. Nicolai K., St. Margaretas K., S. Andreas K., Korskirken, S. Mariæ K., S. Peters K., S. Johannes K., S. Benedicti K., S. Martini K., S. Michaels K., Alle-Helgenes K., Apostlernes K. og endelig den i det Væsentligste af Erkebiskop Eystein i sidste Halvdeel af 12te Aarhundrede opførte Christ-Kirke eller St. Olafs Kirke (nu Domkirken), Stadens første Prydelse. Med denne Kirke var, ligesom ved de øvrige Domkirker, en Skole (Latinskole) forenet, hvori fornemmeligen de saakaldte lærde Mænd eller Præsterne fik deres Dannelse. Nidaros havde desuden tvende Hospitaler, nemlig Mariæ Hospital og Hospitalet paa Ilevolden. Af andre Bygninger fortjene at nævnes: Kongsgaarden, Erkebiskopsgaarden, det store Gildehuus (Gildeskaalen) o. s. v. Under de langvarige Borgerkrige i 12te og 13de Aarhundrede, erholdt Staden nogle Befæstninger, blandt hvilke en Træborg anlagt paa den vestlige Side værende smale Hals af den Halvø, hvorpaa Den er beliggende; et Kastel ved Broen paa den sydlige Side af Staden, samt en Borg paa Steenbjerget, der først havde Navnet Sion, men siden blev kaldet Sverresborg (nu Svalsborg). Nidaros, der var Landets første Bispesæde, blev endelig 1152, under Pave Engen den III, ved hans Legat, Cardinal Nicolaus, ophøiet til et Erkebispesæde, under hvilket, foruden de indenlandske Biskopper i Bergen, Stavanger, Oslo og Hammer, ogsaa hørte de tvende paa Island, samt Biskoppen paa Grønland, Færøerne, Orkenøerne og Sudurøerne med Man. — Allerede først i 15de Aarhundrede finder man af Diplomer, at det gamle Navn Nidaros begyndte at ombyttes med det nuværende, eller Landskabs-Navnet „Throndheim" at overføres paa den deri liggende Stad; dog var endnu i et halvt Aarhundrede Nidaros det almindeligste (cfr. Krafts Norg. Beskr. 5te B. S. 299 ff.).

Apavatn, en Gaard ved en Indsø af samme Navn i Árnesþing i Sydlandet paa Island.

Vidtberømte Knuser
Af Tæltets mørkeblaa Hest,[1]
Du maa lyde paa min Sang;
Thi digte jeg forstaaer.
Een Skald maa Du eie.
Skjønt Du, o Konge! forsmaaer
Alle andre Digteres Sang,
Min synge skal Din Roes.

Kong Olaf gav Sighvat i Bragaløn en Guldring, som veiede en halv Mark, og Sighvat blev Kong Olafs Hirdmand. Da qvad han:

Og gjerne mod Sværdet jeg tog
Af Dig, Slagenes Njord;[2]
Ei jeg laster det siden;
Jeg vil kun priseligt Værk.
Mand af Slangebroders Sæde![3]
Huuskarlen fik Du huld;
Og gode Drot jeg fik igjen;
Vel raaded' vi os baade.

Svend Jarl havde, som sædvanlig, om Høsten ladet indkræve halv Havnetold af Islandsfarerne; thi Erik Jarl og Hakon Jarl havde Halvdelen af disse, som af andre Indtægter i Throndhjem. Da nu Kong Olaf var kommen der, sendte han sine Mænd ud for at kræve den halve Told af Islandsfarerne; men de fore til Kongen og bad Sighvat om Hjælp. Da gik han for Kongen og qvad:

Nu gjør jeg hældige Bøn,
For Krigsmænd, Rovfuglens Fryd,
Om Skind jeg mig vinder;[4]
For Ægirs Ild[5] jeg modtog.
Du, Slangesædets Øder![6]
Giv Slip paa halve Landøre;
Selv har jeg det krævet,
Og slet Intet tilbage der er.[7]

Svend Jarl og Einar Tambarskelver samlede en stor Krigshær, hvormed de droge ovenom til Gaulardal, og stævne ud til Nidaros med næsten 2000 Mand. Kong Olafs Mænd, som holdt Hestevagt paa Gaular-Aasen, bleve vaer, at Hæren foer ned fra Gaulardal, og bragte Kongen Nys derom ved Midnatstid. Da stod Kongen op og lod sit Folk vække. De ginge strax til Skibene, bare alle deres Klæder og Vaaben ombord, samt Alt, hvad de kunde faae med sig, og roede derpaa ud efter Elven. I samme Øieblik kom Jarlens Krigsfolk til Byen, tog al Jule-Kosten og opbrændte alle Husene. Da foer Kong Olaf ud efter Fjorden til Orkedal, og gik der i Land fra Skibene. Over Orkedal fore de til Fjeldet, og over Fjeldet østenom til Gudbrandsdalen. I den Flok,[8] som er digtet om Klæng Brusason, fortælles der, at Svend Jarl brændte Byen Nidaros. Cap. 42. Om Svend Jarl.

1) Tæltets Hest er Skibet, da Skibene vare forsynede med Tælte. 2) Slagenes Gud, d. e. Helt. 3) Slangebroder for Slange, og Slangesæde er, som tiere bemærket, Guld. „Gavmild Konge." 4) Tolden betaltes formodentlig tildeels i Skind. 5) Guld. 6) Guldets Øder, d. e. gavmilde Konge. 7) Svend Jarl havde for krævet Tolden. 8) Et Æresdigt, som var kort og uden Stantser.

Cap. 42. Gaularás, nu Byaasen i Vest og Nordvest for Throndhjem, hvoraf den 1890 Fod høie Graakallen (ford. Grásteinn) danner det mest fremragende Punkt.

Halvfærdige Kongehuus
Ved selve Nid brændte;
Ilden fældede Salen,
Glo-Aske kasted' paa Hær.

Cap. 43. Om Kong Olaf. Kong Olaf foer sør efter ud igjennem Gudbrandsdalen, og derfra ud til Hedemarken. Høivinters drog han om i Gjæstebud; men da det vaaredes, samlede han en Hær, og foer ud til Viken. Fra Hedemarken havde han mange Folk med sig, som Kongerne havde givet ham. Derfra fore ogsaa mange Lændermænd, og mægtige Bønder med ham, hvoriblandt Ketil Kalf fra Ringenæs. Ogsaa fra Raumarige havde Kong Olaf Folk. Hans Stiffader Sigurd Syr kom ham ogsaa til Hjælp med et stort Følge af Mænd. De trække derpaa ned til Søen, og gjøre sig færdige til at gaae til Søes fra Viken. Da Flaaden, som var bemandet med mange vakkre Folk, var seilklar, lagde den ud til Tunsberg.

Cap. 44. Om Svend Jarls Krigsmandskab. Strax efter Julen samler Svend Jarl alt Mandskab i Throndhjem, udbyder til Ledingsfærd, og udruster sine Skibe. Paa den Tid var der i Throndhjem en Mængde af Lændermænd, og mange af dem vare mægtige og saa ætstore, at de nedstammede fra Konge-Æt, eller fra Jarler, som i en kort Slægtrække regnede sig fra Harald Haarfager; derhos vare de meget rige. Disse Lændermænd vare til stor Hjælp for de Konger eller Jarler, som raadede Landet; thi det var som om Lændermændene havde Bondefolket i hvert Fylke i sin Magt. Da Svend Jarl var til Vens med Lændermændene havde han godt for at samle Folk. Hans Svoger Einar Tambarskelver var med ham tilligemed mange andre Lændermænd, og deriblandt Mange, baade Lændermænd og Bønder, som Vinteren før havde svoret Kong Olaf Troskabs-Ed. Da de vare seilklare, fore de strax ud efter Fjorden, styrede sør efter langs med Landet, og droge Mandskab til sig fra hvert Fylke. Da de nu kom længere Syd udenfor Rogaland, kom Erling Skjalgsson dem imøde med mange Folk, og med ham mange Lændermænd. Nu styrede de med hele Flaaden øster til Viken, og Svend Jarl lagde derind mod Enden af Langfasten. Jarlen styrede med Flaaden ind til Grenmar, og lagde ind ved Nesie.

Cap. 45. Om Kong Olafs Krigsmagt. Kong Olaf styrede med sin Flaade ud efter Viken, indtil begge Flaader ikke vare langt fra hinanden, og Løverdagen før Palmesøndag fik de Nys om hinanden. Kong Olaf havde et Skib, som hedte Karlshoved, i hvis Forstavn et Konge-Hoved var udskaaret, og Selv havde han skaaret det. Dette Hoved blev længe derefter brugt i Norge paa de Skibe, som styredes af Høvdinger.

Cap. 46. Kong Olafs Tale. Saasnart det lysnede af Dag Søndag Morgen, stod Kong Olaf op, klædte sig paa, gik paa Land og lod blæse til hele Hærens Landgang. Derpaa holdt han en Tale til Krigsfolket og fortæller hele Forsamlingen, hvorlunde han havde spurgt, at der var kort imellem dem og Svend Jarl. „Nu skulle vi gjøre os rede," siger han; „thi kort mon der nu være til vort Møde. Folket væbne sig nu og Enhver gjøre sig færdig paa den Plads, som er ham forud bestemt, saa at Alle ere færdige, naar jeg lader blæse til at lægge fra Land. Lader os derpaa roe afsted paa eengang, saa at Ingen farer fø-

---

Cap. 43. Ringones (Hringunes), nu Ringnæs, en stor Gaard i Stange Præstegjeld i de Gamles Skaun paa Hedemarken.

Cap. 44. Grenmar, see S. 60—61.

Nesjar (Nesit - á Nesjum, Nesino), d. e. Næssene eller Næsset, nu Brunlaugnæsset i Laurvigs Fogderi, i hvilket skjære sig ind adskillige smaa Fjorde og Bugter, der saaledes paa det større Næs danne mange mindre, hvortil Navnets Fleertals-Form, som er den ældste, ligefrem har Hensyn.

rend hele Flaaden lægger ud. Ei heller blive Nogen tilbage, naar jeg roer ud af Havnen; thi vi kunne ikke vide, om vi monne træffe Jarlen der han nu ligger, eller om han søger imod os. Men naar vort Møde skeer, og Slaget begynder, da samle Folket alle vore Skibe og være færdige til at binde dem sammen. Lader os skaane os i Begyndelsen og vare paa vore Vaaben, at vi ei kaste dem i Havet eller bortskyde dem i Vinden. Men naar Kampen bliver heed, og Skibene ere bundne sammen, da gjører det haardeste Anfald, og Enhver vise ved Manddoms-Mod hvad han duer til."

Kong Olaf havde paa sit Skib 100 Mand, bevæbnede med Ringbrynier og valske Hjelme. De fleste af hans Mænd havde hvide Skjolde, hvorpaa der var det hellige Kors forgyldt; men Somme havde malet det med blaa eller rød Farve. Han lod og male et Kors foran paa alle Hjelme med bleg Farve. Han havde et hvidt Mærke, hvori var en Orm. Nu lod han læse Messe for sig, gik derpaa ombord paa sit Skib, og bad sine Folk tage noget Mad og Drikke til sig. Derpaa lod han blæse i Krigsluren til Slag, lægge ud af Havnen og roe afsted for at opsøge Jarlen. Da de nu kom til den Havn, hvor Jarlen havde ligget, var Jarlens Mandskab væbnet, og agtede at roe ud af Havnen; men da de saae Kongens Flaade, begyndte de at binde Skibene sammen, satte op deres Mærke og gjorde sig rede til Strid. Da nu Kong Olaf saae det, skyndte han paa Roningen, lagde sit Skib mod Jarlens, og Slaget begyndte. Saa siger Sighvat Skald: Cap. 47. Om Slaget udenfor Nesie.

Kjækt Kongen Stridsmænd angreb,
Da mod Svend han sig vendte,
Og Blodet røde flød
I Havn paa Rodes Rene.[1]
Krigsfolk paa Jarlens Flaade
Ei spared sig i Strid;
Sine Skibe Svend holdt frem,
Til Slag de sammenbindes.

Her siges, at Kong Olaf førte sine Skibe i Slag, medens Svend endnu laae i Havnen. Sighvat Skald var med i Slaget, og han digtede om Sommeren strax efter Slaget et Digt, som kaldes Nesie-Visen, hvori han nøiagtigen fortæller om disse Tildragelser.

Og bekjendt det er, hvor nær
Spydefrostens Kjender,[2]
Lagde Øst fra Agder,
Karlhovedet[3] hos Jarl.

Der blev den skarpeste Strid, og det varede længe inden det kunde sees, hvorhen Udfaldet vilde bøie sig. Paa begge Sider faldt Mange, og en Mængde bleve saarede. Saa siger Sighvat Skald:

Svend at egge ei behøves
I Sværde-Gny, og ei
Heller Ravnemætter
Olaf i Skjolde-Storm.
Thi det Folk, som Striden stred
Havde Kunst til at qviste[4]
Lemmer nok denne Gang.
Hær ei var i værre Leeg.

1) Rode, en Sørøver, og Sørøverens Rensdyr er Skibet. 2) Krigsmanden, som ei ændser den Dødsfulde Spydet bringer. 3) Saa hedte Kong Olafs Skib af det Hoved paa Gallionen, Olaf selv havde skaaret. 4) Afhugge Lemmer, ligesom Grene, der afqvistes af et Træ.

28

Jarlen havde flere Folk; men Kongen havde udvalgt Mandskab paa sit Skib, som havde fulgt ham paa hans Krigstog; derhos vare de saa herligen udrustede, som forhen fortalt, at hver Mand havde sin Ringbrynie, saa de ikke bleve saarede. Saa siger Sighvat:

Glad saae jeg falde Brynie sval
Over Eders Skulder-Led;
Svart droner det af Sværdet
I herlige Maglhavers Hær.
End skjules sorte Haar
Af valske Hjelm' under Pileflugt;
Jeg veed, at i Hæren,
Vi rusted var', Kamrat!

Cap. 48. Svend Jarls Flugt.

Da nu Mandskabet begyndte at falde paa Jarlens Skibe, og Somme ogsaa bleve saarede, saa Besætningen inden Skibsborde tyndedes, gjorde Kong Olafs Mænd sig færdige til Entring. Da plantedes Mærket paa det Skib, som var Jarlens nærmest, og Kongen selv fulgte det. Saa siger Sighvat:

Gylden Stang for Kongen
Bares, da Landse-Larms
Opvækker' rustet ginge
Under Bannere paa Skib.
Ei var paa Takkelhest[1]
Her under Malmens Klang,
Som naar Møen bærer Mjød
For Kongens Leiesvend.

Der var det skarpeste Slag, hvori der faldt mange af Svends Mænd; men Somme sprang over Bord. Saa siger Sighvat:

Vi stormed' hvast paa Skuden
I høie Vaabenbrag,
Blodrøde Klinge[2] kløved'
De runde Skjolderand'.
Bonden saaret gik for Bord,[3]
Hvor Slaget hisset sloges;
Pynted' Skibe toges,
Og mangt et Liig flød ved Strand.

Og end videre dette:

Kriger rødned' vore Skjolde,
Som hvide bares did;
Let det var for dem, som lode
Klinge Pantser-Ringe.
Der hvor sløves slebne Sværd
Saae jeg unge Konge gange
Op paa Skib; vi fulgte,
Krigsfuglen svælged' Blod.

Derefter begyndte Nederlaget at vende sig mod Jarlens Hær. Kongens Mænd gjorde et Anfald mod Jarlens Skib, og det var nær ved, at de havde entret det; men da Jarlen saae, hvorledes Tingene stode, raabte han til Stavnboerne,[4] at de skulde kappe

1) Skibet, forestillet under Billedet af en opsadlet Hest. 2) Farvede røde af Blod. 3) Bønderne sprang over Bord. 4) Dem, som stode i Forstavnen.

Tougene, og gjøre Skibene løse, og saa gjorde de. Da kastede Kongens Mænd Enterdrægge om Opstanderne paa Skibene, og holdt dem saalunde fast. Derpaa befalede Jarlen, at de skulde hugge Opstanderne bort, og saa gjorde de. Da qvad Sighvat:

Hart Jarlen bød i Fart
Kløve svarte Bjælke;
Men først vi ro'de ham nær,
Haabed' herlig Fangst,
Da Yggves Maage[1] stygge
Vi tilgode gjorde.
Hæren Liig lod hugge
For Ravn ved Skibets Stavn.

Einar Tambarskelver havde lagt sit Skib lige ved Siden af Jarlens, og Mandskabet derpaa kastede en Dræg i Jarleskibets Forstavn, og alle slap de saaledes ud af Fjorden. Derefter flygtede hele Jarlens Flaade og roede ud af Fjorden. Skalden Berse Torfeson var i Forrummet paa Svend Jarls Skib, og da det gled forbi Kongeflaaden, raabte Olaf høit, da han kjendte Berse — thi han var let kjendelig, saasom han var den væneste Mand, vel udrustet med Vaaben og Klæder —: „Farvel Berse!" han svarede: „Farvel Konge!" Saa sagde Berse i det Digt han gjorde, da han kom i Kong Olafs Vold, og sad i Baand:

Tappre Slagets Styrer
Kyndige i Sangens Konst
Held bød og Farvel;
Sligt Svar vi gav igjen.
Og tvungne vi gave
Gavmilde Konge[2] det Ord,
Som af Skibsstyrer gjæve
Vi fik under Brynien.

Og Svends Elende jeg saae,
Da Flugten han prøved'.
Sammen vi for', da svale
Sværd-Tunger høit sunge.

Aldrig følger jeg Nogen,
Som støder paa Vandet
Havelgen,[3] til Striden,
I Alt gjæver' end han.

For Dig, som svinger Sværdklinge,
Saalund' kryber jeg ei,
Skjønt jeg holdes i Baand
I Aar paa store Kampski,[4]
At jeg, milde Hærfører!
Saa skulde med Lede forlade
Huldeste Ven, ham jeg ung
Som Din Fiende kjendte.

Cap. 49. Svend Jarls Færd ud af Landet.

Nu flygtede Somme af Jarlens Mænd op paa Landet; Somme overgave sig paa Naade og Unaade. Men Svend og hans Følge roede ud efter Fjorden, og Høvdingerne lagde deres Skibe sammen, for at tale med hverandre, da Jarlen søgte Raad hos sine Lendermænd. Erling Skjalgsson tilraadede, at de skulde seile Nord paa, samle Folk og atter slaaes med Kong Olaf. Men fordi de havde mistet mange Folk, opmuntrede de Fleste til, at Jarlen skulde fare ud af Landet til sin Svoger, Sveakongen, for der at styrke sig med Mandskab. Dette Raad fandt ogsaa Einar Tambarskelvers Bifald; thi ham tykkedes, at de nu ingen Magt havde til at slaaes med Olaf. Saaledes skiltes deres Flaade ad. Jarlen seilede før over Folden og med ham Einar Tambarskelver. Erling

1) Yggr en af Odins Tilnavne, den Frygtelige. Odins Fugl er Ravnen. 2) Egentligen i Texten: „Giveren af Skibets Udjordes Ild." Skibets Udjord er Havet, der, som en Mark, omgiver Skibet, og Havets Ild er Guld, og Guld-Uddeler det bekjendte Billede paa en gavmild Mand. 3) Hav-Elsdyret, d. e. Skibet. 4) Slagets Ski er Skibet.

Cap. 49. Folldin, d. e. den ydre eller sydlige Deel af Christiania-Fjord, af hvilken den indre Deel, omtrent fra Horten eller Jæløen, havde Navn af Oslóar-fjordr.

Skjalgsson derimod, tilligemed mange andre Lendermænd, som ei vilde romme fra deres Odel, fore nord efter til deres Hjem, og Erling havde den Sommer mange Folk om sig.

Cap. 50. Kong Olafs og Sigurds Samtale. Da Kong Olaf og hans Mænd saae, at Jarlen havde samlet sine Skibe, skyndede Kong Sigurd Syr til at forfølge Jarlen og lade Staalet afgjøre deres Strid. Kong Olaf svarer, at han først vilde see hvad Beslutning Jarlen tog, om de holdt deres Skare sammen, eller om Flaaden splittedes ad. Sigurd svarede, at Kongen havde at raade; „men", tilføier han, „efter Dit Sindelag og Din Selvraadighed aner jeg, at Du seent betrygger Dig disse Storbukkes Troskab, eftersom de ere vante tilforn til at trodse Høvdingerne selv." Der blev dog intet Anfald af, da de snart saae, at Jarlens Flaade skiltes ad. Derpaa lod Kong Olaf randsage Valpladsen, og blev der nogle Dage for at dele Byttet. Saa siger Sighvat:

Og det jeg maa fortælle;
Mordets Tjener[1] kom fra Nord,
Uden Haab at komme hjem
I denne svare Styr.
Mange ned i Grunden sank
Fra Løkkeknudens Blak.[2]
Sandt det er, at vi
Svend ude gik i Møde.

Gjæve Thrønder-Mø i Aar
Os Feighed ei bebreider,
Skjønt Kongehær var mindre,
(Strid saalunde holdtes).
Pigen var heller til Spot,
Om Nogen, de krigerske Mænd,
Som med Skjæg os angrebe.[3]
Havskjæret vi farve.

Kongens Styrke nu stiger;
Thi Oplændingen vil
Styrke Tilljeblaks[4] Styrer;
Svend det prøvede Du,
Og Prøven beviste
At Hedmarkingen[5] kan
Meer end Kongens Øl drikke;
Blodfoss[6] de udgyde.

Olaf Konge gav sin Stiffader Sigurd Syr, og de øvrige Høvdinger, som havde ydet ham Hjælp, gode Gaver ved Skilsmissen. Ketil fra Ringenæs gav han en Lystjagt paa 15 Roerbænke, som Ketil lod føre op efter Raum-Elven, heelt op til Mjøsen.

Cap. 51. Om Kong Olaf. Kong Olaf lod speide efter Jarlens Færd, og da han spurgde, at han var faren af Lande, seilede han vester ud efter Viken, hvor meget Folk stimlede til ham. Da blev han paa Thingene antagen til Konge. Saaledes foer han heelt til Lindesnæs, og da han spurgte, at Erling Skjalgsson havde samlet en stor Hær, tøvede han ikke paa Norder-Agder; men seilede med en staaende Bør, det forteste han kunde, nord til Throndhjem; thi da først syntes han at have den største Magt i Landet, dersom han kunde undertvinge det, medens Jarlen var ude af Landet. Da nu Olaf kom til Throndhjem, blev ingen Modstand gjort mod ham, og han blev der valgt til Konge. Om Høsten tog han sit Sæde i Nidaros, og samlede fornøden Vinterkost. Der lod han bygge Kongsgaard, og reise Clements Kirke paa det Sted, hvor den nu staaer. Han afdeelte Gaardstomter, som han gav Bønder, Kjøbmænd, eller Andre, som ham syntes, og bygge vilde. Der sad han med mange Krigsfolk; thi han satte ingen Lid til Throndernes Troskab, om Jarlen kom tilbage til Landet. Tydeligst lagde Indthrønderne dette for Dagen derved, at han ingen Landskyld fik af dem.

1) Kriger. 2) Skibet, ligesom ellers Tongenes Hest. 3) Ironisk om dem, som faldt næsegruus under Angrebet. 4) Bænkenes Hest d. e. Skibet. 5) Heinir, Hedemarkingerne, som forhen i Olaf Tryggvessons Saga. 6) Egentlig Ligslangens, d. e. Sværdets Foss, d. e. Blodet.

Cap. 50. Raumelfr, Glommen (S. 50) og Mjors, Indsøen Mjøsen paa Hedemarken (see sammest.).
Cap. 51. Lidandisnes, Lindesnæs, see S. 38.
Nordr-Agdr, see S. 38.

Svend Jarl foer først til Svithjod til sin Svoger, Sveakongen Olaf, fortæller ham, hvorledes Alt var tilgaaet imellem ham og Olaf Digre, og søger Raad hos Sveakongen om hvad han nu skulde foretage sig. Kongen siger, at Jarlen skulde blive hos ham, om han vilde det, og faae en saadan Deel af Riget at raade, som kunde synes ham sømmelig, „eller og i andet Fald," siger han, „skal jeg give Dig Folkehjælp til igjen at tage Landet fra Olaf." Dette valgte Jarlen; thi dertil skyndede alle de blandt hans Mænd, som havde store Eiendomme i Norge, hvilket var Tilfældet med mange af dem, som da vare hos ham. I det Raad, som derom holdtes, bleve de enige om, at de skulde bestemme sig til om Vinteren at fare Landeveien over Helsingeland og Jemteland, og saa ned til Throndhjem; thi Jarlen stolede meest paa Indthrøndernes troe Hjelp og Styrke, dersom han kom did. Dog besluttede de først at fare om Sommeren paa Krigstog i Østerlden for at samle Formue. Cap. 52. Svend Jarls og Olaf Sveakonges Anslag.

Svend Jarl foer med sin Krigsmagt øster til Gardarige og tilbragte Sommeren med at hærje der; men da Høsten kom paa, vendte han med sine Skibe tilbage til Svithjod. Da faldt han i en Sygdom, som blev hans Bane. Efter Jarlens Død foer det Mandskab, som havde fulgt ham, tilbage til Svithjod; men Somme vendte om til Helsingeland, derfra til Jemteland og saa østenfra over Kjølen til Throndhjem, hvor de fortælle, Alt hvad der paa deres Reise havde tildraget sig. Da sandspurgtes Svend Jarls Død. Cap. 53. Svend Jarls Død.

Einar Tambarskelver og den Skare, som ham havde fulgt, fore om Vinteren til Sveakongen, hvor de forbleve under venlig Behandling. Der vare og mange andre Mænd blandt dem, som havde fulgt Jarlen. Sveakongen syntes heelt ilde om, at Olaf Digre havde sat sig i hans Skatlande og forjaget Svend Jarl; thi truede han Kongen med den voldsomste Hevn, naar Leilighed dertil gaves. Han siger, at Olaf ei monne være saa djærv at underlægge sig det Vælde, som Jarlen havde havt, og alle Sveakongens Mænd vare deri med ham enige. Men da Thrønderne spurgde for sandt, at Svend Jarl var død og ikke mere kunde ventes til Norge, vendte hele Almuen sig til Lydighed mod Kong Olaf. Mange Folk fore da indenfra Throndhjem til Kong Olaf og bleve hans Mænd; Nogle sendte Ord og Jertegn, at de vilde tjene ham. Da foer han om Høsten ind til Throndhjem, og holdt Thing med Bønderne, og blev i hvert Fylke antagen til Konge. Derpaa foer han ud til Nidaros, lod føre did al Kongens Skyld og Skat, og lod sig der berede Vintersæde. Cap. 54. Om Thrønderne.

Kong Olaf lod bygge en Kongsgaard i Nidaros, hvori der var en stor Hird-Stue med Dør i begge Ender. Kongens Hoisæde var i Midten af Stuen, og indenfor sad hans Hird-Biskop Grimkel, og næst ham hans andre Præster. Udenfor dem sadde hans Raadgivere, og i det andet Høisæde lige over for Kongen sad hans Stallar, Bjørn Digre, og dernæst Gjæster.[1] Naar gjæve Mænd kom til ham, gaves dem og et Hædersæde. Ved Ilden skulde Øl drikkes. Han fordeelte Tjenesten blandt sine Mænd efter andre Kongers Sædvane. Han havde hos sig 60 Hirdmænd og 30 Gjæster, og dem gav han Sold og visse Love. Han havde ogsaa 30 Huuskarle, der skulde gjøre Cap. 55. Om Kong Olafs Gaardsret.

1) Gjæster vare efter Hirdskraa næst Hirdmænd i Værdighed; de brugtes mest til at forrette Kongens Ærender udenfor Hoffet, til at inddrive konfiskeret Gods, og udføre Kongens Straffedomme.

Cap. 52. Om Helsingjaland og Jamtaland, see S. 67.
Austrvegr, see S. 22.
Cap. 53. Gardariki, see S. 6.

det nødvendige Arbeide paa Gaarden, og skaffe hvad som behøvedes. Han havde desuden mange Trælle. Paa Gaarden vare store Udbygninger, hvori Hirdmændene sove. Der var og en stor Stue, hvori Kongen havde sine Hirdstævner.

Cap. 56. Kong Olafs Sæder.

Det var Kong Olafs Skik at reise sig tidlig om Morgenen, klæde sig paa, vaske sine Hænder, derpaa gange i Kirke, og høre Otte-Sang og Morgenmesse. Derefter gik han i Thingmøder for at forlige Folk, eller tale om Et og Andet, som ham syntes nødvendigt kunde være. Han stævnede til sig Mægtige og Ringe, saavelsom alle dem, der forstandigst vare. Ofte lod han læse for sig de Love, som Hakon Adalsteens-Fostre havde sat i Throndhjem, og efter Overlæg med hine forstandigste Mænd ordnede han Loven og tog fra eller lagde til, eftersom ham syntes. Men Christen-Retten satte han efter Biskop Grimkels og andre lærde Præsters Raad, og lagde al sin Hu til at udrydde Hedendom og de gamle Vaner, som han ansaae for at være den største Christen-Spilde. Saaledes kom det dertil, at Bønderne samtykkede de Love, som Kongen satte. Saa siger Sighvat:

Du som høit paa Løfting staaer,
Du kan sætte Landets Ret,
Som stande kan iblandt
Hele Folke-Skare.

Olaf Konge var en sædelig og meget sagtmodig Mand, faatalende, vel rundhaandet, men tillige pengebegjærlig. Hos Kong Olaf var, som sagt, Sighvat Skald tilligemed flere islandske Mænd. Han spurgde omhyggeligen efter, hvorlunde Christendommen blev holdt paa Island, og da syntes ham, at det var langt fra, som det burde være; thi angaaende Christendommens Overholdelse fortaltes Kongen, at det var tilladt efter Loven at æde Hestekjød og udsætte Børn, som hedenske Mænd gjorde, foruden flere Ting, som forspildede Christendommen. De fortalte og Kongen om mange Stormænd, som da vare paa Island, deriblandt om Skapte Thoroddsson, som var Lagmand i Landet. Han spurgde og dem, som derom vidste bedst Besked, om Folkets Sæder i andre fjærntliggende Lande; men især gik hans Spørgsmaal ud paa at erfare, hvorlunde Christendommen holdtes baade i Orkenøerne, Hjaltland og Færøerne, og saavidt han kunde erfare, forholdt det sig langtfra dermed, som det kunde ønskes. Slige Taler havde han oftest i Munden, eller og talede han om Lov og Landsret.

Cap. 57. Om Sveakongen Olafs Sendemænd og om Foged Asgauts Død.

Den samme Vinter kom Sveakongen Olaf den Svenskes Sendemænd østenfra Svithjod, hvis Formænd vare tvende Brødre, Thorgaut Skarde og Asgaut Foged, der havde 24 Mand med sig. Da de nu kom østenfra over Kjølen til Værdalen, stævnede de Bønderne sammen til Thing, talede med dem og krævede Skat og Skyld af dem paa Sveakongens Vegne. Men Bønderne bleve, efter oplagt Raad, enige med hverandre kun at betale den Skat, som Sveakongen forlangte, forsaavidt Kong Olaf ingen Landskyld krævede for sit Vedkommende, og nægtede at ville betale Skat til dem begge. Sendemændene fore videre ud efter Dalen; men fik paa hvert Thing, som de holdt, samme Svar og ingen Penge. Derpaa fore de ud til Skaun, holdt Thing der og krævede Skat; men det gik der ligedan som før. Saa fore de til Stioradal, og sammenkaldte Bønderne til Thinge; men de vilde ikke komme. Nu saae Sendemændene, at deres Ærende var spildt, og Thorgaut vilde vende om, og fare øster igjen. „Ikke tykkes mig da at have rygtet Kongens Ærende," siger Asgaut, „heller vil jeg fare til Kong Olaf Digre, siden Bønderne skyde deres Sag under ham."

Cap. 57. Veradalr, Værdalen, Skaun, Skogn, Stjóradalr, Størdalen, see S. 52—53.

Nu raadede han, og de fore ud til Byen,[1] og toge Herberge der. Dagen efter stillede de sig for Kongen, just som han sad ved Bordet, hilsede ham og sagde, at de fore med Sveakongens Ærende. Kongen bad dem komme til sig Dagen efter. Dagen derpaa, da Kongen havde hørt Messe, gik han til sit Thinghuus, lod kalde did Sveakongens Mænd og bød dem frembære deres Ærende. Da talede Thorgaut og siger først i hvad Ærende de vare sendte, og siden hvorledes Indthrønderne havde svaret. Derefter bade de Kongen give Dom i Sagen, paa det de kunde vide, hvad Udfald deres Ærende did skulde faae. Kongen svarer: „saalænge Jarlerne raadede Landet, var det ikke Underligt, at Landsfolket ansaae sig pligtig til at vise dem Lydighed, hellere end at bøie sig under udenlandske Konger; thi de vare ætbaarne til dette Rige. Men det havde dog været rettere, at Jarlerne havde ydet de Konger Hjælp og Tjeneste, som vare med Rette komne her til Riget, heller end udenlandske Konger, og yppe Ufred imod de rette Konger og berøve dem Land og Rige. Hvad nu Olaf Svenske angaaer, som kalder sig berettiget til Norges Rige, da veed jeg ei hvad Krav han derpaa kan have, som saa er i Sandhed; men mindes monne vi vel den Mandskade, som vi have faaet af ham og hans Frænder.“ Da siger Asgaut: „Ei er det Underligt, at Du kaldes Olaf Digre, da Du saa storagtigen svarer paa slig Høvdings Ordsending, og ei indseer Du tydeligen, hvor tung Kongens Vrede vil vorde Dig at bære, hvilket de have maattet prøve, som havde større Kraft, end Du monne synes at have. Men vil Du endeligen saa traat holde paa Riget, da er det bedst for Dig at fare til Kongen og vorde hans Mand, og vi skulle da bede ham med Dig om, at han ville give Dig dette Rige som Lehn.“ Kongen svarer i al Sagtmodighed: „jeg vil give Dig et andet Raad, Asgaut, far nu Øster tilbage og siig Eders Konge som saa, at jeg tidligen til Vaaren skal gjøre mig færdig til at fare øster til den Landsgrændse, som fordum skilte Norges Konges Rige fra Svithjod. Da kan han komme, om han vil, paa det vi kunne slutte Forlig med hinanden, og Enhver af os beholde det Rige, hvortil han er odelbaaren.“ Nu vende Sendemændene om, tilbage til deres Herberge, og beredte sig til at fare afsted; men Kongen gik til Bords. Sendemændene gik derpaa atter til Kongens Gaard; men da Dørvogterne saae det, mælde de det for Kongen, som forbød dem at indlade Sendemændene. „Jeg vil ikke tale med dem,“ siger han. Derpaa fare Sendemændene bort, og Thorgaut siger, at han vilde vende tilbage med sine Mænd; men Asgaut paastaaer fremdeles, at han vil røgte Kongens Ærende. Da skiltes de ad. Thorgaut farer nu til Strind; men Asgaut til Gaulardal, derfra til Orkadal, og agter at fare derfra før til Møre, for der at røgte Sveakongens Ærende. Da Kong Olaf derom kommer til Kundskab, sender han Gjæster ud efter dem, som traf dem paa Næsset ved Stein, bagbandt dem og førte dem ned til Gaularaas, hvor de reiste en Galge, og hængte dem saaledes, at de kunde sees af dem, som droge den almindelige Vei udenfra Fjorden. Denne Tidende spurgde Thorgaut, før han foer tilbage fra Throndhjem, hvorpaa han ilede paa Tilbagereisen, indtil han traf Sveakongen, og fortalte ham, hvorledes det var gaaet dem paa deres Reise. Kongen blev overmaade vred, da han hørte denne Fortælling, og det fattedes ham da ikke paa store Ord. Derom taler Sighvat:

1) Nidaros.

Strind (ogsaa Strønd), d. e. Stranden, Kysten, nu Strinden, hvori Staden Throndhjem (Nidarós) er beliggende; deraf havde den tilgrændsende Deel af Throndhjems-Fjorden Navn af Strindsær eller Strindsjór, nu Strinde-Fjord, see S. 53.

Gaulardalr, Guldalen, Orkadalr, Orkedalen, see S. 52.

Mæri, her Nordmæri, Nordmør, see S. 55.

Stein á Nese, nu Gaarden Steen, paa hvis Grund Bynæssets Kirke staaer, see S. 52.

Og det for Sandt jeg spurgde,
Tolv Mænd[1] fangne bleve,
Dem voldte Konning Olaf
Uden Skaansel Livets Tab.
Fordum saae jeg, at stridbare
Sveakongens Stridsmænd
Sigars Hest bestege;
Til Hæl de fore brat.

Cap. 58. Om Kong Olafs og Erling Skjalgssons Forlig.

Vaaren derefter opbød Kong Olaf Haraldsson en Hær fra Throndhjem, og gjorde sig færdig til at fare øster i Landet. Da var og nogle Islandsfarere seilklare fra Norge. Med disse sendte Kong Olaf Ord og Jertegn til Hjalte Skeggeson, og stævnede ham til sig; tillige sendte han mundtligt Bud til Skapte Lagmand, og andre Mænd, som meest raadede Lovvæsenet i Island, at de skulde udslette af Lovene, hvad der syntes ham at være meest mod Christendommen. Desuden sendte han Venne-Ord til samtlige Landsfolk. Selv foer Kongen før efter, langs med Landet, opholdt sig i hvert Fylke og holdt Thing med Bønderne; paa hvert Thing lod han oplæse Christendommens Lov, samt de Bud som dertil hørte, hvorved han strax afskaffede mange Uvaner og mangt Hedenskab iblandt Menigmand; thi Jarlerne havde vel holdt over de gamle Love og Landsret; men med Hensyn til Christendommens Overholdelse lode de Enhver gjøre som han vilde. Saaledes var det kommet dertil, at Folket døbtes paa de fleste Steder i Søbygderne; men den christne Lov var ubekjendt for de Fleste. Oppe i Dalerne og i Fjeldbygderne var desuden den største Deel af Folket hedensk; thi saasnart Menigmand var sig selv raadig, fæstedes helst den Tro i deres Minde, som de i Barndommen havde nemmet. Men dem, som ei vilde rette sig efter Kongens Bud om Christendommens Overholdelse, dem truede han med voldsom Fremfærd, baade Mægtige og Ringe. Imidlertid blev Olaf udkaaret til Konge paa ethvert Lagthing over hele Landet, og ingen Mand talede mod ham. Medens han laae i Karmtsund, fore Sendebud mellem ham og Erling Skjalgsson, som skulde mægle Forlig imellem dem, og Forligsmødet blev berammet i Hvidingsø. Da de nu mødtes, talede de selv med hinanden om Forliget, og Erling syntes at finde Noget Andet i hans Ord, end som var bleven ham fortalt; thi da han paastod at ville have alle de Forlehninger, som Olaf Tryggvesson, og siden Jarlerne Svend og Hakon havde givet ham, og under det Vilkaar vorde hans Mand og hulde Ven, svarede Kongen: „Det synes mig, Erling, at det ikke var værre for Dig at modtage af mig saa store Forlehninger, som Du fik af Erik Jarl, en Mand som havde gjort Dig den største Mandskade; men om jeg end vil lade dig være den største Lendermand i Norge, saa vil jeg dog efter egen Raadighed uddele mine Forlehninger, og ei bære mig ad, som om I Lendermænd vare odelsbaarne til min Fædrenearv, og jeg pligtig til at kjøbe eders Tjeneste ved mangfoldig Belønning.“ Erling havde ikke Sindelag til at bede om end det Ringeste; thi han saae, at Kongen ei var føielig; men tillige indsaae han, at han havde kun to Vilkaar at vælge mellem: det ene intet Forlig at gjøre med Kongen, og prøve hvad der vilde følge paa; det andet at lade Kongen ene raade derfor. Dette valgte han dog, endskjønt det var meget mod hans Sind, og sagde til Kongen: „Den Tjeneste monne vorde Dig den nyttigste, som jeg frivilligen yder Dig.“ Dermed sluttedes deres Samtale. Derefter ginge Erlings Frænder og Venner til ham, bade ham give efter, og fare forstandigere frem, og ei med Overmod. „Du bliver dog stedse,“

1) I Texten: Elvbaalets Træer, d. e. Guldets Mænd, bruges om anseede Mænd.

Cap. 58. Karmtsund, see S. 83,
Hvitingsøyjar, eller Hvitingsøy, nu Hvidingsøerne i Rennesø Præstegd. i Ryfylke, see S. 65.

sagde de, „den gjæveste og mest agtede Lendermand i Norge, baade formedelst Din og Dine Frænders Dygtighed og store Rigdom.“ Erling fandt, at dette var et gavnligt Raad, og at de, som talede saaledes, gjorde det af en god Villie; thi gjør han saalunde. Erling gik i Kongens Tjeneste paa de Vilkaar, som Kongen Selv skulde raade over at bestemme. Derefter skiltes de ad nogenlunde forligte, og Olaf foer sin Vei øster langs med Landet.

Saasnart det spurgtes, at Olaf kom til Viken, fore de Daner, som havde faaet Sysler af Danakongen, bort, og søgte til Danmark uden at ville bie Kong Olaf. Men Kong Olaf seilede ind efter Viken og holdt Thing med Bønderne. Alt Landsfolket underlagde sig ham, hvorefter han tog alle kongelige Skatte, og opholdt sig om Sommeren i Viken. Siden seilede han øster fra Tunsberg over Folden og heelt øster til Svinesund. Der tog Sveakongens Rige ved, og derover havde han sat Sysselmænd, nemlig Eilif Gautske over den nordre Deel; men Roe Skjalge over den østre alt til Elven. Roe havde Slægt paa begge Sider af Elven, og desuden store Gaarde paa Hising, og var tillige en mægtig og storrig Mand. Eilif var og overmaade rig og af stor Æt. Da nu Kong Olaf kom med sin Flaade til Ranrige, stævnede han der Folket til Thinge, og Alle som boede i Udøerne eller ved Søkanten, kom til ham. Da nu Thinget var sat, holdt Kongens Stallar, Bjørn, en Tale, hvori han bad Bønderne modtage Olaf som Konge, ligerviis som andensteds i Norge var skeet. Da stod en gjæv Bonde ved Navn Brynjulf Ulfalde[1] op og sagde: Vi Bønder vide hvor Lands-Skillet mellem Norges, Dana- og Svea-Kongens Lande fra gammel Tid rettest have været, nemlig at Gøta-Elven har deelt Landet mellem Væneren og Søen; men mod Norden Skovene[2] indtil Eidaskov, og siden Kjølen alt nord til Finmarken. Saa vide vi og, at de skifteviis have gjort Anfald paa hinandens Lande, og at Svearne længe have havt Magten heelt til Svinesund. Dog, sandt at sige, veed jeg ogsaa, at det er Mangges Villie heller at tjene Norges Konge; men de vove det ei, fordi Sveakongens Rige omgiver os baade øster og sør, og ligesaa oventil, og fordi det desuden kan ventes, at Norges Konge snart monne fare nord i Landet, hvor Landets større Styrke er, og da have vi ingen Magt til at stride med Gauterne. Nu er det til Kongen at give os et nyttigt Raad; thi vi have stor Lyst at blive hans Mænd.“ Efter Thinget var Bryniulf om Qvælden i Kongens Telt, og ligesaa anden Dag efter, og de talede meget i Eenrum sig imellem. Derefter foer Kongen øster efter Viken. Da nu Eilif spurgte, at Kongen var kommen der, lod han speide efter hans Færd. Eilif havde 30 Mand i sit Følge og opholdt sig høit oppe i Bygderne ved Markerne, hvor han havde samlet Bønder sammen. Mange Bønder indfandt sig hos Kong Olaf; men Somme sendte Vennebud til ham. Da fore Mænd imellem Kong Olaf og Eilif, og Bønderne bad dem længe hver især, at de skulde holde et Thingmøde mellem sig, og gjøre Fred paa en eller anden Maade. De sagde til Eilif, at de kunde vente en voldsom Behandling af Kong Olaf, dersom hans Ord ikke agtedes; dog lovede de Eilif, at han ei skulde fattes Folk. Det blev derpaa aftalt, at de skulde komme ned ovenfra Landet og holde Thing med Bønderne og Kongen. Kong Olaf sendte derpaa Høvdingen for sine Gjæster Thorer Lange tilligemed 6 Mand til Bryniulf, udrustede med Brynjer under deres

Cap. 59. Eilif Gautskes Drab.

1) Kamel. 2) De egentligen saakaldte Marker.

Cap. 59. Vikin eller Vik, see S. 60.
Svínasund, see S. 60.
Elfr, d. e. Gøta-Elven.
Hísing, Øen Hisingen, see S. 63.
Ránríki, nu Bahuus-Lehn, see S. 62—63.
Om den gamle Grændse imellem Norge og Sverige, see S. 2, 76.

Kapper, og Hatte over Hjelmene. Dagen efter kom Bønderne i Mængdeviis ned med Eilif, og i hans Følge var Bryniulf og med ham var Thorer. Kongen lagde sine Skibe ved en Knatte, som stak ud i Søen, og paa denne gik Kongen op og satte sig med sine Folk. Nedenfor var en slet Vold, hvorpaa Bondehæren var; men Eilifs Mænd stode opstillede i Skjoldborg foran ham. Bjørn Stallar talede længe og snildt paa Kongens Vegne, og da han satte sig ned, stod Eilif op for at tage Ordet; men i det Samme reiste Thorer Lange sig, trak Sværdet og hug til Eilif i Halsen, saa Hovedet gik af. Derpaa sprang hele Bondehæren op; men hine gøtiske Mænd styrtede afsted paa Flugten, og Thorer med sine Folk dræbte Nogle af dem. Da nu Hæren standsede og Støien satte sig, stod Kongen op, og sagde, at Bønderne skulde sætte sig ned. De gjorde saa, og Mangt blev da talet; men omsider blev det saa, at Bønderne underkastede sig Kongen, og tilsagde ham Lydighed, hvorimod han lovede dem ei at forlade dem; men forblive der, indtil Uenigheden mellem ham og Sveakongen Olaf paa en eller anden Maade var bragt til Ende. Derefter underlagde Kong Olaf sig det hele nordre Syssel, og foer om Sommeren øster alt til Elven, og fik alle kongelige Skatter langs med Søen og omkring paa Øerne. Men da det leed ud paa Sommeren, vendte han igjen nordefter til Viken, og seilede op efter Raumelven til en Fos, som heder Sarpen. Der gaaer et Næs ud i Elven paa den nordre Side af Fossen. Der lod Kong Olaf opkaste en Vold tvers over Næsset af Steen, Torv og Tømmer, og grave et Dige udenfor, saa der blev en stor Jordborg, hvilken han gjorde i Stand til en Kjøbstad. Der lod han opføre en Kongsgaard og bygge Mariekirken. Der lod han og afstikke Tomter til andre Gaarde og fik Folk til at bygge der. Om Høsten lod han bringe did alt hvad der til Vinter-Ophold behøvedes, og sad der med en stor Mængde Folk; men de øvrige fordeelte han i alle Sysler der omkring. Kongen forbød al Udførsel fra Viken til Gøtland baade af Sild og Salt, som Gøterne ilde kunde undvære. Det Aar holdt Kongen et stort Jule-Gilde, hvortil han indbød mange Storbønder fra Herrederne.

Cap. 60. Her begynder Eyvind Urarhorns Historie.

Der var en Mand, som hedte Eyvind Urarhorn, der var en stor Mand af høi Byrd, som havde sin Æt fra Øster-Agder. Hver Sommer foer han ud paa Vikingetog, stundom i Vesterhavet, stundom i Østerleden, stundom sør efter til Frisland, og havde en vel bemandet Snække paa 20 Rorbænke. Han havde været med ved Nesie, og ydet Kong Olaf Hjælp, og da de skiltes ad, lovede Kongen ham sit Venskab, hvorimod Eyvind igjen lovede Kongen sin Hjælp, hvorsomhelst han vilde kræve den. Denne Vinter var Eyvind i Jule-Gjæstebud hos Kong Olaf og fik der af ham gode Gaver. Der var og hos Kongen Bryniulf Ulfalde, som fik af Kongen i Julegave et guldbeslaget Sværd, og desuden en Gaard, som hedte Vettaland, hvilken er en meget stor Hovedgaard. Bryniulf digtede en Vise om disse Gaver, hvis Omqvæde er:

Bragahelt mig gav
Sværd og Vettaland.

Sarpr, nu Sarpen eller Sarpfossen omtr. halvanden Miil nordenfor Frederiksstad.

Borg, som efter Sarpen ogsaa kaldtes Sarpsborg, var beliggende paa den Strækning, som nu heder Gamlebyen, og for en Deel vel ogsaa paa Helgeby, i Nordvest for Borgagjærdi (eller Borgagardr, nu Borregaard) i Tune Sogn, ei langt fra Flækken Gleng, der maaskee har været Sarpsborgs Forstad. Mariæ Kirke, som Kong Olaf lod bygge og som endnu nævnes i Aaret 1207, synes ei at have været til mere i Slutningen af 14de Aarhundrede, hvorimod Staden paa den Tid havde de tvende Kirker: St. Olafs K. og Nicolai (Niculos) Kirke. Istedetfor Sarpsborg, der blev afbrændt af de Svenske i den nordiske Syvaarskrig 1567, lod Kong Frederik II. anlægge Frederiksstad ved Glommens Udløb.

Cap. 60. Austr-Agdir, see S. 38.

Vettaland (Vættaland) i Vetta-hèrad, nu Vætteland i Skee (ford. Skeidihofs) Sogn i Vætte-Herred i Bahuns-Lehn.

Siden gav Kongen ham Lendermands Navn, og Bryniulf blev allenstund Kongens største Ven.

Cap. 61. Thrand Hvides Drab.

Den Vinter foer Thrand Hvide fra Throndhjem øster til Jemteland for at hente Skat paa Olaf Digres Vegne. Men da han havde samlet Skatten, overrumplede Sveakongens Mænd ham, dræbte ham selv 12te, toge Skatten og overgave den til Sveakongen. Dette spurgte Kong Olaf og var dermed heel ilde tilfreds.

Cap. 62. Christendommens Forkyndelse i Viken.

Kong Olaf lod den christne Lov forkynde i Viken paa samme Maade som nord i Landet. Dette gik vel for sig; thi Vikværingerne vare meget mere bekjendte med christne Sæder, end Folk nord i Landet; thi baade Vinter og Sommer var der en Mængde Kjøbmænd, saavel Danske som Sachsiske. Vikværingerne havde og megen Handels-Fart til England og Sachsen, Flandern eller Danmark; men Somme vare paa Vikingetog, og havde Vintersæde i christne Lande.

Cap. 63. Roes Fald.

Om Vaaren sender Kong Olaf Bud, at Eyvind (Urarhorn) skulde komme til ham, og de talede længe sammen i Eenrum. Derefter gjorde Eyvind sig færdig i en Fart til et Vikingetog. Han seilede sør efter Viken og lagde til ved Ekerøerne udenfor Hising. Der spurgte han, at Roe Skjalge var faren nordefter til Ordost, og havde der samlet Leding og Landgilde paa Sveakongens Vegne, og ventedes da nord fra. Da roede Eyvind ind til Haugasund, men Roe kom roendes nordenfra, og de mødtes i Sundet, og sloges. Der faldt Roe Hvide med næsten 30 Mand, og Eyvind tog alt det Gods, som Roe havde havt med sig. Derpaa foer Eyvind til Østerleden, og laae der paa Vikingetog om Sommeren.

Cap. 64. Gudleiks og Thorgaut Skardes Fald.

Der var en Mand, som hedte Gudleik Gerske, der havde sin Herkomst fra Agder. Han var en stor Kjøbmand, der foer vide omkring paa Søen, var meget rig og drev Handel paa forskjellige Lande. Ofte foer han øster til Gardarige og blev derfor kaldet Gudleik Gerske. Den Vaar udrustede Gudleik sit Skib og agtede at fare om Sommeren øster til Gardarige. Olaf Konge sendte Bud til ham, at han vilde tale med ham, og da Gudleik kom til Kongen, siger han ham, at han vil gaae i Fællesskab med ham, og bad ham kjøbe sig nogle Kostbarheder, som vare vanskelige at faae der i Landet. Gudleik siger, at det skulde skee efter Kongens Villie. Derpaa lod Kongen udrede saa mange Penge til ham, som ham syntes tilstrækkeligt, og Gudleik foer samme Sommer til Østerleden. De laae en Stund ved Gotland, og da skede det, som ofte kan træffe, at ikke Alle holdt reen Mund; men Landsfolket fik at vide, at paa dette Skib var Olaf Digres Fællesmand. Gudleik foer om Sommeren Østerveien til Holmgaard, hvor han kjøbte kostelige og fine Klædesvarer, som han agtede Kongen til en Hædersdragt, tilligemed dyrebare Skind og over al Maade prægtigt Bordtøi. Om Høsten da Gudleik foer østenfra fik han Modvind, og laae meget længe ved Øland. Da kom Thorgaut Skarde, som om Høsten havde faaet Nys om Gudleiks Færd, imod ham

---

Cap. 61. England, Saxland, Flæmingjaland, see S. 3, 6, 133.

Cap. 63. Ekrøyjar (Eikrøyjar, Øykrøyjar), nu Økerø med omliggende mindre Øer, Annexsogn til Thorslanda Præstegjeld paa Øen Hisingen i Bahuus-Lehn.

Haugasund har man antaget at være Hake-Fjord imellem Øen Tjørn og Fastlandet; men at man her skulde tillægge en Fjord paa en Miils Brede Benævnelsen „Sund," er en paafaldende Urimelighed. Det er derimod høist sandsynligt, at det nuværende Svansund — og nærmest den nordlige Deel af samme — fordum er kaldet Haugasund, efter den derved i Langelands Sogn paa Droust liggende Herregaard Hager, som i „den røde Bog" kaldes Haugar (á Haugum). Svanháls, der synes at have været Navnet paa det sydlige snævre Indløb til dette Sund (cfr. Sver. S. C. 139) er da i Tidens Løb blevet forandret til Svansund, og brugt til at betegne det hele omtrent ½ Miil lange Sund.

Cap. 64. Holmgardr, see S. 120.

Eyland, Øland, see S. 8.

med et Langskib, og gav sig i Slag med ham; de sloges længe, og længe forsvarede Gudleik og hans Folk sig; men da Folkemonnen var stor, faldt Gudleik med mange af sine Skibsfolk, og en Mængde blev saaret. Thorgaut tog nu alt deres og Kong Olafs Gods og Kostbarheder, og han og hans Fæller deelte hele Fangsten lige mellem sig. Derhos siger han, at Sveakongen skulde have disse Kostbarheder, og tilføier, at det kunde ansees som en Deel af den Skat, han havde at kræve i Norge. Derpaa foer Thorgaut øster til Svithjod. Snart spørges denne Tidende, og da Eyvind Urarhorn, som kort efter kom til Øland, faaer dette at vide, seiler han øster efter Thorgaut og hans Følge, og da de mødtes i de svenske Skjærgaarde, sloges de. Der faldt Thorgaut med de fleste af sine Folk, og de øvrige sprang over Bord. Eyvind tog da alt Gods og Kong Olafs Kostbarheder, som de havde taget fra Gudleik, foer derpaa om Høsten tilbage til Norge og overgav Kong Olaf hans Kostbarheder. Kongen takkede ham venligen for sin Færd og lovede ham paa ny sit Venskab. Den Gang havde Kong Olaf været tre Aar Konge over Norge.

Cap. 65. Olafs og Ragnvald Jarls Møde.

Den samme Sommer udbød Kong Olaf Leding og foer atter øster alt til Elven, hvor han laae længe om Sommeren. Da fore Ordsendinger imellem Kong Olaf, Ragnvald Jarl, og Jarlens Kone Ingeborg Tryggves Datter. Hun drev med megen Iver paa at yde Norges Konge Olaf Hjælp og lod sig denne Sag være høist magtpaaliggende. Dertil var en dobbelt Aarsag: baade var der stort Frændskab mellem Kong Olaf og hende, og tillige kunde hun aldrig glemme Sveakongen, at han havde været med at fælde hendes Broder Olaf Tryggvesson, ligesom hun og syntes af den Aarsag at have Krav paa Raadighed over Norge. Formedelst hendes Overtalelser vendte Jarlen sig meget til Venskab med Kong Olaf. Saaledes kom det saavidt, at Kongen og Jarlen satte hinanden Stævne og mødtes ved Elven. Der talede de om mange Ting, og især om den norske og svenske Konges Forhold til hinanden. Begge sagde, som Sandt var, at det var det største Lands-Tab baade for Vikværinger og Gøter, at der ingen Handelsfred var imellem Landene, og til Slutning bleve de enige om Fred og Stilstand mellem sig til næste Sommer, ligesom de ved Skilsmissen gave hinanden Gaver og talede venlige Ord med hinanden.

Cap. 66. Sveakongens Uvillie mod Olaf Haraldsson.

Kongen foer derpaa nord efter til Viken og havde da alle kongelige Indtægter til Elven, ligesom alt Landsfolket der havde underkastet sig ham. Kong Olaf Svenske lagde saa stort et Had til Olaf Haraldsson, at ingen Mand maatte vove at nævne ham med sit rette Navn, saa Kongen hørte det. De kaldte ham den digre Mand, og nævnede ham aldrig uden at gjøre ham haarde Beskyldninger.

Cap. 67. Begyndelsen til Forhandlingen om Forliget.

Bønderne i Viken talede sig imellem om, at der var Intet andet for, end at Kongerne maatte gjøre Fred og Forlig mellem sig, og paastode, at de vare ilde farne, naar Kongerne feidede paa hinanden, men Ingen var saa djærv, at han vovede at bære denne Knurren for Kongen. Da bade de Bjørn Stallar, at han skulde føre denne Sag for Kongen, og bede ham om at sende Mænd til Sveakongen for at tilbyde Forlig paa hans Vegne. Bjørn var trau dertil; og talte sig undaf; men efter mange af hans Venners Bøn lovede han tilsidst at tale om dette til Kongen; men yttrede derhos, hvorlunde det stod ham for Hu, at Kongen vilde ikke optage det vel, at han i nogen Deel skulde vige for Sveakongen. Samme Sommer kom Hjalte Skeggeson over til Norge fra Island efter Kong Olafs Ordsending, og strax indfandt han sig hos Kongen. Kongen

---

Svíasker (Sótasker), see S. 184.

tog venligen mod Hjalte, bød ham at blive hos sig, og anviiste ham Sæde hos Bjørn Stallar, der blev hans Bordfælle. Mellem dem blev snart godt Stalbroderskab. Engang da Kong Olaf havde sammenkaldt sit Folk og Bønder for at raadslaae om Landsens Bedste, sagde Bjørn Stallar: „Hvad tænker I, Konge, om den Ufred, som er imellem Sveakongen Olaf og Eder? Paa begge Sider ere mange Folk omkomne, uden at endnu, ligesaalidt som før, er afgjort, hvad Enhver af Eder skal have af Riget. Her har I nu siddet i Viken een Vinter og to Sommere og ladet hele Landet nordenfor ligge bag Eders Ryg, og de Mænd, som have Eiendele eller Odel nord i Landet, ledes ved at sidde her. Nu er det Lendermændenes, Eders andre Folks og Bøndernes Villie, at der bliver en Ende paa dette. Men eftersom der nu er Vaabenstilstand, Fred og Forlig med Jarlen og Vestgøterne, som os ere nærmest, da synes Folk det var tjenligst, at I sende Folk til Sveakongen, som kunde tilbyde Forlig paa Eders Vegne, og uden Tvivl ville Mange blandt dem, som ere hos Sveakongen, understøtte dette; thi det er til fælles Gavn for dem, som boe i begge Lande, baade her og der." Denne Bjørns Tale vandt meget Bifald. Da sagde Kongen: „det er billigt, Bjørn, at det Raad, som Du haver givet, kommer Dig selv tilgode. Denne Sendefærd skal Du Selv udføre, og nyde Godt deraf, om Du har raadet vel; men volder den nogen Mands Fare, da haver Du Selv forvoldt det. Det hører og til Din Tjeneste, at tale for Folkemængden, hvad jeg vil have sagt." Derpaa stod Kongen op, gik til Kirke og lod synge Høimesse for sig. Derefter gik han til Bords. Dagen efter sagde Hjalte til Bjørn: „hvi er Du saa nedslagen, Mand! er Du syg, eller er Du vred paa nogen Mand?" Bjørn fortæller Hjalte sin Samtale med Kongen, og siger at dette var et meget farligt Ærende. Hjalte siger: „det er deres Lod, som følge Konger, at de nyde stor Ære og agtes høiere end andre Mænd; men ofte stedes de i Livs-Fare, og begge Dele maae de forstaae at bære. Stor er Kongens Lykke, og megen Ære vindes ved denne Færd, om den gaaer vel af." Bjørn svarede: „da Du i Din Tale gjør denne Færd saa let, vil Du da og følge mig; thi Kongen sagde at jeg skulde faae Reisefæller med mig paa Reisen?" — Hjalte svarer: „visseligen skal jeg følge Dig, om Du vil; thi neppe faaer jeg igjen slig Sidefælle, om vi skilles ad.

Cap. 68. Bjørn Stallars Reise.

Faa Dage efter, da Kongen var paa et Thingmøde, kom Bjørn der selv 12te. Han siger da Kongen, at de vare rede til at fare i Sendefærd, og at deres Heste stode opsadlede udenfor." „Nu vil jeg vide," siger Bjørn, „i hvad Ærende jeg skal fare, eller hvad Raad Du lægger for os." Kongen svarer: „I skulle bære disse mine Ord til Sveakongen, at jeg vil sætte Fred imellem vore Lande til det Landemærke, som Olaf Tryggvesson før mig havde, og Enhver forpligte sig trofast til ei at overtræde dette. Men med Hensyn til det lidte Folketab, da maa Ingen tale Noget derom, om der skal blive noget Forlig af; thi Sveakongen kan ei med Penge bøde den Mandskade, som af Svearne os er forvoldt." Derpaa reiste Kongen sig, og gik ud med Bjørn og hans Følge; nu tog han et guldbeslaget Sværd og en Guldring, og sagde, i det han overrakte Bjørn Sværdet: „dette giver jeg Dig; Ragnvald Jarl gav mig det i Sommer. Til ham skulle I fare, og bringe ham de Ord fra mig, at han skal anvende sine Raad og sin Styrke til at fremme Dit Ærende. Dette Dit Ærende tykkes mig vel udført, om Du hører Sveakongens egne Ord, hvad enten han siger ja eller nei; men denne Guldring skal Du give Ragnvald Jarl, og dette Jertegn maa han vel kjende." Hjalte gik for Kongen, hilsede ham og sagde: „Meget behøve vi, Konge, at Du lader Din Lykke ledsage os i denne Færd," og ønskede derpaa, at de maatte mødes igjen ved god Hilsen. Kongen spurgte, hvorhen Hjalte skulde fare? „Med Bjørn," sagde han. Kongen siger: „det vil bidrage til Reisens gode Udfald, at Du farer med; thi Dit Held haver ofte været prøvet, og vær vis paa, at jeg skal lægge al min Hu til at lade min Lykke, om

den ellers veier noget, følge Dig og Dit hele Selskab." Bjørn og hans Følge ride nu deres Vei, og kom til Ragnvald Jarls Hird, hvor de bleve meget vel modtagne. Bjørn var mangenlund en navnkundig Mand, bekjendt af Udseende og Tale for alle dem, som havde seet Kong Olaf; thi paa hvert Thing stod Bjørn op og talede Kongens Ærende. Ingeborg, Jarlens Kone, gik til Hjalte og kyssede ham. Hun kjendte ham; thi hun var hos sin Broder Olaf Tryggvesson, da Hjalte var der, og hun vidste at opregne det Slægtskab, som var mellem Kong Olaf og Vilborg, Hjaltes Kone; thi Erik Bjodaskalle, Fader til Astrid, Kong Olaf Tryggvessons Moder, og Bødvar, Fader til Olof, Moder til Gissur Hvide, Vilborgs Fader, vare Brodersønner af Lendermanden Vikinge-Kare paa Vors. De nøde her en god Behandling. En Dag indlod Bjørn sig i Samtale med Jarlen og Ingeborg, hvori han fremsætter sit Ærende, og fremviser for Jarlen sine Jertegn. Jarlen svarer: „hvad har Du vel gjort, Bjørn, at Kongen vil Din Død? thi saa langt er det fra, at dette Ærende bringer Dig Held, saa jeg endog tænker, der findes ikke den Mand, der taler disse Ord for Sveakongen og kommer strafløs derfra. Kong Olaf Sveakonge er for stolt til, at Nogen skulde vove den Tale til ham selv, som er ham imod." Da siger Bjørn: „der er Intet hændet mig, hvorfor Kong Olaf kunde lægge mig Vrede til; men mange af hans Raadslag, baade for sig Selv og Andre, ere saaledes beskafne, at de Mænd, som ikke ere desto mere forvovne, kunde finde deres Udfald farligt. Men hidtil have alle hans Raad havt et godt Udfald og samme Vei tænker jeg og dette vil gaae. Nu siger Jeg Eder Jarl for Sandt, at jeg vil reise til Sveakongen og ei vende tilbage, førend jeg haver ladet ham høre alle de Ord, som Kong Olaf bød mig at bringe for hans Øren, med mindre Døden forbyder mig det, eller jeg vorder sat i Baand, saa at jeg ei kan fremme mit Ærende, og saa mon jeg gjøre, hvad enten I vil lægge nogen eller ingen Hu til at understøtte Kongens Ordsending." Da sagde Ingeborg: „snart vil jeg lægge mine Tanker for Dagen; thi vil jeg, Jarl, at Du sætter al Din Hu til at understøtte Olafs, Norges Konges, Ordsending, saa at dette Ærende forelægges Sveakongen, hvorlunde han end vil svare. Om det end gjælder Sveakongens Vrede eller vor Magt og Eiendomme, vil jeg dog hellere gjøre dette Vovestykke, end det skulde spørges, at Du lægger Kong Olafs Ordsending under Dit Hoved af Rædsel for Sveakongen. Du haver den Byrd, Frændestyrke og al anden Hjælp, at Du vel her i Sveavældet frit og frelst kan tale Din Sag, naar den er sømmelig, og tykkes Alle værd at høre paa, hvad enten den høres af Faa eller Mange, Mægtige eller Ringe, ja om end Kongen Selv hørte derpaa." Jarlen svarer: „ei er det blindt for Nogen, hvorlunde Du egger mig; det kan og være, at jeg efter Dit Raad lover Kongens Mænd at følge dem, saa de kunne faae deres Ærende fremført for Sveakongen, hvad enten han synes vel eller ilde derom. Dog vil jeg, at mine Raad skulle følges med Hensyn til, hvorlunde Sagen skal tilstilles; thi ikke vil jeg løbe efter Bjørns eller andre Mænds Hidsighed i en saa høist vanskelig Sag. Jeg vil, at I skulle blive her hos mig saa længe, som jeg synes tjenligt at være, for at dette Ærende retteligen kan vorde fremmet." Da nu Jarlen havde tilkjendegivet dem, at han vilde følge dem og understøtte dem i denne Sag, takkede Bjørn ham venligen og forsikkrede, at hans Raad skulde have Fremgang. Derefter bleve Bjørn og hans Reisefæller meget længe hos Jarlen.

Cap. 69. Om Bjørns og Ingeborg Tryggvesdatters Samtale.

Ingeborg var overmaade venlig imod dem; thi talede Bjørn med hende om sin Sag, og syntes ilde om, at deres Reise skulde vorde saa længe udsat. Hjalte med alle de Andre talede ofte sammen om denne Sag, og Hjalte sagde: „jeg skal fare til Kongen om I vil, jeg er ikke norsk Mand, og mig monne Svearne ikke saggive. Jeg haver spurgt, at der hos Sveakongen ere islandske Mænd, mine Kjendinger, som blive vel behandlede, nemlig Kongens Skalde Gissur Svarte og Ottar Svarte; af dem skal jeg udfritte, hvad jeg kan erfare

om Sveakongen, om denne Sag er saa vanskelig i sig selv, som den nu lader, eller om den paa anden Maade kan fremmes. Jeg skal nok finde paa et Ærende, som synes mig passeligt." Dette Raad syntes Bjørn og Ingeborg at være det snildeste, og gjøre derom bestemt Aftale mellem sig. Ingeborg gjør Hjalte i Stand til Reisen, giver ham to gøtiske Mænd med sig, og befalede dem, at de skulde følge ham og gaae ham til Haande baade med deres Tjeneneste, og tillige om han vilde sende dem nogensteds hen. Desuden gav Ingeborg ham 20 Mærker veiet Sølv i Reisepenge, og sendte Ord og Jertegn med ham til Sveakongen Olafs Datter, Ingigerd, at hun skulde lægge sin hele Hu til Hjaltes Sag, hvorsomhelst han i Nødsfald kunde kræve hendes Hjælp. Hjalte foer afsted strax han var færdig. Da han nu kom til Kong Olaf, fandt han snart Skaldene Gissur og Ottar, der bleve meget glade ved hans Ankomst. Ufortøvet ginge de med ham til Kongen og fortælle ham, at der var kommen en Mand, som var deres Landsmand og meest anseet i deres Fædreland, og bade Kongen tage vel imod ham. Kongen bad dem at optage Hjalte og hans Reisefæller i deres Selskab. Da nu Hjalte havde opholdt sig der en Stund, og gjort sig bekjendt med Folk, blev han vel agtet af hver Mand. Skaldene vare ofte hos Kongen; thi de vare djærvtalende Mænd, og sadde ofte om Dagen foran Kongens Høisæde, og Hjalte, som de agtede meest i alle Dele, ved deres Side. Saaledes blev han og bekjendt med Kongen, som gjerne indlod sig i Samtale med ham, og spurgte ham om Nyt fra Island.

Førend Bjørn foer hjemme fra, havde han bedet Sighvat Skald, som dengang var hos Kong Olaf, om at reise med sig; men til denne Reise havde Folk ikke stor Lyst. Der var ellers meget Venskab mellem Bjørn og Sighvat. Da qvad Sighvat: Cap. 70. Om Sighvat Skald.

Fordum jeg det havde godt
Hos alle Kongens Stallar',
Som for stridsdjærve Drot
Ydmygt bøie sine Knæ.
O Bjørn! Ofte fandt Du Kanst,
Min Sag hos Kongen tale.
Du, snilde Sværde-Rødner,
Vist raader til det Bedste.

Da de rede op ad Gøtland, qvad Sighvat denne Vise:

Skjønt gjennemvaad jeg tit var lystig,
Naar heftig Storm paa Fjorden
Feied' gjennem Kongens
Seil, af Vinden pidsket.
Havhest gjorde sine Kast,
Kjølen risted' Lister-Hav,
Imens vi lode Flaaden
Undaf Vind fosse frem i Sund.

Tidlig Sommer iled' vi,
At lade[1] Skjoldungs Skib
Flyde langs med vakkre Land;
I Høst jeg ride lyt.[2]
Der hvor Hesten stamper
Paa Hagetornens Mo;[3]
Den koneløse Mands[4]
Omse Id[5] jeg ei forsømmer.

En Aften sildig, da de rede op igjennem Gøtland, qvad Sighvat denne Vise:

Sulten Hest løber lange Vei
I Aftenskjær til Hallen,
Og Hoven Marken stamper;
Vi kun have liden Dag.

1) Vi ilede at lade Skibet flyde udenfor det vakkre Land. 2) Maa, dette Ord bruges endnu meget af Fjeldbønder: „Du lyt gjøre det." 3) En flad Slette, bruges endnu meget. 4) Kong Olafs, som ei var gift. 5) Forskjellige Forretninger.

Fjærn fra Daner jeg nu bæres skal
Over Bæk af Blakken.
Heltens Hest i Diget faldt;
Nu Natten Dagen møder.

Da ride de til Kjøbstaden Skara og saa over Strædet frem til Jarlens Gaard. Han qvad:

Hulde Pige seer af Glug,
Væne Glut seer Røg af Ridt,
Som vi skyndig gjøre
Igjennem Ragnvalds By.
Saa Hesten lad os pidske,
At vakkre Pige hører
Af haarde Hestehov
Suus paa Gaard fra Huus.

Cap. 71. Om Hjalte Skeggeson, der han var i Svithjod.

En Dag gik Hjalte og Skaldene med ham for Kongen, og han tog saalunde til Orde: „saa er det, Konge, som Eder er bekjendt, at jeg har indfundet mig her hos Eder, og har faret lange og vanskelige Veie. Men da jeg var engang dragen over Havet, og spurgte Eders store Anseelse, syntes det mig uklogt at fare saalunde tilbage, uden at have seet Eder i Eders Hæder og Pragt. Nu er det Lov mellem Island og Norge, at islandske Mænd betale Landøre,[1] naar de komme til Norge; men da jeg kom over Havet, tog jeg Selv mod Havnetolden af alle mine Skibsfolk. Men eftersom jeg nu veed, at I med største Ret eier det Vælde, som i Norge er, ilede jeg hid til Eder, for at overgive Eder Havnetolden." Derpaa viiste han Kongen Sølvet og hældede 10 Mark Sølv i Gissur Svartes Skjød. Kongen svarede: „Faa have nu paa en Tid bragt os Sligt fra Norge, og nu vil jeg sige Eder, Hjalte, største Tak, som har gjort Eder saa megen Møie at bringe os Havnetolden hellere end at udrede den til vore Fiender. Dog vil jeg, at Du skal modtage disse Penge af mig, og dermed mit Venskab. Hjalte takkede Kongen med mange Ord, og fra den Dag satte han sig i største Yndest hos Kongen og talede ofte med ham; thi Kongen syntes, som sandt var, at han var en forstandig og ordsnild Mand. Nu fortalte Hjalte Gissur og Ottar, at han var sendt med Jertegn til Kongedatteren Ingigerd, for at vinde hendes Venskab og Hjælp, og beder dem om, at skaffe ham hende i Tale. De svare, at dette var dem en let Sag, og ginge en Dag til hendes Huus, hvor hun sad ved Drikkebordet med mange Mænd. Hun tog venligen mod Skaldene; thi de vare hende vel bekjendte. Hjalte bragte hende en Hilsen fra Jarlens Kone Ingeborg, og sagde, at hun havde sendt ham did, for at faae venlig Hjælp og Trøst af hende, hvorhos han tillige frembar sine Jertegn. Ogsaa ham modtog Kongedatteren venlig, og sagde, at han skulde være velkommen til hendes Venskab. De sadde der langt ud paa Dagen og drak. Kongedatteren lod sig af Hjalte fortælle meget Nyt, og bad ham jævnligen komme for at samtales med hende. Saa gjorde han, kom der ofte, og talede med Kongedatteren, og betroede hende derpaa Bjørns og hans Fællers Reise, og spørger hende, hvorledes hun troede Sveakongen vilde optage det Forslag, at der blev gjort Forlig mellem Kongerne. Kongedatteren svarer: at det i hendes Tanker vilde være et unyttigt Forsøg, at formaae Kongen til noget Forlig med Olaf Digre, da Kongen var bleven saa vred paa ham, at han ikke taalte høre ham nævne. Det traf sig en Dag, da Hjalte sad hos

[1] Landøre var en Told, som alle Fremmede betalte for indførte Varer.

Cap. 70. Skarar (á Skørum), nu Skara i Skänings-Herred, paa den Tid Hovedstaden, og den ældste Stad i Vester-Gøtland, samt Jarlernes Sæde.

Kongen og talede med ham, at Kongen var meget lystig og drukken. Da sagde Hjalte til Kongen: „mangfoldig Pragt og Herlighed kan jeg her see, og med mine Øine haver jeg nu seet, hvad jeg ofte har hørt omtale, at ingen Konge i Nordlandene er saa gjæv, som Du; men derhos er det meget harmeligt, at vi for at besøge Dig have en Vei saa lang og saa meenfær, først formedelst det store Hav, og dernæst især fordi det ei er fredeligt at fare over Norge for dem, som ville søge hid med Venskab. Men hvorfor er der Ingen, som søger at bære Forligs-Maal imellem Eder og Kong Olaf Digre? Meget hørte jeg i Norge og i Vestgøtland tale om, at Alles Hu stod til, at denne Fred kom i Stand, og det blev sagt mig for Sandt, efter Norges Konges Ord, at han inderlig gjerne vilde forliges med Eder, og Grunden dertil er, det veed jeg, at han indseer hvor meget mindre Magt han har end I. Der blev endog sagt, at han agtede at beile til Din Datter Ingigerd, og Sligt maatte vel føre til et nyttigt Forlig; thi efter hvad jeg hørte sandfærdige Mænd sige, er han en høist udmærket Mand." Da svarer Kongen: „ikke maa Du tale Sligt, Hjalte; men jeg vil ikke regne Dig disse Dine Ord til Last; thi Du veed ei hvad man her har at vogte sig for. Ikke skal hiin digre Mand kaldes Konge ved min Hird, og der er langt fra det Skot i ham, som Mange gjøre Ord af,[1] og Du maa Selv sande mit Ord, at dette Svogerskab ei er passeligt; thi jeg er den tiende Konge i Upsal, som Frænde efter Frænde haver været Enevoldskonge over Sveavælde og over mange andre store Lande, og Alle have de været andre Kongers Overkonge i Nordlandene. Men Norge er lidet bebygget og Bygderne adspredte. Der haver kun været Smaakonger, og endskjønt Harald Haarfager var den største Konge der i Landet, som stred med Fylkekongerne og lagde dem under sig, saa kjendte han dog saa vel sin Fordeel, at han ei begjærede Sveakongens Vælde. Derfor lode Sveakongerne ham sidde i Fred, hvortil og kom, at der var Frændskab imellem dem. Medens derpaa Hakon Adalsteensfostre var i Norge, sad han i Fred, indtil han begyndte at feide i Gøtland og Danmark, hvorefter en Krigs-Skare kom ham paa Halsen, og han tabte Land og Liv. Gunhilds Sønner bleve og tagne af Dage, saa saare de blev Danakongerne ulydige. Nu lagde Harald Gormsson Norge til sit Land og gjorde sig det skattepligtigt, og dog syntes os Harald Gormsson mindre mægtig at være end Upsala Konger; thi vor Frænde Styrbjørn kuede ham, og Harald blev hans Mand. Dog steeg Erik Seiersæl, Fader min, over Styrbjørns Hoved, da de prøvede hinanden. Da nu Olaf Tryggvesson kom til Norge, og blev udnævnt til Konge, taalte vi ikke, at dette skede; men fore med Danakongen Svend og toge Olaf af Dage. Nu haver jeg tilegnet mig Norge, og det ikke med mindre Magt end Du nu haver hørt; og jeg er ikke kommen dertil med værre Ret, end at jeg har vundet det i Slag, og seiret over den Konge, som før raadede derover. Nu kan Du nok tænke, forstandige Mand, hvor langt det monne være fra, at jeg vil give Slip paa Norges Rige for denne Digre Mand alene. Underligt er det, at han ikke mindes, hvorlunde han med Nød og Neppe slap fra Mælaren, da vi havde ham der indestængt. Slap han endog derfra med Livet, saa tænker jeg, at han monne have Andet i Sinde end at holde Strid med os Svear. Nu skal Du, Hjalte, ikke oftere føre denne Tale i Munden for mig." Hjalte mærkede nu nok, at han ei kunde gjøre sig Haab om, at Kongen vilde lyde paa noget Forslag til Forlig; thi ophørte han at tale derom, og henvendte Samtalen paa noget Andet. Da Hjalte noget senere kom i Samtale med Kongedatteren Ingigerd, fortæller han hende sin Samtale med Kongen. Hun svarede, at hun havde ventet sligt Svar af Kongen, og nu bad Hjalte

1) „Der er Skot eller Tag i ham," siges i vort Sprog om en Mand, som er færdig og dygtig til sin Gjerning.

Cap. 71. Løgrinn, Søen Mælaren, see S. 184.

hende, at nedlægge et godt Ord hos Kongen, som han meente bedst vilde hjælpe. Hun meente, at Kongen ligesaa lidt vilde lægge Øret til hvad hun sagde; „men tale derom skal jeg, om Du vil." Hjalte forsikkrede at være hende derfor takskyldig. En Dag havde Kongedatteren Ingigerd en Samtale med sin Fader Olaf, og da hun fandt, at Kongen var i særdeles godt Lune, sagde hun til ham: „hvad er nu Din Agt angaaende Din Strid med Olaf Digre? Der ere Mange, som klage over denne Vaande-Sag, i det Somme sige, at de have mistet deres Gods, Andre deres Frænder formedelst Nordmændene; men Alle deres Fred og Ro, saa Ingen af Eders Mænd saa Skjel kan komme til Norge. Det var ilde betænkt, da Du begjærede Norges Rige; thi dette Land er fattigt, slemt at overfare, og Folket utrygt, efterdi Mænd der i Landet hellere vilde have enhver Anden til Konge end Dig. Om jeg nu maa raade, da skal Du lade Dit Krav paa Norge fare, og ei begjære hans Fædrenearv; men heller slaae Dig til det Rige i Østerleden, som Dine Forfædre, hine forrige Sveakonger, have havt, og som vor Frænde Styrbjørn nyligen underlagde sig; men lade Olaf Digre have sin Fædrenearv, og gjøre Forlig med ham." Kongen svarede vred i Hu: „Det er Dit Raad, Ingigerd, at jeg skal give Slip paa Riget i Norge og gifte Dig med Olaf Digre." „Nei," siger han, „noget Andet skal først skee. Hellere hiint, at jeg paa Upsala-Thing i Vinter skal gjøre vitterligt for alle Svenske, hvorlunde Almuen skal samle sig til Leding, og til deres Skibe, før Isen gaaer af Vandene. Da vil jeg fare til Norge, ødelægge Landet med Od og Eg, opbrænde Alt og saalunde betale dem deres Utroskab." Kongen var saa rasende vred, at Ingen vovede at svare ham et Ord, og hun gik bort. Hjalte, som havde staaet paa Vagt og ventet paa hende, gik strax til hende, og spørger, hvorledes hendes Ærende til Kongen var faldet ud. Hun svarer, at Udfaldet var, som hun ventede, at Ingen kunde faae et Ord indført hos Kongen; men at han derimod brugte Trudsler, og bad Hjalte aldrig mere omtale denne Sag for Kongen. Naar Ingigerd og Hjalte talede sammen, kom Olaf Digre ofte paa Bane, og han fortalte hende ofte om ham og hans Vaner, og Hjalte roste Norges Konge, hvad han kunde; men sagde kun hvad Sandhed var, hvilket hun og godt kunde skjelne. Engang i en Samtale mellem dem sagde Hjalte: „maa jeg, Kongedatter, have Tilladelse til at sige Dig, hvad der boer i mit Sind?" — „Tal frit," svarer hun; „dog saa, at jeg det ene kan høre." Da sagde Hjalte: „hvad monne Du svare, om Norges Konge Olaf sendte Mænd til Dig i det Ærende, at beile til Dig?" Hun rødmede og svarede langsomt, dog sagtmodigen: „ikke haver jeg fæstet min Hu til Svar paa dette; ikke heller tænker jeg, at jeg behøver herpaa at svare; men dersom Olaf er saa fuldkommen i alle Dele, som Du siger om ham, da kunde jeg ei forlange nogen anden Mand, med mindre Du har forgyldt ham med Roes meer end tilbørlig." Hjalte svarer, at han i ingen Deel havde talt bedre om Kongen end Sandhed var. De talede ofte herom sig imellem. Ingigerd bad Hjalte vogte sig for at sige dette til andre Mænd, fordi Kongen vilde blive vred paa ham, om han fik det at vide. Hjalte siger det til Skaldene Gissur og Ottar, som meente, at det var det lykkeligste Raad, om det kunde have Fremgang. Ottar, som var en taledjærv Mand, og meget elsket af Høvdinger, bragte meget snart dette paa Bane for Kongedatteren og opregnede for hende, ligedan som Hjalte, Kong Olafs herlige Egenskaber. Ofte talede Hjalte tilligemed de Øvrige om dette. Da de nu jævnligen talede herom, og Hjalte med Vished kunde vide Udfaldet af sit Ærende, sendte han hine gøtiske Mænd, som havde fulgt ham did, afsted, og lod dem vende tilbage til Jarlen med de Breve, som Kongedatteren Ingigerd sendte Jarlen og Ingeborg. Hjalte lod dem og give Vink om den Samtale, som han havde havt med Ingigerd, og om hendes Svar derpaa, og Sendemændene kom dermed til Jarlen noget før Juul.

Da Kong Olaf havde sendt Bjørn med Følge øster til Gøtland, sendte han og andre Mænd til Oplandene i det Ærende, at der skulde befales Gjæstebud gjorte i Stand for ham, da han agtede den Vinter at gjæste Oplandene; thi det havde været de forrige Kongers Skik at fare hver tredie Vinter i Gjæstebud over Oplandene. Han begyndte sin Færd om Høsten fra Borg,[1] og foer først fra Vingulmark; han indrettede sin Reise saa, at han tog ind i Herberge i Nærheden af Skovbygden, og stævnede til sig alle Bygdemænd, og fornemmeligen dem, som boede længst fra Hoved-Bygden. Han ransagede om hvorledes Christendommen holdtes, og hvor en Forbedring behøvedes, lærte han dem de rette Sæder. Var der derimod Nogen, som ei vilde aflade Hedenskab, tog han sig dette saa ivrig, at han jog Nogle ud af Landet, Somme lod han lemlæste paa Hænder og Fødder eller stinge deres Øine ud, Somme lod han hænge eller nedhugge; men Ingen lod han ustraffet, som ei vilde tjene Gud. Saaledes foer han gjennem hele Fylket uden at spare Mægtige eller Ringe. Han gav dem Lærere og satte dem saa tykt i Herrederne, som han saae bedst Leilighed til. Paa denne Maade foer han om i dette Fylke og havde 300 drabelige Stridsmænd med sig, da han foer op til Raumarige. Han mærkede snart, at Christendommen trivedes desto mindre, jo længere han trængte ind i Landet. Dog gik han overalt frem paa samme Maade, omvendte alt Folket til den rette Tro, og revsede dem storligen, som ei vilde adlyde hans Ord. Cap. 72. Olafs Færd til Oplandene.

Da den Konge, som den Gang raadede for Raumarige, spurgte dette, syntes ham, at det var en meget slem Sag; thi hver Dag kom mange Mænd, Mægtige og Ringe, som kærede Sligt for ham; derfor tog Kongen den Beslutning, at han foer op til Hedemarken til Kong Rærek, som den forstandigste af de Konger, der paa den Tid var der. Da nu Kongerne fik hverandre i Tale, bleve de samtlige enige om at sende Bud til Gudrød Dalakonge nord i Gudbrandsdalen, og saa til den Konge, som var paa Hadaland, og bede dem komme til Hedemarken, for at møde Rærek og de andre Konger der. De sparede ikke Reisen; men 5 Konger mødtes paa Hedemarken, paa et Sted som heder Ringsager. Ring, Kong Røreks Broder, var den 5te af disse Konger. Kongerne havde først en Samtale i Eenrum sammen, hvori han, som var kommen fra Raumarige, først tog til Orde, og fortalte om Kong Olaf Digres Færd, samt om den Ufred, han gjorde baade ved at tage Folk af Dage, og at lemlæste dem. Somme jog han ud af Landet, Somme gjorde han embedsløse og berøvede dem deres Formue, naar de talede ham Noget imod. Dertil foer han igjennem Landet med en stor Hær, og ikke med det Antal Folk, som i Loven var bestemt. Han tilføiede, at han formedelst denne Ufred var flygtet did, og at mange mægtige Mænd med ham havde rømt deres Odelsgaarde paa Raumarige; „men endskjønt nu denne Vaande er os nærmest, saa er det dog kun kort til, at I ogsaa monne sidde for den; derfor er det bedst, at vi alle samtligen overlægge, hvad Beslutning vi skulle tage.“ Da han havde endt sin Tale, overdrog de Rærek at svare, og han sagde: „nu er det kommen for en Dag, som jeg anede at ville skee, da vi havde vort Stævnemøde paa Hadaland, og I alle vare saa forivrige i at hæve Olaf over vort Hoved, at han nemlig vil vorde os haard i Horn at tage, saasnart han er bleven Enevoldsherre over Landet. Nu ligge tvende Vilkaar os for Haanden, det ene er, at vi alle fare til ham, og lade ham skalte og valte med os, som han vil, hvilket jeg anseer for os at være det Bedste; det andet er at reise os Cap. 73. De oplandske Kongers Svig.

1) Sarpsborg.

Cap. 72. Vingulmørk, see S. 37—38.
Cap. 73. Ringisakr, Ringsager, see S. 33.

imod ham, nu da han ei er faren videre over Landet. Endskjønt han nu har 300 eller 400 Mand, da er den Styrke ei for stor for os, naar vi kun alle ere samdrægtige; men som oftest er der mindre Held og Seier at vente, naar Flere lige mægtige ere forenede, end naar Een alene staaer i Spidsen for sin Hær; thi er det mit Raad, at vi ikke vove paa at friste Lykken mod Olaf Haraldsson.“ Derefter talede enhver af Kongerne Sligt som de syntes, Nogle fraraadede at fare mod Kong Olaf; men Nogle skyndede dertil, og der blev ingen Bestemmelse tagen, da Enhver havde sine Grunde at fremføre. Da tog Gudrød Dale-Konge til Orde og sagde saa: „Underligt tykkes mig at I gjøre saa mange Omsvøb, førend I tage en Beslutning i denne Sag, og maae I være tilgavns rædde for Olaf. Vi ere her 5 Konger, og Ingen mindre høibyrdig end Olaf. Nu gave vi ham Styrke til at slaaes med Svend Jarl, og med vore Kræfter haver han underlagt sig dette Land. Men om han vil formene Enhver af os det lille Rige, som vi tilforn have havt, og byde os Pinsler og truende Ord, da kan jeg sige for mig, at jeg vil unddrage mig Kongens Trældom, og ei kalder jeg den blandt Eder en Mand, som ræddes for at tage ham af Dage, dersom han farer os i Hænderne her op til Hedemarken, og det kan jeg sige Eder, at aldrig bære vi vort Hoved frit, saalænge Olaf er i Live.“ Efter denne Opfordring vende Alle om til dette Raad. Da sagde Rærek: „hvad denne Beslutning angaaer, da synes det mig nødvendigt, at gjøre vort Samfund saa stærkt, at Ingen skal svigte sin Troskab mod den Anden. Dersom I nu tænke til en bestemt Tid at angribe Olaf, naar han kommer hid til Hedemarken, da vil jeg ikke stole meget paa Jer, om Nogle ere Nord i Dalerne, Nogle ude paa Hedemarken. Men skal Beslutningen mellem os staae fast, da maa vi være samlede Nat og Dag, paa det den kan have Fremgang.“ Dette samtykkede Kongerne og holde sig derpaa alle samlede. De lode gjøre Gilde i Stand for sig ude paa Ringsager, og drak der Omgangs-Skaal; men sende Speidere ud for sig til Raumarige, og saasnart Nogle af disse vendte tilbage, sende de andre ud, saa de Nat og Dag kunde vide Besked om Olafs Færd, eller om Mængden af hans Mandskab. Olaf Konge foer om paa Raumarige i Gjæstebud, og ganske paa den Maade, som før er fortalt; men naar Gjæstebuds-Kosten ei var tilstrækkelig, formedelst hans talrige Følge, paalagde han Bønderne at gjøre Tilskud, hvor han ansaae det Fornødent at opholde sig. Sommesteds opholdt han sig kortere end bestemt var, hvorfor hans Reise til Vandet (Mjøsen), blev kortere, end som bestemt var. Efterat nu Kongerne havde taget denne faste Beslutning, sendte de Budstikke ud, og lod stævne til sig Lendermænd og mægtige Bønder fra alle Fylker deromkring, og da disse kom der, holdt Kongerne med dem et hemmeligt Møde, hvori de gjøre deres Beslutning vitterlig, og satte en vis Stævndag, naar Beslutningen skulde fuldbyrdes, hvorhos de gjorde den Aftale, at hver af Kongerne skulde have 300 Mand. Derpaa sende de Lendermændene tilbage for at samle Folk og møde dem paa det aftalte Sted. Dette Raad syntes de Fleste vel om, dog gik det og her, som man siger, at Enhver har en Ven blandt Uvenner.

Cap. 74. De oplandske Kongers Lemlæstning.

Ved dette Møde var Ketil fra Ringnæs. Da han nu kom hjem om Qvælden, tog han sin Aftensmad, klædte sig paa med sine Huuskarle, foer ned til Vandet, tog et let Fartøi, som tilhørte ham, og som Kong Olaf havde givet ham, og satte Skibet paa Vand. De fandt Alt i Nøstet paa rede Haand, satte sig ved Aarerne og roede ud efter Vandet. Ketil havde 40 vel bevæbnede Mænd med sig og kom om Morgenen tidlig ud til Vasenden. Han foer afsted med 20 Mand; men lod de andre 20 blive tilbage for at see til Skibet. Kong Olaf var den Tid paa Eid øverst paa Raumarige. Did kom Ketil, just som Kongen gik fra Ottesangen. Han tog venligen mod Ketil, som sagde, at han i

en Hast maatte tale med Kongen, hvorefter de havde en hemmelig Samtale med hinanden. Da fortæller Ketil Kongen den Beslutning, som Kongerne havde for Haanden, og den Aftale, som han var kommen til vis Kundskab om. Da Kongen nu erfarer dette, kalder han sine Folk til sig, og sender Nogle ud i Bygden for at skaffe sig Rideheste. Andre sender han ned til Vandet for at samle alle de Roefartøier, som de kunde faae, og bringe dem til ham. Derpaa gik han til Kirke, lod synge Messe for sig, og gik strax efter til Bords. Da han havde faaet Mad, gjorde han sig i største Hast færdig og ilede op til Vandet, hvor Skibene kom ham i Møde. Selv besteg han det lette Fartøi og med ham saa mange Mand, som det kunde rumme; men Enhver anden af hans Følge tog det Skib, han kunde faae fat paa, og da det leed ud paa Qvælden, stak de fra Land i stille og lunt Veir. De roede op ad Vandet med 400 Mand; med disse kom han op til Ringsager, før det dagedes, og Vagtmændene bleve ikke Hæren vaer, før den var kommen lige ind paa Gaarden. Ketil og hans Følge vidste grant i hvilket Herberge Kongerne sov, og Kongen lod alle disse Herberger omringe og passe paa, at Ingen kom bort. Saaledes biede de til Lysningen. Kongerne havde ikke Folk nok til at gjøre Modstand; men bleve Alle tagne til Fange og ledte for Kongen. Rærek var en klog, men stivsindet Mand, hvis Troskab Olaf ei turde stole paa, dersom han end gjorde Forlig med ham; thi lod han begge hans Øine udstinge, og førte ham saaledes med sig. Af Gudrød Konge lod han Tungen udskjære; men Ring og tvende andre lod han sværge sig en Ed, at de skulde fare bort fra Norge, og aldrig komme tilbage. Af de Lendermænd eller Bønder, som i Sandhed befandtes at have taget Deel i dette svigefulde Anslag, jog han Nogle ud af Landet, Nogle lod han lemlæste, og med Andre indgik han Forlig. Derom siger Ottar Svarte:

Øder af Høgmarkens Brand![1]
Onde Kongers fule Raad
Du Alle gjengjældte.
O Du, som Hæren beskytter!
Hed'markiske Konger Du lod
Høste maadelig Løn,
Der de svigefuld' Plan,
Mod Dig, gjæve Konge, lægge.

Du stridbare Stridshelt!
Konger af Landet Du jog;
Du, Sværdenes Farver!
Stærkere fandtes end de.

Hver flyed' Dig, Konge,
Bekjendt for Folket det er;
Du hefted' Ordenes Rør[2]
Hos ham, som boer længst imod Nord.

Du raader nu ene de Folk,
Fem Konger før raadede dem,
Til Sei'r Du styrkes af Gud;
Og brede Vætlande
Da underlægges Din Haand
fra Øster til Eyde.
Slynger af Gønduls Lue[3]
Sad aldrig paa sligt Land.

Kong Olaf lagde under sig det Rige, som disse fem Konger have havt; men tog Gidsler af Lendermænd og Bønder. Han tog Gjæstebuds-Igjeld[4] nordenfra Dalene, saavelsom vide om paa Hedemarken, og vendte derpaa tilbage til Raumarige og saa vester til Hadaland. Den Vinter døde hans Stiffader, Sigurd Syr, og da vendte han tilbage til Ringerige, hvor hans Moder Aasta gjorde stort Gjæstebud for ham. Da bar Olaf ene Kongenavn i Norge.

1) Høgmarken eller Høgsædet er Haanden, Haandens Brand er Guld der bæres, Guldring paa Fingeren; og Guldets Øder er en gavmild Mand. 2) Det Rør, hvorigjennem Ordet ligesom gaaer, er Tungen, der afskares paa Gudrød. 3) Gønduls Lue er Sværdet, og dets Slynger er Krigsmanden. 4) Penge som Vederlag paa Gjæstebud, der skulde gjøres ham.

Cap. 74. Eid, d. e. den paa Vestsiden af Vormen-Elv liggende Deel af Eidsvolds Præstegjæld, see S. 33.

Cap. 75. Om Kong Olafs Brødre.

Der fortælles, at, da Kong Olaf var til Gjæstebuds hos sin Moder Aasta, fremledte hun sine Børn og synte ham dem. Kongen satte sin Broder Guttorm paa det ene Knæ; men sin Broder Halfdan paa det andet. Kongen saae paa Guttorm, satte et bistert Ansigt op, og teede sig vredagtigen imod dem, hvorover de bleve bange. Da bar Aasta sin yngste Søn, som hedte Harald og var 3 Aar gammel, til ham. Kongen saae ogsaa bistert paa ham; men han saae Kongen lige i Ansigtet. Da tog Kongen Gutten i Haaret og ruskede ham; men han tog fat i Kongens Fipskjæg og rykkede i det. Da sagde Kongen: „hevngjærrig vorder Du i Din Tid, Frænde." Den næste Dag drev Kongen med sin Moder omkring paa Gaarden, og kom til et Kjøn,[1] hvor Aastas Sønner Guttorm og Halfdan legede. Der var bygget store Gaarde og Kornlader, hvori der vare mange Nød og Souver; det var deres Leeg. Kort derfra, ved Kjønnet i en Leerbugt, var Harald, og havde mange Træfliser, som fløde ved Landet. Kongen spurgte ham, hvad det skulde betyde? og han svarede, at det var hans Krigsskibe. Kongen loe deraf og sagde: „det kan være, Frænde, at den Tid kommer, da Du raader for Skibe." Derpaa kaldte Kongen Halfdan og Guttorm til sig, og først spurgte han Guttorm: „hvad vil Du have meest af, Frænde?„ — „Agre," svarer han. — „Hvor store Agre vil Du da have?" — „jeg vilde, at Næsset, som gaaer ud i Vandet, hver Sommer blev heelt tilsaaet." — Paa dette Næs stod 10 Gaarde. Kongen svarer: — „meget Korn monne stande derpaa." — Siden spurgte Kongen Halfdan, hvad han vilde have meest af? — „Kjør," svarer han — „Hvor mange Kjør vil Du da have?" — „naar de gange til Vands for at vandes, skulde de stande saa tæt om Vandet, som de kunne." — „I ville have stor Huusholdning," svarer Kongen, „og deri ligne I Eders Fader." Derpaa spørger Kongen Harald: „hvad vil Du have meest af?" — Han svarer: „Huuskarle." — „Hvor mange vil Du have?" — „Saa Mange vilde jeg have, at de i et Maal kunde opæde min Broder Halfdans Kjør." — Kongen loe og sagde til Aasta: „Her monne Du opføde en Konge, Moder." — og ei fortælles flere Ord af dem.

Cap. 76. Om Landets Deling og Love i Svithjod.

I Svithjod var den gamle Skik, saalænge Hedenskabet var der, at Hoved-Offringen skulde være i Upsal i Goe Maaned.[2] Der skulde offres til Fred og Seier for Kongen, og did skulde Folket fra hele Sveavældet søge. Der skulde og holdes alle Svearnes Thing, saavelsom Marked og Kjøbstævne, hvilket stod en Uge. Men efterat Christendommen var indført i Svithjod, holdtes der dog Lagthing og Marked fremdeles. Siden da Christendommen var bleven rodfæstet overalt i Landet, og Kongerne ikke længere vilde have deres Sæde i Upsal, blev Markedstiden flyttet til Kyndelmesse, hvorved det siden er blevet, og holdes det nu ei længere end i tre Dage. Der er Svearnes Thing, og did søger Folk fra hele Landet. Sveavælde er deelt i mange Dele. En Deel er Vestergøtland, Værmeland og Markerne med hvad der-

1) Maaskee rettere som i Texten Tjøn. 2) Den sidste Deel af Februar og første Deel af Marts, kaldtes Goe-Maaned. Februar Maaned kaldes og egentligen Goe, fordi i den i Sverige Offring foretoges til Disa-Gudinden Goe, Thorres Datter, hvilken Fest og kaldtes Disathing.

Cap. 75. **Bønikjunes** (Bonikenes), nu Gaarden Bønsnæs ved den Deel af Tyri-Fjorden, som kaldes Hols-Fjorden i de Gamles **Røysi** (nu Røse- eller Hole-Bygden paa Ringerige), see S. 45. Foruden at Saguet beretter, at en Konge skal have havt sit Sæde paa denne Gaard, passer dens Beliggenhed saa fuldkommen til den Beskrivelse, der lader sig uddrage af ovenstaaende Fortælling, at man neppe kan tvivle paa, at det var her K. Sigurd Syr boede.

til hører, hvilken Deel af Riget er saa stor, at den Biskop, som er sat derover, har **1100** Kirker under sig. Den anden Deel er Øster-Gotland, hvor der er et andet Bispedømme; dertil hører nu Gotland og Øland, hvilket alt tilsammen udgjør et langt større Biskopsvælde. I Svithjod selv er der en Deel af Landet, som heder Sødermanland, hvor der er et Bispedømme. Saa kommer Vestmanland eller Fjadryndaland, som og er et Bispedømme. Den tredie Deel af Svithjod kaldes Tiundaland, den fjerde Aattundaland, den femte Sjøland, og hvad dertil hører øster langs med Havet. Tiundaland er den bedste og meest bebyggede Deel af Svithjod, hvorunder det øvrige Rige ligger. Der er Upsal, hvor Kongestolen og Erke-Bispestolen ere, hvoraf Upsala-Audur (Rigdom), som Svearne kalde Sveakongens Eiendomme, har sit Navn. Ethvert af disse Lands-Inddelinger har sit Lagthing og sine egne Love i mange Dele. Over hver Lov er en Lagmand, som raader mest i Bøndernes Anliggender; thi det skal være Lov, som han ved sin Tale bestemmer. Men om Konge, Jarl eller Biskop, fare over Landet, og holde Thing med Bønderne, da svarer Lagmanden paa Bøndernes Vegne, og ham følge Alle, saa endog de mægtigste Mænd vanskeligen vove at komme paa deres Althing uden Bøndernes og Lagmandens Lov. Men i Alt hvad Lovene ere forskjellige fra hverandre, skal Upsala Lov være Rettesnor, og andre Lagmænd skulde være den Lagmands Undermand, som boer i Tiundaland.

Cap. 77. Om Thorgnyr Lagmand.

I Tiundaland var der en Lagmand, som hedte Thorgnyr, hvis Fader hedte Thorgnyr Thorgnyrson. Hans Forfædre havde i en lang Slægtrække været Lagmænd i Tiundaland i mange Kongers Tid. Paa den Tid var Thorgnyr gammel og havde en stor Hird om sig. Han blev anseet for en af de forstandigste Mænd i Sveavælde, og var Ragnvald Jarls Frænde og Fosterfader.

Cap. 78. Ragnvald Jarls og Kongedatteren Ingigerds Møde paa Ullarager.

Nu maa vi igjen i vor Fortælling gaae tilbage til den Tid, da de Mænd, som Kongedatteren Ingigerd og Hjalte havde sendt østenfra, kom til Ragnvald Jarl. De frembare deres Ærende for Jarlen og hans Kone Ingeborg, og fortalte, at Kongedatteren ofte havde talet for Sveakongen om et Forlig imellem ham og Kong Olaf Digre, og at hun var en stor Ven af Kong Olaf; men at Sveakongen blev vred hver Gang hun nævnede Olaf, saa at hun under disse Omstændigheder ei havde noget Haab om Forlig. Jarlen fortalte Bjørn, hvad han havde spurgt østenfra; men Bjørn gav det samme Svar, at han ei vilde vende om, før han havde truffen Sveakongen, og siger, at Jarlen havde lovet at følge ham did. Nu skrider Vinteren hen, og strax efter Juul gjør Jarlen sig reisefærdig med **60** Mand, i hvis Følge Bjørn Stallar og hans Reisefæller vare. Jarlen foer nu øster alt til Svithjod; men da han kom et Stykke op i Landet, sendte han sine Mænd forud til Upsal med det Sendebud til Ingigerd Kongedatter, om hun vilde reise ham i Møde til Ullarager, hvor hun havde en stor Gaard. Da Kongedatteren fik Jarlens Bud, gjorde hun sig ufortøvet i Stand til Reisen med et stort Følge, og Hjalte gjorde hende Selskab. Men før han foer bort, gik han for Olaf Konge og sagde: „sid Du fremdeles som den lykkeligste af alle Konger! og er det med Sandhed at sige, at jeg ingensteds er kommen, hvor jeg har seet slig Herlighed, som hos Dig, og det skal jeg ikke fordølge, hvorsomhelst jeg siden monne komme. Nu vil jeg bede Eder Konge, at Du vil

---

Cap. 76. Uppsalir, Gamla-Upsala, see S. 1.
Svíaveldi, see S. 8.

være min Ven." Kongen svarer: „hvi har Du saa stort Hastværk, og hvor farer Du hen?" Hjalte svarer: „jeg skal ride ud til Ullarager med Ingigerd, Datter Din." Kongen sagde: „Farvel da; forstandig Mand er Du og beleven, vel skikket til at være blandt fornemme Folk." Derpaa gik Hjalte bort. Kongedatteren Ingigerd reed til sin Gaard paa Ullarager og lod gjøre et stort Gilde for Jarlen. Da Jarlen kom der, blev han modtagen med Glæde, og forblev der i nogle Dage. Om Mangt og Meget talede Jarlen og Kongedatteren, men meest om Sveakongen og Norges Konge, og hun siger til Jarlen, at der i hendes Tanker ikke var noget Haab om Forlig. Da sagde Jarlen: „hvorledes vil Du blive sindet, Frændkone, om Olaf, Norges Konge, beiler til Dig? Os synes det, som det vilde helst bidrage til et Forlig, dersom der blev Svogerskab imellem Kongerne; men jeg vil ei understøtte denne Sag, dersom jeg vidste, at den var tværs imod Din Villie." Hun svarer: „Fader min raader over min Haand; men iblandt andre mine Frænder er Du den, hvis Raad jeg helst vilde følge i vigtige Tilfælde; men synes Du, at dette er raadeligt?" Jarlen opmuntrede hende Meget dertil, og opregnede mange herlige Dele til Kong Olafs Berømmelse. Han fortalte hende omhyggeligen om hvad der nyligen havde tildraget sig, at Kong Olaf i en Morgenstund havde taget 5 Konger til Fange, sat dem alle fra Regjeringen og lagt deres Riger og Eiendomme under sit Vælde. Mangt talede de om denne Sag, og i al deres Tale vare de fuldkommen enige med hinanden. Da Jarlen var færdig, reiste han sin Vei og Hjalte med ham.

Cap. 79. Om Ragnvald Jarl og Thorgnyr Lagmand.

En Dag mod Qvælden kom Ragnvald Jarl til Thorgnyr Lagmands Gaard. Der var en stor og meget kostelig Gaard, og mange Folk stode ude, som venligen modtoge Jarlen og sørgede for Hestene og Tøiet. Jarlen gik ind i Stuen, hvor der var en Mængde Mennesker. I Hoisædet sad en gammel Mand, og aldrig havde Bjørn eller hans Fæller nogensinde seet saa stor en Mand. Skiægget var saa sidt, at det laae paa hans Knæ, og var udbredt over hele Bringen, derhos var Manden væn og gjæv. Jarlen gik frem for ham og hilsede ham. Thorgnyr tog blidt og venligen imod ham, og bad ham gange til det Sæde, som han var vant at sidde i. Jarlen satte sig paa den anden Side lige over for Thorgnyr. De bleve der nogle Dage, før Jarlen frembar sit Ærende, og nu bad han Thorgnyr følge med sig i Talestuen. Bjørn og hans Følge ginge did med Jarlen. Der tog Jarlen til Orde, og fortalte, at Olaf, Norges Konge, havde sendt sine Mænd did øster for at slutte et fredeligt Forlig. Vidløftigen talede han om, hvilken Vaande det var for Vest-Gøterne, naar der var Ufred imellem deres Land og Norge. Han fortalte end videre, at Olaf, Norges Konge, havde sendt Sendemænd, som nu vare her tilstede, og at han havde lovet at følge dem til Sveakongen. Han tilføiede, at Sveakongen tog denne Sag saa tungt, at han havde yttret, det ikke kunde hjælpe Nogen at tage sig deraf. „Nu er det saa, Fosterfader min, at jeg ei stoler paa mig Selv ene i denne Sag, og derfor er jeg nu kommen i Besøg til Dig, for at faae et godt Raad og Hjælp hos Dig." Da nu Jarlen holdt op at tale, taug Thorgnyr en Stund; men da han tog til Orde, sagde han: „I have et underligt Sind, som ere saa begjærlige efter Hædersnavn, uden at vide noget Raad eller Forsigtighed at bruge, saasnart I komme i nogen Vaande. Hvi skulde Du ei, for Du lovede denne Færd, tænke paa, at Du ingen Magt haver til at modstaae Kong Olaf? Mig synes det ikke

Cap. 78. Ullarakr, uden Tvivl Ulleråkr Landsby i Simtuna Sogn og Herred omtrent 3½ Miil i S. V. for Upsala. Andre have dog troet, at den ikke langt fra Fyrisaaens Udløb i Mælaren liggende Gaard Ultuna skulde være det gamle Ullarakr; men uagtet Herredet, hvortil den hører, har Navn af Ulleråkers-Herred, er det derfor lige uvist, om Ultuna nogensinde har havt dette Navn.

at være mindre hæderligt, at være i Bondetallet, at have sit Ord frelst, og sige hvad man vil, om end Kongen var tilstede. Dog monne jeg nu komme til Upsala-Thing og yde Dig Hjælp, saa at Du uden Rædsel kan tale for Kongen hvad Du finder for Godt." Jarlen takkede ham for dette Løfte, blev hos Thorgny og reed med ham til Upsala-Thing. Der var en stor Thing-Almue, og Kong Olaf var der med sin Hird.

Den første Dag, da Thinget var sat, sad Kong Olaf paa en Stol, og hans Hird stod i en Kreds omkring ham. Lige over for ham sadde Ragnvald Jarl og Thorgnyr paa Thinget paa en Stol, og foran dem Jarlens Hird og Thorgnyrs Huusfolk. Bagenfor deres Stol stod Bonde-Almuen, Alle i en Kreds omkring dem. Somme stode paa Høie og Bakker for derfra at kunne høre til. Da nu de Kongens Ærender, som sædvanligen forhandledes paa Thinge, vare fremførte og tilendebragte, reiste Bjørn Stallar sig op ved Jarlens Stol, og sagde høit:" Kong Olaf sender mig hid i det Ærende at han vil tilbyde Sveakongen Forlig, og den Landgrændse, som fra gammel Tid haver været imellem Norge og Svithjod." Saa høit talede han, at Sveakongen kunde tydeligen høre det; men det Første han hørte nævne Kong Olafs Navn, tænkte han, at Taleren havde noget Ærende for ham Selv at rygte; men da han hørte tale om Forlig og Landgrændse mellem Svithjod og Norge, da skjælnede han fra hvilken Rod det kom, sprang op og raabte høit, at denne Mand skulde tie; og at slig Tale ei kunde nytte. Derpaa satte Bjørn sig ned; men da Larmen derefter havde sat sig, stod Ragnvald Jarl op, og holdt en Tale. Han talede om Olaf Digres Ordsending og Forligsbud til Olaf Sveakonge, og derom at alle Vestgøterne sendte Olaf det Bud, at han skulde gjøre Forlig med Norges Konge. Han opregnede hvilken Skade Vestgøterne lede derved, at de maatte savne alle de Dele fra Norge, som kunde tjene dem til Underholdning, og derimod paa den anden Side være udsatte for deres Anfald og Feide, naar Norges Konge samlede en Hær og bekrigede dem. Dertil føiede Jarlen, at Olaf, Norges Konge, havde sendt Mænd did i det Ærende, at han vilde beile til Ingigerd, hans Datter. Da nu Jarlen havde ophørt at tale, stod Olaf Sveakonge op, og svarer tvært paa Forslaget om Forlig; men gjorde Jarlen tunge og store Bebreidelser for hans Djærvhed, der han havde indgaaet fredeligt Forbund med den tykke Mand, og sluttet Venskab med ham, hvilket han i al Sandhed regnede som et Forræderi mod sig. Han tilføiede, at det var vel fortjent, om Ragnvald Jarl blev jaget ud af Riget. Sligt meente han, at Jarlen havde sin Kone Ingeborgs Opeggen at takke for, og at det havde været det uklogeste Indfald, han kunde falde paa, at fange Lyst til slig Kone. Han talede længe og haardt, og vendte stedse sin Tale mod Olaf Digre. Da han derpaa satte sig, hørtes i Førstningen ikke en Lyd.

Cap. 80. Om Upsala Thing.

Da stod Thorgnyr op; men da han reiste sig, stode alle de Bønder op, som forhen havde siddet, og stormede til fra alle Kanter for at lyde paa, hvad Thorgnyr Lagmand sagde. I Førstningen var der en stor Gny af Folkemængden og af Vaaben; men da der var slaaet til Lyd, holdt Thorgnyr denne Tale: „Andenlund er nu Sveakongens Sindelag, end det forhen har været. Thorgnyr, Farfader min, kunde vel mindes Upsala-Kongen Erik Eymundsson og sagde om ham, at, medens han var i sin bedste Alder, drog han hver Sommer i Leding til forskjellige Lande, og underlagde sig Finland, Kirjaleland, Kurland, Estland og Østerlandene vide omkring, og endnu kunne de Jordborge og andet Storværk sees, som han gjorde. Men derhos var han ei saa stolt, at han ikke vilde høre nogen Mand, som kunde

Cap. 81. Thorgnyrs Tale.

Cap. 81. Kúrland (Kýrland). De gamle Nordboer synes ved denne Benævnelse at have betegnet ei alene det nuværende og egentlige Kurland, men den hele Landstrækning fra Grændserne af Lifland lige til Floden Memel. Indbyggerne kaldtes Kurir; cfr. S. 26.

have Noget med ham at tale. Thorgnyr, Fader min, var i lang Tid hos Bjørn Konge, og var vel bekjendt med hans Væsen og Sæder. I Bjørns Levetid bestod hans Rige i stor Magt, uden nogen Slags Mangel, og han var blid og omgjængelig mod sine Venner. Mindes kan ogsaa jeg Kong Erik Seiersæl, og var med ham i mange Krigstog. Han forøgede Sveariget og værgede det med Manddom; men ogsaa ham var det godt at meddele vore Raad. Men den Konge, som nu er, lader ingen Mand fordriste sig til at tale med sig uden det, som han Selv lyster at høre. Alene derpaa lægger han al Vind; men lader i Øvrigt sine Skatlande gaae fra sig af Mageligheb og Svaghed. Han begjærer at holde Norges Vælde under sig, som ingen Svea-Konge før ham haver begjært, og volder derved mangen Mand Uro. Nu er det vor Villie, vi Bønder, at Du, Olaf Konge, gjør Forlig med Norges Konge, Olaf Digre, og gifter Din Datter Ingigerd med ham. Vil Du derimod igjen vinde under Dig de Riger i Østerleden, som Dine Frænder og Forfædre der have havt, da ville vi Alle dertil være Dig følgagtige. Men vil Du ei gjøre det vi forlange, da monne vi angribe Dig og dræbe Dig, og taale ei længer Ulov og Ufred af Dig. Saalunde have hine vore Forfædre gjort, da de styrtede 5 Konger i en Sump paa Mulething, og disse vare forud opfyldte af samme overmodige Stolthed, som Du mod os har viist; thi siig nu i en Hast, hvad Beslutning Du vil tage." Da gjorde Almuen strax stort Vaabenbrag og megen Gny. Nu stander Kongen op, og sagde, at han vilde lade det forblive ved hvad Bønderne vilde. „Saa," siger han, „have alle svenske Konger gjort, og have ladet Bønderne i Alt raade efter deres Villie." Da standsede Bonde-Surren. Derpaa talede Høvdingerne, Kongen, Jarlen og Thorgnyr, indbyrdes og slutte Fred og Forlig paa Sveakongens Vegne efter det Tilbud, som Norges Konge ved sine Sendemænd havde gjort, og det blev paa Thinge besluttet, at Kongedatteren Ingigerd skulde giftes med Kong Olaf Haraldsson. Kongen overdrog Jarlen hendes Fæstemaal, og gav ham sin Fuldmagt til at afslutte denne Giftermaals-Sag, og efter at dette paa Thinge var afgjort, skiltes de ad. Da nu Jarlen foer hjem, havde Kongedatteren Ingigerd og han et Møde, hvori de mellem sig talede om denne Sag. Hun sendte Olaf en stærk guldbroderet Kappe af fiint Tøi med Slæb og Silkesnorer. Jarlen foer tilbage til Gøtland, og Bjørn med ham, og efterat Bjørn havde opholdt sig en Stund der, foer han tilbage til Norge med sine Reisefæller. Da han derefter traf Kong Olaf, fortæller han ham Udfaldet paa sit Ærende. Kongen takkede ham venligen for hans Færd, og sagde, at Bjørn havde havt stort Held til at udføre sit Ærende under denne Ufred.

Cap. 82. Om Kong Rærets Svig. Ud paa Vaarkanten foer Kong Olaf ud til Søen, lod sine Skibe gjøre seilklare, stævnede Krigsmagt til sig, og foer om Vaaren ud efter Viken, heelt til Lidendesnæs, og alt Nord til Hordaland. Derpaa sendte han Bud til alle Lendermænd, udkaarede de mægtigste Mænd i Herrederne, og gjorde de prægtigste Forberedelser til at reise sin Fæstemø i Møde. Bryllupsgildet skulde være om Høsten ved Gøtelven, just paa Landsgrændsen. Kong Olaf havde med sig den blinde Kong Ræret. Da hans Saar vare lægte, gav Kongen ham to Mænd til sin Tjeneste, lod ham sidde i Høisædet ved sin Side, og holdt ham ingen Mon slettere med Drikke og Klæder, end han tilforn havde holdt sig Selv. Ræret var faatalende, og svarede tvært og studs, naar Nogen tiltalede ham. Det var hans Sædvane, at han lod sin Skosvend, naar han var ude om Dagen, lede sig bort fra Folk, og da slog han Gutten, og naar da denne løb fra ham, sagde han til Kong Olaf, at Gutten ei vilde tjene

Múlaþing har man rimeligst antaget at være Morastene ved Mora, omtrent en Miil fra Upsala, hvor i Middelalderen Kongevalget foretoges; det skulde derfor maaskee rigtigere hede Moraþing? cfr. Bjørners Svea-Rikens häfda ålder S. 74, Dalin I. 167, 484.

ham. Da skiftede Kongen hans Tjenestemænd; men det blev som før, at ingen Tjener kunde holde ud hos Kong Rærek. Da satte Kong Olaf til at følge og opvarte Kong Rærek en Mand, som hedte Sven, der var Ræreks Frænde og forhen havde været hans Mand; men Rærek holdt paa sin Vane med Hensyn til sit Stivsind og sin eensomme Vandring; naar han og Sven derimod var alene sammen, da var Rærek lystig og snaksom. Da bragte han mange Ting paa Bane, som før i hans Dage vare indtrufne, medens han var Konge. Han mindedes og den Mand, som i hans forrige Levetid havde skilt ham ved Rige og Lykke og gjort ham til Almisselem. „Men tungest af Alt," siger han, „er at Du og mine andre Frænder, som synes at være mandhaftige Mænd, ere nu saa vanslægtede, at I ikke ville hevne den Skam og Skjændsel, som er tilføiet vor Æt." Slig Harm-Tale førte han ofte. Sven sagde: at de havde med for stor Overmagt at gjøre, medens de kun havde smaa Midler. Rærek sagde: „hvorfor skulle vi leve længere med Skam, som lemlæstet Mand? Ligesaavel kan jeg, blinde Mand, seire over dem, som de seirede over mig, da jeg sov. Velan, lad os dræbe Olaf Digre. Nu frygter han ei for sig. Jeg skal lægge Planen, og ikke vilde jeg spare mine Hænder, om jeg kunde bruge dem; men det kan jeg ikke formedelst min Blindhed; derfor skal Du bære Vaaben paa ham, og saasnart Olaf er dræbt, da spaaer jeg forud, at Riget kommer tilbage under hans Uvenner. Saa kan det vel være, at jeg vorder Konge, og da skal Du vorde min Jarl." Saa mange Overtalelser brugte han, at Sven omsider samtykkede i at understøtte denne Udaad. Planen blev saaledes lagt, at da Kongen var færdig til at gaae i Aftensang, stod Sven ude i Svalen, og havde en udtrukken Dolk under sin Kappe. Da nu Kongen gik ud af Stuen, gik han raskere til, end Sven ventede, og da han saae Kongen i Ansigtet blegnede han, og blev hvid som et Liig, og han lod Hænderne falde. Kongen mærkede hans store Rædsel og sagde: „hvad er nu paa Færde, Sven, vil Du svige mig?" Sven kastede Kappen og Dolken fra sig, faldt for Kongens Fødder og sagde: „Alt i Guds og Eders Vold, Konge." Kongen bød sine Mænd at gribe Sven, og han blev sat i Jærn. Da lod Kongen Ræreks Sæde flytte til en anden Bænk. Sven skjænkede han Liv og Fred og han foer bort af Landet. Kongen gav Rærek et andet Herberge at sove i, end det, hvori han Selv sov, og deri sov mange Hirdmænd. Han satte to Hirdmænd, som længe havde været hos Kong Olaf, og hvis Troskab han havde prøvet, til at følge Rærek Nat og Dag; men der meldes ikke om, at de vare ætstore Mænd. Kong Ræreks Væsen var forskjelligt. Mange Dage taug han ganske stille, saa at ingen Mand fik et Ord af ham, stundom var han saa lystig og glad, at Folk tykkedes at finde Gammen i hvert Ord han talede. Stundom vare de Ord han sagde onde og bittre. Stundom var han saa tilsinds, at han drak hver En under Bænken, og gjorde alle sine Naboer overfulde; men som oftest drak han lidet. Kong Olaf gav ham rundeligen Haandpenge. Naar han gik til Herberge lod han ofte, før han lagde sig til Sengs, bære ind nogle Bøtter Mjød, som han gav alle Mænd i Herberget at drikke, og derfor var han meget afholdt.

Der var en oplandsk Mand, som hedte Finn Lille, og Nogle sige om ham, at han var af finsk Æt. Han var en overmaade liden Mand; men saa fodrap, at ingen Hest tog ham i Løbet. Han var en særdeles øvet Skiløber og Bueskytter. Finn havde længe været Kong Ræreks Tjenestemand, og ofte udført Ærender, hvortil behøvedes Troskab. Han kjendte Veiene i alle Oplandene, og var vel bekjendt med alle Stormænd. Da nu Kong Rærek var sat under Opsyn paa Reisen, slog Finn sig ofte i Følge med Opsynsmændene, og foer som oftest i Følge med Drengene og Tjenestemændene; men saa ofte han kunde, gjorde han Tjeneste hos Rærek, og indlod sig tidt i Samtale med ham. Dog vilde

Cap. 83. Om Finn Lille.

Kongen kun tale kort med ham ad Gangen, for at deres Samtale ei skulde opvække Mistanke. Ud paa Vaaren, da de kom et Stykke ud i Viken, forlod Finn Hæren for nogle Dage; men kom tilbage, og blev der en Stund. Saa skede oftere, uden at Nogen lagde Mærke dertil, thi der vare mange Omløbere i Hæren.

Cap. 84. Kong Olafs Hirdmænds Drab. Kong Olaf kom til Tunsberg før Paaske og opholdt sig der længe om Vaaren. Der kom da til Byen mange Kjøbmandsskibe baade fra Saxland og Danmark, østen fra Viken og nord fra Landet. Der var en stor Forsamling af Folk, og da der var god Tid i Landet, vare der mange Drikkelag. Det hændte sig en Qvæld, at Kong Rærek var kommen noget silde til sit Herberge, og da han havde drukket meget, var han overmaade lystig. Da kom Finn Lille med en Bøtte Mjød, som var krydret og meget stærk. Da lod Kongen give alle dem, som inde vare, Drikke, indtil de sovnede hver i sit Rum. Finn var gaaet bort og Lyset brændte i Herberget. Da vækkede Rærek de Mænd, som pleiede at følge ham, og siger, at han vil gange ud i Gaarden. De havde en Løgte med sig, og udenfor var der bælmørkt. Ude i Gaarden var et stort Vandhuus, der stod paa Støtter, og der var en Trappe, hvorpaa man gik op til Døren. Medens Rærek og hans Oppassere sadde i Gaarden, hørte de en Mand sige: „hug Du den Djævel." Derpaa hørte de et Brag, som om Noget faldt ned. Rærek sagde: „fulddrukne maa de Folk være, som der ere i Haarene paa hverandre, farer hen i en Hast og skiller dem ad." De skynde sig afsted; men da de kom ud paa Trappen, blev han først dræbt, som bagerst gik; men dræbte bleve de begge. Der vare komne 12 af Ræreks Mænd, og deriblandt Sigurd Hit, som havde været hans Mærkismand og der var og Finn Lille. De droge Ligene op mellem Husene; men toge Kongen med sig, løb ud paa en Skude, som de havde, og roede bort. Sighvat Skald sov i Kong Olafs Herberge. Han stod op om Natten og hans Skosvend med ham, og de ginge ud til det store Vandhuus. Men da de skulde gaae tilbage ned ad Trappen, gled Sighvats Fod og han faldt i Knæ, og da han stak Haanden ned folte han at der var vaadt. „Det tænker jeg," sagde han, „at Kongen i Qvæld monne have givet mange af os skarve Been," og loe i det Samme. Da de nu kom tilbage til Herberget, hvor Lyset brændte, spurgte Skosvenden: „har Du saaret Dig, eller hvi er Du saa blodig?" Han svarer: „ikke er jeg saaret; men her maa ligge noget under." Derpaa vækkede han Thord Folason, som var Mærkismand og hans Sengefælle. De gik ud med en Lygte, og fandt snart Blodet. Derpaa ledte de, fandt Ligene og bare Kjendsel paa dem. De saae ogsaa, at der laae en stor Træstub, hvori der var gjort tydelige Hug, og det viiste sig siden, at de vare gjorte paa Skrømt for at lokke dem ud, som dræbte vare. Sighvat og Thord talede sig imellem, hvor Nødvendigt det var, at Kongen fik dette som snarest at vide. De sendte strax Drengen hen til det Herberge, hvor Rærek havde været. Der sov alle Mand; men Kongen var borte. Han vækkede de Mænd, som inde vare og fortalte dem, hvad skeet var. Mændene stode op og fore strax ud i Gaarden, hvor Ligene vare; men hvor Nødvendigt det end syntes at være, at Kongen fik det at vide, turde Ingen vække ham. Da sagde Sighvat til Thord: „hvad vil Du helst, Kammerat, vække Kongen, eller sige ham denne Tidende?" Thord svarer: „ingenlunde tør jeg vække ham, da vil jeg heller fortælle ham denne Tidende." Da sagde Sighvat: „der er endnu meget tilbage af Natten, og det kan være, at Rærek, førend det bliver Dag, faaer sig saa vel forstukket, at han ikke let findes; men de kunne ikke være komne langt bort; thi Ligene vare varme. Aldrig skal den Skam hænde os, at vi ikke lade Kongen vide denne Svig. Gak Du, Thord, op i Herberget og bie mig der." Derpaa gik Sighvat til Kirken, vækkede Klokkeren og bad ham ringe for de kongelige Hirdmænds Sjæle, og

nævnede de Dræbtes Navn. Klokkeren gjør som han bød. Ved Ringningen vaagnede Kongen, satte sig op i Sengen, og spurgde om det allerede var Ottesangs Tid? Thord svarer: „det er værre end som saa, og der er hændet en meget vigtig Begivenhed. Rærek er rømt, og tvende af Eders Hirdmænd ere dræbte.“ Da spurgde Kongen, hvorledes dette var tilgaaet, og Thord fortæller ham Alt hvad han vidste. Derpaa stod Kongen op, og lod blæse til Hirdstævne, og da Folk samledes, udnævnte han Mænd til at fare til alle Kanter fra Byen til Søes og til Lands, for at søge efter Rærek. Thorer Lange tog en Skude og foer afsted med 30 Mand, og da det lysnede, saae de to smaa Skuder i Farvandet foran sig, og da de saae hverandre, roede de paa begge Sider saa fort de kunde. Der var Kong Rærek med 30 Mand. Da de kom hverandre ganske nær, vendte Rærek og hans Mænd til Lands, og sprang Alle paa Land uden Kongen, som sad paa Loftingen. Han bød dem Farvel, og ønskede at de maatte sees igjen med Held. I samme Øieblik roede Thorer med sit Følge til Landet. Da skjød Finn Lille en Piil af, som traf Thorer midt paa Livet, hvoraf han fik sin Død; men Sigurd og hans Mænd løbe Alle til Skovs. Thorers Mænd toge hans Liig, og førte det tilligemed Rærek ud til Tunsberg. Kong Olaf paatog sig derefter Selv at passe paa Kong Rærek, lod ham omhyggeligen bevogte, og tog sig vel i Agt for hans Svig, til hvilken Ende han lod holde Vagt over ham Nat og Dag. Derefter var Kong Rærek meget lystig, og Ingen kunde mærke andet paa ham, end at han i alle Maader var vel tilfreds.

Christi Himmelfartsdag hændte det sig, at Kong Olaf gik til Hoimesse, og Biskoppen gik da i Procession omkring Kirken, og ledede Kongen; men da de kom tilbage til Kirken, ledede Biskoppen Kongen til sit Sæde paa den nordre Side i Choret. Der sad Rærek nærmest Kongen, som han pleiede, og skjulte sit Ansigt i sin Overkappe. Da nu Olaf havde sat sig ned, lagde Rærek Haanden paa Kongens Axel og trykkede den: „fine Klæder har Du paa i Dag, Frænde,“ siger han. Kong Olaf svarer: „Der holdes nu en Hoitid til Minde om, at Jesus Christus steg til Himlen fra Jorden.“ — Kong Rærek svarer: „jeg forstaaer ikke saaledes, at det fæstes i mit Sind, hvad I fortælle om Christus; Meget af hvad I sige synes mig noget utroligt, endskjønt mange underlige Ting kunne have tildraget sig i Alderdommen.“ Da Messen var endt, stod Kong Olaf op, holdt Hænderne op over sit Hoved, og ludede mod Alteret, saa Kappen hængte ned bag Skuldrene. Da sprang Kong Rærek op hurtig og hart, og stak til Kongen med sin Dolkekniv, kaldet Ryting; men Stikket kom i Overkappen ved Skuldrene, fordi Kongen ludede sig. Klæderne bleve meget sønderskaarne; men Kongen blev ikke saaret. Da Kongen mærkede dette Overfald, sprang han op paa Gulvet, og Rærek stak anden Gang til ham med sin Dolk; men ramte ham ikke, og sagde: „flyer Du nu, Olaf Digre, for mig blinde Mand.“ Kongen bød sine Mænd tage ham og lede ham ud af Kirken, og saa blev gjort. Efter denne Tildragelse skyndede Mange Kong Olaf til at lade Kong Rærek dræbe: „det er,“ sige de, „paa det Høieste at friste Eders Lykke, Konge, at holde ham hos Eder og at beskytte ham, hvilke Ustykker han end tager sig til; thi Nat og Dag pønser han paa at tage Eder af Dage. End saasnart I sende ham bort, da kjende vi ingen Mand, der kunne passe saa vel paa ham, at han jo rimeligviis vilde rømme. Og slipper han engang løs, da samler han en heel Skare og gjør meget ondt.“ Kongen svarer: „Sandt sige I, at Mangen En haver faaet sin Død for mindre Brøde end Rærek; men nødig vil jeg dog forspilde den Seier, jeg fik over de oplandske Konger, der jeg tog 5 en Morgenstund, og fik saaledes alle deres Riger; thi bør jeg ikke vorde Nogen af deres Banemand, eftersom de Alle vare mine Frænder. Dog kan jeg nu vanskeligen see, om

Cap. 85. Om Ræreks Angreb.

Rærek tvinger mig til at lade ham dræbe eller ei." Derfor havde Rærek lagt Hænderne paa Kong Olafs Skuldre, fordi han vilde vide om han var i Brynje.

Cap. 86. K. Ræreks Reise til Island. Der var en islandsk Mand, som hedte Thorarinn Nefiolfsson, som havde sin Slægt nord paa Landet. Ikke var han ætstor; men særdeles forstandig, veltalende og djærv i sin Tale med fornemme Folk. Derhos var han en vidfarende Mand, som længe havde været udenlands. Thorarinn var en meget styg Mand, meest fordi han havde hæslige Lemmer. Han havde store og stygge Hænder, dog vare Fødderne meget styggere. Thorarinn opholdt sig i Tunsberg, da den Begivenhed indtraf, som nyligen blev fortalt, og han var Kong Olaf bekjendt ved Samtale. Just da var Thorarinn ifærd med at tiltakle et Kjøbmands-Skib, som han aatte, hvorpaa han agtede sig over til Island om Sommeren. Kong Olaf havde Thorarinn nogle Dage til Gjæst hos sig, og talede meget med ham, ja Thorarinn sov endog i Kongens Herberge. En Morgen tidlig vaagede Kongen, medens de Andre sov; Solen var nyligen stegen op paa Himlen, og der var meget lyst inde. Kongen saae, at Thorarinn havde rakt en Fod frem under Sengklæderne, og saae paa Foden en Stund. I det Samme vaagnede de Øvrige i Herberget, og Kongen sagde til Thorarinn: „jeg har vaaget en Stund og seet et Syn, som mig tykkes meget værd, og det er en Mands Fod, saa jeg ikke tænker nogen skal være styggere her i Kjøbstaden." Derpaa bad han de Andre give Agt paa, om de syntes det Samme, og Alle, som saae den, sandede Kongens Ord. Da Thorarinn mærkede hvad Talen var om, svarede han: „der er faa Ting, hvortil det jo er muligt at finde Mage, og det er rimeligt, at det og gjælder her." Kongen svarer: „heller vil jeg paastaae, at der ei findes en saa hæslig Fod, om jeg saa skulde vædde derpaa." Da sagde Thorarinn: „jeg er villig til at vædde med Eder om, at jeg i Kjøbstaden skal finde en hæsligere Fod." Kongen: „da skal den som faaer Ret kunne forlange sig en Bøn tilstaaet af den anden." — „Saa skal det være," svarer Thorarinn. Derpaa trak han den anden Fod ud af Sengklæderne, som var ingen Mon fagrere end den første, og desuden var Lille-Taaen borte. Da sagde Thorarinn: „see nu her Konge den anden Fod, som er saa meget styggere, at den ene Taa er borte, og nu har jeg vundet Veddemaalet." Kongen sagde: „hiin Fod er saa meget hæsligere, at der er 5 fæle Tæer paa den, da der kun er 4 paa denne, og nu har jeg Valget at begjære Noget af Dig." Thorarinn siger: „dyrebart er Drottens Ord; men hvad Begjæring har Du nu at gjøre mig?" Han siger da: „at Du fører Rærek til Grønland og overgiver ham til Leif Eriksson." Thorarinn svarer; „ei haver jeg nogensinde før været i Grønland." Kongen: „Da har Du, som er slig vidfarendes Mand, nu Leilighed til at komme til Grønland, om Du ei før har været der." I Førstningen svarer Thorarinn ikke stort hertil; men da Kongen holdt paa sit Forlangende, undslog han sig ikke aldeles, og sagde: „Jeg vil lade Eder høre den Begjæring, Konge, som jeg havde tænkt at gjøre, om jeg havde vundet Væddemaalet, og det var den, at blive optagen i Eders Hird, og dersom I tilstaaer mig den, bliver jeg desto pligtigere til ei at lægge under mit Hoved, hvad I vil have udført." Dertil gav Kongen sit Samtykke, og nu blev Thorarinn hans Hirdmand. Derpaa tiltaklede Thorarinn sit Skib, og da han var seilklar, tog han imod Kong Rærek. Da nu Kong Olaf og Thorarinn skiltes ad, sagde Thorarinn: „dersom det nu bærer saa til, Konge, som ei er urimeligt og ofte kan hænde, at det ei lykkes os at fuldbyrde Grønlands-Reisen; men at vi maa søge Island eller andre Lande, hvorledes skal jeg da skille mig saalunde af med denne Konge, at I dermed er tilfreds?" — Kongen: „dersom Du kommer til Island, da skal Du give ham i Gudmund Eyolfssons Hænder, eller Skapte Lagmands, eller nogle andre Høvdingers, som ville antage mit Vennebud eller Jertegn. Men

føres Du til andre Lande, som ere nærmere her, da mag det saa, at Du med Vished veed, at Kong Rærek siden aldrig kommer til Norge. Dog dette gjør Du kun, dersom Du slet ingen anden Udvei faaer." Da Thorarinn var seilklar og fik Bør, seilede han udenskjærs udenom alle Øerne, og nordenfor Lidendesnæs stak han ud i Havet. Han fik ikke snart god Vind; men vogtede sig dog for at komme Landet nær. Han seilede indtil han fik Landkjending af den sydlige Deel af Island, og seilede saa vester om Landet ud i Grønlands-Hav. Der fik han store Storme, og svalkede længe om paa Havet; men da det leed ud paa Sommeren, landede han ved Island i Breidafjord. Thorgils Arason var den første Mand af nogen Anseelse, som kom til ham. Thorarinn bringer ham Olafs Vennebud, Ordsending og Jertegn, hvormed fulgte Begjæring om Kong Ræreks Modtagelse. Thorgils tog venligen derimod og indbød Kong Rærek til sig, der blev hos ham om Vinteren. Men han syntes ikke om at være der, og bad at Thorgils vilde lade ham følge til Gudmund, og siger, at han syntes have hørt, at der hos Gudmund var den prægtigste Levemaade paa Island, og at han egentligen var sendt i hans Hænder. Thorgils opfyldte hans Begjæring og lod ham ved nogle Mænd følge til Gudmund paa Mødrovold. Gudmund tog venligen imod Rærek, formedelst Kongens Ordsending, og hos Gudmund var han den anden Vinter. Da syntes han heller ikke om at være der, og da gav Gudmund ham Ophold paa en liden Gaard, som heder Kalvskind, hvor der var kun faa Tyende. Der var Rærek den tredie Vinter og sagde, at siden han havde nedlagt sin Kongedom, havde han syntes bedst om at være der; thi der agtedes han mest af Alle. Sommeren efter faldt Rærek i en Sygdom, som blev hans Død. Der fortælles, at han er den eneste Konge, hvis Been hvile paa Island. Thorarinn Nefiolfsson var siden længe paa Reiser; men stundom var han hos Kong Olaf.

Den Sommer, da Thorarinn foer med Rærek til Island, foer Hjalte Skeggeson ogsaa til Island, og Kong Olaf gav ham mange Vennegaver med sig da de skiltes. Samme Sommer foer Eyvind Urarhorn i Leding i Vesterhavet og kom om Høsten til Irland til Irekongen Konofogor. Om Høsten mødtes Einar Jarl fra Orkenøerne og Irekongen i Ulfreksfjord, og der blev et meget stort Slag, hvori Kong Konofogor vandt Seier, da han havde langt flere Folk. Jarlen flygtede med eet Skib og kom om Høsten tilbage til Orkenøerne, efter at have mistet sit meste Mandskab og alt det Bytte, som de havde faaet. Jarlen var saare misfornøiet med sit Tog og gav de Nordmænd, som havde været med Irekongen i Slaget, Skyld for at Seieren ikke blev hans. Cap. 87. Slaget i Ulfreksfjord.

Nu begynde vi igjen, hvor vi slap, at Kong Olaf reiste til sin Brudefærd, for at hente sin Fæstemø Ingigerd, Olaf Sveakonges Datter. Kongen havde et stort Mandskab med sig, og saa udvalgt var det, at alle Stormænd, som han kunde faae fat paa, fulgte ham, og hver mægtig Mand havde udvalgt Mandskab med sig baade med Hensyn til Byrd, og anden Fuldkommenhed. Det hele Mandskab var vel udstyret og udrustet baade med Skibe, Vaaben og Klæder. De styrede Flaaden øster til Konghelle; men da de kom der, spurgde de ikke noget til Sveakongen, og ingen af hans Mænd vare komne der. Cap. 88. Kong Olaf bereder sig til Brylupsfærd.

Cap. 86. Grænlands-haf (Grønlands-Havet), Havet mellem Island og Grønland.

Breida-fjørdr, see S. 137.

Mødruvellir, en mærkelig Gaard i Øfjords-Syssel eller Vadla-þing paa Nordlandet i Island.

Kalfskinn en liden Gaard paa Árskógsstrønd i Vadla-þing (Øfjords-Syssel) paa Island.

Cap. 87. Úlfreks-fjørdr (eller Úlfkells-fjørdr), der, ifølge Orknøyinga Saga S. 10, maa søges paa Irland, antages at være Dundalk-Bugten eller den hosliggende Fjord Strangford nordenfor Dublin.

Kong Olaf opholdt sig længe i Konghelle om Sommeren, og søgte omhyggeligen at udfritte, hvad Folk kunde sige om Sveakongens Færd, og hvad han havde i Sinde; men Ingen kunde for Vist sige ham Noget derom. Da sendte han sine Mænd op til Gøtland til Ragnvald Jarl, og lod spørge ham, om han vidste, hvorlunde det bar til, at Sveakongen ikke kom til det aftalte Stævnemøde. Jarlen svarer, at han ikke vidste det; „men saasnart jeg faaer Noget at vide," siger han, „skal jeg sende mine Mænd til Kong Olaf, og lade ham vide Besked, om Noget Andet er Aarsag til denne Dvælen, end mange Forretninger, da det ofte kunde falde til, at Sveakongens Færd opsættes meer end han tænkte paa."

Cap. 89. Om Sveakongen Olafs Børn.

Sveakongen Olaf Eriksson havde først en Frille, som hedte Edle, en Datter af en Jarl fra Venden, som var bleven fangen i Krig, og kaldtes derfor Kongens Trælpige. Deres Børn vare Eimund, Astrid og Holmfred. Desuden havde han en Søn med sin Dronning, som blev født Dagen før Jakobs-Messe. Da Drengen skulde døbes, lod Biskoppen ham kalde Jakob, hvilket Navn Svearne ikke syntes om, og sagde, at aldrig havde nogen Sveakonge hedt Jakob. Alle Kong Olafs Børn vare vakkre af Udseende, og vittige fra Børne-Alderen af. Dronningen var stolt og opførte sig ikke vel mod sine Stifbørn; thi sendte Kongen sin Søn Eimund til Venden for at opfostres hos hans Moderfrænder, hvor han længe forsømte sin Christendom. Kongedatteren Astrid opfødtes oppe i Vester-Gøtland hos en gjæv Mand, ved Navn Egil. Hun var en meget deilig Pige, hendes Ord faldt godt i hendes Tale, hun var munter, men beskeden og meget gavmild. Da hun var fuldvoren, var hun ofte hos sin Fader, og hver Mand syntes vel om hende. Kong Olaf var stolt og haard i sin Tale. Han syntes meget ilde om den Støi og Opstand, som Landsfolket havde gjort imod ham paa Upsala-Thing, da de havde truet ham med Vold, for hvilket han gav Ragnvald Jarl den meste Skyld. Han gjorde ingen Tilberedelser til Brudefærd, efter den Aftale, som var gjort, at han skulde gifte sin Datter Ingigerd med Norges Konge, Olaf Digre, og fare til Landsgrændsen om Sommeren. Da det leed ud paa Sommeren, vare mange af hans Mænd nysgjerrige efter at vide, hvad Kongens Agt var, om han enten vilde holde Forliget med Norges Konge, eller bryde sit Ord, og dermed Freden. Mange vare derover meget bekymrede; men Ingen var saa djærv, at han turde spørge Kongen om den Ting; men Mange klagede over dette for Ingigerd, og bad hende granske efter, hvad vel Kongen monne ville. Hun svarer: „slet ingen Lyst har jeg til at tale med Kongen, om hvad der er imellem ham og Olaf Digre; thi de ere ikke hinandens Venner. Han haver engang svaret mig ilde, da jeg bragte Olaf Digres Sag paa Bane." Imidlertid tog Kongedatteren Ingigerd sig dette meget nær, var sindssyg og nedslaaet, og derhos meget nysgjerrig efter at vide, hvad Kongen vilde tage sig til. Hun nærede dog meer Mistanke om, at han ei vilde holde sit Ord og Løfte til Norges Konge; thi det fandtes, at han blev vred hver Gang Olaf Digre nævnedes.

Cap. 90. Sveakongens Jagt.

En Dag, aarle om Morgenen, reed Kongen ud med sine Hunde og Falke, og hans Mænd med ham. Da de slap Falkene, dræbte Kongens Falk i et Anfald to Orhaner, og derpaa i et nyt Anfald tre. Hundene løbe til og toge Fuglene, eftersom de faldt til Jorden. Kongen løb efter, tog Selv sit Vildt, gjorde sig meget til deraf og sagde: „det vil vare længe, inden de Fleste af Jer gjøre saadan Jagt." Dette sandede de og tilføiede, at ingen Konge i deres Tanker havde saa stor en Lykke til Jagt som han. Derpaa reed Kongen hjem med sit hele Følge og var overmaade oprømt. Ingigerd Kongedatter, som da ogsaa var glad i Sind, gik just ud af sit Herberge som hun saae Kongen komme ridende i Gaarden, vendte sig der-

---

Cap. 88. Konúngahella, Kongelf, see S. 164.

paa om, og hilsede ham. Han hilsede hende igjen leende, bar strax Fuglene frem og fortæller om sin Jagt. „Kjender Du nogen Konge," siger han, „som i saa kort en Stund har gjort saa stor en Fangst?" — Hun svarer: „en god Morgenjagt er dette, Herre, da I haver opstøvet 5 Aarfugle; men mere var det, da Olaf, Norges Konge, tog i en Morgenstund 5 Konger, og underlagde sig alle deres Riger." Da han hørte dette, sprang han af Hesten, vendte sig mod Ingigerd, og sagde: „det maa Du vide, Ingigerd, at saa stor Kjærlighed Du end haver lagt til den digre Mand, da skal Du aldrig faae ham, og han aldrig Dig. Jeg skal gifte Dig med en saadan Høvding, som jeg kan holde Venskab med. Men aldrig kan jeg blive Ven af den Mand, som haver røvet mit Rige og gjort mig stor Skade baade ved Ran og Manddrab." Dermed afbrødes Samtalen, og Enhver af dem gik sin Vei.

Kongedatteren Ingigerd havde nu faaet fuld Visshed om Kong Olafs Hensigt og sendte strax Mænd til Vestergøtland til Ragnvald Jarl, og lod ham sige, hvorlunde det havde sig med Sveakongen, at det med Norges Konge gjorte Forlig var brudt, og bad Jarlen med de andre Vestgøter vogte sig, da der for dem ingen Fred var at vente af Norges Mænd. Da Jarlen fik denne Tidende, sendte han Bud over hele sit Rige og bad Folket vogte sig, om Norges Konge vilde paaføre dem Krig og Feide. Jarlen sendte og Mænd til Kong Olaf Digre, og lod ham sige det Budskab han havde faaet, og tillige at han vilde holde Forlig og Venskab med Kong Olaf, hvorfor han bad ham ikke at hærje paa sit Rige. Da dette Budskab kom til Kong Olaf, blev han meget vred og sindssyg, og det var nogle Dage, at ingen Mand fik et Ord af ham. Derefter holdt han et Huusthing med sit Mandskab, og der reiste Bjørn sig for at tage Ordet. Han begyndte sin Tale dermed, at han den forrige Vinter var faren øster for at stifte Fred, og siger hvor venligen Ragnvald Jarl havde modtaget ham; men derimod hvor tvært og tungt Sveakongen i Førstningen havde modtaget dette Forslag; „men det Forlig, som kom i Stand," siger han, „skede mere formedelst Folkemængdens Styrke, Thorgnyrs Magt, og Ragnvald Jarls Hjælp, end af Sveakongens gode Villie. Af denne Grund tykkes vi at vide, at Kongen haver forvoldt Forligets Brud; thi bør vi ingenlunde lade Jarlen det undgjælde, der prøvedes at være Kong Olafs sande Ven." Nu vil Kongen vide af Høvdinger og andre sine Krigsmænd, hvad Raad han nu skal gribe til, „om vi skulle gange mod Gøtland og hærje det med det Mandskab vi nu have her, eller om noget Andet synes Eder mere Raadeligt." Han talede baade længe og snildt. Derefter talede mange mægtige Mænd, og Alle vare tilsidst enige i, at fraraade Feiden. De sagde som saa: „endskjønt vi have stort Mandskab, saa er det dog kun gjæve og mægtige Mænd, som her ere forsamlede; men til Hærfærd ere unge Mænd, som jage efter Formue og Anseelse, ligesaa skikkede. Det er ogsaa mægtige Folks Sædvane, naar de fare i Slag eller Strid, at de have mange Folk med sig, som de kunne sende forud til deres Forsvar; men ikke slaaes de Mænd værre, som have liden Formue, end de som i Rigdom ere opfødte." Efter disse Tilskyndelser besluttede Kongen at opløse den til Leding bestemte Hær, og gav hver Mand Lov til at reise hjem; men lyste derhos til, at han en anden Sommer vilde udbyde Folket til Leding over hele Landet, for da strax at drage mod Sveakongen, og hevne sig for denne Troløshed. Derom syntes Alle vel. Derpaa foer Kong Olaf nord i Viken, og tog sit Sæde paa Sarpsborg om Høsten, hvor han lod samle Alt hvad til Vinterkost behøvedes, og sad der om Vinteren med en stor Mængde Folk.

Cap. 91. Olafs, Norges Konges Raadslagning.

Folk talede Forskjelligt om Ragnvald Jarl. Somme sagde, at han var Kong Olafs sande Ven; men Andre ansaae dette ikke for troligt, og meente, at det vel havde staaet i hans Magt at formaae Sveakongen til at holde Ord og det Forlig, som mellem ham og Kong Olaf var sluttet. Sighvat Skald yttrede sig ofte i sin Tale som Ragnvald Jarls store

Cap. 92. Sighvat Skalds Østerreise.

Ven, og talede ofte derom til Kong Olaf. Han tilbød Kongen at reise til Ragnvald Jarl, og speide efter, hvorledes det havde sig med Sveakongen, og forsøge paa, om det var muligt at faae noget Forlig i Stand. Dette syntes Kongen meget vel om; thi han talede gjerne og ofte med sine fortrolige Venner om Kongedatteren Ingigerd. Tidlig paa Vinteren foer Sighvat Skald selv tredie fra Borg øster over Marker til Gøtland; men før Kong Olaf og Sighvat skiltes ad, qvad han en Vise:

Sæl Du sidde i Salen!
Til end jeg, Kong Olaf,
Dig kommer i Tale;
End vi sees igjen.
Skald ønsker Hjelmhelten maa
Beholde Liv og sit Land;
Høit stige hans Hæder!
Og saa jeg slutter den Sang.

Talet er nu de Ord,
Som Hjertet mest rører;
Men end, o Konge, jeg veed
Med Skjæl omtale langt fler'.
Gud lade Dig beholde,
O! gjæveste blandt Konger,
Det Land, hvortil Du er baaren;
Det er mit Ønske for Sandt.

Siden fore de øster til Eid og havde ondt for at komme over Aaen paa en liden Ege; men efter mange Vanskeligheder slap de over den. Sighvat qvad:

Til Strand drog jeg hvelvende Kog
Vaad blev jeg paa Baaden;
Jeg frygted' for Hjemfart;
Thi vi vare i Fare.
Høien's Flok[1] Skibet bevoe.
Værre Skib aldrig jeg saae,
Og Havbukken[2] prøvede jeg;
Men bedre det gik end jeg vented'.

Siden fore de over Eidaskov. Da qvad Sighvat:

Først var der ei Herberg,
Da tretten Miil jeg iled'
Over Skov fra Eide;
Hver Mand veed Meen jeg led.
Hvast paa Fod, jeg tænker,
Den Dag vi ginge did;
Paa begge Saaler faldt[3]
Saar for vor Konges Mænd.

Derpaa fore de om Gøtland og kom om Qvælden til en Gaard, som heder Hof. Døren var lukket, saa de kunde ei komme ind, og Tjenestefolkene sagde, at det var Helligdag, saa de maatte trække af. Sighvat qvad:

1) De onde Aander, som beboe Høiene. 2) Fartøiet. 3) Fodbladet blev saart og ømt af den stærke Gang.

Cap. 92. Markir, see S. 38. Sighvat reiser fra Borg øster over Markir til Eidar, hvormed rimeligviis maa menes nuværende Ed i Eds Sogn i Vedbo-Herred i Dalsland, ved den søndre Ende af Store Lee-Søen, og Aaen, som han med Fare satte over, er da den, som forbinder Log-Sø med den nysnævnte Sø. Han tog derpaa over Eidaskógr, som følgelig ei kan være det S. 32 omhandlede Sogn af dette Navn, men de i Sydøst for Ed og efter dette Sted benævnte Skovstrækninger; kommer endelig igjennem Gøtland til Hof, formodentlig Gaarden Store Hof i Skänings-Herred, hvor den ligeste Vei fører til Skara, Maalet for hans Reise. — At Sighvat skulde have taget fra Borg den lange Omvei i Nord over Eidskoug i Solør og igjennem hele Værmeland samt Vadsbo-Herred og videre omkring Venern til Skara, er ligesaa urimeligt at antage, som novereensstemmende med Beretningen om denne Reise.

I en Fart jeg reed til Hof,
Døren lukket var i Laas,
Udenfor jeg be'r om Huus,
Luded' ned, stak Næsen ind,
Faa Ord mig Huusfolk give,
Heilagt[1] sagde de det var.
Hedninger, som joge mig,
Trold i Vold jeg ønsked'.

Da kom de til en anden Gaard, hvor Huusfruen stod i Døren, og bad dem ei komme ind, da der anstilledes et Offer til Alferne. Da qvad Sighvat:

Arme Dreng! gak ikke ind',
Konen til os sagde;
Ræd for Odins Vrede
Jeg er, Hedninger vi ere.
Fæle Jetteqvind'[2] o Konge![3]
Mig som en Graabeen jog,
Siger ind' paa Gaarden der
Blotes nu til Alfer.[4]

En anden Aften kom de til 3 Bønder, som Alle hedte Ølver, og joge ham bort. Sighvat qvad:

Samnavne tre mig jage,
Og Mænd med Sværd i Haand,[5]
Som mig Ryggen vende,
Hædersværk ei virke.
Men jeg dog frygter for,
At Havskiens Lader[6]
Jager alle Gjæster siden,
Der han Ølver heder.

De fore videre om Qvælden, og traf den fjerde Bonde, som blev anseet for at være den gjæstfrieste Mand; men ud jog han dem ogsaa. Da qvad Sighvat:

Siden foer jeg for at finde
Gjæstmild Mand,[7] som gildest hed',
Og Fred jeg vented' der;
Gjæve Spadens Fører[8]
Et flygtigt Øie paa mig letted';
Vist er den Værste ond,
Naar denne er den Bedste.
Sligt Folk jeg lidet priser.

Aastas Søn jeg savned,
I Øst ved Eidaskov,
Da jeg Herberg kræved'
I den uchristne Hal.
Saxes[9] Søn fandt jeg ei,
Inde var ei Ro at finde;
Udjagen fire Gange
Nu blev jeg i een Qvæld.

Da de nu kom til Ragnvald Jarl, siger Jarlen, at de havde havt en besværlig Reise. Da qvad Sighvat:

Sogne[10]-Kongens Sendemænd
For' om Land med Kongens Ord,
De havde for sig havt
For Haanden store Færd.

1) Bruges endnu om Helligdag. 2) Rygur i Edda en Benævnelse paa Jetteqvinden. 3) I Texten Slægternes Ven, d. e. Kongen. 4) Hedninge-Offer. 5) Egentlig Slibestenens Sengs (Sværdets) Toll (Mand). Sværdets Mand for Mand i Almindelighed. 6) Skibets Lader for en Mand i Almindelighed. 7) Guldets Bryder, her en gjæstmild Mand. 8) Bonde. 9) Saxe menes her at være Ulv, saakaldet af sine skarpe Tænder. Her altsaa Ragnvald Ulfsson. 10) Kongen fra Sogn, d. e. Norges Konge.

Fare ei vi spared'.
Folkets Gang besværlig er,
Og Norges gjæve Konge byder
Os fare did fra Nord.

Og dryg var Eidaskov
For raske Gut mod Østen
Til gjæve Kongetvinger.[1]
(Digter synger Kongens Roes.)
Og Havets Lues Konge-Qvist[2]
Mig skulde ei forjage,
Før jeg finde kunde
Igjen min milde Drot.

Ragnvald Jarl gav Sighvat en Guldring, og en Kone sagde, at han ei havde gjort forgjæves Gang med sine sorte Øine. Sighvat qvad:

Og disse sorte Øine
Fra Island viiste os
Den lange bratte Gang
Til Ring af gylden Skin.
Denne Fod gik med Mod
Paa gamle Veie-Brot,[3]
For Din Mand ubekjendt,
Hulde Mundskjænk, Nanna![4]

Men da Sighvat kom hjem til Kong Olaf, og gik ind i Hallen, saae han paa Væggen og sang:

Hirdens Mand, som opvækker
Sulten i Saarsvanens Svang,[5]
Pynter Konge-Heltens Hal
Med Brynje og med Hjelm;
Jeg begge her paa Væggen seer;
Ingen Kongemand for sand
Saa dyre Huuspryd har.
Hal prægtig er i Alt.

Siden fortæller Sighvat om sin Færd og synger disse Viser:

Raske Konges prude Vagt
Jeg høre bad det Qvad,
Som jeg qvædet har om Færd,
Hvor let jeg Uveir taalte.
Sendt mod Øst jeg blev i Høst
Fra Svanevangens Skier[6]
Lange Vei til Svithjod;
Liden Søvn var siden.

Men da han fik Kongen i Tale qvad han:

1) Den svenske Konge Olaf. 2) Skibsrullens Bænk eller Skibets, som rulles i Vandet, og Skibets Bænk er Havet. Havets Lue er Guldet og Guldets Qvist er Manden, altsaa de kongelige Mænd. 3) Veie-Brot bruges endnu om Vei, som er brudt gjennem Skov og Krat. 4) Nanna, Baldurs Kone, som her forestilles som en Mjødskjænkerinde. 5) Saar-Svanens, d. e. Ravnens Bug; Beskrivelse af en Helt. 6) Havets Ski, d. e. Skib.

Da jeg gjæve Ragnvald hitted,
Ham jeg sagde, at det laae
Paa Hjertet Eder, Olaf,
Holde Fred med stærke Mand.
Milde Malme-Vogters
Store Sag jeg førte,
Der jeg hørte Tale fiin
I Gardisk Gjæves Mund.[1]

Der jeg fra Vesten kom,
Da havde Eriks Søn,
Som ypped denne Svig,
Folk mod sig ophidset.
Men Ulfs Broders Hjælp var stor
For Eder, sagde jeg,
Naar I fik Jarlefrændens Land,
Som blev Svend frarevet.

Jarlefrænde bad Dig,
Som Rhinsolen sænker,[2]
Holde vel hans Huusfolk,
Enhver som iled hid.
Og Dine vakkre Gutter,
Hvis Sind til Osten staaer,
O Konge! vil hos Ragnvald
Milde Tilhold finde.

Kloge Ulf imellem Eder lod
Stifte fredeligt Forlig,
Og det Svar vi finge:
Begge Sag nedlægge!
Ragnvald Tyve-Hader
Lets[3] det for Dig var let,
At ikke hevnet blev
Det brudte Freds Forlig.

Tidligen om Vinteren foer Sighvat Skald selv tredie fra Sarpsborg øster over Marker til Gøtland, og de bleve paa denne deres Færd ofte slet modtagne. En Qvæld kom han til 3 Bønder, som jog dem Alle ud, og da qvad Sighvat Skald Østfarer-Visen om sin Færd. Omsider kom Sighvat Skald til Ragnvald Jarl, og var længe hos ham under god og venlig Behandling. Da spurgte Jarlen af Kongedatteren Ingigerds Brevsendinger, at Kong Jarisleifs Sendemænd vare komne østenfra Holmgard til Olaf Sveakonge, for at beile til hans Datter Ingigerd paa Kong Jarisleifs Vegne, og tillige at Kong Olaf gav dem godt Haab. Paa samme Tid kom og Kong Olafs Datter, Astrid, til Ragnvald Jarls Hird, og der blev da gjort et stort Gjæstebud. Snart blev Sighvat ved Samtale bekjendt med Kongedatteren, da hun kjendte ham af Navn og Slægtfærd; thi Ottar Skald, Sighvats Søstersøn, havde længe havt kiærlig Omgang med Olaf Sveakonge. Iblandt mange Ting, der blev talet om, spurgte Ragnvald Jarl ogsaa Sighvat, om Norges Konge vilde ægte Kongedatteren Astrid „og vil han det," sagde han, „da mener jeg, at vi ei spørge Sveakongen om hans Samtykke." Netop det Samme sagde Astrid Kongedatter. Kort efter foer Sighvat hjem, og kom lidt før Juul til Sarpsborg til Kong Olaf. Strax fortæller Sighvat Kong Olaf de Tidender, han havde hørt, og i Førstningen blev Kongen meget nedslaaet, da Sighvat fortalte ham Kong Jarisleifs Frieri, og sagde, at han ikke ventede andet end Ondt af Kong Olaf; men ønskede at kunne gjengjælde ham dette saalunde, at han kunde mindes det. Men da en Stund var leden, spørger Kongen Sighvat om mange Tidender østenfra Gøtland. Sighvat fortæller meget om, hvor væn Astrid Kongedatter var, og hvor snild i sin Tale, og tillige, at alle Folk der sagde, at hun i ingen Deel stod tilbage for sin Søster Ingigerd. Dette faldt godt i Kongens Øren. Derpaa fortalte Sighvat ham den hele Samtale, som Astrid og han havde havt sig imellem, hvori Kongen fandt megen Behag og sagde: „neppe monne det komme i Sveakongens Sind, at jeg vover at ægte hans Datter imod hans Villie." Dog blev denne Tale ei bekiendt for Flere. Kong Olaf og Sighvat Skald talede ofte derom. Kongen spurgte omhyggeligen Sighvat om Ragnvald Jarl, om han vidste „om han er vor Ven," og Sighvat forsikkrer, at Jarlen var Olaf Konges bedste Ven. Da qvad Sighvat:

1) Samtidig med ham kom nemlig russiske Sendemænd for at begjære Ingigerd for Jarisleif. 2) Nedsænker Rhinsolen, d. e., ifølge Digternes ofte brugte Billede, Guldets Oder, en gavmild Mand. 3) Lod sig forlyde med. Denne Talemaade er endnu brugelig i Fjeldsproget.

Mægtig Konge med mægtige
Ragnvald skal holde Forlig;
Gjerne Nat og Dag Din Sag
Han trolig understøtter.
Thingholder bolde er
For vist den bedste Ven,
Du har i Østerleden,
Alt ved det grønne Salt.

Cap. 93. Ragnvald Jarls og Astrids Færd til Norge.

Efter Julen foer Thord Skotakoll, en Søstersøn af Sighvat Skald, tilligemed en af Sighvat Skalds Skosvende, som Høsten før havde fulgt Sighvat til Gøtland, did igjen ganske hemmeligen fra Hirden. Da de kom til Ragnvald Jarls Hird, frembare de de Jertegn, som Olaf Selv havde sendt Jarlen, for at han skulde fæste Lid til dem. Uden Ophold gjør Jarlen sig reisefærdig tilligemed Astrid Kongedatter, og toge med sig næsten 100 Mand, som baade vare udvalgte af Hirden og mægtige Bondesønner, samt omhyggeligen udstyrede med Alt, baade med Klæder, Vaaben og Heste. Siden rede de Nord til Norge til Sarpsborg og kom der til Kyndelmisse.

Cap. 94. Om Kong Olafs Giftermaal.

Kong Olaf havde der ladet Alt gjøre i Stand paa det Bedste; der var alskens Drikkevarer, af de bedste, som kunde faaes, og ligesaa var al anden Tilberedning. Mange Stormænd havde han stævnet til sig fra Herrederne. Da nu Jarlen kom der med sit Følge, modtog Kongen ham overmaade vel, og der blev anviist Jarlen et stort, godt og særdeles vel forsynet Herberge, og dertil Tjenestemænd og Andre, som skulde sørge for, at Intet i nogen Maade fattedes, som et Gjæstebud monne pryde. Da nu Gildet havde staaet nogle Dage, havde Kongen, Jarlen og Astrid en Samtale med hverandre, hvoraf Følgen var den Raadslutning, at Ragnvald Jarl fæstede Astrid, Sveakongen Olafs Datter, til Norges Konge Olaf med samme Medgift, som før havde været bestemt, at hendes Søster Ingigerd skulde have havt hjemme fra. Kongen skulde og give Astrid samme Brudegave, som han havde bestemt hendes Søster Ingigerd. Derpaa blev Gjæstebudet forøget, og da blev Kong Olafs og Dronning Astrids Bryllup drukket i megen Herlighed. Efter dette foer Ragnvald Jarl tilbage til Gøtland, og ved Skilsmissen gav Kongen Jarlen store og gode Gaver. De skiltes ad som de kjæreste Venner, hvilket varede saa længe de levede.

Cap. 95. Forliget brydes med Norges Konge.

Vaaren efter kom Jarisleifs Sendemænd østenfra Holmgard til Svithjod, for at handle videre om det Løfte, som Kong Olaf forgangen Sommer havde givet, at gifte sin Datter Ingigerd med Kong Jarisleif. Kong Olaf talede om denne Sag med Ingigerd, og sagde, at det var hans Villie, hun skulde gifte sig med Kong Jarisleif. Hun svarer: „skal jeg giftes med Kong Jarisleif, da vil jeg have i Brudegave Aldegjoborg, og det Jarledømme, som dertil ligger." Deri samtykkede de gerdske Sendemænd paa Kongens Vegne. Da sagde Ingigerd: „skal jeg fare øster til Gardarige, da vil jeg vælge den Mand fra Sveavælde til at følge mig, som jeg synes bedst skikket dertil, og jeg vil tillige betinge, at han ei skal have mindre Hædersnavn der øster end her, og ingenlunde værre Ret eller mindre Anseelse, end han her haver." Dette samtykkede Kongen og ligesaa Sendemændene, og til Bekræftelse derpaa gave de deres Haand. Da spurgte Kongen Ingigerd, hvo den Mand var, som hun vilde vælge til sin Ledsager? Hun svarer: „denne Mand er min Frænde, Jarlen Ragnvald Ulfsson." Kongen svarer: „anderlund haver jeg tænkt at lønne Ragnvald Jarl hans Svig mod sin Herre, da han foer til Norge med Datter min, og gav hende den

---

Cap. 95. Aldeigjoborg (Aldeigu-, Aldægju-, Alþækju-borg), en Borg ved Søen Aldeiga (Ladoga), nu Byen Ladoga i Gardarike.

tykke Mand til Frille, som han vidste var min største Uven; derfor skal jeg endnu denne Sommer hænge ham op." Da bad Ingigerd sin Fader at være det Løfte tro, som han ved Haandtag havde givet hende. Formedelst hendes Bøn kom det omsider dertil, at Kongen lover, at Ragnvald Jarl skulde fare i Fred bort fra Sveavælde; men aldrig mere komme for Kongens Øiesyn, og aldrig til Svithjod, saa længe Olaf var Konge. Ingigerd sendte derpaa Mænd til Jarlen, som skulde bringe ham denne Tidende, og satte ham Stævnelag, hvor de skulde mødes. Jarlen gjorde sig strax reisefærdig, reed op til Øster-Gøtland, og fik der et Skib, hvorpaa han med sit Følge reiste Kongedatteren Ingigerd i Møde; og derpaa fore de samtligen øster om Sommeren til Gardarige. Da blev Ingigerd gift med Kong Jarisleif, og deres Sønner vare Valdemar, Visivald og Holte den Frække. Dronning Ingigerd gav Ragnvald Jarl Aldegjoborg med det Jarledømme, som dertil hørte. Der var Ragnvald Jarl længe og blev en berømt Mand. Ragnvald Jarls og Ingeborgs Sønner vare Jarlerne Ulf og Eilif.

Der var en Mand, som hedte Emund fra Skara, som var Lagmand i Vester-Gøtland og var en saare forstandig og ordsnild Mand. Han var ætstor, frænderig og meget formuende; men blev anseet for at være underfundig og ikke meget at stole paa. Han var den mægtigste Mand i Vester-Gøtland, da Jarlen var faren bort. Den samme Vaar, da Ragnvald Jarl foer bort fraGøtland, holdt Gøterne Thing imellem sig, og yttrede ofte indbyrdes deres Ængstelse for, hvad Sveakongen nu monne tage sig til? De spurgte, at han var dem vred, fordi de havde holdt sig til Vens med Olaf, Norges Konge, hellere end at strides med ham. Sveakongen var og fortørnet paa de Mænd, som havde fulgt hans Datter Astrid til Norge. Derfor tænkte Nogle paa at søge Trøst og Hjælp hos Norges Konge; og tilbøde ham deres Tjeneste; men Andre fraraadede det og sagde, at Vest-Gøterne ingen Styrke havde til at holde Strid med Svearne. „Derimod er Norges Konge fjern fra os, da Hovedstyrken af hans Land er langt borte. Derfor vilde vi først sende Mænd til Sveakongen, for at forsøge paa, at komme til Forlig med ham. Kan dette ikke skee, staaer endnu den Udvei tilbage, at søge Trøst hos Norges Konge." Da bade Bønderne Emund at paatage sig denne Sendefærd, hvori han samtykkede, og foer med 30 Mand til Øster-Gøtland, hvor der vare Mange af hans Frænder og Venner, som toge meget vel imod ham. Han talede da med de viseste Mænd om denne vanskelige Sag, og samtligen vare de enige i, at Kongen behandlede dem imod Billighed og Lov. Derpaa foer Emund op til Svithjod og talede med mange mægtige Mænd, som Alle yttrede sig paa samme Maade. Emund holdt saaledes paa at reise, indtil han en Dag mod Aftenen kom til Upsal, hvor han med sit Følge tog et godt Herberge og blev der om Natten. Dagen efter gik Emund til Kongen, som just sad paa Thinget, omgiven af mange Mennesker. Emund gik for ham, neiede og hilsede ham. Kongen saae paa ham, hilsede ham og spurgte hvad Tidende han bragte? Emund svarer: „smaa ere Tidenderne hos os Gøter, dog synes det os noget mærkeligt Nyt, at Atle den Dumstolte i Værmeland, som vi ansee for en stor Jæger, foer op over Skovene i Vinter med sine Skier og sin Bue. Efterat han havde faaet saa meget Graaværk paa Fjeldet, at han havde fyldt sin Slaadde saa meget som han paa denne kunde trække, vendte han hjem fra Skoven. Paa Veien saae han et Ekorn i Træerne, som han skjød paa; men ramte det ikke, derover blev han saa vred, at han slap Slaadden og løb efter Ekornet; men stedse sprang Ekornet der, hvor Skoven var trangest, stundom mellem Trærødderne, stundom op i Grenene, og mellem Qvistene fra det ene Træ til det andet. Naar Atle skjød paa den, fløi Pilen stedse over eller under den; men aldrig sprang Ekornet saa, at jo Atle kunde see det. Han var saa ivrig i denne

Cap. 96. Emund Lagmands Historie.

Jagt, at han løb hele Dagen efter Ekornet, uden dog at kunne faae fat derpaa. Da nu Mørket kom paa, kastede han sig ned i Sneen, som han pleiede, og laae der om Natten i et stærkt Sneefog. Dagen efter foer Atre afsted, for at lede efter sin Slaadde; men fandt den aldrig siden, hvorpaa han reiste hjem. Dette er de Tidender, som jeg har at fortælle, Herre." Kongen siger: „af ringe Betydenhed er disse Tidender, om Du ei har Meer at fortælle." Emund svarer: „Nyligen tildrog sig Noget, som vel kan kaldes en Tidende, at Gaute Tofason foer med 5 Krigsskibe ud efter Gøtelven; men da han laae i Ekerø, da kom der 5 store danske Kjøbmandsskibe. Gaute og hans Mænd toge strax de 4 store Skibe, og gjorde et stort Bytte, uden at miste en Mand; men det femte Skib slap til Søes og seilede sin Vei. Gaute forfulgte dem med eet Skib, og kom dem først nærmere; men da Vinden tog til, halede Danerne fra dem. Da vilde Gaute vende tilbage; men der blev et Stormveir, saa han forliste Skibet ved Læsø, og alt Godset forgik med den største Deel af Mandskabet. Imidlertid skulde hans Mandskab bie ham ved Ekerø; men de Danske kom over dem med 15 Kjøbmandskibe, dræbte dem Alle og toge alt det Bytte, som de forhen havde faaet. Saa slet lykkedes dem deres Rovgjerrighed." Kongen svarede: „dette ere store Tidender, værd at fortælle; men hvad er nu Dit Ærinde hid?" Emund svarer: „jeg reiser, Herre, for at søge Eders Kjendelse i en vanskelig Sag, hvori vore Love og Upsala-Lovene ei stemme overens." Kongen spørger: „hvad er da Dit Kæremaal?" Emund svarer: „der vare to ædelbaarne Mænd af lige Byrd; men ulige i Eiendom og Sindelag. De trættede om noget Jord, og tilføiede hinanden stor Skade; men mest ham som mægtigst var. Denne Strid blev dog bilagt og paakjendt paa et Alherjar-Thing, og Dommen lød, at han som var mægtigst skulde give Igjeld; men ved første Udtælling betalte han en Gjæsling for en Gaas, en Griis for et gammelt Sviin, og for en Mark brændt Guld betalte han en halv Mark, og for den anden halve Mark Leer og Dynd, og truede dem paa det haardeste, som tog dette Gods for Gjeld; hvad dømmer I derom, Herre?" Kongen svarer: „han skal give fuld Igjeld, som Dommen lød; men sin Konge det Tredobbelte; end er ikke Betalingen skeet inden Aar og Dag, da forvises han fra alle sine Eiendele, og alt hans Gods være forfaldet, Halvdelen til Kongens Gaard og den anden halve Deel til hans Vederpart." Emund skjød denne Dom under de tilstedeværende Mænds Vidnesbyrd, som mægtigste vare, og under de Love, som gyldige vare paa Upsala-Thing. Derpaa hilsede han Kongen og gik ud. Siden kærede andre Mænd deres Sager for Kongen, og han sad langt ud paa Dagen over Folkets Sager. Da nu Kongen kom til Bords spurgte han hvor Emund Lagmand var? Det blev ham svaret, at han var hjemme i sit Herberge. Da sagde Kongen: „Ganger efter ham, han skal være min Gjæst i Dag." Dernæst bleve Retterne[1] indbaarne, siden kom Spillemænd ind med Harper, Giger og musikalske Instrumenter, dernæst Mundskjænkene. Kongen var overmaade munter og havde mange mægtige Mænd til Bords hos sig, saa han ændsede ikke mere Emund. Kongen drak hele Dagen og Natten efter sov han. Men om Morgenen da Kongen vaagnede, hugsede han hvad Emund Dagen før havde talet, og da han var klædt, lod han kalde sine vise Mænd til sig; thi Kong Olaf havde stedse hos sig 12 af de viseste Mænd, som sadde i Retten med ham og behandlede vanskelige Sager. Dog dette var ingen let Sag; thi Kongen var ilde tilfreds, naar Dommen afveeg fra hvad Ret var, og ikke heller hjalp det at sige ham imod. I denne Raadsamling forlangte Kongen Ordet og bød kalde did Emund Lagmand. Da Sendemanden kom tilbage, siger han: „Herre, Emund Lagmand reed bort Gaardags, saasnart han havde

1) I Texten staaer: „Sendinger," som efter vor Talebrug egentligen betyder den Mad, som sendes til Gildet af Andre, eller som Gjæsterne medbringe.

spiist." Da sagde Kongen: „siger mig, I gode Høvdinger, hvad det Lov-Spørgsmaal havde at betyde, som Emund gjorde i Gaar?" De svarede: „I monne Selv have betænkt, om der ligger noget Andet deri, end han sagde." Kongen svarede: „med de to ædelbaarne Mænd, som han talede om havde været uenige, hvoraf den Ene var mægtigere end den Anden, og som gjorde hinanden Skade, dermed meente han os og Olaf Digre." — De svare: „saa er det Herre, som I sige." Kongen: „Vor Sag blev dømt paa Upsala-Thing. Men hvad var hans Mening, da han fortalte, at der blev givet slet Betaling, nemlig en Gaasunge for en Gaas, en Griis for et gammelt Sviin, og Halvdelen Leer og Muld istedet for Guld?" Arnvid blinde svarede: „Herre, vel er det røde Guld og Leer hinanden høist ulig; men dog er der større Forskjel mellem Konge og Træl. I lovede Olaf Digre Eders Datter Ingigerd, som i alle Slægtsgrene er kongebaaren og af Opsvearnes[1] Æt, som er den fornemste i Nordlandene; thi den nedstammer fra Guderne selv. Men nu haver Olaf Konge faaet Astrid, og om hun end er et Kongebarn, saa er dog hendes Moder en Trælqvinde, og dertil vendisk. Stor Mon er der mellem disse Konger, naar den ene tager til Takke med Sligt, og det er her, som man kunde vente, at en Nordmand ei kan sættes ved Siden af Upsala-Kongen. Lader os Alle yde vor Tak for at saa holdes fremdeles; thi Guderne have længe holdt Haand over deres Afkom, endskjønt Mange nu forsømme den Tro." Der var 3 Brødre, Arnvid blinde, som var meget forstandig; men saa svagsynet, at han neppe var krigsdygtig. Den anden var Thorvid stamme, som ikke kunde tale to Ord efter hinanden paa engang; men var overmaade djærv og modig; den tredie var Freyvid døve, som hørte ilde. Alle disse Brødre vare rige og mægtige Mænd, ætstore og forstandige, og Alle Kongen meget kjære. Da sagde Olaf Konge: „hvad betyder vel det, som Emund sagde om Atte den stolte?" Ingen svarer; men den Ene saae paa den Anden. Kongen sagde: „taler nu frit." Da sagde Thorvid stamme: „Atte (betyder) krigersk, begjærlig, udædisk; dælsk (betyder) taabelig, stolt." Da sagde Kongen: „hvem gjælde disse Spottegloser?" Freyvid døve svarede: „vi ville tale tydeligere, om det skeer med Eders Forlov." Kongen: „tal nu frit Freyvid hvad Du vil." Freyvid tog nu Ordet: „Thorvid, Broder min, som ansees som den forstandigste af os Brødre, holder atte og begjærlig, dælsk og taabelig stolt for Et og det Samme. Saaledes kalder han ham, som kjedes ved Freden, som higer efter Smaating uden at faae dem, medens han lader store og nyttige Ting gaae som de kom. Nu er jeg døv; men saa høit have Mange sagt, at jeg har kunnet skille det, at alle Mand, baade Mægtige og Ringe, syntes ilde om, at I, Herre, ikke haver holdt Eders Løfte til Norges Konge. Men værre er dog hiint, at I brød den Alherjar Dom, som blev afsagt paa Upsala-Thing. I behøver ikke atræddes enten for Norges Konge eller for Danakongen, eller nogen Anden, saalænge Sveahæren vil følge Eder; men dersom Landsfolket samdrægtigen vender sig mod Eder, indsee vi, Eders Venner, intet Raad, som sikkert kan være Eder gavnligt." Kongen spørger: „hvo er den Hovedsmand, som tør forraade Land og Rige fra mig?" Freyvid svarer: „alle Svear ville have gammel Lov og deres fulde Ret. See nu hid, Herre, hvor mange Høvdinger her sidde i Raadsamling med Eder. Jeg tænker, Sandt at sige, at vi ere nu kun faa, som I kalde Eders Raadgivere; alle Andre ere, saa vidt jeg veed, redne bort og faret ud i Herrederne for at holde Thing med Landsfolket, og vi kunne ikke fordølge Eder, at Budstikken er sendt over hele Landet for at sammenkalde

1) Svearne fra Upland.

Cap. 96. Hlesey, nu Læsø i Kattegat, som skal have Navn efter Havets Gud, Hler, der ifølge Edda havde sit Sæde paa denne Ø.

et Refse-Thing.[1] Alle vi Brodre ere og indbudne til at tage Deel i denne Raadslutning; men Ingen af os vil have Navn af sin Drots Forræder; thi saa var ikke vor Fader.“ Nu tog Kongen Ordet: „hvad Raad skulle vi nu gribe til i den vanskelige Sag, som ligger os for Haanden? Giver mig nu, gode Høvdinger, et Raad, at jeg kan beholde Kongedom og min Fædrene-Arv; thi ikke vil jeg yppe Strid med hele Sveahæren.“ Arnvid blinde svarer: „Herre, det er mit Raad, at I rider ned til Aaros[2] med det Mandskab, som vil følge Eder, tager saa der Eders Skib og farer ud i Mælaren. Stævner der alt Folket til Eder; farer ikke længer frem med Trodsighed; men byder hver Mand Lov og Landsret; holder saaledes Budstikken tilbage; thi den monne ei være faren vide om i Landet i den korte Tid. Sender derpaa dem iblandt Eders Mænd, som I troe bedst, til dem, som have denne Sag under Hænder, og forsøger, om denne Murren kan stilles.“ Kongen siger, at han vil lade sig dette Raad behage. „Jeg vil,“ siger han, „at I Brodre fare denne Færd; thi jeg troer Eder bedst iblandt mine Mænd.“ Da sagde Thorvid stamme: „Jeg bliver tilbage; men Jakob fare, det behøves.“ Da sagde Freyvid: „Lad os nu gjøre saa, Herre, som Thorvid sagde, han vil ei forlade Eder i denne Fare; men jeg og Arnvid monne reise.“ Dette Raad havde nu Fremgang. Olaf foer til sine Skibe, stak ud i Mælaren, og snart stimlede mange Folk til ham. Brødrene Arnvid og Freyvid rede ud til Ullaraker og havde med sig Kongesønnen Jakob; dog holdt de hans Færd hemmelig. Snart mærkede Brodrene, at der var megen Sammenløb og Krigssamling, da Bønderne holdt Thing baade Nat og Dag. Da Arnvid og Freyvid traf paa deres Frænder og Venner, sagde de, at de vilde forene sig med Flokken. Derover bleve Alle glade, og Mængden blev enig om at lægge Sagens Udførelse i Brødrenes Hænder. Dog sagde Alle som een Mand, at de ingenlunde længer vilde have Kong Olaf over sig, og ei længer taale hans Ulov og stolte Overmod, da han ei vilde lyde paa nogen Mands Tale, om end Storhøvdinger sagde ham Sandheden. Da Freyvid mærkede Folkets Hidsighed, indsaae han vel, i hvilket Ulag Kongens Sag var kommen. Da stævnede han Landshøvdingerne til sig, og tiltalede dem med disse Ord: „saa synes mig, om det store Raad, at sætte Olaf Eriksson fra Riget, skal have Fremgang, at vi Svear fra Upland skulle være Formænd derfor; thi saa haver det altid været hidtil, at det Raad, Uplands-Høvdingerne mellem sig have stadfæstet, det have de øvrige Landets Mænd fulgt. Ikke behøvede vore Fædre at tage Raad af Vestgøterne om Svearnes Landsstyrelse. Nu ville vi ei vanslægte saaledes, at Emund behøver at lære os noget Raad; men lader os, Frænder og Venner, forbinde os samtligen til en Beslutning.“ Alle samtykkede deri, og syntes det var vel talt. Derefter slutter al Folkemængden sig til det Sambaand, som Uplandshøvdingerne gjorde imellem sig, og Freyvid og Arnvid bleve Høvdinger for hele Hærskaren. Da Emund fornam dette, fattede han Mistanke om Sagens Udfald, og foer til begge Brødrene, for med dem at have en Samtale. Da spørger Freyvid Emund: „hvad er Eders Agt om Olaf Eriksson tages af Dage, hvilken Konge ville I da have?“ Emund: „Han som tykkes os mest skikket dertil, hvad enten han er af Høvdinge-Æt eller ei.“ Freyvid svarer: „ikke ville vi Upsvear, at Kongedømmet skal i vore Dage gaae fra gamle Forfædres Æt, som i en lang Slægtrække have været Konger, medens vi have saa godt Valg som nu. Kong

1) Thing, hvori Misgjærninger straffedes ved Fængsel, Landflygtighed, Bøder, eller Livs Fortabelse.
2) Elvemundingen.

Dette **Refsiþing** holdtes, som det Følgende viser, paa Ullarakr.

Árós, d. e. Fyris-Aaens Udløb i Mælaren (Laugrinn), nu Universitets-Staden og Erkebispesædet Upsala (Tunelds Geogr. Upland S. 105), der kaldtes Østre-Aaros til Adskillelse fra det andet Árós i Vestmanland, eller Svartaaens Udløb i samme Sø, der kaldtes Vestre-Aaros, nu Byen Vesteraas.

Olaf har to Sønner, en af disse ville vi keise til Konge, endskjønt der er stor Mon mellem dem. Den ene er ædelbaaren og af svensk Æt paa begge Sider, den anden er en Trælqvindes Søn og af vendisk Æt paa mødrene Side." Denne Afgjørelse vandt lydeligt Bifald og Alle vilde have Jakob til Konge. Da sagde Emund: „I Upsvear have nu Magten til at raade denne Gang; men jeg siger Eder, hvad der vil indtræffe, at Nogle af dem, som nu ikke ville høre Andet, end at Kongedømmet i Svithjod forbliver i vore Forfædres Æt, skulle opleve den Dag, da de vilde ønske Kongedømmet i en anden Æt, som i sig selv mere gavnligt." Derpaa lode Brodrene Freyvid og Arnvid Kongesønnen Jakob lede frem paa Thinget og gave ham Kongenavn, og Svearne gave ham dertil Navnet Ønund, hvilket han siden beholdt, saa længe han levede. Dengang var han 10 eller 12 Aar gammel. Derefter antog Kong Ønund en Hird og valgte Høvdinger om sig, og de fik alle saa mange Folk om sig, som han syntes de behøvede. Derpaa gav han hele Bonde-Almuen Hjemlov. Efter dette fore Sendemænd imellem Kongerne, og omsider mødte de hinanden selv og gjorde Forlig. Olaf skulde være Konge over Landet, saa længe han levede; men skulde holde Fred og Forlig med Norges Konge, saavel som med alle de Mænd, der havde havt Deel i denne Raadslutning. Ønund skulde og være Konge og have den Deel af Landet; som Fader og Søn forenedes om; men skulde være pligtig at understotte Bønderne, om Kong Olaf gjorde Noget, som ei Bønderne vilde taale.

Cap. 97. Kongernes Forligsmøde og Tærningekast.

Derefter fore Sendemænd til Norge til Kong Olaf i det Ærende, at han skulde drage i Stævneleding til Konghelle Sveakongen i Møde, og tillige at Sveakongen vilde at de skulde stadfæste deres Forlig. Da Kong Olaf nu hørte denne Ordsending, var han, nu som før, villig til Forlig og foer med sit Følge til det bestemte Sted. Der kom og Sveakongen, og da Svogrene mødtes, forbinde de sig indbyrdes til Fred og Forlig. Da var Olaf Sveakonge myg i Sind og god at komme i Tale. Thorstein Frode fortæller, at der laae en Bygd i Hising, som snart havde hørt til Norge, snart til Gøtland. Da gjorde Kongerne den Aftale mellem sig, at de skulde ved Tærninger kaste Lod imellem sig om denne Eiendom, og han skulde have Bygden, som gjorde det største Kast. Da kastede Sveakongen Sexere to, og sagde, at Kong Olaf nu ei behøvede at kaste. Han svarer, i det han rystede Terningerne i Haanden: „end er der to Sexere paa Tærningerne, og det er en ringe Sag for Gud, min Herre, at lade dem vende op for mig." Derpaa kastede han og slog op Sexere Alle. Nu kastede Olaf Sveakonge atter, og gjorde samme Kast. Ligesaa kastede Olaf, Norges Konge, paa ny; og der var 6 paa den ene; men den anden gik midt over, saa der var 7 Øine paa den, og nu tilegnede Norges Konge sig Bygden. Ikke have vi hørt meer af Vigtighed fortælle om dette Møde; men Kongerne skiltes ad i kjærligt Venskab.

Cap. 98. Om Olaf, Norges Konge.

Efter denne Begivenhed, som nu er fortalt, vendte Olaf med sit Mandskab tilbage til Viken. Han foer da først til Tunsberg, og opholdt sig der en kort Stund, hvorefter han foer nord i Landet. Om Høsten seilede han alt nord til Throndhjem, lod der berede Vinterkost og sad der om Vinteren. Da var Olaf Haraldsson Enevoldskonge over Norge og hele det Rige, som Harald Haarfager havde havt, og havde det frem for ham, at han var ene Konge over Landet. Ved et fredeligt Forlig havde han og faaet den Deel af Landet, som Olaf Sveakonge forhen havde havt; men den Deel af Landet som Danakongen havde havt, tog han med Magt, og raadede over denne Deel som andensteds i Landet. Danakongen Knut raadede paa den Tid baade over Danmark og England; men sad selv længst i England, og satte Høvdinger til at styre Landet i Danmark, uden paa den Tid at gjøre Krav paa Norge.

Cap. 99. Jarlernes Historie.

Der fortælles, at i den norske Konge Harald Haarfagers Dage, bleve Orkenøerne, som tilforn havde været et Vikingebol, bebyggede. Den første Jarl paa Orkenøerne hedte Sigurd, som var en Søn af Eystein Glumra, og Broder til Ragnvald Møre-Jarl. Efter Sigurd var hans Søn Guttorm, Jarl i eet Aar. Efter ham tog Torf-Einar, en Søn af Ragnvald, Jarledømmet, og var længe Jarl og mægtig Mand. Halfdan Haalæg, en Søn af Harald Haarfager, overfaldt Torf-Einar og jog ham bort fra Orkenøerne; men Einar kom tilbage og dræbte Halfdan paa Rinansø. Derefter foer Kong Harald med en Hær til Orkenøerne. Nu flygtede Einar til Skotland, og Kong Harald lod Folket paa Orkenøerne tilsværge sig alle deres Odels-Eiendomme. Derefter forligtes Kongen og Jarlen saaledes, at Jarlen blev Kongens Mand, og tog Landet i Læn af ham; men det skulde ingen Skat betale, da det paa den Tid blev meget hærskattet af Vikinger. Jarlen betalte Kongen 60 Mark Guld, og derefter hærjede Kong Harald paa Skotland, hvorom fortælles i Glim-Drapa. Efter Torf-Einar raadede hans Sønner Arnkel, Erlend og Thorfinn Hausaklyfur for disse Lande. I deres Dage kom Erik Blodøxe fra Norge, og ham underkastede Jarlerne sig. Arnkel og Erlend faldt paa et Krigstog; men Thorfinn raadede disse Lande og blev gammel. Hans Sønner vare Arnfinn, Haavard, Lødver, Ljot og Skule. Deres Moder var Grelaud, en Datter af Jarlen Dungad fra Katanæs. Hendes Moder var Groa, en Datter af Thorstein Røde. I Thorfinn Jarls seneste Dage kom Erik Blodøxes Sønner, som havde flygtet fra Hakon Jarl fra Norge og fore afsted paa Orkenøerne med megen Voldsomhed. Thorfinn Jarl døde paa Sotteseng, og efter ham raadede over disse Lande hans Sønner, om hvilke der er mange Fortællinger. Lødver levede længst af dem og raadede ene over disse Lande. Hans Søn var Sigurd Digre, som tog Jarledømmet efter ham og blev en mægtig Mand og stor Krigshelt. I hans Dage kom Olaf Tryggvesson fra sit Vikingetog i Vesterhavet med sin Krigsmagt, landede ved Orkenøerne og tog Sigurd Jarl til Fange i Ragnvalds Vaag, hvor han laa med eet Skib. Kong Olaf tilbød Jarlen, at han maatte løse sit Liv ved at lade sig døbe og at antage den rette Tro, blive hans Mand og indføre Christendommen paa alle Orkenøerne. Som Gidsel tog Olaf Konge hans Søn, som hedte Hund eller Hvalp. Derfra foer Olaf til Norge og blev Konge der. Hund var hos Kong Olaf i nogle Aar og døde der. Siden viste Sigurd Jarl Kong Olaf ingen Lydighed. Han giftede sig med en Datter af Skottekongen Melkolm, og deres Søn var Thorfinn. Sigurd Jarl havde desuden ældre Sønner, nemlig: Sumarlid, Bruse, Einar, Rangmund. Fire eller fem Aar efter Olaf Tryggvessons Fald, foer Sigurd Jarl til Irland, og satte sine ældste Sønner til at styre Landet. Thorfinn sendte han til hans Morfader, Skottekongen. Paa denne Færd faldt Sigurd Jarl i Brians-Slaget. Da dette spurgtes til Orkenøerne, blev Brødrene Sumarlid, Bruse og Einar tagne til Jarler og de deelte Landet i 3 Dele mellem sig. Thorfinn Sigurdsson var 5 Aar, da Sigurd Jarl faldt, og da Skottekongen spurgte Jarlens Fald, gav Kongen sin Frænde Thorfinn, Katanæs og Suderland tilligemed Jarlsnavn, og satte Mænd til at styre Riget med ham. Strax i Opvæxten var Thorfinn Jarl fuld-

---

Cap. 99. **Rinansøy** eller Rinarsøy, nu North-Ronaldsa, see S. 74.

Katanes, Caithnes, S. 70.

Røgnvaldsvâgr, en Bugt paa Nordvestsiden af nuværende South-Ronaldsa, see S. 68.

Brians Slaget var et af de største og blodigste, som er holdet i de nordiske Lande paa de Tider. Det stod den 23de April 1014(?) ved Clontarf eller Cluain Tarbh, ikke langt fra Dublin i Irland, imellem den ostmanniske Konge Sigtryg og Brian, Konge i Munster, som vel seirede, men satte Livet til i dette Slag, der efter ham har faaet Navn.

Sudrland, Sutherland, see Katanes S. 70.

kommen moden i alle Dele. Stor og stærk var han, men styg: og saasnart han voxede i Alder, saaes det let, at han var fremfusende, haard og grum; men derhos en meget viis Mand. Saa siger Arnor Jarle-Skald:

Ingen Mand under Skyens Rand,
Yngre end som Einar,
Viste mere Mod til Angreb
Og til Land at værge.

Cap. 100. Om Einar og Bruse Jarl.

Brødrene Einar og Bruse vare ulige i Sindelag. Bruse var en sagtmodig og fredsommelig Mand, forstandig, veltalende og vennesæl. Einar var stivsindet, faatalende og ublid, derhos fremfusende og pengegjerrig; men en stor Krigsmand. Sumarlid, som var den ældste af Brødrene, og var Bruse lig i Sindelag, levede kortest og døde paa Sotteseng. Efter hans Død paatalede Thorfinn sin Deel af Orknøerne. Einar svarede, at Thorfinn havde det Rige, som deres Fader Sigurd Jarl havde havt, nemlig Katanæs og Suderland, hvilket han paastod var langt meer end den tredie Deel af Orknøerne, derfor vilde han ei tilstaae Thorfinn nogen Deling. Bruse derimod var villig til Deling. „Jeg vil," siger han, „ikke begjære meer af disse Lande end den tredie Deel, som jeg har med Rette." Da tog Einar to Dele af Landet under sig, hvorved han blev en mægtig Mand, omgiven af mange Folk. Ofte var han om Sommeren i Feidetog og lod dertil udbyde stort Mandskab i Landet; men det var meget misligt med det Bytte, som paa Vikingetog gjordes. Da bleve Bønderne kjede af al den Besvær; men Einar Jarl holdt paa med Haardhed at inddrive alle Paalæg, og taalte ingen Mands Modsigelse, da han var en overmaade stolt og trodsig Mand. Nu blev der Dyrtid i hans Rige formedelst det Arbeide og den Penge-Omkostning, som Bønderne havde; men i den Deel af Landet, som Bruse havde, var god Tid og Rolighed, ligesom han og var meget afholdt af Bønderne.

Cap. 101. Om Thorkel Aamundsson.

Der var en mægtig og rig Mand, som hedte Aamund, som boede paa Krosø i Sandvik paa Laupandanæs. Hans Søn hedte Thorkel, som var en af de mest begavede Mænd paa Orknøerne. Aamund var en overmaade forstandig Mand og mest anseet paa Øerne. En Vaar lod Jarlen Einar udbyde til Leding som sædvanlig. Bønderne knurrede ilde derover, og henvendte sig til Aamund med Bøn om at understøtte dem hos Jarlen. Han svarede, at Jarlen ei var den Mand, som lyttede til Andres Tale og paastod, at det ei nyttede at gjøre nogen Bøn til Jarlen om dette. „Saaledes som det nu staaer, er der godt Venskab mellem Jarlen og mig; men mig tykkes der staaer Fare for, at vi blive uenige, efter som vort Sindelag paa begge Sider er; thi vil jeg ikke have dermed noget at bestille." Nu henvendte de sig til Thorkel, som ogsaa var trau dertil; men lovede det dog omsider efter Folks megen Tilskyndelse. Aamund meente, at han havde gjort et overilet Løfte. Da nu Jarlen holdt Thing, talede Thorkel paa Bøndernes Vegne, og bad Jarlen skaane Folket for de store Paalæg, idet han derhos opregnede Folkets nødlidende Omstændigheder. Jarlen svarer vel, og siger, at han skulde holde Thorkels Ord i Agt. „Jeg havde agtet at tage 6 Skibe ud fra Landet; men nu skal jeg kun tage 3; dog maa Du Thorkel, ikke oftere bede om Sligt." Bønderne takkede Thorkel for hans Hjælp, og Jarlen foer paa Vikingetog, hvorfra han

---

Cap. 101. Krosøy, rigtigere Rosøy, nu Pomona eller Mainland (ɔ: Meginland) en af Orkenøerne. Paa Hlaupandanes, som Øens vestlige Deel kaldtes, ligger Gaarden Sandvík (nu Sandwick, cfr. S. 68).

kom tilbage om Høsten. Vaaren efter gjorde Jarlen det samme Udbud som sædvanlig, og holdt Thing med Bønderne. Da holdt Thorkel atter en Tale, hvori han bad Jarlen skaane Bønderne. Nu blev Jarlen vred og sagde, at Böndernes Lod skulle forværres formedelst hans Forbøn, og gjorde sig saa rasende vred, at han paastod, de næste Vaar begge ikke skulde komme heelskindede paa Thinget. Derefter sluttedes Thinget. Da Aamund fik at vide, hvad Jarlen og Thorkel havde talet sammen, bød han Thorkel fare ud af Landet, hvorpaa han foer over til Katanæs til Thorfinn Jarl. Thorkel var siden længe der, opfostrede Jarlen i hans Ungdom, og blev siden kaldet Thorkel-Fostre, og blev en meget berømt Mand.

Cap. 102. Jarlernes Forlig. Der vare flere mægtige Mænd, som flygtede fra sine Odels-Eiendomme paa Orkenøerne for Einar Jarls Magt, og de Fleste flygtede over til Katanæs til Thorfinn Jarl. Somme flygtede fra Orkenøerne til Norge, Somme til andre Lande. Da Thorfinn Jarl blev voxen, sendte han Bud til sin Broder Einar, og begjærede den Deel af Riget, som han tykkedes eie paa Orkenøerne, nemlig den tredie Deel af Øerne. Einar var seen til at ville formindske sit Rige. Da nu Thorfinn spurgte dette, samlede han en Krigsmagt fra Katanæs og farer ud til Øerne. Aldrig saasnart fik Einar Jarl Visshed herom, før han samler Mandskab, og agter at værge Landet. Bruse Jarl samler og Mandskab, drager dem i Møde, og bærer Forligs-Ord imellem dem. Der blev da sluttet det Forlig imellem dem, at Thorfinn skulde have en Trediedeel af Orkenøerne, som med Rette tilkom ham; Bruse og Einar derimod lagde deres Lod sammen, som Einar ene skulde have Raadighed over; men om den Ene døde førend den Anden, skulde den Længstlevende tage Landet efter ham. Denne Forening syntes at være billig; thi Bruse havde en Søn, som hedte Ragnvald; men Einar var sønløs. Da satte Thorfinn Jarl Mænd til at bestyre det Rige, som han havde i Orkenøerne; men Selv var han som oftest paa Katanæs. Einar Jarl var som tiest i Vikingefærd om Sommeren til Irland, Skotland og Bretland.

Cap. 103. Eyvind Urarhorns Drab. En Sommer, da Einar Jarl feidede i Irland, sloges han i Ulfreksfjord med Irekongen Konofogor, og det er før bleven fortalt, at Einar Jarl der led et stort Nederlag og Tab paa Mandskab. Sommeren efter foer Eyvind Urarhorn vestenfra Irland og agtede sig til Norge; men da Veiret var hvast og Strømmen strid imod, dreier Eyvind af til Aasmundsvaag og laae der veirfast nogen Tid. Da Einar Jarl spurgte det, forføiede han sig didhen med mange Folk, tog Eyvind fangen, og lod ham dræbe; men lod de Fleste af hans Folk beholde Livet. Disse fore om Høsten til Norge til Kong Olaf og fortalte ham, at Eyvind var tagen af Dage. Kongen svarer lidet dertil; men dog mærkedes det paa ham, at han ansaae det for et stort og harmeligt Tab for sig; thi han udlod sig ikke meget, naar Noget gik hans Sind imod. Thorfinn Jarl sendte Thorkel-Fostre ud i Øerne, for at indkræve sine Skatter. Da nu Einar gav Thorkel den største Skyld for den Feide, hvori Thorfinn havde gjort Paastand paa Øerne, foer Thorkel skyndeligen fra Orkenøerne til Katanæs, og fortæller Thorfinn Jarl, hvorlunde han havde erfaret, at Einar Jarl vilde have dræbt ham, dersom ikke hans Frænder og Venner i Tide havde advaret ham. Nu siger han: „er det kommen saa vidt med Jarlen og mig, at der maa skee en Forandring imellem os naar vi mødes, eller og maa jeg fare saa langt bort,

---

Cap. 102. Bretland, see S. 76.
Cap. 103. Ásmundarvágr, nu Osmondwall, paa Vågaland, den sydlige Deel af Háøy, nu Øen Hoy i Orkenøerne, cfr. S. 68.

at hans Magt ikke rækker did." Jarlen skyndede Thorkel meget til at fare øster til Norge, til Kong Olaf. „Høit vil Du blive agtet," siger han, „hvorsomhelst Du kommer hen iblandt Hædersfolk; men saa vel kjender jeg Dit og Jarlens Sindelag, at det ei vil vare længe inden I ryge sammen." Derpaa gjorde Thorkel sig færdig, og foer om Høsten til Norge, og siden til Kong Olaf, hos hvem han blev om Vinteren i stor Yndest. Ofte lod han Thorkel komme i Samtale med sig, og han syntes, som Sandt var, at Thorkel var en forstandig og stormodig Mand. I sine Samtaler med ham fandt Kongen, at hans Fortællinger om Jarlerne vare meget forskjellige, i det han var en stor Ven af Thorfinn; men havde meget at udsætte paa Einar. Tidligen om Vaaren sender Kongen et Skib vester over Havet til Thorfinn Jarl, med den Ordsending, at Jarlen skulde komme øster til ham. Jarlen undslog sig ikke for denne Færd; thi Venskabs-Tale fulgte med Ordsendingen.

Thorfinn Jarl foer øster til Norge og indfandt sig hos Kong Olaf, hvor han fik en god Modtagelse, og var der længe om Sommeren. Men da han gjorde sig færdig til at reise Vester igjen, gav Kong Olaf ham et stort og fuldt tiltaklet Langskib. Thorkel-Fostre lagde Følge med Jarlen, som gav ham et Skib, han havde havt med sig vestenfra om Sommeren. Kongen og Jarlen toge en meget kjærlig Afsked med hinanden. Om Høsten kom Thorfinn Jarl til Orkenøerne, og da Einar Jarl spurgte dette, gik han ombord paa sine Skibe med et talrigt Mandskab. Da indfandt Bruse Jarl sig hos begge Brødrene og søgte at mægle Fred imellem dem, hvorved det kom til et Forlig, som ved Ed blev bekræftet. Thorkel-Fostre skulde være i Forlig og Venskab med Einar Jarl, og det blev aftalt, at Enhver af dem skulde gjøre et Gilde for den anden, og at Jarlen først skulde være Thorkels Gjæst i Sandvik. Da Jarlen var kommen til Gjæstebuds, blev han beværtet paa det Bedste; men Jarlen var ikke munter. Der var en stor Skaale, paa hvilken der var Dør i begge Ender. Den Dag da Jarlen skulde fare bort, skulde Thorkel følge med ham til det andet Gjæstebud. og Thorkel sendte Mænd forud, som skulde speide paa den Vei, som de om Dagen skulde fare. Da Speiderne kom tilbage, sagde de til Thorkel, at de havde fundet 3 Baghold „og vi tænke," sige de, „at der monne være Svig i Gjære." Da Thorkel spurgte dette, forhalede han Tilberedelsen til Afreisen og hentede Folk til sig. Jarlen bad ham gjøre sig i Stand, og sagde, at det var Tid at ride. Thorkel svarede, at han havde Mangt og Meget at tage vare og gik snart ud, og snart ind. Der var et Baal paa Gulvet. Nu gik han ind ad den ene Dør, og efter ham en islandsk Mand fra Østfjordene ved Navn Halvard, som lukkede Døren efter ham. Thorkel gik ind imellem Ilden og det Sted, hvor Jarlen sad. Jarlen spurgde: „er Du endnu ikke færdig?" Thorkel svarer: „nu er jeg færdig," hug derpaa til Jarlen i Hovedet, saa han stupede i Gulvet. Da sagde Islænderen: „aldrig saae jeg Nogen bære sig saa raadvild ad, at I ikke drage Jarlen ud af Ilden," tog derpaa en Stage, som han satte under Jarlens Nakkebeen, og rykkede ham op paa Bænken. Thorkel og begge hans Kamerater ginge skyndeligen ud af en anden Dør end den de vare gangne ind af, og Thorkels Mænd stode udenfor fuldt bevæbnede. Jarlens Mænd toge nu fat paa Jarlen; men da var han allerede død, og Ingen tænkte paa at hevne ham. Dette skede ogsaa saa brat, fordi Ingen ventede dette Verk af Thorkel; thi Alle tænkte, at det virkeligen var saa, som før omtalt, at der var Venskab imellem Jarlen og Thorkel. De Fleste, som inde vare, vare og vaabenløse, deels vare de Thorkels gode Venner; dertil kom og, at Thorkel var et længere Liv af Skjæbnen beskaaret. Da Thorkel kom ud, havde han ikke færre Folk end Jarlens vare. Thorkel drog til sine Skibe; men Jarlens Mænd foer deres Vei. Samme Dag seilede Thorkel afsted øster ud i Havet. Dette skede efter Vinternat, og han kom i god Behold til Norge, foer saa fort han kunde til Olaf, og blev af ham

Cap. 104. Einar Jarls Drab.

vel modtagen. Kongen yttrede sig tilfreds med dette Værk, og Thorkel var hos ham om Vinteren.

Cap. 105. Kong Olafs og Bruse Jarls Forlig. Efter Einar Jarls Fald, tog Bruse den Deel af Landet, som han havde havt; thi det var mange Mænd vitterligt, under hvilke Vilkaar Einar og Bruse havde indgaaet deres Fællesskab. Endskjønt Thorfinn ansaae det for Rettest, at hver af dem havde en Halvdeel af Øerne, beholdt dog Bruse de to Trediedele af Landet den Vinter. Men Vaaren derpaa gjør Thorfinn sin Paastand gjældende, og kræver den halve Deel af Landet med Bruse; hvortil Bruse ikke vilde give sit Samtykke. De holdt saaledes Thing og Stævnemøder om denne Sag, og uagtet deres Venner søgte at bilægge Sagen, kom det dog dertil, at Thorfinn ikke vilde lade sig nøie med mindre han fik den halve Deel af Øerne, og paastod, at Bruse efter det Sindelag han havde, endog havde nok med den tredie Part. Bruse svarer: „da jeg tog Arv efter min Fader, var jeg vel tilfreds med at have en Trediepart af Landet; og der var Ingen, som gjorde mig den stridig; men nu haver jeg taget en anden Trediepart i Arv efter min Broder, ifølge retlig Overeenskomst imellem os, og er jeg end ikke mægtig til nu at udholde nogen Strid med Dig, Broder, saa vil jeg dog hellere søge en anden Udvei, end under saa Skjel godvilligen frasige mig Riget." Dermed endtes dette Møde. Men da nu Bruse saae, at han ikke havde Kræfter til at stande jævnsides Thorfinn, saasom Thorfinn havde et større Rige, og desuden Hjælp af sin Morfader, Skottekongen, besluttede han at fare af Landet øster til Olaf Konge, og havde sin Søn Ragnvald med sig, som da var 10 Aar gammel. Da Jarlen traf Kongen, tog han vel imod ham. Nu frembar Jarlen sit Ærende og fortalte Kongen den hele Sags Sammenhæng mellem ham og hans Broder, og bad ham om Hjælp til at forsvare sit Rige, hvorimod han lovede ham sit fuldkomne Venskab. I sit Svar anførte Kongen først, hvorlunde Harald Haarfager havde tilegnet sig al Odel paa Orkenøerne, og at Jarlerne siden den Tid bestandig havde havt Landet som Lehn, men aldrig som Eiendom. „Som et gyldigt Beviis derpaa," siger han, „er det, at, da Erik Blodøxe med sine Sønner vare paa Orkenøerne, vare Jarlerne dem underdanige. Dertil kommer, at, da min Frænde Olaf Tryggvesson kom der, blev Sigurd Jarl, Din Fader, hans Mand. Nu haver jeg taget hele Arven efter Olaf Konge, og nu vil jeg gjøre Dig det Vilkaar, at Du bliver min Mand, og da vil jeg give Dig Øerne til Lehn; saa skulle vi prøve, om jeg kan give Dig en Hjælp, som skal være Dig til mere Gavn, end den som ydes Thorfinn af Skottekongen. Vil Du ikke modtage dette Kaar, da vil jeg fordre den Odel og Eiendom tilbage der vester, som vore Frænder og Forfædre have havt." Jarlen overveiede denne Tale nøie, bar den for sine Venner og søgte deres Raad, om han skulde give sit Samtykke hertil, og indgaae saaledes det Forlig med Kong Olaf, at vorde hans Mand. „Men jeg indseer ei hvad min Lod kan vorde ved vor Skilsmisse, om jeg siger Nei hertil; thi Kongen haver tydeligen nok lagt sin Fordring paa Orkenøerne for Dagen. Thi efter hans Stormægtighed, og eftersom vi nu befinde os i hans Vold, monne det være ham en let Sag at raade over vore Vilkaar, som ham godt synes." Endskjønt nu Jarlen saae, at der var noget at betænke paa begge Sider, valgte han dog det Vilkaar, at overgive sig og sit Rige i Kongens Vold. Derpaa tog Olaf af Jarlen Magt og Raadighed over alle Jarlens Arvelande, hvorimod Jarlen blev hans Mand efter edelig Forpligt.

Cap. 106. Jarlernes Forlig med Kong Olaf. Thorfinn Jarl spurgte, at hans Broder Bruse var faren øster til Kong Olaf for at søge Trøst hos ham; men fordi Thorfinn tilforn havde været i Besøg hos Kong Olaf og sluttet Venskab med ham, meente han, at hans Sag stod godt hos ham, og vidste, at Mange der vilde understøtte den; men troede dog, at dette vilde skee af Flere, dersom han

kom Selv. Derfor beslutter Thorfinn Jarl at gjøre sig skyndeligen færdig til at fare øster til Norge, og tænkte der vilde blive saa liden Forskjel imellem hans og Bruses Ankomst did, at Bruses Ærende ei kunde vorde endt før Thorfinn traf Kongen. Men det gik anderledes end Jarlen havde tænkt; thi da Thorfinn Jarl kom til Kong Olaf, var Forliget mellem Kongen og Bruse sluttet og afgjort, og Thorfinn Jarl vidste ikke et Ord om, at Bruse havde overgivet sit Rige, førend han kom til Kong Olaf. Saasnart nu Thorfinn Jarl og Kong Olaf mødtes, fremsatte Kongen den samme Fordring paa Riget i Orkenøerne, som han havde gjort for Bruse Jarl, og forlangte at Thorfinn godvilligen skulde overlade Kongen den Deel af Riget, som han tilforn havde. Jarlen svarer venligen og sagtmodigen derpaa, at Kongens Venskab laa ham meget paa Hejrtet „og dersom I tykkes, Herre, at behøve min Hjælp imod andre Høvdinger, da haver I tilforn den forskyldt; men jeg kan ikke vorde Eders haandgangne Mand, da jeg er Skottekongens Jarl og ham Lydighed skyldig.“ Da Kongen fandt, at Jarlen i sit Svar undslog sig for at opfylde den Fordring, som Kongen tilforn havde gjort, sagde han: „vil Du ikke, Jarl, blive min Mand, da gjælder det andet Vilkaar, at jeg sætter den Mand over Orkenøerne, som jeg Selv vil; men da forlanger jeg Din Ed paa, at Du ingen Fordring vil gjøre paa disse Lande; men lade dem være i Fred, som jeg sætter over Landene; men vil Du ikke indgaae nogen af disse Vilkaar, da monne han, som raader over disse Lande, kunne vente Ufred af Dig, og da maa det ei synes forunderligt, om Lige gjengjeldes med Lige.“ Jarlen bad Kongen om Frist til at overtænke denne Sag. Saa gjorde Kongen, og gav Jarlen Tid til at holde Raad med sine Venner om Valget af disse Vilkaar. Nu forlangte Jarlen Frist til næste Sommer, at han først kunde fare vester over Havet; thi hjemme vare hans Raadgivere, og han var selv et Barn med Hensyn til Alderen; men Kongen forlangte fremdeles, at han skulde nu vælge et af to. Thorkel Fostre var dengang hos Kong Olaf, og han sendte hemmeligen Mænd til Thorfinn Jarl, og bad ham, hvad han end havde i Sinde, ikke at tænke paa at forlade Olaf dennesinde uden at vorde forligt med ham, eftersom han nu var kommen i Olafs Vold. Efter slige Paamindelser syntes Jarlen see, at der var intet andet Valg end at lade Kongen raade. Vel var det haarde Kaar, ikke at have noget Haab om nogensinde at faae sin Fædrene-Arv igjen, og desuden ved Ed forpligte sig til at lade dem beholde Riget i Ro, som ei dertil vare ætbaarne; men fordi det syntes ham uvist, hvorledes han skulde komme bort, valgte han at gange Kongen til Haande og vorde hans Mand, ligesom Bruse havde gjort. Kongen fandt, at Thorfinn var mere storsindet og taalte mindre Tvang end Bruse; derfor troede han Thorfinn slettere end Bruse, tillige indsaae han, at Thorfinn vilde sætte Lid til Skottekongens Hjælp, om han brød dette Forlig. Kongen havde ogsaa Forstand nok til at indsee, at Bruse vel var langsom til at indgaae et Forlig; men lovede Intet uden hvad han agtede at holde; men hvad Thorfinn angik, da, naar han engang havde taget en Beslutning, gik han glat til enhver Aftale, og betingede sig ingen Forandring i Kongens første Paastand; thi fattede Kongen Mistanke om, at Jarlen vilde krænke Forliget.

Da Kongen nøie havde overveiet denne hele Sag hos sig Selv, lod han blæse til et almindeligt Thing, hvortil han tilkaldte Jarlerne. Da sagde Kongen: „jeg vil nu gjøre vitterligt for Almuen vort Forlig med Orkenøer-Jarlerne. De have nu erkjendt min Eiendomsret til Orkenøerne og Hjaltland, og ere begge blevne mine Mænd, hvilket Alt de med Ed have bekræftet, og nu vil jeg give dem disse Lande til Lehn, nemlig Bruse en Trediedeel, og Thorfinn en Trediedeel, som de før have havt. Men den Trediedeel, som Einar Rangmund havde, dømmer jeg at være hjemfalden til min Gaard, fordi han dræbte

Cap. 107. Thorfinn Jarls Bortreise, og hans og Thorkels Forlig.

Eyvind Urarhorn, min Hirdmand, Fællesmand og kjære Ven, og denne Deel af Landet vil jeg bestyre, som mig selv synes. Ogsaa det vil jeg bringe i Orden med Eder, mine Jarler, at I, efter min Villie, skulle tage mod Forlig af Thorkel Aamundsson for Eders Broder Einars Drab; thi vil jeg, at denne Sag, om I det samtykke, voldgives mig." Det gik med dette, som med alt det Øvrige, at Jarlerne samtykkede Alt, hvad Kongen sagde. Da gik Thorkel frem og voldgav Kongen Sagen, hvorefter dette Thing sluttedes. Kong Olaf dømte saa store Bøder for Einar Jarl, som for tre Lendermænd; men fordi Einar selv var Sagvolder, skulde den tredie Deel af Boden falde bort. Derpaa bad Thorfinn Jarl Kongen om Lov til at afreise, og saasnart han den fik, gjorde han sig i største Hast færdig til Reisen. Da han nu var ganske reisefærdig, traf det sig en Dag, da Jarlen sad og drak paa Skibet, at Thorkel Aamundsson kom uforvarendes til ham, lagde Hovedet i hans Knæ og bad ham gjøre med sig hvad han vilde. Jarlen spurgte, hvi han bar sig saaledes ad: „vi ere jo nu forligte Mænd efter Kongens Dom, og stat Du op, Thorkel." Saa gjorde han. Thorkel sagde: „det Forlig, som Kongen gjorde i min og Bruses Sag, vil jeg lade staae ved Magt; men hvad Forliget med Dig angaaer, da skal Du raade. Endskjønt Kongen haver betinget mig Eiendomme og Lands-Ophold paa Orkenøerne, saa kjender jeg dog saa vel Dit Sindelag, at der ikke er færdendes for mig til Øerne, uden jeg farer derhen i Fred med Eder, Jarl; thi vil jeg nu fast love Eder aldrig at komme til Orkenøerne, hvad saa end Kongen derom monne sige." Jarlen taug, og først efter et langt Ophold tog han saalunde til Orde: „vil Du heller, Thorkel, at jeg skal dømme os imellem, end lide paa Kongens Dom, da være det Begyndelsen til vort Forlig, at Du skal fare med mig til Orkenøerne, være hos mig, og aldrig skilles ved mig, uden mit Lov og min Villie; men være pligtig til at værge mit Land, og udrette Alt hvad jeg vil lade gjøre, saa længe vi baade ere i Live." Thorkel svarer: „det skal være i Eders Vold, Jarl, som alt Andet hvad jeg raader over." Da gik Thorkel frem og stadfæstede denne Afstale. Jarlen sagde, at han siden vilde tale om Pengebøderne; men tog derpaa Ed af Thorkel. Saaledes gjorde Thorkel sig strax færdig til at reise med Jarlen. Jarlen foer afsted, saasnart han var færdig og aldrig siden saaes Kong Olaf og Thorfinn.

Cap. 108. Bruse Jarls Bortreise. Bruse Jarl blev der tilbage, og gav sig god Tid til at giøre sig færdig. Men før han foer bort, stævnede Kong Olaf ham til sig, og tiltalede ham saalunde: „saa synes mig, Jarl, at jeg i Dig har en Mand vestenfor Havet, paa hvis Troskab jeg kan stole; derfor agter jeg at give Dig de to Dele af Landet, som Du tilforn har havt, at raade over; thi jeg vil ikke, at Du skal være mindre mægtig Mand, efterat Du er gaaet i min Tjeneste, end Du tilforn var; men dermed vil jeg sikkre mig Din Troskab, at jeg vil beholde hos mig Din Søn Ragnvald. Da seer jeg nok, at Du, naar Du haver min Hjælp, og to Dele af Landet, kan forsvare, hvad Dit er med Rette, mod Din Broder Thorfinn. Bruse tog med Tak mod at faae to Trediedele af Landet fremfor een Trediedeel. Endnu opholdt Bruse sig en kort Stund, før han reiste bort, og kom om Høsten vester til Orkenøerne; men Ragnvald Brusesön blev efter øster hos Kong Olaf. Ragnvald var den vakkreste Mand man kunde see; han havde et langt Haar, der var guult som Silke. Tidlig blev han stor og stærk og var en dygtig og ypperlig Mand, baade formedelst sin Forstand og artige Væsen. Længe var han siden hos Kong Olaf, og derom taler Ottar Svarte i det Digt, som han gjorde om Kong Olaf:

Hjaltlændinger erkjendes
Som Dine Undergivne;
Klogt Du gode Kongers
Magt med Agt udøver.

Ingen stridsnar Yngling
Nu boer paa Østerlandets Jord,
Som vestlig' Ø'r sig undertvang,
Før Dig vi fik til Konge.

Da Brødrene Thorfinn og Bruse kom vester til Orkenøerne, tog Bruse to Dele af Landet under sin Bestyrelse; men Thorfinn den tredie Deel. Jævnligen var Thorfinn paa Katanæs og i Skotland; men satte sine Mænd over Øerne. Til Bruse alene var det overdraget at værge Øerne, som paa den Tid bleve haardt medtagne af Vikinger. Thi Nordmændene og Danerne hærjede meget paa deres Vikingetog i Vesterhavet, og kom ofte til Orkenøerne, naar de fore vester, eller kom vestenfra, og toge Næsnam. Bruse klagede ofte for sin Broder Thorfinn over, at han ingen Krigsrustning gjorde for Orkenøerne og Hjaltland; men hævede dog sin hele Andeel af Skatter og Skyld. Da bød Thorfinn ham det Kaar, at Bruse skulde have en Trediedeel af Landet; men Thorfinn to Trediedele tilligemed Landets Værn for dem begge. Endskjønt nu denne Forandring ikke skede saa snart, fortælles der dog i Jarle-Sagaerne, at den omsider gik for sig, og at Thorfinn havde to Dele; men Bruse kun een, da Knut den Mægtige havde lagt Norge under sig, og Kong Olaf rømt Landet. Jarlen Thorfinn Sigurdsson har været den gjæveste Jarl paa Øerne, og havde det største Rige blandt Orkenø-Jarlerne; thi han underlagde sig Hjaltland, Orkenøerne og Syderøerne, foruden at han havde et stort Rige i Skotland og Irland. Derom qvad Arnor Jarle-Skald: Cap. 109. Om Jarlerne Thorfinn og Bruse.

Folket Ringehader[1]
Lyde maa. Sandt jeg siger:
Fra Thurse-Skjær til Dublin
Var hele Folket Thorfinns.

Thorfinn var en meget stor Krigsmand. Han fik Jarledømmet 5 Aar gammel, regjerede over 60 Aar, og døde Sottedød i Harald Sigurdssons sidste Dage. Men Bruse døde i Kong Knut den Mægtiges Dage, lidt efter Kong Olaf den Helliges Fald.

Nu have vi for os tvende Fortællinger, af hvilke vi skulle begynde paa den, som vi kom fra da vi fortalte, at Kong Olaf Haraldsson havde gjort Fred med Olaf Sveakonge, og var samme Sommer faret nord til Throndhjem. Da havde han været Konge i Norge i 5 Aar. Den Høst beredte han sig til at tage Vintersæde i Nidaros, og sad der om Vinteren. Thorkel-Fostre Aamundsson var samme Vinter hos ham, som før er fortalt. Kong Olaf eftergrandskede da omhyggeligen, hvorledes Christendommen overholdtes i Landet, og erfarede, at den slet ikke overholdtes, saasnart man kom nord til Halogaland, og at det var langt fra ikke som det burde være i Naumadal og i det indre Throndhjem. Der var en Mand ved Navn Harek, en Søn af Eyvind Skaldaspilder, som boede paa en Ø, der heder Thjotø, paa Halogaland. Eyvind havde ikke været nogen rig Mand; men var ætstor og af høit Mod. Paa Thjotø boede først mange Smaabønder; men Harek kjøbte der først en Gaard, som ei var meget stor, og satte Bo der; men i faa Aar havde han skaffet alle Bønder af Veien, som tilforn vare der, saa at han havde hele Øen alene, og anlagde sammesteds en stor Hovedgaard. Snart blev han meget rig, ligesom han var en meget forstandig Mand, som der var megen Fremkomst i. Længe havde han staaet i stor Agtelse Cap. 110. Om Harek af Thjotø.

1) Gavmild Mand.

Cap. 109. Þursasker (Þusasker) er maaskee nogle Skjær ved Thurso eller Thorsaa paa Nordsiden af Katanes (Caithneſs), cfr. Orknøyinga S. S. 86 Verset; eller muligens Dysker ved Tyrvist (nu Tirey) vestenfor Skotland.

Cap. 110. Þjótta, Thjotø, see S. 153.

hos Høvdingerne, og da han var beslægtet med Norges Konger, var han bleven af dem befordret til høie Værdigheder. Hareks Farmoder Gunhild var en Datter af Halfdan Jarl og Ingeborg, Harald Haarfagers Datter. Paa den Tid det skede, som nu fortælles, var han noget alderstegen. Harek var den mest agtede Mand paa Halogaland, og havde en lang Tid havt Finnehandelen og Kongens Syssel i Finmarken, stundom alene, stundom nogle Andre med ham. Ikke havde han Selv indfunden sig hos Kong Olaf; men dog var der faret Ord og Sendemænd imellem dem, Alt paa det Venskabeligste. Den Vinter sad nu Olaf i Nidaros, og der fore Sendemænd mellem Kongen og Harek af Thjotø. Da gjorde Kongen vitterligt, at han agtede at fare nord til Halogaland og heel nord til Landsende; men Halogalænderne gjorde sig ikke de bedste Tanker om denne Færd.

Cap. 111. Om Halogalænderne.

Olaf tiltaklede nu om Vaaren 5 Skibe, og havde næsten 300 Mand med sig. Da han var seilfærdig, begyndte han sin Reise nordefter langs med Landet, og da han kom til Naumadals-Fylke, stævnede han Bønderne til Thing og blev paa ethvert Thing antagen til Konge. Han lod og der som andensteds de Love oplæse, hvori Folket befaledes at overholde Christendommen, og han truede hver Mand paa Liv og Lemmer og med Eiendoms Tab, som ei vilde underkaste sig den kristne Lov. Han lod da store Revselser gange over mange Mænd, ligemeget om de vare Mægtige eller Ringe, og forlod intet Herred før Folket havde samtykket i at overholde den hellige Tro. Derimod gjorde de fleste mægtige Mænd og mange Storbønder Gilder for Kongen. Saaledes foer han nord efter heelt til Halogaland. Harek i Thjotø gjorde ogsaa et Gilde for Kongen, hvor der var en stor Mængde Gjæster, og Gildet var overmaade pynteligt. Da blev Harek Lendermand, og Kong Olaf gav ham de samme Forlehninger, som han havde havt af de forrige Landshøvdinger.

Cap. 112. Om Amund Grankelsson.

Der var en Mand, som hedte Grankel eller Granketil, som var en rig Bonde, og paa den Tid noget alderstegen. I sin unge Alder havde han været med paa Vikingetog og havde da været en dygtig Krigsmand, ligesom han og besad store Færdigheder i de Dele, som høre til Idrætter.[1] Hans Søn hedte Aasmund, som var sin Fader lig i alle Dele, ja endog tildeels overgik ham. Der vare Mange, som sagde, at han, med Hensyn til Vænhed, Styrke og Legemsfærdigheder, ansaaes for den Tredie, der i Norge saalunde var bedst udstyret. Som den Første nævnes Hakon Adalsteensfostre, dernæst Olaf Tryggvesson. Grankel indbød Kong Olaf til et Gjæstebud, hvor det gik prægtigen til, og ved Afskeden gjorde Grankel Kongen store Venne-Foræringer. Kongen indbød under mange Overtalelser, Aasmund til at fare med sig, og da Aasmund ikke syntes at kunne slaae sin egen Hæder fra sig, besluttede han sig til at reise med Kongen, blev hans Mand og kom i stort Venskab hos ham. Kong Olaf opholdt sig den største Deel af Sommeren paa Halogaland, foer til alle Thinglag og christnede alt Folket der. Da boede paa Bjarkø, Thorer Hund, som var den mægtigste Mand der Nord, og ogsaa han blev da Olafs Lendermand. Mange mægtige Bønders Sønner besluttede da at følge Kong Olaf fra Halogaland. Mod Enden af Sommeren kom Kong Olaf nordenfra og seilede ind efter Throndhjem til Nidaros, hvor han sad om Vinteren. Da kom Thorkel-Fostre vestenfra Orkenøerne, efterat han havde dræbt Jar-

1) Legemsøvelser og Krigsvæsen.

Cap. 112. Bjarkøy eller Bjarkrøy, nu Bjerkø i Throndenæs Præstegd. i Senjen (S. 24). Formedelst en Række mærkelige Personer, som have beboet eller eiet denne Ø — og hvilke paa det nærmeste lade sig opregne efter hverandre fra Karl i Bjarkøy (der levede først i 9de Aarhundrede) og ned til Udgangen af 15de Aarhundrede, da den eiedes af Rigsraaderne Hr. Otte Mattsson (af den yngre Familie Rømer) og Tharald Kane — maa den med Rette ansees for den interessanteste Ø i Halogaland.

len Einar Rangmund. Den Høst var der dyr Tid paa Korn i Throndhjem, efterat der i lang Tid havde været gode Aaringer. Jo længere Nord, jo mere dyr Tid; men der var Korn nok paa Østlandet og i Oplandene. Det hjalp imidlertid meget i Throndhjem, at der var Mange, som havde gammelt Korn.

Om Høsten blev der bragt den Tidende til Kong Olaf inde fra det Throndhjemske, at Bønderne havde havt folkerige Gjæstebud ved Vinternatstid, hvor der var bleven drukket tappert. Det blev og Kongen fortalt, at alle Mindebægerne signedes til Aserne efter gammel Skik. Til denne Fortælling føiedes, at der var bleven slagtet Nød og Heste, med hvis Blod Alterne vare blevne besmurte, samt at Offring var anstillet med det Forord, at det skede for at faae gode Aar. Tillige berettedes, hvorlunde alle Mand indsaae klart at Guderne vrededes over at Halogalænderne havde vendt sig til Christendommen. Da nu Kongen spurgte denne Tidende, sendte han Mænd ind i det Throndhjemske og lod byde til sig flere Bønder, som han ved Navn opgav. Der var en Mand, som hedte Ølver paa Egge, saa kaldet efter den Gaard, hvorpaa han boede; han var mægtig og ætstor, og Hovedsmand for dem, som paa Bøndernes Vegne mødte for Kongen. Da de nu indfandt sig hos Kongen, forelagde han dem disse Beskyldninger, hvortil Ølver svarer paa Bøndernes Vegne, at de ingen andre Gjæstebud havde havt den Høst, end deres Gilder og Omgangslag, foruden nogle Vennelag. „Men hvad der kan være Eder fortalt om de Ord, som ere faldne mellem os Thrønder i vore Drikkelag, da kunne vel forstandige Mænd vogte sig for slig Tale; men ei kan jeg hindre taabelige og øllede Folks Tale.“ Ølver var en ordsnild Mand, djærv i sin Tale og forsvarede Bønderne mod alle disse Beskyldninger. Til Slutningen sagde Kongen, at Indthrønderne selv maatte afgive Vidnesbyrd om hvor rettroende de vare. Derpaa fik Bønderne Hjemlov, og fore saasnart de vare reisefærdige. Cap. 113. Om Thrøndernes Offringer.

Siden ud paa Vinteren blev det Kongen fortalt, at Indthrønderne havde samlet mange Mennesker paa Mære, og at der var store Offringer midt paa Vinteren, hvori der offredes til Fred og en god Vinter. Da nu Kongen derom var kommen til sand Kundskab, sender han Mænd og Ordsending ind i det Throndhjemske og stævnede de Bønder, som han ansaae for de forstandigste, ind til Byen. Bønderne holdt Raad imellem sig om dette Budskab, og alle de, som om Vinteren have været i samme Færd, vare nu meget uvillige til Reisen. Dog lod Ølver sig, efter alle Bøndernes Anmodning, dertil overtale. Da han nu kom til Byen, indfandt han sig strax hos Kongen, og de talede med hinanden. Da gjorde Kongen Bønderne den samme Beskyldning, at de havde holdt Midtvinters-Offring. Ølver svarer, at denne Beskyldning mod Bønderne var usand. „Vi havde,“ sagde han, „Julegilde og Drikkelag vide om i Herrederne, og saa knapt lave Bønderne sig ikke til Gjæstebud, Herre, at der jo bliver store Levninger, som Folk længe derefter tære paa. Paa Mære er der en stor Hovedgaard og et stort Huus, og der ligger en stor Bygd rundt omkring, og der er det Folk til stor Glæde at drikke Mange sammen.“ Kongen svarer lidet; men var noget bister, da han syntes at vide Sandheden bedre end hvad som nu blev forebragt. Han befalede Bønderne at reise hjem. „Engang skal jeg dog,“ siger han“ komme til sand Vished om hvad I nu fordølge, og det saaledes, at I ei skulle modsige mig; men hvordan det nu hermed forholder sig, da gjører Sligt ikke oftere.“ Bønderne reiste hjem, og fortalte Udfaldet af deres Reise, samt at Kongen var heller vred. Cap. 114. Om Indthrøndernes Offringer.

Ved Paaskětid holdt Kong Olaf et stort Gilde, hvortil han havde indbudet mange Bymænd saavelsom Bønder. Efter Paaske lod han sine Skibe gaae paa Vand, bringe Cap. 115. Ølver paa Egges Drab

Cap. 113. Eggja, Egge i Stods Præstegd. Ølver var maaskee en Søn af den tilforn omhandlede Thrand Hake paa Egge, see S. 94.

Aarer og Takkelads ombord, lægge Dæk i Skibene, lod dem tælte og tiltakle og lagde dem saaledes ganske seilfærdige ved Bryggerne. Strax efter Paaske sendte han Mænd til Værdalen. Der var en Mand, som hedte Thorald, som var Kongens Foged, og drev Kongens Gaard paa **Haug**; til ham sendte Kongen Bud, at han skulde komme til ham snarest mulig. Thorald undslog sig ikke for Reisen; men foer strax ud til Byen med Sendemændene. Kongen kalder ham for sig under fire Øine, og spurgte hvad Sandhed der var i det, som blev fortalt om Indthrøndernes Sæder og Væsen, og om det var saa, at de vare vendte om til Offringer? „Jeg vil," siger Kongen, „at Du siger mig Tingen som den er, og som Du veed sandest at være; thi det er Din Pligt at sige mig Sandhed, eftersom Du er min Mand." Thorald svarer: „Herre, det vil jeg først sige Eder, at jeg førte hid til Byen mine to Sønner, min Kone og alt det løse Gods jeg kunde føre med mig, og vil Du nu vide Sandheden af mig, da skal det vistnok skee som Du befaler; men om jeg taler saalunde, da maa Du sørge for Mit og Mine." Kongen svarer: „siig Du kun Sandhed om hvad jeg spørger Dig, og jeg skal sørge for Dig, saa at intet Ondt skal tilføies Dig." Da sagde Thorald: „skal jeg sige som det er, Konge, da maa jeg sige for Sandt, at inde i Throndhjem er næsten alt Folket hedensk i sin Tro, endskjønt Nogle af dem ere døbte. Tillige er det deres Skik, at holde en Offring om Høsten til Vinterens Velkomst, en anden Midtvinters, og den tredie mod Sommeren. Deri deeltage Eyner, Sparboer, Værdøler og Skeyner. Der ere 12 Mænd, som forestaae disse Offer-Gilder, og i Vaar er det Ølver, som har at gjøre dette Gilde i Stand, og nu er han stærk i Arbeide paa Mære med at flytte did Alt hvad der behøves til at holde Gildet." Da nu Kongen havde faaet Sandheden vist at vide, lod han sit Mandskab blæse sammen og Krigsfolket tilsige at gaae ombord. Han udnævnede Mænd til Skibsstyrere, samt Høvdinger for Folkeskaren, og befalede hvorledes Mandskabet skulde fordeles paa Skibene. Alt blev i en Hast sat i Stand og med 5 Skibe og 300 Mand styrede han ind efter Fjorden. Børen var god, Skibene fore rask afsted for Vinden, og der var Ingen som tænkte paa at Kongen saa hastig kunde komme did. Kongen kom om Natten ind til Mære, og strax blev slaaet en Mandring omkring Huset. Der blev Ølver fangen, og Kongen lod ham dræbe tilligemed mange andre Mænd. Derpaa tog Kongen al Gjæstebudskosten og lod bringe til sine Skibe, tilligemed alt Gods, baade Boskab, Klæder og Kostbarheder, som Folk havde ladet føre did, og lod Byttet dele mellem sine Mænd. Kongen lod ogsaa de Bønder, som han syntes havde den største Deel i dette Raad, hjemsøge af sine Krigsmænd. Somme bleve fangne og satte i Jærn, Somme undløb; men Mange berøvedes deres Gods. Derpaa stævnedes Bønderne til Thinge; men fordi han havde taget mange mægtige Mænd til Fange, og havde dem i sin Vold, besluttede deres Frænder og Venner at tilsige Kongen Lydighed, saa der blev intet Oprør gjort imod Kongen dennesinde. Saaledes bragte han hele Folket tilbage til den rette Tro, gav dem Lærere og lod bygge og indvie Kirker. Kongen lod Ølver ligge uboden[1] og lagde Alt hvad han havde eiet under sig. Men af de Mænd, som syntes ham mest skyldige, lod han Nogle dræbe, Nogle lemlæste, Nogle jog han ud af Landet; men tog Bøder af Andre. Derpaa vendte Kongen tilbage til Nidaros.

1) Betalte ingen Bøder for hans Mord.

Cap. 115. Haugr, nu Haug, en gammel Kongsgaard i Stiklestads Hovedsogn i Værdalen. Efter denne Gaard havde et Skibrede Navn, og paa dens Grund stod en, formodentlig allerede af K. Olaf den Hellige bygget, Kirke af Steen (St. Andreæ K.), der var Værdalens Hoved- og Fylkes-Kirke indtil den ved Slutningen (?) af 14de Aarhundrede gik ud ved Elvebrud.

Eynir, Sparbyggjar, Verdælir og Skeynir, d. e. Indbyggerne i Eyna-fylke, Sparbyggjafylke, Verdæla-fylke og Skeyna-fylke, cfr. S. 52.

Cap. 116. Om Arnes Sønner.

Der var en Mand, som hedte Arne Thormodsson, som var gift med Thora, Thorstein Galges Datter. Deres Børn vare Kalf, Finn, Thorberg, Aamund, Kolbjørn, Arnbjørn, og Arne. Deres Datter hedte Ragnhild, som var gift med Harek af Thjotø. Arne var Lendermand, mægtig og gjæv, og en stor Ven af Kong Olaf. Paa den Tid vare hans Sønner, Kalf og Finn, hos Kongen i stor Anseelse. Den Kone, som Ølver paa Egge havde havt, var ung og vakker, ætstor og rig, saa han som fik hende, ansaaes for at gjøre et herligt og godt Giftermaal; men Kongen raadede over hendes Haand. Ølver og hun havde to Sønner, som endnu vare unge. Kalf Arnesson udbad sig af Kongen, at han vilde give ham den Kone, som Ølver havde havt til Hustru, og for Venskabs Skyld føiede Kongen ham deri, og med hende fik han alle de Eiendele, som Ølver havde havt. Kongen gjorde ham tillige til sin Lendermand og gav ham Ombudet i indre Throndhjem. Kalf blev da en stor Høvding og var en meget forstandig Mand.

Cap. 117. Kong Olafs Færd til Oplandene.

Da Kong Olaf havde været 7 Aar i Norge, kom Jarlerne Thorfinn og Bruse til ham om Sommeren fra Orkenøerne, og han tilegnede sig deres Lande, som før er fortalt. Samme Sommer foer Olaf til begge Mørerne, og til Raumsdalen om Høsten. Der steg han af sine Skibe og foer til Oplandene, hvor han kom frem til Lessja. Her greb han fat paa alle de bedste Mænd, og tvang dem baade paa Lessja og paa Dofre, til at antage Christendommen, naar de ikke vilde taale Døden, eller og det lykkedes dem at undfly. Naar de antoge Christendommen, tog Kongen deres Sønner i Hænde som Gidsler for deres Troskab. Kongen blev nogle Nætter paa en Gaard i Lessja, som heder Borar, hvor han indsatte Præster. Derpaa foer han over Orkedal og Liardal, og kom nedad et Sted, som heder Stafebrække. Der løber en Elv langs med Dalen, som heder Otta, og hvor en fager Bygd, ved Navn Loar, ligger paa begge Sider af Elven, og Kongen kunde see langs ned over hele Bygden. „Skade er det," sagde Kongen, „at en saa fager Bygd skal brændes," drog derpaa ned ad Dalen med sine Folk og var om Natten paa en Gaard, som heder Næs. Kongen tog Herberge paa et Loft, hvor han selv sov, og dette stander endnu den Dag i Dag, uden at Noget deri siden er forandret. Der var Kongen 5 Dage, og lod ved Budstikke Folket stævne til Things, baade fra Vaage, Loar og Hedal, og lod det Bud

---

Cap. 117. **Lesjar** (**Læsjar**), det nordligste Præstegjæld i Gudbrandsdalen, Lessje eller Lessø Præstegjæld kaldet, see S. 49.

Dofrar, nu Dovre, see sammest.

Med **Borar** menes uden Tvivl Bøgaardene (**Bøar, Børar?**) ved den østlige Ende af Lessje-Vandet, paa en af hvilke, nemlig Nørdste-Bø, fordum har staaet Kirke. Fra **Lesjar** drog Kongen, heder det, over **Orkodalr** (eller **Orkdalr**) og saa om **Liardalr** og ned ad **Stafabrekka** til **Lóar**. Her maa uden Tvivl være indløben den meget tilgivelige Hukommelses-Feil af Sagaskriveren, at Kongen siges først at have passeret Orkodal, istedetfor Liardal. Veien her menes, maa nemlig være den, som nu fører over Lor-Fjældet igjennem Lordalen (eller Laardalen, rimeligviis de Gamles **Liardalr** (eller **Ljardalr**), og dernæst igjennem Oredalen, som maa antages at være den nyere Form af **Orkodalr**, og endelig nedad Stavebrække, en steil Sti vestenfor Gd. Storust, ligeover for Loms Hovedkirke.

Ótta, endnn Navnet paa Hoved-Vanddraget i Lom, forener sig med Langen-Elv lige over for det bekjendte Kringlen i Vaage Præstegjæld.

Lóar, uu Lom eller Loms Præstegd., **Vâga**, nn Vaage, og **Hedalr**, see S. 49.

Nes, uu Gd. Sønste-Næs, hvor fordum stod en Kirke (**Nes K.**), og hvor det af Kong Olaf beboede Huus skal være vedligeholdt indtil for faa Aar siden.

Gardmo, uu Garmo, en stor Gaard ved Loms østlige Grændse, hvor nu Annexkirken staaer. Her har K. Olaf paa Veien til Vaage uden Tvivl havt Station, da han, som det siges i et Transscript fra 1333 af Biskop Ivars Brev (han var Biskop i Hammer fra 1197—1221), paa den Tid han christnede Indbyggerne paa **Lóar**, gav Thorgeir den Gamle paa Gardmo og hans Afkom til evindelig Eiendom Vandet **Tessir** (Tesse-V.), hvorimod Thorgeir skulde bygge en Kirke paa sin Gaard, hvilket han ogsaa havde efterkommet (cfr. Saml. t. d. N. Folks S. etc. II. 200).

følge med, at de, et af to, enten skulde slaaes med ham og taale at see deres Bygd afbrændt, eller og de antage Christendommen og give ham deres Sønner som Gidsler. Derpaa indfandt de sig hos Kongen og underkastede sig ham; men Nogle flyede før efter Dalen.

Cap. 118. Dale-Gudbrands Saga.

Der var en Mand, som hedte Dale-Gudbrand, der var som Konge over Dalene; men var kun Herse af Navn. Sighvat Skald lignede ham i Magt og i vidtløftige Eiendomme med Erling Skjalgsson. Han qvad dette om Erling:

Anden Skjoldknuser[1]
Ligest Dig jeg kjendte;
Han raaded over Land',
Og Gudbrand var hans Navn.
Eder Ormeleiets Hader'[2]
Hinanden lig' jeg kalder;
Ormsædets Øder[3] lyver,
Som sig hæver over Andre.

Gudbrand havde en Søn, som her omtales. Da nu Gudbrand fik den Tidende, at Kong Olaf var kommen til Loar og tvang Folk til at antage Christendommen, lod han Budstikke udgaae, og stævnede til sig alle Mænd i Dalene til en Gaard, som heder Hundthorp. Alle kom, saa der blev en utallig Mængde; thi der ligger et Vand i Nærheden, som heder Laugin, saa man kan komme dertil baade til Lands og Vands. Der holdt Gudbrand Thing med dem og sagde: „der er kommen en Mand til Loar, som heder Olaf, og vil paatvinge os en anden Tro end vi før havde, og sønderbryde alle vore Guder. Han siger, at han har en meget større og mægtigere Gud, og forunderligt er det, at Jorden ikke brister sønder under ham, eller at vor Gud lader ham gaae ustraffet, der vover at tale Sligt. Det veed jeg vist, at om vi bære Thor, som jævnligen haver staaet os bi, udaf vort Tempel, som stander paa denne Gaard, da vil Olafs Gud smelte hen, og han tilligemed hans Mænd blive til Intet, naar Thor seer paa dem.“ Da skrege Bønderne Alle som Een, at Olaf aldrig skulde komme levende bort, dersom han kom til dem, og de meente, at han ikke vilde vove at fare længere før efter Dalen. Siden udvalgte de 700 Mand til at fare nordefter til Breiden for at udspeide hans Færd. Denne Hærs Anfører var Gudbrands Søn, 18 Aar gammel, og med ham vare mange andre gjæve Mænd. Da de kom til en Gaard, som heder Hof, hørte de om Kongen og vare der i 3 Nætter. Der

1) Billedet paa en Kriger. 2) Ormeleiet er Guld, og Guldets Hader Billedet paa en gavmild Mand. 3) Samme Billede som før i Guldets Øder, d. e. en gavmild Mand.

Cap. 118. Hundþorp eller Hunþorp, nu Hundorp. Dette Dale-Gudbrands gamle Sæde er beliggende paa en Slette ved Laugen (Laugr) i Nærheden af den store Landevei og 2600 Alen i S. Ø. for Froens Kirke. Paa Gaardens Grund ere mange Gravhøie og nogle af en ualmindelig Størrelse, iblandt hvilke den saakaldte Gudbrandshaug nu for en Deel er udgraven. Paa Gaarden sees ogsaa en Thingkreds, hvoraf man blandt andet med god Grund kan slutte, at det almindelige Thing (Fylkes-Thinget) har været holdet paa denne midt i Dalen liggende Gaard. Omtrent 500 Alen i N. V. for Hundorp ligger Gd. Hove (ford. Hof ɔ: et Afgudstempel), som vistnok oprindelig har udgjort en Deel af Hundorp; her stod det store Tempel for Thor, hvorfor Gaarden endnu af Almuen kaldes Thor-Hoven.

Breidin (Breiþin eller Breida) betegner baade Breiden, den sydligste Gaard i Vaage Præstegjæld, og Bygden, som efter denne Gaard har Navn af Breiden-Bygd. Det maa dog bemærkes, at man ved Bygden Breidin ei, som nu, alene forstod den nordlige Deel af Ovams Annexsogn, men hele Dalstrøget i Syd til Froens Sogn. Striden imellem K. Olaf og Dale-Gudbrands Søn, formodes at have staaet imellem Gaardene Sandbu og Mælum, hvor en heel Deel Gravhøie endnu ere at see.

Hof i Breiþin i Sødorps Annexsogn, var senere og endnu midt i 15de Aarhundrede en Kongsgaard.

strømmede meget Folk til dem, som var flygtet fra Lessja, Loar og Vaage, fordi de ei vilde antage Christendommen. Nu indsatte Kong Olaf og Biskop Sigurd Lærere i Loar og i Vaage. Derpaa fore de om Urgorøst og kom ned til Usa, hvor de bleve om Natten og spurgte den Tidende, at der var samlet meget Mandskab imod dem. Bønderne, som vare i Breiden, spurgte ogsaa Kongens Ankomst og beredte sig til at slaaes med ham. Saasnart Kongen var staaet op, iførte han sig sine Vaaben og foer sørefter over Suvoldene, og holdt ikke op at fare, før han kom til Breiden, hvor han seer en stor Hær færdig til Slag. Derpaa opstillede Kongen sin Hær, red Selv i Spidsen og begyndte en Tale til Bønderne, hvori han bød dem antage Christendommen. De svarede: „Du skal faae Andet at gjøre i Dag end at spotte os." Hvorpaa de reiste et Hærskrig og sloge paa deres Skjolde med deres Vaaben. Da løb Kongens Mænd frem og afskjøde deres Spyd; men Bønderne vendte sig strax om og flygtede, saa at kun faa Mænd bleve tilbage. Da blev Gudbrands Søn fangen; men Kongen skjænkede ham Livet og tog ham med sig. Der var Kongen i fire Dage. Da sagde Kongen til Gudbrands Søn: „far nu tilbage til Din Fader og sig ham, at nu vover jeg snart at komme til ham." Derefter foer han hjem, og fortalte sin Fader den Tidende, at de havde truffet Kongen og holdt Slag med ham; men at hele Hæren strax i Førstningen havde taget Flugten. „Jeg blev fangen," siger han, „men Kongen skjænkede mig Fred og Liv, og bad mig sige Dig, at han snart kommer hid, og nu have vi ikke meer end 200 Mand af den Hær, som vi opstillede mod ham; thi raader jeg Dig, Fader, ikke at slaaes med denne Mand." — „Det kan godt høres," siger Gudbrand, „at alt Mod har forladt Dig, og i en ulykkelig Stund foer Du hjemme fra. Længe vil denne Din Færd være i Folkets Minde, da Du strax fæster Tro til den Galskab, som den Mand farer med, der har gjort Dig og Dit Mandskab saa ilde en Skam." Men Natten efter drømte Gudbrand, at der kom en Mand omgiven af et Skin til ham, som førte stor Rædsel med sig, og sagde til ham: „Sønnen Din gjorde ikke nogen Hæders-Færd imod Kong Olaf; men meget mindre Ære vil Du indlægge Dig, dersom Du agter at holde Slag med ham. Du Selv og alt Dit Mandskab monne falde, Ulvene ville slæbe Dig med alle Dine bort, og Ravnene slide Eder." Ved dette fæle Syn blev han meget ræd, og fortæller Thord Istermage det, som var Høvding over Dalene. Han svarer: „det samme Syn bares for mig." Om Morgenen lode de blæse til Things og sagde, hvorlunde det syntes dem raadeligt at holde Thing med den Mand, som kom nordenfra med nye Bud, for at erfare om han foer med Sandhed. Derpaa sagde Gudbrand til sin Søn: „Nu skal Du, og 12 Mand med Dig, indfinde Dig hos den Konge, som gav Dig Naade," og saa blev gjort. Han foer strax afsted og kom Kongen imøde paa en Gaard, som heder Lidsstad. Da de kom til Kongen frembragte de deres Ærende, at Bønderne vilde holde Thing med ham og stifte Fred mellem dem og ham. Kongen var tilfreds, og de forbandt sig paa Tro og Love indbyrdes til at holde Fred, saalænge Thinget varede. Efter at dette var bragt i Stand, fore de tilbage og fortalte Gudbrand og Thord, at der var gjort en fast Aftale om Fred. Efter Slaget med Kongen var Gudbrand faren til Lidsstad, hvor han var i 5 Dage, og derefter foer Kongen Bønderne imøde og holdt Thing med dem. Paa den Dag faldt en stærk Regn. Da

Urgorøst maa være den snævre Dalstrækning langs Elven igjennem hvilken Veien gaaer til Sel, som nu kaldes Rusteu; Úsa er da det nuværende Ulsvold (Usvold?), den første Gaard man kommer frem til.

Súvellir, formodentlig en feilagtig Læsemaade for Silvellir, d. e. Selsvoldene, eller de ved Laugen liggende flade Marker i Selsbygden.

Lidsstadir, nu Listad, beliggende 5—600 Skridt nordenfor Froens Kirke, der lige til 1787 stod paa denne Gaard, og hvilken synes at have været Fylkeskirke.

Thinget var sat, stod Kongen op og siger, at Folket paa Lessia, Loar og Vaage havde antaget Christendommen, nedbrudt sine Offerhuse og troede nu paa den sande Gud, som skabte Himmel og Jord og veed alle Ting. Derpaa satte Kongen sig ned; men Gudbrand svarer: „ikke vide vi om hvem Du taler, eller kalder Du ham Gud, som hverken Du eller nogen Anden kan see; men vi have en Gud, som hver Dag kan sees, endskjøndt han ikke er ude i Dag, fordi Veiret er vaadt, og han vil synes Dig forfærdelig og meget anselig; thi venter jeg, at der vil komme Eder en Angest i Blodet, om han kommer paa Thinget. Men eftersom Du siger, at Eders Gud er saa stor, da lad ham nu mage det saa, at Veiret bliver skyet i Morgen, dog ikke Regn, og lader os da mødes igjen." Derpaa foer Kongen hjem til sit Herberge, og med ham foer Gudbrands Søn som Gidsel; men han gav dem en anden Mand i Stedet. Om Qvælden spørger Kongen Gudbrands Søn, hvorledes deres Gud saae ud? Han siger, at han bar Thors Billede, havde en Hammer i Haanden, var stor af Vært, men huul inden i, og under ham var en høi Fod,[1] hvorpaa han stander, naar han er ude. „Ikke fattes ham paa Guld eller Sølv paa sig, og hver Dag gives ham fire Leiver Brød foruden Kjød." Derpaa gik de til Sengs; men Kongen vaagede hele Natten under sine Bønner. Da Dagen brød frem, gik Kongen i Messe, derfra til Bords og siden til Things. Veiret var da bleven saaledes som Gudbrand havde sagt. Nu stod Biskoppen op i sin Chor-Kaabe, med Bispehue paa Hovedet og Bispestav i Haanden. Han talede Troens Sag for Bønderne, siger dem mange underlige Gjerninger, som Gud havde gjort, og sluttede vel sin Tale. Da svarer Thord Istermage: „Mangt taler den hornede Mand, som haver Stav i Haanden, der er kroget for oven, som et Væderhorn; men eftersom I, Kamerater, sige, at Eders Gud kan gjøre saa mange Jertegn, da siig Du ham, at han i Morgen Formiddag lader det være klart Solskin, saa skulle vi mødes her igjen og gjøre en af Delene, enten forliges om denne Sag eller holde Slag, og saaledes skilles nu ad for denne Gang."

Cap. 119. Dale-Gudbrand døbes. Der var en Mand hos Kong Olaf, som hedte Kolbein Stærke, og havde sin Slægt fra Fjordene. Sædvanligen var han saaledes udrustet, at han var omgjordet med et Sværd og havde en stor Kølle i Haanden, som ellers kaldes Klubbe. Kongen sagde Kolbein, at han skulde staa nærmest hos ham om Morgenen, og sagde dernæst til sine Folk: „ganger did i Nat hvor Bøndernes Skibe ligge, borer Hul i dem, og rider deres Heste bort fra de Gaarde, hvor de ere;" og saa blev gjort. Nu holdt Kongen Bøn hele Natten og bad til Gud, at han af sin Naade og Miskundhed vilde løse denne Vaande. Da Messen var endt, og Dagen gryede, foer Kongen til Thinget. Da han kom did, vare allerede nogle Bønder komne, og de saae en Mængde Bønder fare til Thinge, bærende mellem sig et stort Mands-Billede, der glindsede af Guld og Sølv. Da Bønderne, som paa Thinget vare, nu saae dette, sprang de Alle op og bøiede sig for dette fæle Spøgelse. Derpaa blev det sat ned midt paa Thingvolden, og paa den ene Side deraf sadde Bønderne, paa den anden Kongen og hans Folk. Derpaa stod Dale-Gudbrand op og sagde: „hvor er nu Din Gud, Konge; jeg tænker, at han nu heller bærer sit Hageskjæg lavt, og jeg synes, at hverken Du eller den Mand med Hornet, som I kalde Biskop, og sidder der hos Dig, er saa modig i Dag, som Føredagen. Thi nu er vor Gud kommen, som raader over Alt, og seer paa Jer med hvasse Øine, og nu mærker jeg nok, at I ere skræmte og neppe vove at see op med Eders Øine. Lader derfor nu al Modsigelse fare, og troer paa den Gud, som haver Eders hele Skjæbne i sin Haand." Dermed endte

1) En Hiel, en Fodstøtte paa 4 Been.

Cap. 119. Firdir, Fjordene, see S. 57.

han sin Tale. Kongen sagde nu til Kolbein Stærke, uden at Bønderne mærkede det: „dersom det bærer saa til under min Tale, at Bønderne vende Ansigtet bort fra deres Gud, da slaae Du saa hart Du kan til ham med Din Klubbe.“ Derpaa stod Kongen op og sagde: „Mangt haver Du talet til os denne Morgenstund, og undrer Dig storligen over, at Du ei kan see vor Gud; men vi vente, at han snart monne komme til os. Du vil skræmme os med Din Gud, som er baade blind og døv, og hverken kan bjærge sig selv eller Andre, ja ingensteds kan komme, uden han bæres; men nu venter jeg, at der er kun kort til hans Ulykke; thi vender nu Eders Øine mod Østen, hvor vor Gud færdes med et stort Lys.“ Da randt Solen op, og alle Bønderne saae paa den. I samme Øieblik gav Kolbein deres Gud et saadant Slag, saa Billedet brast gauske isønder, og der løb ud Muus saa store som Katte, tilligemed Øgler og Orme. Nu bleve Bønderne saa rædde, at Nogle af dem flygtede til Skibene; men da de sprang ud paa dem, løb de fulde af Vand, saa de ingen Vei kunde komme. Andre, som sprang til deres Heste, fandt dem ikke. Kongen lod derpaa Bønderne kalde til sig og siger, at han vil tale med dem, hvorpaa Bønderne vende tilbage, og Thinget sættes. Da reiste Kongen sig og tog Ordet: „ikke veed jeg, hvad denne Eders Støien og Løben monne betyde. Nu kunne I Selv see, hvad Eders Gud formaaer, som I nyligen pyntede med Guld og Sølv, og bare Mad og Kost til. See nu hvilke Skytsaander denne have nydt, Muus og Orme, Øgler og Padder, og ilde gjøre de, som ville tro paa Sligt og ikke lade af fra deres Daarlighed. Tager nu Eders Guld og Kostbarheder, som ligge strøet om paa Volden, og giver dem til Jeres Qvindfolk; men behænger herefter aldrig Stok eller Steen dermed. Her er nu tvende Kaar mellem os at vælge, enten at I antage Christendommen, eller holde Slag med mig endnu i Dag, og da vinde de Seier over de Andre, som den Gud vi troe paa vil forunde den.“ Da stod Dale-Gudbrand op og sagde: „Vi have nu faaet stor Skade paa vor Gud; men eftersom han ei vil hjælpe os, da ville vi nu troe paa den Gud, som Du troer paa.“ Derpaa antoge Alle Christendommen. Da døbte Biskoppen Gudbrand og hans Søn. Kong Olaf og Biskop Sigurd efterlode sig Lærere, og de, som før vare Uvenner, skiltes ad som gode Venner, og Gudbrand lod bygge en Kirke i Dalen.

Kong Olaf foer derpaa ud til Hedemarken og christnede den; men fordi han havde tilforn bortført Kongerne som Fanger, trøstede han sig ikke efter slig Stordaad til at fare vide om i Landet med saa Folk. Paa den Tid var kun en liden Deel af Hedemarken christnet; men paa dette Tog holdt Kongen ikke op før Christendommen var bleven indført overalt paa Hedemarken, Kirker indviede, og Lærere indsatte. Derpaa foer han ud til Hadeland og Thoten, forbedrede Folkets Sæder og hørte ikke op, førend hele Landet der var christnet. Derfra foer han til Ringerige, hvor ogsaa alle Mand gik over til Christendommen. Siden spurgte Folket paa Raumarige, at Olaf ogsaa tænkte sig did, hvorfor de samlede en stor Hær. De sagde mellem sig, at den Reise var dem uforglemmelig, som Olaf havde gjort did forrige Gang, og saaledes skulde han aldrig mere fare. Ikke destomindre beredte Kongen sig til Reisen. Da nu Kong Olaf foer op til Raumarige med sin Hær, kom Bondeforsamlingen imod ham ved en Elv, som heder Nizia, og Bøndernes Hær var stor. Da de mødtes begyndte Bønderne strax Slaget; men snart kom de til kort og toge Flugten. De bleve ved Slag tvungne til et bedre Sind, og strax antoge de Christendommen. Nu drog Kongen hele Fylket igjennem og forlod det ikke, førend alle Folk havde antaget Christendommen. Derfra foer han øster til Soløer og christnede den Bygd. Der kom Skalden Ottar Svarte

Cap. 120. Hedemarken christnes.

Cap. 120. Nizia (Nicia, eller vel rigtigst Nitia), nu Nitte-Elven i Nittedalen (Nitjudalr) paa Romerige.

til ham og bad om at vorde antagen iblandt hans Mænd. Vinteren før var Sveakongen Olaf død, og Ønund Olafsson blev da Enekonge over hele Svithjod. Kong Olaf vendte langt ud paa Vinteren tilbage til Raumarige. Der sammenkaldte Kong Olaf et talrigt Thing paa det Sted, hvor Eidsævis[1] Thing siden haver været. Han satte i Loven, at Oplændingerne skulde søge dette Thing, og at Eidsævis-Loven skulde gjælde for alle Fylker i Oplandene og vide omkring andensteds, hvilket og siden har fundet Sted. Da det nu vaaredes, begav han sig ud til Søen, lod sine Skibe tiltakle og foer om Vaaren til Tunsberg. Der sad han om Vaaren og den Tid, da der var mest folksomt, og der blev ført Varer til Byen fra andre Lande. Da var der god Tid over hele Viken, og nogenlunde lige til Stat; men der var meget dyr Tid overalt nordenfor.

Cap. 121. Kong Olafs og Einar Tambarskelvers Forlig.

Kong Olaf sendte om Vaaren Bud vester til Agder og heelt nord til Rogaland og Hordaland, og forbød at udføre derfra eller sælge hverken Korn, Malt eller Meel, og tilføiede, at han som sædvanligt vilde komme did med sine Folk til Gjæstebuds. Dette Bud foer om i alle Fylker; men Kongen opholdt sig i Viken om Sommeren, og foer alt øster til Lands-Ende. Einar Tambarskelver havde været hos Sveakongen Olaf, siden hans Svoger Svend Jarl døde, og havde som Kongens Mand af ham faaet store Forlehninger. Da nu Kongen var død, paakom Einar en stor Lyst til at komme til et fredeligt Forlig med Olaf Digre, og derom fore samme Vaar Ordsendinger imellem dem. Medens nu Kong Olaf laa i Elven, kom Einar Tambarskelver der med nogle Mænd, og efterat de havde handlet om Forlig, bleve de enige om, at Einar skulde fare nord til Throndhjem, og der tage alle de Jorder og Eiendomme i Besiddelse, som Bergljot havde faaet i Medgift. Derpaa foer Einar sin Vei nordefter; men Kongen blev tilbage i Viken og blev længe i Sarpsborg om Høsten og den første Deel af Vinteren.

Cap. 122. Kong Olafs og Erling Skjalgssons Forlig.

Erling Skjalgsson beholdt sit Rige saaledes, at heelt Nord fra Sognsø og øster til Lidandisnæs stode alle Bønder under ham; men han havde dog langt mindre kongelige Forlehninger end tilforn. Dog stod der saa stor Skræk af ham, at Ingen turde gjøre ham Noget til Tyngsel; thi syntes Kongen, at hans Magt gik for vidt. Der var en Mand, som hedte Aslak Fitjaskalle, som var ætstor og mægtig. Erlings Fader Skjalg og Aslaks Fader Askel vare Brodersønner. Aslak var en stor Ven af Kong Olaf, og Kongen bosatte ham paa Søndhordaland, hvor han gav ham et stort Lehn og store Indtægter, og befalede ham ei i nogen Deel at vige for Erling. Men dette blev ikke Noget af, saasnart Kongen ikke var i Nærheden; thi da vilde Erling raade, som han ellers pleiede, og han blev ingenlunde mere myg, fordi Aslak vilde trænge sig frem ved hans Side. Tilsidst gik deres Strid saa vidt, at Aslak ikke kunde beholde sit Syssel; men ilede til Kong Olaf og fortæller ham Forhandlingerne mellem ham og Erling. Kongen bød Aslak blive hos sig, indtil han kunde træffe Erling. Nu sendte Kongen Bud til Erling, at han om Vaaren skulde indfinde sig i Tunsberg hos ham. Da de traf hinanden holdt de et Stævnemøde, og Kongen sagde til ham: „Saa er mig sagt om Din Myndighed, Erling, at der er ingen Mand nord fra Sognsø til Lidandisnæs som kan have sin Frihed for Dig, endskjønt der ere mange Mænd, som formene sig odelsbaarne at være, og have sin Ret at

1) Dette Sted ansees for at have været Eidsvold, som ligger ved Mundingen af Mjøsen. Det dertil grændsende Sted synes at have hedt Eid-Sær.

Eidsævis- eller Eidsiva-Thing paa Romerige, see S. 78, 90.
Cap. 121. Elfr, d. e. Gøta-Elven, see S. 2 og 63.
Cap. 122. Sognsær, Sogn-Søen, see S. 153.

fordre af lige ædelbaarne Mænd, som de ere. Nu er her Eders Frænde Aslak, som synes at føle stor Ulempe af dette Eders Forhold, og jeg kan ikke ret vide, om han selv er Skyld deri, eller han maa undgjælde, at jeg haver sat ham til at værge hvad mit er. Men endskjønt jeg nævner blot ham, saa er der dog mange Andre, som føre samme Klagemaal for os, baade blandt dem, som sidde i vore Sysler, og blandt Fogder, som have vore Gaardsbrug at røgte, og ere pligtige til at gjæste mig og mit Folk." Erling svarer: „derpaa skal jeg svare i en Hast. Jeg negter aldeles, at jeg enten haver lagt Aslak eller nogen Anden, det til Last, at de ere i Eders Tjeneste. Men hiint nægter jeg ikke, at det er nu, som det længe har været, at Enhver af os Frænder vil være større end den Anden; derhos bekjender jeg ligesaa frit, at jeg er redebon til at bøie min Hals for Dig, Kong Olaf; men mere vanskeligt vil det blive mig at lude for Sælthorer, som er trælbaaren i al sin Æt, endskjøndt han nu er Eders Foged, eller for Andre, som ere hans Lige i Slægtfærd, endskjøndt I lægger dem Hæder paa." Nu lagde begges Venner sig i Talen og bade, at de vilde forliges, og sige som saa: at Kongen af Ingen kunde have saa kraftig Hjælp, som af Erling, „naar han maatte vorde Eders fuldkomne Ven." Paa den anden Side tale de for Erling, at han skulde vige for Kongen, og paastode at, om han holdt sig til Vens med Kongen, vilde det blive ham en let Sag, at faae udrettet hos Enhver Anden hvad han vilde. Saaledes endtes nu deres Møde, at Erling skulde beholde de samme Forlehninger, som han tilforn havde havt, hvorimod enhver Klage, som Kongen havde anlagt mod Erling, skulde bortfalde. Skjalg, Erlings Søn, skulde reise til Kongen og blive hos ham. Derpaa foer Aslak tilbage til sine Gaarde, og de vare nogenledes forligte. Erling foer ogsaa hjem til sine Gaarde og fulgte gammel Vane i at styre sit Rige.

Der var en Mand, som hedte Sigurd Thorerson, en Broder af Thorer Hund i Bjarkø. Sigurd blev gift med Sigrid Skjalgs Datter, en Søster af Erling. Deres Søn hedte Asbjørn, som i sin Opvæxt blev en saare væn Mand. Sigurd boede i Aumd paa Thrandarnæs, og var en meget rig og anseet Mand. Ikke var han gaaen i Kongens Tjeneste, og Thorer gik forsaavidt foran sin Broder i Værdighed, at han var Kongens Lendermand. Men hjemme paa sin Gaard stod Sigurd ingenlunde tilbage for Broderen i Pragt og Stadselighed. Saalænge Hedenskabet varede, pleiede Sigurd at have 3 Offringer hvert Aar, en ved Vinternatstid, en midtvinters og den tredie om Sommeren. Endog da han havde antaget Christendommen, holdt han paa samme Skik med sine Gilder. Han havde nemlig et stort Vennelag om Høsten, og Jule-Gjæstebud om Vinteren, hvortil han indbød mange Mænd; det tredie Gjæstebud havde han ved Paasketid, hvortil han og indbød Mangfoldige. Sligt vedblev han saalænge han levede. Sigurd døde paa Sotteseng da Asbjørn var 18 Aar gammel. Han var sin Faders eneste Arving, og fulgte samme Skik som Faderen, at holde tre Gilder hver Vinter. Kort efter at Asbjørn havde modtaget sin Fædrene-Arv, begyndte Aarfærden at forværres, og Folkets Kornavl mislykkedes. Men Asbjørn holdt sine samme Gilder, og havde Hjælp deraf, at der var gammelt Korn og gammelt Forraad af Alt hvad han dertil behøvede. Da det ene Aar var ledet og det andet kom, var Kornavlen ikke bedre end tilforn, og da vilde Sigrid, at nogle eller alle Gjæstebud skulde afskaffes. Det vilde Asbjørn ikke; men foer om Høsten omkring til sine Venner og kjøbte Korn, hvor han kunde overkomme; men fik det til Givendes af Nogle. Saaledes holdt han sine Gjæstebud ogsaa den Vinter; men Vaaren efter fik Folket kun liden Sæd i Jorden, fordi der intet Frøkorn var at faae kjøbt.

Cap. 123. Her begynder Fortællingen om Asbjørn Selsbane.

Cap. 123. Þrándarnes paa Aumd, nu Gd. Thronæs paa Hind-Øen i Senjen. Den af K. Øystein byggede skjønne Kirke, som fordum var Fylkes-Kirke, er den samme, som endnu staaer der. Her holdtes ogsaa Fylkes-Thinget, og efter dette Sted havde det nordligste Fylke i Halogaland Navn, see S. 24, 90.

35b

Da talte Sigrid om at Huuskarlene skulde formindskes. Det vilde Asbjørn ikke; men holdt sin gamle Skik i Alt. Den Sommer saae det atter ud til et Uaar for Kornet, hvortil kom det Rygte søndenfra, at Kong Olaf forbød at udføre Korn, Malt og Meel fra den sydlige til den nordlige Deel af Landet. Da mærkede Asbjørn, at det vilde blive vanskeligt at skaffe hvad der til en Huusholdning behøves, og besluttede at skyde paa Vand et Lastskib, han havde, der var stort nok til at holde ud paa Havet. Skibet var godt, Tilredselen udvalgt, og i Seilene var der Dugstriber af forskjellige Farver. Asbjørn gjorde sig reisefærdig, og tog med sig 20 Mand. De seilede nordenfra om Sommeren, og der fortælles Intet om deres Reise, førend de en Dag ved Afdags-Tid kom til Karmtsund, og landede ved Augvaldsnæs. Oppe paa Øen Kormt, kort fra Søen, stander der en stor Gaard, som heder Augvaldsnæs, der var en Kongsgaard og et ypperligt Gaardsbrug, som Thorer Sel, der var Kongens Foged, havde under sine Hænder. Thorer var en Mand af ringe Byrd; men havde svinget sig i Veiret som en driftig Mand, derhos var han snild i sin Tale, stadselig i Klæder, ærgjerrig og veg ikke let for Andre, og deri understøttedes han ved den Hjælp, han fik af Kongen. Desuden var han snarordet, og ligefrem og fri i sin Tale. Der lagde Asbjørn med sit Følge til om Natten; men om Morgenen, da det var bleven lyst, gik Thorer ned til Skibet med nogle Mænd, og spurgte hvem der raadede for det prægtige Skib? Asbjørn nævner sit og sin Faders Navn. Thorer spørger, hvor langt Reisen gjaldt og hvad hans Ærende var? Asbjørn svarer, at han vil kjøbe Korn og Malt, og siger, som Sandt var, at der var megen dyr Tid nord i Landet; „men os er sagt, at her er god Tid, og vil Du, Bonde, sælge os Korn? Jeg seer, at her ere store Kornstakke, og det vilde være os meget beleiligt, om vi ei behøvede at reise længere.“ Thorer svarer: „jeg skal give Dig den Beskeed, at Du ei behøver at reise længer for at kjøbe Korn, eller fare videre om her paa Rogaland; thi jeg kan sige Dig, at Du maa vende om her og ikke reise længere; hverken her eller andensteds kan Du faae Korn, eftersom Kongen forbyder at føre Korn herfra Nord i Landet. Far derfor tilbage, Halogalænder, det er det Bedste for Dig.“ Asbjørn svarer: „er det saa, som Du siger, Bonde, at vi ei her kunne faae Korn at kjøbe, vil jeg dog ikke destomindre udføre mit Ærende, og besøge min Slægt paa Sole og see min Frænde Erlings Bopæl.“ — Thorer: „hvor stort er Dit Frændskab med Erling?“ — Asbjørn: „Moder min er Søster hans.“ — Thorer: „det kan være, at jeg haver talt uvarligen, om Du er Ryge-Kongens Søsterson.“ Derpaa sloge Asbjørn og hans Mandskab Teltene ned og vendte Skibet til Havs. Thorer raabte til dem: „Farer nu vel og kommer hid igjen, naar I fare tilbage.“ Dette lovede Asbjørn, seiler sin Vei og kom om Qvælden til Jæderen. Asbjørn gik paa Land med 10 Mand; de andre 10 Mand vogtede paa Skibet. Da Asbjørn kom til Gaarden, blev han saare vel imodtagen, og Erling var meget munter imod ham. Han satte ham næst ved sig og spurgte ham om mange Tidender nord fra Landet. Asbjørn skjuler Intet for ham af sit Ærende, og Erling svarer, at dette faldt ikke vel til, da Kongen forbød Kornsalg. „Jeg kjender ingen Mand her,“ siger han, „som har Mod til at bryde Kongens Ord, og jeg har vanskeligt for at gjøre Kongen tilpas, eftersom Mange søge at forspilde vort Venskab.“ Asbjørn svarer: „Seent spørges Sandheden; mig er bleven lært i min unge Alder, at Moder min var fribaaren gjennem sin hele Slægtstavle, og tillige at Erling paa Sole var hendes gjæveste Frænde. Men nu hører jeg Dig sige, at Du ikke har den Frihed for Kongens Trælle her paa Jæderen, at Du kan raade over Dit Korn, som

---

Om Karmtsund, Øgvaldsnes og Kørmt, see S. 81, 83, 95.
Sóli paa Jadar, nu Gd. Sole eller Kirke-Sole paa Jæderen, see Olaf Tryggv. S. Pag. 114.

Du Selv vil." Erling saae paa ham, smilte gjennem Tænderne og sagde: „I Halogalændere kjende mindre til Kongens Magt end vi Ryger; men dristig Mand monne Du være hjemme i Din Tale, Frænde, og deri har Du ikke langt at slægte paa. Lader os nu først drikke engang, Frænde, og vi ville see i Morgen hvad der ved Dit Ærende kan være at gjøre." Saa gjorde de og vare lystige om Qvælden. Dagen efter taledes Erling og Asbjørn ved igjen, og Erling sagde: „jeg haver tænkt Noget over Dit Kornkjøb Asbjørn; men er det ikke Dig det Samme, hvem Du faaer til Kjøbmand?" Han svarede, at han aldrig ændsede af hvem han kjøbte Korn, naar Salget blev ham hjemlet. Erling sagde: „Mig synes det rimeligt, at mine Trælle have fuldt saa meget Korn, som Du kan behøve at kjøbe, og de ere ikke under Lov og Landsret, som andre Mænd." Asbjørn siger, at han antog dette Forslag. Nu blev der talet til Trællene om dette Kjøb, og de bare frem Korn og Malt, som de solgte Asbjørn, saa han ladede sit Skib med hvad han behøvede. Da han var reisefærdig, fulgte Erling ham paa Veie med Vennegaver, og de toge en kjærlig Afsked med hinanden. Asbjørn fik en god Bør, landede om Qvælden i Karmtsund ved Augvaldsnæs, og blev der om Natten. Thorer Sel havde strax spurgt Asbjørns Reise, og tillige at hans Skib var synklad. Thorer stævnede Folk til sig om Natten, saa han havde 60 Mand før Dag; med disse foer han Asbjørn imøde saasnart det var bleven lyst, og de ginge ud paa Skibet just som Asbjørn og hans Mænd vare paaklædte. Asbjørn hilsede Thorer, og Thorer spurgte hvad Slags Varer Asbjørn havde paa Skibet? Han siger, at det var Korn og Malt. Thorer svarer: „da mon Erling gjøre som han pleier, at slaae Kongens Ord i Vinden, og trættes ei ved at være hans Modstander i Alt, og underligt er det, at Kongen taaler Alt af ham." Thorer lod Munden løbe herom en Stund, og da han taug, siger Asbjørn, at Erlings Trælle havde eiet dette Korn. Thorer svarede hurtigen, at han ikke ændsede Erlings Konster „og nu er ikke andet for, Asbjørn, end at I gange i Land, ellers kaste vi Eder overbord; thi vi ville ingen Trængsel have af Eder, medens vi losse Skibet." Asbjørn saae, at han ikke var mandstærk nok imod Thorer; thi ganger Asbjørn og hans Folk paa Land; men Thorer lod hele Ladningen flytte fra Skibet. Da Skibet var losset, gik Thorer langs om Skibet og sagde: „I Halogalændere have godt Seil, tager det gamle Seil paa vort Lastskib og giver dem, det er fuldgodt for dem, som seile paa let Kjøl. Saaledes skiftedes Seilene. Efterat dette var skeet, foer Asbjørn bort med sine Kammerater, stævnede nord efter langs med Landet og standsede ikke, før han kom hjem tidlig paa Vinteren. Denne Færd spurgtes vidt og bredt, og Asbjørn havde ingen Umage den Vinter med at gjøre Gjæstebud i Stand. Thorer Hund indbød Asbjørn og hans Moder, tilligemed dem, som de vilde tage med sig, til Julegilde; men Asbjørn sad hjemme og vilde ikke reise, og det mærkedes paa Thorer, at han ansaae Asbjørn for at ringeagte hans Indbydelse, da han ei vilde komme. Thorer spottede nu meget over Asbjørns Reise: „Nu er der," sagde han, „stor Mon mellem den Agt, hvori Asbjørn holder sine Frænder, efter som han nu teer sig. Saa travelt han i Sommer havde med at besøge sin Frænde Erling paa Jæderen, vil han nu ikke fare til mig i det næste Huus. Jeg veed ikke om han tænker, at Selthorer ligger i Veien for ham paa hver Holme." Slige Ord og andre deslige spurgte Asbjørn efter Thorer. Asbjørn var meget ilde tilfreds med sin Reise, og det saa meget værre, som han hørte, at den saaledes var gjort til Latter og Spot; thi blev han hjemme om Vinteren og foer ingensteds til Gjæstebuds.

Asbjørn havde et Langskib staaende i et Nøst, og det var en Snekke paa 20 Rorsbænke, og efter Kyndelmesse lod han Skibet gaae paa Vand, tage al Redskaben frem og takle Skibet til. Derpaa stævnede han til sig Folk og sine Venner, saa han havde næsten Cap. 124. Sel-Thorers Drab.

90 Mand, alle velbevæbnede. Da han blev seilklar og fik Bør, seilede han langs Landet sørefter; men Vinden faldt ikke til, saa det gik seent. Da de kom længere sør, seilede de udenskjærs, udenfor det almindelige Skibsløb, saasnart det blev dem muligt. Der fortælles Intet om denne Færd, førend de 5te Dag Paaske om Qvælden kom udenfor Kormt. Denne Ø er saaledes beskaffen, at den er stor og lang, men ikke bred paa det videste, og udenfor den ligger det sædvanlige Skibsløb. Den er stærkt beboet; men hvor Øen vender mod Havet ere store Strækninger ubyggede. Asbjørn landede med Sine udenfor et Sted paa Øen, som var ubebygget. Efterat de havde opslaaet deres Telte, sagde Asbjørn: „nu skulle I blive her tilbage og bie mig, jeg vil gaae i Land paa Øen og speide efter hvad Nyt der kan være, som er os tilforn ubekjendt." Asbjørn havde slette Klæder og en bredskygget Hat, en Fork i Haanden, og var omgjordet med et Sværd under Klæderne. Han gik op paa Land og ind over Øen; men da han kom op paa en Bakke, hvorfra han kunde see til Gaarden paa Augvaldsnæs og frem til Karmtsund, saae han allevegne Folk færdes i mængdeviis til Lands og til Vands, og Alle søgte til Gaarden paa Augvaldsnæs. Dette syntes ham forunderligt, og derpaa gik han hjem til Gaarden didhen, hvor Tjenestefolkene lavede Mad. Af deres Tale, som han hørte, skillede han strax, at Kong Olaf var kommen der til Gjæstebuds, og at Kongen nu just var gaaen til Bords. Asbjørn vendte sig derpaa til Stuen, og da han kom i Forstuen, gik en Mand ind, en Anden ud; men Ingen lagde Mærke til ham. Stuen var aaben, og han saae, at Thorer Sel stod foran Høisædes-Bordet. Det var leden langt ud paa Qvælden, og Asbjørn hørte, at Folk spurgte Thorer om, hvad der var foregaaet imellem ham og Asbjørn, og tillige at Thorer havde en lang Fortælling derom, hvori han aabenbart afveg fra Sandheden. Blandt Andet hørte han en Mand sige: „hvorledes bar Asbjørn sig ad, da I lossede Skibet?" Thorer svarer: „da vi lossede Skibet bar han sig nogenlunde, dog ikke vel; men da vi toge Seilet fra ham, græd han." Da Asbjørn hørte dette, trak han Sværdet hart og rask, løb ind i Stuen, og hug til Thorer. Hugget ramte ham i Halsen, saa Hovedet faldt paa Bordet for Kongen; men Kroppen for hans Fødder, og Borddugen tilsøledes med Blod fra øverst til nederst. Kongen befalede at gribe ham og føre ham ud. Saa blev gjort. Der blev lagt Haand paa Asbjørn, og han blev ført ud af Stuen. Bordtøiet og Borddugene bleve tagne bort tilligemed Thorers Liig, og Alt hvad blodigt var sopet bort. Kongen var overmaade vred, men dog rolig i sin Tale, som han altid pleiede at være.

Cap. 125. Om Skjalg Erlingsson. Skjalg Erlingsson stod op, gik for Kongen og sagde: „nu monne det gaae som ellers ofte, at enhver Sag vil staae til Forbedring, som er i Eders Hænder. Jeg vil byde Dig Penge for denne Mand, paa det han kan beholde Liv og Lemmer. Alt Andet skibe og afgjøre I, Konge, som I vil." Kongen svarer: „er det ikke Dødssag, Skjalg, naar en Mand bryder Paaskefred? For det Andet, naar han dræber en Mand i Kongens Herberge? For det Tredie, naar han gjør mine Fødder til sin Huggeblok, endskjønt dette synes maaskee Dig og Din Fader at være en ringe Sag." — Skjalg svarer: „ilde er det, Konge, at dette mishager Eder; men ellers er Verket paa det Bedste udført. Men om end dette Verk tykkes Eder at være saa meget mod Eders Sind og saa betydeligt, venter jeg dog, at jeg modtager Noget for min Tjeneste af Eder, og der ere vist Mange, som sige, at I deri gjorde vel." Kongen svarer: „endskjønt Du har gjort Dig høiligen fortjent af mig, Skjalg, vil jeg dog ei bryde Loven, eller bortkaste min Værdighed for Din Skyld." Da vendte Skjalg sig om og gik ud af Stuen. Tolv Mænd havde været med Skjalg; disse fulgte ham Alle, og mange Andre ginge bort med

ham. Skjalg sagde til Thorarin Nefjolfsson: „dersom Du vil have mit Venskab, da læg al Vind paa, at Manden ei vorder dræbt før Søndag.“ Derpaa fore Skialg og hans Mænd afsted, toge en Korskude, som han aatte, og roede sørefter saa fort de kunde, og kom mod Dagskjæret til Jæderen. Strax ginge de op til Gaarden og til det Loft, hvor Erling sov. Skjalg løb saa hart imod Døren, at den brast itu ved Naglerne. Derved vaagner Erling og de Andre, som inde vare. Han kom i en Fart paa Benene, greb sit Skjold og Sværd, løb saa til Døren, og spurgte, hvo der foer saa voldsomt afsted? Skjalg nævner sig og beder ham lukke Døren op. Erling svarer: „det var ligest, at det var Dig, som bar Dig saa taabelig ad, eller er der Nogen, som forfølger Dig?“ Derpaa blev Døren lukket op. Nu sagde Skjalg: „endskjønt Du synes, at jeg farer saa hidsigen afsted, tænker jeg dog Din Frænde Asbjørn ei tykkes min Færd er for snar, der han sidder nord paa Augvaldsnæs i Lænker; mandigere var det, at drage did og staae ham bi.“ Derpaa havde Fader og Søn en Samtale med hinanden, og Skjalg fortæller hele Tildragelsen om Sæl-Thorers Drab.

Kong Olaf satte sig igjen i sit Sæde, da Alt i Stuen var sat i Stand, men var overmaade vred. Han spurgte hvorledes det gik med Morderen? Der blev ham svaret, at han sad under Vagt ude paa Svalen. Kongen siger: „hvi er han ikke dræbt?“ Thorarin Nefjolfsson svarer: „Herre, kalder I det ikke Mord, at dræbe Mænd om Natten?“ Da svarede Kongen: „sæt ham i Lænker og dræb ham i Morgen.“ Da blev Asbjørn lagt i Lænker og indelukket i et Huus om Natten. Dagen efter hørte Kongen Morgenmesse, og gik derpaa til Thinget, hvor han sad lige til Høimessen. Da han gik til Messen, sagde han til Thorarin: „mon ikke Solen nu være saa høit paa Himmelen, at Eders Ven Asbjørn nu monne hænges?“ Thorarin bukkede sig for Kongen og svarer, Herre „det sagde Biskop Sigurd forrige Fredag, at den Konge, som haver Alt i sin Vold, maatte taale store Sindsprøver, og salig er han, som hellere monne efterligne ham end hiin, som dømte Manden til Døden, eller dem som voldte Manddrab. Nu er det ikke langt til Morgen, og da er det Søgnedag.“ Kongen saae paa ham, og sagde: „Du maa nu raade deri, at han ei vorder dræbt i Dag; men nu skal Du tage ham under Din Forvaring, og vide maa Du for Sandt, at det gjælder Dit Liv, om han paa nogen Maade undkommer.“ Derpaa gik Kongen sin Vei. Thorarin gik didhen, hvor Asbjørn sad i Jærn, lod tage Lænkerne af ham og fulgte ham til en lille Stue, hvor han lod ham give Mad og Drikke, og sagde ham hvad Kongen havde bestemt, om Asbjørn løb bort. Asbjørn svarer, at Thorarin ei turde frygte. Thorarin sad længe hos ham om Dagen og sov der om Natten. Om Løverdagen stod Kongen op og gik i Fromesse, gik derpaa til Thinget, hvor der var kommen en stor Forsamling af Bønder, som havde mange Klager at føre. Der sad Kongen længe om Dagen, og det var seent, da Folk gik til Høimesse. Derefter gik Kongen til Bords. Da han havde faaet Mad drak han en Stund, saa at Bordene bleve staaende. Thorarin gik til den Præst, som havde Kirken under Opsyn, og gav ham to Ører Sølv for at han skulde ringe til Helgen, saa fort Kongens Borde bleve borttagne. Men da Kongen havde drukket saa længe han lystede, bleve Bordene borttagne. Da sagde Kongen, at det nu var den Tid, da Trællene skulde forføie sig til Morderen og dræbe ham. I samme Øieblik blev der ringet til Helgen. Da gik Thorarin for Kongen og sagde: „Helge-Fred maa vel denne Mand have, endskjønt han har ilde gjort.“ Kongen siger: „vogt Du paa ham, Thorarin, at han ei kommer bort.“ Da gik Kongen til Kirken og var tilstede ved Aftensangen; men Thorarin sad fremdeles om Dagen hos Asbjørn. Om Søndagen gik Biskoppen til Asbjørn, skriftede ham og gav ham Lov til at

Cap 126. Om Thorarin Nefjolfsson.

høre Hoimesse. Nu gik Thorarin til Kongen og bad ham faae Mænd til at passe paa Morderen. „Jeg vil nu," sagde han, „være fri for hans Sag." Kongen takkede ham derfor og fik Mænd til at passe paa Asbjørn, som nu igjen blev lagt i Lænker. Da nu Folk gik i Hoimesse, blev Asbjørn ledet til Kirken, og han stod udenfor Kirken, tilligemed sin Vagt; men Kongen og hele Almuen stod inde i Kirken ved Messen.

Cap. 127. Erlings Forlig med Kong Olaf.

Nu maa vi igjen fortælle, hvad vi kom fra, at Erling og hans Søn Skjalg holdt Raad om denne Vaande, og efter Skjalgs og Erlings andre Sønners Tilskyndelse bestemtes omsider, at de skulde samle en Hær og udsende Budstikke, hvorefter en stor Folkemagt i en Hast kom sammen. De gjorde sig i en Hast færdige, taklede deres Skibe til, og da Mandskabet optaltes, befandtes der at være næsten 1500 Mand. Med denne Krigsmagt fore de afsted og kom om Søndagen til Augvaldsnæs paa Kormt. De ginge op til Gaarden med hele Mandskabet, og kom just da Evangelium var bleven læst. De ginge strax til Kirken, toge Asbjørn og brød Lænkerne af ham. Ved denne Gny og Vaabenbrag løbe Alle ind i Kirken, som før vare ude. Men de, som i Kirken vare, saae Alle ud undtagen Kongen, som stod uden at see sig om. Erling og hans Sønner opstillede deres Mandskab paa begge Sider af det Stræde, som gik fra Kirken til Stuen, og Erling med sine Sønner stod Stuen nærmest. Da hele Messen var sungen, gik Kongen strax ud af Kirken, og gik først igjennem den aabne Plads mellem den opstillede Række, derpaa hans Følge, Mand for Mand, og saasnart han kom til Døren, stillede Erling sig for Døren, bøiede sig for Kongen og hilsede ham. Kongen hilsede ham igjen og bad Gud hjælpe ham. Nu tog Erling saalunde til Orde: „saa er mig sagt, at min Frænde Asbjørn haver gjort sig skyldig i en Misgjerning, og det er ilde, Konge, om dette er skeet Eder til Misnøie. Nu er jeg kommen for at tilbyde for ham Forlig og slige Bøder, som I Selv vilde have bestemt; men derved kjøbe ham Liv, Lemmer og Ophold her i Landet." Kongen svarer: „saa synes mig, Erling, som Du nu monne tykkes at have Asbjørns Sag i Din Vold, og ikke veed jeg, hvorfor Du nu lader som Du vilde tilbyde Forlig for ham; jeg tænker, at Du nu har sammendraget denne Hærskare, fordi Du agter at raade for, hvad der er os imellem." Erling svarer: „I skulle raade, Konge, og raade saa, at vi skilles vel forligte." — Kongen: „agter Du, Erling, at gjøre mig ræd, og kommer Du derfor hid saa mandstærk? Nei, det skal ikke skee, og tænker Du paa Sligt, da monne jeg ingenlunde fly." Erling svarer: „ikke behøver Du at minde mig om, at jeg tilforn som oftest har havt mindre Mandskab, end I, naar vi mødtes. Men nu skal jeg ikke dølge, hvad der boer i mit Sind, nemlig denne min Villie, at vi nu skulle forliges; thi ellers venter jeg, at der ei bliver flere Møder imellem os." Erling var da rød i Ansigtet som Blod. Nu gik Biskop Sigurd frem for Kongen og sagde: „Herre, jeg byder Eder paa Guds Vegne at adlyde mig, og at forliges med Erling, eftersom han tilbyder, at Manden beholder Liv og Lemmer, imod at Du i alt Andet raader for Eders Forligs-Vilkaar." Kongen svarer: „I skal raade." Da sagde Biskoppen: „Erling, giv Du Kongen en Borgen, som han synes om, siden overgive Asbjørn sig paa Naade i Kongens Vold." Erling stillede Kongen en Borgen, som han antog. Derpaa fik Asbjørn Liv og Fred, overgav sig i Kongens Vold og kyssede hans Haand. Derefter forføiede Erling sig bort med sit Mandskab, uden at der vexledes nogen Hilsen imellem dem; men Kongen gik ind i Stuen og Asbjørn med ham. Siden forkyndte Kongen Forligs-Vilkaarene saalunde: „det skal være første Vilkaar for vort Forlig, Asbjørn, at Du gauger under den Landslov, der befaler den Mand, som dræber Kongens Tjenestemand, at paatage sig samme Tjeneste, om Kongen vil. Nu vil jeg, at Du skal modtage det Foged-Ombud, som

Sæl-Thorer haver havt, og bestyre min Gaard her paa Augvaldsnæs." Asbjørn svarer, at det skulde være saa som Kongen vilde, „dog maa jeg fare først hjem til min Gaard og bringe mine Ting der i Orden." Dermed var Kongen tilfreds og foer til et andet Gjæstebud, som var gjort for ham. Asbjørn gjør sig nu reisefærdig med sine Kamerater, der alle havde opholdt sig i en Lønbugt al den Stund Asbjørn var borte. De havde havt Speidere ude, for at erfare hvorledes det gik ham, og vilde ikke fare bort, førend de herom havde faaet Vished.

Cap. 128. Om Thorer Hund og Asbjørn Sælsbane.

Siden gav Asbjørn sig paa Reisen, som han fortsatte indtil han om Vaaren kom nord til sin Gaard. Efter den Dag blev han kaldet Asbjørn Sælsbane. Ikke længe havde Asbjørn været hjemme, førend han og hans Frænde Thorer traf sammen og taledes ved. Thorer spørger Asbjørn omhyggeligen om hans Reise og om alle de Tildragelser, som under den vare indtrufne. Asbjørn fortalte Alt, som det var tilgaaet. Da sagde Thorer: „nu synes Du vel at have udslettet den Skam, da Du blev plyndret i Fjor Høst." — „Saa er det," svarer Asbjørn, „eller hvad tykkes Dig, Frænde?" — „Det skal jeg snart sige Dig," svarer Thorer, „den første Færd Du gjorde sør i Landet, var vel høist skammelig; men denne Skam kunde dog nogenlunde forbedres; men denne Færd er baade Din og Dine Frænders Skam, om det skal have Fremgang, at Du vorder Kongens Træl og Thorer Sels, den værste Mands, Ligemand. Viis Dig nu saa mandig, at Du heller sidder her paa Dine Eiendomme, og vi Frænder skulle saaledes styrke Dig, at Du aldrig mere kommer i slig Vaande." Deri fandt Asbjørn stort Behag, og før han og Thorer skiltes ad, blev det fast besluttet, at Asbjørn skulde sidde paa sin Gaard og ikke indfinde sig hos Kongen eller i hans Tjeneste. Saa gjorde han og sad roligen hjemme paa sine Gaarde.

Cap. 129. Kong Olaf christner Vors og Valders.

Efter at Kong Olaf og Erling Skjalgsson havde havt det Møde paa Augvaldsnæs, begyndte nye Tvistigheder imellem dem, der voxede saa meget, at det blev til fuldkomment Fiendskab. Om Vaaren foer Kongen til Gjæstebuds paa Hordaland og drog da ogsaa op til Vors, fordi han spurgte, at der var kun liden Tro blandt Folket der. Han holdt Thing med Bønderne paa et Sted, som heder Vang, og der kom en stor Mængde Bønder fuldtbevæbnede. Kongen befalede dem at antage Christendommen; men de udfordrede ham til Slag, og det kom saavidt, at de opstillede deres Mandskab paa begge Sider. Men da det kom dertil, kom der Bønderne en Skræk i Blodet, og Ingen vilde gaae i Spidsen. Saaledes valgte de omsider det, som var dem tjenligst, nemlig at underkaste sig Kongen og antage Christendommen, og Kongen forlod dem ikke, førend de Alle vare christnede. En Dag hændte det sig, at Kongen red paa Veien og sang sine Psalmer, men da han kom lige mod nogle Bakker, standsede han og sagde: „Mand efter Mand skal fortælle disse mine Ord, at jeg anseer det ikke Raadeligt for nogen Norges Konge, at fare mellem disse Bakker herefter." Det er og et Sagn iblandt Folk, at de fleste Konger efter den Tid siden derfor have vogtet sig. Derpaa foer Kongen ud til Ostrarfjord, og kom til sine Skibe, med hvilke han foer nord i Sogn, og lod sig der beværte om Sommeren. Da Høsten nærmede sig, vendte han ind i Fjordene, og foer derfra op til Valders, hvor Folket den Gang var hedensk. Kongen skyndte sig det forteste han kunde op til Vandet, kom uforvarendes paa Bønderne, tog deres Skibe og gik selv med alt sit Mandskab ombord paa dem. Siden udsendte han Budstikke og satte Thinget saa nær Vandet, at

Cap. 129. Vors, der Vángr, nu Vossevangen, see S. 114.
Austrar-fjørdr eller Ostrar-fjørdr, nu Øster-Fjord, der omgiver Øster-Øen, ford. Osta, i Nordhordland, see S. 50.
Vatnit. Herved maa forstaaes Mjøse-Vandet i Vangs Præstegjæld i Valders.

han kunde benytte Skibene, om han syntes at behøve dem. Bønderne søgte til Thinget med en stor og fuldtbevæbnet Hær, og da Kongen befalede dem at antage Christendommen, skrege Bønderne mod ham, bade ham tie, og gjorde stor Gny og Vaabenbrag. Men da Kongen saae, at de vilde ikke høre paa hvad han lærte dem og tillige, at de havde for stor en Folkeskare til at dem kunde gjøres Modstand, vendte han sin Tale om, og spurgte, om der var Folk paa Thinget, som havde Sager med hverandre, som de vilde han skulde forlige? Det fandtes snart paa Bøndernes Tale, at de havde mange Stridigheder imellem sig, endskjønt de samtligen havde forenet sig om at tale mod Christendommen. Men saasnart Bønderne begyndte at fremsætte deres Kæremaal, stræbede Enhver efter at faae nogle paa sin Side til at understøtte deres Sag, hvilket varede hele Dagen, indtil Thinget om Aftenen blev sluttet. — Saasnart Bønderne havde spurgt, at Kong Olaf var reist op om Valders og var kommen til deres Bygd, havde de udsendt Budstikke og indstævnet Frie og Ufrie, og med denne Hær fare de mod Kongen, saa der vide om i Bygden var øde for Folk. Da Thinget nu var sluttet, holdt Bønderne sig samlede, og saasnart Kongen havde Vished herom, gik han ombord paa sine Skibe, lod dem roe om Natten tværs over Vandet, gjøre Landgang i Bygden og lod røve og brænde der. Dagen efter roede de fra et Næs til et andet, og overalt lod Kongen brænde i Bygden. Da nu de Bønder, som havde samlet sig, saae hvad Kongen foretog sig, at han nemlig lod brænde og røve, og de saae Røg og Lue af deres Gaarde, splittedes Flokken ad, og hver stævnede hjem til Sit, for at see, om de kunde finde dem som hjemme vare. Saasnart der først kom Rift i Folkeskaren, foer Een bort efter den Anden, indtil hele Flokken var adsplittet. Da roede Kongen over Vandet igjen og brændte ogsaa paa den Side af Landet. Nu kom Bønderne til ham, bade om Miskundhed og tilbøde at underkaste sig ham. Han gav hver Mand, som kom til ham, Fred, naar han forlangte den, tilligemed deres Gods, og da var der Ingen, som negtede at antage Christendommen. Kongen lod derpaa Folket døbe og tog Gidsler af Bønderne. Længe opholdt han sig der om Høsten, og lod Skibene trække over et **Eid** mellem Vandene; men Kongen foer ikke langt op i Landet fra Vandene; thi han troede Bønderne ilde. Han lod bygge og indvie Kirker der, og indsatte Lærere. Da nu Kongen ventede at Frosten vilde komme, søgte han længere op i Landet, og kom frem paa Thoten. Arnor Jarleskald taler om at Kong Olaf havde brændt i Oplandene i det Qvad, som han digtede om hans Broder Harald:

Det gaaer i Æt, da Yngve,[1]
Gjævest' Mand blandt Alle,
Oplændings Gaard opbrændte;
Folket leed for Kongens Vrede.
Stærke Mænd ei sig bøie
For Kongen, Folkets Pryd,
Før det gaaer paa Fare løs.
Grams Fiende Galgen prøved'.[2]

Siden foer Kong Olaf Nord om Dalene alt til Dovrefjeld, og standsede ei før han kom til Throndhjem og heelt til Nidaros. Der lod han berede Vinterkost, og sad der om Vinteren. Dette var det 10de Aar af hans Kongedom.

1) Yngve, Kong Olaf af Yngveslægt. 2) Det hele Vers beskriver de forskjellige Voldsomheder, som Kongen udøvede paa denne Reise.

Bygdin, hvorom her er Tale, maa uden Tvivl være Vangs-Bygden.
Eid. Her menes Eidet imellem ovennævnte Mjøse-Vand og Slidre-Fjorden.

Sommeren før foer Einar Tambarskelver ud af Landet, og først vester til England. Der traf han sin Svoger Hakon Jarl og blev hos ham en Stund. Siden indfandt han sig hos Kong Knut og tog af ham store Gaver. Derefter foer Einar over Søen før efter alt til Romaborg; men kom tilbage Sommeren efter og reiste til sine Gaarde. Kong Olaf og han mødtes ikke den Gang. Cap. 130. Om Einar Tambarskelver.

Der var en Pige, som hedte Alfhild, der blev kaldet Kongens Trælqvinde, men var dog kommen af god Æt. Hun var en overmaade vakker Pige, som opholdt sig ved Kong Olafs Hird. Samme Vaar rygtedes, at Alfhild var med Barn, og Kongens fortrolige Venner vidste, at han var Fader til Barnet. Det hændte sig en Nat, at Alfhild blev syg, og kun faa Folk vare tilstede, nemlig nogle Koner, Præsten, Sighvat Skald og nogle faa Andre. Alfhild var saa haardt syg, at hun var nær Doden. Omsider fødte hun et Guttebarn, og det varede en Stund inden de skjelligen vidste, om der var Liv i Barnet. Men da Barnet skjød Pusten, endskjønt meget mat, bad Præsten Sighvat ile til Kongen og fortælle ham det. Han svarer: „jeg tør for ingen Deel vække Kongen; thi han forbyder hver Mand at afbryde sin Søvn, før han selv vaagner." Præsten svarer: „Noden byder at dette Barn strax faaer sin Daab; thi mig synes, at der er kun lidet Liv i det." — Sighvat sagde: „heller tør jeg vove paa at lade Dig døbe Barnet, end at jeg vil vække Kongen; thi skal jeg paatage mig Ansvaret, om Noget er forseet, og give Barnet Navn." Saa gjorde de; Barnet blev døbt, og fik Navnet Magnus. Morgenen efter, da Kongen var vaagnet og paaklædt, blev denne Begivenhed ham fortalt. Da lod Kongen Sighvat kalde til sig og sagde: „hvi var Du saa djærv, at Du lod mit Barn døbe førend jeg vidste noget derom?" Sighvat svarer: „thi jeg vilde heller give Gud to Mænd end Djævelen een." — Kongen: „hvorfor var det nødvendigt?" — Sighvat: „Barnet var Doden nær, og det monne blive Djævelens Mand, om det døde som Hedning; men nu blev det Guds Mand. Dertil kom, at jeg vidste, at om Du end var mig vred, gjaldt det ikke meer end mit Liv, og vil Du berøve mig dette for den Sags Skyld, da venter jeg at blive Guds Mand." — Kongen spurgte: „hvi kaldte Du Gutten Magnus, som ikke var vort Slægtnavn?" — Sighvat: „jeg opkaldte ham efter Kong Karl Magnus, som jeg vidste var den bedste Mand i Verden." — Da sagde Kongen: „en meget lykkelig Mand er Du, Sighvat, og ikke er det Underligt, at Lykke følger Forstand; men det er Forunderligt, som stundom hænder, at Lykken følger uvittig Mand, og at uforstandigt Raad vendes til Lykke." Kongen var da overmaade glad. Gutten blev opdragen og gav snart gode Forhaabninger, da Alderen tiltog. Cap. 131. Kong Magnus fødes.

Den samme Vaar gav Kongen i Aasmund Grankelssons Hænder Halvdelen af det Syssel paa Halogaland, som Harek af Thjotø tilforn havde havt heelt, deels som Lehn, deels til at udrede kongelig Beværtning. Aasmund havde et Skib, bemandet med næsten 30 vel bevæbnede Mand. Da Aasmund kom nord, traf han Harek og sagde hvad Kongen havde bestemt med Syslerne, og foreviste Kongens Fuldmagts-Beviser. Harek siger, at Kongen havde Raadighed til at give Syslerne til hvem han vilde; „dog gjorde ikke hine forrige Hovdinger saaledes, og formindskede ikke vor Ret, som ere ætbaarne til Magt af Kongen at faae, og gave den i Bønders Hænder, som Sligt ei tilforn have havt." Men endskjønt det mærkedes paa Harek, at dette var ham imod, lod han dog Aasmund tage mod Sysselet efter Kongens sendte Ord. Da foer Aasmund hjem til sin Fader, opholdt sig der en liden Stund, og foer siden nord til Halogaland til sit Syssel. Men da han kom nord til Langø, Cap. 132. Asbjørn Sælsbanes Drab.

Cap. 132. Langøy, nu Lang-Ø, en stor Ø i Vesteraalen.

boede der to Brødre, hvoraf den ene hedte Gunstein, den anden Karl, som begge vare meget rige og anseete Mænd. Gunsteiu var den ældste af disse Brødre og en stor Huusholdningsmand. Karl var en vakker Mand af Udseende, og prægtig i Klæder; men begge vare i mange Dele store Idrætsmænd. Der fik Aasmund en god Modtagelse, opholdt sig der en Stund og samlede de Indtægter af Sysselet, som han kunde faae. Karl talede med Aasmund om, at han vilde følge sør med ham til Kong Olaf og søge Hird-Tjeneste. Dertil opmuntrede Aasmund ham meget, og lovede sin Medvirkning hos Kongen til at Karl skulde faae det Ærende udrettet, som han attraaede, og saaledes gav Karl sig i Selskab med Aasmund. Aasmund spurgte, at Asbjørn Sælsbane var faret sør til Vaagestævnet[1] med et stort Lastskib bemandet med nær 20 Mand, og at han da var ventendes søndenfra. Aasmund og hans Følge fore nu deres Vei sørefter langs med Landet med Modbør, men dog kun liden Vind. Der kom nogle Skibe af Vaageflaaden seilendes imod dem, og de undersøgte hemmeligen Asbjørns Færd. Der blev dem sagt, at han var paa Veien sørfra. Aasmund og Karl vare Sengekammerater og ypperlige Venner. En Dag da Aasmund med sit Følge roede gjennem et Sund, seilede et Lastskib imod dem. Skibet var let at kjende, da det havde en høi Skandsekledning, var malet med hvid og rød Farve, og der var vævet farvet Dug i Seilet. Da sagde Karl til Aasmund: „ofte taler Du om, at Du er nysgjerrig efter at see Asbjørn Sælsbane, og ikke kjender jeg noget Skib, naar det ei er ham, som seiler der.“ Aasmund svarer: „gjør saa vel, Kamrat, og siig mig til naar Du kjender ham.“ Da Skibene løb hinanden paa Siden, sagde Karl: „der sidder Sælsbane ved Roret i en blaa Kappe.“ Aasmund svarer: „nu skal jeg gjøre Kappen rød. Derpaa afskjød Aasmund et Spyd mod Asbjørn, som traf ham midt paa Livet, og fløi igjennem ham, saa det stod fast i den øverste Deel af Bagstavnen, og Asbjørn faldt død ned fra Roret. Siden seilede hver sin Kaas og Asbjørns Liig blev ført nord til Thrandarnæs. Da lod Sigrid sende Bud til Bjarkø efter Thorer Hund, som kom tilstede, da de paa sædvanlig Maade pyntede Asbjørns Liig. Da de fore bort, uddeelte Sigrid Gaver iblandt sine Venner, og fulgte Thorer til Skibs; men før de skiltes ad, sagde hun: „saa er det nu Thorer, at Asbjørn, Søn min, lydde Dine Venneraad; men han beholdt ikke Livet til at lønne Dig efter Fortjeneste; og endskjønt jeg ikke har hans Evne, skal jeg dog vise min Villie. Her er en Gave jeg vil give Dig, som jeg ønsker maa komme Dig til Nytte.“ Det var et Spyd. „Her er det Spyd, som stod igjennem Asbjørn, Sønnen min, og der er endnu Blod paa, for at Du kan mindes, at det passer til det Saar, som Du saae paa Din Brodersøn Asbjørn. Nu var det en mandig Gjerning, om Du kastede dette Spyd saaledes af Dine Hænder, at det stod i Olaf Digres Bryst, og nu kan jeg sige Dig, at Du vorder hver Mands Nidding, om Du ikke hevner Asbjørn.“ Derpaa vendte hun sig om, og gik bort. Thorer blev saa vred over hendes Ord, at han ei kunde svare. Hverken tænkte han paa at kaste Spydet fra sig, ikke heller agtede han paa Bryggen, saa han vilde være falden i Havet, dersom ikke hans Mænd havde grebet i ham og støttet ham, da han

1) Et Sted paa Halogaland, hvor der holdtes Marked og Thing, og hvor der var en Samlingsplads for Fiskere. Der er endnu stort Fiske om Vinteren.

Vâgar (Kirkjuvâgar), nu Vaagen paa Øen Øst-Vaagen. Her holdtes hvert Aar, i Anledning af det overordentlig betydelige Skrei-Fiskeri, et stort Kjøbstævne eller Marked, hvortil man søgte fra alle Landets Egne; men først ved Aar 1120 lod Kong Øystein Magnusson bygge Boder for Fiskerne, samt en Kirke paa dette Sted. Nogen egentlig Kjøbstad har her dog neppe nogensinde været, uagtet Kong Olafs Forordning af 14 Aug. 1385 kunde give Anledning til at formode det (cfr. Kraft Norg. Beskr. VI. 415 f.).

gik ud paa Skibet. Det var et Fjær-Spyd,[1] ikke stort, men Grebet var guldbeslaget. Nu roede Thorer afsted med sine Folk, og hjem til Bjarkø. Aasmund og hans Følge foer ogsaa deres Vei, indtil de kom før til Throndhjem, hvor de indfandt dem hos Kong Olaf, og Aasmund fortalte Kongen hvad der var hendet dem paa Reisen. Karl blev Kongens Hirdmand, og Venskabet vedligeholdtes mellem ham og Aasmund. De holdt ikke de Ord dulgte, som vare faldne mellem Aasmund og Karl før Asbjørn dræbtes; thi de fortalte selv Kongen dem. Men da gik det som Ordsproget siger, at Enhver har en Ven iblandt sine Uvenner. Der vare Nogle tilstede, som lagde Mærke til disse Ord, og siden kom de for Thorer Hunds Øren.

Da det led ud paa Vaaren, taklede Kong Olaf sine Skibe til og foer før efter om Sommeren langs med Landet. Han holdt Thing med Bønderne paa Veien, forligte Folk, rettede Landets Sæder, og tog imod Kongens Skatter, hvor han foer frem. Om Høsten farer han før til Landende, og da havde Kong Olaf christnet Landet overalt i de store Herreder, og overalt ved Love tilveiebragt Orden i Landet. Da havde han og lagt Orkenøerne under sig, som før er fortalt, ligesom han og ved Ordsendinger havde gjort sig mange Venner baade paa Island, Grønland og Færøerne. Kong Olaf havde sendt Kirketømmer til Island, hvoraf der byggedes en Kirke paa Thingvolden, der hvor Althinget er, og havde sendt en Klokke did, som endnu er der. Dette skede efterat Islænderne havde forandret deres Love og indført Christen-Retten efter de Ord, som Kong Olaf havde sendt dem. Siden den Tid fore mange anseete Mænd fra Island, som gik i Kong Olafs Tjeneste, saasom: Thorkel Eyolfsson og Thorleik Bollason, Thord Kolbeinsson, Thord Barkarson, Thorgeir Haavardsson, Thormod Kolbrunar-Skald. Kong Olaf havde sendt Vennegaver til mange Høvdinger paa Island, og de sendte ham igjen af de Ting, som der faaes, hvad de troede ham mest velkommen. Under dette Venskabs-Mærke, som Kongen gav Island, laae flere Ting, som siden aabenbaredes. Cap. 133. Om Kong Olaf.

Olaf Konge sendte den Sommer Thorarin Nefjolfsson til Island i sit Ærende, og Thorarin holdt med sit Skib ud af Throndhjems-Fjord da Kongen foer, og fulgte ham før til Møre. Da stak Thorarin til Havs og fik en saa staaende Bør, at han efter 4 Døgns Seilads landede ved Vestmanna-Øerne paa Island. Strax foer han til Althinget, og kom der just som Folk vare paa Lovbjerget, hvorhen han strax forføiede sig. Da Thingfolkets Sager efter Loven vare paadømte, tog Thorarin Nefjolfsson saalunde til Orde: „for fire Dage siden skiltes vi fra Kong Olaf Haraldsson, som sender Guds og sin Hilsen til alle Landets Høvdinger og Forstandere, saavelsom til hele Almuen, Mænd og Qvinder, Unge og Gamle, Rige og Fattige. Tillige lader han Eder vide, at han vil være Eders Drot, om I ville være hans Undersaatter, saa at han og I skulle være hverandres Venner, og hjælpe hverandre fuldeligen i alt Godt." Folket svarede venligen paa hans Tale, og sagde, at de med Glæde vilde være Kongens Venner, om han vilde være en Ven af dette Lands Folk. Da tog Thorarin atter Ordet: „Dette følger desuden Kongens Sendebud, at han vil i Venskab begjære af Nordlændingerne, at de give ham den Ø eller det Udskjær, som ligger udenfor Øfjorden, og kaldes Grimsø, hvorimod han vil give Eder af sit Land hvad Godt dette Lands Folk kunde bede ham om. Især sen- Cap. 134. Olafs Ordsending til Island, og Islændernes Raadslag.

1) Et Spyd med en skarp tveegget Spydsod. — Forklaringen over dette vanskelige Ord findes i Vigaglums-Saga Cap. 8, uden at dog Fortolkeren tilegner sig nogen afgjørende Mening.

Cap. 133. Þingvøllr, Thingvold, see S. 68.
Cap. 134. Grimsey udenfor Eyjafjørdr i Vadlaþing, Nord paa Island.

der han disse Ord til Gudmund paa Modrovold, til at understøtte denne Sag; thi han haver spurgt, at Gudmund der raader mest." Gudmund svarer: „Meget staaer min Hu til Kong Olafs Venskab, og dette agter jeg langt nyttigere, end det Udskjær han forlanger. Dog haver Kongen ei hørt ret, naar han troer jeg har mere Magt heri end Andre; thi Øen er nu bleven en Alminding. Dog ville vi, som have mest Nytte af Øen, have et Møde mellem os derom." Derefter ginge Folk til deres Telteboder. Efter dette havde Nordlændingerne et Møde imellem sig, aftalte den Sag, og Enhver lagde sit Ord til efter sit Tykke. Gudmund understøttede Sagen, og mange Andre rettede sig derefter. Da spurgte Nogle: hvi hans Broder Einar ei talede i denne Sag? „os tykkes at han har den bedste Indsigt i de fleste Ting." Da svarer Einar: „derfor er jeg saa faatalende i denne Sag, fordi Ingen haver spurgt mig derom; men skal jeg sige min Mening, da tænker jeg, at ligesaa godt som dette skeer, kan vore Landsmænd gjøre sig Kong Olaf skattepligtige og underkaste sig alle hans Paalæg, ligesom han har det med sit Folk i Norge, og denne store Byrde paalægge vi ikke alene os Selv, men vore Sønner og deres Sønner tillige-med vor hele Æt, samt hele Almuen, som boer og bygger i dette Land, der siden aldrig vil blive fri for denne Trældom. Men endskjønt nu denne Konge er en god Mand, som jeg vel troer han er, da monne det vel gaae herefter, som hidtil, naar der vorder Konge-Skifte, at de ere ujævne, Nogle gode, Nogle onde. Dersom nu Landets Mænd ville beholde deres Frihed, som de have havt siden dette Land byggedes, da er det ikke raadeligt at give Kongen den mindste Plet at fæste sig til her i Landet, ikke heller at yde ham nogen Slags paalagt Skyld eller Skat, der kan have Udseende af en Forpligtelse. Derimod holder jeg det for Anstændigt, at Folket sender Kongen de Vennegaver, som det synes, Høge eller Heste, Telte eller Seil, og andre Ting, som kunne være passende Sendinger, og disse ere vel anvendte, naar de lønnes med Venskab. Men om Grimsø har jeg det at sige, at om derfra Intet udføres, som kan tjene til Føde, da kan der underholdes en stor Krigshær, og dersom der er en udenlandsk Hær, som farer derfra med Langskibe, da tænker jeg der vil være Trængsel nok for den fattige Bondes Dør." Da Einar havde talet dette og forklaret Sagens hele Sammenhæng, blev hele Almuen enig om, at Saadant ei skulde tilstaaes, og Thorarin indsaae let hvad Udfald hans Ærende vilde faae.

Cap. 135. Islændernes Svar. Dagen derpaa gik Thorarin til Lovbjerget og fremmede igjen sit Ærende med disse Ord: „Kong Olaf sender Bud til sine Venner her i Landet, blandt hvilke han nævnede Gudmund Eyolfsson, Snorre Gode, Thorkel Eyolfsson, Skapte Lagmand og Thorstein Hallsson, og lader dem sige ved mig, at de skulle indfinde sig hos ham i Venne-Besøg, og tilføiede, at I ikke skulde undslaae Eder for denne Færd, om I agtede hans Venskab noget værdt." I deres Svar takkede de Kongen for sit Bud; men erklærede at de vilde sige Thorarin senere hen Besked om deres Færd, naar de havde nærmere overveiet Sagen Selv og med deres Venner. Da nu Høvdingerne overlagde Sagen imellem sig, sagde Enhver sin Mening om Reisen. Goden Snorre og Skapte fraraadede at gjøre dette farlige Forsøg med Norges Mænd, nemlig at alle de Mænd, skulde paa engang fare bid fra Island, som havde mest at raade i Landet. De tilføiede, at de af denne Ordsending, saavelsom af hvad Einar havde sagt, droge den Mistanke, at Kongen heller agtede at bruge Pinsler og Tvang mod Islænderne, om han fik raade. Gudmund og Thorkel Eyolfsson dreve derimod meget paa at følge Kong Olafs Ordsending, og kaldte dette en Hæders-Reise. Men da de havde betragtet Sagen fra alle Sider mellem sig, blev det omsider fast besluttet, at de ikke skulde reise selv, men Enhver af dem skulde i sit Sted sende en Mand, som de dertil ansaae mest skikket. Efter dette Udfald sluttedes Thinget,

og der blev ingen Udreise den Sommer. Thorarin gjorde to Reiser den Sommer og indfandt sig om Høsten hos Kong Olaf, som han fortalte Udfaldet af sin Reise, samt at nogle Høvdinger eller deres Sønner monne komme fra Island efter hans Sendebud til dem.

Cap. 136. Om Færøingerne.

Samme Sommer kom fra Færøerne til Norge, efter Kongens Indbydelse, Gille Lagmand, Leif Øsursson, Thoralf af Dimon med mange andre Bondesønner. Thrand i Gata gjorde sig og færdig til Reisen; men just som han skulde reise, fik han Slag, saa han ingensteds kunde komme og blev derfor efter. Da nu Færøingerne indfandt sig hos Kong Olaf, kalder han dem til sig til en Samtale, hvori han aabenbarer dem Hensigten af den Reise, han havde paalagt dem, nemlig, at han vilde have Skat af Færøerne, og tillige at Folket der skulde underkaste sig de Love, som Kongen satte dem. I dette Møde fandtes det af Kongens Ord, at han vilde gjøre de færøiske Mænd, som der vare komne, ansvarlige, dersom de ved Ed binde dem til at slutte denne Forening. Ogsaa tilbød han de Mænd, som ham syntes der de gjæveste, at gaae i hans Tjeneste og modtage Hæder og Venskab af ham. Men hine færøiske Mænd optoge Kongens Ord saaledes, at de maatte frygte for hvilken Vending deres Sag vilde tage, dersom de ikke undergik Alt hvad Kongen begjærede. Omendskjøndt de holdt flere Stevnelag om denne Sag før den endtes, fik dog omsider Kongens Forlangende Fremgang. Leif, Gille og Thoralf ginge i Kongens Tjeneste og bleve hans Hirdmænd, og de med alle deres Reisefæller svore Kong Olaf den Ed, at de Love og den Landsret, som han satte for dem, skulde overholdes i Færøerne tilligemed den Skattegjeld, som han paabød. Siden beredte Færøingerne sig til Hjemreifen, og ved Skilsmissen gav Kongen dem, som vare gangne i hans Tjeneste, Vennegaver, hvorefter de fore deres Vei. Nu lod Kongen et Skib tiltakle, bemandede det og sendte Mænd til Færøerne for at modtage den Skat af Indbyggerne, som de skulde betale ham. De bleve seent færdige, men fore omsider, og om deres Reise er det at fortælle, at de ikke kom tilbage, og heller ingen Skat, den næstfølgende Sommer; thi der var Ingen kommen til Færøerne og ingen Mand havde der indkrævet Skatten.

Cap. 137. Thords og Ketils Giftermaal.

Kong Olaf foer om Høsten til Viken, og sendte Bud forud til Oplandene, for at bestille Gjæste-Herberge for sig, da han agtede om Vinteren at fare did. Siden gjorde han sig reisefærdig og foer til Oplandene. Der blev Kongen den Vinter, foer omkring i Gjæstebud og rettede paa de Dele, som ham syntes at tiltrænge Forbedring. Ligesaa forfremmede han Christendommens Sag, hvorsomhelst han syntes det behøvedes. Det indtraf, medens Kong Olaf var paa Hedemarken, at Ketil Kalf af Ringenæs beilede til Gunhild, en Datter af Sigurd Syr, og Kong Olafs Moder Aasta. Gunhild var en Søster af Kong Olaf, og derfor tilkom det Kongen at give Tilsvar og Bestemmelse i Sagen. Han tog den venskabeligen; thi han vidste om Ketil, at han var en ætstor og rig Mand, der var forstandig og en stor Høvding, ligesom han alt længe havde været Kong Olafs store Ven, som forhen fortalt. Alt dette bidrog til, at Kongen undte Ketil dette Giftermaal, og saaledes gik det for sig, at Ketil fik Gunhild. Kong Olaf var med i dette Bryllup. Derfra foer Kongen nord til Gudbrandsdalen og lod sig der beværte. Der boede en Mand ved Navn Thord Guttormsson paa en Gaard som heder Steig, og han var den mægtigste

---

Cap. 136. Dimon (meiri ɔ: større), nu Store-Dimen (Dujmin) imellem Sandø og Sørø, en af Færøerne.

Gata (i Gøto), en Gaard paa den sydlige Side af Østerø (Austrøy) i Færøerne, hvis Beboere ere bekjendte under Navnet Gøtuskeggjar (Gøteskjægger).

Cap. 137. Ringones, Ringnæs paa Hedemarken, see S. 206.

Steig, en betydelig Gaard, beliggende en god Fjerdingvei i Sydøst for Froens Kirke. Den siges at ligge i den nordre Deel af Gudbrandsdalen, hvilket dog er stridende saavel imod vore gamle Love (Eidsiva-Lovens Thingf. Balk), som Diplomer, hvori denne Egn henføres til den søndre Deel (see S. 49). I Slutningen af 12te Aarhundrede, og senere hen i Middelalderen, var Steig en Kongsgaard.

Mand i den nordre Deel af Dalen. Da Thord og Kongen mødtes, fremsatte Thord sit Frieri til Isrid Gudbrandsdatter, Kong Olafs Moster, eftersom det tilkom Kongen at give Tilsvar. Da nu Sagen var overveiet, blev det bestemt, at Giftermaalet skulde gaae for sig, og Thord fik Isrid. Siden blev Thord Kongens oprigtige Ven, saavelsom mange andre Thords Frænder og Venner, der saalunde fulgte hans Spor. Derpaa foer Olaf tilbage førefter over Thoten og Hadeland; derfra til Ringerige og saa til Viken. Om Vaaren foer han til Tunsberg, og blev der, medens der var Kjøbstævne og den største Tilførsel. Siden lod han Skibe tiltakle og havde mange Folk om sig.

Cap. 138. Om Islænderne.

Den samme Sommer kom Stein, en Søn af Skapte Lagmand, efter Kong Olafs Ordsending, fra Island, og med ham Thorodd, en Søn af Goden Snorre, Gellir, en Søn af Thorkel Eyolfsson og Egil, en Søn af Sidu-Hall, Broder til Thorstein. Gudmund Eyolfsson var død Vinteren før. Disse islandske Mænd indfandt sig hos Kong Olaf, saasnart dem gaves Adgang, og da de traf Kongen, bleve de vel modtagne og bleve Alle hos ham. Samme Sommer spurgte Kong Olaf, at det Skib var bleven borte, som han Føresommeren havde sendt til Færøerne efter Skatten, uden at Nogen havde spurgt hvor det var blevet af. Kongen udrustede da et andet Skib, bemandede det og sendte det til Færøerne efter Skatten. De gave sig paa Veien og stak ud i Havet; men der spurgtes ligesaalidet til dette, som til det forrige Skib, og der vare mange Gisninger om, hvor det var blevet af.

Cap. 139. Her begynder Knut den Mægtiges Historie.

Paa denne Tid var Knut den Mægtige, som Nogle kalde Knut den Gamle, Konge over England og Danavælde. Knut den Mægtige var en Søn af Svend Haraldsson Tveskjæg, hvis Forfædre i en lang Slægtrække havde regjeret over Danmark. Harald Gormsson, Knuts Farfader, havde tilegnet sig Norge efter Harald Gunhildssons Fald, taget Skatter deraf, og sat Hakon Jarl den Mægtige til at forsvare Landet. Danakongen Svend Haraldsson raadede ogsaa over Norge, og satte sin Svigersøn Erik Jarl Hakonsson til at værge Landet. Da raadede Brødrene Erik og Svend Hakonsson Landet, indtil Erik Jarl foer vester til England, efter sin Svoger, Knut den Mægtiges, Ordsending; men efterlod sin Søn Hakon Jarl, Søstersøn af Knut den Mægtige, til at bestyre Norge. Men da Olaf Digre kom til Norge, tog han først Hakon Jarl Eriksson til Fange og afsatte ham fra Riget, som før er bleven fortalt. Da foer Hakon til sin Morbroder Knut, og havde været hos ham bestandig indtil den Tid, som vi nu her i vor Saga er kommen til. Knut den Mægtige havde vundet England ved Slag og Vaaben og havde lang Møie, førend Landsfolket blev ham lydigt. Men da han der fuldkommen havde sat sig fast i Landsstyrelsen, mindedes han, at han ogsaa havde Ret til et Rige, som han ikke Selv havde under sit Værge, og dette var Norge. Han syntes at have Arveret til hele Norge; men hans Søstersøn Hakon tilegnede sig en Deel deraf, og syntes, at han havde mistet det med Skam. Aarsagen hvorfor Knut og Hakon havde forholdt sig rolige med Hensyn til deres Fordring paa Norge var den, at da Kong Olaf Haraldsson kom i Land i Norge, løb Almuen og Menigmand hobeviis sammen og vilde ikke høre Andet, end at Olaf skulde være Konge over hele Landet, endskjønt Nogle siden, da Folk ei syntes at være sig selv raadige formedelst hans Magt, søgte bort af Landet. Mange mægtige Mænd eller rige Bondesønner vare derfor farne til Knut den Mægtige og givet sig forskjellige Ærender. Men Enhver, som kom til Kong Knut og søgte hans Venskab, fik Hænderne fulde af Gaver. Der kunde og sees større Pragt og Herlighed end andensteds, baade med Hensyn til den Folkemængde, som dagligdags var der og den anden Stads, som var i det Herberge, han aatte og Selv var i. Knut den Mægtige tog Skat og Skyld af de Folkeslag, som rigest vare i Nordlandene; men i sam-

me Forhold, som han havde større Indtægt end andre Konger, gjorde han ogsaa meget større Gaver end enhver anden Konge. I hans hele Rige var saa god Fred, at Ingen vovede at krænke den. Landsfolket holdt og indbyrdes Fred og havde deres gamle Landsret. Af Sligt fik han stor Berømmelse i alle Lande. Men Mange blandt dem, som kom fra Norge, kærede deres Nød og forestilte Hakon Jarl, ja Nogle Kong Knut Selv, at Norges Mænd vare beredte til at vende tilbage til Kong Knuts eller Hakon Jarls Regjering, og modtage af dem deres Frelse. Denne Tale faldt vel i Jarlens Sind, og han kærede den igjen for Kongen, som han bad forsøge, om Kong Olaf vilde overgive dem Riget, eller dele det ved Forlig, og Mange understøttede Jarlen i det Samme.

Cap. 140. Kong Knuts Sendebud.

Knut den Mægtige sendte Mænd vestenfra England til Norge og udstyrede dem prægtigen til Reisen. De havde med sig den engelske Konge Knuts Brev og Segl. De indfandt sig hos Norges Konge, Olaf Haraldsson, i Tunsberg om Vaaren. Da det nu blev Kongen sagt, at der vare komne Sendemænd fra Knut den Mægtige, blev han derover meget ilde tilmode og siger som saa, at Knut monne ingen Mand sende did i det Ærende, som var ham eller hans Mænd gavnligt, og det varede nogle Dage, inden Sendemændene kunde komme for Kongen. Men da de fik Lov til at tale med ham, gik de for Kongen og frembare Kong Knuts Brev tilligemed det Ærende, som dermed fulgte, at Kong Knut kalder hele Norge sin Eiendom og paastaaer, at hans Forfædre før ham have havt dette Rige. Men fordi Kong Knut tilbyder alle Lande Fred, vilde han og her byde Alle Fred, om det lod sig gjøre, og vilde ei overfalde Norge med Hærskjold, om der gaves anden Udvei. Vilde nu Kong Olaf Haraldsson være Konge over Norge, da fare han til Kong Knut, tage Landet i Lehn af ham, vorde hans Mand og betale den Skat, som Jarlerne før ham havde betalt. Derpaa fremlagde de Breve, der indeholdt netop det Samme. Da svarer Kong Olaf: „det haver jeg hørt sige, efter gamle Fortællinger, at Danakongen Gorm ansaaes for en gild Folkekonge, endog han raadede over Danmark alene; men de følgende Konger tykkedes dette at være for lidet. Siden er det kommen dertil, at Kong Knut raader ene over Danmark og England, og haver tillige undertvunget en stor Deel af Skotland. Nu fordrer han ogsaa min Fædrene-Arv af mine Hænder; thi skulde han omsider vise nogen Maadehold i sin Begjærlighed. Eller mon han agter at raade over alle Nordlandene? Eller vil han opæde al Kaal i England? Dette skal han før orke, end at jeg lægger mit Hoved under ham, eller viser ham eller nogen Anden Underdanighed. Nu skulle I sige ham disse mine Ord: at jeg vil værge Norge med Od og Eg, saalænge mig Levedage forundes, og betale ingen Mand Skat af mit Rige." Efter denne Besked gjorde Kong Knuts Sendemænd sig reisefærdige og vare ingenlunde glade ved deres Ærende. Sighvat Skald havde været hos Kong Knut, der gav ham en Guldring, som veiede en halv Mark. Der var og Skalden Berse Thorfeson, som Kong Knut gav to Guldringe, der hver for sig veiede to Mark, og dertil et med Guld inddrevet Sværd. Saa qvad Sighvat:

Bjørneunge![1] den herlige Knut
Priset af vældige Daad,
Gav os begge gilde Gave,
Da Kongen vi funde;
Mark Guld eller meer han Dig gav,
Men mig gav han en halv,
Derhos det skarpe Sværd;
Gud alvidende raader.

1) Berse en Bjørnunge, og Berse var den Digters Navn, Sighvat tiltaler.

Sighvat Skald gav sig meget af med Kong Knuts Sendemænd og spurgte dem om mange Tidender. De besvarede alle hans Spørgsmaale om deres Samtale med Kong Olaf og Udfaldet af deres Ærende. De sige, at Kongen havde taget tungt imod deres Forslag, „og vi vide ikke," sige de, „hvem han sætter sin Lid til, da han negter at blive Kong Knuts Mand og fare til ham, hvilket for ham var det bedste. Thi saa mild er Kong Knut, at Høvdinger aldrig gjøre ham saa meget imod, saa han jo tilgiver dem, saasnart de komme til ham og vise ham Lydighed. Endnu for ganske nyligen kom to Konger til ham nord fra Skotland, fra Fife; men han glemte sin Vrede og overgav dem alle de Lande, som de tilforn havde havt tilligemed store Vennegaver." Da qvad Sighvat:

Nord fra Midten af Fife
Gjæve Konge bærer
Sit Hoved ud til Knut,
Og det var Fredens Priis.
Tidt vandt Olaf Digre Sei'r,
Og aldrig mon han give
Sit Hoved her paa Jord
Til Priis for nogen Een.

Kong Knuts Sendemænd fore deres Vei tilbage og havde god Bør over Havet. De indfandt sig siden hos Kong Knut og sagde ham Udfaldet paa deres Ærende, saavelsom Kong Olafs sidste Beslutningsord til dem. Kong Knut svarer: „ikke gjætter Kong Olaf ret, om han tænker, at jeg vil opæde al Kaal i England, heller vil jeg lade ham finde, at der boer andet end Kaal inden mine Ribbeen; thi fra hvert Ribbeen skal herefter komme kolde Raad for ham." Den Sommer kom Aslak og Skjalg, Sønner af Erling fra Jæderen, fra Norge til Kong Knut og fik der en god Modtagelse; thi Aslak var gift med Sigrid, en Datter af Jarlen Svend Hakonsson, og hun og Jarlen Hakon Eriksson vare Broderbørn. Kong Knut gav disse Brødre store Forlehninger der hos sig, og de vare i stor Anseelse.

Cap. 141. Olafs Forening med Sveakongen Ønund.

Kong Olaf stævnede til sig sine Lendermænd, og havde en Mængde Folk om sig den Sommer; thi der gik Rygte om, at Knut den Mægtige vilde fare vester fra England om Sommeren. Der var nemlig dem, som havde hørt af Kjøbmandsskibe, der kom vestenfra, at Knut samlede en stor Hær i England. Da det leed ud paa Sommeren, sandede Nogle, Andre negtede, at Hæren monne komme. Nu var Kong Olaf om Sommeren i Viken og havde Speidere ude for at erfare, om Knut kom til Danmark. Om Høsten sendte Kong Olaf Mænd øster til Svithjod til sin Svoger Kong Ønund, og lod ham sige Kong Knuts Ordsending og det Krav, som han hos Kong Olaf havde gjort paa Norge, hvortil han føiede, at, om Kong Knut underlagde sig Norge, vilde Ønund, i hans Tanker, kun kort Stund derefter beholde Sveaveldet i Fred. Han ansaae det derfor raadeligt, at de forenede sig til Modværge, og da, sagde han, vilde ikke mangle dem Styrke til at vove en Dyst med Kong Knut. Kong Ønund tog vel imod Kong Olafs Ordsending og lod ham svare, at han paa sin Side vilde indgaae Fællesskab med Kong Olaf, saa at Enhver af dem skulde staae ham, som først Hjælp behøvede, bi med sit hele Riges Magt. I disse Ordsendinger mellem dem bestemtes ogsaa, at de skulde mødes og pleie Raad med hinanden. Vinteren efter agtede Kong Ønund at fare over Vester-Gøtland; men Kong Olaf gjorde Anstalt til at tage Vintersæde i Sarpsborg.

Cap. 140. Fifi, nu Provindsen Fife, imellem Frith of Tay og Frith of Forth i det østlige Skotland.

Den Høst kom Kong Knut den Mægtige til Danmark og sad der om Vinteren med en talrig Folkeskare. Ham blev fortalt, at der fore Sendemænd med Bud mellem Norges Konge og Sveakongen, og at store Raad monne oplægges imellem dem. Om Vinteren sendte Kong Knut Mænd til Svithjod til Kong Ønund med store Gaver og Vennebud. Han lader ham sige, at han kunde sidde ganske rolig i denne Strid mellem Olaf Digre og ham; „thi Du Ønund," siger han, „og Dit Rige skal være i Fred for mig." Da nu Sendemændene kom til Kong Ønund, frembare de Gaverne, som Kong Knut sendte ham, samt de venlige Bud. Kong Ønund hørte just ikke gjerne deres Tale, og Sendemændene syntes at mærke, at Kong Ønund var mest tilbøielig til Venskab med Kong Olaf. De fore saaledes tilbage og fortælle Kong Knut Udfaldet paa deres Ærende; tillige bade de ham ikke vente noget Venskab af Kong Ønund. Cap. 142. Kong Knuts Sendemænd til Kong Ønund.

Den Vinter sad Kong Olaf i Sarpsborg og havde en stor Hærskare af Folk om sig. Da sendte han Halogalænderen Karl nord i Landet i sit Ærende. Karl foer først til Oplandene, siden nord over Dovrefjeld og kom frem til Nidaros, tog der saa mange Penge, som han havde Kongens Befaling til, samt et godt Skib, som han syntes skikket til den Færd Kongen havde paalagt ham, og den var at fare nord til Bjarmeland. Det var saa aftalt, at Kongen skulde gaae i Fællesskab med Karl, og Enhver af dem have Halvdelen af Udbyttet. Tidligen om Vaaren satte Karl Kaasen til Halogaland, hvor hans Broder Gunstein lagde sig i Følge med ham og havde sine egne Kjøbmandsvarer med sig. Paa dette Skib vare nær 25 Mand, og strax om Vaaren seilede de nord til Finmarken. Da Thorer Hund spurgte dette, sendte han Mænd til Brødrene med det mundtlige Bud, at han agtede om Sommeren at fare til Bjarmeland, at han vilde seile i Følge med dem, og at de skulde dele Byttet, som blev gjort, lige imellem sig. Karl sendte ham det Svar tilbage, at Thorer maatte have 25 Mand som de havde, og da vare de villige til at dele det Bytte, som gjordes, i lige Dele, undtagen de Kjøbmandsvarer, som hver for sig kunde have. Da Thorers Sendemænd kom tilbage, havde han sat et Busse[1] Langskib, som han eiede, paa Vand og ladet det tiltakle, og paa dette Skib havde han sat 80 Mand ombord af sine Huuskarle. Over dette Mandskab havde Thorer alene Befaling, og han skulde have alt det Gods, som dermed paa Reisen vandtes. Da nu Thorer var seilklar seilede han nord efter langs med Landet, og traf Karl nord i Sandvær. Siden fulgtes de ad med god Vind. Gunstein sagde strax til sin Broder, da de traf sammen med Thorer, at Thorer, efter hans Mening, var vel mandstærk; „jeg tænker," sagde han, „at det er raadeligere vi snue om, og ikke fare saalunde, at vi ere ganske i Thorers Vold; thi jeg troer ham ilde." Karl svarede: „ei vil jeg vende tilbage; men dog er det Sandt, at, om jeg havde vidst, da vi vare hjemme paa Langø, at Thorer Hund vilde indfinde sig til denne Reise med saa stort Mandskab, som han haver, da monne vi have taget flere Folk med os." Brødrene talede herom med Thorer og spurgte hvad det betydede, at han havde mange flere Folk med sig, end som var aftalt imellem dem? Han svarer: „vi have et stort Skib, som behøver meget Mandskab, og mig tykkes der ei kan være for mange gjæve Gutter i saa farlig en Færd." De fore om Sommeren som oftest saa fort Skibene kunde gaae. Naar der var liden Bør gik Brødrenes Skib fortere, og da seilede de undaf; men naar Vinden var friskere, halede Thorer ind paa dem. Sjelden vare de samlede; men vidste dog Cap. 143. Bjarmelands-Færd.

1) Busse bruges endnu i daglig Tale om hvad der er stort og svært.

Cap. 143. Bjarmaland, see S. 77.
Mørkin, Finnmørk, (Finmarken), see S. 76—77.
Sandver, omtrent 5 Mile nordenfor Byen Tromsø.

altid af hverandre. Da de nu kom til Bjarmeland, lagde de strax til ved Kjøbstaden og Kjøbstævnet begyndte. Alle de, som havde Penge at betale med, fik fuldt op af Varer. Thorer fik ogsaa en Mængde Varer af Graaverk, Bæver- og Sobel-Skind. Karl havde og mange Penge med sig, hvormed han kjøbte mange Skindvarer. Da Markedet var endt, holdt de ud efter Vinaaen, og da blev Freden med Landsfolket opsagt. Da de kom ud af Aaen, holdt de et Sømands-Stævne, og Thorer spørger Mandskabet om det havde Lyst at gaae paa Land og skaffe sig Bytte. De svarede, at Lysten dertil var meget stor, dersom noget Bytte laa dem for Øine. Thorer svarede, at der var Bytte at faae, om Reisen blev god; men at der efter al Rimelighed var Fare forbunden med denne Færd. Alle sagde, at de vilde prøve, dersom der var Haab om Bytte. Thorer svarer, at der var saaledes beskaffent, at naar rige Mænd døde, skulde alt løst Gods skiftes imellem den Døde og Arvingerne. Han skulde have Halvdelen eller en Trediedeel og stundom mindre, og dette Gods skulde bæres ud i Skoven, stundom i Høie og nedgraves i Muld, stundom blev og Huus bygget dertil. Han siger tillige, at de skulde gjøre sig færdige til dette Tog ved Afdags-Tid. Det blev aftalt, at den Ene ikke skulde undrømme fra den Anden, og at Ingen skulde holde sig tilbage, naar Styrmanden befalede dem at komme ombord igjen. De lode nu Folk blive tilbage for at passe paa Skibene og gaae derpaa op paa Land, hvor der først vare slette Volde dernæst store Skove. Thorer gik foran; men Brødrene Karl og Gunstein bagest. Thorer bad Mandskabet fare tyst, „og lader os skrælle Barken af Træerne," siger han, „saa det ene Træ kan sees fra det andet. De kom frem paa en stor Rydningsplads, hvor der var et høit Ski-Gjærde, hvorpaa der var et Led som var læst.[1] Sex Mand af Landsfolket skulde vaage hver Nat over Ski-Gjærdet, to hver sin Trediedeel af Natten. Da Thorer og hans Følge kom til Ski-Gjærdet, var Vagten gaaet hjem, og de som dernæst skulde vaage vare endnu ikke komne paa Vagt. Thorer gik til Ski-Gjærdet, stak Øxen øverst oppe i Gjærdet, halede sig op ved den og kom saa ind over Gjærdet paa den anden Side af Ledet. Karl var og kommen over Gjærdet paa den anden Side af Ledet. Saaledes kom Karl og Thorer lige hurtig til Porten, toge Slagbommen fra og lukkede Porten op, og da kom Mandskabet indenfor Skigarden. Da sagde Thorer: „indenfor denne Indhegning er en Høi, hvori Sølv og Guld og Muld er sammenblandet, griber denne an; men indenfor her staaer Bjarmernes Gud Jomala; ham være Ingen saa djærv at røve. Derpaa gange de til Høien og tage saa mange Penge, som de kunde bære i deres Klæder, hvormed fulgte meget Muld, som ventelig var. Derpaa sagde Thorer, at Mandskabet skulde drage bort, „og nu skulle I Brødre, Karl og Gunstein," siger han, „gaae først ud, og sidst vil jeg gaae." De vendte sig derpaa Alle hen til Ledet; men Thorer gik tilbage til Jomala, og tog en Sølvbolle, som stod paa hans Knæ, fuld af Sølvpenge. Han styrtede Sølvet i sin Pung; men stak Haanden i Hanken, som var paa Bollen og gik derpaa ud til Ledet. Det hele Reisefølge var kommen ud af Ski-Gjærdet, da de bleve vaer, at Thorer var bleven tilbage. Karl vendte om for at lede efter ham, og da de mødtes ved Ledet, saae Karl, at Thorer havde Sølvbollen der. Derpaa løb Karl hen til Jomala, og da han saae, at han havde et tykt Guldsmykke hængende om Halsen, løftede han Øxen, og hug Baandet, hvormed Smykket var bundet bag i Halsen, itu, og Hugget var saa stærkt at Hovedet røg af Jomala med et saa stort Brag, at Alle maatte undre sig derover. Derpaa tog Karl

1) Lukket i Laas.

Vina, Dvina-Floden, see S. 77.

Smykket, og siden ilede de afsted. Men aldrig saa snart skede Knaldet, før Vagtmændene kom frem paa Rydningspladsen og blæste strax i deres Horn. Dernæst hørte de Luren trindt omkring sig blæse Folk sammen. Da ilede de til Skoven og ind i den; men hørte Raab og Skrig bag Rødningen af de sig nærmende Bjarmer. Thorer Hund gik bagerst blandt sit hele Mandskab og foran ham ginge tvende Mænd, som bar en stor Sæk imellem sig, hvori der var Noget, som var ligest Aske. Dette tog Thorer i sin Haand og strøede det paa Veistien; men stundom kastede han det over Folket. Saaledes kom de frem af Skoven, ud paa Volden, men hørte bestandigen, at Bjarmerne fore efter dem med Raaben og en forfærdelig Gaulen. Bjarmernes Hær styrtede efter dem frem paa Volden og paa begge Sider af dem; men hverken Bjarmerne eller deres Vaaben kom dem saa nær, at der tilføiedes dem nogen Skade, hvoraf de mærkede, at Bjarmerne ikke saae dem. Da de nu kom til Skibene, ginge Karl og hans Broder først ombord; thi de vare de forreste; men Thorer var længst tilbage paa Landet. Saasnart Karl med sine Folk vare komne ombord, kastede de Teltene af, løste Landtaugene og heisede Seilene, hvorefter Skibet i en Hast gik til Søes. Derimod gik det ikke saa fort med Thorer og hans Folk, da deres Skib ikke var saa let at haandtere, saaledes at, da de gik under Seil, var Karl med sit Følge kommen langt undaf Landet. Begge Skibe seilede over **Gandvik**. Natten var endnu lys og begge seilede Nætter og Dage, indtil Karl med sit Mandskab en Dag ved Afdags-Tid lagde i Land ved en Ø, lode Seilene falde, kastede Anker og biede der indtil Ebben indtraf; thi der var en stærk Strøm imod dem. Nu kom Thorer efter og lagde sig ogsaa der for Anker. Derpaa satte Thorer med sine Folk en Baad ud, stege i den og roede til Karls Skib. Thorer steg ombord og Brødrene hilsede ham. Thorer bad Karl give sig Smykket. „Mig tykkes," siger han, „at jeg haver bedst fortjent de Smykker, som der bleve tagne; thi mig synes I kunne takke mig for, at I slap derfra uden Mandskade, og tillige tykkes mig, at Du, Karl, satte os i den største Skræk." Da svarede Karl: „Kong Olaf har Halvdelen i alt det Gods, som jeg samler paa denne Reise, og nu agter jeg ham Smykket; far Du til ham, om Du vil; det kan da være, at han giver Dig Smykket, om han ei vil beholde det, fordi jeg tog det fra Jomala." Da paastod Thorer, at de skulde gaae i Land paa Øen, og dele deres Bytte. Gunstein siger, at der nu var Strømskifte, og at det var Tid at seile, hvorpaa de lettede Anker. Da nu Thorer saae dette, foer han i Baaden og roede til sit Skib. Da havde Karl og hans Folk heiset deres Seil og vare komne langt, førend Thorer var kommen under Seil. De seilede nu saaledes, at Brødrene stedse vare forud; men paa begge Sider gjorde de den Fortgang de kunde. Saaledes fore de indtil de kom til **Geirsvær**, hvor det første Havneleie er for Nordfarerne. Did kom begge ved Afdags-Tid, og lagde sig der i Havnen ved Bryggeleiet. Thorers Skib laae inderst i Havnen; men Karls laae yderst. Da Thorer havde opslaaet Teltene, gik han paa Land og mange af hans Mænd med ham. De fore til Karls Skib, som da og var blevet vel forseet. Thorer prajede Skibet og bad Styrmændene gaae i Land, hvorpaa Brødrene og nogle Mænd med dem stege paa Land. Nu begyndte Thorer den samme Tale som før, og bad dem bringe det Gods, som de havde faaet i Bytte, paa Land til Deling. Brødrene meente, at det ei var nødvendigt, før de kom hjem til deres Bygd. Thorer sagde, at det var usædvan-

---

Gandvik, d. e. det hvide Hav i det nordlige Rusland. Navnet har man villet udlede enten af Gandr, en Slange, der skulde have Hensyn til dets slangeformige Bøining, eller af Gan. Trolddom; altsaa Troldviken, af de Trolde, som man tænkte sig boende derved.

Geirsver, uden Tvivl Gjesvær ved Mundingen af Tue-Fjorden paa den vestlige Side af Mager-Øen i Vest-Finmarken (cfr. Keilhaus Reise i Øst- og Vest-Finmarken S. 100).

ligt, ei at dele Byttet før i eget Hjem, og saaledes forlade sig paa Andres Ærlighed. De talede nogle Ord herom uden at blive enige. Da vendte Thorer sig bort; men han var ikke kommen langt, forend han vender tilbage, og siger at hans Kammerater skulde bie der. Derpaa kalder han paa Karl og siger, at han vil tale i Eenrum med ham. Karl gik ham imøde; men da han kom nærmere, stak Thorer til ham med Spydet, saa det stod igjennem ham. Da sagde Thorer: „nu kan Du, Karl, lære at kjende en Bjarkøing; jeg tænkte nok, at Du skulde føle Asbjørn Sælsbanes Spyd." Karl døde strax; men Thorer med sine Mænd ginge tilbage til Skibet. Da Gunstein og det øvrige Mandskab saae Karls Fald, løbe de strax til, toge hans Liig og bar det ombord i deres Skib, kastede Telte og Brygge af og stak fra Land. Derpaa heisede de Seil og fore afsted. Da Thorer og hans Mandskab saae det, toge de og deres Telte ned og gjorde sig i en Fart reisefærdige. Men da de heisede Seilet, gik Staet isønder og Seilet faldt ned tværskibs, saa det blev dem til megen Hinder før de kunde heise Seilene anden Gang. Gunstein var allerede kommen langt før Thorers Skib var kommen paa Skred, og nu brugte dette baade Seil og Aarer. Det samme gjorde Gunstein. Paa begge Sider skjøde de en dygtig Fart, Dag og Nat, dog saaledes, at de ikke hastigen naaede hinanden; thi saasnart de kom til de smale Sunde i Øerne, var Gunsteins Skib lettere til at vende. Dog halede Thorers Skib ind paa dem, saa at, da Gunstein kom ud for Leingjovik, vendte han mod Land, og løb med sit Mandskab op paa Land fra Skibene. Lidt senere kom Thorer der med sit Skib, sprang paa Land efter dem og forfulgte dem. Der var en Kone, som hjalp Gunstein til at skjule sig, og der fortælles, at hun var meget troldkyndig. Thorer og hans Mandskab vendte derpaa tilbage til Skibet og toge alt det Gods, som var paa Gunsteins Skib: men bare Stene i Stedet. Derpaa halede de Skibet ud paa Fjorden, huggede Hul i det og sænkede det i Grund. Derefter foer Thorer med sit Mandskab hjem til Bjarkø. Gunstein og hans Folk fore i Førstningen ganske hemmeligen paa smaa Baade om Natten; men laae stille om Dagen, alt indtil de kom forbi Bjarkø og ud af Thorers Syssel. Gunstein forføiede sig først hjem til Langø, hvor han opholdt sig en kort Stund, og foer strax derpaa søerefter, uden at standse før han traf Kong Olaf, som han fortæller Alt hvad der paa Bjarmelands-Færden havde tildraget sig. Kongen var ilde tilfreds med Reisen; men bød Gunstein at blive hos sig, og lover at hjælpe paa hans Sag naar Leilighed gaves. Gunstein tog med Tak mod Tilbudet og forblev hos Kong Olaf.

Cap. 144. Kongerne Olafs og Ønunds Møde. Kong Olaf var, som før sagt, den Vinter øster i Sarpsborg, da Knut den Mægtige sad i Danmark. Svea-Kongen Ønund red samme Vinter over Vester-Gøtland og havde mer end 3000 Mand med sig. Da fore Mænd og Ordsendinger mellem ham og Kong Olaf, og de satte hinanden Stævne at møde om Vaaren ved Konghelle. Af den Aarsag udsatte de Mødet, at de vilde vide, forend de kom sammen, hvad Kong Knut vilde tage sig for. Da det nu led ud paa Vinteren, gjorde Kong Knut sig færdig til med sin Krigsmagt at fare vester til England, og satte sin Søn Hørdaknut efter sig i Danmark, og med ham Ulf Jarl, en Søn af Thorkel Sprakalegg. Ulf var gift med Astrid, Kong Svends Datter, og Søster af Knut den Mægtige. Deres Søn, Svend, blev siden Konge i Danmark. Ulf Jarl var en særdeles udmærket Mand. Da Kongerne Olaf og Ønund spurgte, at Knut den Mægtige foer vester til England, ilede de til det aftalte Stævne, og mødtes i Konghelle ved Elven.[1] De havde et glad Møde, og de holdt mange Venne-Samtaler, hvis

1) Gøt-Elven.

Leingjovik, nu Lenviken ved Malanger-Fjorden, nordligst i Senjen, cfr. S. 24.

Indhold blev Almuen bekjendt; men de talede og meget mellem sig, som de To alene vidste, hvoraf Noget siden havde Fremgang, og blev aabenlyst for Enhver. Ved Kongernes Skilsmisse skistede de Gaver med hinanden og skiltes ad som gode Venner. Kong Ønund foer op til Gøtland; men Olaf nord i Viken, siden ud til Agder, og derfra nordefter langs med Landet, men laa meget længe i Eikundasund og biede paa Bør. Her spurgte han, at Erling Skjalgsson og Jæderboerne med ham laa med en samlet stor Hær. Det var en Dag, at Kongens Folk talede imellem sig om der var Sønden- eller Sydvest-Vind, eller om de med denne Vind kunde seile Jæderen forbi eller ei. De Fleste sagde, at Seiladsen var umulig. Da svarer Haldor Brynjolfsson: „det tænker jeg, at vi med denne Vind kunne seile Jæderen forover, om Erling Skjalgsson havde gjort Gjæstebud for os paa Sole." Da befalede Kong Olaf at tage Teltene ned og hale Skibene ud. Saa blev gjort. De seilede den Dag forbi Jæderen med den bedste Vind, og lagde om Qvælden til ved Hvitingsøerne. Derpaa foer Kongen nord til Hordaland og lod sig beværte i Gjæstebud.

Samme Sommer var et Skib seilet ud fra Norge til Færøerne, og paa dette Skib vare Sendemænd med de mundtlige Bud fra Kong Olaf, at Een af hans Hirdmænd, Leif Øsursson, eller Gille Lagmand eller Thoralf fra Dimon, skulde komme over til ham fra Færøerne. Da nu dette Bud kom til Færøerne og blev bragt Vedkommende selv, talede de mellem sig om, hvad der vel kunde ligge under denne Ordsending, og de vare samtlige af den Mening, at Kongen vilde undersøge Sammenhængen med den Begivenhed, som Nogle sagde for Sandt var skeet paa Øen selv, nemlig det Uheld, som var truffen Kongens Sendemænd, og de tvende Skibes Forliis, hvoraf ikke een Mand var bleven bjærget. Det blev da aftalt, at Thoralf skulde reise. Han gjør sig reisefærdig og tiltakler et ham tilhørende Lastskib, som han bemandede med 10 til 12 Mand. Da de vare seilklare og biede paa Bør, traf det sig paa Østerø hos Thrand i Gata, at han en Godveirsdag gik ind i Stuen, hvor hans tvende Brodersønner, Sigurd og Thord hiin Laage, Sønner af Thorlak, laae paa Stuebænken. Desuden var Gaut hiin Røde der, som ogsaa var en af deres Frænder, og alle vare Thrands Fostersønner og udmærkede Mænd. Sigurd var den ældste og deres Formand i Alt. Thord havde et Kjendings-Navn og blev kaldet Thord hiin Lave, endskjønt han var meget høi, dog var han i Forhold mere stærk og før. Da sagde Thrand: „hvor mange Ting kunne forandres i en Mands Levetid! Sjeldent var det, da vi vare unge, at unge Folk, som vare dygtige til Alt, sadde eller laae stille en Godveirsdag, og neppe skulde vore Forfædre have troet, at Thoralf fra Dimon skulde blive modigere og raskere end I. Nu tænker jeg, at det Førselsskib, som jeg har og staaer her i Nøstet, bliver saa gammelt, at det raadner under Tjæren. Her er nu alle Husene fulde af Uld, som hverken virkes eller sælges; det skulde ikke gaae saaledes til, om jeg var nogle Vintre yngre." Sigurd sprang op, kaldte paa Gaut og Thord og sagde, at han ei vilde taale Thrands Spotte-Tale. De ginge ud til Huuskarlene og skjøde Førselsskibet paa Vand. Derpaa lode de Skibsladningen bringe ned og ladede Skibet. Det manglede dem ikke paa Ladning hjemme, og Skibets Takkel var i Stand, saa at de om faa Dage bleve seilklare. De vare 10 eller 12 Mand paa Skibet. Thoralfs Skib og deres havde samme Vind, og de havde hinanden jævnligen i Sigte paa Havet. De kom i Land ved Herne ved Afdags-Tid, hvor Sigurd med sit

Cap. 145. Thoralfs Drab.

Cap. 144. Eikundasund, nu Ladepladsen Egersund i Jæderen og Dalernes Fogderi, see Rogaland S. 65.
Hvítingsøyjar, Hvidingsøerne, see foran Cap. 58.

Cap. 145. Herna, vel rigtigere Herdla, nu Herlø i Herlø Sogn og Mangers Præstegd. i Nordhordland, der i 10de Aarhundrede var Kongsgaard (Egils S. C. 59) og senere forekommer som Sæde for betydelige Høvdinger.

Skib lagde sig udenfor ved Stranden; men saaledes, at der ei var langt mellem begge Skibe. Det hendte sig om Aftenen da det var bleven mørkt, just som Thoralf og hans Folk lavede sig til at gaae til Sengs, at Thoralf gik selv Anden op paa Land for at opsøge et vist Sted. Da de vare færdige til at gaae ombord igjen, da sagde den Mand, som fulgte Thoralf, at der blev kastet et Klæde over hans Hoved, og han blev løftet op fra Jorden, og i det Samme hørte han et stort Brag. Siden fore de afsted med ham, og kastede ham overende; men da der var Sø under ham, sank han under Vandet. Da han slap til Lands, foer han derhen, hvor Thoralf og han skiltes ad, og der fandt han Thoralf, hvis Hoved var kløvet lige til Skuldrene og var da død. Da Skibsfolket blev dette vaer, bare de hans Liig ud paa Skibet og lode det blive der Natten over. Da var Kong Olaf i Gjæstebud paa Lygre; og didhen sendte de Bud. Nu blev der ved Budstikke stævnet til Things, og paa dette Thing mødte Kongen. Did havde ogsaa Kongen ladet stævne Færøboerne fra begge Skibe, og de vare komne til Thinget. Da nu Thinget var sat, stod Kongen op og sagde: „Her er en Begivenhed indtruffen, der, som vel er, sjeldent høres. Her er en god Mand tagen af Dage, som vi ansee for sagløs; men er der nu nogen Mand paa Thinget, som kan sige, hvo dette haver voldt?“ Ingen vilde vedgaae det. Da sagde Kongen: „jeg kan ikke dølge min Mening, at dette Verk er øvet af Færøboerne selv. Mig tykkes det er gaaet saaledes til, at Sigurd Thorlaksson haver dræbt Manden; men Thord Laage har kastet hans Kammerat i Havet. Tillige tænker jeg Aarsagen hertil monne være den, at de vilde hindre Thoralf i Fortællingen om den Udaad, hvorom han havde sand Kundskab, nemlig det Mord og den Ugjerning, som jeg havde Mistanke om var øvet paa mine Sendemænd.“ Da han havde endt sin Tale, stod Sigurd Thorlaksson op og begjærede Ordet: „ikke haver jeg,“ siger han, „før talet paa Thinge, og ikke heller tænker jeg at blive anseet for at være ordfærdig Mand. Dog mener jeg, at der er Nødvendighed nok for Haanden at svare Noget paa dette. Den Gisning vil jeg gjøre, at den Tale, som Kongen haver holdt, er kommen fra en Mands Tungerod, som er langt uforstandigere og værre end han, og det er aabenbart kommen fra dem, som ville være vore Uvenner. Det er urimeligen talet, at jeg skulde være Thoralfs Banemand; thi han var min Fosterbroder og gode Ven. Havde Sagen sig anderledes og der var noget Udestaaende imellem mig og Thoralf, da er jeg dog født med den Forstand, at jeg heller monne prøve dette Verk paa Færøerne, end her lige under Eders Hænder, Konge. Thi vil jeg nu fralægge mig og mit hele Skibsmandskab dette Værk, og tilbyder mig derfor at gjøre Ed efter hvad der stander i Eders Lov. Eller om I finde det mere fyldestgjørende tilbyder jeg mig til Jærnbyrd, og jeg ønsker at I Selv er tilstede ved Renselsen.“ Da Sigurd havde ophørt at tale, vare der Mange, som understøttede hans Sag og bade Kongen om, at Sigurd maatte fralægge sig denne Beskyldning. Dem syntes, at Sigurd havde talet vel og meente Beskyldningen mod ham var usand. Kongen siger: „med denne Mand kan det forholde sig ganske forskjelligt; er der løiet ham Noget paa, da monne han være en god Mand; i andet Fald maa han være djærvere end vi have Prøve paa, og dette troer jeg snarest, hvorom jeg troer han Selv vil bære Vidne.“ Efter Folkets Bøn antog nu Kongen Sigurds Forpligt til Jærnbyrd. Han skulde Dagen efter komme til Lygre, hvor Biskoppen skulde forestaae Renselsen, og saaledes sluttedes Thinget. Kongen foer tilbage til Lygre; men Sigurd og hans Kamerater til deres Skib. Saasnart det begyndte at mørkne af Natten, sagde Sigurd til sine Skibsfolk: „Sandt at sige ere vi komne i en stor Vaande, i det en stor Løgn er os paadigtet, og denne Konge er en underfundig og svigefuld Mand. Vor Skjæbne er

---

Lygra, nu Lyren, i Sognet af samme Navn og Lindaas Præstegd. i Nordhordland.

let at forudsee, om han skal raade; thi først lod han dræbe Thoralf, og nu gjør han os til Ubodsmænd.[1] For ham er det en let Sag, at forvilde denne Jærnbyrd, og jeg tænker han slipper slet derfra, som prøver dette med ham. Nu kommer der en dygtig Fjeld-Blaf ud efter Sundet, og nu er det mit Raad, at vi heise vore Seil og stikke ud til Søes. Da fare Thrand en anden Sommer med sin Uld, om han vil have den solgt; men kommer jeg nu bort, da er det min Tanke aldrig mere at komme til Norge.“ Hans Kammerater ansaae dette for et snildt Raad, heiste deres Seil og lod det gaae om Natten ud til Søes det forteste de kunde. De standsede ei, før de kom til Færøerne og hjem til Gata. Thrand var ilde tilfreds med deres Reise; de svarede ham heller ikke venligen; men bleve dog hjemme hos Thrand. Morgenen efter spurgte Kong Olaf Sigurds Afreise, og tunge Rygter kom i Omløb om denne Sag, og der vare Mange, som troede, at Beskyldningen mod Sigurd var sand, omendskjønt de havde negtet og modsagt den for Kongen. Kong Olaf talede kun lidet om denne Sag; men syntes dog med Vished vide, at den Mistanke, som han havde, var grundet paa Sandhed. Kongen fortsatte derpaa sin Reise og tog Herberge hvor det var forberedet for ham.

Kong Olaf lod kalde for sig de Mænd, som vare komne fra Island, Thorodd Snorresson, Geller Thorkelsson, Stein Skaptason og Egil Hallsson, og tiltalede dem saalunde: „I have i Sommer talet med mig om, at I ville gjøre Eder færdige til at reise til Island; men jeg haver herpaa ikke givet Eder noget bestemt Svar. Nu vil jeg sige Eder, hvad min Agt er. Dig, Gellir, agter jeg at lade fare til Island, om Du vil bære mit Ærende did. Men Ingen af de øvrige Islændere, som nu ere her, maa fare til Island førend jeg haver erfaret hvorledes det Ærende, som Du, Gellir, skal bringe did, er løbet af.“ Da nu Kongen havde tilkjendegivet dette, tykkedes dem, som havde stor Lyst til at reise, men blev det forbuden, at der blev handlet ubilligen og haardt mod dem, og syntes at de sadde der i slet Behandling, som ufrie Mænd. Imidlertid gjorde Geller sig færdig til Reisen, foer om Sommeren til Island og havde med sig de Ordsendinger, som han næste Sommer frembar paa Thinget. Dette var Kongens Ordsending: han forlangte af Islænderne, at de skulde antage de Love, som han havde sat i Norge, samt give ham Thegn-Gilde og Næse-Gilde,[2] nemlig en Penge for hver Næse, og der gaaer 10 Penge paa en Alen Vadmel.[3] Tillige lovede han dem sit Venskab, om de vilde samtykke; men i andet Fald truede han dem med alt det Onde, som det stod i hans Magt at tilføie dem. Længe sad Folket og raadslog om denne Sag; men omsider bleve de eenstemmigen enige om, at negte alle de Skattegaver og Paalæg, som vare krævede af dem. Den Sommer foer Geller igjen fra Island over til Norge til Kong Olaf, og traf ham den Høst øster i Viken, just som han var kommen ned fra Gøtland, hvorom jeg agter at tale senere hen i Kong Olafs Saga. Da det led ud paa Høsten, søgte Kong Olaf nord til Throndhjem, og tog med sit Folk ind til Nidaros, hvor han lod sig berede Vintersæde. Den Vinter sad han i Kjøbstaden, og dette var det 13de Aar af hans Kongedom. Cap. 146. Om Islænderne.

Der var en Mand, som hedte Ketil Jamte, en Søn af Onund Jarl fra Sparabu, i det Throndhjemske. Han flygtede øster over Kjølen for Eystein Ildraade, opryddede Skove, Cap. 147. Om Jæmterne.

1) Forbrydere hvis Forbrydelse ene ved Døden og ei ved Bøder kan udsones 2) Frie Borgeres Skat, og Skat af hver enkelt Person. 3) En Alen Vadmel regnes for 4 til 5 Skilling. Næseskatten var altsaa omtrent en halv Skilling pr. Mand.

Cap. 147. Sparabú, Sparboen, see S. 52.
Jamtaland og Helsingjaland, see S. 67.

og byggede det Land, som nu heder Jæmteland. Didhen flygtede og en Mængde af Folk fra Throndhjem for denne Ufred; thi Kong Eystein lagde Thrønderne i Skat, og satte sin Hund, ved Navn Saur, til Konge over dem. Thorer Helsing var Ketils Sønneson, og han bebyggede Helsingeland, som efter ham har sit Navn. Da nu Harald Haarfager undertvang Riget med Magt, flygtede mange Folk ud af Landet for ham, baade Thrønder og Naumdøler, og da blev atter nye Bygder øster i Jæmteland, ligesom Nogle fore alt til Helsingeland, østenfor ved Havet, og bleve Sveakongen underdanige. Medens Hakon Adalsteens-Fostre var over Norge, blev der Fred og Kjøbmands-Færd fra Throndhjem til Jæmteland; men fordi Kongen var meget vennesæl, søgte Jæmterne østenfra til ham, underkastede sig ham villigen og betalte ham Skat, hvorimod han satte dem Lov og Landsret. De vilde heller bøie sig under hans Kongedom, end under Sveakongen, fordi de vare komne fra Nordmands Æt. Saa gjorde og alle Helsinger, som havde deres Æt fra den nordre Side af Kjølen. Dette holdt ved længe efter den Tid, indtil Olaf Digre og Sveakongen Olaf Svenske trættede om Landemærket. Da vendte Jæmterne og Helsingerne tilbage under Sveakongen, og da var Eidaskov den østre Lands-Grændse; men Kjølen den nordre, alt til Finmarken. Da tog Sveakongen Skat af Helsingeland, og ligesaa af Jæmteland. Nu meente vel Norges Konge Olaf, at Skatten af Jæmteland, ifølge Forliget mellem ham og Sveakongen, skulde ydes anderledes end fra gammel Tid havde været; men dog havde det længe staaet derved, at Jæmterne havde betalt Skat til Sveakongen, og af ham vare Sysselmænd satte over Landet. Ikke heller vilde Svearne høre andet paa den Tid, end at det Land, som laa østenfor Kjølen, hørte under Sveakongen. Det gik da, som saa ofte skeer, at endskjønt der var Svogerskab og Frændskab imellem Kongerne, vilde dog Enhver af dem beholde det Rige, som han tykkedes at have nogen Ret til. Olaf Konge havde nu ladet sende Bud om i Jæmteland, hvorlunde det var hans Villie, at Jæmterne skulde vise ham Lydighed, ellers truede han dem med haard Behandling; men Jæmterne besluttede ikke destomindre at ville vise Sveakongen Lydighed.

Cap. 148. Steins Saga. Thorodd Snorresson og Stein Skaptason vare ilde tilfredse med, at de ikke maatte raade sig selv. Stein var en overmaade vakker Mand, fuldkommen i alle Idrætter, en stor Skald, prægtig i Klæder, men meget ærgjærrig. Hans Fader Skapte havde digtet et Qvad om Kong Olaf, som han havde lært Stein i den Agt, at han skulde overbringe Kong Olaf det. Stein kunde nu ikke bare sig for at gjøre Kongen Bebreidelser i Ord og Tale, baade i bunden og i ubunden Stiil. Baade Thorodd og han vare uforsigtige i deres Tale, og sige, at Kongen vilde blive anseet for værre Mand end de, der paa Tro og Love havde sendt deres Sønner til ham, eftersom han nu behandlede dem som ufrie Mænd. Derover blev Kongen vred. En Dag stod Stein for Kongen og spurgte ham, om han vilde lyde paa det Drapa, som hans Fader Skapte havde digtet om ham? Kongen svarer: „først maa du, Stein, qvæde det, som Du haver digtet om mig.“ Stein svarer, det var ikke saa, at han havde digtet Noget om ham. „Jeg er ikke Skald, Konge,“ siger han, „og forstod jeg end at digte, da monne dette, saavelsom Alt Andet mig angaaende, tykkes Dig af liden Værd.“ Stein gik derpaa bort og syntes mærke, hvad Kongen meente. Thorgeir, en af Kongens Landfogder, som styrede en af hans Gaarde i Orkadal, var just tilstede og hørte paa Kongens og Steins Samtale, og kort efter foer Thorgeir hjem. En Nat rømte Stein bort fra Byen og hans Skosvend med ham. De fore op om Gul-Aasen og ud til Orkadal. En Aften kom de til en Kongsgaard, som Thorgeir havde under sine Hænder, og Thorgeir tilbød Stein at blive der om Natten og spurgte hvad denne Reise havde paa sig? Stein bad ham laane sig Hest og Slæde, da han saae, at der just blev aget Korn hjem. Thorgeir svarer: „ikke veed

jeg hvorledes det hænger sammen med Din Færd, og om Du reiser med Kongens Lov; Foredagen tykkedes mig, der ikke faldt myge Ord mellem Kongen og Dig." Stein sagde: „seer jeg end, at jeg ei maa raade mig selv for Kongen, da skal jeg dog ikke taale Sligt af hans Trælle." Derpaa trak han Sværdet og dræbte Landsfogden. Nu tog han Hesten, bød Drengen løbe paa Hesteryggen, satte sig selv i Slæden og agede afsted hele Natten. De fortsatte Reisen indtil de kom ned til Surnadal paa Møre. Derpaa lode de sig sætte over Fjorden og fore afsted det forteste de kunde. De talte ikke til Nogen om dette Mord, hvor de kom; men kaldte sig Kongens Mænd, og fik saaledes god Beværtning overalt. En Dag kom de om Qvælden til Giskø til Thorberg Arnesons Gaard. Han var Selv ikke hjemme, men hans Kone Ragnhild, en Datter af Erling Skjalgsson. Der fik Stein god Modtagelse; thi der havde tilforn været stort Kjendskab imellem dem. Det havde nemlig før hendt sig en Gang, at Stein, paa sin Reise fra Island med eget Skib, var kommen til Giskø fra Havet, og havde lagt sig der for Anker ved Øen. Da laa just Ragnhild i haarde Fødselssmerter, og der var ingen Præst paa Øen eller i Nærheden deraf. Da kom der et Bud til Kjøbmandsskibet og spurgte, om der var nogen Præst ombord. Vel var der en Præst paa Skibet, som hedte Baard; men det var en ung Mand fra Vestfjordene, som havde kun lidet lært. Denne Præst bad Sendemændene fare hjem med sig; men han syntes det var en vanskelig Sag; thi han kjendte sin Faakyndighed og vilde ikke reise. Da lagde Stein sit Ord til hos Præsten og bad ham fare. Præsten svarer: „fare vil jeg, om Du vil fare med; thi deri er en Trøst for mig, om jeg behøver Raad." Stein siger, at han ikke vil spare det. Siden fare de til Gaarden og did hvor Ragnhild var. Kort efter fødte hun et Pigebarn, som syntes at være noget svagt. Nu døbte Præsten Barnet og Stein holdt det over Daaben, hvor det fik Navnet Thora, og Stein gav det en Guldring. Ragnhild lovede Stein sit fuldkomne Venskab, og bad ham komme til sig, naarsomhelst han syntes at tiltrænge hendes Hjælp. Stein svarer: at han vel ei monne holde flere Pigeborn over Daaben, og dermed skiltes de ad. Nu var det kommen dertil, at Stein forlangte dette velvillige Løfte opfyldt af Ragnhild, og fortæller hende hvad der var hændt ham, samt at Kongens Vrede var falden paa ham. Hun svarede, at al den Hjælp hun formaaede at yde ham, skulde staae ham tilrede, men bad ham oppebie Thorbergs Ankomst. Derpaa anviste hun ham Sæde hos sin Søn Eystein Orre, som den Gang var 12 Aar gammel. Stein gav Ragnhild og Eystein Gaver. Thorberg havde allerede spurgt, hvorledes Stein havde baaren sig ad før han kom hjem og var heller grætten derover. Ragnhild gik nu til ham, fortalte hvorledes det var gaaet med Stein og bad ham tage imod ham og sørge for ham. Thorberg svarer: „jeg haver spurgt, at Kongen efter udsendt Budstikke haver holdt Thing angaaende Mordet paa Thorgeir og haver dømt Stein i Landflygtighed, og tillige, at Kongen er saare vred; og nu har jeg mere Forstand end, at jeg skulde tage udenlandsk Mand i mine Hænder og paadrage mig Kongens Vrede. Lad derfor Stein fare herfra det forteste Du kan." Ragnhild svarede: at enten skulde begge fare bort eller begge blive. Thorberg bad hende reise hvor hun vilde. „Det haaber jeg," siger han, „at Du, om Du end reiser, kommer snart igjen; thi her er dog Din Anseelse størst." Da gik hendes Søn Eystein Orre frem og siger, at han ikke vilde blive tilbage, om Ragnhild foer bort. Thorberg sagde, at de viste et meget stivt og hidsigt

---

Cap. 158. Surnadalr (Sýrnadalr), nu Surendalen, see Nordmæri S. 55.
Gizka, nu Giskø paa Søndmør, et af de mærkeligste gamle Høvdingesæder i Landet, cfr. Kraft N. B. V. 121.

Sindelag i dette „og det seer ud til, at I faaer Jeres Villie denne Gang, eftersom I tage Jer det saa nær. Men deri slægter Du for meget Din Æt paa, Ragnhild, at Du lidet agter Kong Olafs Ord.“ Ragnhild svarer: „er Du saa ræd for at beholde Stein hos Dig, da far Du med ham selv til Erling, Fader min, eller giv ham Følgeskab, saa han kan komme did i Fred.“ Thorberg siger, at han ei vil sende Stein did, og at der kunde træffe noksom mange Ting ind for Erling, som Kongen kunde fortørnes over. Saaledes blev Stein der om Vinteren. Efter Juul kom Kongens Sendemænd til Thorberg med de Ord, at Thorberg skulde komme til ham før Midfaste, og Ordsendingen var streng og alvorlig. Thorberg forelagde sine Venner dette og søgte deres Raad, om han skulde vove paa at reise til Kongen, efter hvad nu var foregaaet. Men Flere fraraadede det og ansaae det for raadeligere, at lade Stein heller slippe ham af Hænderne, end fare i Kongens Vold; men Thorberg havde dog større Lyst til ei at undslaae sig for Reisen. Kort efter foer Thorberg til sin Broder Finn, foredrog ham denne Sag og bad ham følge med sig. Finn svarer, at det syntes ham ilde saaledes at staae under Qvinde-Magt, at han ei for sin Kone torde holde sin Lehnsdrot Tro og Love. „Det staaer Dig frit for,“ siger Thorberg, „ei at følge med; dog tænker jeg det er mere Rædsel for Kongen, end Kjærlighed til ham, som holder Dig tilbage,“ og de skiltes ad i Vrede. Siden foer Thorberg til sin Broder Arne Arnesson og bad ham fare med til Kongen. Arne siger: „Underligt synes det med Dig, at Du, som en forstandig og forsigtig Mand, skal falde i saa stor en Ulykke, uden Nødvendighed at paadrage Dig Kongens Vrede. Det kunde være at undskylde, om det var Din Frænde eller Fosterbroder, som Du saaledes beholdt hos Dig; men ingenlunde, at Du tager en islandsk Mand i Hænder og beskytter Kongens fredløse Mænd, Dig og alle Dine Frænder til stor Vaande.“ Thorberg svarer: „det forholder sig efter hvad Ordsproget siger, at der er en Vandgreen i hver Æt. Min Faders største Ulykke er aabenbart den, at han var saa uheldig i at avle Sønner, at han tilsidst skulde faae en daadløs Søn, som ingen Lighed har med vor Æt, og Sandt og Vist er det, at jeg aldrig skulde kalde Dig min Broder, naar det ikke syntes at være sagt til min Moders Skam.“ Thorberg vendte saaledes om mørk i Sind og foer hjem. Derpaa sendte han Bud nord til Throndhjem til sin Broder Kalf og bad ham komme sig i Møde til Agdanæs, og da Sendemændene traf Kalf, lovede han at gjøre denne Reise, uden at tale videre derom. Ragnhild sendte Mænd øster til Jæderen til sin Fader Erling, og bad ham sende sig Mandskab. Derfra fore Erlings Sønner Sigurd og Thord, og hver af dem havde et Skib med 20 Roerbænke og 90 Mand. Da de kom nord til Thorberg, tog han gladeligen og paa det Bedste mod dem og beredte sig derpaa til Reisen. Thorberg havde ogsaa et Skib paa 20 Bænke, og de styre nu Kaasen nordefter. Da de kom til Mundingen af Throndhjemsfjord, laae Thorbergs Brødre, Finn og Arne, der allerede med to Skibe, hver paa 20 Roerbænke. Thorberg modtog Brødrene med Glæde og sagde, at hans Bryning[1] havde virket paa dem. Finn svarede, at han sjelden havde Saadant fornøden. Siden fore de med den hele Hærsmagt nord til Throndhjem, og Stein var i Følge med dem. Da de kom til Agdanæs, var Kalf Arnesson føre dem, og han havde ogsaa et tyvesædigt vel bemandet Skib. Med denne Krigsmagt seilede de til Nidarholm, hvor de laae om Natten. Morgenen efter havde de en

1) Bryning bruges om at hvæsse og slibe skarpe Redskaber, især om Ljaa. Her er det altsaa: Tilskyndelse, eller skarp Opmuntring.

Þrándheims-mynni, d. e. Indløbet til Throndhjems-Fjorden vestenfor Agdenæs, imellem Ørlandet og Fastlandet i Syd.

Nidarholm, Munkholmen ved Trondhjem, see S. 149.

Samtale med hverandre. Kalf og Erlings Sønner vilde, at de med deres hele Krigsmagt skulde fare ind til Byen og lade Skjebnen raade for Udfaldet. Men Thorberg vilde, at de skulde først fare frem med Lempe og gjøre et Tilbud, hvilket Finn og Arne ogsaa samtykkede. Det blev saaledes aftalt, at Finn og Arne først skulde indfinde sig hos Kong Olaf med nogle faa Mænd. Kongen havde da forud spurgt, at de vare komne saa mandstærke; derfor var han noget skarp i sin Tale. Finn tilbød at give Bøder for Thorberg, og ligesaa for Stein, og bad Kongen bestemme disse Bøder saa store som han vilde, imod at Thorberg beholdt Landefred og sine Forlehninger, men Stein derimod Liv og Lemmer. Kongen svarer: „mig synes, at I saaledes have rustet Eder hjemme fra, saa I tykkes at raade halv saa meget som jeg eller mere; men det havde jeg mindst ventet af Eder Brødre, at I vilde drage mod mig med en Hær, og det kan jeg nok mærke, at dette Raad har sin Oprindelse fra Jæderboerne; men ikke behøve I at byde mig Pengebøder." Da svarer Finn: „ikke have vi Brødre derfor samlet Folk, fordi vi ville byde Eder, Konge, Ufred; men snarere fordi vi ville byde Dig vor Tjeneste. Dersom I nu negte at modtage denne, og agte at gjøre Thorberg Overlast, da monne vi Alle fare til Kong Knut den Mægtige med det Mandskab, som vi have." — Da saae Kongen paa ham og sagde: „dersom I Brødre ville gjøre Eders Ed paa, at I ville følge mig indenlands og udenlands og ei skilles fra mig uden mit Lov og min Tilladelse, og ei skjule for mig de svigagtige Raad, som med Eders Vidende oplægges mod mig, da vil jeg modtage Forlig af Eder Brødre." Derpaa foer Finn tilbage til sin Hær og fortalte de Vilkaar, som Kongen havde forelagt dem. Nu holde de Raad herom og Thorberg siger, at han for sit Vedkommende vilde antage dette Vilkaar. „Jeg har ingen Lyst til at fly fra mine Eiendele," siger han, „og søge udenlandske Høvdinger. Derimod vil jeg stedse ansee det for en Ære, at følge Kong Olaf og være hvor han er." Da siger Kalf: „ingen Ed vil jeg gjøre Kong Olaf, men være med ham aldenstund han vil lade mig beholde mine Forlehninger og min Anseelse, og saalænge Kongen vil være min Ven; og min Villie er det, at saa gjøre vi Alle." Finn svarer: „vi ville vove paa, at lade Kong Olaf ene raade i denne Sag." Arne Arnesson siger: „dersom jeg var bestemt til at følge Dig, Broder Thorberg, endskjønt Du vilde slaaes med Kong Olaf, da skal jeg vist ikke skilles fra Dig, naar Du hører bedre Raad; thi agter jeg nu at følge Dig og Finn og antage de Vilkaar, som I have valgt." Derpaa ginge Brødrene Thorberg, Finn og Arne ombord paa et Skib, roede ind ad Fjorden og indfinde sig hos Kongen. Forliget gik derpaa saaledes for sig, at Brødrene aflagde Kongen deres Ed. Da søgte Thorberg at forlige Stein med Kongen, og Kongen svarer, at Stein skulde fare i Fred for ham, hvorhen han vilde; „men hos mig kan han herefter ikke være," siger han. Derpaa vendte Thorberg med sine Brødre tilbage til sit Folk. Kalf foer til Egge, men Finn til Kongen, og Thorberg med det øvrige Mandskab søefter og hjem. Stein fulgte med Erlings Sønner; men tidligen om Vaaren foer han vester til England i Knut den Mægtiges Tjeneste, og var længe hos ham, særdeles vel behandlet.

Cap. 149. Finn Arnessons Færd til Halogaland.

Da nu Finn Arnason havde opholdt sig en kort Stund hos Kong Olaf, kalder Kongen ham en Dag til Samtale med sig, tilligemed nogle andre Mænd, som han pleiede at holde Raad med, og i denne Samtale tog Kongen saalunde til Orde: „den Raadslutning staaer fast i mit Sind, at jeg i Vaar agter at opbyde hele Landet til Ledingsfærd, baade med Folk og Skibe, og fare siden med den hele Hær, som jeg kan samle, imod Kong Knut den Mægtige; thi jeg veed for vist, at han ikke agter at behandle som Spøg den Fordring, han

Eggja, Egge, cfr. S. 94.

haver vakt paa mit Rige. Nu lader jeg Dig vide min Villie, Finn Arnason, at Du skal fare i mit Ærende til Halogaland og udbyde Almuen til Ledingsfærd med Folk og Skibe, og stævne denne Hær mig i Møde til Agdanæs." Derpaa udnævnte Kongen andre Mænd, som han sendte til Throndhjem, men Somme sør i Landet, saa han lod dette Bud fare over det hele Land. Om Finns Reise er det at fortælle, at han havde med sig et Skib med nær 30 Mand, og da han var seilklar, fortsatte han Reisen indtil han kom til Halogaland. Der stævnede han Bønderne til Things, frembar sit Ærende og krævede Leding. Bønderne der i Herredet havde store Skibe, som vare skikkede til Ledingsfærd, og de adløde Kongens Bud og tiltaklede deres Skibe. Da nu Finn kom længere nord i Halogaland holdt han ogsaa der Thing, og sendte nogle af sine Mænd fra sig for at kræve Leding, hvor det syntes ham fornødent. Saaledes sendte han og Mænd til Bjarkø til Thorer Hund, og lod der, som andensteds, kræve Ledings-Bidrag. Da dette Bud kom til Thorer, gjorde han sig reisefærdig, og bemandede med sine Huuskarle det Skib, som han før om Sommeren havde havt paa Bjarmelands-Færden, hvilket han paa egen Bekostning udrustede. Finn stævnede alle Halogalændere, som vare nordenfor, til Vaagen. Der kom en stor Hær sammen om Vaaren og biede der indtil Finn kom nordenfra. Da var og Thorer Hund kommen. Da Finn nu kom, lod han blæse alt Ledingsfolket til Huusthing, og paa dette viste Mandskabet sine Vaaben, ligesom det udbudne Krigsfolk blev randsaget i hvert Skibrede. Da dette var paa rede Haand, sagde Finn: „Dig vil jeg bringe en Hilsen, Thorer Hund, fra Kong Olaf og spørge Dig, hvad Du vil byde ham for det Mord Du begik paa hans Hofmand Karl, eller for Dit Ran, da Du tog Kongens Gods nord i Leingjovik. Nu har jeg Kongens Befaling at afgjøre denne Sag, og jeg vil vide Dit Svar derpaa." Thorer saae sig om, og saae paa begge Sider stande mange fuldtbevæbnede Mænd, deriblandt kjendte han Gunstein og en Mængde af Karls Frænder. Da sagde Thorer: „snart er mit Tilbud gjort, jeg vil overlade i Kongens Vold den hele Sag, som han synes at have mod mig." Finn svarer: „Du maa vente at en mindre Ære forundes Dig; thi Du maa overlade Sagen til min Dom, om Forlig skal skee." Thorer svarede: „ogsaa da tænker jeg, at det staaer vel til med min Sag, og derfor vil jeg ei unddrage mig." Derpaa gik Thorer frem og bekræftede Sagen med Haandslag, og Finn foresagde ham alle de Ord, han skulde sige. Nu afsagde Finn Forligs-Dommen. Thorer skulde betale Kongen 10 Mark Guld, men Gunstein og de andre Frænder 10 Mark. For Ran og Godsspilde skulde han betale andre 10 Mark, hvilket Alt han strax skulde udrede. Thorer siger: „dette er en stor Pengemulkt." „Ellers bliver intet Forlig af," svarer Finn. — Thorer siger, at han maatte give ham Frist indtil han kunde søge Laan hos sit Følge; men Finn bad ham betale strax paa Stand, og desuden skulde Thorer lægge det store Smykke fra sig, som han tog af Karl, da han var død. Thorer paastod, at han ikke havde Smykket. Da treen Gunstein frem, og siger, at Karl havde Smykket paa Halsen, da de skiltes ad; „men det var borte, da vi toge hans Liig." Thorer siger, at han ikke havde lagt Mærke til noget Smykke „og om vi end havde noget Smykke, da maa det ligge hjemme paa Bjarkø." Da satte Finn Spydsodden for Thorers Bryst og siger, at han strax skulde lægge Smykket frem, hvorpaa Thorer tog Smykket af sin Hals og gav Finn. Derefter vendte Thorer sig om og gik ombord paa sit Skib. Finn fulgte ham med mange flere Mænd, gik langs efter Skibet og tog Lugerne op. Ved Masten saae de to forfærdelig store Tønder, og Finn spurgte hvad der var i disse Tønder. Thorer svarer: at der var hans Drikke. Finn sagde: „hvi giver Du os da ikke Noget at drikke, Kammerat, saa megen Drikke, som Du har?" Thorer befalede sine Mænd, at de skulde lade løbe af Tøn-

den i en Bolle, hvorpaa der blev givet Finn og hans Folk Drikke, som var af den bedste Slags. Nu bød Finn Thorer at udrede Bøderne. Thorer gik frem og tilbage paa Skibet, og talede nu med En, nu med en Anden, og Finn raabte til ham, at han skulde bære frem Pengene. Thorer bad ham gaae paa Land og sagde, at han der vilde udrede Bøderne, hvorpaa Finn gik paa Land med sine Mænd. Da kom Thorer og udbetalte Sølv, hvoraf der blev veiet 10 Mærker af en Pung. Derefter lod Thorer bære frem mange tilknyttede Skaut,[1] og i nogle var der en Mark, i nogle en halv, og i andre nogle Ører. „Dette er Penge, som mine Venner og andre godt Folk have laant mig," siger han; „thi jeg tænker, at alle mine Reisepenge ere brugte." Derpaa gik Thorer ud paa Skibet; men da han kom tilbage, udreder han Sølvet, nu lidt og da lidt. Da hældede Dagen mod Aften. Saasnart Thinget var sluttet, gik Folk til sine Skibe og gjorde sig færdig til Afreise, og saasnart de vare seilklare, heisede de Seil og saaledes vare de Fleste komne under Seil. Saasnart nu Finn saae, at Mandskabet omkring ham tyndedes, kaldte han paa sine Folk og bød dem gjøre sig færdige. Endnu var ikke meer end en Trediedeel af Bøderne betalt. Da sagde Finn: „det gaaer meget seent, Thorer, med Betalingen; jeg seer at det koster Dig meget at betale Pengene; thi skal jeg nu lade det beroe dermed for det Første, og hvad der er tilbage kan Du betale Kongen Selv." Derpaa stod Finn op og vendte sig om. Thorer siger: „vel synes mig om, Finn, at vi nu skilles ad; men Villie har jeg til at betale denne Gjæld saa, at baade Du og Kongen skal sige, at den ei er slet betalt." Derpaa gik Finn til sit Skib og fulgte sin øvrige Flaade. Thorer blev seent færdig før han kom ud af Havnen. Da Seilene vare heiste, styrede han ud over Vestfjorden, gik derpaa til Søes og sørefter langs med Landet saaledes, at Lietoppene snart dukkede halvt i Vandet, snart Landet var ganske under Vand. Saaledes lod han det gaae, indtil han stak ud i Englandshavet og landede i England. Derpaa forføiede han sig til Kong Knut, som tog vel imod ham. Da kom det for en Dag, at Thorer havde en Mængde løs Formue med sig, og deriblandt alle de Penge, som han og Karl havde taget i Bjarmeland. I de store Tønder var der en Bund indenfor den ydre, og der imellem var der Drikke; forøvrigt var Tønderne fulde af Graaskind, Bæver- og Sobelskind. Da var Thorer hos Kong Knut. Finn Arnesson foer med sin Hær til Kong Olaf og fortæller ham hvorledes Alt paa Reisen var tilgaaet, og yttrede tillige Formodning om, at Thorer var faren af Landet og vester til England til Kong Knut den Mægtige, „og der mener jeg han vil være os til meget liden Gavn." Kongen siger: „det troer jeg, at Thorer monne være vor Uven, og mig tykkes det stedse bedre, at han er mig fjern end nær."

Cap. 150. Hareks og Asmund Grankelssons Trætte.

Aasmund Grankelsson havde den Vinter været paa Halogaland i sit Syssel og var hjemme hos sin Fader Grankel. Der ligger et Vær ude i Havet, hvor der baade er Sælhund- og Fugle-Fangst, Fiskeri og Ægsamling, der fra gammel Tid havde ligget til den Gaard, som Grankel eiede; men nu gjorde Harek af Thjotø Krav derpaa. Da var det kommen saa vidt, at han i nogle Aar ved uretfærdig Vold havde faaet al Gavn af dette Vær; men nu syntes Aasmund og hans Fader, at kunne vente Hjælp hos Kongen i alle de Sager, hvori Retten var paa deres Side. Begge, Fader og Søn, fore saaledes om Vaaren til Harek og bragte ham Ord og Jertegn fra Kong Olaf, at han skulde lade

1) En Bedækning paa Fruentimmernes Hoved, hvormed de især bedække Hovedet mod Solen.

Cap. 149. Vestfjørdr, nu Vest-Fjorden, d. e. den brede Fjord, som fra Sydvest trænger ind i Halogaland og adskiller Lofoten fra Salten.

Englandshaf, d. e. Havet imellem Norge og England, eller Nordsøen saa vide den omgiver dette Lands Kyster.

sit Krav fare. Harek svarer Aasmund tvært, fordi han foer til Kongen med slig Bagvaskelse; „thi den sande Ret er paa min Side; Du skulde dog, Aasmund, lære at holde Maade, endskjønt Du synes at gjøre Dig meget til af den Hjælp, Du har hos Kongen. Dette er og saa, dersom det lykkes Dig, at dræbe nogle Hovdinger eller gjøre dem til Ubodsmænd,[1] og tillige at plyndre os, endskjønt vi syntes at være dem endog fuldvoxne, som vare jævnbyrdige med os; og dog er det langt fra, at I, med Hensyn til Æt, kan kaldes mine Ligemænd.“ Aasmund svarer: „det maa Mange finde af Dig, Harek, at Du er frændestor og ovmægtig[2] Mand, hvorfor Mange have lidt Skaar i deres Eiendele for Din Skyld. Dog er det nu rimeligt, at Du maa vende Dig andensteds med Dine Ustykker end til os, og ikke handle saa aldeles mod Loven, som Du nu gjør.“ Derpaa skiltes de ad. Harek sendte 10 eller 12 af sine Huuskarle afsted med en stor Roer-Færge, hvormed de roede ud i Været, toge al Slags Fangst og ladede Færgen dermed. Men da de vare færdige til at fare paa Hjemveien, kom Aasmund Grankelsson over dem med 30 Mand og bod dem lade hele Fangsten fare. Hareks Huuskarle vare ikke hurtige til at svare; thi angreb Aasmund dem, og da mærkedes Folkemonen. Af Hareks Karle bleve Nogle afpryglede, Nogle saarede, Nogle kastede i Havet, og hele Fangsten blev baaren af deres Fartøi og Aasmund med sine Folk tog den med sig. Saaledes kom Hareks Karle hjem og fortalte ham Udfaldet af deres Færd. Harek svarer: „Tidende kaldes det, som sjelden skeer; aldrig er det før skeet, at mine Folk ere blevne slagne.“ Sagen faldt bort; Harek talede ikke et Ord derom, men var meget munter. Om Vaaren lod Harek en tyvesædig Snekke tiltakle, som han bemandede med sine Huuskarle, og Skibet var saare vel udrustet baade med Folk og al Redskab. Om Vaaren foer Harek i Leding; men da han traf Kong Olaf, var Aasmund Grankelsson der før ham. Da lod Kongen Harek og Aasmund stævne til sig, og forligte dem saa, at de voldgave ham Sagen. Siden lod Aasmund føre Vidner om, at Grankel havde eiet Været, og derefter gik Kongens Dom. Sagen fik da et skjævt Udfald. For Hareks Huuskarle betaltes ingen Bod, og Fiskeværet tildømtes Grankel. Harek paastod, at der ingen Skam var i at adlyde Kongens Dom, hvordan det end gik med Sagen siden.

Cap. 151. Thorodds Saga. Thorodd Snorresson var bleven i Norge efter Kong Olafs Befaling, da Geller Thorkelsson fik Lov at reise til Island, som før er fortalt. Han blev da hos Kong Olaf; men var ilde tilfreds med, at det ei stod ham frit for at reise didhen, hvor han vilde. Tidlig om Vinteren, da Kong Olaf sad i Nidaros, giorde han vitterligt, at han vilde sende Mænd til Jæmteland for at hente Skatten; men til denne Færd havde Ingen stor Lyst, efterdi de Sendemænd, som Kong Olaf før havde sendt, nemlig Thrand Hvide og 12 i Alt, vare tagne af Live, som før fortalt, og Jæmterne havde siden været Sveakongen underdanige. Thorodd Snorresson tilbød sig nu til denne Reise; thi han ændsede lidet hvad der gik over ham, naar han kun maatte blive sig Selv raadig. Kongen samtykkede deri og Thorodd foer afsted Selv tolvte. De kom øster til Jæmteland og toge ind til en Mand, som hedte Thorer, der var Lagmand og en overmaade anseet Mand. De fik en god Modtagelse, og da de havde været der en Stund, frembare de deres Ærende for Thorer. Han svarer, at andre Landets Mænd og Hovdinger i alle Dele raadede ligesaa meget for Svaret som han, og at han til den Ende vilde sammenkalde et Thing. Saa blev gjort, Budstikke udsendt, og et talrigt Thing sammenkaldet. Thorer foer ogsaa til Things, men Sendemændene bleve imidlertid hjemme hos ham. Paa Thinget frembar

1) For hvis Drab ingen Mulkt betaltes, og saaledes laae som Skjelmer i deres Grav. 2) Som har megen stor Magt.

Thorer denne Sag for Almuen; men Alle vare enige i, ingen Skat at betale til Norges Konge, hvorimod Nogle vilde lade Sendemændene hænge op, Andre vilde lade dem offre til Guderne. Omsider blev det besluttet, at de skulde holdes fast der indtil Sveakongens Sysselmænd kom, der da kunde handle med dem som de vilde, efter Overlæg med Landsfolket. Imidlertid skulde Beslutningen holdes skjult paa den Maade, at Sendemændene skulde behandles vel og opholdes der under det Paaskud, at de maatte bie indtil Skatten blev samlet, til hvilken Ende de skulde skilles ad og sættes i Kost to og to. Thorodd blev hos Thorer med en anden Mand. Der var et stort Julegilde og Sammenskuds-Øl; thi der vare mange Bønder i Torpen, som alle drak sammen i Julen. Der var en anden Torp ikke langt derfra, hvor Thorers Svoger boede, som var en rig og mægtig Mand, der havde en voxen Søn. Svogrene skulde tilbringe halve Julen i Drikkelag, den Ene hos den Anden, og Gildet skulde først staa hos Thorer. Svogrene drak sammen, men Thorodd og Bondesønnen for sig, og der blev drukken Kapdrikke.[1] Om Qvælden kom det til Ordstrid og Sammenligning mellem Nordmændene og Svearne, og dernæst mellem deres Konger, baade dem som forhen havde været og dem som nu vare, samt om de forskjellige Mandbrab og Ran, som havde været imellem Landene. Da sagde Bondesønnen: „dersom vor Konge har mistet flere Folk, da monne Sveakongens Sysselmænd jævne det med 12 Mands Liv, naar de efter Julen komme søndenfra, og I vide kun lidet, I Stakler, hvortil I her opholdes." Thorodd lagde Mærke til denne Tale; men Mange gjorde Spot deraf og gave dem Skamord, saavelsom deres Konge. Da Øllet nu talede af Jæmterne, blev det aabenbaret, som Thorodd før havde Mistanke om. Dagen efter toge Thorodd og hans Folk alle deres Klæder og Vaaben og lagde dem paa rede Haand; men Natten efter, da Folk vare sovnede, rømte de til Skoven. Da Jæmterne Morgenen efter bleve deres Undvigelse vaer, fore Mænd efter dem med Sporhunde, og fandt dem i Skoven, hvor de havde forstukket sig. Derpaa bragte de dem hjem i et Kammer, under hvilket der var en dyb Kjelder, hvori de bleve kastede, og Døren læst efter dem. De havde lidet Mad og kun deres egne Klæder. Midt i Julen foer Thorer med alle sine fribaarne Mænd til sin Svoger, hvor han skulde være til Gjæst den sidste Deel af Julen. Thorers Trælle skulde passe paa Kjælderen, og dem var givet overflødig Drikke; men de holdt ingen Maade med at drikke, saa de strax om Qvælden bleve øre i Hovedet af Øllet. Da de nu syntes at være blevne fulddrukne, sagde de, som skulde bringe dem, der vare i Kjælderen, Mad mellem sig, at dem derpaa ei skulde fattes. Thorodd morede Trællene ved at synge for dem. De sagde, at han var en dygtig Mand, og gave ham en stor Kjærte, som var tændt. Nu gik de Trælle ud, som før vare inde, og kaldte høit paa de andre, at de skulde komme ind; men de vare alle saa ør i Hovedet af Øllet, at de hverken lukkede Kjælderen eller Stuen. Nu skare Thorodd og hans Kammerater sine Skindfelde i Strimler, knyttede dem sammen, gjorde en Knude paa Enden og kastede den op paa Stuegulvet. Den snode sig fast om en Kistefod, hvorpaa de søgte at hale sig op. Thorodd løftede sin Kammerat op, indtil han stod paa hans Skuldre, derpaa klyngede denne sig op igjennem Gluggen. Der fattedes ikke Reb i Kammeret, som han slap ned til Thorodd; men da han skulde trække ham op, fik han ham ikke af Stedet. Da sagde Thorodd, at han skulde kaste Rebet over en Tværbjelke, som var paa Huset, gjøre en Løkke paa Enden, bære deri saa meget Ved og Steen, saa at det kunde være mere end hans egen Vægt, hvilken tunge Vægt gik ned i Kjælderen og Thorodd op. Nu toge de i Stuen de Klæder, som de behøvede; blandt

1) Hvem der kunde drikke den Anden under Bordet.

andet var der ogsaa nogle Reensdyrshuder, som de skar Kløverne af og bandt baglænds under deres Fødder; men førend de fore afsted, stak de Ild paa en stor Kornlade, som der var og løb bort i Bælmørke. Laden brændte tilligemed mange andre Huse i Torpen. Thorodd og hans Kammerat fore hele Natten indtil de kom til en øde Skov, hvor de gjemte sig om Dagen. Morgenen efter savnedes de. Da blev der ledt efter dem med Sporhunde paa alle Kanter af Gaarden; men Sporene drev Hunden tilbage til Gaardene; thi de havde Lugten af Reensdyr-Klovene og fulgte Sporene den Vei Klovene vendte, og kunde derfor ikke finde de rette. Thorodd og hans Kammerat foer længe omkring i den øde Skov og kom en Qvæld til et lidet Huus, hvor de gik ind. Der sad en Mand og en Kone ved Ilden. Manden kaldte sig Thorer og sagde, at det var hans Kone, som der sad, og at denne Hytte hørte dem til. Bonden bød dem at blive der, hvilket de toge imod. Han sagde dem, at han var kommen did, fordi han var flygtet ud af Bygden for et Mords Skyld. Thorodd og hans Kammerat bleve der vel modtagne, og Alle fik de Mad ved Ilden. Derpaa blev der redt op for dem paa Bænken og de lagde sig til at sove; men Ilden brændte endnu i lys Lue. Da saae Thorodd, at der kom en Mand fra et andet Huus, og aldrig havde han seet nogen Mand saa stor. Denne Mand var iført en Skarlagens Kappe, besat med Guldfrønser, og var af et saare deiligt Udseende. Thorodd hørte, at han irettesatte dem fordi de toge imod Gjæster, som Selv neppe havde Madbjærge. Huusfruen siger: „vær Du ikke vred Broder, sjeldent træffer Sligt; gjør Du dem heller Noget til Gavn; thi Du har bedre Leilighed dertil end vi. Thorodd hørte da den store Mand nævnes ved Navn Arnljot Gellina og tillige, at Huusfruen var hans Søster. Thorodd havde hørt Tale om Arnljot, og tillige, at han var den største Stimand og Ugjerningsmand. Om Natten sov Thorodd og hans Kammerat; thi de vare mødige af deres Gang. Da der endnu var en Trediedeel af Natten tilbage, kom Arnljot til dem, bød dem stande op og gjøre sig færdige til Afreise. Strax stode de op, klædte sig paa og dem blev givet Davre, hvorpaa han gav dem hver et Par Skier. Arnliot gjorde sig færdig til at følge med dem og steeg paa sine Skier, der vare baade brede og lange; men neppe havde han svinget sin Skistav, før han var langt fra dem. Nu biede han dem og sagde, at de paa den Maade ingen Vei kunde komme; men bød dem stige op paa Skiene hos sig. De gjorde saa. Thorodd stod ham nærmest, og holdt sig under Arnljots Bælte, men Thorodds Kammerat holdt i ham. Arnljot skred saa fort med dem begge, som om han foer løs og ledig. Den følgende Dag kom de ud paa Natten til et Herberge for Reisende, sloge Ild der og lavede Mad; men Arnljot bød dem Intet at bortkaste af Maden medens de spiste, hverken Been eller Smuler. Da tog Arnljot en Sølvdisk op af sin Kappelomme og spiste af den. Da de vare mætte, gjemte Arnljot Levningerne, hvorefter de lavede sig til at gaae til Sengs. I den anden Ende af Huset var der et Loft paa Tværbjælkerne, hvor Arnljot og de Andre gik op og lagde sig til at sove. Arnljot havde et stort Hugspyd, hvis øverste Deel var guldbeslaget og Skaftet saa langt, at han med udstrakt Haand netop naaede Spidsen, og han var omgjordet med Sværd. De havde baade deres Vaaben og deres Klæder oppe paa Loftet hos sig. Arnljot, som laae yderst paa Loftet, bød dem være ganske stille. Kort efter kom 12 Mand til Huset, som vare Kjøbmænd, der fore med deres Varer til Jæmteland, og da de kom ind i Huset, gjorde de megen Støi, vare lystige og gjorde en stor Ild for sig; men da de fik sig Mad, kastede de alle Benene fra sig. Derpaa lavede de sig til at gaae i Seng og lagde sig ned paa Bænken ved Ilden. Da de havde sovet en kort Stund, kom en stor Troldkone til Huset, og da hun kom ind, sopede hun omhyggeligen Alt sammen, tog Benene og Alt hvad spisendes var og kastede i sin Mund. Derpaa greb hun

den Mand, som var hende nærmest, rev og sled ham ganske i sønder, og kastede ham paa Ilden. Da vaagnede de Andre i stor Forfærdelse og sprang op; men hun sendte En efter en Anden til Hel, saa at kun Een blev tilbage i Live. Denne løb op under Loftet og kalder paa Hjælp, om der var Nogen paa Loftet, som hjælpe kunde. Arnljot rakte Haanden ned, greb ham i Skuldrene og rykkede ham op paa Loftet. Derpaa vendte Troldkonen sig mod Ilden og gav sig til at spise paa Mændene, som da vare stegte. Nu stod Arnljot op, greb sit Hugspyd og stak det mellem hendes Skuldre saaledes, at Odden løb ud igjennem Brystet. Hun vred sig hart derved, gav et fælt Skrig og sprang ud. Arnljot slap Spydet af Haanden, som hun førte bort med sig. Arnljot gik derpaa ind, ryddede de døde Mænds Kroppe ud af Huset, satte Døren og Dørstolpene ind igjen i Skaalen; thi Alt dette havde hun brudt ned da hun gik ud, hvorpaa de sov den øvrige Deel af Natten. Da det lysnede af Dag, stode de op og spiste først deres Davre. Saasnart de havde faaet sig Mad, sagde Arnljot: „nu monne vi skilles ad her, I skulle fare tilbage paa den nybrudte Vei, som Kjøbmændene kom hid paa i Gaar. Imidlertid vil jeg lede efter mit Spyd, og i Løn for mit Arbeide vil jeg beholde saa meget af det Gods, disse Mænd have havt, som mig tykkes tjenligt.“ Du, Thorodd, skal bringe Kong Olaf min Hilsen og sige ham, at han er den Mand, som jeg er mest nysgjerrig efter at træffe, endskjønt min Hilsen vel synes ham af liden Værd.“ Derpaa tog han Sølvdisken, tørrede den af med Dugen og sagde: „giv Kong Olaf denne Disk og hils ham, at den er fra mig.“ Siden gjorde de sig paa begge Sider færdige til Afreisen og skiltes saaledes ad. Thorodd foer afsted med sin Kammerat og den Mand som var undsluppen af Kjøbmands-Selskabet. Han foer indtil han traf Kong Olaf i Kjøbstaden (Nidaros), fortæller ham sin hele Færd, bragte ham Arnljots Hilsen og overgav ham Sølvdisken. Kongen siger, at det var ilde at ikke Arnljot Selv indfandt sig hos ham: „Det er stor Skade, at en saa modig Heltog mærkelig Mand skal lægge sig efter saa onde Gjerninger.“ Den øvrige Deel af Vinteren var Thorodd hos Kongen, og fik Sommeren efter Lov til at fare over til Island, og han og Kong Olaf skiltes ad som de bedste Venner.

Kong Olaf gjorde sig om Vaaren færdig til at forlade Nidaros, og der samlede sig mange Folk til ham, baade fra Throndhjem og Nord fra Landet; men da han var reisefærdig, foer han med sit Mandskab først for til Møre, hvor han samlede Ledings-Folk, og ligesaa fra Raumsdalen. Derpaa foer han til Søndmøre. Længe laa han i Herøerne og biede paa sit Mandskab, og ofte holdt han Huusthing der, eftersom der kom ham Mangt for Ørene, hvorom han syntes der kunde behøves at holde Raad. Paa et af disse Huusthing holdt han en Tale, hvori han talede om den Skade, som han havde lidt af Færøboerne. „Den Skat, som de have lovet mig,“ siger han, „kommer ikke frem, og nu agter jeg at sende Mænd did efter Skatten.“ Derpaa foreslog han forskjellige Mænd, at de skulde paatage sig denne Færd; men Svaret blev, at alle Mand undsloge sig for Færden. Da stod en stor og meget anseelig Mand op paa Thinget; han var iført en rød Kappe, havde Hjelm paa Hovedet, Sværd i Bælte og et stort Hugspyd i Haanden. Han tog Ordet saalunde: „Sandt at sige, er her stor Mon paa Folk. I have en god Konge; men han har slette Tjenere, der sige Nei til den Sendefærd, som han byder Eder, endskjønt I have faaet mange Vennegaver og Hæderstegn af ham. Jeg derimod har hidtil ingen Ven været af Kongen, ligesom han og haver været min Uven, og siger dertil at have gyldig Grund. Nu vil jeg tilbyde Dig, Konge, at fare denne Færd, om Ingen bedre er forhaanden.“ Kongen svarer: „hvo er denne modige Mand, som svarer paa min Tale?

Cap 152. Kong Olafs Udbud.

Cap. 152. Herøyjar, Herø paa Søndmør, see S. 140.

Du viser Dig andenlund end andre Mænd, som her ere tilstede, da Du tilbyder Dig til den Færd, som de undslaae sig for, endskjønt jeg tænkte, at de gjerne havde paataget sig den; men jeg kjender ikke det Mindste til Dig og veed ikke Dit Navn." Han svarer: „mit Navn, Konge, er ei vanskeligt at kjende, og jeg tænker, Du før monne have hørt mig nævne; jeg heder Karl Mørske." — Kongen: „saa er det Karl; hørt haver jeg Dig nævne før, og Sandt at sige, var der en Tid, da vort Møde monne være bleven saa, om jeg havde raadet, at Du ikke kunde sige Tidende derom; men nu vil jeg ikke vise mig slettere end Du, men lægge Tak og Velvillie ved Siden af den Hjælp Du byder mig. Nu skal Du komme til mig, Karl, og være min Gjæst i Dag, og da skulle vi holde Raad om denne Sag." Karl sagde: „saa skulde være."

Cap. 153. Karl Mørskes Saga. Karl Mørske havde været Viking og en stor Ransmand; ofte havde Kongen sendt Mænd imod ham, og vilde tage ham af Dage; men Karl var ætstor Mand, flink i sin Gjerning, derhos en Idrætsmand og vel øvet i alskens Færdigheder. Da nu Karl havde bestemt sig til denne Færd, forligte Kongen sig med ham, gav ham sit Venskab og lod ham paa det Bedste udstyre til Færden. De vare nær 20 Mand paa Skibet og Kongen gjorde Ordsendinger til sine Venner paa Færøerne, ligesom han anbefalede Karl til Leif Øssurssons og Gille Lagmands Forsvar og Hjælp, til hvilken Ende han forsynede ham med Fuldmagts-Beviser. Karl foer saasnart han var færdig, og da de fik god Bør, kom de til Færøerne og landede i Thorshavn paa Strømsø. Siden blev et Thing sammenkaldt, hvortil der kom en Mængde Folk. Der kom Thrand af Gata med en stor Flok, og der kom ogsaa Leif og Gille med Mange i deres Følge. Efterat de havde opslaaet sine Telte og gjort sig i Stand, ginge de til Karl Mørske og de hilsede hinanden venligen paa begge Sider. Siden frembar Karl Kong Olafs Ord, Jertegn og Vennebud til Gille og Leif, som venligen toge derimod, indbøde Karl til sig og lovede ham, at understøtte hans Ærende og yde ham slig Hjælp, som stod i deres Magt, hvilket han taknemmeligen tog imod. Kort efter kom Thrand af Gata til, som ogsaa tager venligen imod Karl og siger: „jeg er glad over, at en saa dygtig Mand er kommen hid til vort Land med vor Konges Ærende, som vi Alle ere pligtige at lyde. Jeg vil nu ikke Andet, Karl, end at Du tager Vinter-Herberge hos mig med alle dem af Dine Folk, hvorved Du troer Din Ære forfremmet." Karl svarer, at han allerede havde bestemt sig til at tage ind til Leif, „ellers vilde jeg med stor Lyst have modtaget Dit Tilbud." — „Da er der Leif," siger Thrand, „af Skjæbnen beskikket større Ære heraf; men er der nogen anden Deel, som jeg kan gjøre Eder til Hjælp?" Karl svarer: at han vilde gjøre ham en stor Tjeneste ved at samle Skatten af Øster-Ø og fra alle Nord-Øerne. Thrand svarer, at det var baade hans Pligt og Fordeel at hjælpe ham til at udføre Kongens Ærende, og derpaa gik Thrand tilbage til sit Telt; men paa dette Thing skede intet videre, som er værd at fortælle. Karl tog derpaa Herberge hos Leif Øssursson og var der om Vinteren. Leif samlede Skatten sammen paa Strøm-Ø og alle Øer søndenfor. Vaaren efter blev Thrand i Gata syg og fik Øienværk foruden andre Krymper; dog beredte han sig til at fare til Things, som hans Vane var. Da han nu kom paa Thinget og hans Bod var teltet, lod han opslaae et sort Telt indenfor det andet, for at Lyset ei skulde trænge ind. Da der var gaaet nogle Dage af Thinget, ginge Leif og Karl til Thrands Telt med en stor Skare af Folk; men da de kom til Teltet, stode nogle Mænd udenfor.

Cap. 153. Þórshøfn paa Straumsøy, nu Thorshavn, hvor Færøernes Thing holdtes, cfr. S. 68.
Austrøy og Nordrøyjar, see sammest.

Leif spurgte om Thrand var i Tæltet? hvortil de svarer ja. Leif sagde, at de skulde bede Thrand komme ud, da Karl og han havde et Ærende til ham; men da de kom tilbage, sige de, at Thrand havde Øienværk og kunde ikke komme ud; „men han bad Dig, Leif, gange ind.“ Leif sagde til sine Kammerater, at de skulde fare varligen frem, naar de kom i Teltet og ikke trænge sig frem; men den som sidst gik ind, skulde gaae først ud. Leif gik først ind, dernæst Karl, derpaa hans Kammerater og alle fuldtbevæbnede, som om de vare udrustede til Slag. Leif gik ind til det sorte Telt og spurgte, om Thrand var der. Thrand svarede og hilsede Leif. Leif besvarede hans Hilsen og spurgte derpaa, om han havde hentet nogen Skat fra Nord-Øerne, og om han vilde udrede det indsamlede Sølv. Thrand svarer, at det ei var gaaet ham af Hu, hvad Karl og han havde aftalt, og at han nu vilde udrede Skatten; „her er en Pung, Leif, fuld af Sølv, som Du skal modtage.“ Leif saae sig om, og saae kun faa Mænd i Teltet, hvoraf Nogle laa paa Bænkene; men kun faa sadde oppe. Derpaa gik Leif til Thrand, tog imod Pungen og bar den ud i det ydre Tælt, hvor der var lyst, styrtede Sølvet ud paa sit Skjold, rodede i det med sin Haand og bad Karl see paa Sølvet. Da de havde betragtet det en Stund, spurgte Karl, hvorledes Leif syntes om Sølvet? Han svarede: „jeg tænker, at hver den slette Penge, som er i Nord-Øerne, monne være kommen her.“ Thrand hørte dette og sagde: „synes Du ikke Sølvet er godt, Leif?“ — „Nei,“ siger han. — Thrand svarer: „vore Frænder ere dog nogle Niddinger, som slet ikke ere at tro. Jeg sendte dem i Vaares for at hente Skatten i Nord-Øerne, da jeg selv ingensteds kunde komme; men de have ladet sig bestikke af Bønderne til at modtage falsk Mynt, som Ingen anseer for gangbar og gyldig; det er derfor bedst Leif, at Du seer paa dette Sølv, som er bleven mig betalt i Landskyld.“ Leif bar derpaa det andet Sølv tilbage, men tog imod en anden Pung, som han bar hen til Karl, og de ransagede Sølvet med hinanden. Karl spurgte, hvad Leif syntes om disse Penge? Han svarede, at ham syntes de vare saa slette, at de ei vilde blive tagne i Betaling, hvor lidet Haab der end maatte være om paa anden Maade at faa Gjælden betalt; „thi vil jeg ikke modtage disse Penge paa Kongens Vegne.“ En Mand, som laa paa Pallen, kastede nu Skindfelden af sig, som han havde over Hovedet og sagde: „sandt er det gamle Ord: han værres, som ældes; saa er det og med Dig, Thrand, som lader Karl Mørske vrage Dine Penge hele Dagen.“ — Dette var Gaut hiin Røde. Thrand sprang op ved Gauts Ord og satte sine Frænder haardt i Rette med mange hidsige Ord. Til Slutningen sagde han, at Leif skulde flye ham Sølvet og tage imod en Pung, som hans Landbønder havde bragt ham i Vaar, „og er jeg endog svagsynet, saa er dog egen Haand den troeste.“ En anden Mand, som laa paa Pallen, reiste sig nu op paa Albuen, og det var Thorer Laage.[1] Han sagde: „det er ikke middelmaadige Skjeldsord vi maa taale af Møre Karl, og derfor var han vel Løn værd.“ Leif tog imidlertid mod Pungen og bar den til Karl, og da de kastede Øinene paa Pungen, sagde Leif: „vi behøve ikke længe at see paa dette Sølv, her er den ene Penge bedre end den anden, og disse Penge ville vi have. Lad Du nu en Mand være tilstede ved Udredningen.“ Thrand siger, at han troede Leif var bedst skikket til at see paa hans Vegne. Leif og Karl ginge derpaa et kort Stykke bort fra Teltet, satte sig ned og talte og veiede Sølvet. Karl tog Hjelmen af sit Hoved og hældede deri det veiede Sølv. De saae da en Mand komme hen til sig, der havde en Stok med en Øxe paa i Haanden, en siid Hat paa Hovedet og en grøn kort Kappe. Han var barbenet og havde Lerreds Buxer, som vare bundne ved Knæet. Han satte Stokken ned i Volden, gik til Karl og sagde: „see til Møre-Karl, at Du ingen Meen faaer af min Øxestav.“

1) Den Lave.

Strax kom en Mand løbende og raabte med megen Heftighed paa Leif Øsursson, og bad ham komme saa fort han kunde til Gille Lagmands Telt; „thi," siger han, „Sigurd Thorlaksson løb nu ind af Telt-Aabningen og haver givet en af Gilles Mænd Ulivs-Saar." Leif stod strax op og gik bort til Gilles Telt tilligemed sine Mænd. Karl sad efter, og Nordmændene stode hos ham paa alle Kanter. Gaut sprang derpaa op og hug med Haand-Øxen over Folkenes Hoved, og Hugget ramte Karl i Hovedet; men Saaret blev ikke stort. Thord Laage greb nu Øxestaven, som stod paa Volden ved Siden af ham, og hug Øxebladet lige i Hjernen paa Karl. Da stormede mange Folk ud af Thrands Telt, og Karl blev baaren død derfra. Thrand tog sig dette Værk meget nær, og tilbød Pengebøder i Forlig for sine Frænder; men Leif og Gille, som havde Sagen at paatale, vilde ingen Bøder modtage. Sigurd blev landsforviist, fordi han havde saaret Gilles Telt-Kammerat, men Gaut og Thorer for Karls Mord. Nordmændene taklede det Skib til, som Karl havde havt med sig, hvormed de seilede øster til Olaf og fortalte ham denne Tidende. Derover blev han ikke blid i Sind og truede med en hastig Hevn; men det blev ikke Kong Olaf af Skjæbnen beskaaren, at hevne sig paa Thrand og hans Frænder for dette, formedelst den Ufred, som var indtruffen i Norge og nu skal fortælles. Og nu er ikke mer at fortælle om de Tidender, som indtraf, da Kong Olaf sendte Mænd til Færøerne, for at hente Skat af dem. Dog reistes store Stridigheder siden i Færøerne efter Karls Død, imellem Frænderne Thrand i Gata og Leif Øsursson, hvorom der haves store Sagaer.

Cap. 154. Kong Olafs Ledingsfærd. Nu maa vi fortsætte den Fortælling, vi før begyndte om, at Kong Olaf drog afsted med sit Mandskab og udbød Leding over hele Landet. Alle Lendermænd nordenfra Landet fulgte ham undtagen Einar Tambarskelver. Han havde siddet roligen hjemme paa sine Gaarde, siden han kom tilbage til Landet, og tjente ikke Kongen. Einar havde store Eiendomme og førte megen Pragt, endskjønt han ingen Forlehninger havde af Kongen. Kong Olaf seilede med sin Flaade før om Stadt, og mange Folk fra Herrederne stimlede til ham. Da havde Kong Olaf det Skib, som han havde ladet bygge Vinteren før, Visund (Bøffelen) kaldet. Det var et meget stort Skib, som havde et forgyldt Bøffelhoved paa Forstavnen. Derom taler Sighvat Skald:

Flugtsky Tryggvessons Lyngfisk[1)]
Bar guldbeslagne Gab,[2)]
Da ud paa Tog den løb.
Saa vil den gode Gud.
Og Olaf Digre lod
Forgyldte anden Bøffel
Havets Bølger træde;
Drygt vasker Søen Dyrets Horn.[3)]

Derpaa foer Kongen før til Hordaland. Der spurgte han den Tidende, at Erling Skjalgsson havde forladt Landet med en stor Krigsmagt og 4 eller 5 Skibe. Selv havde han et stort Langskib, men hans Sønner trende paa 20 Roerbænke, samt at de vare seilede vester til England til Knut den Mægtige. Derpaa seilede Kong Olaf øster efter langs Landet med en stor Krigsmagt. Han spurgte sig overalt for, om der kjendtes Noget til Knut den Mægtiges Færd, og Alle vidste at sige, at han var i England. Dog blev der tilføiet, at han rustede sig til Leding og agtede sig til Norge. Fordi nu Kong Olaf havde

1) Lyngfisken er Ormen og her Olaf Tryggvessons Skib Ormen Lange, som Digteren siger skyede at tage Flugten. 2) Egentligen Fenris Ulvens Læber, og her Slangegabet, som udgjorde Skibets Gallion. 3) Havets Bølger slaae paa Bøffelhornene, hvormed Skibets Gallion var prydet.

en stor Flaade; men kunde ikke med Sandhed faae at vide, hvorhen han skulde stævne for at træffe Kong Knut, og hans Folk tillige vare ilde tilfredse med at ligge stille paa eet Sted med en saa stor Hær, besluttede han at seile med sin Flaade før til Danmark, og tog med sig alt det Mandskab, som var mest stridbart og bedst udrustet; men de andre gav han Hjemlov, som der staaer i Visen;

Ordsnild Olaf Bøffel-Skib[1]
Fra Nord med Aare driver;
End fra Syd en Konge bryder
Bølgehjem[2] med Dragekjøl.

Nu foer det Mandskab hjem, som ham syntes at være liden Hjælp i, saa at Kong Olaf havde meget og vakkert Folk, og deriblandt de fleste Lendermænd fra Norge, de undtagne, der, som før fortalt, havde rømt Landet eller sad efter hjemme.

Da Kong Olaf seilede til Danmark, satte han Kaasen til Sjæland; men da han kom der, gjorde han Landgang og begyndte at hærje. Da blev Landsfolket haardt ængstet; Nogle bleve dræbte, Nogle fangne og bundne ført til Skibene. Men Alle, som kunde komme til dermed, flygtede uden at gjøre Modstand. Der gjorde Kong Olaf det største Hærverk. Medens nu Olaf var i Sjæland, spurgte han den Tidende, at Kong Ønund Olafsson havde paabudet Ledingsfærd og drog østenfra til Skaane, hvor han hærjede. Da blev den Raadslutning bekjendt, som begge Konger havde taget ved Gøt-Elven, hvor de havde sluttet Forening og Venskab, og begge forbundet sig til at gjøre Kong Knut Modstand. Kong Ønund fortsatte sin Færd indtil han traf sin Svoger Kong Olaf. Da de mødtes, gjøre de vitterligt baade for sine egne Folk og for Landsfolket, at de agtede at lægge Danmark under sig, og bade Landsfolket om deres Bistand dertil. Og da skede det, som vide omkring findes Exempel paa, at, naar der paaføres Landsfolket Feide, uden at det er stærkt nok til Modstand, da underkaste de Fleste sig de Paalæg, hvormed Fred kunde kjøbes. Saaledes skede det, at mange Mænd ginge i Kongernes Tjeneste og samtykkede i at adlyde dem. Hvor de droge frem, lagde de vide omkring Landsfolket under sig, i andet Fald ødelagde de Alt med Ild og Sværd. Om denne Feide taler Sighvat i det Drapa, han digtede om Kong Knut den Mægtige: Cap. 155. Om Kong Olaf og Ønund.

Det Rygte spurgtes da:
Ude var Kong Knut.[3]
Vist kjæk i Strid
Er Haralds Hær.
Aarsæl Olaf
Foer med Hær fra Nord
Paa Steenbiders Vei[4]
Mod Syd fra Nid.

Saa gik det Ord,
At svale Kjøl
Til Sjølunds Mark
Fra Norden foer.

End med anden
Hær af Svear
Foer Kong Ønund, for
Mod Daner slaaes.

Mange Skibe Kongen lod
Med næseskjærmed[5] Folk
Ved Havets Seng ved Land
Tilsammen binde.
Hvor graadig Bølge fraaded
Om Tillien graa,
Krigstorn![6] Paa Søen
Driver Havets Ski.[7]

1) Olaf den Helliges Skib hedte, som ovenfor sagt, Bøffel (Visund). 2) Havet. 3) Efter andre Fortolkere er det første Vers indskudt, og maa udfyldes af et følgende, og oversættes: Knut var gjævest Konge under Himlen. 4) Fiskens Vei, d. e. Havet. 5) Næseskjærmen er Hjelmen, som beskytter Næsen og med den Hovedet. 6) Krigens skarpe Torn er et Billede paa Krigshelt, her er det Olaf, som Digteren tiltaler. 7) Havets Ski, som forhen bemærket, Skibet.

Cap. 156. Om Kong Knut den Mægtige.

Kong Knut havde spurgt vester til England, at Olaf, Norges Konge, rustede sig til Leding, samt at han foer med sin Krigsmagt til Danmark, og at der var stor Ufred i hans Rige. Da begyndte Knut at samle Folk, og i en Hast kom en stor Hær sammen tilligemed en Mængde Skibe. Over denne Hær var Hakon Jarl den Næstbefalende. Sighvat Skald kom den Sommer til England vestenfra Ruda i Valland, og med ham en Mand ved Navn Berg. De havde Sommeren før gjort en Kjøbmandsreise derhen. Sighvat digtede en Vise herom, som kaldes Vestfarer-Visen, der begynder saalunde:

Berg! mangen Morgen mindes vi,
Hvorlund' jeg i Krigerfærd
Fæsted Skib ved vestre
Arm af Rudoborgen.

Da nu Sighvat kom til England, foer han strax til Kong Knut og vilde bede om Orlov til at fare til Norge; men Kong Knut havde lagt Ban[2] paa alle Skibe, før han havde rustet sin Hær. Da nu Sighvat kom did, gik han til det Herberge hvor Kongen var; men det var læst, og Sighvat stod længe udenfor. Dog fik han, da han traf Kongen, den Lov, som han bad om, og nu qvad Sighvat:

Udenfor jeg maa mig spørge frem,
Før jeg fik Joters Konge
I Tale; thi Husets Dør
For Odelsmand jeg lukket seer;
Gorms Ætling i Salen vender
Mit Ærend' til det Bedste;
Jeg ofte bær paa Armen
Af Jærn lange Skinner.

Da Sighvat blev vaer, at Kong Knut rustede sig til et Krigstog med Olaf, og vidste hvor stor Styrke Kong Knut havde, qvad han:

Hakon og den tappre Knut,
Som Alt til Krig udrustet har,
Sig mod Olafs Liv forbinde;
Kongens Død mig volder Qvid'.
Imod Knuts og Jarlens Villie
Olaf Held jeg ønske vil;
Kan han Selv blot slippe bort,
Glæder Mødet meer paa fjerne Fjeld.[3]

Sighvat digtede endnu flere Viser om dette Kong Knuts og Hakons Tog, blandt andre og denne:

Ei gjæve Jarls Sag det var,
At stifte Fred imellem
Olaf og gamle Odelsmænd,
Som stedse sig undslog.
De skifted' Konger, før
Hakon dem til større Fare
Sammenbandt i Had.
Berømt er Eriks Æt.

1) Rouen. 2) Forbud, Embargo i vort nærværende Sprog. 3) Glæde ham mere paa Norges Fjelde, end andensteds.

Cap. 156. Rúda, Rouen, see Nordmandi og Valland.

Knut den Mægtige var færdig til at rykke med sin Hær ud af Landet, og havde mange Folk samt forfærdeligen store Skibe. Selv havde han en Drage, som var saa stor, at den havde **60** Roerbænke, og dens Hoved var forgyldt. Hakon Jarl havde en anden Drage med, som havde **40** Roerbænke, og der var ogsaa paa den et forgyldt Dragehoved. I alle Seil vare blaae, røde og grønne Dugstriber, og Skibene vare alle malede oven Vandet. Alt Skibs-Redskab var ogsaa overmaade prægtigt; desuden havde de mange andre store Skibe, som vare sjeldent vel udrustede. Derom taler Sighvat Skald i Knuts Drapa: Cap. 157. Om Kong Knuts Drage.

Knut var under Himlen![1]
Hær fra Østen foer,
Og vakkre Daners Konge
Med de klare Oine.
Masten gled fra Vesten,
Sær glindsende den var,
Som bar ud derfra
Adalraads Modstander.

Drager med blaae Seil
Heist' paa høien Raa
Bare Kongehelt.
Dyr[2] var Kongens Færd.
Kjøl af stolte Skib,
Som fra Vesten skred
Paa Bølgebruus,[3]
Til Limfjord løb.

Der fortælles, at Kong Knut seilede med denne store Magt vestenfra England og kom med hele sin Hær i god Behold til Danmark, hvor han lagde til ved Limfjorden, og der var forud en stor Hær af Landets Mænd samlet.

Jarlen Ulf Sprakalegsson var bleven sat som Landeværn for Danmark, da Kong Knut foer til England, og Kongen havde overgivet sin Søn Hørde-Knut i Jarlens Hænder. Dette skede Sommeren før, som ovenfor er fortalt. Men Jarlen siger strax, at Kong Knut havde ved Skilsmissen givet ham sin Mening og Villie tilkjende, at Danerne skulde tage hans Søn Hørde-Knut til Konge over Danavælde. „Derfor gav han os," siger han, „den Sag i Hænde, og jeg tilligemed mange andre Lendermænd og Høvdinger her i Landet have ofte klaget for Kong Knut over, hvilken Vaande det var for Folk her i Landet, at sidde kongeløs, da de forrige Konger ansaae det for Magt og Ære nok, at have Kongedom over Danavælde alene; thi mange Konger i den henfarne Tid raadede over dette Rige. Dog er der nu meget større Vanskelighed end fordum haver været; thi vel have vi hidtil været saa heldige at sidde i Fred for udenlandske Høvdinger; men nu spørge vi, at Norges Konge agter at paaføre os Feide, hvortil kommer Folks Frygt for, at Sveakongen vil deeltage i dette Tog; og nu er Kong Knut i England." Derpaa fremlagde Jarlen Kong Knuts Brev og Segl, som sandede Alt hvad Jarlen havde fremført. Dette Ærende understøttede mange andre Høvdinger, og formedelst alle disse Opmuntringer, besluttede Folket at tage Hørda-Knut til Konge, hvilket blev gjort paa det samme Thing. Til denne Raadslutning havde Dronning Emma været Ophavsmand; thi hun havde ladet dette Brev skrive og med Segl forsyne, og hun havde med List forskaffet sig Kongens Segl; men for ham Selv var alt dette skjult. Da nu Hørde-Knut og Ulf Jarl finge Vished om, at Olaf Konge var kommen nord fra Norge med en stor Hær, fore de til Jylland, hvor Danavældets største Styrke er, udsendte Budstikke og stævnede til sig en stor Hær; men da de spurgte, at Sveakongen ogsaa var kommen der med sin Hær, syntes de ikke at have Styrke til at lægge sig i Slag med begge, men holdt dog deres Hær samlet i Jylland og agtede at værge Cap. 158. Hørde-Knut tages til Konge.

1) Denne Strophe af Verset er indskudt og maa udfyldes andensteds fra: „Knut er den gjæveste Konge under Himlen." Der gives flere Exempler paa slige afbrudte Stropher i den gamle Poesi. 2) Dyrebar, høit berømt var denne Kongens Færd. 3) Bølger, som brusende rulle mod Havstranden.

Cap. 157. Lima-fjørdr, Lim-Fjorden, see S. 19.
Cap. 158. Jótland, Jylland, Danmarks meste Styrke, see sammest.

Landet mod Kongerne. Den hele Skibsflaade samlede de i Limfjorden og biede saaledes Kong Knut. Da de nu spurgte, at Kong Knut var kommen vestenfra til Limfjorden, sende de Mænd til ham og Dronning Emma, og bade hende undersøge, om Kongen var dem vred eller ikke og lade dem det vide. Dronningen omtalede denne Sag med ham og siger, at deres Søn Hørde-Knut vilde give den fulde Bod, Kongen foreskrev, om han havde gjort det som syntes at være Kongen imod. Han svarer, at Hørde-Knut ikke havde gjort det efter eget Raad; „derfor," siger han, „er det gaaet, som det kunde ventes, at, da han som Barn og uforstandig vilde hede Konge, maatte Landet, naar nogen Vaande paakom, og det blev overfaldet med Feide, vorde underlagt udenlandske Høvdinger, dersom ei vor Styrke var kommen til. Vil han nu gjøre noget Forlig med mig, da komme han til mig og nedlægge det Spottenavn af Konge, som han haver givet sig." Disse samme Ord sendte Dronningen siden til Hørde-Knut, og tillige bad hun ham ei at undslaae sig for denne Færd og sagde som Sandt var, at han ikke havde Styrke nok til at stande mod sin Fader. Da denne Ordsending kom til Hørde-Knut, søgte han Raad hos Jarlen og andre Høvdinger, som vare hos ham; men det fandtes snart, at da Landsfolket spurgte at Kong Knut den Gamle var kommen, stimlede hele Land-Almuen til ham og syntes alene i ham at have sin Trøst. Da indsaae Ulf Jarl og hans Fæller, at kun to Vilkaar vare forhaanden, enten at fare til Kongen og lægge Alt i hans Vold, eller rømme strax bort af Landet. Men alle tilskyndede Hørde-Knut at fare til sin Fader, hvilket Raad han og fulgte. Da de nu mødtes, faldt han for sin Faders Fødder, og lagde Seglet, som fulgte med Kongenavnet, paa hans Knæ. Kong Knut tog Hørde-Knut ved Haanden og satte ham saa høit i Sæde, som han før havde siddet. Ulf Jarl sendte sin Søn Svend, som var en Søstersøn af Kong Knut og jævnaldrende med Hørde-Knut, til Kongen. Han bad om Naade og Forlig for sin Fader af Kongen, og tilbød sig som Gidsel paa Jarlens Vegne. Kong Knut befalede at sige Jarlen de Ord, at han skulde samle sin Hær og sine Skibe og derpaa indfinde sig hos ham, da skulde de tale om Forlig. Saa gjorde Jarlen.

Cap. 159. Feiden i Skaane.

Da nu Kong Olaf og Kong Ønund spurgte, at Kong Knut var kommen vestenfra, og tillige, at han havde en ustyrtelig Hær, seile de øster til Skaane og tage sig til at skjænde og brænde i Hærrederne, og søge derpaa øster langs med Landet til Grændsen af Sveakongens Rige. Saasnart nu Landsfolket spurgte, at Kong Knut var kommen vestenfra, da blev der Intet af, at Nogen gik i Kongernes Tjeneste. Derom taler Sighvat Skald:

Det ei lykkes
Begge Drotter
Dannemark at tvinge
For den snare Fart.[1]
Daners Drabsmand
Lod i en Fart
Hærje Skaanes Land.
„Men Kongen gjævest er."[2]

Nu seilede Kongerne øster langs med Landet og lagde ind ved en Elv, som heder Helge-Aa, hvor de tøvede en Stund. Da de nu spørge, at Kong Knut foer med sin Hær øster efter dem, holdt de Raad, hvis Udfald blev, at Kong Olaf med sit Folk gik op

1) Formedelst Knuts hurtige Ankomst lykkedes det ei den svenske og norske Kong at ødelægge Danmark.
2) Hermed menes vel Kong Knut, som hindrede Fiendens Fremgang.

Cap. 159. Áin helga, nu Helge-Aa i Villands-Herred i det østlige Skaane.

paa Land, alt til Skoven ved det Vand, hvorfra Helge-Aaen falder ud. Der ved Elvemundingen gjorde de en Dæmning af Tømmer og Torv og stemte op Vandet. Derpaa skare de et stort Dige, hvori de indlod flere Vande, saa at Vandet voxede meget høit. I Elveløbet lagde de store Tømmerstokke. Over dette Arbeide vare de i mange Dage, og Kong Olaf havde med dette hele listige Arbeide at bestille, medens nu Kong Ønund ene havde Hæren og Flaaden at styre. Da Kong Knut spurgte denne Kongernes Færd og den hele Skade, som de havde gjort paa hans Rige, seilede han lige imod dem, hvor de laae i Helge-Aaen, og havde en Krigsmagt, som var en halv Gang større end begge Kongernes. Derom taler Sighvat:

Jyllands Konge, som
Tilbage kom,
Ei sig røve lod;
Det Folket priste.
Dauers Værge-Skjold[1]
Ei vilde, at
Hans Land blev røvet.
„Ja Kongen gjævest er."[2]

En Dag mod Qvælden saae Kong Ønunds Speidere Kong Knut komme seilende og at han ikke var langt borte. Da lod Kong Ønund blæse i Krigsluren, hvorpaa hans Folk toge Teltene ned, iførte sig sine Krigsvaaben, roede ud af Havnen og øster om Landet, bandt deres Skibe sammen og beredte sig til Slag. Kong Ønund lod sine Speidere løbe op paa Land, som opsøgte Kong Olaf og sagde ham denne Tidende. Da lod Kong Olaf bryde op Dæmningen og Elven gaae sit Løb. Selv foer Kong Olaf om Natten ned til sine Skibe. Da Kong Knut kom udenfor Havnen, saae han Kongernes Hær ligge slagfærdig. Han syntes da, at det var for seent paa Dag at lægge sig i Slag mod dem, efter at hans Hær først var bleven ganske færdig; thi hans Flaade behøvede stort Rum paa Havet for at seile. Der var langt imellem hans forreste Skib og hans bageste, saa og imellem det som laae yderst og det der laae nærmest Landet. Derhos var der liden Vind. Da nu Knut saae, at Svear og Nordmænd havde rømt Havnen, lagde han sig derind med saa mange Skibe, som kunde faae Rum; dog laae Hovedstyrken af Flaaden ude paa Havnen. Om Morgenen, da det var bleven ganske lyst, var der en stor Deel af Mandskabet paa Land; Nogle vare i Samtale, Nogle for at more sig. De mærkede ikke til Noget, før Vandet kom styrtendes ind over dem i en Fos, hvormed fulge store Træer, som dreve ind paa deres Skibe og skamferede dem som de ramte; men Vandet strømmede over alle Marker. Da omkom det Mandskab, som var paa Land, saavelsom meget af det, der var paa Skibene. Men Alle, som kunde komme til, kappede deres Ankertouge, saa Skibene bleve løse, dreve udefter og spredtes ad hid og did. Den store Drage, som Kongen[3] selv var paa, drev for Strømmen, og da den ikke saa let kunde vendes med Aarerne, drev den ud mod Olafs og Ønunds Skibe. Da disse nu kjendte Skibet, omgave de det paa alle Skibsborde. Men fordi Skibet var saa høit i Skroget, som om det var et Kastel, og havde desuden et talrigt og udvalgt Mandskab ombord, som var vel bevæbnet og stridsdygtig, var det ikke let at angribe. Efter en kort Tids Forløb kom ogsaa Ulf Jarl til med sin Flaade, og da begyndte Slaget, hvorefter Kong Knuts Flaade samlede sig fra alle Kanter. Men da Kongerne Olaf og Ønund saae, at de havde for den Gang vundet den Seier, som af Skjæbnen var dem bestemt, lode de deres Skibe sige tilbage, løsnede sig fra Kong Knuts Skibe,

Cap. 160. Slaget i Helge-Aa.

1) Forsvarer, Kongen. 2) Denne Strophe er som flere Gange før indskudt for at udfylde Verset. 3) Knut.

og Flaaderne skiltes ad. Men da Angrebet ei var skeet saalunde, som Kong Knut havde bestemt, lod han ikke gjøre noget videre Anfald, hvorfor de begyndte at ordne deres Flaade og sætte deres Skibe i Stand. Da Flaaderne vare skilte ad, og hver seilede sin Kaas, undersøgte Olaf og Ønund deres Krigsmagt og fandt, at de ikke havde lidt noget Tab af Folk. Imidlertid indsaae de, at om de biede indtil Kong Knut havde faaet den store Flaade i Orden, som han havde, for dermed at angribe dem, saa vilde Forskjellen paa Folk være saa stor, at der for dem var lidet Haab om Seier, ligesom det og var aabenbart, at om Slaget fornyedes vilde der blive et meget stort Mandfald; thi toge de den Beslutning, at roe med hele Flaaden øster efter langs Landet. Da de nu saae, at Kong Knut ei forfulgte dem, satte de Masterne op og heisede deres Seil. Saa siger Ottar Svarte i det Drapa, som han digtede om Kong Knut den Mægtige:

Du Konge, tapper i Strid!
Svearne tilbagedrev,
Og der fik Elgen[1] Ulvebrad
Ei langt for Helge-Aa.
Frygtelige Skrækkens Stav[2]
Værged' Land mod tvende Konger,
Der hvor Ravnen ikke svælter,
I Striden haard mod Stridsmænd.

Saa qvad Thord Sjareksson i sin Døds-Sang om Kong Olaf:

Agde-Drotten Olaf,
Ei skyed' Staalets Drøn
Mod gjæve Jyde-Konge,
Da han kløved' Pantser-Ring.
Tappre Skaanekonge[3]
Skjød skarpe Skud mod ham;
Svends Søn da ei var seen;
Ulven tuded' om blodig Liig.

Cap. 161. Kongerne Olafs og Ønunds Raadslag.

Kong Olaf og Kong Ønund seilede øster til Sveakongens Rige, og en Dag mod Aftenen lagde de til Lands ved et Sted, som heder **Barvik**, hvor de laae om Natten. Men da mærkedes det paa Svearne, at de vare hjemtraae; thi den største Deel af Hæren seilede øster langs med Landet om Natten, og standsede ei i Farten, før de kom hjem til deres Bopæle. Da nu Kong Ønund mærkede dette, lod han, saasnart det gryede af Dag, blæse til Huusthing, hvorpaa hele Mandskabet gik paa Land og Thinget blev sat. Da tog Kong Ønund saalunde Ordet: „saa er det, Kong Olaf, som I vide, at vi i Sommer have været samlede i Følge og hærjet vide om i Danmark. Vi have faaet meget Bytte; men intet Land. Jeg haver havt halvfjerde hundrede Skibe; men nu haver jeg ikke mere end hun-

1) Elsdyret, som af Digteren ogsaa sættes blandt Rovdyrene. 2) Frygtelige Krigshelt. 3) Ønund.

Cap. 161. **Barvik** kan umulig antages at være Bare-Sund i Gryts Sogn i Hammerkinds-Herred i Øster-Gøtland, efterdi det staaer i aabenbar Strid med Historiens klare og tydelige Ord, at Kongerne Olaf og Ønund efter Affairen ved Helgeraa „sigldo austr fyrir velldi Svía konúngs, oc aptni dags løgdo þeir at landi, þar er heitir Barvík," ligesom det af det Følgende sees at ligge nærmere Helgeraa end Kalmarnes. Det er saaledes vel med Dalin (I. 494) rimeligst at søge denne Havn i Bleking. Derfra, at Stedet siges at ligge i Sveakongens Rige, lader sig ingen Modgrund hente, da det formeentlig er ubeviisligt, at Bleking den Tid tilhørte Danmark. Strax i Vest for nuværende Stad Carlskrona trænger en Bugt ind til Gaarden Baråkra; maaskee har man her det omhandlede Barvik?

drede tilbage. Nu synes mig, at vi ikke kunne gjøre stor Fremgang med ikke større Krigsmagt end vi nu have, endskjønt I have de 60 Skibe, som I hele Sommeren have havt. Derfor synes mig det er rettest, at vi fare tilbage til mit Rige; thi det er godt med heel Vogn hjem at age. I denne Færd have vi vundet Noget, men Intet tabt. Nu vil jeg byde Dig, Svoger Olaf, at Du farer med mig, og at vi Alle blive samlede i Vinter. Tag Du saa meget af mit Rige, som Du vil, saa Du og det Mandskab, som følger Dig, kan holde Eder vel; og lader os da, naar Vaaren kommer, tage den Beslutning, som os tjenligst kan være. Ville I derimod heller vælge det Kaar, at gjennemfare vort Land og drage landveis til Norge, da skal det staae Eder frit for." Kong Olaf takkede Kong Ønund for det Vennebud, han havde gjort ham; „men om jeg skal raade," siger han, „da monne vi tage en anden Raadslutning, og holde sammen det Mandskab, som nu er tilbage. Jeg havde først i Sommer, før jeg foer fra Norge, 350 Skibe; men da jeg foer fra Landet, valgte jeg blandt den hele Krigsmagt dem, som syntes mig bedst at være; dermed bemandede jeg 60 Skibe og dem har jeg endnu. Nu synes mig, at den Deel af Din Krigsmagt, som monne være løbet bort, er den udueligste, og mindst Hjælp i den; men endnu seer jeg her alle Eders Høvdinger og Hærførere, og det veed jeg, at det Folk, som hører til Hirden, er langt bedre skikket til at føre Vaaben. Vi have her udvalgt Folk og ypperlige Skibe; thi kunne vi vel ligge paa vore Skibe i al Vinter, som Hærkongers Sædvane er. Men Knut mon ei længe ligge i Helge-Aa; thi der er ingen Havn for saa mange Skibe, som han har. Styrer han nu øster efter os, da skulle vi undvige ham, og snart samle sig da Folk til os; men vender han tilbage til de Havne, hvor hans Flaade kan ligge, da veed jeg for vist, at Lysten til at vende hjem ei vil være mindre i hans Hær, end i vor. Jeg venter og, at vi have huseret saaledes i Sommer, at Torperne vide hvad de have at gjøre baade i Skaane og Sjæland. Saaledes vil Knuts Hær snart adspredes vidveis, og uvist er det da, hvem Seieren af Skjæbnen er bestemt; men lader os først udspeide, hvad Beslutning han tager." Saaledes endte Kong Olaf sin Tale, som vandt meget Bifald, og det Raad, som han gav, blev fulgt. Der blev sendt Speidere i Kong Knuts Hær, og begge Kongerne, Olaf og Ønund, bleve liggende der.

Da Kong Knut saae, at Norges og Svearnes Konge styrede med deres Krigsmagt øster ud langs med Landet, lod han Mænd ride landveis Nat og Dag, der fulgte Kongernes Seilads. Nogle Speidere fore frem, andre tilbage, saa Kong Knut hver Dag havde Tidende om deres Færd, ligesom han og altid havde Speidere i deres Hær. Da han nu spurgte, at en stor Deel af Flaaden var seilet fra Kongerne, vendte han med sin Krigsmagt tilbage til Sjæland og lagde sig med hele Flaaden i Øresund, saa at en Deel laa paa Skaane-Siden og en Deel ved Sjæland. Selv red Kong Knut Dagen før Michaels-Messe med et stort Følge til Roeskilde. Der havde hans Svoger Ulf Jarl beredt et stort Gilde for ham. Jarlen var den omhyggeligste Vært; men Kongen var stille og grætten. Jarlen talte ham til paa mange Maader for at opmuntre ham og bragte paa Bane, hvad han troede bedst kunde være ham til Moro; men Kongen var studs og faatalende. Tilsidst bød Jarlen ham et Spil Skak, hvilket han samtykkede, og de toge frem et Skakbret og spillede. Ulf Jarl var hastig til Sinds og gav ikke efter i nogen Ting; men Alt hvad der angik hans Styrelse gik ham godt fra Haande, og han var en stor Krigsmand, om hvem der er mange Fortællinger. Han var den mægtigste Mand i Danmark efter Kong Cap. 162. Om Kong Knut og Ulf Jarl.

Cap. 162. **Róiskelda** (Hróiskelda), nu Roeskilde i det nordlige Sjæland, næst Leire de danske Kongers ældste Sæde. Staden skal have Navn efter dens første Anlægger Kong Roar eller Hroar og en i Nærheden værende, endnu bekjendt Kilde.

Knut. Ulf Jarls Søster, Gyda, var gift med Jarlen Gudin Ulfnadsson, og deres Sønner vare Harald, Englands Konge, og Toste Jarl, Valthjof Jarl, Mauro-Kaare Jarl og Svend Jarl. Gyda hedte deres Datter, som var gift med Englændernes Konge Edvard den Gode.

Cap. 163. Ulf Jarls Drab.

Da de havde spillet en Stund Skak, gjorde Kongen et stort Feiltræk, hvorved Jarlen tog en Springer fra Kongen; men Kongen satte den igjen paa Tavlen, og bad Jarlen gjøre et andet Træk; men Jarlen blev vred, stødte Tavl-Bordet overende, stod op og gik sin Vei. Kongen sagde: „render Du nu, Ulf rædde." Jarlen snoede sig om i Døren og sagde: „længere monne Du have rendt ved Helge-Aa, om Du havde kommet til dermed. Da kaldte Du mig ikke Ulf rædde, da jeg ilede Dig til Hjælp medens Svearne sloge Eder som Hunde." Derpaa gik Jarlen ud og lagde sig til Sengs. Kort efter gik ogsaa Kongen i Seng. Morgenen efter, da Kongen klædte sig paa, sagde han til sin Skosvend: „gak Du til Ulf Jarl og dræb ham." Svenden gik, var borte en Stund og kom derpaa tilbage. Kongen sagde: „dræbte Du Jarlen?" — „Ikke dræbte jeg ham; thi han var gaaen til Lucius-Kirke." — Der var en Mand, som hedte Ivar hvide, norsk af Fødsel, som var Kongens Hirdmand og Herbergsmand;[1] til ham sagde Kongen: „gak Du hen og dræb Jarlen." Ivar gik til Kirken, ind i Choret og stak Sværdet igjennem Jarlen, og strax lod Jarlen der sit Liv. Derpaa gik Ivar til Kongen med det blodige Sværd i Haanden. Kongen sagde: „dræbte Du Jarlen?" — „Jeg dræbte ham," siger han. — „Vel gjorde Du da." Efterat Jarlen var dræbt, lode Munkene Kirken lukke i Laas. Da dette blev Kongen fortalt, sendte han Bud til Munkene og bad dem lukke Kirken op og synge Messe. De gjorde som Kongen bød. Da nu Kongen kom til Kirken, skjødede han meget Gods til Kirken, saa det blev et stort Hærred, hvorved dette Sted meget hævedes, og disse Jorder have siden stedse hørt dertil. Kong Knut red ned til sine Skibe og laa der længe om Høsten med en meget stor Hær.

Cap. 164. Om Kong Olaf og Svearne.

Da Kong Olaf og Kong Ønund spurgte, at Kong Knut var seilet til Øresund og laa der med en stor Magt, holdt Kongerne Huusthing og talede længe om hvad Raadslutning de skulde tage. Kong Olaf vilde, at de skulde blive liggende der med hele Flaaden og oppebie hvad Kong Knut vilde bestemme sig til. Men Svearne holdt for uraadeligt, at bie der til Frosten kom, og saaledes blev det aftalt, at Kong Ønund foer hjem med hele sin Hær, men Kong Olaf blev liggende efter.

Cap. 165. Om Egil og Tove.

Medens Kong Olaf laa der, havde han ofte Samtale og Raadslag med sine Folk. En Nat havde Egil Hallsson og Tove Valgautsson Vagt paa Kongens Skib. Tove havde sin Herkomst fra Vester-Gøtland og var høibyrdig Mand. Medens de sad paa Vagt, hørte de megen Graad og Hylen af de Folk, som vare fangne i Krigen og laae bundne paa Land om Natten. Tove siger, at han syntes ilde om at høre paa den Hylen og bad Egil følge med sig for at løse disse Folk. Dette Arbeide udførte de, skare Baandene over og lode Folkene undløbe, der ansaae dette for et Venskabs-Stykke; men Kongen blev saa vred, at de selv vare i største Fare. Da Egil siden blev syg, vilde Kongen længe ikke see ham, førend mange Folk bade for ham. Egil angrede nu Meget, at han havde gjort Noget, som fortørnede Kongen, og bad ham om Tilgivelse derfor. Da lod Kongen sin Vrede fare mod Egil, lagde Hænderne over den Side, hvor Værken var, og sang sine Bønner derover, hvorefter Smerten ophørte strax paa Stund, og Egil bedredes. Tove kom efter Sigende saaledes i Forlig med Kongen, at han skulde formaae sin Fader Valgaut

1) Som havde Opsyn med Kongens Herberge, svarer vel til vor Marskalk eller Kammerherre.

at komme til Kongen. Han var en reen Hedning, men efter Kongens Ord gik han over til Christendommen og døde strax han var døbt.

Kong Olaf havde nu ofte Samtaler med sine Folk, og søgte Raad hos dem og Høvdingerne, hvad han skulde bestemme sig til; men der kunde ingen Enighed blive imellem dem, da Nogle kaldte det uraadeligt, som Andre syntes at være tjenligt, og vare meget vaklende i deres Raad. Kong Knut havde stedse Speidere i Kong Olafs Hær, som indlode sig i Samtale med mange Mænd, og tilbøde dem Gaver og Venskab paa Kong Knuts Vegne. Mange lode sig derved lede, og gave deres Troskabs Løfte, at vorde Kong Knuts Mænd og holde ham Landet til Haande, om han kom til Norge. Dette aabenbaredes siden om Mange, endskjønt det først blev holdt skjult. Nogle toge strax imod Pengegaver, men Andre blev Penge lovet siden, ligesom der og vare fuld Mange, som før havde taget store Vennegaver af ham; thi med Sandhed kan det siges om Kong Knut, at hver Mand, der kom til ham, som ham syntes var noget Mands Mod i, og vilde søge hans Venskab, dem gav han Hænderne fulde af Gaver og Penge. Deraf blev han meget vennesæl, dog kom hans Gavmildhed mest udenlandske Mænd tilgode, og den var størst, fra jo fjernere Steder de vare komne. Cap. 166. Forræderi mod Kong Olaf.

Kong Olaf holdt ofte Samtaler og Stævnemøder med sine Folk og spurgte dem tilraads; men da han mærkede, at de gave forskjellige Raad, fattede han Mistanke om, at der vare Nogle, som monne sige Andet, end de for ham ansaae raadeligt, og han var saaledes ikke vis paa, om Alle ydede ham den skyldige Troskab. Mange skyndede til, at de med første føielige Vind skulde seile til Øresund og saa nord til Norge. De sagde, at Danerne ei torde angribe dem, endskjønt de laae med en stor Krigsmagt lige paa deres Vei. Men Kongen var saa forstandig Mand, at han indsaae Sligt for ugjørligt. Han vidste og, at Olaf Tryggvesson havde faaet Andet at vide, end at Danerne ei turde vove at slaaes, da han med faa Folk lagde sig i Strid mod en stor Hær. Kongen vidste og, at der i Kong Knuts Hær var en Mængde Nordmænd, derfor nærede han den Mistanke, at de som raadede ham til Sligt, monne være Kong Knut huldere end ham. Olaf Konge gjorde saaledes det Udslag paa disse Overveielser, at de Folk, som vilde følge ham, skulde gjøre sig reisefærdige til at fare Landeveien ovenom Gøtland og saa til Norge, „men vore Skibe," siger han, „og al anden Tyngsel, som vi ikke kunne føre med os, vil jeg sende øster til Sveakongens Vælde, og lade forvare for os der." Cap. 167. Kong Olafs Raadslag.

Harek af Thjotø svarer saalunde paa Kongens Tale: „det er øiensynligt, at jeg ikke kan fare til Norge til Fods; jeg er gammel og tung og lidet vant til at gaae. Desuden er jeg trau til at skille mig ved mit Skib; thi paa dette Skib og dets Redskab har jeg lagt saa megen Flid, at det vilde gjøre mig ondt, at lægge det i mine Uvenners Hænder." Kongen svarer: følg Du med os, Harek, vi skulle bære Dig med os, naar Du ikke orker at gange. Da qvad Harek den Vise: Cap. 168. Harek af Thjotes Færd.

Rhinluens Land![1] Jeg beslutted'
Heller at bestige
Havhest i Havets Bruus,
End nu til Fods at gange.
Skjønt Guldets[2] Giver Knut
Med sine Langskib' ligger

1) Rhin-Luen eller Flod-Luen er det sædvanlige Digternes Billede paa Guld, og Guldets Land er Qvinden, som Harek her tiltaler, ved at tænke paa sine hjemmeværende Fruentimmer. Saaledes sige vi endnu i en venlig Tiltale til Fruentimmerne: „mit Guld." 2) Den Gavmilde, egentligen Armbaandets Lund, d. e. ham som uddeler Guldringe.

Ude i Øresund;
Thi Folk min Kjækhed kjender.

Da lod Kong Olaf Alt gjøre i Stand til sin Reise. Folket bar deres Gangklæder og Vaaben paa sig; men deres øvrige Klæder og Løsøre kløvede de paa de Heste, som de kunde faae. Desuden sendte han Folk afsted og lod sine Skibe føre øster til Kalmarnæs. Der lode de Skibene sætte paa Land og forsee Skibsredskaben og de andre Varer; men Harek gjorde, som han havde sagt, at han biede paa Bør, og seilede derefter vester til Skaane, indtil han ved Afdags Tid med en frisk og føielig Vind kom østenfor Holar. Da lod han tage Seil og Master ned tilligemed Fløien, og lod Skibet ovenbords overtrække med graae Telte, lod nogle faa Mænd sidde ved Aarerne foran og agter i Skibet, men de Fleste sidde lavt i Skibet. Da Knuts Vagtmænd saae Skibet, talede de imellem sig om, hvad Skib det kunde være, og gjorde den Gisning, at det maatte være ladet med Sild eller Salt, da de saae kun faa Mænd ved Aarerne, og Skibet desuden forekom dem graat og tjæreløst, ligesom og opskinnet af Solen, og tillige saae de, at det var stærkt ladet. Da nu Harek kom længere frem i Sundet forbi Flaaden, lod han reise Masterne, heise Seilene og opsætte sin forgyldte Fløi. Seilet var hvidt som Snee, og deri vare røde og blaae Dugstriber indvævede. Da Kongens Mænd saae Skibet seile saalunde afsted, sige de til Kongen, at Kong Olaf rimeligviis havde omseilet dem. Men Kong Knut svarer, at Kong Olaf var altfor klog en Mand til at fare eenskibs igjennem Kong Knuts Flaade og ansaae det for rimeligere, at det var Harek af Thjotø eller hans Lige. Mange holdt det for Sandhed, at Kong Knut vidste om Hareks Færd, og at den ei monne være gaaet saaledes af, hvis de ei tilforn havde sluttet Venskab med hinanden, hvilket syntes at komme for en Dag, da Kong Knuts og Hareks Venskab blev almindeligen bekjendt. Harek gjorde denne Vise, da han seilede nord om Vederø:

Lunds Enker lod jeg ikke,
Ei danske Piger lee
Over, at jeg voved ei,
O Høgskibets Land![1]
Tage i Høst tilskibs tilbage.
Paa Frodes flade Vei[2]
Lad os Eg-Kjøl støde
Ud fra Havringens Ø.[3]

Harek foer sin Vei og standsede ikke før han kom nord til Halogaland til sin Gaard paa Thjotø.

Cap. 169. Kong Olafs Færd fra Svithjod.

Da Kong Olaf begyndte sin Reise, foer han først op om Smaaland, og kom frem i Vester-Gøtland. Han foer stille og fredeligen frem, og Landets Folk ydede ham al Hjælp paa Reisen. Saaledes foer han indtil han kom ned til Viken, og saa nord efter Viken til Sarpsborg. Der opholdt han sig og lod sig berede Vinter-Sæde. Derpaa gav han de fleste af sine Høvdinger Hjemlov; men beholdt de Lendermænd hos sig, som ham

1) Høgens Skib er Haanden, hvorpaa Falkene ligesom seile og Haandens Land er et eddisk Billede paa en Qvinde, altsaa o Qvinde! 2) Frodes (en Sø-Konges) flade Sti, d. e. Havet. 3) Havets Ring er Himlen og Luften, og Luftens Ø er altsaa det samme som Vederø, Vedr-ey i Texten.

Cap. 168. Kálmar-nes, et Næs ved Staden Kalmar i Kalmar-Sund, imellem Øland og Fastlandet.
Hólar, nu Havnen Hol eller Hølevig, strax nordenfor Skaanør i Skaane.
Vedrøy, nu Väderø nordenfor Kullen, ved Grændsen af Skaane og Halland.
Cap. 169. Smálønd, nu Smaaland, en Deel af Øster-Gøtland, cfr. S. 9.

syntes tjenligst. Der var hos ham alle Arne Armodssons Sønner, som stode i størst Anseelse hos Kongen. Da kom Geller Thorkelsson, der Sommeren før var kommen fra Island, til Kongen, som før er fortalt.

Sighvat Skald havde længe været hos Kong Olaf, som før er fortalt, og Kongen havde gjort ham til sin Stallar. Sighvat havde ikke let for at tale i ubunden Stiil; men i Skaldskab var han saa øvet, at Versene laae ham saa let paa Tungen, som om han talede i sædvanlig Tale. Han havde gjort en Kjøbmandsfærd til Valland, og i denne var han kommen til England, hvor han havde truffet Kong Knut, og af ham faaet Lov til at fare til Norge, som før er fortalt. Da han nu kom til Norge, foer han strax til Kong Olaf, som han traf i Sarpsborg, og stillede sig for Kongen just som han sad ved Bordet, Sighvat hilsede ham. Kongen saae paa ham og taug. Da qvad Sighvat: Cap. 170. Om Sighvat Skald.

Gjæve Konge! Husk Du paa,
Din Stallar er hjemkommen.
Alle Folk min Tale høre,
Som jeg her fremfører!
Sig Du mig, Du store Konge!
Hvor Du tænker sætte Bænk
For mig blandt Dine ranke Mænd.
Al Din Sal mig tækkes.

Da sandedes det gamle Sagn, at mange ere Kongens Øren; thi Kong Olaf havde spurgt hele Sighvats Færd, og at han havde været hos Kong Knut. Nu sagde han til Sighvat: „ikke veed jeg, om Du nu agter at være min Stallar, eller om Du er bleven Kong Knuts Mand.“ Sighvat qvad:

Knut, milde Ringe-Giver,
Det Spørgsmaal gjorde mig, om jeg
Ham vilde række hjælpsom Haand,
Som hugprude Olaf.
Jeg sagde mig ei sømmed'
Meer i Senn[1] end Een at tjene;
Og jeg tyktes svare vel;
Hver Helt til godt Exempel.

Da sagde Kong Olaf, at Sighvat skulde gange til det Sæde, som han før pleiede at have, og da kom Sighvat snart i det samme Venskab med Kongen, som han før havde havt.

Erling Skjalgsson og alle hans Sønner havde om Sommeren været i Kong Knuts Hær og Hakon Jarls Følge. Der var og Thorer Hund og stod i megen Anseelse. Da nu Kong Knut spurgte, at Kong Olaf var faren Landeveien til Norge, opløste han Krigshæren og gav alle Mand Lov til at søge Vinter-Ophold. Da var der i Danmark en stor Hær af udenlandske Mænd, baade engelske og norske, og fra flere Lande, som havde samlet sig til Hæren om Sommeren. Om Høsten foer Erling Skjalgsson til Norge med sit Mandskab og fik store Gaver af Kong Knut ved Skilsmissen; men Thorer Hund blev tilbage hos Kong Knut. Med Erling fore Kong Knuts Sendemænd, vel forsynede med Penge, og om Vinteren fore de vide om i Landet, og udbetalte de Penge, som Kong Knut havde lovet Mange om Høsten, for at de skulde staae ham bi. Desuden uddeelte de Gaver til Mange, hvis Venskab de med Penge kunde tilkjøbe Kong Knut. Paa denne deres Omreise havde de megen Hjælp af Erling. Saaledes skede det da, at Mangfoldige tilvendte Kong Knut deres Venskab, lovede ham deres Tjeneste og tillige, at gjøre Kong Olaf Modstand. Nogle Cap. 171. Om Erling Skjalgsson og hans Sønner.

1) Meer i Senn, d. e. mere ad Gangen.

gjorde det aabenbarligen; men der vare mange Flere, som skjulte det for Almuen. Denne Tidende spurgte Kong Olaf; thi Mange vidste derom at fortælle ham, og ofte faldt Talen derpaa i Hirden. Sighvat Skald qvad dette:

Der gange Kongens Fiender
Med tunge løse Punge,
Folk byde gyldne Malm
For usal[1] Kongens Hoved.

Enhver sig veed fordømt
Med Ret til sorte Helved',
Om han sælger saa
For Guld sin Herre huld.

Ussel Løn i Himlen blev
For dem som svege Drot;
De kom til dybe Hjem
For høie Lue-Ild.[2]

Ofte førtes den Tale da i Munden, hvor ilde det sømmede Hakon Jarl, at fare med væbnet Haand mod Kong Olaf, som havde skjænket ham Livet, da han var kommen i Kongens Vold. Men da Sighvat, som var en stor Ven af Jarlen, hørte at denne Bebreidelse var gjort Jarlen, qvad han:

Hørde-Helts[3] Huuskarle
For lydig Jarlen var',
Da de Penge finge
For Olaf at aflive.
Men ei hæderligt det er,
Hans Hird derfor anklage.
Det bedre for os Alle er
Om frie for Svig vi kjendes.

Cap. 172. Om Kong Olafs Julegaver.

Kong Olaf havde et stort Jule-Gilde, og da vare mange Storfolk komne til ham. Det var syvende Dag Juul, da Kongen med nogle faa Mænd, og deriblandt Sighvat, som fulgte ham Nat og Dag, gik til et Huus, hvor Kongens dyrebare Kostbarheder forvaredes. Han havde da, som hans Vane var, med megen Omhu samlet sine Kostbarheder, for at uddele Vennegaver ottende Juledags Aften, og i dette Huus stode ikke saa faa guldbeslagne Sværde. Da qvad Sighvat:

Der stande gyldne Sværd;
Vi Saarhavs Aarer[4] rose;
Os vorder Hærens Førers
Huld til det største Held.
O Konge! jeg modtager,
Om Du Skald giver et af dem.
O! Du Hav-Ildens Sender![5]
I fordum Tid jeg var med Dig.

Kongen tog et Sværd, hvis Haandfang var omvunden med Guld og Hjaltet guldbeslaget, og gav ham. Det var et kosteligt Klenodie; men Gaven var ei avindsløs, som siden blev bekjendt. Strax efter Julen begyndte Kong Olaf sin Reise til Oplandene; thi han havde en stor Mængde Folk og der var ingen Indtægter kommen til ham nord fra Landet

1) Som ei er tilfals. 2) Helvede. 3) Helten fra Hørdaland staaer for Norges Konge. 4) Blodets Aarer, d. e. blodigt Sværd. 5) Guldets Sender, d. e. gavmilde Konge.

om Høsten; thi der havde været Leding om Sommeren, og til at bestride denne Omkostning havde Kongen anvendt alle de Midler, han kunde overkomme; ikke heller var der nogle Skibe, hvorpaa han kunde fare med sine Folk nord i Landet. Tillige spurgte han og kun de Tidender fra Norden, hvoraf han spaaede sig liden Sikkerhed, om han ikke foer med mange Folk. Af den Aarsag besluttede Kongen at reise gjennem Oplandene, endskjønt det ikke var saa længe siden, at han var faret derom i Gjæstebuder, som Loven tilsagde eller Kongernes Vane havde været. Men da han kom til Oplandene, indbøde Lendermænd og mægtige Bønder ham til sig, hvorved saaledes hans Omkostninger lettedes.

Der var en Mand ved Navn Bjørn, som var af gøtisk Herkomst, og en Ven og Bekjendt af Dronning Astrid, samt noget beslægtet med hende. Hun havde givet ham Gaards-Bestyrelse og Syssel paa den øverste Deel af Hedemarken, ligesom han og havde Bestyrelsen over Østerdalene. Bjørn var ikke Kongen kjær; ikke heller var han yndet af Bønderne. Det var indtruffet i den Bygd, som Bjørn raadede over, at der var bleven mange Sviin og Nød borte, hvorfor Bjørn lod sammenkalde et Thing for at eftersøge det Bortkomne. Slige Skarnstykker tiltroede han meest de Folk, som sadde i Skovbygderne, langt fra andre Mænd, hvorved han sigtede meest til dem, som boede i Østerdalene; thi den Bygd var meget tyndt beboet og fuld af Vande og Rydninger i Skovene, og faa Steder vare store Bygder samlede. Cap. 173. Om Bjørn Foged.

Der var en Mand som hedte Raud, der boede i Østerdalene; Ragnhild hedte hans Kone, og Dag og Sigurd hans Sønner, som vare Mænd af store Evner. Disse vare tilstede paa Thinget, gave Tilsvar paa Østerdølernes Vegne og skjøde Beskyldningen fra dem. Bjørn syntes, at de vare for kjephøie i deres Svar og storagtige i Klæder og Vaaben, derfor dreiede han Talen hen paa disse Brødre og sagde, at det var ingenlunde urimeligt, at de havde gjort Sligt; men de benegtede det og dermed sluttedes Thinget. Kort efter kom Olaf Konge med sit Følge til Gjæstebuds hos Bjørn Foged. Den Sag, som før var behandlet paa Thinge, blev da klaget for Kongen, og Bjørn sagde, at Rauds Sønner syntes ham ligest til at have udøvet slig Udaad. Der blev da sendt Bud efter Rauds Sønner; men da de indfandt sig hos Kongen, sagde han, at de ikke havde Udseende af Tyve og frikjendte dem. Derpaa indbyde de Kongen med alt hans Folk til deres Fader til et tre Dages Gjæstebud, og endskjøndt Bjørn fraraadede Reisen, foer Kongen ikke destomindre. Hos Raud var et meget pynteligt Gjæstebud. Da spurgte Kongen Raud, hvad for Folk han og hans Kone vare? Han svarede, at han var svensk Mand, riig og høibyrdig; „men jeg løb derfra med den Kone, som jeg siden haver havt, og hun er en Søster til Kong Ring Dagsson.“ Da erindrede Kongen sig begge deres Æt. Han fandt, at Fader og Sønner Cap. 174. Om Rauds Sønner.

Cap. 173. Øystradalir (Eystridalir, Austrdalir), nu Østerdalen, eller rigtigere Østerdalene, som fordum kun bestod af tre Præstegjælde, nemlig Elverum, Aamot og Tyldalen. 1, Elverums Præstegjæld indbefattede Álfrheims-hèrad (Elverum), Trysiljar (Trysild) samt de tvende Sogne Idre og Serna, som først i Aaret 1649 kom under Sverige (cfr. Saml. t. d. N. Folks Sprog etc. II. 526, III. 258); 2, Aamots Præstegjæld indbefattede Sognene Ámót, Elfadalr ytra (nu Store Elvedalen), Reindalr ytra og Reindalr øfra (nedre- og øvre-Reendalen),; 3, Tyldals Præstegjæld indbefattede Sognene Tyldalr (nu Annexsogn til Tønsæts Præstgd.), Túnsætr (Tønsæt), Qviknir eller Kviknar (á Qviknom, nu Qvikne) og Vindgil (nu Vingeln). Øsen, Lille-Elvedals, Nedre-Foldals, Tolgens, Dalsbygdens og Indsæts Kirker skrive sig alle fra senere Tider. Østerdalene vare, som vi see, i Olaf den Helliges Tid yderst svagt befolkede Skovegne, hvilket endnu maa have været Tilfældet i Slutningen af 13de Aarhundrede, som kan skjønnes deraf, at de i Henseende til Ledings-Udbud, sættes i Forhold til Gudbrandsdalen som 5 til 16 (Hirdskr. 35 Cap.); ikke destomindre udgjorde dog Østerdalene et særskilt Syssel, som var deelt i Østerdalene nordenfor og østenfor Aamot (Æystridalir fyrir nordan Ámót ok fyrir austan Ámót).

vare forstandige Mænd og spurgte efter deres Færdigheder. Sigurd sagde, at han kunde udtyde Drømme og skjønne Dagens Færd, endskjønt ingen Himmel-Legemer vare at see. Kongen prøvede denne hans Kunst, og det var som Sigurd havde sagt. Dag angav det som sin Færdighed, at han kunde see hver Mands Dyder og Laster, som kom ham for Øie, naar han vilde lægge nøie Mærke dertil. Kongen bad ham sige hvad Sindsfeil han saae hos Kongen Selv. Dag fandt en Feil, som Kongen syntes var saa i Sandhed. Derpaa spurgte Kongen hvad Sindsfeil Bjørn Foged havde? Dag sagde, at Bjørn var en Tyv, og siger tillige, hvor Bjørn paa sin Gaard havde skjult Been, Horn og Huder af de Nød, som han om Høsten havde stjaalet; „thi han voldte," siger han, „alle de Tyverier, som skede i Høst, og hvorfor han beskyldte andre Mænd." Dag betegnede ogsaa Kongen de Steder, hvor Kongen skulde lede derefter. Da nu Kongen foer bort fra Raud, blev han fulgt paa Veie med store Vennegaver, og Rauds Sønner bleve hos Kongen. Kongen foer først til Bjørn, og erfoer da, at alt det var Sandt, som Dag havde sagt. Derpaa jog han Bjørn ud af Landet, og han maatte takke Dronningen for, at han beholdt Liv og Lemmer.

Cap. 175. Thorers Drab. Thorer, en Søn af Ølver paa Egge, en Stifsøn af Kalf Arnesson og en Søstersøn af Thorer Hund, var en overmaade vakker Mand, stor og stærk. Han var paa den Tid 18 Aar gammel, havde faaet et godt Giftermaal paa Hedemarken og dermed stor Formue; dertil var han den vennesæleste Mand, skabt til at være Høvding. Han indbød Kongen med sit Følge hjem til sig til et Gjæstebud. Kongen tog imod Tilbudet, foer til Thorer og blev vel modtagen. Gildet var saare prægtigt, de bleve herligen beværtede og hvad der sattes for Gjæsterne, var det Bedste der kunde faaes. Kongen og hans Mænd talede imellem sig om, at Alt var saare herligt, og vidste ikke hvad de skulde ansee for at være fortrinligst, enten Thorers Husebygning eller Indbo, Bordtøi eller Drikkevarer, eller Manden, som gjorde Gjæstebudet. Men Dag udelod sig ikke meget derom. Kongen pleiede ofte at tale med Dag og spurgte ham om forskjellige Ting, og han havde prøvet Sandheden af Alt hvad Dag sagde, hvad enten det allerede var skeet eller skulde skee, hvorfor Kongen fæstede megen Tro til hans Tale. Da kalder Kongen Dag for sig til Samtale i Eenrum, og talede med ham om mange Ting. Omsider vendte Kongen ogsaa Talen paa Thorer, hvor herlig Mand Thorer var og hvilket prægtigt Gjæstebud han havde gjort. Dag svarede kun lidet dertil, men tilstod, at det var sandt, som Kongen sagde. Derpaa spurgte Kongen Dag, hvad Sindelag eller Lyde han fandt hos Thorer. Dag svarede, at han visnok maatte ansee Thorer for at være af et godt Sindelag, dersom han virkelig var den, som han for menig Mand saae ud til at være. Kongen bød ham svare paa, hvad han spurgte om og sagde, at det var hans Pligt. Da svarer Dag: „saa maa Du og lade mig raade for Straffen, om jeg skal aabenbare Lyden." Kongen svarer, at han ei vil skyde sin Dom under anden Mand, men bød atter Dag, at svare paa, hvad han spurgte om. Dag svarer: „Dyrebart er Drottens Ord, det Sindelag finder jeg hos Thorer, som hos saa mange Andre, at han er altfor pengegjerrig." — Kongen: „er han da Tyv eller Ransmand?" — „Ikke er han det." — „Hvad er han da?" — „For at vinde Penge gjorde han sig til Forræder mod sin Drot; han haver taget Penge af Kong Knut den Mægtige for Dit Hoved." — Kongen spurgte: „hvormed kan Du gjøre dette Sandt?" — Dag: „han haver paa sin høire Arm ovenfor Albuen en tyk Guldring, som Kong Knut gav ham, og som han lader ingen Mand see." Derefter endtes Samtalen og Kongen var meget vred. Da nu Kongen sad over Bordet, og Gjæsterne havde drukket en Stund i stor Lystighed, men Thorer gik omkring for at see Gjæsterne tilgode, lod Kongen kalde Thorer for sig. Han gik frem for Bordet og lagde Hænderne derpaa. Kongen spurgte: „hvor gammel Mand

er Du, Thorer?" — „Jeg er 18 Aar," svarer han. — „Stor Mand er Du, Thorer, efter den Alder, og Du har havt Lykken med Dig." Da tog Kongen om hans høire Haand og strøg op efter Albuen. Thorer sagde: „tag varligen derpaa, jeg haver en Byld paa Armen." — Kongen holdt Hænderne stille og følte, at der var noget haardt derunder. Derpaa sagde han: „haver Du ikke spurgt, at jeg er Læge? Lad mig see Bylden." Da Thorer saae, det ikke længere kunde nytte at skjule, tog han Ringen af sig og lagde den frem. Kongen spurgte, om det var Kong Knuts Gave? Thorer svarer, at han ikke kunde negte det. Derpaa lod Kongen Thorer gribe og lægge i Lænker. Nu kom Kalf til, bad om Naade for Thorer og bød Penge for ham, hvilket blev understøttet af Mange, der ogsaa tilbøde deres Penge; men Kongen var saa vred, at Ingen kunde faae et Ord frem. Han sagde, at Thorer skulde faae den Dom, som han havde beredt sig selv. Derpaa lod Kongen Thorer dræbe. Dette Verk blev meget forhadt baade i Oplandene, og ikke mindre nord i Throndhjem, hvor den største Deel af Thorers Æt var. Kalf tog sig og denne Mands Aflivelse meget nær; thi Thorer havde været hans Fostersøn i Barndommen.

Griotgard Ølverssøn, Thorers Broder og den ældste af Brødrene, var og en meget gild Mand, der havde en stor Skare af Folk om sig; han opholdt sig ogsaa den Gang paa Hedemarken. Da han nu spurgte, at Thorer var tagen af Dage, gjorde han Anfald paa de Steder, hvor Kongens Gods og Mænd var; men derimellem holdt han til i Skovene eller andre forborgne Steder. Da Kongen kom til Kundskab om denne Ufred, lod han eftersporge Griotgards Færd og fik at vide, at han havde taget Natteherberge ikke langt fra det Sted, hvor Kongen var. Kong Olaf foer afsted ved Nattetid, kom did mod Dagningen og slog en Mand-Ring om den Stue, hvori Griotgard var. Griotgard og hans Mandskab, som vaagnede ved den Folke-Gny og Vaabenbrag, løb strax til deres Vaaben, og Griotgard selv sprang ud i Forstuen. Han spurgte, hvo der raadede for Hæren, og det blev ham svaret, at Kong Olaf var kommen der. Griotgard spurgte om Kongen kunde høre hans Ord? Kongen, som stod ved Døren, svarer, at Griotgard kunde tale hvad han vilde, og han kunde høre hans Ord. Griotgard sagde: „ikke mon jeg bede om Naade," og i det Samme løb han ud, havende Skjoldet over sit Hoved og draget Sværd i Haanden. Det var kun lidet lyst, saa han ei kunde see tydeligen. Han stak Sværdet efter Kongen; men det ramte Arnbjørn Arnesson, og Stikket kom ind under Brynjen og løb op i Maven, hvoraf Arnbjørn fik sin Bane. Griotgard blev ogsaa strax dræbt med de fleste af sine Folk. Efter denne Begivenhed vendte Kongen tilbage før til Viken. Cap. 176. Griotgards Fald.

Da nu Kongen kom til Tunsberg, udsendte han Mænd til alle Sysler og udbød Folk til Leding. Han havde kun lidet Forraad af Skibe, da der ikke var andet end Bondeskibe at faae. Der fra Herrederne i Nærheden stimlede vel meget Mandskab til ham, men Faa kom langveis fra, og det fandtes snart, at Landsfolket havde vendt sin Troskab fra Kongen. Kong Olaf sendte Mandskab til Gøtland efter sine Skibe og andet Gods og Varer, som de havde efterladt der om Høsten, men disse Folks Færd gik seent fra Haanden; thi det var ikke bedre nu end Høsten før at seile gjennem Danmark, eftersom Kong Knut havde om Vaaren udrustet en Krigsmagt over hele Danavælde og havde ikke færre end 1200 Skibe. Cap. 177. Kong Olafs Sendemænd.

De Tidender spurgtes til Norge, at Kong Knut samlede en umaadelig Krigsmagt over hele Danmark, og tillige, at han med den Magt agtede sig til Norge, for at lægge Landet under sig. Da nu Sligt spurgtes, blev Folket mindre villig til at hjælpe Kong Olaf, saa han siden fik lidet af Bønderne, og hans Folk talede ofte derom sig imellem. Sighvat qvad: Cap. 178. Kong Olafs Raadslag.

Englands Drot Skarer udbyder;
Men færre Folk og smærre
Krigsskibe vi kun samle,
Kongen jeg ei bange seer.
Stygge ere deres Raad,
Om Landsmænd Kongen la'er
Fattes Folk til Strid.
Penge fjærner Folkets Tro.

Kongen holdt Hirdstævne og stundom Huusthing med alle sine Folk, og spurgte sine Mænd tilraads, hvad de nu syntes at skulle tage sig til. „Ikke tør vi dølge for os Selv," siger han, „at Knut monne gjøre os et Besøg i Sommer, og han haver, som I vel have spurgt, en stor Hær; men vi have lidet Mandskab at sætte imod ham, efter som Tingene nu staae, og desuden er Landsfolket os ikke tro." Paa Kongens Tale svarede de Mænd, som han tiltalede, forskjelligen; men der fortælles, at Sighvat sagde:

Undaf fly vel vi kunne;
Kongens Fiende os lokker
For Pengegave Tro at forsage;
For Frygt jeg kom i Rygte.
Hver Mand i dette Land
Længst Kongen vise Tro,
Skjønt svag er Venners Hjælp;
Sig røber onde Svig.[1]

Den samme Vaar hændte det paa Halogaland, at Harek af Thjotø mindedes, hvorlunde Aasmund Grankelsson havde røvet og slaaet hans Huuskarle. Et tyvesædet Skib, som tilhørte Harek, fløb udenfor hans Gaard med Telte og Dæk, og han udbredte det Ord, at han agtede at fare sør til Throndhjem. En Qvæld gik Harek ombord med sine Huuskarle, næsten 80 Mand, som roede hele Natten og kom henimod Morgenen til Grankels Gaard, som de sloge en Ring omkring. Derpaa gjorde de et Anfald paa Gaarden og stak Ild paa Huset. Der indebrændte Grankel med sine Huusfolk, og Nogle bleve dræbte udenfor, saa i Alt 30 Mand der lode Livet. Efter dette Verk foer Harek hjem og sad paa sin Gaard. Aasmund var hos Kong Olaf, da han spurgte dette; derfor var der Ingen paa Halogaland, som krævede Bod af Harek for dette Verk, ligesom han heller ingen tilbød.

Cap 180. Kong Knuts Færd til Norge.

Knut den Mægtige drog sin Krigsmagt sammen og styrede til Limfjorden. Da han var færdig med sin Udrustning, seilede han derfra med hele Flaaden til Norge, gjorde al mulig Fortgang og landede ikke østenfor Fjorden; men seilede over Folden og lagde i Land ved Agder, hvor han sammenkaldte et Thing. Bønderne kom ned ovenfra Landet og holdt Thing med Knut, som overalt der i Landet blev antagen til Konge. Der satte han da Mænd over Sysslerne og tog Gidsler af Bønderne, uden at nogen Mand modsagde ham. Kong Olaf var i Tunsberg, da Knuts Flaade seilede udenfor over Folden. Knut seilede nordefter langs med Landet, og der kom Folk til ham fra Hærrederne, som tilsagde ham Lydighed. Han laae en Stund i Eikundasund, hvor Erling Skjalgsson kom til ham med mange Folk og Kong Knut og han befæstede paa ny deres Venskab. Blandt Andet lovede Knut Er-

1) Digteren raader til Flugt og gjendriver Beskyldningen for Feighed ved et saadant Raad ved at henpege paa Forræderes Troløshed.

Cap. 180. Folldin, den ydre Deel af Christiania-Fjorden, see foran Cap. 49.
Eikundasund, Egersund, see foran S. 287.

ling, at han skulde faae hele Landet imellem Stadt og **Rygjarbit** at raade over. Derpaa foer Kong Knut sin Vei og, kort at fortælle, standsede ikke før han kom nord til Throndhjem og landede ved Nidaros. I Throndhjem sammenkaldte han et Thing for 8 Fylker, hvor Kong Knut blev udvalgt til Konge over hele Norge. Thorer Hund, som havde fulgt med Kong Knut fra Danmark, var der, ligesom og Harek af Thjotø var da kommen did. Harek og Thorer bleve da gjorte til Kongens Lendermænd og svore ham Troskabs Ed. Kong Knut gav dem store Forlehninger og Ret til **Finne-Handel**, hvortil han desuden føiede store Gaver. Alle Mænd, som vilde holde sig til ham i Venskab, berigede han baade med Forlehninger og Penge, og gav dem alle større Magt, end de tilforn havde havt.

Da Kong Knut havde underlagt sig hele Norge, sammenkaldte han et talrigt Thing, Cap. 181. Om Kong Knut.
baade af hans egne Folk og af Landsfolket, og paa dette gjorde han vitterligt, at han vilde give sin Frænde Hakon Jarl Overbestyrelsen over alt det Land i Norge, som han paa denne Færd havde vundet. Iligemaade ledte han sin Søn Hørde-Knut i Hoisædet ved sin Side og gav ham Kongenavn tilligemed hele Danavælde. Kong Knut tog som Gidsler af alle Lendermænd og Storbønder i Norge enten deres Sønner, Brødre eller andre Nærbeslægtede, eller de Mænd, som vare dem kjærest og ham dertil syntes bedst skikkede, hvorved han, som sagt, befæstede deres Troskab mod sig. Saasnart Hakon Jarl var kommen til denne Magt i Norge, gjorde hans Svoger Einar Tambarskelver et Forbund med ham, og fik alle de Forlehninger igjen, som han før havde havt, imedens Jarlerne raadede i Landet. Kong Knut gav Einar store Gaver og bandt ham til sig i megen Kjærlighed, derhos lovede han ham, at Einar skulde være den største og gjæveste Mand i Norge blandt dem, som ikke havde den høieste Værdighed, saalænge hans Vælde stod over Landet. Dertil føiede han, at Einar syntes ham bedst skikket til at bære det høieste Hæders-Navn i Norge, naar ingen Jarl var forhaanden, og ligesaa hans Søn Endrid for sin høie Byrds Skyld. Einar satte megen Priis paa disse Løfter og lovede han derimod sin Troskab. Da begyndte Einars Høvdingskab paa ny.

Der var en Mand, ved Navn Thorarin Loftunge, som var Islænder af Her- Cap. 182. Om Thorarin Loftunge.
komst og en stor Skald, der havde været meget hos Konger eller andre Høvdinger. Nu var han hos Kong Knut den Mægtige og havde digtet en Flok om ham. Da Kongen fik dette at vide, blev han meget vred[1] og befalede ham Dagen efter, at bringe sig et Drapa naar han sad over Bordet. Gjorde han ikke dette, da siger Kongen, at Thorarin skulde hænges for sin Djærvhed, at have forfattet et saa ringe Digt om Kong Knut. Thorarin digtede da et Stef,[2] som han indskjød i Qvædet, og forøgede det med nogle andre Stropher eller Viser. Dette er Omqvædet:

Saa værger Knut for Jorden,
Som Himlen Grækers[3] Vogter.

1) Kongen havde ventet et langt Digt i flere Afdelinger, et Drapa, og fik kun et kortere i faa Stropher, en Flok. 2) Omqvæde. 3) Det første Christendommens Lys kom til Norden fra Grækenland; derfor er Grækers Vogter de Christnes Gud.

Rýgjarbit, d. e. det sydlige Grændsepunkt imellem Agder og Viken, eller omtrent det nuværende Gjærnæs-Tangen imellem Øster-Riisøer og Kragerø, see S. 34, cfr. Saml, t. d. N. F. Spr. og Hist. 1 B. S. 294.

Finnfør, Finfærd. Saa længe Finmarken i den S. 67 angivne Udstrækning var Norges Skatland, overdroges det gjerne til en af Høvdingerne eller Kongens Lendermænd i Halogaland, imod Erlæggelsen af en vis aarlig Pengesum til Kongen, at indkræve Skatten i disse Landskaber, imedens han forøvrigt i Handel med Finnerne (Finnkaup) kunde gjøre sig dette Hverv saa fordeelagtigt som muligt — hvilket kaldtes at have Finnferd, Finnfør eller Konúngssýsla á Mørkinne, cfr. Saml. l. c. I. 114 f.

Kong Knut lønnede Digtet med 50 Mark Sølv. Dette Drapa kaldes Hovedløsen. Thorarin digtede et andet Digt om Kong Knut, som blev kaldet Togdrapa, og deri er omtalt Kong Knuts Færd, da han foer før fra Danmark til Norge, og dette er en af Stef-Balkerne:

Knut er under Himmel![1]
Min Ven, af Sæder mild,
Med mange Folk
Farer denne Færd.
Gram, vel befaren
Paa Odder-Hjem,[2] drog ud
Store Flaade
Fra Limafjord.

Stridsstærke Agder
Bange vare
For graadig Strids-Svanes
Dynger Liig.
Alt Kongeskib
Var guldbelagt.
Sligt Syn vel er
Stærkere end Sagn.

Den gjæve Konges
Kulsorte Master
Skrede fort paa
Lister-Havet.
Eikunda-Sund mod Syd
I Vildsvins-Skum
var tæt bedækt
Med Søens Ski'r.[3]

Fredfaste Mænd
Troforbundne
Gled' hvast forbi
Gamle Hjørnagle-Hoi,[4]
Der, hvor Stavn-Bakkens Hest[5]
Drev' Stadt forbi.
Gavmild Konges Færd
Ei usfel var.

Skibets krumme Svang[6]
Vares Stim forbi
I Vindens Suus
Og Havets Bruus.
Saa gled' fra Sønden
Sval-Hjems[7] Falke,
At Hærfører gjæve
Kom mod Nord til Nid.

Da gav snilde
Jyllands Herſker
Hele Norrig
Til sin Søstersøn,
Og gav sin Søn
— Jeg det bekræfter —
Danmark, Svane-
Dals mørke Sal.[8]

Her omtales, at Knuts Reise var prægtigere at see til, end Saga kunde fortælle. Men derfor qvædede Thorarin dette, fordi han roser sig af, at han var med i Kong Knuts Følge, da han kom til Norge.

Cap. 183. Om Kong Olafs Sendemænd.

De Mænd, som Kong Olaf havde sendt øster til Gøtland efter sine Skibe, toge med sig de Skibe, som syntes dem at være de bedste; men de øvrige brændte de. Skibsredskabet og andre Varer, som tilhørte Kongen og hans Mænd, toge de ogsaa med sig. Da de spurgte, at Kong Knut var faren nord til Norge, seilede de østenfra gjennem Øresund og nord til Viken til Kong Olaf, som de overgave hans Skibe. Han var da i Tunsberg. Men da Kong Olaf erfarede, at Kong Knut seilede nordefter langs med Landet, styrede Kong Olaf med sin Flaade ind i Oslo-Fjord op i et Vand, som heder Drafn, hvor han laae stille indtil Kong Knuts

1) Et af de forhen omtalte indskudte Vers. 2) Havet. 3) Skibe. 4) Klippen Smalsarhorn (nu Hornelen) paa Øen Brimanger paa Grændsen af Nordfjord og Søndfjord. 5) Bakker for Stavnen er Bølgerne eller Havet og Havhesten Skibet. 6) Et bekjendt Ord for Siden. 7) Det svale eller kolde Hjem er Havet. 8) Svanedalens mørke Land — Sjølund, Sjæland, eller og de skovrige Øer.

Cap. 183. Oslóar-fjørdr (Oslar-fjørdr), kaldtes den nordlige Deel af Christiania-Fjorden indtil Jæløen og Horten; saaledes sees Drafn (Drammens-Fjord) at være en Arm af Oslóar-fjørdr. Benævnelsen synes allerede at være bleven brugt førend Staden Oslo var anlagt. Den yderste brede Deel af Christiania-Fjorden var det altsaa kun, der havde Navn af Foldin.

Drafn (Drøfn, Draufn, Draumn og Traufn) var, som anført, Navnet paa Drammens-Fjord; dog synes man ogsaa dermed at have betegnet det Sted, hvor nuværende Drammens By er beliggende, cfr. Forum. S. IX. 116.

Lisli, nu Lister, hvorom see S. 38.

Stim, see foran S. 55.

Flaade var seilet førefter igjen. Men paa den Færd, som Kong Knut gjorde nordefter langs med Landet, holdt han Thing i hvert Fylke, og paa hvert Thing blev Landet ham edeligen underkastet og Gidsler ham givne. Han foer øster over Folden til Borg[1]) og holdt Thing der, og der, som andensteds, blev Landet ham ved Ed undergivet. Derpaa foer Kong Knut før til Danmark, efterat have vundet Norge uden Sværdslag, og han herskede saaledes over 3 Riger. Saa siger Halvard Hareksblese, da han digtede om Kong Knut:

O! Du stridsraske Yngve,
Som rødfarver Brystets Bark,[2])
Raader England, Danmark ene;
Ved dette Freden lettes.
Du, som reiser Spyde-Larm,
Norges Land Dig undertvang;
Du som ynder Malmens Gjald,
Du stiller Høges Hunger.

Kong Olaf seilede med sine Skibe ud til Tunsberg, saasnart han spurgte, at Kong Knut var vendt tilbage førefter til Danmark. Derpaa gjorde han sig seilfærdig med det Mandskab, som vilde følge ham, og havde da 13 Skibe. Siden seilede han ud efter Viken; men fik kun faa Penge og lidet Mandskab, da kun de fulgte ham, som boede i Øerne eller paa Udnæs. Kongen gik da ikke op paa Land, men tog kun de Penge og det Mandskab med sig, som faldt paa hans Vei, og han mærkede snart, at Landet var sveget fra ham. Han drog videre frem, eftersom Bør faldt til. Dette var i Begyndelsen af Vinteren. Vinden faldt seent til for dem, saa de laae meget længe i Sæløerne, hvor de spurgte Tidender nord fra Landet af Kjøbmænd, som fortalte Kongen, at Erling Skjalgsson havde samlet et stort Mandskab paa Jæderen, og at hans Skib laae fuldt tiltaklet udenfor Landet tilligemed mange andre Fartøier, som tilhørte Bønderne, nemlig Skuder, Fiske-Jagter og store Roerbaade. Da seilede Kongen østenfra med sin Flaade og laae en Stund i Eikunda-Sund. Nu spurgte begge Parter til hinanden, og Erling samlede alt det Mandskab, han kunde faae. Cap. 184. Om Kong Olaf og hans Færd.

Thomas-Messe før Juul tog Kongen, saasnart det gryede af Dag, ud af Havnen. Med en god, men noget hvas Bør, seilede de nordefter Jæderen forbi. Veiret var fugtigt og der var mørke Flyveskyer paa Himmelen. Der fore strax Speidere ind over Jæder-Landet, da Kongen seilede udenom, og saasnart Erling spurgte, at Kongen kom seilendes østenfra, lod han ved Krigsluren kalde alt sit Folk ombord, og da stimlede hele Mandskabet til Skibene og beredte sig til Slag. Nu bar Kongens Skibe i en stærk Fart Jæderen forbi; men derpaa dreiede han af ind imod Landet og agtede at sætte Kaasen ind i Fjordene for at samle Folk og Penge. Dette blev Erling Skjalgsson vaer og seilede efter ham med en stor Hær og mange Skibe. Raskt skrede deres Skibe afsted, da de Intet havde inde uden Folk og Vaaben, dog gik Erlings Skib langt fortere end de Andres; derfor lod han stikke Rev i Seilene og biede paa de andre Skibe. Da saae Kong Olaf, at Erling med sin Flaade halede fort ind paa ham; thi Kongens Skibe vare stærkt ladede og vastrukne, da de havde flydt paa Søen hele Sommeren, Høsten og Vinteren til den Tid. Han saae og, at der vilde blive stor Folkemon, dersom han skulde gaae hele Erlings samlede Flaade i Møde. Cap. 185. Kong Olafs Seilads.

1) Sarpsborg. 2) D. e. Skjoldet, som bedækker Brystet.

Cap. 184. Seløyjar (eller Sæløyjar) kaldtes den i Oustads Sogn, strax i N. V. for Lindesnæs, liggende Gruppe af smaa Øer, der foruden Sælø bestaaer af Kjepsø, Revø, Markø m. fl.

Da lod han raabe fra Skib til Skib, at de skulde lade Seilene sagteligen sige og tage Seilstængerne bort, og saa blev gjort. Da Erling seer dette, raaber han til sine Folk og befaler dem, at give stærkere paa at seile. „Seer I," siger han, „at deres Seil nu staae lavere og at de drage os undaf. Derpaa tog han Revet af Seilene paa sit Skib og halede i en Hast fra de andre Skibe; thi Erling var meget hidsig paa at forfølge Olaf.

Cap. 186. Om Erling Skialgssons Fald.

Kong Olaf styrede derpaa ind til Bokn, hvorved de kom hverandre af Sigte. Derpaa befalede Kongen sine Folk at stryge Seilene og roe frem i et snevert Sund, som der var, hvor alle Skibene lagde sig samlede indenfor en Fjeld-Odde. Da vare alle Kongens Mænd vaabenklædte. Erling seilede ind i Sundet og mærkede ikke til Noget, førend den hele Flaade laae lige for dem og de saae Kongens Mænd roe imod dem med alle Skibene paa engang. Erling og hans Skibsfølge lode Seilene falde og grebe til deres Vaaben; men Kongens Flaade omringede hans Skib paa alle Kanter. Da begyndte Slaget, og det var det skarpeste; men blandt Erlings Folk blev snart det største Nederlag. Erling stod paa Skandsen af sit Skib; han havde Hjelm paa Hovedet, et Skiold for sig og et Sværd i Haanden. Sighvat Skald var bleven tilbage i Viken og spurgte denne Tidende. Han var Erlings store Ven, der havde modtaget Gaver af ham og havde været hos ham. Sighvat digtede en Vise om Erlings Fald, hvori dette Vers forekommer:

Erling, som blodfarver
Den blege Ørnefod,
(Sandt det er) mod Kongen
Egekjøl paa Havet skjød.
Saa siden laae hans Skib,
At klods ved Kongens Bord[1)]
I store Hær det svajed'.
Raskt svinged' Stridsmænd Sværdet.

Da begyndte Erlings Folk at falde, og i samme Øieblik entredes Skibet og hver faldt i sit Rum. Kongen selv gik hart frem. Saa siger Sighvat:

Tappre Konge Stridsmænd slog,
Vred han gik omborde;
Liig ved Liig paa Tillie laae,
Tung var Strid ved Tunge.[2)]
Bragahelten nord for Jæd'ren
Blodfarved' brede Skibs-Vold;[3)]
Varmt Blod faldt paa viden Hav,
Klingen gjæve Konge svinged'.

Saa aldeles faldt Erlings Folk, at ingen Mand stod tilbage paa Skibet uden han alene; thi baade var der Ingen som bad om Naade, og Ingen som fik den, naar han bad derom. Ikke heller var der Anledning til Flugt; thi der laae Skibe rundt om Erlings Skib paa alle Kanter, og det er og sagt for Sandt, at ingen Mand forsøgte at fly. End siger Sighvat:

Stridsmænd paa Erlings Skib
Faldt alle Mand ved Bokens Strand:
Ung Skjoldung nord om Tunge
Overvandt øde Skib.

1) Skibsbord. 2) Stedets Navn, hvor Slaget stod. 3) Havet.

Cap. 186. Bókn (Búkn), nu Den Buken, store og lille, i Skudesnæs Prgd. i Ryfylke, cfr. S. 81.

Fjernt fra Venner længe stod
Skjalgs Søn, som hader Svig,
Høit paa Dækkets Løfting,
Ene paa sit øde Skib.

Da blev Erling angreben baade fra Forrummet og fra de andre Skibe. Der var et stort Rum paa Skandsen, som ragede høit over de andre Skibe, saa Ingen kunde komme til uden ved Skud eller tildeels ved Spydstik, som han Alle hug fra sig. Erling værgede sig saa tappert, at Ingen vidste Exempel paa, at een Mand saa længe havde staaet for saa mange Mænds Angreb, og dog søgte han aldrig at undkomme eller bede om Naade. Saa siger Sighvat:

For sig haardsindet Skjalgs
Hevner[1] ei Freden nævner,
Skjøndt Skuur paa Spydets Skjær[2]
Slag i Slag nedregned'.
Skjæbnen vil Hærvogter
Paa Bølgefraad skal lægges.
Til Bokn ei siden kom
Nogen Mand saa mandig.[3]

Da Olaf nærmede sig den bagerste Deel af Forrummet, saae han Erlings Adfærd og tiltalede ham saalunde: „Du vender Dig mod mig i Dag, Erling." — Han svarer: „Ørnene skulle rives med modvendte Kløer." Om disse Ord taler Sighvat:

Erling, han som værged'
Som en Mand længe Jord og Land,
Bød Ørnekløer Spidsen vende;
Sig længe kjækt forsvared.
Da kjække Olaf sande Tale
Til ham holdt i Slag ved Utstein,
Ham, som alt længe før
Sine Raad betænkte.

Da sagde Kongen: „vil Du gaae i min Tjeneste, Erling?" — „Det vil jeg," sagde han, tog Hjelmen af Hovedet, lagde Sværd og Skjold ned og gik frem i Forrummet. Kongen stak ham i Kinden med den skarpe Spids af Øxen og sagde: „mærke skal jeg Drots-Forræderen." Da løb Aslak Fitjaskalle til og hug Erling i Hovedet med Øxen, saa den stod fast i Hjernen, og strax blev det et Banesaar, og Erling lod der sit Liv. Da sagde Kongen til Aslak: „Gid Du times al Ulykke for dette Hug, nu hug Du Norge af mine Hænder." Aslak svarede: „ilde er det, Konge, om dette Hug er Dig til Meen, jeg tykkedes nu at hugge Norge i Dine Hænder, og haver jeg gjort Dig, Konge, Meen med dette Hug, og haver derfor Din Utak, da er det ikke mig til Gavn; thi jeg monne faae saa mange Mænds Utak og Fiendskab for dette Værk, at jeg heller vil behøve Eders Trøst og Venskab." Kongen svarer, at saa skulde være. Derpaa befalede Kongen hver Mand at gange paa sit Skib og gjøre sig stridfærdige saa fort de kunde; og

1) Skjalgs Søn. 2) Gygr egentligen en Troldqvinde og en af Eddas Benævnelser paa Øxe eller Spyd. Spydets Skjær eller Klippe er Skjoldet, som afværger Stød og Hug. Regnskuur paa Skjoldet er en Beskrivelse paa de hyppigen verlede Hug i Slaget. 3) Andre oversætte de 4 sidste vanskelige Linier: modigere Krigsmand kommer aldrig siden paa Vind-Karrets (Luftens) Træ-Bund (Jorden) omgiven af Sø.

Útstein, Udsteen, i Syd for Buken, see S. 81.

neppe var dette skeet, før Skibene løb ind i Sundet søndenfra. Det gik da med Bonde-Hæren, som ofte er prøvet, at Folket ikke veed sig noget Raad, endskjønt de ere Mange samlede, naar de have lidt et stort Tab, have mistet deres Høvding og ere uden Anfører. Der var ingen af Erlings Sønner; thi gjorde Bønderne intet Anfald, og Kongen seilede sin Vei nordefter. Men Bønderne toge Erlings Liig, pyntede det og førte det hjem til Sole, tilligemed alle dem, som der vare faldne. Over Erling var den største Sorg, og det har været en almindelig Tale blandt Folk, at Erling Skjalgsson haver været den gjæveste og mægtigste Mand i Norge blandt dem, som ei bare større Hædersnavn. End siger Sighvat dette:

Erling faldt; men bedre Mand
Ei Døden bied nogensind';
Kun modig Heltetvinger
Slig Seier kunde vinde.
Sandt! jeg kjender ingen Mand,
Som gjennem alle Aldre
Til Livets sidste Dage
Fuld Værdighed bevared.

Sighvat omtaler og, at Aslak meget ubesindigen havde øvet dette Frændemord:

Hordefoldens Værger[1] dræbtes,
Aslak øged Frændebrøde.
Ønskes maa, at kun Faa
Vilde slaae slige Slag.
Frænd' Mord han ei negte kan;
Baarne Frænder skulde
Ei med Had hinanden skade,
Agte paa det gamle Sagn.

Cap. 187. Agdernes Opstand. Af Erlings Sønner vare Nogle nord i Throndhjem hos Hakon Jarl, Nogle nord paa Hordaland, Nogle inde i Fjordene, for der at samle Mandskab. Da nu Erlings Fald spurgtes, rygtedes tillige, at der skede Opbud østenfor paa Agder, i Rogaland og Hordaland. Da blev en Krigshær opbuden og der samledes en talrig Stridsmagt, som fulgte Erlings Sønner nordefter mod Kong Olaf. Da Kong Olaf foer fra Slaget med Erling, seilede han nordefter igjennem Sundene og da var det langt paa Dag. Der fortælles, at han da digtede denne Vise:

Jæderlandets hvide Mand[2]
Var ei glad ved denne Nat;
Vi ypped Slagets Gny;
Ravn' Liig-Føde gnaver.
Gjæve Erling alt for aarle
Monne lide Livets Ran;
Heelt ilde hannem lykkes
Svigfuldt Brud af Forlig.

Siden seilede Kongen med sin Flaade nordefter langs med Landet, og fik da sandfærdig Beretning om Bøndernes Samling. Hos Kong Olaf vare da mange Lender-

1) Erling. 2) Herved menes Erlings Sønner, som kaldes hvide formedelst deres Ungdom.

Cap. 187. Ved Firdir (Fjordene) maa her forstaaes Ryfylke, cfr. S. 64.

mænd og tillige alle Arnesønnerne. Derom taler Bjørn Guldbraa-Skald i det Qvad, som han digtede om Kalf Arnesson:

Kalf! øst ved Bokn selv Du var.
Hvor vaabendjærve Haralds Søn
Bød Sine mandig stride.
Dit Mod blev vitterlig!
Du giver Gridurs Sot[1]
Til Julen herlig Suul.[2]
Den Forreste Du var, hvor skjødes
Med flakte Steen og Spyd.

Folk Ovide leed ved Strid,
Da Erling blev der fangen;
Nord' for Utstein vædes
Mørke Dæk med Blodets Stænk.
Det prøves aabenbart,
At Riget Kongen sviges.
Land underlagdes Agder;
Større spørges deres Magt.

Kong Olaf fortsatte sin Færd indtil han kom nord om Stadt og lagde til ved Herøerne. Der spurgte han den Tidende, at Hakon Jarl havde en stor Krigsmagt i Throndhjem, og derefter holdt Kongen Raad med sit Folk. Kalf Arnesson skyndede meget til at fare til Throndhjem og slaaes med Hakon Jarl, endskjønt der var stor Folkemon. Mange Andre understøttede dette Raad, men Nogle fraraadede det, og Sagen henskjødes under Kongens Afgjørelse.

Siden lagde Kongen ind til Steenvaag og blev der om Natten; men Aslak Fitjaskalle løb ind til Borgund, hvor han forblev om Natten, og hvor Vigleik Arnesson var før ham. Da nu Aslak om Morgenen vilde gaae ombord, anfaldt Vigleik ham og vilde hevne Erling. Der faldt Aslak. Da kom nogle af Kongens Hirdmænd, som havde siddet hjemme om Sommeren, nord fra Frekø-Sund og bragte Kongen den Tidende, at Hakon Jarl og mange Lendermænd med ham, vare komne om Qvælden til Frækø-Sund med et stort Mandskab, „og de ville tage Dig og Dit Folk af Live, Konge, om de have Magt dertil." Nu sendte Kongen sine Mænd op paa et Fjeld der i Nærheden, og da de kom derop og saae nordover til Bjarnø, bleve de vaer, at en stor Krigsmagt med mange Skibe kom nordenfra, hvorpaa de ilede tilbage til Kongen med denne Efterretning. Kongen, som laa der kun med 12 Skibe, lod nu blæse i Krigsluren, Teltene bleve tagne ned paa hans Skibe og de toge til Aarerne. Da de vare ganske færdige og lagde ud af Havnen, seilede Bondehæren nord omkring Thjotand med 25 Skibe. Kongen styrede da indenfor Nyrfe og ind om Hundsvær. Da nu Kong Olaf kom lige ud for Borgund, kom det Skib, som Aslak havde havt, ham i Møde, og da de traf Kongen,

Cap. 188. Aslak Fitjaskalles Drab.

1) Gridr var en Jætteqvinde, som brugte Ulve til Forspand. Gridurs Sot eller Gridurs Hest er altsaa Ulv. 2) Slaget holdtes, som før fortalt, ved Juletid.

Herøyjar, Herø, see S. 140.

Cap. 188. **Steinavâgr**, nu Steenvaag imellem Hesø og Aspø i Borgunds Sogn og Præstegd. paa Søndmør.

Borgund, paa en liden næsten omflydt Halvø i Sognet af samme Navn, var i Middelalderens sidste Aarhundreder en Kjøbstad, der havde disse Kirker: Christ-Kirken, St. Peters-K., Matthiæ-K. — og maaskee endnu flere, see Strøms Beskr. over Søndmør 2 Bind S. 68 ff. og Urda 1 B. S. 373. Navnet Borgund har man troet at kunne udlede af en Borg, der skal have staaet paa dette Sted; men vistnok uden Grund, da man foruden Borgund paa Søndmør, ogsaa har en Ø af dette Navn i Søndhordland (see S. 50), samt Borgund i Sogn (S. 43). o. s. v. Med mere Rimelighed lader det sig maaskee udlede af hjarga, bjærge, og kunde da bemærke et Sted, hvor man har det Fornødne til Livets Ophold, see Søndmør S. 57.

Frekøyjarsund er Sundet imellem Frækø og Fastlandet i Huusstads Sogn i Romsdalen.

Bjarnøyjar, nu Bjørnø i Borgunds Sogn.

Þjótandi, d. e. det sydvestlige Næs af Fastlandet nordenfor Grytte-Fjord i samme Sogn.

Nyrfi, nu Nørvø ved Aalesund, see S. 57.

Hundsvær, nogle smaa Øer strax vestenfor Borgund.

fortalte de ham den Tidende, at Vigleik Arnesson havde taget Aslak Fitjaskalle af Dage, fordi han havde dræbt Erling Skjalgsson. Kongen tog sig denne Efterretning meget nær; men kunde dog ikke, formedelst Ufreden, udsætte sin Reise, og seilede ind om Vegsund og Skot. Der forlode Nogle af hans Folk ham, hvoriblandt Kalf Arnesson med mange andre Lendermænd og Skibsstyrere, som alle droge Hakon Jarl i Møde. Dog fortsatte Kong Olaf sin Færd uden at standse, indtil han kom til Todrarfjord, hvor han lagde til ved Valdal og gik i Land fra sine Skibe. Da havde han 5 Skibe, som han satte paa Land, og forsynede Seil og Redskab. Derpaa opslog han sit Landtelt paa en Øre, som heder Sult, hvor der er fagre Sletter, og reiste et Kors der i Nærheden paa Øren. En Bonde ved Navn Bruse, som boede paa Møre og var Høvding over Dalen, kom ned til Kong Olaf, tilligemed mange andre Bønder, og modtog ham vel og efter hans Værdighed, og han viste sig venlig og blid ved deres Modtagelse. Da spurgte Kongen om der var Fare-Vei op i Landet fra Dalen op til Lesje, og Bruse svarer ham, at der var en Ur i Dalen, som heder Sefsur, hvor der ikke var færdendes hverken for Folk eller Heste. Kong Olaf svarer ham: „det staaer til en Prøve, Bonde; det gaae som Gud vil; kom nu her i Morgen med Eders Øg og kommer Selv med, og lad os siden see, naar vi komme til Uren, hvad Leilighed der kan være, og om vi kunne finde paa noget Raad at komme over med Heste og Folk."

Cap. 189. Urens Rydning. Da nu Dagen kom, fore Bønderne ned med deres Øg, som Kongen havde sagt dem. Deres Varer og Klæder førte de paa Hestene; men alt Folket og Kongen selv gik. Saaledes gik han indtil han kom til et Sted, som heder Aros-Brekke,[1] og da han kom op paa Bakken, hvilede han sig, sad der en Stund, saae ned over Fjorden og sagde: „en vanskelig Færd have I nu skaffet mig i Hænde, mine Lendermænd, som nu have skiftet Eders Troskab, da I dog for en Stund siden vare mine Venner og mig fuldtroe." Der stande endnu tvende Kors paa Brinken hvor Kongen sad. Derpaa steg Kongen til Hest, og reed uden at standse op efter Dalen indtil han kom til Uren. Da spurgte Kongen Bruse, om der ikke var nogen Sæter i Nærheden, hvor de kunde opholde sig. Han sagde, at der var. Dog slog Kongen sit Landtelt op og blev der om Natten. Om Morgenen befalede Kongen dem, at fare til Uren og forsøge om de med Vognene kunde komme derover. De fore derhen; men Kongen forblev imidlertid i sit Telt. Mod Qvælden kom Kongens Hirdmænd og Bønder tilbage og fortalte, at de havde havt et meget besværligt Arbeide, uden at de kunde komme nogen Vei og sagde, at der aldrig kunde lægges nogen Vei, som de kunde komme over. saaledes bleve de der den anden Nat, under hvilken Kongen var i Bøn hele Natten. Saasnart han mærkede at det dagedes, befalede han sine Mænd at fare til Uren og

1) Osebakken.

Vegsund (Veigsund, Veggjarsund) er Sundet imellem Sulø og Fastlandet.

Skot, nu Skottet, et Forbjerg i Stordals Sogn, paa Vestsiden af Indløbet til Stor-Fjord.

Todrar-fjørdr, nu Stordals-Fjord tilligemed dens Fortsættelse Ta-Fjord i Norddals Sogn og Præstegjæld.

Valldalr, nu Valdal i samme Sogn, der fra Valdalsvik, paa Nordsiden af Norddals-Fjord, skjærer sig imod Vest i tre Miles Længde til Grændsen af Romsdalen.

Sult, nu Gd. Sylte ved Valdalsviken, paa den søndre Side af Elvemundingen, i ovennævnte Sogn. Her stod i Middelalderen Præstegjældets Hovedkirke (cfr. Cap. 193 Verset). Mæri (Mærin), nu Muri, er beliggende lige over for Sylte paa den nordre Side af Valdals-Elven; og omtrent midt i Valdalen er den $\frac{1}{8}$ Miil lange Sefsurd, nu Skjærs-Uren, og atter $\frac{1}{4}$ Miil længer op i samme Dal ligger Græningar, nu Gaarden Grøningen.

Cap. 189. Árósbrekka, nu Langbrekke, omtrent $\frac{1}{8}$ Miil ovenfor Gaarden Sylte (Strøm Søndm. Beskr. II. 265—66).

atter forsøge om de kunde komme over med Vognene; men de fore nødigen og sagde, Intet dermed at kunne vinde. Da de vare bortfarne, kom den Mand, som sørgede for Kongens Kjøkken og sagde, at der var kun to slagtede Ungnød tilbage af Madvarer, „endskjønt Du Konge har 300 Mand selv og der er 100 Bønder." Da befalede Kongen, at han skulde sætte alle Kjedlerne paa Ilden og lægge noget af Kjødet i hver Kjedel, og saa blev gjort. Nu gik Kongen til, gjorde Korsets Mærke derover og befalede dem at lave Maden til. Selv foer Kongen til Sefsur, hvor Veien skulde ryddes. Da Kongen kom der, sadde alle hans Folk og vare blevne meget mødige af det svære Arbeide. Da sagde Bruse: „jeg sagde Eder det nok, Konge, men I vilde ikke troe mig, at vi ei kunde faae Bugt med denne Ur." Derpaa lagde Kongen sin Kappe fra sig, og sagde, at de skulde gange til Uren. Saa blev gjort, og da kunde 20 Mand haandtere Stene, som tilforn ikke 100 Mand kunde rokke fra Stedet, og saaledes blev Veien ryddet ved Middagstid, saa at den var færdendes baade for Folk og for Heste med Kløv ligesaa godt, som paa slette Volden. Siden gik Kongen ned igjen did hvor Maden var, hvilket Sted nu kaldes Olafs-Heller. Ved Helleren er en Kilde, hvori Olaf toede sig, og dersom Folkets Qvæg endnu den Dag i Dag vorder sygt i Dalen, batner[1] Sygdommen, naar de drikke af denne Kilde. Derpaa satte Kongen sig med alle de Øvrige til Bords, og da han var mæt, spurgte han, om der var nogen Sæter i Dalen ovenfor Uren og nær Fjeldet hvor de kunde overnatte. Bruse sagde, at der var en Sæter, som hedte Grønningen; men at Ingen kunde være der om Natten for Troldskab og onde Vætter, som vare i Sæteren. Siden sagde Kongen, at de skulde gjøre sig reisefærdige, da han vilde være i Sæteren om Natten. Da kom Kjøkkenmesteren til Kongen og siger, at der var kommen en overvættes Mængde Kost, uden at han vidste hveden den var kommen. Kongen takker Gud for sin Sending og gav Bønderne, som fore ned i Dalen, nogle Dragter Mad med sig, men blev selv i Sæteren om Natten. Midt paa Natten, da Folk laae i Søvn, hørtes ude paa Stølen[2] en fæl Lyd, og disse Ord: „nu brænde mig Olafs Bønner," siger Spøgelset, „saa jeg ei længer kan være i min Bolig, nu maa jeg flye og aldrig mere komme paa denne Støl." Da Kongens Folk vaagnede om Morgenen, foer Kongen til Fjelds og sagde til Bruse: „her skal nu bygges en Gaard, og den Bonde, som her boer, monne aldrig mangle det Fornødne til Livets Ophold, og aldrig skal Kornet fryse, endskjønt det fryser baade ovenfor og nedenfor den." Derefter foer Kongen over Fjeldet, og kom til Gaarden Einbo, hvor han blev om Natten. Olaf Konge havde da været 15 Aar Konge i Norge, det Aar iberegnet, da baade han og Svend vare i Landet, og det Aar, som vi nu en Stund have omtalt. Det var nemlig leden frem over Julen, da Kongen forlod sine Skibe og gik paa Land, som før er fortalt. Om denne Afdeling af hans Kongedom skrev først Præsten Are Thorgilsson hiin Frode, som baade var sandfærdig i sin Fortælling, af god Hukommelse og saa gammel Mand, at han kunde mindes de Mænd, og havde hørt deres Fortællinger, som vare saa gamle, at de formedelst deres Alder kunde mindes disse Tildragelser saaledes, som han selv nedskrev dem i sine Bøger, og nævnede de Mænd, fra hvem han havde denne Kundskab. Ellers er det et almindeligt Sagn, at Kong Olaf havde været 15 Aar Konge i Norge førend han faldt; men de som sige saa, regne til Svend Jarls Regjering det sidste Aar han var i Landet; thi Kong Olaf levede siden 15 Aar som Konge.

1) Bliver det bedre med Sygdommen. 2) Det Sted, hvor Kreaturene hvile om Middagen, hvilket gjerne søges paa skyggefulde Steder, kaldes endnu Stølen.

Einbú, nu Gd. Enebo i den vestlige Deel af Læsø Sogn i Gudbrandsdalen.

Cap. 190. Olafs Spaadom. Da Kongen havde været en Nat paa Lesje, fortsatte han Reisen med sit Mandskab Dag efter Dag, først til Gudbrandsdalen og derfra ud til Hedemarken. Da viste det sig hvo hans Venner vare; thi disse fulgte ham; men de som havde tjent ham med mindre Troskab, skiltes ved ham, ja Nogle viste ham endog Uvenskab og fuldkommen Fiendskab, der siden kom for en Dag, og da mærkedes det tydeligen paa mange Oplændinger, at de toge ham Thorers Aflivelse meget ilde op, som før omtalt. Olaf Konge gav mange af sine Mænd Hjemlov, som havde Gaard og Børn at forsørge; thi det tykkedes dem uvist, hvad Fred der monne gives de Mænds Slægt og Eiendomme, som fore bort af Landet. Da aabenbarede Kongen sine Venner sin Agt at reise ud af Landet, først øster til Sveavælde og der tage sin Raadslutning, hvorhen han agtede derfra at vende sig. Men sine Venner lod han vide sin Agt at søge Landet igjen og tilbage til sit Rige, om Gud forundte ham et længere Liv, og skjulte ei sin Anelse om, at Folket i Norge endnu vilde binde sig til ham i Lydighed. „Det tænker jeg," siger han, „at Hakon Jarl monne kort Stund have Norge i sin Vold, hvilket ei vil tykkes mange Folk forunderligt; thi Hakon Jarl haver kun havt liden Lykke mod mig; men maaskee ville faa Folk troe mit Udsagn, naar jeg forkynder, at Knut den Mægtige efter faa Aars Frist vil dø, og at hans Herredomme vil forsvinde, og ei heller vil der være nogen Opreisning for hans Slægt, dersom det gaaer efter mine Ord." Da Kongen havde endt sin Tale beredte hans Mænd sig til Afreise. Kongen vendte sig nu med den Skare, som fulgte ham, øster til Eidaskov. I hans Følge var da med ham Dronning Astrid, deres Datter Ulfhild, Magnus, Kong Olafs Søn, Ragnvald Brusesson, Arnesønnerne, Thorberg, Finn og Arne med flere Lendermænd, og Kongens Følge bestod af flere udvalgte Folk. Bjørn Stallar fik Hjemlov, og han drog hjem til sin Gaard, ligesom mange Andre af Kongens Venner, med hans Lov, fore tilbage til deres Gaarde. Kongen bød dem at lade ham vide de Begivenheder, som indtraf i Landet, og som det kunde være ham nødvendigt at vide, og nu drager Kongen sin Vei.

Cap. 191. Kong Olafs Færd til Holmgaard. Det er at fortælle om Kong Olafs Færd, at han foer først fra Norge øster over Eidaskov til Værmeland, derpaa ud til Vatsbo, siden over den Skov hvor Veien ligger, og kom frem i Nærike. Der boede en mægtig og rig Mand, ved Navn Sigtryg, som havde en Søn, Ivar, der siden blev en gjæv Mand. Hos Sigtryg opholdt Olaf sig om Vaaren, men da Sommeren kom, gjorde han sig reisefærdig, fik sig et Skib, hvormed han uden at standse fortsatte Reisen øster til Gardarige til Kong Jarisleif og hans Dronning Ingigerd; men hans Dronning Astrid og Kongedatteren Ulfhild bleve tilbage i Svithjod, hvorimod Kongen havde sin Søn Magnus med sig øster. Kong Jarisleif tog venligen mod Kong Olaf og tilbød ham at blive hos sig og modtage saa meget Land, som han behøvede til at bestride Omkostningerne ved hans Folks Underholdning. Kong Olaf tog taknemmelig derimod og forblev der. Der fortælles, at Kong Olaf udmærkede sig ved gode Sæder, og var alle sine Levedage ivrig i sine Bønner til Gud. Men efterhaanden, som han saae sin

---

Cap. 191. Eidaskógr, Eidskoug (see S. 32). Ifølge et Vidnesbyrd, som Biskop Øystein, da han i Marts Maaned Aar 1394 visiterede paa Vinger, lod optage, stod endnu i Begyndelsen af 14de Aarhundrede et stort Kors paa Ævangin vestenfor Eidaskógs Kirke, som sagdes først at være sat der til Ære for Kong Olaf (den Hellige), fordi han paa dette Sted havde hvilet. Biskop Øystein lod det fornye og tillod, at der opførtes et lidet Bedehuus til St. Olafs Minde, med Alter og Døre uden Laas, saa det stedse kunde være tilgængeligt for Pilegrime, som med hans Tilladelse der vilde holde Reise-Messe og give Offer, hvilket han bestemte at skulle anvendes, det Halve til Kirkens og det andet Halve til Korsets og Bedehusets Vedligeholdelse (Bisk. Øyst. Register).

Om Vermaland, Vatzbú og Næríki, see S. 8 og 31.

Gardaríki, en Deel af Rusland, see S. 6.

Magt formindskes, og sine Modstanderes Magt forøges, lagde han al sin Hu til Guds Tjeneste; thi da adspredtes han ikke af andre Tanker, eller af det Arbeide, han fordum havde havt under Hænder; derimod aldenstund han sad paa Kongesædet, stræbede han at udføre hvad mest Nyttigt var, først at frede og frelse Landet fra udenlandske Høvdingers Undertrykkelse, dernæst at omvende Folket til den rette Tro, og tillige at sætte Lov og Landsret, hvilket han gjorde paa det Retfærdigheden kunde have sin Gang og de Uretvise straffes.

Det havde været en gammel Skik i Norge, at Sønner af Lendermænd eller andre mægtige Mænd fore ud paa Krigsskibe, for at samle Formue, og de feidede baade udenlands og indenlands. Men siden Olaf kom til Kongedømmet fredede han saaledes sit Land, at han afskaffede alt Ran der, og omendskjønt det var mægtige Mænds Sønner, som brøde Freden, eller gjorde det, som Kongen ansaae for at være mod Lovene, sparede han dem ingenlunde; men de maatte lade Liv eller Lemmer, uden at der hverken hjalp nogen Mands Bøn eller Pengebod. Saa siger Sighvat Skald: Cap. 192. Aarsagen til Opstanden mod Kong Olaf.

De, som Røvertog forøved',
Bøde Kongen Guldet røde
For undaf sig kjøbe;
Men mægtig Konge negted'.
Han bød med Sværd afskjære
Stridsmandens Hovedhaar.
Ransmænd lede deres Straf,
Saalund' Land værges kan.

Og end qvad han dette:

Gjæve Konge! Du som mest
Feder Varg med Føde,[1]
Lemlæsted' Tyv'- og Røver-[2]Æt,
Saa Tyvene bortfeied.
Gode Konge — djærve Tyv
Lod miste Haand og Fod,
Og Rigets Landefred.
Saa atter reises maa.

Landets Vogter viste mest
Sin strenge Magt, da han
Med skarpe Vaaben skar
Mangen Vikings Hovedhaar.
Milde Magnus' Fader lod
Mangt til Gavn udføre;
De fleste Seire fremmed
Den Digres Ære, siger jeg.

Mægtige og Ringe straffede han med lige Straf, hvilket syntes Landets Mænd alt for strengt, og Fiendskabet naaede sit fulde Maal, da de mistede sine Frænder efter Kongens retfærdige Dom, endskjønt de vare i Sandhed skyldige. Dette var Oprindelsen til den Opstand, som Landets Mænd gjorde mod Olaf Konge, at de ei vilde taale hans retfærdige Domme. Han derimod vilde hellere nedlægge sin Værdighed, end undlade retfærdige Domme. Men ikke blev den Anklage mod ham befunden retfærdig, at han var knap paa Penge mod sine Mænd; thi han var den gavmildeste Mand mod sine Venner, men kun det var Aarsag til den Ufred, som reistes mod ham, at han forekom Mange haard og streng i sine Revselser. Derimod frembød Kong Knut store Pengegaver, ligesom og Storhøvdingerne bleve forførte derved, at han lovede hver af dem meget større Værdighed og Magt, end de tilforn havde havt. Desuden stod Folkets Lyst i Norge til at tage mod Hakon Jarl, som var høit elsket af Landsfolket, da han tilforn raadede for Landet.

Hakon Jarl var seilet med sin Flaade fra Throndhjem og faret sør til Møre mod Kong Olaf, som før er fortalt. Da nu Kongen bar af ind i Fjorden, forfulgte Jarlen ham did, og da kom Kalf Arnesson ham i Møde med flere af de Mænd, der havde forladt Cap. 193. Om Jøkul Baardsson.

1) Krigeren feder Ulven i mordisk Slag. 2) Egentligen Sørøvere.

Kong Olaf. Kalf blev vel modtagen. Derpaa styrede Jarlen ind i Todrarfjord i Valdalen, hvor Kongen havde landsat sine Skibe. Der tog han de Skibe, som Kongen eiede, lod dem sætte paa Vand og tiltakle, og lod efter Lodkastning sætte Styrmænd ombord. Der var en Mand hos Jarlen, som hedte Jøkul, der var en Islænder og Søn af Baard Jøkulsson fra Vatsdal. Lodden faldt paa Jøkul at styre Visunden (Bøffelen), som Kong Olaf selv havdeført. Da digtede Jøkul denne Vise:

Den Lod mig Skjæbnen lod
Fra Sult et Skib at styre,
Som Olaf Digre eied';
(Jeg frygter Storm paa planket Reen,[1]
Min Frygt seent Qvinden spørger.[2])
Men Kongen Selv i Sommer,
O! Qvinde prydet med Fingerguld![3]
Blev Seieren berøvet.

Her ville vi i Korthed fortælle, hvad siden langt senere indtraf, at Jøkul stødte paa Kong Olafs Folk paa Gotland og blev fangen, hvorefter Kongen lod ham føre hen for at halshugges. Der blev saaledes en Vidie flettet i hans Haar, som en Mand holdt fast paa. Jøkul satte sig ned paa en Bakke, og en Mand svingede Øxen for at hugge ham; men da han hørte Hvinet reiste Jøkul sig op, og Hugget ramte ham i Hovedet saa det blev et stort Saar. Da Kongen saae, at det blev hans Banesaar, lod han det blive derved. Da satte Jøkul sig op og sang denne Vise:

Saar af Møde svier,
Tidt jeg bedre Skjæbne fik,
Og af Saaret røde Straale
Flyder i en villig Strøm.
Blod buser[4] ud af Saar,
Jeg til svare Møie vænnes;
Milde, hjelmegjæve Konge
Vreden mod mig vender.

Cap. 194. Om Kalf Arnesson. Kalf Arnesson foer med Hakon Jarl nord til Throndhjem, og Jarlen tilbød ham at gaae i sin Tjeneste. Kalf siger, at han først vil fare ind til sin Gaard paa Egge og derefter tage sin Raadslutning. Saa gjorde Kalf. Da han kom hjem, fandt han snart, at hans Kone Sigrid var meget forbittret i Sind og opregnede den Sorg, som hun paastod af Kong Olaf var hende forvoldt, først der han lod dræbe hendes Bonde Ølver; „men nu siden," siger hun, „mine to Sønner, og Du Selv, Kalf, var tilstede, da de toges af Dage, hvilket jeg mindst havde ventet af Dig." Kalf siger, at det var meget mod hans Villie, Thorer var bleven aflivet. „Jeg bød jo," siger han, „Pengebod for ham, og da Griotgard blev fældet, mistede jeg min Broder Arnbjørn." — Hun svarer: „vel er det, at Sligt vederfares Dig af Kongen; thi det kan være, at Du vil hevne ham, endskjønt Du ei vil hevne min Harme. Du saae vel, da Din Fostersøn Thorer blev dræbt, hvor høit Kongen agtede Dig." Slige Harmtaler førte hun jævnligen for Kalf, hvorpaa han ofte svarer

1) Skib. 2) Digterne henvende sig ofte til Qvinder i deres Vers. 3) Den sædvanlige Tiltale til Fruentimmer, som Digterne ofte bruge. 4) Et Ord, som bruges endnu for at udstrømme.

Cap. 193. Vatzdalr ligger i Húnavats-þing i det nordlige Island.
Gotland, Den Gottland, see S. 8.

vredeligen; men dog lod han sig ved hendes Overtalelse bevæge til at gaae i Jarlens Tjeneste, dersom Jarlen vilde fornye hans Forlehninger. Sigrid sendte Ord til Jarlen og lod ham sige, hvorvidt Sagen med Kalf var kommen. Saasnart Jarlen fik dette at vide, sendte han Bud til Kalf, at han skulde komme ud til Byen til ham. Kalf undslog sig ikke, men kom strax efter til Nidaros og indfandt sig hos Jarlen, der tog meget vel imod ham. I deres Samtale bleve de fuldkommen enige og det aftaltes, at Kalf gik i Jarlens Tjeneste og fik af ham store Forlehninger. Siden foer Kalf hjem til sin Gaard, og havde den største Deel af Indre-Throndhjem at raade over. Saasnart det vaaredes, taklede Kalf et Skib til som han eiede, og da han var seilklar, stak han til Søes og seilede vester til England; thi han spurgte, at Kong Knut seilede tidligen om Vaaren fra Danmark vester til England, og da havde Kong Knut givet Harald, en Søn af Thorkel Høie, Jarledømme i Danmark. Kalf Arnesson indfandt sig hos Kong Knut, saasnart han kom til England. Saa siger Bjarne Guldbraa-Skald:

Vist mægtig Konge risted'
Øster-Hav med Stavnens Staal;
Stridsdjærve Haralds Broder
Til Gardar maatte vige.
(Usandt at fortælle
Om Folkets Id jeg pleier ei).
Da Du havde os forladt,
Til Kong Knut Du foer i Fart.

Da nu Kalf kom til Kong Knut, modtog Kongen ham overmaade vel og havde en Samtale med ham. Blandt andet bad Kong Knut Kalf i denne Samtale, at forbinde sig til at reise en Krigsmagt mod Kong Olaf, dersom han søgte tilbage til Landet, „hvorimod jeg," siger Kongen, „skal give Dig Jarledømme og lade Dig raade i Norge; men Hakon, min Frænde, skal fare til mig, som er ham mest tjenligt; thi han er saa trofast og ærlig, saa jeg tænker han ikke vil skyde et Spydskaft mod Olaf, om han søgte tilbage til Landet." Kalf lagde Øret til hvad Kongen talede, og da hans Lyst stod til denne høie Værdighed, blev denne Raadslutning mellem Kong Knut og Kalf befæstet. Kalf beredte sig derpaa til Hjemreisen, og ved Skilsmissen gav Kong Knut ham prægtige Gaver. Derom taler Bjarne Skald:

Tappre Jarle-Frænde,
Du Englands Konge har
At give Tak for Gave.
Vist gik Din Sag nu godt.
Men før fra Vest Du reiste,
Lunds[1] Konge gav Dig Land;
(Dog Frist der blev deri)
Dit Liv ei var uhædret.

Siden foer Kalf tilbage til Norge og kom hjem til sin Gaard.

Hakon Jarl foer den Sommer ud af Landet vester til England, og da han kom did, modtager Kong Knut ham vel. Jarlen havde en Fæstemø i England, og han reiste for at bringe dette Giftermaal i Stand, da han agtede at gjøre sit Bryllup i Norge, og anskaffede sig de Ting i England dertil, som i Norge vare vanskeligst at faae. Om Høsten gjorde han sig færdig til Hjemreisen, dog blev det noget seent, før han blev ganske seilklar, og da han var færdig, gik han til Søes. Om hans Reise er det at fortælle, at

Cap. 195. Hakon Jarls Død.

1) London. Vore Sømænd kalde London endnu Lund.

Skibet forliste, og ikke en Mand blev bjerget. Nogle fortalte, at Skibet blev seet nordenfor Katanæs ved Afdags-Tid i en svær Storm, og Veiret stod ud af Petlands-Fjord. De som antage denne Fortælling for sand sige, at Skibet drev ud i Hav-Brændingen; men det vide Folk med Vished, at Hakon Jarl blev borte i Havet, uden at Noget af det som paa Skibet var kom til Lands. Samme Høst kom Kjøbmænd til Norge, der fortalte denne Tidende, som rygtedes om i Landet, at Folk troede Jarlen var bleven borte. Men dette vidste alle Mand, at han hverken kom til Norge eller England den Høst, saa Norge var høvdingløst den Vinter.

Cap. 196. Om Bjørn Stallar.

Bjørn Stallar sad hjemme paa sin Gaard efter sin Skilsmisse fra Kong Olaf. Bjørn var navnkundig Mand; derfor spurgtes det snart vide omkring, at han havde sat sig i Rolighed. Dette spurgte da ogsaa Hakon Jarl og de andre Landshøvdinger; thi sendte de Mænd med mundtlige Bud til Bjørn. Da Sendemændene kom frem, tog Bjørn vel mod dem. Siden kaldte Bjørn dem til sig til en Samtale og spurgte dem om deres Ærende. Han, som Formanden var, frembar for Bjørn Kong Knuts, Hakon Jarls, og flere Høvdingers Hilsen. „Kong Knut," siger han, „har hørt meget fortælle om Dig, at Du længe haver fulgt Kong Olaf Digre; men været en stor Uven af Kong Knut, og det tykkes ham ilde; thi han vil være Din Ven, som alle andre dygtige Mænds, saasnart Du vender Dit Venskab fra Kong Olaf og vorder hans Uven. Det Eneste Du nu og kan gjøre er, at søge Trøst og Venskab der, hvor de lettest ere at faae, og som alle Mænd i denne nordlige Verden ansee for hæderligt at modtage. I, som have fulgt Kong Olaf Digre, burde tænke, hvorlunde han nu skiltes fra Eder, og at I nu ingen Hjælp have mod Kong Knut og hans Mænd, hvis Lande I hærjede forleden Sommer og dræbte hans Venner. Derfor bør I med Tak modtage det Venskab, som Kongen tilbyder Eder, da det dog sømmede sig bedre, at Du bad derom og bød Penge til." Da han nu havde endt sin Tale, svarer Bjørn: „Jeg vil nu sidde roligen hjemme paa min Gaard og ingen Høvding tjene." Sendemanden svarer: „Slige Mænd, som Du, ere just de rette Kongens Mænd, og nu kan jeg sige Dig, at der er tvende Kaar for Haanden for Dig: det ene er, at reise fredløs fra Dine Eiendomme, saasom nu Eders Fælle Olaf farer omkring; det andet, som aabenbarligen maa synes bedre er, at modtage Kong Knuts og Hakon Jarls Venskab, vorde deres Mand og give dem Troskabs Løfte. — Tag nu her Din Belønning." Derpaa styrtede han ud engelsk Sølv af en stor Pung. Bjørn var en pengekjær og paaholden Mand, og da han saae Sølvet, taug han og overtænkte hos sig selv, hvad Raad han skulde følge. Han syntes det var meget, at forlade sine Eiendele, medens han ikke ansaae det for rimeligt, at Kong Olaf vilde faae Opreisning i Norge. Da nu Sendemanden saae, at Bjørns Hu stod til Pengene, kastede han frem to tykke Guldringe og sagde: „tag nu Pengene, Bjørn, og sværg Kong Knut Din Ed; det lover jeg Dig, at disse Penge ere lidet værd mod dem, som Du monne modtage, om Du besøger Kong Knut." Formedelst Pengenes Mængde, de fagre Løfter og store Gaver, lod han sig forlede af sin Gjerrighed, tog mod Pengene, gik derpaa i Kong Knuts Tjeneste og gjorde Kong Knut og Hakon Jarl Troskabs-Ed. Derpaa fore Sendemændene deres Vei.

Cap. 197. Bjørn Stallars Færd.

Da Bjørn Stallar spurgte den Tidende, som blev fortalt, at Hakon Jarl var bleven borte, forandredes snarligen hans Sind, og han angrede meget, at han havde sveget sin Troskab mod Kong Olaf. Nu syntes han og at være løs fra sin Ed, hvorved han havde forpligtet sig til Lydighed mod Hakon Jarl. Da tykkedes Bjørn der var noget Haab om

---

Cap. 195. Katanes og Petlands-fjørdr, see S. 68, 70.

at Kong Olaf igjen vilde blive reist paa Norges Trone, om han kom tilbage til Norge, eftersom det nu var hovdingløst. Bjørn gjør sig derfor skyndeligen reisefærdig og tog med sig nogle Mænd. Siden fortsatte han sin Reise Nat og Dag, til Hest naar han kunde, men til Skibs naar saa bar til, og standsede ikke før han om Vinteren ved Juletid kom øster til Gardarige til Kong Olaf, som blev saare glad ved at træffe Bjørn. Da spurgte Kongen om mange Tidender fra Norge. Bjørn fortæller ham, at Hakon Jarl var bleven borte og at Riget da var høvdingløst. Over disse Tidender bleve de Mænd meget glade, som havde fulgt Kong Olaf fra Norge, og der havde efterladt Eiendele, Frænder og Venner, og nu vaagnede Hjemveen hos dem. Mange andre Tidender fra Norge fortalte ogsaa Bjørn Kong Olaf, som han var meget nysgjerrig efter at vide, ligesom og Kongen spurgte om, hvorledes hans Venner bevarede deres Troskab mod ham. Bjørn svarede, at det var forskjelligt dermed. Derpaa stod Bjørn op, faldt for Kongens Fødder, holdt om hans Fod og sagde: „Alt i Guds Vold og Eders, Herre; jeg haver taget Penge af Kong Knuts Mænd og svoret dem Troskabs Ed; men nu vil jeg følge Dig og ei skilles ved Dig, saalænge vi baade leve." Kongen svarer: „stat op, Bjørn, forligt skal Du vorde med mig, men forson Din Brøde hos Gud. Vide kan jeg og, at der monne være faa Mænd i Norge, som holde fast ved deres Troskab mod mig, naar slig Mand som Du er kunde svigte. Men Sandt er det, og at Folk sidde i megen Vaande, naar jeg er fjern og de ere udsatte for mine Fienders Ufred." Bjørn opregner derpaa dem, som mest havde forbundet sig til at reise fiendtlig Ufred imod Kongen og hans Mænd, og nævnede deriblandt Erlings Sønner paa Jæderen og andre deres Frænder, Einar Tambarskelver, Kalf Arnesson, Thorer Hund og Harek af Thjotø.

Efterat Kong Olaf var kommen til Gardarige var han meget tankefuld, og overveiede hvad Raad han nu skulde følge. Kong Jarisleif og Dronning Ingigerd tilbøde ham at blive hos sig og modtage det Rige, som kaldes Vulgarien, og udgjør en Deel af Gardarige, i hvilket Land alt Folket var hedensk. Kong Olaf tænkte over dette Tilbud; men da han bar det for sine Mænd, fraraadede de ham at sætte sig fast der, og skyndede Kongen til at begive sig nord til Norge, til sit Rige; men Kongen havde besluttet hos sig Selv, at nedlægge sin Kongeværdighed og fare ud i Verden til Jorsal, eller andre hellige Steder og indtræde i en Munke-Orden. Dog laae den Tanke dybt i hans Sjel, om der kunde være nogen Adgang for ham til at faae sit Rige igjen i Norge. Men som han overtænkte dette, randt det ham i Minde, hvorlunde alle Ting gik let og lykkeligen fra Haande for ham i hans første 10 Regjerings-Aar; men siden blev Alt hvad han foretog sig tungt, haardt og vanskeligt, og at han var uheldig i Alt, hvori han provede Lykken. Af den Aarsag tvivlede han om, at det monne være forstandigt, at stole saa meget paa Lykken, at han med saa liden Styrke skulde fare i sine Fienders Hænder, saasnart hele Lands-Almuen havde slaaet sig til dem, for at gjøre Kong Olaf Modstand. Slige Bekymringer havde han ofte, og skjød sin Sag under Gud, som han bad lade det skee, som han alene saae var det Bedste. Disse Tanker omvæltede han i sit Sind, og vidste ikke hvad han skulde tage sig til; thi han saae hvor aabenbar farligt det var, som hans Sind stod mest til.

Cap. 198. Om Kong Olaf.

Cap. 198. Vúlgaría (Valgaría), der ei maa forvexles med den nuværende tyrkiske, paa hiin Tid til Grækenland hørende, Provinds Bulgarien — var et Rige i det østlige Rusland, nemlig nuværende Kasan, paa begge Sider af Floden Kuma og den store østlige Bugt af Volga i Syd til ned imod Saratow. Hovedstaden hedte Bulgar og Folket Bulgarer, der altsaa havde Russerne paa den ene Side, og Khazarerne paa den anden (see især Lehrbergs Untersuch. z. Erl. d. Gesch. Rußl. S. 21, 63, 67).

Cap. 199. Kong Olafs Drøm. Een Nat laae Kongen længe vaagen i sin Seng og overtænkte med store Sinds-Bekymringer sine Raadslag, og da Tanken omsider var træt, seeg Søvnen paa ham imod Dag; men Søvnen var saa let, at han syntes vaage, og han kunde see Alt hvad der foregik i Huset. Da saae han en stor og anseelig Mand i stadselig Dragt stande for sin Seng, og det randt Kongen i Hu, at det monne være Kong Olaf Tryggvesson, som der var kommen, Denne Mand sagde til ham: „Du er meget tankesyg med Hensyn til Dine Fremtids-Raad, og det tykkes mig Underligt, at disse Tanker saa meget omtumles i Din Sjæl, saa Du endog tænker paa at nedlægge den Kongeværdighed, som Gud haver givet Dig, ja endog paa at forblive her og modtage Rige af udenlandske og ubekjendte Konger. Faer Du nu heller tilbage til det Rige, som Du haver faaet i Arv og raadet over med den Styrke, som Gud gav Dig, og lad Dine Undermænd ei berøve Dig det. Det er en Konges Hæder, at seire over sine Uvenner, og det er en hæderlig Død, at falde med sin Hær i Slag. Eller tvivler Du om, at Du haver Retten paa Din Side i Striden mod Dine Fiender? Ikke skal Du det gjøre, og ikke dølge Sandheden for Dig Selv. Thi maa Du nu djærveligen fare tilbage til Dit Land, da Gud vil give aabenbart Vidnesbyrd om, at Riget er Din Eiendom.“ Da Kongen vaagnede, syntes han at see Mandens Skuldre, der han gik bort. Fra den Tid af hærdedes hans Mod, og han satte sig fast for at fare tilbage til Norge, hvortil hans Hu mest havde staaet, og som han ogsaa fandt var mest alle hans Mænds Ønske. Derhos betænkte han, at Landet, som høvdingløst, monne være let at angribe, efter hvad han havde spurgt, og at, naar han kom Selv, vilde Mange vende deres Sind til ham. Da Kongen aabenbarede denne Beslutning for sine Folk, gave de Alle taknemmeligen dertil sit Bifald.

Cap. 200. Om Olafs Lægekonst. Der fortælles, at det hændte sig engang, medens Kong Olaf var i Gardarige, at en Søn af en gjæv Enke fik en stor Halsbyld, hvoraf Drengen blev saa syg, at han ikke kunde synke nogen Mad, saa der var lidet Haab om hans Liv. Drengens Moder gik til Dronning Ingigerd, som hun havde Bekjendtskab til, og viste hende Drengen. Dronningen siger, at hun ingen Lægedom vidste derimod. „Gak Du,“ siger hun, „til Kong Olaf, han er den bedste Læge her, og beed ham lægge Hænderne paa Din Dreng, og bring ham mit Ord, om han ellers ikke vil.“ Hun gjorde som Dronningen sagde, og da hun traf Kongen, siger hun ham, at hendes Søn var dødelig syg af en Halsbyld og bad ham lægge Haanden paa Bylden. Kongen siger hende, at han var ingen Læge, men bød hende fare derhen hvor Læge var. Hun svarer, at Dronningen havde viist hende did „og bad mig tilføie den Begjæring fra hende, at I vilde bruge den Lægedom I forstod, og sagde derhos, at Du var den bedste Læge her i Staden.“ Da tog Kongen fat i Drengen, lagde Hænderne paa hans Hals og beføledе længe hans Byld, indtil Drengen rørte Munden. Derpaa brød Kongen et Stykke Brød over, lagde det i Kors i sin flade Haand og stak det i Munden paa Gutten. Dette svælgede han ned, og fra den Tid gik al Værk af Halsen, og inden faa Dage blev han ganske frisk, hvorover hans Moder og alle andre hans Frænder og Bekjendte bleve meget glade. Da først kom Olaf i Ord for, at han havde saa megen Lægedom i sine Hænder, som tillægges de Mænd, der er begavet med den Konst at have gode Læge-Hænder. Da senere hen hans Jertegn bleve almindeligen bekjendte, blev og dette anseet for et Jertegn.

Cap. 201. Olaf brænder Spaaner. Det hændte sig en Søndag, at Kongen sad i Høisædet over Spisebordet og var falden i saa dybe Tanker, at han ei agtede paa Timernes Gang. I den ene Haand havde han en Kniv, i den anden et Stykke Furutræ, hvoraf han tælgede nogle Fliser. Skutilsvenden stod for ham med et Bæger i Haanden, og da han saae hvad Kongen gjorde, mærkede han

at han sad i andre Tanker. „Det er Mandag i Morgen, Herre," siger han. Kongen saae paa ham, da han hørte dette, og kom da i Hu hvad han havde gjort. Siden bød Kongen at hente sig et tændt Lys, sopede derpaa sammen med Haanden alle Fliserne, som han havde tælget, stak dem i Luen og lod dem brænde i sin flade Haand, og deraf mærkedes siden, at han vilde holde fast ved Guds Lov og Bud, og ikke overtræde hvad han vidste rettest var.

Da Kong Olaf havde bestemt sig til Hjemfærd, gjorde han dette bekjendt for Kong Jarisleif og Dronning Ingigerd. De fraraadede ham denne Færd og sagde, at han skulde faae det Vælde i deres Rige, som ham syntes sømmeligt; men bade ham ikke fare i sine Fienders Vold med saa lidet Mandskab, som han der havde. Da fortalte Kong Olaf dem sin Drøm og tilføiede, at det efter hans Tanker var Guds Villie og Forsyn, at saa skulde skee. Da de nu fandt, at han havde fast besluttet at fare til Norge, tilbøde de ham al den Hjælp til Reisen, som han vilde modtage af dem. Kongen takker dem med fagre Ord for deres gode Villie og siger, at han meer end gjerne modtog af dem, hvad han til sin Reise behøvede. Cap. 202. Om Kong Olaf.

Strax efter Juul gjør Kong Olaf sig reisefærdig og havde nær 200 af sine Mænd med sig. Kong Jarisleif gav ham alle de Heste og Andet hvad de til denne Færd behøvede, og da han var reisefærdig, foer han. Kong Jarisleif og Dronning Ingigerd skilte sig hæderligen fra ham; men sin Søn Magnus lod han blive tilbage hos Kongen. Den første Deel af sin Reise ud til Søen gjorde Kong Olaf paa Jisføre; men da Vaaren kom og Isen løsnede, taklede de deres Skibe til, og da de vare seilfærdige og fik Bør, gik de til Søes og havde en lykkelig Reise. Da Olaf kom til Gøtland med sine Skibe, spurgte han den Tidende, som var bleven for sand fortalt, baade i Sveavælde, Danmark og heelt i Norge, at Hakon Jarl var bleven borte og Norge var høvdingløst. Dette gav Kongen og hans Mænd et godt Haab om deres Reise. Derfra seilede de, da Vinden blev føielig, til Svithjod og bar af ind i Mælaren, hvor de lagde til ved Aros, sendte Mænd til Sveakongen Ønund og satte ham Stævne. Kong Ønund tog venligen mod sin Svogers Ordsending og indfandt sig hos ham efter hans Bud. Der kom og Astrid med de Mænd, som havde fulgt hende, til Kong Olaf, og der blev megen Glæde paa alle Sider ved dette Møde. Sveakongen tog ogsaa gladeligen imod sin Svoger, Kong Olaf, da de mødtes. Cap. 203. Olafs Ostfærd fra Gardarige.

Nu maa vi fortælle om hvad der imidlertid i Norge blev foretaget. Thorer Hund havde i disse to Vintere gjort en Finreise, og hver Vinter været længe paa Fjeldet, hvor han havde skaffet sig megen Formue ved mangeslags Handler med Finnerne. Han lod sig gjøre 12 store Kofter af Rensdyrskind, med saa megen Finnekonst, at intet Vaaben kunde bide eller fæste paa dem, endog meget mindre end paa Ringbrynje. Vaaren efter tiltaklede Thorer et Langskib, som tilhørte ham og bemandede det med sine Huuskarle. Han stævnede Bønderne sammen, krævede Leding af det nordligste Thinglag, samlede saaledes en stor Mængde Folk og foer med denne Hær om Vaaren nordenfra. Harek af Thjotø havde og faaet samlet en stor Skare af Folk, og i denne Færd deeltoge flere anselige Mænd, endskjønt disse vare de gjæveste. De gjorde derpaa vitterligt, at de med denne Krigsmagt vilde fare imod Kong Olaf for at værge Landet mod ham, dersom han kom østenfra. Cap. 204. Om Lendermændene.

Einar Tambarskelver havde mest at raade i den ydre Deel af Throndhjem, efterat Hakon Jarls Hengang var bleven bekjendt; thi han og hans Søn Endrid syntes at være Cap. 205 Om Einar Tambarskelver.

Cap. 203. Gautland d. e. Øystra-Gautland, Øster-Gøtland, see S. 8.
Árós. Hermed menes østre Aaros ved Mælaren (Løgrinn), see foran, Cap 96.

nærmest til de Eiendele og den løse Formue, som Jarlen havde havt. Da mindedes Einar det Løfte og Vennebud, som Kong Knut ved Skilsmissen havde gjort ham; thi lod Einar sætte et godt Skib i Stand, som tilhørte ham, gik selv ombord med et stort Følge, og da han var seilfærdig, styrede han førefter langs med Landet, stak derpaa til Søes vesterud, og seilede uden at standse, indtil han kom til England. Strax indfandt han sig hos Kong Knut, som tog vel og gladeligen imod ham. Siden frembar Einar sit Ærende for Kongen og siger, at han var kommen der for at see de Løfter opfyldte, som Kongen havde givet ham, nemlig om at Einar skulde bære det høieste Hædersnavn i Norge, naar Hakon Jarl ikke var mere. Kong Knut svarer, at det nu forholdt sig anderledes. „Jeg haver nu," sagde han, „sendt Mænd og Jertegn til min Søn Svend i Danmark og lovet ham Norges Rige; men Du skal beholde mit Venskab og faa det Hædersnavn af mig, som Du haver Byrd til. Du skal være Lendermand med store Forlehninger, og være saa meget mere ophøiet over andre Lendermænd, som Du er dygtigere end de." Einar indsaae nu nok, hvorlunde det stod til med hans Ærende og gjorde sig færdig til Hjemreisen. Men da han nu kjendte Kongens Hensigt og vidste det var rimeligt, at der, om Kong Olaf kom østenfra, ei vilde blive fredsommeligt i Landet, randt det ham i Hu, at det var bedre at fare i Mag og ikke paaskynde Reisen for at slaaes med Kong Olaf, uden endda at forfremmes til større Værdighed i Riget end han før havde. Einar gik saaledes til Søes da han var seilklar; men kom først til Norge, da de Begivenheder vare endte, som den Sommer tildroge sig der.

Cap. 206. Om Høvdingerne i Norge.

Høvdingerne i Norge havde deres Speidere øster i Svithjod og sør i Danmark, om Kong Olaf kom østenfra Gardarige. Saa fort derfor, som disse Mænd kunde fare over Landet, finge de spurgt, at Kong Olaf var kommen til Svithjod, og saasnart derom var kommen fuld Vished, foer Krigsbud over hele Landet. Menigmand sammenkaldtes til Leding og en stor Hær samledes. De Lendermænd, som vare fra Agder, Rogaland og Hordaland, fordeelte sig saaledes, at Nogle vendte mod Nord, Nogle mod Øst; thi de tykkedes at behøve Folk fra begge Kanter. Erlings Sønner fra Jæderen vendte sig Øster ud med alt det Mandskab, som var østenfor dem og over hvilke de vare Høvdinger. Aslak fra Finnø og Erlend fra Gerde, tilligemed de Lendermænd, som vare nordenfor dem, vendte sig mod Nord. Alle disse, som nu ere nævnede, havde svoret Kong Knut den Ed, at de vilde tage Olaf af Dage, om dertil Leilighed gaves dem.

Cap. 207. Om Harald Sigurdssons Færd.

Da det nu spurgtes i Norge, at Kong Olaf var kommen østenfra til Svithjod, forsamlede hans Venner sig, som vilde yde ham Hjælp. Den fornemste Mand i denne Flok, var Harald Sigurdsson, en Broder af Kong Olaf, som da var 15 Aar gammel, meget stor af Væxt og mandig, som om han var fuldvoxen. Mange andre gjæve Mænd vare der ogsaa, og de vare i Alt 600 Mand, da de fore fra Oplandene og stævnede med denne Magt øster over Eidaskov til Værmeland. Derpaa droge de øster over Skovene til Svithjod og spurgte sig for om Kong Olafs Færd.

Cap. 208. Kong Olafs Færd til Svithjod.

Kong Olaf var i Svithjod om Vaaren og havde derfra sendt Speidere til Norge. Alle Efterretninger derfra stemmede deri overeens, at der ei var Fred for ham at vente, om han foer did, og de Folk som kom nordenfra, fraraadede ham meget at drage ind i

---

Cap. 206. Finnøy, nu Finø i Ryfylke, see S. 65. Uden Tvivl har Aslak, ligesom hans formeentlige Descendenter, (hvorom see Saml. t. d. N. Folks Sprog og Hist. I. S. 142 f.) havt sit Sæde paa den store og skjønne Gaard Heslbør (Hesbø) paa Vestsiden af bemeldte Ø.

Gerdi, nu Gjerde, en stor Gaard i Sognet af samme Navn i Etne Præstegd. i Søndhordland.

Landet. Men han havde fast besluttet hos sig selv, som før, at fare til Norge, og spurgte Kong Ønund, hvad Styrke han vilde give ham til at vinde sit Land? Kong Ønund svarer, at Svearne vare lidet for at fare i Hærtog til Norge. „Vi vide,“ siger han, „at Nordmændene ere meget haarde og stridbare, og farligt er det at hjemsøge dem med Ufred; dog skal jeg ikke være seen at sige Dig hvad jeg vil lægge til: jeg vil give Dig 400 Mand udvalgte af mine Hirdsvende, raske og stridbare og vel udrustede til Slag. Siden vil jeg give Dig Lov til at fare over mit Land og skaffe Dig det Mandskab, Du kan faa og Dig vil følge.“ Kong Olaf tog imod dette Tilbud og gjorde sig reisefærdig. Dronning Astrid og Ulfhild Kongedatter bleve tilbage i Svithjod.

Just som Kong Olaf begyndte sin Reise, kom det Mandskab til ham, som Sveakongen gav ham, tilsammen 400 Mand, og Kongen foer den Vei, som Svearne viste ham. Han stævnede op i Landet til Skovmarken og kom til et Landskab, som kaldes Jærnberaland. Der kom de Folk til ham, som vare dragne ham i Møde fra Norge, hvorom tilforn er fortalt. Der traf han sin Broder Harald og mange andre af sine Frænder, og der blev et glad Møde. Tilsammen udgjorde de 1200 Mand. Cap. 209. Kong Olafs Færd til Jærnberaland.

Der var en Mand som hedte Dag, der siges at have været en Søn af Kong Ring, som rømte Landet for Kong Olaf. Denne Ring siges endvidere at have været en Søn af Dag og Sønnesøn af Ring, Harald Haarfagers Søn. Saaledes var Dag Kong Olafs Frænde. Baade Faderen Ring og Sønnen Dag havde nedsat sig i Svithjod og der faaet Land at raade. Da Olaf om Vaaren var kommen østenfra til Svithjod, sendte han Bud til sin Frænde, Dag, at han skulde forene sig med ham til dette Tog med al den Styrke, som han havde, og om de vandt Norges Land igjen, skulde Dag ikke faae mindre Deel af Riget at raade over, end hans Forfædre havde havt. Da nu denne Ordsending kom til Dag, faldt den vel i hans Sind; thi han havde stor Lyst til at drage til Norge og modtage det Rige, som hans Frænder før havde havt. Han var derfor ikke seen til at svare; men lovede at komme. Dag var en snarordet og snarraadig Mand, lagde sig op i Alt; derhos kjæk, men af liden Forstand. Han forsamlede en Hær af næsten 1200 Mand, hvormed han drog Kong Olaf i Møde. Cap. 210. Om Dag Ringssøn.

Kong Olaf sendte Bud foran sig i Bygderne, at de Mænd, som vilde skaffe sig Gods og Penge ved Bytte-Deling, og saae de Eiendomme i Hænder, som nu hans Uvenner sadde over, skulde komme til ham og følge ham. Derpaa førte Kong Olaf sin Hær over Skovbygder, tildeels over øde Marker og ofte over store Vande, og de droge eller bare Skibene efter sig mellem Vandene. Der drev en stor Mængde Folk til Kongen, deels Skovboere, deels Stimænd. De Steder, hvor han tog Natteleie, kaldtes siden Olafs Boder. Han fortsatte uafbrudt sin Reise indtil han kom til Jæmteland og drog siden nord over til Kjølen. Mandskabet fordeelte sig i Bygderne og foer meget adspredt saalænge de ingen Ufred ventede, og hver Gang de saaledes adskiltes, fulgte Nordmanna-Hæren Kongen. Dag foer et andet Sted med sit Folk og Svearne det tredie med deres Skare. Cap. 211. Om Kong Olafs Reise.

Der vare tvende Mænd, den ene hedte Gauka-Thorer, den anden Afarfaste, som vare Stimænd og store Røvere, der havde i sit Følge 30 Mænd af deres Lige. Disse to Brødre vare større og stærkere end andre Mænd, og der fattedes dem ikke paa Mod og Dristighed. Disse Mænd hørte tale om den Hær, som da foer over Landet og sagde mellem sig, at det vilde være et snildt Raad, at fare til Kongen, følge ham til sit Land og gange med ham i et ordentligt Slag, og prøve sig saalunde; thi de havde ikke før været Cap. 212. Om Stimændene.

Cap. 209. Járnberaland, d. e. Dalarne i Sverige, see S. 8.

i noget Slag, hvor Mandskabet stilledes i Fylking, og de vare nysgjerrige efter at see Kongens Slagorden. Dette Raad fandt deres Kammeraters Bifald, og de begave sig saaledes paa Veien til Kong Olaf. Da de nu kom der, ginge de for Kongen med deres Følge i fuld Vaabenrustning. De hilsede ham, og han spurgte, hvad det var for Folk? De nævne deres Navne og sige, at de vare Indfødte der paa Stedet, hvorpaa de frembære deres Ærende og tilbyde Kongen at fare med ham. Kongen siger, at ham syntes der var god Hjælp i slige Folk „og jeg har stor Lyst," siger han, „til at modtage saadanne; men ere I christne Mænd?" Gauka-Thorer svarer, at han hverken var Christen eller Hedning: „Vi Fæller have ingen anden Tro end paa os Selv, vor Styrke og Seiers Lykke, hvormed vi slippe noksom godt igjennem." Kongen svarer: „stor Skade er det, at saa mandddrabelige Folk ei skulle troe paa Christ deres Skaber." Thorer svarer: „er der nogen Christenmand i Dit Følge, Konge, der er mere voxen i Veiret end vi Brødre?" Kongen bød dem at lade sig døbe og antage den rette Tro; „følg mig siden, og jeg skal forfremme Eder til stor Værdighed; men ville I ikke det, da farer tilbage til Eders forrige Id." Afarfaste siger, at han ei vilde antage Christendommen, og derpaa vende de om. Da sagde Gauka-Thorer: „det er en stor Skam, at Kongen jager os saaledes bort af sin Hær, og aldrig kom jeg nogensteds før, hvor jeg ei blev antagen i andre Folks Selskab, og aldrig skal jeg paa den Maade vende tilbage." De sloge sig derpaa i Følge med andre Skovmænd og fulgte Flokken. Derpaa drog Kong Olaf vester til Kjølen.

Cap. 215. Om Kong Olafs Syn. Da nu Kong Olaf foer østenfra over Kjølen og steg ned paa Vestsiden af Fjeldet, hvor det hældede af mod Søen, kunde han derfra see ud over Landet. Mange Folk fore foran Kongen, Mange bagefter, og Selv reed han saalunde, at der var en stor fri Plads om ham. Han var taus og Ingen talede til ham, og saaledes reed han en lang Stund af Dagen uden at see sig synderligen om. Da red Biskoppen til ham og spurgte hvad han tænkte paa, eller hvi han var saa taus? thi Kongen var jævnligen glad og meget snaksom med sine Mænd paa Reisen, saa han glædede alle dem, som vare ham nær. Da svarede Kongen meget tankefuld: „underlige Ting ere mig baarne for en Stund, og da jeg nu saae ud over Norge vester ud fra Fjeldet, randt det mig i Hu, hvor mangen glad Dag jeg haver havt i dette Land. Mig gaves det Syn, at jeg saae over hele Throndhjem, dernæst over hele Norge, og jo længere dette Syn havde været for mine Øine, desto videre saae jeg, alt indtil jeg saae over den vide Verden, baade over Land og Hav. Grant kjendte jeg de Steder, hvorhen jeg forhen er kommen og som jeg haver seet, nogle ogsaa som jeg har hørt tale om, ja endog om hvilke jeg Intet haver hørt, baade byggede og ubyggede, saavidt Verden gaaer." Biskoppen svarer, at dette Syn var helligt og høist mærkeligt.

Cap. 214. Om Jertegnet paa Ageren. Da Kongen derpaa kom længere ned paa Fjeldet, laa der en Gaard for dem, som heder Sul i den øvre Bygd af Værdals-Fylke, og da de kom Gaarden nærmere, laae der Agre ved Siden af Veien. Kongen bød sine Folk at fare varligen og ei ødelægge Agrene for Bonden. Dette gjorde vel hans Mænd, saalænge Kongen var nær; men den Skare, som kom bagefter, gav ikke Agt derpaa, men Folket løb saa over Ageren, at den blev nedtraadt flad med Jorden. Der boede en Bonde, som hedte Thorgeir Flek, der havde to næsten fuldvoxne Sønner. Thorgeir tog vel imod Kongen og hans Folk og tilbød ham al den Hjælp, som stod i hans Magt. Kongen tog vel derimod og spurgte Thorgeir, hvad Nyt der fortaltes i Landet og om der var samlet nogen Krigsmagt imod ham? Thorgeir

---

Cap. 214. Súla, nu Suul, de øverste Gaarde i Værdalen.

siger, at der var sammendraget en stor Hær i Throndhjem, og at der vare komne Lendermænd baade søndenfra Landet og nord fra Halogaland; „men ikke veed jeg," siger han, „om de stævne mod Eder med denne Hær eller andenstebs hen." Derpaa klagede han for Kongen sin Skade og over den Ulempe, som hans Folk havde tilføiet ham ved at nedbryde og nedtræde alle hans Agre. Kongen siger, at det var ilde om der var gjort ham nogen Meen. Siden red Kongen derhen hvor Ageren havde staaet og saae, at den laae flad med Jorden, red derpaa omkring Ageren og sagde: „det venter jeg, Bonde, at Gud monne oprette Din Skade, saa at Ageren inden en Uges Frist vorder bedre;" og det blev den bedste Ager, som Kongen sagde. Kongen opholdt sig der om Natten, men om Morgenen gjorde han sig reisefærdig og siger, at Thorgeir Bonde skulde følge med ham; men han tilbød ham sine to Sønner med paa Reisen, og endskjønt Kongen siger, at han ei vilde have dem med sig, vilde dog Drengene fare. Da de ingenlunde vilde blive tilbage, vilde Kongens Hirdmænd binde dem. Da Kongen saae dette, sagde han: „lad dem fare, de komme nok tilbage igjen," og det blev saa med Drengene, som Kongen sagde.

Derpaa førte de Hæren ud til Staf, og da Kongen kom til Stafsmyr, gjorde han Holdt. Cap. 215. Skovboernes Daab. Der fik han sand Kundskab om, at Bønderne rykkede med en Hær imod ham, og at han snart maatte holde Slag med dem. Da mønstrede Kongen sit Folk, og efter Optællingen havde han meer end 3000 Mand. Der fandtes i Hæren 900 hedenske Mænd, og da han fik dette at vide, befalede han dem at lade sig døbe, sigende, at han ikke vilde have hedenske Mænd med sig i Slaget. „Ikke monne vi," siger han, „sætte vor Lid til Folkets Mængde; paa Gud alene skulle vi forlade os; thi med hans Kraft og Miskundhed monne vi faae Seier; men ikke vil jeg blande hedenske Folk mellem mine egne." Da Hedningerne hørte dette, holdt de Raad med hverandre, og omsider lode 400 Mand sig døbe; men 500 Mand negtede at lade sig christne, og denne Skare vendte hjem til sit Land. Derpaa gange Brødrene Gauka-Thorer og Afarfaste frem og tilbøde Kongen atter at følge ham. Kongen spørger om de nu havde ladet sig døbe. Gauka-Thorer svarer, at det ei var saa. Da befalede Kongen dem at antage Daab og den rette Tro, eller i andet Fald fare bort. De gik derpaa afsides til en Samtale og talede om hvad Beslutning de skulde tage. Da sagde Afarfaste: „skal jeg sige min Mening, da vil jeg ei vende tilbage; men drage i Slag og slaae mig paa den ene eller den anden Hærs Side, og ikke ændser jeg i hvilken Flok jeg er." Da svarer Gauka-Thorer: „skal jeg fare i Slag da vil jeg yde Kongen min Hjælp; thi han har mest Hjælp Behov. End skal jeg troe paa en Gud, hvorfor ikke ligesaavel paa hviden Christ, som paa nogen Anden? Nu er det mit Raad, at vi lade os døbe, om det er Kongen saa meget magtpaaliggende, og derpaa fare med ham i Strid." Dette samtykke de Alle, gange derpaa til Kongen og sige, at de vilde lade sig døbe. Derefter bleve de døbte af Præsterne og Daaben bekræftedes af Biskoppen. Kongen optog dem derpaa i sine Hirdmænds Samfund og sagde, at de skulde være under hans Mærke i Slaget.

Kong Olaf fik da vis Kundskab om, at det vilde være kort til han maatte holde Slag Cap. 216. Kong Olafs Tale. med Bønderne; men efter at han havde mønstret sit Folk og optalt Hæren, havde han da meer end 3000 Mand, hvilket syntes være en stor Hær paa een Mark. Siden holdt Kongen følgende Tale til Folket: „vi have en stor Hær og vakkert Folk, og nu vil jeg sige mine Mænd, hvorlunde jeg vil have Hæren opstillet. Jeg vil lade mit Mærke føre frem midt i Hæren, og det skal min Hird og mine Gjæster følge tilligemed den Krigsmagt, som er kommen til os fra Oplandene, samt den der kom her til os i Throndhjem. Paa høire Haand af

---

Cap. 215. Staf, hvorom see S. 94.

mit Mærke skal Dag Ringsson være, og med ham alt det Mandskab, som han bragte os til Undsætning, og han skal have det andet Mærke. Men paa venstre Haand af min Fylking skal det Mandskab være, som Sveakongen gav os, tilligemed alt det Folk, som kom til os i Sveavælde, og de skulle have det tredie Mærke. Jeg vil og, at Folket skal fordeles i særskilte Hobe, saa at Frænder og Bekjendte skulde holde sammen; thi da forsvare de hverandre bedst og kjende hverandre. Vi ville betegne alt vort Mandskab med et Mærke, ved at gjøre Feldttegn paa vore Hjelme og Skjolde, og male det hellige Kors derpaa med hvid Farve. Naar vi komme i Slag, skulle vi Alle have eet Løsen: fram, fram Christmænd, Korsmænd, Kongens Mænd. Vi maae opstille vore Folk i tyndere Rækker, eftersom vi have færre Folk; thi jeg vil ikke, at de skulle omringe os med deres Mandskab. Nu skal Mandskabet fordele sig i særskilte Hobe, og siden hver Hob i Rækker, da lægge Enhver Mærke til sin Plads og agte paa under hvilken Fane han er opstillet. Men nu ville vi forblive opstillede i Fylking, og vort Mandskab skal være fuldtbevæbnet Nat og Dag, indtil vi erfare, hvor Mødet mellem os og Bønderne mon vorde.“ Da Kongen havde talet fylkedes Hæren og ordnedes efter Kongens Befaling.

Cap. 217. Kong Olafs Raadslag. Derefter havde Kongen et Møde med Høvdingerne for de forskjellige Afdelinger, og da vare de Mænd komne tilbage, som Kongen havde sendt ud i Herrederne, for at kræve Mandskab af Bønderne. De kunde bringe de Tidender fra de Bygder, som de havde gjennemfaret, at der vide omkring var tomt for stridbare Mænd, da alle Folk havde forføiet sig til Bondehæren. Dersom de endog fandt Nogle, da vilde kun Faa følge dem; men de Fleste svarede, at de af den Aarsag sad hjemme, fordi de Ingen vilde følge; thi mod Kongen vilde de ikke slaaes og ikke heller mod deres Frænder. Saaledes havde de kun faaet faa Folk. Nu spurgte Kongen sine Mænd til Raads, hvad de nu skulle tage sig til? Finn Arnesson svarer saalunde paa Kongens Spørgsmaal: „sige vil jeg, hvad her skulde gjøres, om jeg maatte raade. Vi skulle da fare med Hærskjold over alle Bygderne, røve alt Gods, men saa aldeles opbrænde den hele Bygd, at aldrig en Hytte stod tilbage, og saaledes gjengjælde Bønderne for deres Svig mod deres Herre. Da tænker jeg mangen Mand vil staae løs i Bondehæren, naar han seer Røg eller Lue hjemme paa sine Gaarde og ei tydeligen veed, hvorledes det gaaer Børn, Koner eller gamle Mænd, Fædre, Mødre eller andet Frændfolk.“ „Jeg venter og,“ tilføier han, „at om det lykkes os, at bryde den samlede Hær, da monne deres Rækker snart tyndes; thi saa er Bøndernes Sind, at det Raad, som nyest er, ogsaa er Alle kjærest.“ Da Finn havde endt sin Tale, fandt den lydeligt Bifald; thi Mange syntes vel om denne Leilighed til Bytte, og Alle meente, at Bønderne havde fortjent at lide Skade, hvorhos de ansaae det for rimeligt, hvad Finn sagde, at mange Bønder vilde forlade den samlede Bondehær. Thormod Kolbrunarskald qvad den Vise:

Lad os brænde alle Huse,
Som inden Hærbjerg[1] findes:
Enhver med Sværd skal værge
Vort Land til Kongens Gavn;
Indthrønderne skal finde
Kolde alle Husets Kul;
Isens Qval[2] i Tjørn knittre,
Naar jeg her raade maa!

Da nu Kongen hørte Folkets hidsige Tale, krævede han Ordet og sagde: „vel have Bønderne fortjent, at saa blev gjort, som I ville. Det vide de ogsaa, at jeg før haver

1) Hærens eller Folkets Klippe — her synes det at være et Stedsnavn. 2) Isens Qval er Ilden, som smelter Isen. Ilden brænde høit i Bøndernes Huse.

gjort saalunde, haver brændt for dem og revset dem haardeligen paa andre Maader; men den Gang lod jeg Brand overgaae dem, fordi de forkastede Troen, optoge Offringer og vilde ikke adlyde mine Ord. Men da havde vi Guds Ret at forsvare. Nu derimod er den Svig mod deres Drot af mindre Betydenhed, at de ikke monne holde den Tro, som de have svoret mig, endskjønt det visseligen ikke sømmer dem, som Manddoms Mænd ville være. Nu staaer det meer i min Magt at skaane dem, som have mishandlet mig, end hine, som hadedes med Gud. Thi vil jeg, at mine Folk skulle fare sagtmodigen frem og intet Hærverk gjøre. Først vil jeg fare Bønderne i Møde; blive vi da forligte, saa er det vel; men ville de holde Slag med os, da ere tvende Kaar for Haanden. Enten falde vi i Slaget, og da er det vel raadet ikke at fare herfra med Ranfæ; eller og vinde vi Seier, og da skulle I være deres Arvtagere, som nu slaaes med os; thi af dem monne Nogle falde, Nogle monne flye; men begge Parter have alle deres Eiendomme forbrudt, og da er det godt at gange til store Boer og herlige Gaarde; men hvad som brændt er, nytter ingen Mand, og under Rov og Ran spildes meer, end hvad der bliver til Nytte. Nu ville vi adspredte fare ud efter Bygden og tage med os alle de stridbare Mænd, vi kunne faae. Mandskabet maa da nedlægge Slagteqvæg, eller tage anden Kost, som det til Føde behøver; men ikke øve andet Spildeverk; derhos seer jeg gjerne, at I dræbe Bøndernes Speidemænd, om I faae dem fat. Dag og hans Mandskab skal fare paa den nordre Side langs ned efter Dalen; men jeg vil fare ud Landeveien, saa skulle vi mødes i Qvæld og Alle have eet Natteleie."

Der fortælles, at da Kong Olaf stillede sine Folk i Slag-Orden, gjorde han af sit Mandskab en Skjoldborg, der skulde forsvare ham i Slaget, hvortil han valgte de stærkeste og modigste. Derpaa kaldte Kongen paa sine Skalde og befalede dem at gange i Skjoldborgen. „I skulle," siger Kongen, „blive her og see de Tildragelser, som her foregaae; thi da behøve I ikke at anføre efter Andres Tilsagn, hvad I siden fortælle og digte om." Der var Thormod Kolbrunar-Skald, Gissur Guldbraaskald, en Fostersøn af Hofgarde Ref, og Thorfinn Mund. Da sagde Thormod til Gissur: „lader os ikke stande saa trangt, Staldbroder, at ikke Sighvat Skald faaer Rum, naar han kommer. Han monne ville staae foran Kongen, og ei vil Kongen gjerne have det anderledes." Kongen hørte dette og svarer: ikke behøve I at snærte Sighvat, fordi han ikke er her. Ofte haver han mig vel fulgt, men nu beder han for os, og dette monne vi storligen behøve." Thormod svarer: „det kan være, Konge, at I nu mest trænger til Bønner; men tyndt vilde det vorde om Mærkestangen, om alle Dine Hirdmænd nu monne være paa Rom-Veien. Sandt var det og, hvad vi paatalede, at Ingen, som vilde tale med Eder, fik Rum for Sighvat." Derpaa talede Skaldene imellem sig, at det vilde falde vel at digte nogle Mindeviser om de Begivenheder, som snart vilde foregaae. Da qvad Gissur: Cap. 218. Om Olafs Skalde.

Venter Larm paa Skjoldething!
Folk høre mine Ord:
Bondedatter ingensind'
Uglad mig finde skal,
Skjønt væne Slagets Buske[1)]
Hedins Viv[2)] i Vente har.
Øster Kongen vi til Trøst
I Vikingstormen være!

Da qvad Thorfinn Mund en anden Vise:

1) Krigshelte. Busk og Træ er nemlig det bekjendte Billede paa Mand og Krigshelt. 2) Hedin var en gammel Sørøver. Hedins Kone betegner Krigen.

Af stærke Regn det fortner
I haarde Skjolde-Hegn;[1]
Med snilde Konge vel
Værdale-Folket slaaes.
Lad os værge milde Konge,
Glade Blod-Maagen made![2]
Thrønder slaae i Thunders[3] Storm,
Vi skynde Folk til Strid.

Da qvad Thormod:

Bueskytter! hart det lider
Til store Viking-Slag,
Og Sværdelarmen vorer;
Krigshelt af Skræk ei falme maa.
Til Strid vi os berede,
Helten skye bløde Ord,
Naar vi med tappre Olaf
Gange paa Pilething.

Disse Viser lærtes strax udenad.

Cap 219. Om Kong Olafs Sjelegaver.

Derefter gjorde Kongen sig færdig og søgte ud efter Dalen. Hans hele Mandskab tog sit Natteleie paa eet Sted, og lagde sig om Natten under sine Skjolde; men saasnart det lysnede, ordnede Kongen igjen sin Hær, og da dette var skeet, førtes den længere ud efter Dalen. Da kom mange Bønder til Kongen, hvoraf de Fleste forenede sig med hans Hær, og Alle som Een kunde fortælle om, at Lendermændene havde samlet en ustyrtelig Hær, hvormed de agtede at holde Slag mod Kongen. Da tog Kongen mange Mærker Sølv, overgav dem i en Bondes Hænder og sagde: „disse Penge skal Du gjemme og siden uddele. Nogle deraf skal Du lægge til Kirken, nogle til Præster, nogle til Almisse-Mænd, som Gave for deres Liv og Sjæle, som slaaes med os og i Striden falde." Bonden svarer: „skulle ikke disse Penge gives for Eders egne Mænds Sjælebod?" Da svarer Kongen: „disse Penge skulle gives for de Mænds Sjæle, som staae i Bondehærens Række og falde for vore Mænds Vaaben; men de Mænd, som os følge i Strid og der falde, monne alle frelses tilligemed os."

Cap. 220. Om Thormod Kolbrunarskald.

Den Nat da Kongen laa blandt den samlede Hær, som før omtalt, vaagede han længe og bad til Gud for sig og sit Folk og sov kun lidet. Henimod Dag faldt en Blund paa ham, og da han vaagnede, randt Dagen op. Kongen syntes, at det var for tidligt at vække Hæren, og spurgte efter hvor Thormod Skald var. Han var i Nærheden og spurgte hvad Kongen vilde. Kongen siger: „syng Du os en Vise." Thormod reiste sig og sang saa høit, at hele Hæren kunde høre det. Han begyndte at synge det gamle Bjarkemaal,[4] hvis første Vers ere:

Dagen er oprunden,
Hanefjæren suser,
Arbeidsklokken kimer
For sælle Trælleskrog.
Vaager atter vaager,
Kjære Venner,
Alle gjæve Adils[5]
Følgesvende.

Rolf Bueskytter,
Haandfaste Har,[6]
Mænd af ædel Æt,
I, som ikke flye!
Ei til Viin jeg Eder vækker,
Ei til Pige-Kys;
Jeg Eder heller vækker
Til haarde Hildurs Leg.[7]

1) Skjoldborgen, nærmest om Kongen, indenfor hvilken Skaldene stode. 2) Billede paa Mord i Slaget. 3) Et af Odins Tilnavne, af Tordenen. 4) Den Sang, som en af de kjækkeste Helte i Nordens Oldtid, Bødvar Bjarke, sang i Begyndelsen af den Kamp, hvori han Selv, Rolf Krake og mange Flere faldt. 5) Saa kaldes Rolf Krakes Krigere, fordi de fulgte Adils mod Kong Ale. 6) Et af Odins Tilnavne og staaer for "stridbar Helt." 7) Slag.

STIKLESTAD

Da vaagnede Hæren, og da Visen var endt, takkede Folket ham for Sangen; thi den behagede Mange, og syntes passende til Tid og Sted, derfor kaldte de Qvadet Huskarla-Hvot.[1] Kongen takkede ham for sin Skjemt, tog en Guldring, der veiede en halv Mark og gav ham. Thormod takkede Kongen for Gaven og sagde: „en god Konge eie vi; men vanskeligt er det at see hvor langt Kongens Liv vorder; men det er min Bøn, Konge, at Du ei lader os skilles ad enten i Liv eller Død.“ Kongen svarer: „Alle monne vi fare samme Vei, saalænge jeg raader derfor, om I ikke ville skilles fra mig.“ Thormod gjenmælede: „jeg haaber Konge, hvad enten der vorder Fred eller Ufred, at jeg skal stande Eder nær, saa længe jeg kan, hvor vi endog spørge, at Sighvat færdes med sit Guldhjalte.“ Siden qvad Thormod:

Thingdjærve[2] Eneherre!
For Din Fod jeg falder nu,
Til anden Skald Du faaer,
Naar venter Du dem vel?[3]
Graadig Ravn vi offre Brad,[4]
Vi falde eller flye.
Det ei modsiges kan,
Du, som Havets Ore rydder![5]

Kong Olaf førte Hæren videre ud efter Dalen; men Dag med sine Folk foer en anden Vei, og Kongen standsede ikke før han kom til Stiklastad. Der saae han Bøndernes Hær adspredt vide omkring, og der var saa stor en Mængde, at der drev Folk omkring paa hver en Sti, og store Flokke samledes fjern og nær. Der saae de ogsaa en Skare af Mænd, som foer ned fra Værdalen og havde været omkring for at speide; disse fore saa nær Kongens Folk, at de kjendte hverandre. Der var Rut fra Viggja med 30 Mand. Derefter befalede Kongen sine Gjæster, at de skulde fare imod Rut og tage ham af Dage, hvortil hans Mænd vare strax færdige. Derpaa sagde Kongen til Islænderne: „saa er mig sagt, at det er Skik paa Island, at Bønderne ere pligtige til at give deres Huuskarle en Slagte-Sou, men nu vil jeg give Eder en Væder[6] til Slagt.“ Islænderne vare meget lette at overtale hertil og fore strax med nogle andre Mænd mod Rut. Rut blev dræbt tilligemed den Skare, som fulgte ham. Da Kongen kom til Stiklastad, gjorde han Holdt og lod Hæren standse, bød sine Folk at stige af Hestene og gjøre sig færdige til Slag. Mandskabet gjorde som Kongen sagde. Derpaa stilledes Hæren i Slagorden, og Mærket blev reist. Endnu var Dag ei kommen med sine Folk, saa den Fløi af Fylkingen savnedes. Da sagde Kongen, at Oplændingerne skulde gange frem i Stedet, og opsætte deres Mærke. „Det tykkes mig raadeligt,“ siger Kongen, „at Harald, Broder min, ei er i Slaget; thi han er endnu kun i Barne-Alder.“ Harald svarer: „Visseligen skal jeg være med i Slaget, og er jeg end saa ustærk, at jeg ei magter Sværdet, da skal jeg finde paa et godt Raad

Cap. 221. Kong Olaf kommer til Stiklastad.

1) Huuskarlenes Opmuntring. 2) Tappre. 3) Han stikler stedse paa Sighvat, som er borte, 4) Egentlig Val-Offer eller Valføde o: Offer fra Valpladsen. 5) Søhelt. 6) Rut betyder en Væder.

Cap. 221. Stiklastadir, d. e. Gaarden Stiklestad, paa hvis Grund Værdalens Hovedkirke nu staaer, nordenfor Værdals-Elven, to Mile fra Byen Levanger (Lifángr). Man har været uenig om Stedet, hvor Slaget stod; men i Medhold af Sagnet, og efter al Rimelighed, maa dog Valpladsen antages at have været paa Sletten ved vestre Stiklestad henimod Gaarden Bjertnæs, hvor en stor Gravhøi er beliggende, som har Navn af Dagrings-Haugen, hvilket Navn sandsynligviis har Hensyn til Dag Ringsson eller dennes Anfald, den saakaldte „Dags-hríd“ (see Cap. 241), og maaskee ere de, som ved den Leilighed faldt, begravede i bemeldte Høi. See om Slaget paa Stiklestad, Saml. t. d. N. F. Sprog og Hist. I. 452 f. II. 157 f.

Viggja, nu Gaarden Viggen, see S. 147.

og binde Sværdgrebet til min Haand. Ingen skal være villigere end jeg til at tilføie Bønderne Skade; thi vil jeg følge mine Kammerater." Der fortælles, at Harald qvad denne Vise:

Den Fløi, som jeg lyt[1]) stande paa,
Den vover jeg at værge.
Vi rødne Skjold med Mod,
Det Enken[2]) Glæde volder.
Unge gjæve[3]) Helt ei viger
For Spyd. Hvor Vaaben slynges
Til mordisk Færd i Slag,
Ei Helten staaer tilbage.

Harald fik sin Villie og var med i Slaget.

Cap. 222. Om Thorgils Hjalmesson. En Bonde, ved Navn Thorgils Hjalmesson, Fader til Grim Gode, boede paa Stiklastad. Thorgils tilbød Kongen sin Hjælp og at være med ham i Slaget. Kongen takker ham for Tilbudet. „Heller vil jeg," siger Kongen, „at Du, Bonde, ikke er med i Slaget; viis os snarere den Tjeneste at pleie vore Folk efter Slaget, som saarede ere, og at sørge for deres Jordefærd, som i Slaget falde. Hænder det nu, Bonde, at jeg falder i dette Slag, viis Du da mit Liig den Omhu, som nødvendig kan være, om det ei bliver Dig forbudt." Thorgils lovede Kongen hvad han begjærede.

Cap. 223. Olafs Tale. Da nu Kong Olaf havde stillet sin Hær i Slagorden, holdt han en Tale, hvori han bad Folket hærde sin Hu og gange djærveligen frem, om det kom til Slag. „Vi have," siger han, „godt og meget Mandskab; men omendskjønt Bønderne have noget større Hær end vi, raader Skjæbnen over Seieren. Dette vil jeg gjøre Eder vitterligt, at jeg ikke vil flye fra dette Slag, og enten skal jeg seire over Bønderne eller falde i Slaget. Derom vil jeg bede Gud, at den Lod maa træffe mig, som han seer mig gavner mest. Derved skulle vi trøste os, at vi have en retfærdigere Sag end Bønderne, og tillige deri, at Gud monne frelse os og vore Eiendele efter dette Slag; men ellers give os en langt større Løn for det Tab vi monne lide her i Verden end vi Selv kunde æske. Vorder det min Lod, at faa Noget at sige efter Slaget, da skal jeg lønne enhver af Eder efter Fortjeneste og efter den Mandighed, han i Slaget monne vise, og dersom vi vinde Seier, monne der være Land og løs Formue nok at uddele blandt Eder, som nu ere i vore Uvenners Hænder. Lader os i Førstningen gjøre det haardeste Angreb; thi snart vil da Udfaldet vise sig. Dersom der er stor Forskjel paa Folkemængden, da have vi alene Seier at vente af et raskt Angreb; derimod vil det falde os tungt, at stride indtil vi vorde møde og udygtige til Strid; thi vi have færre Folk at skifte paa end hine, som snart kunne gaae frem, snart spare sig og hvile. Men dersom vi gange saa hart frem i første Angreb, at de, som forrest ere, maae vende om, da vil den Ene falde over den Anden, og deres Nederlag vil vorde større jo flere de ere i een Hob." Da Kongen havde endt sin Tale, blev den optagen med lydeligt Bifald, og den Ene opmuntrede den Anden.

Cap. 224. Om Thord Folesson. Thord Folesson bar Olafs Mærke. Saa siger Sighvat Skald i det Arvedrapa, som han digtede om Kong Olaf og sammensatte efter Oprørs-Sagaen:

Thord spurgte jeg den Gang
Spydkamp holdt med Olaf;
Nu rask gaaer Angreb frem;
Gode Hjærter samles,

1) Som det er min Lod at stande paa — lyt bruges endnu meget i Bonde-Tale. 2) Min Moder.
3) I Texten „greppr." Grepa høres ofte endnu i Fjeldsproget om en dygtig Karl.

Ogmunds kjække Broder fyldest gjør,
Høit svinger gyldne fagre Stang
For Ringerigets Konge,
I Stridens Møde modig.

Saalunde var Kong Olaf udrustet, at han havde guldbeslagen Hjelm paa Hovedet og et hvidt Skjold, hvorpaa var indlagt det hellige Kors med Guld. I den anden Haand havde han en Landse, som den Dag i Dag stander i Christkirken ved Alteret. Ved Bæltet havde han et Sværd, som kaldtes Hneyter, der var overmaade skarpt, hvis Haandfang var indvirket med Guld, og dertil havde han en Ringbrynje. Derom taler Sighvat Skald: Cap. 225. Om Kong Olafs Rustning.

Olaf Digre Fienden fældede'.
Stridens tappre Herre stred
I stærke Ringebrynje
For store Sei'r at vinde.
Stridsheden steg, og fra Øst
Iled Svear med milde Gram;
Vaded' i det klare Blod[1] —
Mangt jeg aabenbarer.

Da nu Kong Olaf havde fylket sin Hær, havde Bønderne endnu ikke paa nogen Kant nærmet sig; thi sagde Kongen, at Folket skulde sætte sig ned og hvile sig. Selv satte han sig ned, og Folket sad omkring ham i vidtspredte Hobe. Han ludede sig ned og lagde sit Hoved paa Finn Arnessons Knæ. Da faldt der en Søvn paa ham og han sov en liden Stund; men i det Samme saae de Bondehæren, som rykkede imod dem med opstillet Mærke, og der var en uendelig Skare[2] af Folk. Da vækkede Finn Kongen og sagde, at Bondehæren rykkede imod dem, og da Kongen vaagnede, sagde han: „hvi vækkede Du mig, Finn, og lod mig ikke nyde min Drøm?“ — Finn svarede: „ei monne Du drømme saa, at Du jo heller burde vaage og ruste Dig mod den Hær, der nu farer mod os, eller seer Du ikke, at hele Bonde-Skaren er kommen?“ Kongen svarer: „ikke er den os end saa nær, at det jo havde været bedre, jeg havde sovet.“ Da sagde Finn: „hvad var Din Drøm, Konge, som Du tykkes saa stor Savn i, at Du vilde vaagne af Dig selv?“ Nu fortæller Kongen sin Drøm, at han syntes see en høi Stige, paa hvilken han gik saa høit i Luften, at Himlen aabnedes; thi saa langt rakte Stigen, „og da Du vaagnede mig,“ siger han, „var jeg kommen paa det øverste Trin imod Himlen.“ Finn svarer: „ei tykkes mig denne Drøm saa god, som den tykkes Dig. Jeg tænker dette betyder, at Du monne være feig, om det ellers er andet end Søvn-Ørskhed, som bares Dig for.“ Cap. 226. Olafs Drøm.

Da Kong Olaf var kommen til Stiklastad, hændte det sig iblandt Andet, at der kom en Mand til ham, og omendskjønt det ei var forunderligt, at der kom mange Mænd til Kongen fra Herrederne, maatte dog dette ansees som noget Usædvanligt, da Manden ikke saae ud som andre Mænd, der vare komne til ham. Han var saa høi, at Ingen naaede ham længere end til Axelen; meget vakker var han af Udseende og havde et fagert Haar. Han var vel væbnet, havde en smuk Hjelm og Ringbrynje, et rødt Skjold, et stadseligt Sværd i Bæltet og i Haanden et guldbeslaget Spyd, og saa tykt et Skaft, at der var Haandfylde deri. Denne Mand gik for Kongen, hilsede ham og spurgte om Kongen vilde modtage hans Hjælp? Kongen spurgte om hans Navn og Slægtfærd, samt hvad Landsmand han Cap. 227. Arnljot Gellinas Daab.

1) Egentligen vadede i det klare Blods Bølgetop. 2) I Texten Mugr, Mugge, som endnu bruges.

Cap. 225. Krist-kirkja, d. e. Throndhjems Domkirke, see Nidaros.

var? Han svarer: „min Slægt har jeg i Jæmteland og Helsingeland, og mit Navn er Arnljot Gellina; men det maae jeg ei glemme at sige Eder, at jeg kom Dine Mænd til Hjælp, som I sendte til Jæmteland for at kræve Skat, og jeg gav dem i Hænde en Sølvdisk, som jeg sendte Eder til Jertegn, at jeg vilde være Eders Ven.“ Da spurgte Kongen Arnljot, om han var Christen Mand eller ikke? Han svarede, hans Tro var den, at han stolede paa sin Magt og Styrke, „hvilken Tro hidtil har gjort mig fyldest; men nu agter jeg heller at tro paa Dig, Konge.“ Kongen svarer: „dersom Du vil tro paa mig, da skal Du og tro paa hvad jeg vil lære Dig; thi skal Du tro, at Jesus Christ haver skabt Himmel og Jord og alle Mennesker, og til ham skulle Alle de, som gode og rettroende ere efter Døden fare.“ Arnljot svarer: „vel haver jeg hørt tale om hvide Christ; men jeg kjender ikke, hvad han foretager sig eller hvad han raader over; dog nu vil jeg tro Alt hvad Du siger mig og nedlægge mine Kaar i Din Haand.“ Derpaa blev Arnljot døbt. Kongen lærte ham det af Troen, som han syntes Nødvendigt var, og stillede ham forrest i Slagordenen foran sit Mærke, hvor og Gauka-Thorer og Afarfaste med deres Mandskab vare.

Cap. 228. Om den i Norge samlede Hær.

Nu ville vi fortælle, hvad vi før kom fra, at Lendermænd og Bønder havde samlet en ustyrtelig Hær, saasnart de spurgte at Kongen var faren øster fra Gardarige, og var kommen til Svithjod; men da de spurgte, at han var kommen til Jæmteland, og agtede at fare vester over Kjølen til Væradal, førte de Hæren ind til Throndhjem, hvor de samlede sammen hele Almuen, Frie og Ufrie, og fore saaledes ud til Væradal med saa stor en Mængde Folk, at der var ingen Mand paa den Tid i Norge, som syntes at have seet saa stor en Hær samlet. Men det var da som sædvanligt kan være i saa stor en Hær, at den bestod af forskjellige Slags Folk. Der vare mange Lendermænd og en stor Mængde mægtige Bønder; men den store Hob bestod af Torpere og Arbeidsmænd. Hele Hærens Hovedstyrke var samlet i Throndhjem, og denne var mest ophidset til Fiendskab og Modstand mod Kongen.

Cap. 229. Om Biskop Sigurd.

Da Kong Knut havde, som før fortalt, lagt under sig hele Norge, satte han Hakon Jarl til at bestyre det, og gav Jarlen en Hird-Biskop, ved Navn Sigurd, som var af dansk Æt og længe havde været hos Kong Knut. Denne Biskop var af et meget hidsigt Sind, og særegen stiv og stolt i sine Ord; men understøttede Kong Knuts Sag ved sin Tale Alt hvad han kunde, og var derimod en stor Uven af Kong Olaf. Han var nu ogsaa tilstede i Bondehæren, talede ofte for Mandskabet og eggede dem meget til Opstand mod Kong Olaf.

Cap. 230. Biskop Sigurds Tale.

Paa et Huus-Thing, hvor en stor Mængde Folk var forsamlet, begjærede Sigurd Biskop Ordet og holdt følgende Tale: „her er nu sammenkommen en stor Mængde Mennesker, saa der vel ingensinde gives Leilighed i dette fattige Land til at see en større indenlandsk Hær; men ønskeligt var det, at denne Styrke og Mængde kunde komme Eder til Beskjærmelse; thi den vil noksom behøves, dersom denne Olaf ikke end tænker paa at lade af med at paaføre Eder Krig og Feide. Strax fra sin unge Alder har han vant sig til at røve og dræbe Folk, til hvilken Ende han foer vide om i Landene, indtil han tilsidst ogsaa vendte sig hid, hvor han begyndte at yppe Uvenskab med de Mænd, som de mægtigste og bedste vare, ja endog med Kong Knut, som Alle ere høist pligtige at tjene efter Evne, og i hvis Skatlande han nedsatte sig. Det Samme gjorde han mod Olaf Sveakonge. End jog han Jarlerne Svend og Hakon bort fra deres Arvelande; men var dog grummest mod selve sine Frænder, da han jog alle Konger bort fra Oplandene, endskjønt det var for Nogle kun Løn som forskyldt, eftersom de havde sveget deres Troskab og Ed mod Kong Knut og fulgt denne Kong Olaf i al den Uraad, han kunde opfinde; thi endtes deres Venskab efter Fortjeneste, i det Kongen lemlæstede dem, tog deres Rige under sig og ødelagde

alle Mænd i Landet som havde et Hædersnavn. Desuden monne I Selv vide, hvorlunde han siden haver handlet med Lendermændene, hvoraf Mange blandt de gjæveste bleve dræbte, men Mange maatte flye Landet for ham; ligesom han og haver faret vide om i dette Land med Røver-Flokke, brændt og skjændet i Herrederne, men dræbt og røvet Folket. Hvo er vel her iblandt os den anseete Mand, som ikke har en eller anden stor Fornærmelse at hevne? Nu kommer han farendes hid med en udenlandsk Hær, som mestendeels bestaaer af Skovmænd og Stimænd eller andre Ransmænd. Eller tænker I, at han nu vil blive mildere mod Eder, da han farer omkring med sligt ondt Pak, efterdi han gjorde sligt Hærværk, medens alle, som ham fulgte, raadede ham derfra. Derfor er det nu mit Raad, at I mindes Kong Knuts Ord, der han raadede Eder, om Kong Olaf søgte tilbage til Landet, at I skulde beskytte den Frihed, som Kong Knut lovede Eder, og bød Eder at modstaae og forjage dette Skarns-Pak. Nu er der ikke Andet for, end at fare mod dem og kaste disse Ugjerningsmænd for Ulv og Ørn, og lade dem ligge paa Pletten hvor de fældes, medmindre I heller ville drage deres Liig hen i afsides Holte og Steenrøiser. Ingen være saa djærv at flytte dem til Kirken; thi de ere alle Røvere og Ugjerningsmænd." Da han havde endt sin Tale blev den modtagen med larmende Bifald, og Alle som Een samtykkede i at gjøre efter hvad han talede.

De Lendermænd, som vare komne sammen, satte hverandre Stævne og aftalte om, hvorlunde de skulde opstille Hæren, eller hvo der skulde være dens Anfører. Da sagde Kalf Arnesson, at Harek af Thjotø var bedst skikket til at sættes som Høvedsmand for denne Hær; „thi han er kommen af Harald Haarfagers Æt, mod ham haver Kongen især et tungt Sind, formedelst Grankels Mord, og han er udsat for de haardeste Kaar, om Olaf kommer til Riget; dertil med er Harek meget prøvet i Strid og en Mand som gjør meget af Æren." Harek svarer, at de Mænd vare bedst skikket dertil, som vare i deres feireste Alder, „jeg er nu," siger han, „en gammel og affældig Mand, ikke skikket til at holde Slag; desuden er der stort Frændskab imellem Kong Olaf og mig, og endskjønt han derpaa ikke har sat stor Priis, saa sømmer det mig dog ikke, at gange som Formand i denne Ufred imod ham, fremfor enhver Anden i denne Flok. Derimod er Du, Thorer, vel skikket til at være Høvedsmand i Slaget mod Kong Olaf, og dertil har Du skjællig Grund, baade fordi Du har Dine Frænders Død at hevne, og tillige fordi han jog Dig som fredløs Mand fra alle Dine Eiendele. Du haver og lovet Kong Knut, saavelsom Dine Frænder, at hevne Din Frænde Asbjørns Død; eller tænker Du, at der nogensinde vil gives Dig bedre Leilighed end den, som nu er, til at tage Hevn paa Olaf for alle disse Forhaanelser?" Thorer svarer saalunde paa hans Tale: „ikke trøster jeg mig til, at reise Mærke mod Kong Olaf eller, som Høvding, at anføre denne Hær. Thrønderne have det meste Mandskab i denne Skare, og saa vel kjender jeg deres stolte Sind, at de ikke ville lyde mig eller nogen anden halogalandsk Mand, endskjønt jeg ei behøver at mindes om den Uret jeg haver, at hevne paa Olaf Konge. Vel mindes jeg mit store Tab, da Kong Olaf aflivede 4 Mænd, alle gjæve baade af Anseelse og af Æt, nemlig min Brodersøn Asbjørn, mine Søstersønner Thorer og Griotgard og deres Fader Ølver, og det er min Pligt, at hevne enhver af disse. Nu vil jeg ikke fordølge, at jeg har udnævnt 11 blandt dem af mine Huuskarle, som raskeste ere, og jeg tænker ikke, at vi skulle staae tilbage for Andre i at skifte Hug med Kong Olaf, om Leilighed os dertil gives." Cap. 231. Om Lendermændene.

Da begjærede Kalf Arnesson Ordet: „Det er høiligen fornødent," siger han, „at den Sag, som vi her have begyndt, ei vorder os til Spot og Spee, nu da Hæren er samlet. Andet giøres Fornødent, om vi skulle holde Slag med Kong Olaf, end det, at En- Cap. 232. Kalf Arnessons Tale

hver skyder al Fare fra sig; thi vi maae vel betænke, at om Kong Olaf ei haver mange Folk ved Siden af den Hær, som vi have, saa er dog Anføreren uforfærdet og den hele Skare vil være ham tro og følgagtig i Slaget. Men dersom vi, der Anførere skulle være for denne Hær, vise nu nogen Frygt og ikke ville trøste og opmuntre Hæren, eller gange i Spidsen for den, da monne det hændes den hele Mængde af vore Folk, at Modet vil forlade deres Hjærter, og dernæst vil Enhver søge sin egen Frelse. Endskjøndt her nu er kommen en stor Hær sammen, monne vi dog snart prøve, dersom vi støde paa Kong Olaf og hans Hær, at vor Undergang er vis, med mindre vi, Folkets Forstandere, ere sikkre i vor Sag, og den ganske Hær samdrægtigen og modigen farer frem med os. Kan det ikke vorde saalunde, da er det bedre for os ei at vove noget Slag, og da er det let at see, at der er Intet for os tilbage uden at skyde os under Kong Olafs Miskundhed, hvor haard han end var, da vi vare mindre sagskyldige end vi nu monne tykkes at være. Dog veed jeg, at der ere de Mænd i hans Rækker, som monne skaffe mig Liv og Fred, om jeg vil søge den. Vil I nu som jeg, da skal Du, Svoger Thorer, og Du Harek, gange under det Mærke, som vi Alle ville opreise og siden følge. Lader os Alle være hurtige og faste i den Beslutning, vi have taget, og saaledes stille os i Spidsen for Bondehæren, at den ikke mærker nogen Frygt hos os; thi da opmuntres Menigmand, naar vi med Glæde gange til at stille Hæren i Orden og opmuntre Folket til Strid." Da Kalf havde endt sit Foredrag føiede de sig Alle efter hans Tale og sagde, at de Alle ville følge hvad Kalf ansaae gavnligt for dem. Alle vilde at Kalf skulde være Hærens Anfører og give Enhver den Plads han vilde i Hæren.

Cap. 233. Om hvorledes Lendermændene opstille deres Mærker.

Kalf Arnesson reiste derpaa sit Banner og opstillede sine Huuskarle tilligemed Harek af Thjotø og hans Mandskab. Thorer Hund med sin Skare var i Spidsen af Slagordenen foran Mærket, og paa begge Sider af Thorer var en udvalgt Hob af Bønder, som og Alle vare de raskeste og bedst bevæbnede blandt Hæren. Denne Deel af Fylkingen var baade lang og tyk, og i den opstilledes Thrønderne og Halogalænderne. Paa den høire Fløi var en anden Fylking, men til venstre fra Hovedfylkingen opstilledes Ryger, Hørder, Fjordinger og Sogninger, og de havde det tredie Mærke.

Cap. 234. Om Thorstein Knarrar-Smed.

Der var en Mand, som hedte Thorstein Knarrar-Smed, som var Kjøbmand og Skibsbygmester, stor og stærk, overmaade hidsig, og en stor Drabsmand. Han var bleven uenig med Kong Olaf, der havde taget et nyt og stort Kjøbmands-Skib, som han havde gjort, fra ham, hvilket var skeet formedelst Thorsteins Ustykker og som Mandebod, der tilkom Kongen. Thorstein, som var med i Bondehæren, gik frem foran Fylkingen, hvor Thorer Hund stod, og sagde til ham: „her vil jeg være i Eders Række, Thorer, thi jeg tænker, dersom Kong Olaf og jeg træffes, at være den første, der bærer Vaaben paa ham, dersom jeg kan komme ham saa nær, at jeg kan betale ham for Skibsranet, da han røvede det Skib fra mig, som var det bedste, der nogensinde er brugt i Kjøbmandsfærd." Thorer og hans Mænd toge imod Thorstein og han gik i deres Række.

Cap. 235. Om Bondehærens Forberedelse.

Da Bøndernes Folk og Fylking vare opstillede, tiltalede Lendermændene Bønderne og befalede dem at lægge Mærke til den Plads, hvorpaa Enhver var opstillet, under hvilket Mærke Enhver skulde være, hvo der var foran Mærket, eller hvo der var hans Sidemand, og at de skulde være raske og hurtige til at gange i Fylking, thi Hæren skulde endnu føres en lang Vei, og Fylkingen kunde let brydes under denne Hærens Gang. Derpaa opmuntrede de Folket, og Kalf bød alle de Mænd, som havde nogen Harm at hevne paa Kong Olaf, at stille sig under de Mærker, der rykkede mod ham Selv. De skulde nu mindes al den Meen, som han havde tilføiet dem og sagde, at aldrig bedre Leilighed

monne gives dem til at hevne sin Harme og frelse sig fra den Tvang og Trældom, som han havde underlagt dem. „Være nu den," siger han, „en feig Usling, som ikke slaaes paa det djærveste; thi ikke ere de sagløse, som mod Eder ere, og de monne ei spare Eder, om Leilighed gives dem." Kalfs Tale fik lydeligt Bifald, og der hørtes stor Raaben og indbyrdes Opmuntring over hele Hæren.

Derpaa førte Bønderne deres Hær til Stiklastad, hvor Kong Olaf forud var med sine Folk. Kalf og Harek gik foran i Spidsen af Hæren under deres Mærke. Men Slaget begyndte ikke strax da de mødtes; thi Bønderne forhalede Angrebet, fordi ikke alt deres Mandskab var kommet paa Sletten, og de biede paa dem, som kom bag efter. Thorer Hund var kommen sidst med sin Skare, thi han skulde give Agt paa, at Mandskabet ei lagde sig bag ud, naar Stridsraabet lød, eller Hærene kom hinanden i Sigte; derfor biede Kalf og Harek paa Thorer. Til Mandskabets Opmuntring i Slaget havde Bønderne det Feldtraab: „fram, fram, Bondemænd." Olaf Konge gjorde heller ikke noget Angreb, fordi han biede paa Dag og det Mandskab, som fulgte ham. Omsider saae Kongen Dag og hans Hær nærme sig. Der siges, at Bøndernes Hær var ikke mindre en hundrede Gange hundrede Mand. Sighvat Skald qvad saalunde: Cap. 236. Om Kongens og Bøndernes Hær.

Kongen kom fra Øst med ringe Magt,
Det var mig til stor Sorg,
Og Kongen Fæstet krysted',
Alt med Guld omvundet.
Thi finge Bønder Sei'r,
Da to for een de vare.
Jeg hørte, for en Deel
Det Hildurs Skjærper[1] sveg.

Da Hæren paa begge Sider stod hinanden saa nær, at Folk kunde kjende hverandre, sagde Kongen: „hvi er du her, Kalf; thi vi skiltes ad som Venner før paa Møre? Ilde sømmer det Dig at slaaes med os, eller at sende Skræmme-Skud i vor Hær; thi her ere fire af dine Brødre." Kalf svarede: „Mangt gaaer nu en anden Vei, Konge, end Sømmeligt kunde synes. Saaledes skiltes I fra os, at det syntes nødvendigt at holde Fred med dem, som vare tilbage. Nu maa Enhver blive der hvor han staaer; men forliges skulde vi, om jeg maatte raade." Da svarede Finn: „det er et Mærke hos Kalf, at naar han taler vel, har han i Sinde at gjøre ilde." Kongen svarede: „det kan være, Kalf, at du vilde nu forliges; men ikke tykkes mig, at I Bønder tee Jer saa fredelige." Da svarer Thorgeir fra Qvistad: „I skulle nu have slig Fred, som Mange tilforn have havt af Eder og det skulle I nu undgjælde." Kongen svarer: „ei behøver Du at stunde saa meget efter at møde os; thi ikke er dig af Ødet bestemt Seier over os i Dag, eftersom jeg haver ophøiet dig til Magt og Ære fra ringe Mand." Cap. 237. Kongens og Bøndernes Møde

Nu kom Thorer Hund, gik frem foran Mærket med sin Skare og raabte: „fram, fram, Bondemænd." Derpaa udstødte Bondemændene Krigsraabet og afskjøde baade deres Pile og Spyd. Kongens Mænd reiste ogsaa Krigsraabet, og da dette var endt, opmuntrede de Folket til at gaae frem og skrege: „fram, fram, Christmænd, Korsmænd, Kongens Mænd." Da de Bønder, som stode yderst paa Fløien, hørte dette, gave de det Cap. 238. Stridens Begyndelse paa Stiklastad.

1) Den tappre Kriger, her Olaf.

Cap. 237. Kvistadir (Qvistadir, Kviststadir), nu Qvistad i Vidbyggja Skibrede og Sarhaugs Hovedsogn paa Inderøen.

samme Raab; men da det kom de andre Bønder for Øren, troede de, at det var Kongens Mænd, bare Vaaben paa dem og sloges indbyrdes mellem sig, saa Mange faldt førend de kjendte hverandre. Veiret var fagert og Solen skinnede klart; men da Slaget begyndte, blev Himlen og Solen rød, og førend Slaget endte, blev det saa mørkt som om Natten. Kong Olaf havde opstillet sin Hær paa en Bakke, og den styrtede derfra ud paa Bondehæren i et saa haardt Angreb, at Bonde-Fylkingen bugnede derfor, saa at Brystet af Kongens Fylking kom til at staae der, hvor de bagerste af Bondehæren stode, og mange af Bondehæren var da paa Veien til at flye; men Lendermændene og deres Huuskarle stode fast og der blev en saare skarp Strid. Saa siger Sighvat:

Jorden dundrer under Fod,
Det Folkefreden brød.
Brynjeklædte Skare
Fort til Slaget foer;
Da var paa Stiklastad
Stærke Gust af Staalet,
Og Bueskytter tidlig
Iled frem med blanke Hjelm.

Lendermændene eggede sine Folk og knuede dem til Fremgang. Derom taler Sighvat:

Og deres Banner fore
I Fylkings Midte frem.
Der fandtes gjæve Thrønder,
Det Verk nu angrer Bønder.

Da søgte Bondehæren frem fra alle Kanter. De som forrest stode, hug med Sværd, men de som vare dernæst, stak med Spyd, og Alle, som gik bag efter, skjøde med Spyd eller Pile, eller kastede Stene, Haandøxer og kløvede Træstumper. Da skede snart et stort Nederlag i Slaget, og Mange faldt paa begge Sider. I første Angreb faldt Arnljot Gellina, Gauka-Thorer og Afarfaste med deres hele Følge; efterat Enhver af dem havde fældet en Mand eller to, og Nogle endog flere. Da tyndedes Rækken foran Kongens Fane, og nu befalede han Thord at bære Mærket frem; men Kongen selv fulgte det tilligemed den Skare, som han havde udvalgt til at staae nærmest ved sin Side i Slaget, og dette var de vaabendjærveste og bedst udrustede Mænd i Slaget. Derom taler Sighvat:

Min Drot jeg hørte stod
Under Mærket nærmest.
Størst Stang for Kongen gik,[1]
Styr var paa Færde stor.[2]

Da Olaf treen frem af Skjoldborgen i Spidsen for Fylkingen og Bønderne saae ham i Ansigtet,[3] ræddedes de og lode Hænderne falde. Saa siger Sighvat:

Skræk jeg saae indjages dem,
Som gyde Spydets Vand,[4]
Da de see Kong Olafs
Skarpe Løve-Øie.
Ei voved Thrønder see
Hans klare Orme-Øie,

1) Fanen gik foran Kongen. 2) Der var Larm i Slaget. 3) Andlet, staaer i Texten, et Ord som endnu bruges. 4) Som udgyde Blod d. e. Krigerne.

Saa frygtelig var da
Den gjæve Hersers Drot.

Da blev Striden skarp, og Kongen gik Selv hart frem i Slagkampen. Saa siger Sighvat:

Kongen, Skjold i Haanden,
Rødfarved blodigt Sværd
I Helteblod, og Hæren
Dyre Konge søgte.
Og Gram i Jernets Leg
Hevngjerrig brune Sværd
I Thrønders Hoved-Haar,[1]
Rødfarvet findes lod.

Cap. 239. Thorgeir af Qviststads Fald.

Kong Olaf sloges da paa det djærveste. Han hug til den før omtalte Lendermand, Thorgeir af Qviststad, tvers over Ansigtet, hug Næsestykket af Hjelmen over, og kløvede Hovedet nedenfor Øinene, saa det næsten gik af. Da han faldt, sagde Kongen: „er det ikke Sandt, som jeg sagde Dig, Thorgeir, at Du ikke monne seire i vort Møde?" I samme Øieblik stødte Thord Mærkestangen ned saa hart, at den blev staaende; da havde Thord faaet sit Banesaar og faldt under Mærket. Der faldt og Thorfinn Mund, og tillige Gissur Guldbraaskald, som var angreben af to Mænd, hvoraf han dræbte den ene; men saarede den anden, før han faldt. Saa siger Hofgarda-Ref:

Stærke Ask[2] i Staalregn djærv!
Ene udholdt Kampens Gny
Mod tvende raske Helte.
Odins Flamme braged'.[3]
Han, som sender Bueflod,
Gav Giveren af Draupnirs Dug[4]
Sit Banesaar, en Anden
Saared, farved' Sværd med Blod.

Da skede det, som før er fortalt, at Solen, skjøndt Luften var klar, unddrog sig for Øiet, og det blev mørkt. Derom taler Sighvat Skald:

Det Under blev ei fundet
Lidet, da skyløs Sol
Ikke kunde mægte
Nordens Mænd[5] at varme.
Stort Under blev den Dag,
Dagen fik ei fagre Lys;
Fra Østen spurgte jeg
Kongeslagets Udfald.

I samme Stund kom Dag Ringsson med sine Folk, og begyndte strax at stille sit Folk i Slagorden og opsætte sit Mærke; men fordi der var saa stort et Mørke, gik det ei saa hurtigt med Angrebet; thi de vidste ei med Vished hvem de havde for sig; dog vendte de sig did, hvor Rygerne og Hørderne vare. Mange af disse Begivenheder indtraf paa samme Tid, nogle lidt før, nogle lidt senere.

1) Egentligen Hovedhaarenes Tunplads, det Sted, hvor Hovedhaaret voxer, d. e. Hovedet. 2) Asketræ, efter det bekjendte Billede af Træer for Mennesker. Altsaa: Du stærke Helt. 3) Den Høies eller Odins Baal brager under Slaget, d. e. Sværdet knittrer. 4) Guldet, saa kaldet efter den af Dvergen Sindre forfærdigede Guldring, hvorom handles i den nordiske Gudelære. Her en gavmild Mand. 5) Udtrykket i Texten hentyder paa Sømænd, her for Krigsfolket i Almindelighed.

Cap. 240. Kong Olafs Fald.

Paa den ene Side af Kalf Arnesson stode hans Frænder Olaf og Kalf, med et stort og tappert Mandskab. Kalf var en Søn af Arnfinn Armodsson, og Brodersøn af Arne Armodsson. Paa den anden Side af Kalf Arnesson gik Thorer Hund frem. Kong Olaf hug til Thorer Hund tværs over Skuldrene, men Sværdet bed ikke, og det var som Støv røg af Rensdyr-Peltsen. Saa qvad Sighvat:

Milde Konge Selv fandt bedst,
Hvorlunde Finners Troldomskonst,
I stærke Galdrer provet,
Fuldstore Thor bevared'.
Da skjoldbevæbnet Konge
Slog Hundens Skulderbeen
Med guldbeslagne Sværd;
Sløve Sværd ei bider.

Thorer hug til Kongen, og de skiftede nogle Hug; men Kongens Sværd beed ikke, hvor det traf Rensdyr-Peltsen; dog blev Thorer saaret i Haanden. End qvad Sighvat:

Mand, som Feighed Thor bebreider,
Dølger Heltens sande Mod;
Hvo saae vel større Verk,
End om Hund jeg hjemme spurgte?
Som stærk i Skjolde-Storm
Voved' frem at gange
Og give stærke Hug
Til gjæve Kongemand.

Kongen sagde til Bjørn Stallar: „slaa Du Hunden, som ikke Jærn bider paa." Bjørn vendte Øxen om i sin Haand og gav Thorer et Slag med Øxhammeren, som ramte ham saa hart, at han ravede. I det Samme vendte Kongen sig mod Kalfs Frænder og gav hans Frænde Olaf Banesaar. Derpaa stak Thorer Hund Spydet midt igjennem Bjørn Stallar og gav ham Banesaar. Da sagde Thorer: „saaledes jage vi Bjørne." Thorstein Knarrar-Smed hug til Kong Olaf med sin Øxe, og Hugget ramte den venstre Fod ovenfor Knæet. Finn Arnesson dræbte strax Thorstein; men efter det Saar Kongen havde faaet hældede han sig til en Steen, kastede Sværdet og bad Gud hjælpe sig. Derpaa stak Thorer Hund til ham med sit Spyd, og Stikket gik ind under Brynjen og trængte ind i Underlivet. Da hug Kalf til ham paa den venstre Side af Halsen. Dog ere ikke Alle enige deri, at Kalf gav Kongen Saaret i Halsen. Disse trende Saar bleve Kong Olafs Død; men efter Kongens Død faldt den største Deel af den Skare, som var gaaet frem, med Kongen. Bjarne Guldbraaskald digtede dette om Kalf Arnesson:

O raske Stridsmand! Du i Strid
Mod Konning Olaf værged Land,
Gjæve Bragahelt modstod;
Jeg siger: saa jeg hørte.
Stolt af Dit Verk paa Stiklastad
Du gik for flyvend' Fane;
Sandt er det, Du tappert stred,
Til Kongehelt var falden.

Sighvat qvad dette om Bjørn Stallar:

End jeg hørte: 'Bjørn lærte
Andre gjæve Stallar', at
Øve Mod i Prøve;
I Udland Drot han fandt;
Han faldt i Hær paa Val
Ved gjæve Konges Hoved.
Hans Død blandt Livvagts Mænd
Maa være høit i Ære.

Dag Ringsson holdt da Striden oppe, og gjorde i Begyndelsen et saa haardt Anfald, at Bønderne vege og Nogle gave sig paa Flugten. Da faldt en Mængde af Bøndernes Folk og disse Lendermænd: Erlend fra Gerde og Aslak fra Finnø, tillige blev det Mærke, de havde staaet under, nedhugget. Denne Strid var overmaade heftig, og blev kaldet Dag-Stormen (Dags-Hrid). Men nu vendte Kalf Arnesson, Harek af Thjotø og Thorer Hund sig mod Dag med den Fylking, som dem havde fulgt, og da blev Dag overmandet, saa han gav sig paa Flugten med det Mandskab, som var tilbage. Der var en Dal, som Hovedstyrken af de Flygtende foer igjennem. Der faldt mange Folk og Mandskabet adspredtes i Flokke til begge Sider; men Mange vare stærkt saarede, og Mange saa mødige, at de ikke vare dygtige til Noget. Bønderne forfulgte kun kort de Flygtende; thi Høvdingerne vendte snart tilbage til Valpladsen, hvor de havde sine Venner og Frænder at søge efter. Cap. 241. Begyndelsen til Dags Anfald.

Thorer Hund gik did hvor Kong Olafs Liig laa, bar Omsorg derfor, lagde det lige ud paa Jorden og bredte et Klæde derover. Han fortalte siden, at, da han tørrede Blodet af Ansigtet, var det saa fagert, at der var Rødme i hans Kinder som om han sov, ja meget lysere end før medens han var i Live. Kongens Blod kom paa Thorers Haand, og løb op mellem Fingrene, hvor han før var bleven saaret, og saa hastig groede Saaret til, at det siden ei behøvede at forbindes. Denne Hændelse bevidnede Thorer selv, da Kong Olafs Hellighed blev almindeligen bekjendt blandt Almuen, ligesom Thorer Hund var den Første blandt Kongens mægtige Modstandere, der søgte at udbrede Kongens Hellighed. Cap. 242. Kong Olafs Jertegn paa Thorer Hund.

Kalf Arnesson søgte efter sine Brødre, som der vare faldne, og fandt Thorberg og Finn. Der fortælles, at Finn kastede sin Dolk efter ham og vilde dræbe ham, i det han talte haarde Ord til ham og kaldte ham en troløs Nidding og sin Konges Forræder. Kalf ændsede det ikke, men lod baade Finn og Broderen Thorberg bære bort fra Valen.[1] Da deres Saar bleve undersøgte, befandtes det, at intet var dødeligt; men de vare faldne af Mødighed og under Vaaben-Tyngde. Derpaa søgte Kalf at føre sine Brødre ned til Skibet, og foer Selv med dem. Saasnart han nu begav sig bort, foer hele Bondehæren, som havde hjemme der i Nærheden, ogsaa bort, undtagen de, som havde Venner og Frænder at pleie, eller de Faldnes Liig at sørge for. De Saarede bleve førte hjem til Gaardene, saa at hvert Huus var fuldt af dem, og Tælte vare opslaaede over Nogle. Men saa forunderligen mange Folk der vare samlede i Bondehæren, fandtes det dog ikke mindre besynderligt, hvor hastigen denne Skare adsplittedes, da den først oploestes, og den største Aarsag dertil var vel den, at de Fleste havde samlet sig fra Herrederne og vare meget længselfulde efter Hjemmet. Cap. 243. Om Kalf Arnessons Brødre.

De Bønder, som havde hjemme i Værdalen, ginge til Høvdingerne Harek og Thorer, og klagede for dem deres Vaande, sigende som saa: „de Flygtninge, som ere undkomne af Slaget, fare op efter Værdalen og handle ilde med vore Bopæle, og der er ikke sikkert Cap. 244. Om Værdølerne.

1) Valpladsen.

færdendes hjem for os, saalænge de ere i Dalen. Gjører nu saa vel, farer efter dem med Krigsfolket og lader intet Mands-Barn slippe derfra med Livet; thi slige Kaar havde de agtet os, om de havde faaet Overhaand i vor Strid, og det Samme monne de gjøre end, om vi mødtes herefter, og de havde bedre Lykke end vi. Kan og være, at de dvæle i Dalen, naar de ikke have Noget at frygte for, og da monne de ikke fare lempeligen frem i Bygderne." Bønderne gjorde mange Ord om dette, og eggede Høvdingerne ivrigen til at fare afsted og dræbe de Folk, som vare undkomne. Da nu Høvdingerne talede derom imellem sig, syntes de, at der var megen Sandhed i Bøndernes Tale. De besluttede derfor, at Thorer Hund skulde paatage sig denne Færd til Værdalen med 600 Mand af hans egen Skare. Derefter foer han med sit Mandskab afsted ved Afdags Tid, og Thorer fortsatte uafbrudt sin Reise, indtil han om Natten kom til Sul, hvor han spurgte den Tidende, at Dag Ringsson var kommen der om Qvælden med mange andre Flokke af Kong Olafs Mænd, og vare blevne der, medens de holdt Nadver, men vare siden farne op ad Fjeldene. Da sagde Thorer, at han ei skjøttede om at forfølge dem op efter Fjeldene; thi vendte han om igjen ned i Dalen, og de finge ikke Mange dræbt dengang. Bønderne fore derpaa til deres Hjem; men Dagen efter foer Thorer med sit Mandskab ned til sine Skibe. Den Deel af Kongens Mandskab, som endnu var paa Benene, skjulte sig i Skovene; men Somme fik Hjælp af Lendermændene.

Cap. 245. Om Harald Sigurdsson.

Harald Sigurdsson blev haardt saaret, men Ragnvald Brusesson førte ham til en Bonde Natten efter Slaget, og denne Bonde tog imod Harald og lægede hans Saar i Løn. Siden gav han ham sin Søn med sig, som fulgte ham bort. De fore hemmeligen over Fjelde og øde Skove, og kom frem i Jæmteland. Harald Sigurdsson var 15 Aar gammel, da Kong Olaf faldt. I Jæmteland fandt Harald Ragnvald Brusesson, og de fore begge øster til Kong Jarisleif i Gardarige, som fortalt er i Harald Sigurdssons Saga.

Cap. 246. Om Thormod Kolbrunar-Skald.

Thormod Kolbrunar-Skald var under Kong Olafs Banner i Slaget; men da Kongen var falden og Anfaldet var mest rasende, faldt den Ene af Kongens Folk ved Siden af den Anden, og de Fleste, som bleve paa Benene, vare saarede. Thormod blev ogsaa haardt saaret, og gjorde som alle de Andre, der vege tilbage derfra, hvor der var mest Livs-Fare, ja Somme rømte deres Vei. Da nu den Strid begyndte, som kaldtes Dags-Hrid, søgte alle de af Kongens Folk, som vare vaabendygtige, did; men Thormod kom ei i dette Slag, da han var bleven udygtig til Strid baade af Saar og af Mødighed, dog stod han ved sine Stridsfællers Side, endskjønt han Intet kunde udrette. Da blev han truffen med en Piil i den venstre Side; men han brød Pileskaftet over, gik bort fra Slaget og hjem til Husene, hvor han kom til en Lade, som var en stor Husebygning. Thormod havde sit nøgne Sværd i Haanden, og da han gik ind, kom en Mand ham i Møde, som sagde: „Fælt ilde skaae de sig herinde med Hylen og Gaulen, og en stor Skam er det, at raske Karlfolk ei skulde taale sine Saar, og vel kan det være, at Kongens Mænd have gjort god Fremgang i Dag, men ilde taale de deres Saar." Thormod spørger: „hvad er Dit Navn?" Han kaldte sig Kimbe. Thormod: „var Du med i Slaget?" — „Jeg var med Bønderne, som bedst var," siger han, „men er Du noget saaret?" siger Thormod? „Lidt," sagde Kimbe; „men var Du med i Slaget?" Thormod svarer: „Jeg var med dem, som havde det bedst." „Er Du noget saaret?" siger Kimbe. „Det har ikke stort at betyde," svarer Thormod. Da Kimbe saae, at Thormod havde en Guldring paa Armen, sagde han: Du er vistnok en Kongens Mand, giv Du mig Guldringen, og jeg skal skjule Dig; Bønderne monne dræbe Dig, om Du kommer paa deres Vei." Thormod svarer: „tag Du Ringen, om Du kan faae den, jeg har nu mistet det, som er mere." Kimbe rakte Haan-

den frem og vilde tage Ringen, men Thormod svingede sit Sværd og hug Haanden af ham, og der fortælles, at Kimbe teede sig ingen Mon bedre ved sit Saar, end hine, som han før havde dadlet. Kimbe foer bort, men Thormod satte sig ned i Laden og hørte en Stund paa Folkets Tale. Talen var mest om hvad Enhver havde seet i Slaget, og om Stridsmændenes Raskhed. Nogle prisede mest Kong Olafs Mod, men Nogle nævnede Andre, som ei stode tilbage for ham. Da qvad Thormod:

Kjækt var Olafs Hjærte,
I Blodet Kongen vaded',
Regent Staal bed paa Stiklastad,
Til Striden Hæren iled.
Alle Tolle i Odins Storm[1]
Sig spared, kun ei Kongen,
Og hver Mand prøvedes for sand
I tætte Pile-Drev.

Thormod gik siden bort og ind i et afsides Kammer, hvor der forud vare mange andre Mænd, som vare meget saarede, og hos dem en Kone, som forbandt deres Saar. Der var Ild paa Gulvet, hvor hun varmede Vand til at rense Saarene. Thormod satte sig nu ned ude ved Døren, og der gik En ud, en Anden ind af dem, som syslede med de saarede Mænd. Da vendte En af dem sig til Thormod, saae paa ham og sagde: „hvi er Du saa dødbleg, er Du saaret, hvi forlanger Du ei Læge-Hjælp? Thormod qvad denne Vise: Cap. 247. Thormods Død.

Ei er jeg rød; men hvide
Høgesædets Skøgul spæd[2]
Raader Manden røde;[3]
Faa kun ændse mine Saar.
Du, som er vant at tære
Fenias Meel![4] Hiint voldes mig,
At Spor af Dag-Hrids Mord
Og Daners Vaaben svie.

Derpaa stod Thormod op, gik ind til Ilden og stod der en Stund. Da sagde Lægekonen til ham: „gak ud, Mand, og bring mig noget ind af den kløvede Ved, som ligger tæt udenfor Døren.“ Han gik ud og bar ind et Fang Ved, som han kastede ned paa Gulvet. Da saae Lægekonen ham i Ansigtet og sagde: „forfærdelig bleg er denne Mand, hvi er Du slig?“ Da qvad Thormod:

Du Ogle-Landets Eeg![5]
Undres hvi saa bleg er vi?
Faa af Saar vel vorde fager;
Pile-Fog mig, Pige, slog.
Smidig Malm, med Magt udslynget,
Mig gjennemfoer i Flugten;
Hvast Jærn nærmest Hjærtet bed;
Farligt var det kan jeg tro.

Da sagde Lægekonen: „lad mig see Dine Saar og jeg skal forbinde dem.“ Derpaa satte Thormod sig ned og kastede Klæderne af sig; men da Lægen saae hans Saar, undersøgte hun det, som han havde i Siden, og følte, at der stod et Stykke Jærn deri, uden at

1) Tol, Furutræ, og Træer er det sædvanlige Digter-Billede paa Mænd og Helte. Træerne i Odins Storm er altsaa Slagets Helte. 2) Høgesædet er Haanden, og Haanden det sædvanlige Billede paa en Qvinde og Haandens Skøgul er saaledes den tappre, krigerske Pige, her er det Lægekonen, som han tiltaler. 3) Rød af Blod. 4) Fenia var en af de to Søstre, som Frode den Fredegode kjøbte i Sverige for at male Guld for sig. 5) Ogle- eller Slange-Landet er Guld, hvorpaa Slangen Fofner efter Gudelæren hvilede. Eeg er det sædvanlige Billede paa en Qvinde, altsaa her: Du rige, eller gavmilde Pige!

hun dog vidste hvor Jærnet var trængt ind. I en Steen-Potte havde hun rørt sammen Løg og andre Urter, kogt dem, og gav de saarede Mænd deraf at æde, hvorved hun forsøgte, om Saarene vare trængte ind i Underlivet; thi naar Saaret gik saa dybt, lugtede det af Løgen. Dette bar hun nu til Thormod og bød ham spise deraf. Han svarer: „bær dette bort, jeg haver ei Grød-Lyst." Derpaa tog hun en stor Tang og vilde rykke ud Jærnet; men det sad saa fast, at det ingensteds kunde komme, ikke heller stod det langt ud, da Saaret var svullet. Nu sagde Thormod: „skjær nu saa dybt ind til Jærnet, at Du kan naa det med Tangen, giv mig saa Tangen og lad mig rykke." Hun gjorde som han sagde. Derpaa tog Thormod en Guldring af Haanden, gav Lægekonen og bad hende gjøre dermed hvad hun vilde. „Det er en god Mands Gave," sagde han, „Kong Olaf gav mig denne Ring i Morges." Derpaa tog Thormod Tangen og rykkede Jærnet ud; men der var en Krog paa Jærnet, saa der hængte ved Kjødtrævler af Hjærtet, nogle hvide, nogle røde. Da han saae det, sagde han: „vel haver Kongen født os, feed er jeg end om Hjærterødderne." Derpaa bøiede han sig tilbage og var død. Dermed endes hvad vi have om Thormod at fortælle.

Cap. 248. Om nogle Begivenheder i Slaget.

Kong Olaf faldt Onsdagen den 29de Juli. Det var nær Middag, da begge Hære mødtes, men før Klokken Et og en halv begyndte Slaget, og før 3 om Eftermiddagen faldt han; og saa længe varede Mørket.[1] Sighvat Skald siger saa om Slagets Udfald:

Dybt er Anglers Fi'ndes Savn,
Da Stridsmænd saaret Konge
Af Dage tog', og Skjoldet
Haarde for Kongen brast.
Folkets Konge gik i Kamp,
Da Hæren kløved Skjolde;
Det kjække Folk slog Olaf;
Men Dag dog slap undaf.

Og end qvad han dette:

Slig Bonde-Styrke før ei kjendtes
Af Stridsmænd eller Herser;
Folkehoben voldte
Den gilde Konges Død.
Da Saarildens Stammer[2]
Slig Konge slog i Strid,
Som Olaf tyktes være,
Mange Gjæve laae i Blod.

Bønderne røvede ikke de Faldne paa Valpladsen; thi efter Slaget paakom der Mange af dem, der havde været imod Kongen, ligesom en Rædsel; dog holdt de paa deres onde Sindelag; thi de afgjorde sig imellem, at alle de Mænd, som vare faldne med Kongen, ei skulde nyde den Omsorg eller Begravelse, som sømmede gode Mænd, og kaldte dem alle Ransmænd og Fredløse. Men de Mænd, som mægtige vare og havde Frænder paa Valpladsen, ændsede ikke dette, men flyttede sine Frænder til Kirken, og sørgede for deres Begravelse.

Cap. 249. Et Jertegn med en blind Mand.

Thorgils Halmesson og hans Søn Grim fore til Valpladsen om Qvælden da det var bleven mørkt, toge Kong Olafs Liig og bare det bort til en liden øde Huusmands-Hytte, som stod paa den anden Side af Gaarden. De havde Lys og Vand med sig. Derpaa

1) Solformørkelsen. 2) Saarets Ild er Sværdet, og Stammer for Mænd, altsaa Stridsmænd.

toge de Klæderne af Liget, svøbte det siden i en Liin-Dug, lagde det ned i Huset og skjulte det med Ved, saa at Ingen kunde see det, om der endog kom Folk i Huset. Derpaa ginge de hjem igjen til Gaarden. Der havde fulgt en Mængde Tiggere og Fattigfolk med begge Hære, hvilke bade om Mad, og Aftenen efter Slaget opholdt Mange sig der, og da Natten kom paa, søgte de sig Herberge rundt om i alle Husene, baade de store og de smaa. Der fortælles om en blind Mand, som var fattig, at en Dreng fulgte ham og ledede ham. De ginge udenom Gaarden for at søge Herberge, og kom til det samme øde Huus, hvor Dørene vare saa lave, at de næsten maatte krybe ind. Da nu den blinde Mand kom ind i Huset, famlede han for sig paa Gulvet og søgte efter et Sted, hvor han kunde lægge sig. Han havde en Hat paa Hovedet, som faldt ham ned i Ansigtet, naar han ludede sig ned. Han følte med Haanden, at der var Fugtighed paa Gulvet, rakte derpaa den vaade Haand op, løftede Hatten i Veiret og stak Fingeren ind i Øiet. Strax kom der saa stor en Kløe paa hans Øienlaage, at han strøg Vandet med Fingrene af Øinene selv, hopede derpaa ud af Huset og sagde, at der kunde Ingen ligge, da Alt var vaadt. Da han kom ud af Huset, kunde han skjelne sine Hænder og Alt hvad der var ham nær, saavidt det kunde sees i Nattemørket, og strax gik han hjem til Gaarden, ind i Stuen og fortalte alle Mand, at han havde faaet sit Syn igjen og kunde grant see Alt, endskjønt Mange vidste, at han længe havde været blind; thi han havde været der tilforn og havde gaaet om i Bygden. Han sagde, at han da først kunde see, da han kom ud af en liden og ussel Hytte, hvor Alt var vaadt inde. „Jeg greb i Vandet," sagde han, „og gned mine Øine med de vaade Hænder." Han siger og, hvor Huset stod. De Mænd som vare der og hørte denne Tidende, undredes meget over denne Begivenhed, og talede sig imellem om hvad der vel kunde være inde i Huset; men Thorgils Bonde og hans Søn Grim tykkedes at vide hvorledes det hængte sammen, og da de nu frygtede meget for, at Kongens Uvenner skulde fare hen og randsage Huset, listede de sig bort til Huset, toge Liget og førte det bort i en Have, hvor de gjemte det, fore derpaa til Gaarden igjen og sov Natten over.

Den femte Dag derefter kom Thorer Hund ned fra Væradal ud til Stiklastad, og ham fulgte mange Folk, deriblandt mange Høvdinger og Bønderfolk. Endnu renses Valpladsen, og Folk førte deres Frænders og Venners Liig bort, ligesom de og gave de saarede Mænd, som de vilde læge, fornøden Hjælp; men Mange vare døde efter at Slaget var endt. Thorer Hund gik derhen, hvor Kongen var falden og søgte efter hans Liig; men da han ikke fandt det, spurgte han sig for, om Nogen kunde sige ham, hvor Liget var bleven af; dog vidste derom Ingen Noget at sige. Da spurgte han Thorgils Bonde, om han vidste, hvor Kongens Liig monne være. Thorgils svarer: „ikke var jeg i Slaget, og lidet veed jeg om hvad der tildrog sig. Der fare nu mange Sagn omkring, blandt Andet og, at Kong Olaf har været seet i Nat oppe ved Staf, og med ham en Skare af Folk; men er han falden i Slaget, da monne vel Eders Folk have skjult ham i et Holt eller en Steenrøis." Endskjønt nu Thorer med Sandhed vidste, at Kongen var falden, lode mange sig dog dette indbilde og udbredte det Rygte, at han var undkommen af Slaget og vilde om kort Tid komme dem paa Hænderne med en Hær. Da foer Thorer til sine Skibe, og siden ud efter Fjorden, og nu splittedes Bondehæren ad og førte bort alle de saarede Mænd, som kunde taale at bevæges. Cap. 230. Om Thorer Hund.

Thorgils Halmesson og hans Søn Grim havde Kong Olafs Liig i Forvaring, og vare meget bekymrede for, hvorlunde de kunde bevare det, at ikke Kongens Uvenner skulde faae fat paa Liget og mishandle det; thi de hørte Bønderne tale om, at de ansaae det for raadeligst, at brænde det eller flytte det ud paa Søen og nedsænke det. Fader og Søn Cap. 231. Kong Olafs Liigfærd.

havde seet ligesom et klart Lys brænde over det Sted paa Valen, hvor Olafs Liig laa, og siden, medens de skjulte det, havde de jævnligen seet om Natten Lys brænde over Liget; thi frygtede de for, at Kongens Uvenner vilde søge Liget hvor de saae dette Mærke. De ilede derfor at føre Liget hen til et Sted, hvor det var vel forvaret. Thorgils og hans Søn gjorde saaledes en Kiste, som de pyntede paa det bedste, og lagde deri Kongens Liig; men siden gjorde de en anden Kiste, hvori de lagde Halm og Sten, omtrent af en Mands Tyngde, og lukkede Kisten omhyggeligen til. Saasnart nu hele Bondehæren havde forføiet sig bort fra Stiklastad, gjorde Thorgils og hans Søn sig reisefærdige, fik en stor Roesbaad og tog med sig 7 eller 8 Mand, som Alle vare Thorgils's Frænder eller Venner. Derpaa flyttede de hemmeligen Kongens Liig ned til Skibet og satte det under Tilljerne. De havde og den Kiste med sig, hvori der var Steen, og satte den i Fartøiet saa at Alle kunde see den, fare derpaa ud efter Fjorden med god Leilighed, og kom om Qvælden i Mørkningen ud til Nidaros, hvor de lagde til ved Kongens Brygge. Derpaa sendte Thorgils nogle af sine Mænd op i Byen og lod Biskop Sigurd sige, at de vare komne der med Kong Olafs Liig. Saasnart Biskoppen spørger denne Tidende, sendte han strax sine Mænd ned til Bryggen, der toge et Roers-Fartøi, lagde paa Siden af Thorgils' Skib og begjærede Kongens Liig. Thorgils og hans Folk toge da den Kiste, som stod paa Dækket, og bare i Fartøiet, hvorpaa Biskoppens Mænd roede ud efter Fjorden og sænkede Kisten ned. Da var det mørk Nat. Nu roede Thorgils og hans Folk op efter Elven Byen forbi, og lagde til Lands ved et Sted, som heder Saurlid, ovenfor Byen. Derpaa bare de Kongens Liig op til et øde Huus, der stod afsides fra de andre Huse, og vaagede om Natten over Liget. Thorgils gik siden ned i Byen, hvor han fik de Mænd i Tale, som havde været Kong Olafs bedste Venner, og spurgte om de vilde tage imod Kongens Liig; men det torde Ingen gjøre. Siden flyttede Thorgils og hans Mænd Liget videre op efter Elven, grove det ned i en Sandbakke ved Stranden, og jævnede Alt saaledes, at Ingen kunde see, der nyligen var arbeidet. Med Alt dette vare de færdige før det dagedes, hvorpaa de fore til deres Fartøi, lagde strax ud efter Aaen og fortsatte deres Reise indtil de kom til Stiklastad.

Cap. 252. Om Begyndelsen til Kong Svend Alfifasons Regjering.

Svend, en Søn af Kong Knut og Alfifa, en Datter af Jarlen Alfrim, var bleven sat til at regjere over Jomsborg i Vindland. Der kom Ordsending til ham fra hans Fader, Kong Knut, at han skulde komme til Danmark, og tillige, at han siden skulde fare til Norge og tage dette Rige under sin Raadighed, samt tillige antage Kongenavn over Norge. Siden foer Svend til Danmark og tog derfra meget Folk med sig, ligesom og Harald Jarl og mange andre mægtige Mænd fulgte med ham. Derom taler Thorarin Loftunge i det Qvad, som han digtede om Svend Alfifason, der kaldtes Glælogns-Qvad:

Ei dølges kan,
Hvor herlig Færd
Daner gjorde
Med sin Konge.
Der var Jarlen
Først og fremmest,
Og af hver Mand,
Som hannem fulgte,
Een bedre Helt
End anden var.

Cap. 251. Saurhlid, et Sted, som den Tid laa udenfor Staden, men kom ved dens Udvidelse senere til at udgjøre en Deel af samme. Kong Magnus den Gode lod siden opføre Olafs-Kirken paa dette Sted.

Siden foer Svend til Norge, og med ham hans Moder Alfifa, og han blev udvalgt til Konge paa hvert Lov-Thing. Han var allerede kommen østenfra til Viken, da Slaget stod paa Stiklastad og Kong Olaf faldt. Svend fortsatte sin Reise, indtil han om Høsten kom nord til Throndhjem, hvor han, som andensteds, blev tagen til Konge.

Kong Svend indførte nye Love i Landet i mange Dele, tildeels efter dem som gjældte i Danmark, tildeels meget strengere. Ingen Mand maatte fare ud af Landet uden Kongens Lov, gjorde han det, faldt hans Eiendele under Kongen. Enhver, der slog Mand ihjel, skulde have Land og Løsøre forbrudt. Blev Nogen landsforviist og Arv tilfaldt ham, da tilegnede Kongen sig Arven. Til Julen skulde hver Mand give Kongen en Mæle[1] Malt af hvert Arnested, og et Laar af en 3 Aars Oxe, hvilket kaldtes Venne-Todde, samt et Spand[2] Smør, og hver Huusfrue en Rokke-Tot af samfængt Liin, saa stort som man kunde spænde over med de længste og fleste Fingre. Bønderne vare pligtige til at opføre alle de Huse, som Kongen vilde have paa sine Gaarde. Af 7 Mand skulde Een udtages til Krigstjeneste, fra det femte Aar at regne, og derefter skulde og Skibenes Udredning rettes. Hver Mand, som roede paa Havet for at fiske, skulde betale Kongen 5 Fiske i Landværnstold, hvorfra han end kom. Ethvert Skib, som foer ud af Landet, skulde have et Rum aabent for Kongen midt paa Skibet. Hver Mand, indenlandsk eller udenlandsk, som foer til Island, skulde betale Kongen Told. Dertil kom og dette, at danske Mænd skulde have saa stor Anseelse i Norge, at et Vidnesbyrd af dem skulde gjøre 10 Nordmænds Vidnesbyrd ugyldig. Da denne Lovgivning blev gjort vitterlig for Almuen, oprørtes deres Sind strax derimod og de knurrede imellem sig. De, som nu ikke havde været Kong Olafs Modstandere, sagde: „tager nu, I Indthrønder, Venskab og Løn af Knytlingerne, fordi I sloges med Kong Olaf og frarøvede ham hans Rige. Eder var lovet Fred og Rettebod; men nu have I faaet Trængsel og Trældom for Jeres store Udaad og Niddingskab.“ Ikke heller var det godt at sige dem imod, da Alle saae, hvor uheldig Omskiftningen var. Dog trøstede Folk sig ikke til at gjøre Opstand mod Svend Konge, mest fordi, at Mange havde givet Kong Knut deres Sønner eller andre Nærbeslægtede som Gidsler, og tillige fordi der ingen Anfører var for Opstanden. Meget snart førte de imidlertid store Klager over Kong Svend, men tillagde dog hans Moder Alfifa meste Skyld for Alt, hvad der var mod deres Sind. Da kom Sandheden om Olaf for en Dag blandt Mange. Cap. 253. Om Kong Svends Love.

Den Vinter begyndte Mange i Throndhjem lydeligen at yttre, at Olaf var i Sandhed en hellig Mand, og hans Helligdom bekræftedes ved mange Jertegn. Mange gjorde da Løfter og Bønner til Kong Olaf i de Ting, hvori de syntes at behøve Hjælp, og Mange finge stor Nytte af disse Paakaldelser, Nogle Helsebot, Nogle Reise-Held eller andre Dele som de syntes at tiltrænge. Cap. 254. Kong Olafs Helligdom aabenbares.

Einar Tambarskelver var kommen hjem vestenfra England til sine Gaarde og havde de Forlehninger, som Kong Knut havde givet ham, da de mødtes i Throndhjem, hvilket var næsten et Jarledømme. Einar havde ikke været med i Striden mod Kong Olaf og roste sig Selv deraf. Han mindedes, at Kong Knut havde lovet ham Jarledømme i Norge; men tillige at Kongen ei havde holdt sit Løfte. Han blev ogsaa den første Stormand, som ansaae Kong Olaf for hellig. Cap. 255. Om Einar Tambarskelver.

Finn Arnesson opholdt sig kun en kort Tid paa Egge hos sin Broder Kalf; thi han var storligen utilfreds med, at Kalf havde været med i Slaget mod Kong Olaf, og gjorde derfor sin Broder jævnligen haarde Bebreidelser. Thorberg Arnesson var langt mere Cap. 256. Om Arnes Sønner.

1) Et Maal paa 40 Potter. 2) Et Maal af forskjellig Størrelse, og synes at have været deels den 7de, deels den 12te Deel af en Tønde.

sagtmodig i sin Tale end Finn, men dog stundede han og bort derfra og hjem til sin Gaard. Kalf gav begge Brødrene et godt Langskib med fuldt Takkel og andet Redskab, samt et godt Følge. Derpaa fore de hjem til deres Gaarde og sadde roligen hjemme. Arne Arnesson laae længe af sine Saar; men helbrededes omsider, uden Meen paa noget Lem, og foer derpaa om Vinteren før til sin Gaard. Alle Brødrene forligte sig med Kong Svend og satte sig roligen hjemme.

Cap. 257. Biskop Sigurds Flugt ud af Landet.

Sommeren efter gjordes megen Tale om Kong Olafs Helligdom, og der skede stor Forandring i Alles Yttringer om ham. Der vare da Mange, som sandede, at Kongen monne være hellig, og det iblandt dem, som havde forfulgt ham med størst Fiendskab og ikke i nogen Maade i deres Tale ladet ham vederfares Sandhed og Ret. Man begyndte da at vende sine Beskyldninger mod de Mænd, som mest havde opmuntret til at gjøre Kongen Modstand, hvorfor især Biskop Sigurd blev beskyldt. Derved opstod saa mange Uvenner imod ham, saa han fandt det raadeligst, at fare bort vester til England til Kong Knut. Derpaa sendte Thrønderne Mænd med mundtligt Bud til Oplandene, at Biskop Grimkel skulde komme nord til Throndhjem. Kong Olaf havde nemlig sendt Biskop Grimkel tilbage til Norge, da Kongen foer øster til Gardarige, og siden den Tid havde Grimkel været i Oplandene. Da nu denne Ordsending kom til Biskoppen, gjorde han sig strax reisefærdig, ligesom det og bidrog meget til denne Reise, at Biskoppen ansaae for Sandhed, hvad der blev fortalt om Kong Olafs Jertegn og Helligdom.

Cap. 258. Kong Olafs hellige Levninger optages af Jorden.

Biskop Grimkel foer til Einar Tambarskelver, som tog med Glæde imod ham. De talede derefter om mange Ting, deriblandt ogsaa om de vigtige Begivenheder, som vare indtrufne i Landet, og de vare fuldkommen enige i deres Samtale. Siden foer Biskoppen til Kjøbstaden (Nidaros), hvor han blev vel modtagen af hele Almuen. Han spurgte omhyggeligen om de Jertegn af Kong Olaf, som bleve fortalte, og fik derom god Besked. Derpaa gjorde Biskoppen Ordsending ind til Stiklastad, til Thorgils og hans Søn Grim, og stævnede dem ud til Byen til sig. De undsloge sig ikke for Reisen, men begave sig paa Veien til Byen, hvor de traf Biskoppen. Da fortalte de ham alle de Tegn, som havde viist sig for dem, saa og hvorhen de havde bragt Kongens Liig. Siden sendte Biskoppen Bud efter Einar Tambarskelver, der kom til Byen. Da havde Biskoppen og Einar en Samtale med Kongen og Alfifa, hvori de bade om Kongens Lov til at lade Kong Olafs Liig tage op af Jorden. Kongen gav dertil sin Tilladelse, og bad Biskoppen handle deri som han vilde. Den Gang var der en stor Mængde Mennesker i Byen. Biskoppen, Einar og nogle Mænd med dem, fore did hvor Kongens Liig var jordet og lode der grave; men Kisten havde allerede hævet sig næsten af Jorden. Det var da Manges Raad, at Biskoppen skulde lade Kongen nedgrave i Jorden ved Clemens-Kirken, og saa blev gjort. Tolv Maaneder og 5 Dage efter Kong Olafs Død, bleve hans hellige Levninger opgravne, og da havde Kisten næsten ganske hævet sig op af Jorden, og Kisten var splinter ny, som om den nyligen var blevet høvlet. Da Biskop Grimkel kom til Kong Olafs oplukkede Kiste, var der en herlig og liflig Lugt. Derpaa blottede Biskoppen Kongens Ansigt, og hans Udseende var paa ingen Maade forandret, da Kinderne vare saa røde, som om han nyligen var indsovnet. De Mænd, som havde seet Kong Olaf da han faldt, lagde og Mærke til, at hans Haar og Negle var voxne ligesaa meget, som om han havde levet paa Jorden den Stund, som var forløben siden han faldt. Derpaa gik Kong Svend med alle de Høvdinger, som der vare tilstede, hen for at see Kong Olafs Liig. Da sagde Alfifa: „forunderligen seent raadne Folk i Sanden, og saa monne det ei have været, om han var bleven lagt i Muld." Siden tog Biskoppen

en Sax, klippede Kongens Haar og ragede hans Skjæg; thi han havde havt et langt Skjæg, efter den Tids Skik. Da sagde Biskoppen til Kongen og Alfifa: „nu er Kongens Haar og Skjæg saa sidt, som da han opgav sin Aand; men det har voxet saa meget, som I nu see her afskaaret.“ Alfifa svarer: „Da vil jeg tro paa denne hans Haars Helligdom, dersom det ikke brænder i Ilden; thi vi have ofte seet Menneskers Haar heelt og uskadt, som længere have ligget i Jorden end denne Mand.“ Derpaa lod Biskoppen lægge Ild i et Glødkar, velsignede det, kastede Røgelse derpaa og lagde saa Kong Olafs Haar paa Ilden. Da alt Røgelset var brændt, tog Biskoppen Haaret af Ilden og viste Kongen og de øvrige Høvdinger, at det var ubrændt. Nu bød Alfifa, at Haaret skulde lægges paa uindviet Ild; men Einar Tambarskelver sagde, at hun skulde tie, og gav hende mange haarde Ord derfor. Efter Biskoppens Kjendelse, med Kongens Samtykke og Althingets Dom, blev det da bestemt, at Kong Olaf skulde ansees for en i Sandhed hellig Mand, hvorpaa hans Liig blev baaret ind i Clemens-Kirken, og en Plads blev gjort i Stand dertil ved Høialteret. Kisten blev overtrukken med kostbart Tøi, og stod under et guldbroderet Telt. Mange Slags Jertegn bleve snart gjorte ved Kong Olafs hellige Levninger.

I den Sandbakke, hvori Kong Olafs Legeme havde ligget i Jorden, kom op en fager Brønd, og af det Vand lægedes mange Menneskers Meen og Bræk. Der blev gjort i Stand deromkring, og Vandet siden bestandig omhyggeligen bevaret. Der blev først gjort et Kapel, og et Alter opført der, hvor Kongens Liig havde ligget; men nu stander Christkirken paa dette Sted. Erkebisp Eystein lod sætte et Høi-Alter paa samme Sted, hvor Kongens Gravsted havde været, da han reiste det store Tempel, som nu staaer, og paa dette Sted havde Alteret og været i den gamle Christkirke. Der siges, at Olafs Kirke stander nu der, hvor den øde Stue var, hvori Kong Olafs Liig blev sat Natten over. Det Sted hvorhen Kong Olafs hellige Levninger bleve baarne op fra Skibet, kaldes nu Olafs Led, og det er nu midt i Byen. Biskoppen pyntede Kong Olafs hellige Levninger, og skar hans Haar og hans Negle; thi begge Dele voxede, som om han endnu havde været levende paa Jorden. Saa siger Sighvat Skald: Cap. 259. Om Kong Olafs Jertegn.

Jeg lyver, om ei Olaf
Negle,[1] som i Live, har;
I min Sang besynger jeg
Helst Kongens Haarvæxt.
Endnu hans Haar bevares,
Som Søn i Gardien voxe lod;
Han Kouning Valdmar[2] gav
Helsebød for lyse Hoved.

Thorarin Loftunge digtede et Qvad om Svend Alfifason, som heder Glælogns-Qvad, hvori disse Vers forekomme:

Nu haver sig
Til Sæde skik't
Folkekonning
Udi Throndhjem.
Evig vil
I al sin Tid
Ringeøder[3]
Raade der og bo.

1) Neglene kaldes i Texten: „Kloningens Tjenere.“ 2) Valdemar menes her sat for Jarisleif, hvilket dog af Andre ei antages rimeligt; men at der hentydes til en ubekjendt Begivenhed. 3) Gavmild Mand.

Og der Olaf
Fordum bygde
Før han foer
Til Himlens Rige.
Og der blev,
Som Alle vide,
Konningmanden
I Skrinet lagt.

Haralds Søn
Fast havde sig
I Gud beredt
Til Himlens Rige,
Før Ringøder
Fra Verden foer,
Og nu sidder
Hos Gud Herrens Søn.

Saa den rene
Lovsælle Gram
Ligger uden Meen
Med sit Legem'.
Saa der kan,
Som paa Mand i Live,
Haar og Negl
Hannem voxe.

Klokker kunne
Selver ringe
Ved hans Sengs
Vægge-Tillie.
Og hver Dag
Folket hører
Klokkers Lyd
Over Kongemand.

End der oppe
Ved Altaret
Kjærter brænde
Christus kjær'.
Saalund' Olaf haver
Før han opgav Aanden
Syndeløs
Sjælen frelset.

Der kom Skaren,
Hvor hellig Konge
Selv være monne,
Bøier sig til Gavn.
End de Blinde,
De som søge
Talens Brug,
Lægte gaae derfra.

Bed Du Olaf,
At han sine Lande
Dig vil unde;
Thi Guds Mand han er,
Aar og Fred,
Som han faaer af Gud,
Til alle Sine
Han veier ud.

Naar Du opregner
Ved den hellig' Nagle[1]
For lærde Mand
Dine Bønner.

Thorarin Loftunge var hos Kong Svend og hørte disse store Tegn paa Kong Olafs Hellighed, at Folk, i Følge de himmelske Kræfter, kunde høre over hans hellige Levninger en Lyd, som om Klokker ringede, og at Lysene tændtes af sig selv paa Alteret af den himmelske Ild. Men naar Thorarin siger, at en Skare af Halte og Blinde eller andre Syge kom til den hellige Olaf, men droge helbredede fra ham, da giver han derved intet Andet tydeligen tilkjende, end at der var en utallig Mængde Mennesker, som strax i Begyndelsen af Kong Olafs Undergjerninger finge deres Helse. - Men Kong Olafs første Jertegn ere tydeligst nedtegnede, endskjønt ogsaa nogle senere.

Cap. 260. Om Kong Olafs Alder og Rige. Saa fortælle de Mænd, som nøiagtigen have holdt Regning, at Olaf den Hellige var Konge over Norge i 15 Aar fra den Tid Svend Jarl rømte Landet, men Vinteren før havde han faaet Kongenavn af Oplændingerne. Saa qvad Sighvat:

Olaf hersked over Land
I fulde femten Vintre,
Før gjæve Hoved fældet blev
I øvre Deel af Land.

1) Foran Templet stode høie Støtter, hvorpaa Nagler vare fæstede, som kaldtes regin Naglar, enten til Prydelse eller (som Schønning mener) til at befordre Erindringen af Ting, som burde lægges Mærke til, saasom Maaneder, Aar o. s. v. Foran Naglerne er altsaa foran Templerne.

Hvilken større Skjoldung har
Sig tilegnet Nordens Ende?
Hans Vandring gjennem Land
For vort Ønske var for kort.

Kong Olaf den Hellige var 35 Aar gammel da han faldt, efter som Are Præst hiin Frode siger, og han haver holdt 20 Fylking-Slag. Saa siger Sighvat Skald:

Nogle Stridsmænd paa Gud troede,
I Hæren Forskjel var,
Ei sparer Kongen Mod,
Tyve Folkeslag han slog.
Christne Skare lod den gjæve
Stande paa den høire Haand.
Herren Gud jeg beder være
Naadig flugtsky Magnus' Fader.[1]

Nu have vi fortalt en Deel af Kong Olafs Saga, nemlig om de Begivenheder, som tildroge sig, medens han raadede over Norge, samt om hans Fald og da hans Hellighed kom for Dagen. Nu skulle vi heller ikke fortie hvad der mest har forfremmet hans Ære, nemlig hans Undergjerninger, endskjønt derom handles først senere hen i denne Bog.

Kong Svend Knudsson raadede for Norge i nogle Aar, og var et Barn baade i Alder og i Raad. Dog raadede hans Moder Alfifa mest i Landet, og Landsfens Mænd vare hendes store Uvenner baade da og jævnligen siden. Danske Mænd havde da stor Overmagt i Norge, hvormed Landets Folk var ilde tilfreds, og naar Talen kom paa Sligt, da beskyldte de øvrige Landets Mænd Thrønderne for, at de mest havde forvoldt Kong Olaf den Helliges Fald, samt at Norges Mænd vare underlagte den onde Regjering, hvorved Trældom og Trængsel var gaaet over alt Folket, baade Mægtige og Ringe, ja den hele Almue. De paastode, at det var Thrøndernes Pligt at søge Raad og Opreisning herimod, og saaledes befrie Landets Mænd fra dette Herredømme. Efter almindelig Mands Skjøn havde ogsaa Thrønderne mest Styrke paa den Tid i Norge, baade formedelst sine Høvdinger og den Folkemængde, som der var. Da nu Thrønderne erfarede denne deres Landsmænds Paatale, maatte de erkjende, at deri var Sandhed og tilstode, at de havde øvet en stor Udaad, da de havde berøvet Kong Olaf Liv og Land, og tillige, at denne ulykkelige Gjerning nu blev dem meget ilde betalt. Høvdingerne holdt saaledes Stævnemøder og Raadslag imellem sig, og Formanden for dem var Einar Tambarskelver. Saaledes var det og med Kalf Arnesson; han fandt i hvilken Snare han, efter Kong Knuts Tilskyndelse, var gaaet. Alle de Løfter, som Kong Knut havde givet Kalf, vare brudte; thi han havde lovet ham Jarledømme og Overbestyrelse over hele Norge, og endskjønt nu Kalf havde været Anfører i Slaget mod Kong Olaf og berøvet ham Liv og Rige, havde Kalf dog ingen større Værdighed faaet end før. Derfor syntes han at være bleven meget skuffet; thi fore nu Ordsendinger mellem Brødrene Kalf, Finn, Thorberg og Arne, og da fornyedes deres Frænde-Venskab. Cap. 261. Om Thrønderne.

Da Kong Svend havde været 3 Aar i Norge, spurgtes den Tidende der, at en Skare samledes i Vesterlandene, hvis Anfører var en Høvding, som kaldte sig Tryggve og gav sig ud for at være en Søn af Olaf Tryggvesson og Dronning Gyda fra England Da nu Kong Svend spurgte, at en udenlandsk Hær monne komme til Landet, udbød han Folket til Leding nord fra Landet, og de fleste Lendermænd fra Throndhjem ilede til ham; men Einar Tambarskelver blev hjemme og vilde ikke fare med Kong Svend. Da nu denne Kong Cap. 262. Kong Svends Udbud.

1) Den uforsagte Olaf.

Svends Ordsending kom til Kalf Arnesson paa Egge, at han skulde ro i Leding med Kongen, tog han et tyvesædigt Skib, som han aatte, gik ombord derpaa med sine Huuskarle og gjorde sig i største Hast seilklar. Derpaa holdt han ud efter Fjorden, uden at bie efter Kong Svend, seilede sørefter til Møre, og fortsatte Reisen uafbrudt indtil han kom sør til Giskø til sin Broder Thorberg. Derpaa satte alle Brødrene, Arnesønnerne, hverandre Stævne og holdt Raad imellem sig. Efter dette foer Kalf nordpaa igjen; men da han kom til Frekøsund, laa Kong Svend der i Sundet før ham med sin Flaade. Da Kalf kom roendes søndenfra ind i Sundet, praiede de hverandre, og Kongens Mænd befalede Kalf at lægge til og følge Kongen for at værge hans Land. Kalf svarer: „fuldt nok, om ei for meget, har jeg gjort det, da jeg sloges med egne Landsmænd for at forøge Knytlingernes Magt." Derpaa roede Kalf med sine Folk deres Vei nordefter, og fore alt indtil de kom til Egge. Ingen af Arnesønnerne drog i denne Ledingsfærd med Kongen. Kong Svend styrede med sin Flaade sørefter langs Landet; men da han ikke spurgte det mindste til, at nogen Flaade var kommen vestenfra, styrede han sørefter til Rogaland og heelt til Agder; thi Mange gjettede sig til, at Tryggve først vilde søge øster til Viken; fordi hans Forfædre der havde været og der havt størst Hjælp, ligesom han og der havde stor Frændestyrke.

Cap. 263. Kong Tryggve Olafssons Fald.

Da Tryggve kom vestenfra, landede han paa Kysten af Hordaland, og da han spurgte, at Kong Svend var seilet sørefter, vendte han samme Vei til Rogaland. Saasnart Svend fik Nys om, at Tryggve var kommen vestenfra, vendte han nordefter med sin Flaade, og begge Flaaderne mødtes indenfor Bokn i Soknasund, ikke langt fra det Sted, hvor Erling Skjalgsson var falden. Slaget, som traf ind paa en Søndag, var stort og hart. Folk fortælle, at Tryggve kastede Gaffel-Spyd med begge Hænder paa engang. „Saalunde lærte min Fader mig," sagde han, „at holde Messe." Hans Uvenner havde sagt, at han var en Præstesøn; men den Roes maa man lade ham, at han da viiste sig mere Kong Olaf Tryggvesson lig; thi Tryggve var en drabelig Mand. I dette Slag faldt Kong Tryggve tilligemed mange af hans Folk; men Nogle flygtede, Andre blev givet Liv og Fred, saa siges i Tryggves Floke:

Ærelyst'n Tryggve foer fra Nord;
Svend Konge foer sin Færd
Fra sydligt Land til Kampen,
Og Mord deraf opstod.
Nær var jeg deres Dyst,
Nakt løbe de til Møde;
Der Hørders Hær forgik;
Klang der var af Klinge.

Dette Slag omtales i den Floke, som blev digtet om Kong Svend:

Cap. 262. Frekøyjarsund, see S. 325.

Cap. 263. Sóknasund (Soknarsund). Hvis dette Navn var rigtigt, saa skulde Slaget have staaet i nuværende Sokkensund, imellem Øerne Sokken og Bro, ¾ Miil nordenfor Stavanger; men efter Snorres Angivelse, „vard fundr Þeirra Tryggva fyrir innan Bokn i Soknar sundi, nær þuí er fallit hafdi Erlíngr Skjálgsson" — og i den udførligere Bearbeidelse af Olaf den Helliges Historie i Fornm. S. V. 116 siges det gandske bestemt: „þar sem fallit hafdi Erlíngr Skjálgsson" — hvorefter man nødvendig maa antage, at Sóknasund er en Skriv- eller Læsefeil for Bóknasund (Bukne-Sund); thi Sokken-Sund, som ligger over 2 Mile søndenfor Buken-Øerne, kunde ikke siges at være nær ved eller — endnu mindre — paa det samme Sted, hvor Erling Skjalgsson var falden, see Cap. 186.

Det var Søndag, Pige!
Da Møen Løg og Øl bar frem.[1]
Den Morgen mangen Helt
Neied under skarpe Sværd.
Da bød Kong Svend sine Mænd
Sammenbinde Skib i Stavn,
Og raat Kjød sulten Ravn
Gives sønderslide.

Efter dette Slag raadede Kong Svend Landet i nogen Tid, og da var god Fred. Vinteren efter sad han sør i Landet.

Cap. 264. Om Kalf Arnessons og Einar Tambarskelvers Raadslag.

Einar Tambarskelver og Kalf Arnesson havde den Vinter Stævner og Raadslag sig imellem, og mødtes i Kjøbstaden (Nidaros). Da kom der en Sendemand fra Kong Knut til Kalf Arnesson, som bragte ham den Ordsending, at han skulde sende ham 3 Tylter Øxer, som maatte være udvalgte og gode. Kalf svarer: „ingen Øxer sender jeg Kong Knut. Siig ham, at jeg skal skaffe hans Søn Svend saa mange, at han ei skal synes at mangle."

Cap. 265. Einar Tambarskelvers og Kalf Arnessons Færd ud af Landet.

Tidligen om Vaaren gjorde Einar Tambarskelver og Kalf Arnesson sig reisefærdige med et stort Følge af de bedste og mest udvalgte Mænd, som i Thrøndelagen vare at finde. De fore om Vaaren øster over Kjølen til Jæmteland, derpaa til Helsingeland og kom frem i Svithjod, hvor de skaffede sig Skibe, hvorpaa de om Sommeren fore øster til Gardarige og kom om Høsten til Aldeigjoborg. De sendte Mænd op til Holmgaard til Kong Jarisleif med det Ærende, at de tilbøde Magnus, Kong Olaf den Helliges Søn, at tage ham med sig, følge ham til Norge og give ham Hjælp til at naa sin Fædrenearv og blive sat til Konge over Landet. Da nu denne Ordsending kom til Kong Jarisleif, holdt han Raad med Dronningen og andre sine Høvdinger, som Alle eenstemmigen besluttede, at sende Bud til Nordmændene og stævne dem did til Kong Jarisleif og Magnus, til hvilken Færd sikker Leide blev dem given. Da de kom til Holmgaard, stadfæstedes imellem dem, at de Nordmænd, som did vare komne, skulde blive Magnus's Mænd og gange ham tilhaande, og dertil forbandt de ved Ed Kalf og de andre Mænd, som havde været mod Kong Olaf paa Stiklastad. Derimod tilsagde Kong Magnus dem under Ed, tryg Fred og fuldt Forlig, at han vilde være dem Alle tryg og tro, naar han fik Norges Rige og Kongedom. Han skulde blive Kalf Arnessons Fostersøn, og Kalf være pligtig at gjøre Alt, hvorved Magnus syntes at hans Rige kunde vorde større og friere end tilforn.

1) Qvinderne vare baade Læger og Oppassere. De havde saaledes under Slaget ved Haanden baade Urter, hvoriblandt Løg, til at helbrede Saarene, og Øl til at vederqvæde de Stridende.

Cap. 265. Aldeigjoborg, nu Byen Ladoga ved Ladoga-Søen i Gardarige. Holmgardr, see S. 120.

Trykfeil og Rettelser i første Bind.

Side	2	Linie	15	nedenfra	Aungulseyjasund	læs	Aungulseyjarsund.
—	22	—	11	—	Gandrik	—	Gandvik.
—	24	—	37	—	indbefatter	—	indbefattede.
—	-	—	26	—	Flagstod	—	Flagstad.
—	-	—	21	—	Bjaraska	—	Bjarnaska
—	26	—	3	—	forekom	—	forekommer.
—	27	—	3	—	Baludsås	—	Balundsås.
—	-	—	1	—	330	—	510.
—	33	—	14	—	nørdri lutiná —	—	nørdri lutin á — —
—	39	—	14	—	indbefattede	—	indbefattende:
—	40	—	12	—	haun	—	hann
—	-	—	4	—	Vestre-Halsen	—	Østre-Halsen.
—	43	—	17	—	sygskr	—	sygnskr.
—	44	—	3	ovenfra	fødr i hans	—	fødr hans.
—	-	—	25	nedenfra	stor	—	stort
—	45	—	31	—	det	—	der
—	-	—	13	—	„ligesom" gaaer ud.		
—	49	—	9	—	— — Froens Sogne	—	— — Froens Sogne),
—	50	—	34	—	Felberg-Ø	—	Fjelberg-Ø.
—	52	—	21	ovenfra	Ásta- eller Usta-bygd	—	Geitastrønd
—	-	—	22	—	Gjodanes, nu Geitnæs eller Gjønæs	—	Geitnæs
—	55	—	21	—	Gjódanes	—	Geitnæs
—	-	—	14 og 21 n.		Þingvalla	—	Þingvallar.
—	60	—	8	nedenfra	Gudersby	—	Gundersby
—	61	—	24	—	faldtes	—	faldes
—	64	—	13	—	Rýgjar-fylki	—	Rýgja-fylki
—	68	—	30	—	Þingvellir	—	Þingvøll
—	-	—	10	—	Ferøy	—	Færøy.
—	-	—	7	—	Dynrøst	—	Dynrastarnes..
—	77	—	11	—	tillægsordet	—	Tillægsordet
—	96	—	14	—	Cap.	—	Cap. 22.
—	102	—	18	ovenfra	Arnes Tram	—	Aares Tram
—	112	—	1	—	Pag. 102	—	112
—	-	—	32	nedenfra	foregaaende	—	Foregaaende
—	-	—	15	—	Sudaløud	—	Sudalønd.
—	-	—	2	—	Gænlændingar	—	Grænlændingar.
—	140	—	24	—	Herøyjør	—	Herøyjar
—	147	—	4	—	laae	—	var.
—	192	—	13	—	Viliane	—	Vilaine
—	204	—	12	—	Øen	—	Byen.
—	306	—	1	—	Helge-Aa	—	Helger-Aa.

Foruden ovenanførte Rettelser vil Læseren behage at rette Paginatallene i 17 Ark, (der følge efter Side 124), saaledes at 123, 124, 125 o. s. v. rettes til 125, 126, 127 o. s. v. ligetil Side 133.

